Järvi-Espoon Eräpartiolaiset ry
Vartionjohtajan käsikirja

Julkaisija: Järvi-Espoon Eräpartiolaiset ry

Ensimmäinen painos - Koulutustoimikunta 2007
Teemu Penttilä (Pitva)
Petra Turtiainen (Kar-Ka)
Sonja Vilpas (KKp)
Anna Hakala (Vipe)
Camilla Nenonen (Kar-Ka)
Tanja Purtonen (Kar-Ka)
Saana Laukkanen (KKp)
Antti Ranki (KKp)
Frans Korhonen (Pitva)
Santeri Jortikka (Pitva)
Jussi Valle (Pitva)
Ismo Sutela (Vipe)

Toinen korjattu painos - Koulutustoimikunta 2009
Teemu Penttilä (Pitva)
Antti Ranki (KKp)
Saana Laukkanen (Kar-Ka)
Teemu Siitonen (Kar-Ka)
Esa Eteläaho (Pitva)

Kolmas korjattu painos - Koulutustoimikunta 2014
Teemu Penttilä (Pitva)
Sonja Vilpas (KKp)
Saana Laukkanen (Kar-Ka)

Painopaikka: Opus Liberum, Nord Print Oy
Painos: 100

Yhteystiedot
Ylijohtaja Teemu Penttilä
Porarinkatu 5-7 B
02650 Espoo
Teemu.Penttila(ät)iki.fi

3. painos 2014

Kopiointi ilman lupaa kielletty.

Sisällysluettelo

Sisällysluettelo 3
Johdanto 8
Partio-ohjelma 8
Eräpartio 9
Partiomenetelmä 10
Hyvän vartion tunnusmerkit 12
Vartion johtaminen 14
Kouluttautuminen 16
Vartion toiminnan suunnittelu 17
Kouluttaminen 20
Kirjoittajaluettelo 28
Vartiolaisten suoritukset 29
Yhteenveto 29
III luokka 30
II luokka 31
I luokka 32
Vartion maastotoiminnan seuranta 34
Viitetiedot 37
Kuvaluettelo 37
Kiitokset 43
Tekijänoikeudet 43
III luokka 44
Sisällysluettelo 45
III-0 Lupauksen anto 46
III Liikunta 47
III-1. Osaan uida 50 m ja tunnen turvallisen uimisen periaatteet 47
III-2. Osaan hiihtää ja osallistun hiihtoretkelle. 48
III-3. Tiedän, mikä on kartta, kompassi ja mittakaava. 51
III-4. Opettelen tavallisimmat karttamerkit maasto- ja suunnistuskartalla. Teen maastossa havaintoja karttamerkeistä. 54
III-5. Suunnistan partiokaverini kanssa vähintään 3 km 60
III Partiotiedot ja -taidot 61
III-6. Osaan Partiomarssin, Lippulaulun ja Maamme-laulun 61
III-7. Tunnen tavallisimmat partiotavat ja –merkit. Pukeudun oikein partiopukuun ja ompelen kaikki saamani merkit oikeille paikoille partiopaitaan. 65
III-8. Tutustun vartiooni ja lippukuntaani. Osaan vartioni ja lippukuntani huudot. 70
III-9. Tiedän, mitä ovat Järeä, EPT, PäPa ja SP. 76
III Palvelu ja aate 79
III-10. Opettelen partiolupauksen ja tunnuksen. Tutustun partioihanteisiin tai -lakiin (oman lippukunnan käytännön mukaan). 79
III-11. Osallistun lippukunnan ja seurakunnan yhteiseen tapahtumaan. 82
III-12. Tutustun Pyhän Yrjön legendaan 83
III Kätevyys 85
III-13. Osaan käyttää turvallisesti puukkoa, kirvestä ja sahaa. 85
III-14. Suoritan mittauksia henkilökohtaisilla mitoillani. 87
III-15. Käytän merimies-, jalus- ja paalusolmua sekä siansorkkaa oikeisiin tarkoituksiin. 88
III Luonnontuntemus 92
III-16. Tiedän, kauanko eri aineilla kestää hajota luonnossa. 92

III-17. Teemme vartion kanssa kasvion, johon keräämme 20 kasvia ja nimeämme ne. 93
III-18. Tunnistan Nuuksion tavallisimmat eläimet. 96
III Erätaidot 100
III-19. Sytytän nuotion vartionjohtajan avustuksella 100
III-20. Osaan koota ja huoltaa retkikeittimen. Valmistan sillä myös ruokaa. 102
III-21. Osaan pakata, purkaa ja säätää rinkan. 105
III-22. Pystytämme laavun ja osaan pakata ja huoltaa sen. 107
III-23. Osallistun laavuretkelle. 110
III-24. Osallistun lippukuntani yöretkelle. 119
III-25. Osallistun päivä- tai yöpartiotaitokilpailuun. 119
III Kansalaistaidot 121
III-26. Osaan hoitaa pintahaavoja ja tyrehdyttää nenäverenvuodon. 121
III-27. Tunnen heikkojen jäiden tuntomerkit ja esiintymisalueet. Harjoittelen turvallista liikkumista jäillä. 125
III-28. Osaan hälyttää apua onnettomuustilanteessa. 127
III-29. Tunnen jokamiehen oikeudet. 129
III-30. Harjoittelen nyrjähtäneen raajan ensiapua ja tunnen 3K:n hoitosäännön. 130
III-31. Tunnen Suomen lipun käytön. Nostan lipun ja osaan tehdä lippusolmun. Harjoittelen toimimista lipunostossa ja laskussa. 132
II luokka 136
Sisällysluettelo 137
II Liikunta 139
II-1. Osaan paikantaa itseni kartalle omin avuin ja harjoittelen toimintaa eksymistilanteessa. 139
II-2. Voitelen ja huollan sukseni sisällä ja maastossa. 141
II-3. Melon tai soudan ja osaan käyttäytyä turvallisesti vesillä. 144
II-4. Suunnistan yksin vähintään 3 km. 147
II-5. Osaan ottaa suunnan ja kulkea sen avulla. 148
II-6. Osaan huolehtia toimintakyvystäni eri(erä)olosuhteissa ja tiedän ravinnon, nesteen ja levon merkityksen. 152
II-7. Laadin peitepiirroksen kulkemastani reitistä. 155
II Partiotiedot ja -taidot 157
II-8. Opettelen jonkin merkkijärjestelmän ja harjoittelen sen käyttöä. 157
II-9. Tunnen lippukuntani ja Järeän toiminnan ja rakenteen. 166
II Palvelu ja aate 171
II-10. Ideoin käytännön keinoja, miten voin toteuttaa partioihanteita tai partiolakia arkielämässäni. Toteutan nämä keinot. 171
II-11. Tutustun minulle uuteen seurakunnan rakennukseen tai toimintoon, sen tarkoitukseen ja historiaan. 173
II Kätevyys 174
II-12. Valmistan käyttökelpoisen partioesineen. 174
II-13. Paikkaan ja parsin rikkoutuneet vaatekappaleet. 177
II-14. Osaan tehdä pukki- ja ristiköytöksen sekä tukkikytkyn. 179
II-15. Osaan vyyhtiä köyden ja narun sekä päättää köyden päät. 182
II Luonnontuntemus 189
II-16. Teen havaintoja ihmisen aiheuttamasta ympäristön saastumisesta. 189
II-17. Ideoin ja toteutan 8 keinoa, joilla voin säästää ympäristöä viikon aikana. 191
II-18. Kierrätän retken/leirin jätteet. 194
II-19. Tunnistan kymmenen puulajia ja tiedän niiden tärkeimmät käyttökohteet retkillä ja leireillä. 196
II Erätaidot 199

II-20. Sytytän ja sammutan nuotion hyvien partiotapojen mukaan. 199
II-21. Valmistan ruokaa nuotiolla. 200
II-22. Osaan valita ja pakata varusteeni maastoretkelle, kesäleirille ja pt-kilpailuun. 204
II-23. Osaan teroittaa puukon ja kirveen sekä harittaa sahan. 206
II-24. Pystytämme ja pakkaamme pj:n, kympin tai sissin. 210
II-25. Arvioin matkaa, korkeutta, aikaa, etäisyyttä ja painoa. 214
II-26. Harjoittelen jäistä pelastamista ja toimintaa jäihin pudottaessa. 216
II-27. Osallistun lippukuntani kanssa leirille. 220
II-28. Osaan pukeutua vuodenaikojen mukaan ja tiedän mitä hyötyä on kerrospukeutumisesta. 222
Lähiajan sään tarkkailu ja ennustaminen 224
II Kansalaistaidot 226
II-29. Osaan antaa palovammojen ensiavun. 226
II-30. Osallistun yleishyödylliseen keräykseen. 227
II-31. Tiedän, miten paleltumia voidaan ehkäistä ja hoitaa. Harjoittelen toimintaa hypotermiatilanteessa. 228
II-32. Tiedän tulipalonsammuttamisen periaatteet ja sammuttimen käytön. Harjoittelen rasvapalon sammuttamista partiojohtajan johdolla. 230
II-33. Osaan tukea raajan luunmurtuman kuljetusta varten. 233
II-34. Tiedän, miten ampiaisen pistoa ja käärmeen puremaa tulee hoitaa. Otan retkelle mukaan oman kyypakkauksen. 235
II-35. Osaan kääntää tajuttoman potilaan kylkiasentoon. 236
I luokka 238
Sisällysluettelo 239
I Liikunta 241
I-1. Suunnittelen ja toteutan yksin tai parin kanssa suunnistusradan. 241
I-2. Harjoittelen vaatteista vapautumista vedessä ja veden varaan joutuneen kuljettamista. 245
I-3. Osaan määrittää sijainnin koordinaateista ja tunnen tavallisimmat koordinaattijärjestelmät. 247
I-4. Osallistun yösuunnistukseen. 253
I-5. Suunnistan 1:50 000 tai 1:100 000 kartalla vaativan reitin. 255
I-6. Laadin karttaluonnoksen pj:n osoittamasta alueesta. 256
Tunnen polkupyöräilijän liikennesäännöt. Osaan huoltaa polkupyöräni. 260
Sateliittipaikannus 262
I Partiotiedot ja -taidot 263
I-7. Tunnen partioliikkeen ja oman lippukuntani historian. 263
I-8. Tutustun partioliikkeen kansainvälisyyteen. 266
I-9. Osallistun lippukuntani vuosikokoukseen. 267
I-10. Osallistun alueen tai EPT:n vaeltajatapahtumaan. 269
I-11. Osallistun lippukuntani tapahtuman järjestämiseen. Kannan vastuun sovitusta tehtävästä. 270
I-12. Vierailen piirin tai SP:n toimistolla. Tutustun EPT:n, PäPan ja SP:n www-sivujen tarjontaan. 271
I-13. Osallistun palvelutempaukseen tai kehitysyhteistyötapahtumaan. 272
I Palvelu ja aate 273
I-14. Keskustelen partiojohtajan kanssa partioihanteista tai partiolaista. 273
I-15. Ymmärrän partion ja uskonnon välisen suhteen. 276
I-16. Rakennan ystävyyttä yli rajojen. 279
I Kätevyys 282
I-17. Teen silmäpujoksen. 282
I-18. Valmistan ja kokeilen vähintään kolmenlaisia hätäpaareja. 284

I-19. Rakennan vaativan leirirakennelman. 286
I-20. Teen lohenpyrstö- ja tappi- tai lomiliitoksen. 292
Moottorisahan käyttö ja huolto, sekä turvallinen puun kaato. 294
I Luonnontuntemus 298
I-21. Tunnen kestävän kehityksen periaatteet. 298
I-22. Suoritan luonnonsuojeluun tai metsänhoitoon liittyvän tehtävän. 299
I-23. Teemme lintubongausretken, jonka aikana tunnistamme vähintään 10 lintua. 300
I Erätaidot 302
I-24. Osaan tehdä nuotion hankalissa olosuhteissa maastosta löytämilläni puilla. 302
I-25. Tiedän mitä luonnonvaraisia kasveja, sieniä ja muita luonnon antimia voi syödä ja valmistan niistä aterian nuotiolla. 304
I-26. Yövyn talvella metsässä. 309
I-27. Osaan arvioida kulkunopeutta, tilavuutta, sekä etäisyyttä vesistön yli. 310
I-28. Osallistun yön yli kestävälle hiihtoretkelle, jonka aikana yövytään maastossa ja hiihdetään vähintään 10 km. 313
I-29. Suoritan SPR:n EA 1 - kurssin. 313
I-30. Tunnen maastoetsinnän periaatteet ja harjoittelen maastoetsintää. 314
I-31. Tiedän miten rakkoja ja hiertymiä voidaan ehkäistä. Harjoittelen jalkojeni teippausta omasta urheiluteippirullastani retkeä, kisaa tai vaellusta varten. 317
I-32. Tunnen SP:n turvallisuusohjeet. 319
I-33. Harjoittelen toimintaa auto-onnettomuustilanteessa. 319
I-34. Ihastun EPT:läiseen partiolaiseen. 321
Järvi-Espoon Eräpartiolaisten loppututkintovaatimukset 323
1. Loppututkintojärjestelmä 324
1.1 Järjestämisvastuu ja valvonta 324
1.2 Koulutustoimikunta 324
1.3 Muu ohjemateriaali 324
2. Yleiset tutkintovaatimukset 325
2.1 Riihitys 325
2.2 Raportti 325
2.3 Arvostelu 325
2.4 Tiedottaminen 326
3. III luokka 326
4. II luokka 327
5. I luokka 328
6. Järjestelyvuorot 329
Hakemisto 330

Väriliite

- Maastokartta 1: 10 000 Kilo
- Maastokartta 1:10 000 Karakallio
- Maastokartta 1:10 000 Laaksolahti
- Maastokartta 1:10 000 Viherlaakso
- Pullautuskartta 1:5 000 Kilo
- Pullautuskartta 1:5 000 Karakallio
- Pullautuskartta 1:5 000 Laaksolahti
- Pullautuskartta 1:5 000 Viherlaakso
- Maastokartta 1:50 000 Järvi-Espoo
- Karttamerkit

Pullautuskartat perustuvat Maanmittauslaitoksen avoimeen maastotietokantaan vuodelta 2014. Ne on tehty Jarkko Ryypön Karttapullautin – ohjelmalla. Niiden täydentämiseksi Teemu Penttilä on tehnyt maastotyötä keväällä 2014 ja piirtänyt ne puhtaaksi Ocad 10 – ohjelmalla.

Johdanto

Partiossa suoritusohjelma on tapa päästä aatteen mukaisiin tavoitteisiin. Tässä suorituskirjassa on Järvi-Espoon Eräpartiolaisten näkemys siitä, miten niihin parhaiten päästään. Toteuttamalla tätä partio-ohjelmaa päästään sisälle partion arvomaailmaan ja olet yhtenä arvokkaana lenkkinä säilyttämässä eräperinteitä. Tämä ohjelma on tehty toteuttamaan niin partioliikkeen perustajan lordi Robert Baden-Powellin tavoitteita, kuin myös Suomen Partiolaiset ry:n 2006 asettamia kasvatustavoitteita.

Järeässä herättiin vuosina 2000–2005, että vartiot eivät enää suorita SP:n ohjelman suorituksia ja toisaalta vaikka suorittaisivatkin, se ei edistä riihityksien läpäisemistä. Loppututkintovaatimukset olivat kuitenkin hyvin lähellä sitä partiotoimintaa, mitä Järeässä haluttiin tehdä. Maaliskuussa 2006 muodostettiin Järvi-Espoon Eräpartiolaisten koulutustoimikunta laatimaan omaa erähenkistä suoritusohjelmaa vartioikäisille. Ohjelma julkaistiin Järeän leirillä Käkkärä 07 elokuussa 2007. Ohjelmaan kuuluu tämän vj:n käsikirjan neljän osan lisäksi loppututkintovaatimukset, väriliite ja suorituskirja.

2000 –luvun ensimmäisen kymmenyksen viimeisinä vuosina Suomen Partiolaiset otti käyttöön uudet ikäkaudet ja uudet partio-ohjelmat. 2009 päivitettiin Vj:n käsikirjamateriaali näiden mukaiseksi. 2014 toinen korjattu painos loppui ja uutta painosta varten korjattiin muutamia vanhentuneita asioita, joista suurimpana on karttaliitteen kartat. Nyt kädessäsi on siis 3. korjattu painos. Palautetta ja kehitysehdotuksia voi lähettää edelleenkin Järeän koulutuspäällikölle. Tehdään yhdessä vielä parempi seuraava painos.

Järvi-Espoon Eräpartiolaiset ry:n Koulutustoimikunta

Partio-ohjelma

Partio-ohjelmalla tarkoitetaan kaikkea sitä, mitä partiossa tehdään. Kaikkea millä pyritään toteuttamaan partion kasvatustavoitteita partiomenetelmän keinoin. Partio-ohjelma koostuu suorituksista ja tapahtumista. Suorituksia kutsutaan Suomen Partiolaisten ikäkausiohjelmissa aktiviteeteiksi. Tapahtumiin kuuluvat tietenkin retket, leirit, vaellukset ja kisat, mutta myös riihitykset, juhlat ja tempaukset.

Järeän suoritusohjelma on tapa päästä aatteen mukaisiin tavoitteisiin. Tässä suoritusohjelmassa on Järvi-Espoon Eräpartiolaisten näkemys siitä, miten niihin parhaiten päästään. Toteuttamalla tätä partio-ohjelmaa päästään sisälle partion arvomaailmaan ja olet yhtenä arvokkaana lenkkinä säilyttämässä eräperinteitä. Tämä ohjelma on tehty toteuttamaan niin partioliikkeen perustajan lordi Robert Baden-Powellin tavoitteita, kuin myös Suomen Partiolaiset ry:n 2006 asettamia kasvatustavoitteita.

Ikäkaudet

Espoossa on käytössä kahdet eri ikäkaudet. 1975 käyttöönotetut niin sanotut vanhat ikäkaudet ja 2008 käyttöönotetut niin sanotut uudet ikäkaudet.

Ikäkausia käytetään rinnakkain. Piirin ja SP:n tapahtumissa on käytössä uudet ikäkaudet. Niin vanhoissa, kuin uusissa ikäkausissa ikärajat elävät lippukunnan mukaan.

Vanhoja ikäkausia ovat sudenpennut/kolkat, vartiolaiset ja vaeltajat. Sudenpennut/Kolkat ovat 7-10 -vuotiaita partiolaisia jotka kokoontuvat noin 12 hengen laumoissa. Vartiolaiset ovat 10-15 -vuotiaita partiolaisia jotka kokoontuvat noin 6 hengen vartioissa. Vaeltajat ovat yli 15-vuotiaita partiolaisia jotka kokoontuvat lippukunnasta riippuen erikokoisissa ryhmissä. Vaeltajia kutsutaan myös johtajiksi.

Vanhassa ohjelmassa ja Järeän suoritusohjelmassa suoritukset on jaettu kolmeen luokkaan, jotka etenevät järjestyksessä III-, II- ja I-luokka. Jokaisen suorituksen kohdalla on suorituskirjassa paikka vartion- tai partiojohtajan kuittaukselle läpäisystä suorituksesta. III- ja II-luokka suoritetaan vartiolaisiässä ja I-luokka osastonjohtajan johdolla vaeltajaiässä. Luokan lopuksi on loppukoe, jossa testataan kykyä soveltaa opittuja taitoja ja tietoja. Sen hyväksytysti suoritettuaan saa luokkamerkin. Tarkemmin loppukokeista on kerrottu Järeän loppututkintovaatimuksissa. Tämän ohjelman suorituksista osa toteutetaan kololla, mutta merkittävä osa vaatii jalkautumista luontoon retkille ja kisoihin.

Suomen Partiolaiset uudistivat ikäkaudet vuonna 2008 vastaamaan paremmin lapsen/nuoren kasvua. Ikäkausissa tehtävät suoritukset eli aktiviteetit vastaavat näin paremmin lapsen tasoa ja pitävät partiossa oppimisen mielekkäänä.

Käytännössä uudistui jakoi entiset vartiolaiset kahteen, Seikkailijoihin 10-12 -vuotiaat ja Tarpojat 12-15 -vuotiaat. Samoajat ovat 15-17 -vuotiaita. Ikäkausiuudistus venytti partio-ohjelmaa lisäämällä ohjelmaa 17-22 -vuotiaille, Vaeltajille.

Sudenpennut suorittavat erilaisia jälkiä, joissa vähitellen tutustutaan partion maailmaan. Kun jälki on suoritettu saadaan Tassu-merkki. Koko sudenpentukauden päätösmerkki on Pennunkäpälä. Seikkailijat suorittavat puolenvuoden mittaisia kausia jotka on nimetty eri ilmansuuntien mukaan. Kun kaikki neljä ilmansuuntaa on suoritettu saa Seikkailija päätösmerkki Kompassiruusun. Tarpojat suorittavat Tarppoja joista he saavat Majakka-merkkejä. Päätösmerkki on Kiminhymy. Samoajaohjelma koostuu eripituisista aktiviteeteista, parista tunnista puoleen vuoteen. Päätösmerkki on Liljaleijona. Vaeltajat laativat jo itselleen suoritusohjelmaa, joka koostuu johtamisesta ja projektiluontoisista tehtävistä. Koko partio-ohjelma päättyy Vaeltajiin jolloin he saavat metallisen päätösmerkin, jossa on partiota symboloivat lilja ja apila.

Vaikkakin ohjelmat ja ikäryhmät erottuvat toisistaan, on silti mahdollista toteuttaa ohjelmia ristiin. Jos lippukunnassa on käytössä esimerkiksi uudet ikäkaudet on vanhan ohjelman mukaista ohjelmaa mahdollista soveltaa. Silloin käytännössä seikkailijat suorittavat III-luokkaa, tarpojat II-luokkaa ja samoajat/vaeltajat I-luokkaa.

Eräpartio

Historia

1970-luvun alkuvuosina elettiin poliittisesti aktiivista aikaa. Rauhanliike sai univormuihin pukeutuneen partioliikkeen näyttämään epämuodikkaalta. Koulumaailmassa tasa-arvo johti siihen, että kaikkien pitää saada onnistua ja läpäistä osaamisen tasosta riippumatta. Suomessa partioliike lähti toteuttamaan näitä suuntauksiin ajan hengen mukaisesti. Päätettiin poistaa luokkasuoritukset ja uudistettiin partiopaitaa radikaalisti. Eräpartio eli ruskea linja syntyi vastavoimaksi näille uudistamispyrkimyksille. Sen vahvinta vaikutusaluetta oli Varsinais-Suomi. 1975 julkaistiin (partiolippukunta) Koroisten Ritarien johdolla laadittu Partio-ohjelma, johon sisältyi suorituskirja ja vj:n käsikirja. Tätä ohjelmaa kutsutaan nykyään vanhaksi Eräohjelmaksi.

1981- Suomen Partiolaiset uudisti yhteistyössä ruskean linjan kanssa oman ohjelmansa. Tässä Uuspartio-ohjelman nimeä kantaneessa ohjelmassa palautettiin luokkasuoritukset. Ruskea linja hajaantui.

1994 Suomen Partiolaiset ajanmukaisti jälleen Partio-ohjelmaa. Valinnaisuutta lisättiin ja vaatimustasoa pudotettiin jälleen. Tämä johti eräpartion uuteen nousuun, vaikka järjestäytynyttä ruskeaa linjaa ei enää syntynytkään.

Partio-ohjelma 2010 (käyttöönotto aloitettu 2008) toi mukanaan uudet ikäkaudet ja uuden ohjelman. Eräpartiolaisten piirissä on keskusteltu ohjelmassa olevan hyviä suorituksia. Jäämme seuraamaan tilannetta, miten lippukunnat ottavat ohjelmaa käyttöönsä.

Mikä tekee partiosta eräpartion?

Eräpartio sanana koostuu eränkäynnistä ja partiosta. Eränkäynti tarkoittaa nykypäivän eräpartiossa monipuolista toimintaa maastossa kaikkina vuodenaikoina. Se tarkoittaa yöpymistä tulilla, erätaitojen harjoittelemista ja vaeltamista. Partio-näkemys eräpartiolaisilla on valtavirtaa fundamentaalimpi eli lähempänä partioliikkeen perustajan Lordi Baden-Powellin näkemyksiä. Eräpartiossa korostuvat esimerkiksi kilpailuhenkisyys, nousujohteisuus ja isänmaallisuus. Eräpartiolaiset järjestävät enemmän omia pt-kisoja ja osallistuvat muiden järjestämiin kisoihin.

Eräpartioon kuuluu voimakas itsenäinen vartiojärjestelmä. Nuoriin vartionjohtajiin luotetaan ja he kantavat vastuun vartion toiminnan pyörittämisestä. Eräpartion loppututkinnot eli riihitykset ovat vaativia. Ei ole tarkoitus, että kaikki läpäisevät, vaan ne läpäisevät, jotka osaavat vaadittavat tiedot ja taidot.

Eräpartiolaiset käyttävät ruskeaa partiopaitaa. Eräpartiolaisilla on käytössään jänkäsusi- ja nahkaliljasuoritukset. Eräpartion vahvinta aluetta on ollut V-SP, Metsänkävijälippukunnat ja Järeä.

Lähteet:

- PartioWiki: Eräpartio-ohjelma
- Eräohjelman Vj:n käsikirja

Partiomenetelmä

Partiomenetelmä on tapa, jolla pyritään partion päämääriin. Miten asioita tehdään partiossa. Kun partio-ohjelman mukaisia asioita tehdään kasvatustavoitteet mielessä pitäen partiomenetelmän keinoin, voidaan toiminnassa puhua partiosta. Jokaisessa kokouksessa pitää olla jotain partiomenetelmän osa-alueita ja jokaiselta retkeltä pitäisi löytyä ne kaikki. Siinä johtajalle suuri haaste. Vai toteutuvatko kaikki, jos asiat tehdään niin kuin ne on aina totuttu tekemään.

Seuraavassa on esitetty Suomen Partiolaisten partiomenetelmän (2007) osa-alueet.

Vartiojärjestelmä
Partiossa toimitaan pienryhmissä, joita kutsutaan vartioiksi. Vartiossa on vertaisjohtaja ja sen jäsenillä on vastuuta vartion toiminnasta.

Nousujohteisuus
Jokainen ryhmä ja yksilö saa kykyjänsä vastaavia haasteita. Ne kasvavat iän ja kokemuksen karttuessa.

Sitoutuminen partion arvoihin
Partiossa sitoudutaan lupaukseen, lakiin, ihanteisiin ja kasvatustavoitteisiin. Niitä on käsitelty seikkaperäisesti I luokan suorituksessa 14.

Tekemällä oppiminen
Partiossa opitaan tekemällä asioita. Ei kuuntelemalla luentoja tai lukemalla kirjasta.

Toiminta luonnossa
Toimintaympäristönä on luonto. Maastotoiminta on erityisesti eräpartiolaisille tärkein toiminnan muoto.

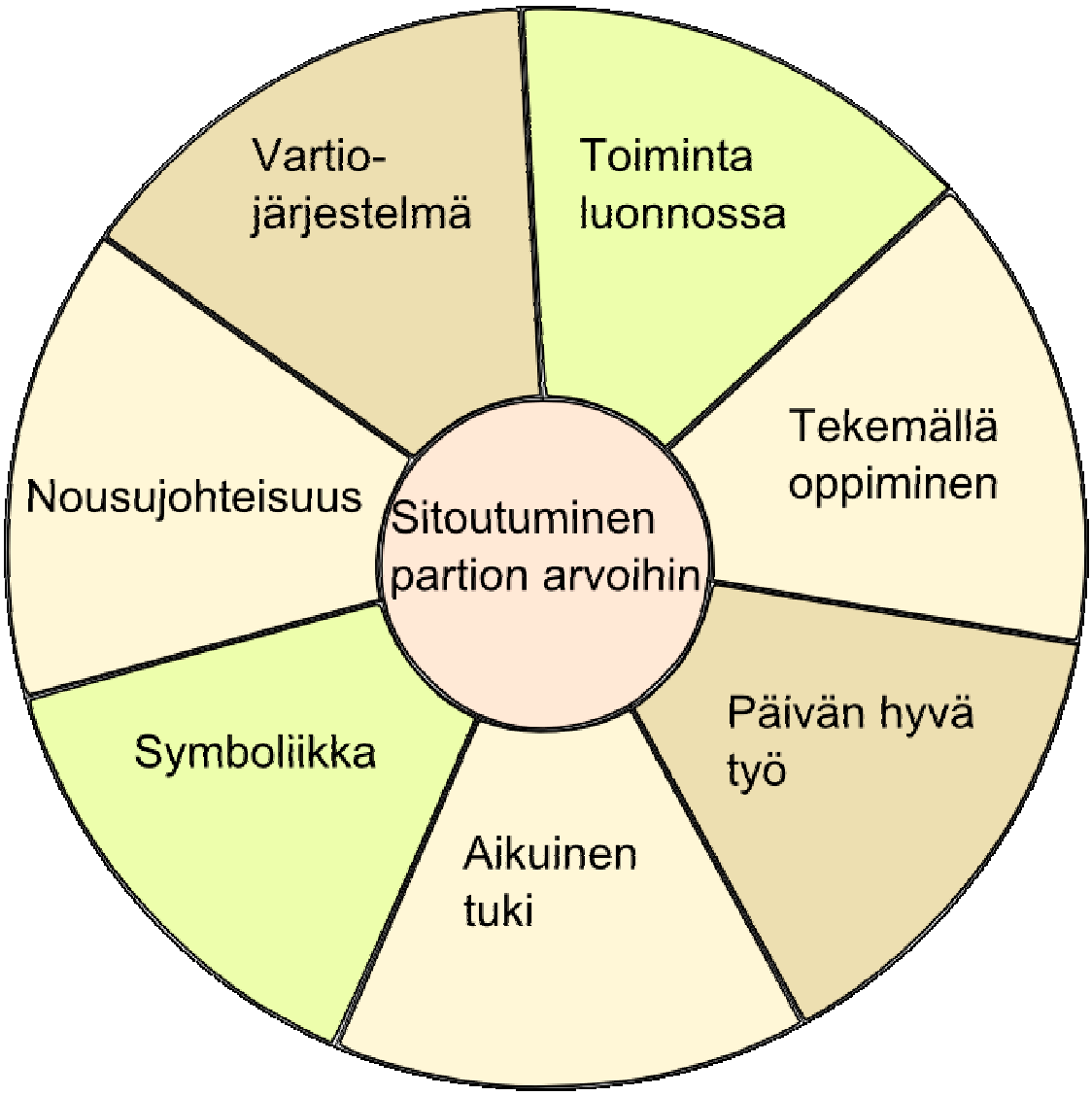

***0- 1. Partiomenetelmä*.**

Päivän hyvä työ
Partion kasvatustavoitteisiin pyritään myös tekemällä hyvä työ päivässä. Ihanteista ja laista löytyy myös maininta päivän hyvästä työstä. Päivän hyvä työ voi olla poimia roska päivässä, mutta sen tavoitteena on johtaa rutiiniin, jolla poimii aina nähdessään roskan. Tai avaa oven.

Symboliikka
Partiosymboliikkaa kuuluu tapoja, huutoja ja tunnuksia, joita on tapana käyttää. Niillä saadaan aikaan turvallisuuden tunnetta ja yhteenkuuluvuutta.

Aikuinen tuki
Partiossa nuoret kantavat suuren vastuun viikoittaisen toiminnan pyörittämisestä ja tapahtumien järjestämisestä. Tässä on tärkeää, että aikuinen tuki on aina saatavilla. Ei välttämättä läsnä kaikissa kokouksissa tai retkillä, mutta käytettävissä tarvittaessa.

Hyvän vartion tunnusmerkit

Hyvän vartion tunnistaa toiminnasta ja olemuksesta. Lisäksi on joitakin ulkoisia tunnusmerkkejä, jotka ovat myös välineitä parantaa vartiota. Ne lisäävät vartion yhteishenkeä ja siten parantavat toimintaa.

Hyvä vartion...

- viikoittaisissa kokouksissa on hyvin suunniteltua ja partio-ohjelman mukaista toimintaa
- omia retkiä on vähintään neljä kertaa vuodessa
- osallistuminen lippukunnan tapahtumiin on aktiivista
- pt-kisamenestys on vähintäänkin kohtalaista
- jäsenet luottavat toisiinsa ja erityisesti vj:aan
- omaisuus on tarkoituksen mukaista ja hyvässä kunnossa
- jäsenet voivat olla tekemisissä myös partiotoiminnan ulkopuolella
- jäsenet haluaisivat osallistua kaikkiin tapahtumiin (esimerkiksi mummon kolmipäiväiset kissan ristijäisjuhlat eivät käy esteeksi)
- jäsenet tietävät toistensa muut harrastukset ja esimerkiksi kotiolot

0- 2. Vartion viiri.

Tehtävien jako

Vartiossa voi olla nimettyjä tehtäviä muidenkin kuin johtajien hoidettavaksi. Tällaisia voivat olla esimerkiksi kalustonhoitaja, päiväkirjanpitäjä, kassanhoitaja tai puhelinrinkivastaava. Maastotoiminnassa syntyy helposti roolit

kuin itsestään. Niitä voivat olla suunnistaja, kokki, valokuvaaja, sahaaja, pilkkoja, muusikko tai vuolija.

Ulkoisia tunnusmerkkejä

Tunnus on usein joku eläin. Tunnuseläimestä voidaan piirtää kuva, josta tehdä vartion logo. Se voidaan painaa teepaitaan ja siitä voidaan tehdä merkki partiopaitaan. Se löytyy luonnollisesti myös vartion kisanumerolapuista ja toimintasuunnitelmasta. Vartiolla voi olla myös tunnusväri tai vaatekappale, kuten pipo tai pitkät kalsarit.

Viiri on perinteisistä materiaaleista, kuten nahasta, sarkakankaasta ja villasta valmistettu pieni lippu. Se kiinnitetään esimerkiksi nahkaniiteillä noin metrin pituiseen puu varteen. Sen säilytyspaikka on kolon seinällä kaikkien nähtävillä ja sieltä se voidaan ottaa mukaan leirille, kisoihin tai retkelle. Viirissä on yleensä kuvattu vartion tunnuseläin ja siihen kirjoitettu vartion nimi. Kääntöpuolella voi olla esimerkiksi jäsenten nimet tai omakuvat nahkasta muotoiltuna.

Päiväkirja kertoo vartion toiminnasta. Sinne kirjoitetaan kokouksista retkistä ja leireistä. Päiväkirjaan voidaan liittää valokuvia ja karttoja. Päiväkirjassa voidaan myös seurata taitojen kehittymistä ja tavoitteiden saavuttamista. Päiväkirjan kannet voidaan tehdä nahkasta tai puusta tyylikkäiksi ja kulutusta kestäviksi.

Huuto kertoo vartion nimen lisäksi myös jotain sen tavasta toimia. Huutoa käytetään esimerkiksi kokousten aluksi, leirien iltanuotiolla ja kisojen lähdössä. Erämies ei syvässä korvessa vartion retkillä huutele. Vartiolla voi olla myös useita huutoja: Virallinen, voitto huuto, kutsu, jne. Huuto voi olla myös vartion oma laulu. Se voi olla esimerkiksi ruoka-, iltanuotio-, marssi- tai orjatyölaulu.

0- 3. Vartion päiväkirjassa itsetehdyt puukannet.

Perinteiset menot voivat olla teemaretkiä tai teemakokouksia tiettyyn aikaan. Niitä voivat olla myös (putkivartiossa) uusien jäsenten vastaanottorituaalit, vierailut (vanhainkotiin, huvipuistoon, museoon, ...), palvelutempaus (puiston tai keittokatoksen siivoaminen, puiden pilkkominen mummolle, lintujen talviruokintapaikka, ...) tai talkoot vartion jäsenen kotona tai mökillä.

Sisäpiirivitsit muodostuvat vartiolle pikkuhiljaa. Ne ovat sanontoja tai eleitä, joita muut eivät ymmärrä. Ne liittyvät usein johonkin yhdessä koettuun tilanteeseen. Niitä voidaan kerätä vartion päiväkirjaan.

Erilaisia vartioita

Vartioita on kahdenlaisia. Putkivartioita, joissa vartiolaiset ovat eri-ikäisiä ja Klimppivartioita joissa vartiolaiset ovat samanikäisiä. Putkivartioon liittyy joka vuosi uusia jäseniä ja lopulta kasvetaan

oman vartion johtajaksi. Klimppivartiossa vartio perustetaan porukasta, jotka käyvät yhdessä partiopolkua läpi kunnes vartionjohtajaiässä he perustavat uudet vartiot.

Lähteet:

- Erä-ohjelman Vj:n käsikirja
- Järeän Vj-kurssi nro 4 opetusmonisteet

Vartion johtaminen

Erilaiset johtajatyypit

Ihmiset ovat erilaisia, niin ovat johtajatkin. Tavoitteeseen päästään monella eri tavalla. Monella tuoreella vartionjohtajalla voi olla mielessään oman vartionjohtajansa johtamistapa, jota aikoo käyttää myös omassa toiminnassaan. Tässä esimerkissä on erilaisia johtajatyyppejä tarkasteltavaksi.

Suunnitteleva johtaja
- toiminta on määrätietoista ja tavoitehakuista
- jokaisen osastonjohtajan lempilapsi
- vartiolaisten huomioonottaminen voi jäädä liian vähälle

Haaveileva johtaja
- haaveileva johtaja on kokouksissa osittain muissa maailmoissa
- vartiolaiset alkavat jopa itse olemaan aktiivisempia kuin johtajansa. ”Eiks meillä oo se retki ens viikonloppuna”
- ei luo pelisääntöjä

Panikoiva johtaja
- häseltää koko ajan jotain
- tekee itse kaiken
- vartio seuraa sivusta, kun johtaja tekee

Löysä johtaja
- Veltto ja saamaton johtaja
- Toiminta sekavaa ja yksipuolista
- Aina kokouksia ei edes pidetä tai niissä ei toisinaan ole mitään sisältöä

Ankara ja vaativa johtaja
- ankara, piiskaava ja pomotteleva vartionjohtaja
- toiminta johdettua, mutta ei kiinnosta vartiolaisia
- vartionjohtaja jää yksin ja vartiolaiset voivat liittoutua häntä vastaan

Mielistelevä johtava
- tanssii vartiolaisten pillin mukaan
- ei luo pelisääntöjä
- ei ole uskottava
- antaa kokousten mennä miten päin vain

Vartionjohtaja
- tyttöjen ja poikien ystävä
- ottaa kaikki huomioon
- kaikki ovat samanvertaisia hänelle
- toiminta on koko vartion yhteistä ja kiinnostavaa
- hoitaa velvollisuutensa

Hyvän johtajan ominaisuuksia

Johtajan asema vartion toiminnassa on tärkeä. Vartiolaiset omaksuvat omalta vartionjohtajaltaan valtavasti toimintatapoja omaan toimintaansa, niin hyvässä kuin huonossakin. Tästä syystä käyttäytymistä johtajana tulee miettiä ja suunnitella. Johtajana toimiessaan ei kannata ottaa mitään erityistä roolia, vaan olla oma itsensä, teennäisellä käyttäytymisellä on hankala luoda hyvää vartiohenkeä.

Vartionjohtajan tulee olla kaikille vartiolaisille reilu ja kohdella kaikkia vartiolaisia tasapuolisesti. Nuorille poikavartiolaisille kurin ja järjestyksen pitäminen voi viedä kokouksesta suuremman osan kuin tytöiltä. Yhdessä tekeminen ja kokeminen nostaa vartion yhteishenkeä.

Hyvä johtaja hoitaa velvollisuutensa, pitää huolta sovituista aikatauluista ja osaa myös pyytää apua hyvissä ajoin, ennen kuin tilanne menee pahaksi tai ollaan jo aikataulusta myöhässä. Vartionjohtaja suunnittelee kokoukset etukäteen, niin vartiolaiset näkevät, että johtaja on valmistautunut kokouksen vetämiseen.

Omalla esimerkillä johtaminen saa vartiolaisetkin innostumaan, kun he aistivat, että johtaja on täysillä mukana ja kiinnostunut tehtävästään. Johtajan motivaatio omaan pestiinsä välittyy vartiolaisille. Kokouksien alussa on hyvä kertoa vartiolaisille kokouksen aihe ja mitä olisi tarkoitus oppia. Tietojen ja taitojen tulevaa tarvetta ei voi tietää etukäteen, mutta vartiolaisille on syytä kertoa missä tilanteessa taidoista on hyötyä.

Vartiolaiset tarvitsevat johtajaltaan myös tukea ja luotettavuutta. Vartion toiminnan kannalta on tärkeää, että koko vartio osallistuu ja tekee yhdessä. Vartiolaisia pitää kannustaa ja palkita hyvistä suorituksista ja asiallisesta käytöksestä.

Johtajaksi kasvetaan. Vartionjohtaja taipaleen alussa ei tarvitse pelätä tulevaa pestiä. Apua saa ja kannattaa kysyä, koska usein monet ovat törmänneet samankaltaisiin ongelmiin. Lippukuntien omista ohjeista riippuen apua saa ainakin omalta osastonjohtajalta. Johtajan on myös ymmärrettävä, että pienistä epäonnistumisista opitaan. Vanhemmatkaan johtajat eivät tiedä kaikkea, oppiminen on molemmin puolista. Tärkeää on, että ongelmat otetaan käsiteltäväksi.

Vartioiden toiminnasta välittyy, minkälaista toiminta koko lippukunnassa on.

Vartionjohtajan tehtävät

Vartionjohtajan tehtävänä on järjestää laadukasta toimintaa vartiolleen maastossa ja kololla. Johtajan on oltava esimerkkinä vartiolaisilleen. Johtaja pitää huolta ja kohtelee kaikkia vartiolaisia tasapuolisesti. Johtajan on suunniteltava toimintaa etukäteen niin, että se on mielekästä ja eteenpäin vievää. Toiminnan on oltava partio-aatteen mukaista toimintaa. Tämä onnistuu helpoiten käyttäen partiomenetelmää ja -ohjelmaa.

Vartion on ryhmä partiossa, joka toimii yhdessä. Johtajan on myös annettava vartiolaisille tilaa ja vastuuta päättää keskenään. Vartionjohtajan on pidettävä kiinni sovituista asioista ja aikatauluista. Hyvä johtaja osaa myös pyytää apua, kun sitä tarvitsee. Avun pyytäminenkin on vahvuus. Johtajan on hyvä nähdä eteenpäin ja pitää toiminta mielekkäänä läpi vartion toiminta-ajan. Vartionjohtaja pitää yhteyttä lippukuntaan ja vartiolaisten vanhempiin. Asioita tiedottaminen on tärkeää niin hyvässä kuin huonossa.

Tiivistettynä 3 tavoitetta ylijohtaja Penttilän mukaan:
1. Kolmen vartiovuoden jälkeen kaikki ovat suorittaneet III ja II luokan.
2. Kolmen vartiovuoden jälkeen kaikilla on vihreä jänkäsusi.
3. Neljän vartiovuoden jälkeen vartiolaisista tulee ainakin kaksi uutta vartionjohtajaa.

Mitä vartionjohtajalta odotetaan?

Partion kannalta vj:lta odotetaan hyvää ja täysipainoista partio-ohjelmaa omalle vartiolleen. Lippukunta odottaa vj:lta sitoutumista johtaa oma vartionsa koulutuksen läpi ja innostaa mahdollisimman moni omista vartiolaisistaan jatkamaan partiota ja ryhtymään taas uudeksi vartionjohtajaksi.
Vartiolaisten vanhemmat odottavat vj:lta avointa partiotoimintaa, jonka mielekkyys välittyy myös kotiin asti. Koko lippukunnan tiedottaminen omasta toiminnastaan mahdollistaa vanhempien tyytyväisyyden, koska ovat myös itse perillä mitä lippukunnassa tapahtuu ja mikä heidän lastensa harrastus oikein on.

Lähteet

- Anna-Stinan Salminen vartionjohtajan peruskurssin koulutusmateriaali, 8.10.1999

Kouluttautuminen

Vartionjohtajan oman jaksamisen ja taitotason ylläpitämisen kannalta on oleellista kouluttautua toimiessaan tehtävässä. Ensimmäisen luokan suorittaminen ja aktiivinen osallistuminen vartiojohtajaneuvoston järjestämään koulutukseen luovat vankan pohjan omalle oppimiselle. Vjn:ssa välittyvät myös tärkeät tiedot lippukunnan ja muiden järjestämistä tapahtumista, myös koulutuksista.

Järeä on järjestänyt vartionjohtajan peruskursseja vuodesta 1990. Nykyään kurssi kestää yleensä kaksi viikonloppua, joista toinen on opiskelupainotteisempi kämppäosuus ja toinen maastoretken järjestämisen harjoittelua. Vuonna 2010 järjestettiin yhdessä Kauniaisten lippukuntien kanssa ensimmäinen osastonjohtajakurssi.

Lippukunnan ulkopuolella tarjottava koulutus jaetaan kolmeen ryhmään: Taito- ja johtajakoulutukseen, sekä vihjareihin. Piirin järjestämää taitokoulutusta ovat esimerkiksi erätaito-, ensiapu-, pt-kisatoimitsija-, leikki- ja kiipeilykurssit. Piirin kurssit on kerätty kaksi kertaa vuodessa ilmestyvään kurssivihkoseen, josta selviävät päivämäärät ja ilmoittautumisohjeet. Piirin kurssien ilmoittautumisajat ovat yleensä tammikuun puolessa välissä ja elokuun lopussa.
Johtajakoulutukseen kuuluu lähinnä vj-kurssi (tai samoajien ryhmänohjaajakurssi). Muut johtajakoulutukseen luettavat kurssit on tarkoitettu lähinnä pj-ikäisille. Ikäkausitoimikunnat ja EPT järjestävät muita yleensä monipuolisella asiasisällöllä varustettuja retkiä ja vihjareita, joissa hauskanpidon ja muihin vastaavassa tehtävässä toimivien kanssa tutustumisen ohella voi oppia uusia asioita. Myös partiotaitokilpailut ovat loistavia paikkoja oppia uusia taitoja. Lippukunnissa on nimetty koulutusvastaava, joka osaa kertoa piirin kursseista. Myös osastonjohtajan kanssa voi keskustella mille kurssille kannattaisi mennä.

Partion toimintaympäristöön soveltuvaa koulutusta on saatavissa myös muilta tahoilta. Koulussa voidaan tarjota vaellus-, perinnepuutyö- tai viittomakielen kurssia. Suomen Punainen Risti järjestää ensiapu- ja valmiuskursseja. Vapaaehtoinen maanpuolustus järjestää marssi- ja leireilykoulutusta. Suomen luontoliitto järjestää nuorten luontoleirejä ja lintubongausretkiä. Suunnistusseurat järjestävät suunnistuskursseja ja urheiluseurat esimerkiksi hiihtokursseja.

Tärkein vj:n oppimisen keino on kuitenkin oma aktiivisuus. Jos en tiedä tai osaa jotain, kysyn vanhemmilta johtajilta tai selvitän asian kirjallisuudesta. Opettelen uuden asian ja toteutan partioihannetta kehittää itseään ihmisenä.

Vartion toiminnan suunnittelu

Vartion toiminnalla pyritään partion tavoitteiden toteutumiseen suorittamalla luokkasuorituksia. Ne ovat nousujohteisia, ja jo toiminnan mielekkyyden kannalta, joten toiminta kannattaa suunnitella huolella. Toimintasuunnitelman laatiminen puolivuosittain voi viedä hetken aikaa, mutta sitä noudattamalla pystytään hyvin seuraamaan, että vartion toiminta muodostaa kokonaisuuden. Loppukokeisiin tähtäävä toiminnan suunnittelu välittyy toimintasuunnitelmasta aina kokousten ja retkien ohjelmaan asti. Toimintasuunnitelmaa laadittaessa on huomioitava, että kutakin luokkaa suoritetaan vuosi tai puolitoista vuotta. Suunnitelmaan on syytä merkata aluksi tiedossa olevat tapahtumat, kuten retket, kilpailut, paraati ja siivouskokous.

Erilaiset tapahtumat ryhdittävät toiminnan suunnittelua. Ennen retkeä on hyvä opetella kololla joku taito, jota voidaan soveltaa maastossa. Ennen kisaa on hyvä kerrata suunnistusta tai poimia kilpailun tehtäväluettelosta opeteltava/kerrattava aihe. Ennen paraatia on hyvä hioa vartion tahtimarssi kuosiin. Ennen leiriä huolletaan vartion työkalut kuntoon. Ennen vaellusta kuivataan muonat. Ennen joulua leivotaan tähtitortut ja askarrellaan tonttu-ukot. Ennen riihitystä tehdään viimehetken paniikkikertaukset.

Monet suoritukset ovat laajempia kokonaisuuksia, joita täytyy käsitellä useamman kerran. Ensiksi asia opetellaan kololla teoriassa. Ehkä seuraavassa kokouksessa sitä treenataan lisää soveltaen. Muutaman viikon jälkeen vielä kerrataan. Sitten retkellä päästään tositoimiin soveltamaan opittua taitoa, esimerkiksi köytöksiä. Ohjelmassa on paljon suorituksia, jotka perustuvat tekemiseen. Näitä on syytä poimia mukaan jokaiselle retkelle.

Suoritusohjelman tarkoitus on pyrkiä kohti partion kasvatustavoitteita. Opeteltavat taidot ovat vain väline tälle matkalle. Loppujenlopuksi suoritusohjelma sisältää vain muutaman taidon, joita ei voi oppia yhdessä kuukaudessa ennen I luokan loppukoetta: Ne ovat suunnistus, tulenteko ja toimintakyvyn ylläpitäminen vaativissa olosuhteissa. Nämä taidot ovat sellaisia, joiden pitää olla esillä jokaisella vartion ja osaston retkellä. Muuten niitä ei ehdi oppimaan.

Vartion toiminnan suunnittelu on hyvin erilaista putki- ja klimppivartioita varten. Lippukunnissa on samaan aikaan monien eri-ikäisten vartioiden toimintaa. Joku vartio vasta aloittaa toimintaansa, kun toisen vartion jäsenet ovat jo siirtymässä itse johtajiksi. Lippukunnilla on omia tavoitteita, mitkä pitää näkyä vartion toiminnassa.

Putkivartiossa, joiden vj:t ovat olleet itse samassa vartiossa, on toiminta joissain määrin samankaltaista. Klimppivartioilla toiminta luonnollisesti seurailee samaa kaavaa, jos sen johtajat eivät itse näe tarpeelliseksi tehdä muutoksia perinteisiin.

Toimintasuunnitelma klimppivartiolle

Toimintasuunnitelma klimppivartion II luokka kevät, edellisenä syksynä suoritettu III luokan loppukoe. Tekstissä viikon numero, kokouksen aihe ja siihen liittyvät suoritukset.

2. Toiminnan suunnittelu.
3. Talviretkeilyn aakkoset. Toimintakyky Ravinto, ruoka, lepo. II-6.
4. Talviretkeilyn aakkoset. Varusteet ja pukeutuminen (kerrospukeutuminen). II-28. II-22.
   OSASTONRETKI: Talviretkeilytaidot
5. Kätevyys: Köyden ja narun vyyhtiminen, köyden päiden päättäminen II-15.
6. Morsetus perusteet II-8. (kisan tehtäväluettelosta)
   PIIRIN TALVIKISAT: Talviretkeilytaidot
7. Suksien huolto ja voitelu II-2.
8. HIIHTOLOMA (osa vartiolaisista leirille)
9. Pulkkailemaan/Hiihtämään II-2.
10. EA: Paleltumat ja hypotermia II-31.
11. Jäistä pelastaminen ja toiminta jäihin pudotessa II-26.
12. Oman lippukunnan toiminta ja rakenne II-9. Vuosikokous.
    VARTION OMA MAASTORETKI: Hiihtoa, suunnistusta, tulentekoa ja köyden käsittelyä.
13. Ympäristön saastuminen. Ideoin ja toteutan 8 keinoa, jolla voin säästää ympäristöä viikon aikana II-16.
14. Järeän toiminta ja rakenne II-9.
    II LUOKAN RIIHITYKSESSÄ RASTILLA
15. Keilaamaan
16. Kertaus köytökset pukki- ja ristiköytös, tukkikytky. Tehdään tikapuut. II-14.
    LIPPUKUNTARETKI: Rinkkatelineen rakentelua, suunnistusta, paraati
17. Partioihanteet tai partiolaki. Ideoin käytännön keinoja miten voin toteuttaa näitä arkielämässä II-10.
18. Poiminta kilpailun tehtäväluettelosta. Luonnontuntemus tai kansalaistaito.
    PIIRIN KEVÄTKISAT: Suunnistusta, monipuolista testaamista
19. EA: Tajuton potilas ja kylkiasento II-35.
20. Ruoka/leivontakokous (II-21.)
21. Suunnistus: Osaan paikantaa itseni kartalle omin avuin. Toiminta eksymistilanteessa. II-1.
22. Suunnistuskokous: Osaan ottaa suunnan ja kulkea sen avulla II-5.
    PEIKKARI: Suunnistusta, sekalaisia erätaitoja
23. Pyöräretki ja nyyttärit
    KESÄLEIRI

Lisäksi vuoden aikana voidaan suorittaa vartioiden voimin jokin kansalaiskeräys esimerkiksi Yhteisvastuu-keräys.

Toimintasuunnitelma putkivartiolle

Toimintasuunnitelma putkivartion keväälle. Puolet vartiolaisista on aloittanut vartiossa syksyllä ja toinen puoli on suorittanut III luokan loppukokeen. Tekstissä viikon numero, kokouksen aihe ja siihen liittyvät suoritukset.

2. Toiminnan suunnittelu.
3. Talviretkeilyn aakkoset. II: Toimintakyky Ravinto, ruoka, lepo. III: Retkikeittimen käyttö. II-6., III-20.

4. Talviretkeilyn aakkoset. Varusteet ja pukeutuminen (kerrospukeutuminen). II-28. II-22., III-24.
   OSASTONRETKI: Talviretkeilytaidot
5. Kätevyys: Köyden ja narun vyyhtiminen, II: köyden päiden päättäminen, III: paalusolmu II-15., III-15.
6. Morsetus perusteet II-8. (kisan tehtäväluettelosta), hiihtämisen perusteet III-2.
   PIIRIN TALVIKISAT: Talviretkeilytaidot
7. Suksien huolto ja voitelu II-2., III-2.
8. HIIHTOLOMA (osa vartiolaisista leirille)
9. Pulkkailemaan/Hiihtämään II-2., III-2.
10. EA: II: Paleltumat ja hypotermia III: Heikot jäät II-31., III-27.
11. Jäistä pelastaminen ja toiminta jäihin pudotessa II-26., III-27.
12. Oman lippukunnan toiminta ja rakenne II-9., III-8. Vuosikokous.
    VARTION OMA MAASTORETKI: Hiihtoa, suunnistusta, tulentekoa ja köyden käsittelyä.
13. Ympäristön saastuminen. Ideoin ja toteutan 8 keinoa, jolla voin säästää ympäristöä viikon aikana II-16., III-16.
14. Järeän toiminta ja rakenne II-9., III-9.
    II LUOKAN RIIHITYKSESSÄ RASTILLA
15. Keilaamaan
16. Kertaus solmut, sekä köytökset pukki- ja ristiköytös, tukkikytky. Tehdään tikapuut. II-14., III-15.
    LIPPUKUNTARETKI: Rinkkatelineen rakentelua, suunnistusta, paraati
17. Partioihanteet tai partiolaki. Ideoin käytännön keinoja miten voin toteuttaa näitä arkielämässä II-10., III-10.
18. Poiminta kilpailun tehtäväluettelosta. Luonnontuntemus tai kansalaistaito.
    PIIRIN KEVÄTKISAT: Suunnistusta, monipuolista testaamista
19. EA: Tajuton potilas ja kylkiasento, avun hälyttäminen II-35., III-28.
20. Ruoka/leivontakokous (II-21.) III-20.
21. Suunnistus: Osaan paikantaa itseni kartalle omin avuin. Toiminta eksymistilanteessa. II-1., III-4.
22. Suunnistuskokous: Osaan ottaa suunnan ja kulkea sen avulla II-5., III-5.
    PEIKKARI: Suunnistusta, sekalaisia erätaitoja
23. Pyöräretki ja nyyttärit
    KESÄLEIRI

Lisäksi vuoden aikana voidaan suorittaa vartioiden voimin jokin kansalaiskeräys esimerkiksi Yhteisvastuu-keräys.

Vartion kokouksen suunnittelu

Vartion kokouksien tavoitteena on tukea maastossa tapahtuvaa eräpartiotoimintaa. Vartion kokous on viikoittainen tapahtuma, jota vartiolaiset odottavat. Kokousta pitää suunnitella etukäteen, koska silloin kokouksen asiat ehditään käydä läpi. Kokouksessa on paljon toimintaa, mikä kuuluu jokaiseen kokoukseen, mutta pääpaino on kokouksen aiheella ja tulevista tapahtumista tiedottamisella.

Yhdessä kokouksessa ei kerkeä suorittamaan mahdottoman paljon. Pidemmät suoritukset kuten suunnistus on hyvä jakaa osiin, joita suoritetaan järjestyksessä, mutta ei peräkkäisissä kokouksissa.

Kokouksen suunnitteluun on hyvä varata aikaa. Valtaosa suorituksista vaatii vj pariltakin kunnollisen perehtymisen aiheeseen. Vaikeampia aiheita suunniteltaessa on koulutuskortista hyötyä. Ei riitä, että aihe katsotaan vartti ennen kokouksen alkua, suoritus on opeteltava. Suoritusvinkit antavat hyviä esimerkkejä ja vinkkejä, kuinka aihetta voi kouluttaa. Kokoukset joihin tarvitaan materiaalia ja tavaroita on hoidettava ajoissa. Lippukunnan kalustoa ei yleensä ole saatavilla oman kokouksen aikana.

Joskus tulee eteen kokouksia, milloin ei suunniteltua ohjelmaa voida toteuttaa. Näitä päiviä varten on hyvä olla muutama kokous valmiiksi suunniteltuna, jotka voidaan toteuttaa vaikka toinen vj olisi sairaana.

Kokouksen suunnitteluvaiheessa on hyvä ajatella kokous osissa, joissa suoritusta aiotaan kouluttaa.

Vartion kokouksen rakenne

Kokous alkaa esimerkiksi huivien tarkistuksella ja vartion huudolla. Vartiolaiset pitää saada kiinnostumaan kokouksen aiheesta ja sen myötä on helpompi aloittaa kouluttaminen. Jos on mahdollista kannattaa koulutettava aihe kouluttaa tukeutumalla tekemällä oppimiseen, niin että kaikki pääsevät osalliseksi itse tekemiseen. Kokouksen koulutussisältö koulutetaan suunnitelman mukaan osissa.

Kokouksen välissä voi olla tarpeen pitää 15 minuutin leikki/urheilu tauko, niin että kiinnostus säilyy. Tauon jälkeen testataan mitä on opittu tai tehdään kokonaissuoritus opetetusta aiheesta. Tärkeimpien asioiden kertaus vielä viimeiseksi. Jos suoritus on kokonaisuudessaan käyty läpi, merkataan siitä suoritukset suorituskirjaan.

Kokouksen lopuksi käydään läpi tiedotettavat asiat ja jaetaan retkilaput. Jos vartiolla on käytössä päiväkirja se laitetaan kiertoon. Seuraavan kokouksen vaatima varustus kirjataan muistiin vartiolaisten vihkoihin. Kokous lopetetaan sisaruspiiriin, jossa hiljennytään. Kokouksen lopuksi voidaan pitää myös hartaus.

Kouluttaminen

Perusteet

Koulussa opettaja opettaa luokan edessä ja oppilaat kuuntelevat. Partiossa johtajat ohjaavat vartionsa tekemään ja oppimaan. Tekemällä oppiminen on partiomenetelmän kantava kulmakivi.

Koulutuksen valmistelun vaiheet

1. Valitaan aihe toimintasuunnitelman perusteella ja taitotaso, johon koulutuksella pyritään. Esimerkki 1: Taito jäistä pelastaminen. Taitotaso on, että vartion jokainen jäsen osaa pelastaa jäihin pudonneen henkilön.
2. Hankitaan tietoa aiheesta. Esimerkki 1: Katsotaan vj:n käsikirjan kyseinen suoritus. Riittääkö se meille?
3. Opetellaan itse asia. Harjoitellaan salaa. Kouluttajan pitää osata asia paremmin kuin koulutettavien tavoitetaso. Esimerkki 1: Harjoitellaan salaa heittoköydenheittoa ja käydään

useasti mielikuvaharjoitteluna eri vaiheet läpi. Esimerkki 2: Leiriportin rakentamista johtajan ei tarvitse harjoitella salaa etukäteen, vaan siinä hän voi olla yhdessä vartion kanssa osa tekemällä oppivaa ryhmää.

4. Valitaan koulutusmenetelmät ja jaetaan kokonaisuus sopivan kokoisiin osiin. Tekemällä oppiminen. Laaditaan koulutuskortti. Huomioidaan myös, ettei tule liikaa odotusaikaa, jos kaikki eivät voi harjoitella samanaikaisesti. Esimerkki 1: Vj näyttää ja harjoitellaan vaiheittain. Lopuksi kokonaissuorituksen harjoittelu.
5. Hankitaan materiaalit. Esimerkki 1: Heittoköysi ja heittopaino. Naskalit ja kuumaa mehua.
6. Koulutetaan.
7. Arvioidaan koulutuksen onnistuminen. Esimerkki 1: Vj parin kanssa pohditaan, onnistuivatko kaikki tekemään oikean toiminnan viimeisissä kokonaisharjoitteluissa vai pitäisikö asiaa kerrata vielä retkellä järven jäällä toimien.

Menetelmät

Esittävällä opetuksella tarkoitetaan koulun mallia, jossa kouluttaja kertoo asiat suullisesti ja havainnollistaen kuvilla tms. Vartiolaiset jaksavat kuunnella puhetta ilman kuvia, esineitä tai muuta virikettä noin minuutin ja niiden kanssa maksimissaan viisi minuuttia. On asioita, joista täytyy ensin kertoa teoria, ennen kuin aloitetaan harjoittelu. Näissä teoria kannattaa jakaa riittävän pieniin osa-alueisiin, ettei kesto kerrallaan kasva liian suureksi. Toinen esittävän opetuksen vaara on liian suuri yksityiskohtien määrä. Kannattaa pyrkiä kertomaan pöydän ääressä vain oleellinen tieto huolellisesti jäsenneltynä, ja harjoittelun yhteydessä tuoda lisää nippelitietoja esille. Ainoastaan lyhyitä ja erittäin hyvin jäsenneltyjä asioita on perusteltua kirjoituttaa vartiolaisten vihkoihin. Kokouksista ei saa tulla mitään yläastetyyppistä vihkomaratonia, jossa pääasia on kalvojen kopioituminen ruutuvihkoon.

Keskusteleva opetus on kysymysten herättämistä ja niihin oikeiden vastausten löytämistä. Esimerkiksi jokamiehen oikeuksia voi etsiä keskustelemalla ja arvuuttelemalla. Tässäkin kouluttajalla on syytä olla selvä suunta mihin pyritään ja mitkä ratkaisut ovat hyväksyttäviä. Keskustelua voi vanhempien vartiolaisten kanssa tehostaa parikeskusteluilla. Niistä on syytä laatia jotain paperille, eikä niille saa antaa niin paljoa aikaa, että keskustelu karkaa sivuraiteille.

Ryhmätyöt sopivat luettelon omaisten asioiden opetteluun. Ne voivat vaihdella 10 minuutin valmisteluajan jokamiehenoikeus tussipiirroksesta koko kevään retkiohjelmaprojektiin. Niiden avulla voidaan opetella eläimiä, kasveja tai eri karttatyyppejä siten, että jokainen ryhmä perehtyy ensin ja esittelee yhden. Ryhmätyöt vaativat kunnollisen tavoitteen asettamisen, ohjeistuksen, sisältökuvauksen, jatkuvan ohjauksen ja palautekeskustelun. Ryhmätyöt parin kanssa tai isommassa ryhmässä kasvattavat myös ryhmätyötaitoja. Ryhmän sisälläkin voidaan jakaa selkeitä henkilökohtaisia vastuualueita. Jos aiheena on hirvieläimet, yksi tutustuu hirveen, toinen metsäpeuraan ja kolmas poroon. Yhdessä käydään läpi hirvieläinten yleiset ominaisuudet.

Toistoharjoittelulla tarkoitetaan saman asian toistamista niin monta kertaa, että jokainen tekee sen unissaankin oikein. Tällä tavoin voidaan opetella esimerkiksi kartan kääntämistä pohjoissuuntaan, suksen kiinnittämistä siteeseen, solmuja tai laavun pystyttämistä. Toistoissa voidaan pyrkiä muuttamaan olosuhteita, jolloin asia ei käy pitkäveteiseksi. Karttaa voidaan kääntää pohjoissuuntaan juostessa, pyöräillessä tai päällään seisten. Suksia voidaan kiinnittää rinkka selässä, kaverin suksia kiinnittäen, loivassa alamäessä liukuen, silmät sidottuna tai yhdellä kädellä.

Kokemuksellinen oppiminen tarkoittaa sitä, että jos koulutettava on aktiivisesti mukana jossain prosessissa tai tehtävässä, hän oppii sen. Vartiolaisen kuvamuistiin jää ikään kuin video siitä, miten kaikki tapahtuu. Tässä on tärkeää, että mallisuoritus on oikeaoppinen ja ns. puhdas. Tällä tavoin voidaan oppia esimerkiksi puun kaatamista tai tervaskantojen etsimistä. Se sopii myös monen muun asian ensimmäiseksi oppimiskerraksi ennen harjoittelua tai soveltamista käytäntöön.

Tekemällä oppiminen tarkoittaa sitä, että mennään vartion kanssa ja tehdään yhdessä. Vj (tai joku muu vartiosta) osaa jonkun taidon, jota mennään tekemään ja muutkin oppivat sen siinä samalla. Tämä voi olla A-pukin rakentaminen, kalan loimuttaminen, pilkkiminen tai polkupyörän huolto. Esimerkiksi suunnistus on sellainen taito, jota täytyy opetella tekemällä useiden toistokertojen kanssa. Joka kerta ei tarvitse pitää ”oppitunteja” ennen sitä.

Leikeistä oppiminen on partiolaisten tapa oppia. Muistettavista asioista keksitään leikki, jonka avulla vältytään perinteiseltä ulkoluvulta. Leikkiä leikitään useammassa kokouksessa, jolloin asiat tulee kerrattua useasti. Esimerkiksi ilmansuunta juoksu ja jokamiehenoikeus peli löytyvät tarkemmin kyseisten suoritusten kohdalta.

Ristiin opettamisella tarkoitetaan taitojen kierrättämistä. Yksi opettelee yhden asian toisen pähkäillessä toista. Tämän jälkeen koulutetaan asiat ristiin. Yleensä ainakin se, joka opettaa asiaa, omaksuu sen itse. Tässä on syytä miettiä miten varmistetaan kaikkien oppimisen taso kouluttajien tason vaihdellessa.

Kouluttamisen vaiheet

1. Kerrotaan koulutettava kokonaisuus, tavoitteet ja vaiheet yleisesti.
2. Opetetaan tarvittavat teoriatiedot ja taustat, sekä kerrotaan taidon soveltamiskohteita.
3. Näytetään mallisuoritus kokonaisuutena.
4. Tehdään yhdessä vaiheittain (esim. solmua) tai harjoitellaan pareittain vaiheittain (esim. jäistä pelastaminen).
5. Harjoitellaan kokonaissuoritusta.
6. Käydään palautekeskustelu koulutuksen toteuttamisesta ja koulutettavien saavuttamasta taitotasosta.
7. Kerrataan (ehkä jossain seuraavassa kokouksessa)
8. Sovelletaan (ehkä seuraavalla retkellä)
9. Laitetaan koulutettava opettamaan taitoa eteenpäin (ehkä seuraavan kesän leirillä tai seuraavana vuonna vastaavaa aihealuetta käsiteltäessä)

Koulutuskortti

Koulutuskortissa kuvataan suorituksen taitosisältö ja koulutussuunnitelma. Sitä voidaan käyttää vartion kokouksissa vj:lle vaikeiden asioiden opettamiseen tai jos joku ulkopuolinen tulee kouluttamaan kokoukseen. Koulutuskortissa kuvatut asiat tulee miettiä joka tapauksessa ennen kokousta, korttiin ne vain kirjataan paperille näkyviin.

Taitosisältöön kuvataan koulutuksen tavoitteet, sekä niihin päästäksemme tarvittavat taidot. Solmut kuvataan kuvin, jokamiehenoikeudet tekstimuodossa perusteluineen. Taitosisältöosiota voidaan käyttää vartiolaisten muistiinpanojen pohjana tai opetusmonisteena. Se voidaan myös liittää vartion päiväkirjaan, josta sitä voi halutessaan kerrata.

Koulutussuunnitelmaan kuvataan käytettävät menetelmät, tarvittavat välineet ja aikataulu. Esimerkki koulutuskortista ja tyhjä täytettävä lomake löytyvät seuraavilta sivuilta.

Fraaseja

- Minkä kuulen, sen unohdan. Minkä näen, sen muistan. Minkä kuulen ja näen, sen saatan oppia. Minkä itse teen, sen ymmärrän. Minkä opetan, sen opin. (Tuntematon)
- Jos poika aikuisena muistaa partiossa olleen vain hauskaa, on johtaja epäonnistunut. Jos poika taas tuntee partiosta olleen hänelle jotain hyötyä elämässä, on johtaja onnistunut tehtävässään. (B-P)
- Pojalla on sata lihasta liikkumiseen, mutta vain yksi istumiseen. (B-P)
- 90% partiotoiminnasta on ulkotoimintaa => Viikon kestävä leiri vastaa koko vuoden kokouksia (B-P).
- Tekemällä oppimisen jaloin muoto on tyrimällä oppiminen. Siinäkin oppii. (A. Ranki, LPKJ KKp)

Lähteet:

- Järeän Vj-kurssi nro 4. Opetusmoniste. Pekka Sarkola
- Vj:n käsikirja, 1978 Sudenkolo
- Sotilaspedagogiikan perusteet, 1998 Puolustusvoimat

Koulutuskortti - Taitosisältö

Vartio:	*Ravut*	**Laatimis pvm:**	*25.5.09*	**Laatija:**	*TP*
Aihe:	*Ajan ja painon arviointi*			**Suoritus:**	*II-25.*
Tavoitteet:	*Vartiolainen osaa arvioida lyhyitä (alle 5 minuuttia) pituisia aikoja.* *Vartiolainen tietää, miten voidaan arvioida pidempiä aikoja.* *Vartiolainen osaa arvioida esineiden painoja.*				
Taitosisältö:	***Ajan arviointi*** • *Lyhyitä aikoja voidaan arvioida esimerkiksi laulamalla tai hyräilemällä jotain kappaletta, jonka pituus tiedetään. Tätä voi harjoitella myös etukäteen.* • *Sydämenlyöntejä laskemalla voidaan arvioida levossa oltaessa ajan kulumista. Tällöinkin pitää etukäteen tietää lepopulssi. Pienikin kävely tai jännittäminen muuttavat pulssia, jolloin tämä arviointimenetelmä ei ole enää luotettava.* • *Sekunteja voidaan laskea esimerkiksi ääneen. Yleensä normaalisti laskettu; yk-si, kak-si, kol-me; menee liian nopeasti. Parempaan tulokseen päästään laskemalla: sata – yk-si, sata – kak-si, sata – kol-me, jne. tai satakakskyt – yks, satakakskyt – kaks, jne. Tätäkin kannattaa harjoitella ja testailla etukäteen vertaamalla laskemalla saatua ja kellossa kulunutta minuuttia.* • *Pidempiä ajanjaksoja voidaan arvioida esimerkiksi auringon liikkeiden tai kuljetun matkan perusteella. Voidaan myös laatia tarkka luettelo tehdyistä asioista ja keskustelun aiheista, sekä arvioida jokaiseen niihin käytetty aika erikseen.* ***Painon arviointi*** • *Painoa arvioidaan vertaamalla sitä johonkin tunnettuun. Maastossa voidaan ottaa toiseen käteen kirves tai vesipullo, jonka paino tiedetään. Isompien esineiden painoa voidaan verrata ihmisten painoon.* • *Painoa voidaan myös helposti mitata tilapäisvaakaa käyttäen. Helpoin vaaka on keppi, joka tasapainotetaan keskeltä esimerkiksi käden tai tukin varaan. Toiseen päähän sijoitetaan punnittava kappale ja toiseen pyritään tunnettuja painoja yhdistelemällä löytämään saman painoinen yhdistelmä. Esineet voidaan kerätä vaikkapa kepin päähän ripustettuun reppuun.*				

Koulutuskortti - Koulutussuunnitelma

Vartio:	*Ravut*	**Kokous pvm:**	*28.5.2009*	**Laatija:**	*TP*
Aihe:	*Ajan ja painon arviointi*				
Valmistelut / tarvike-hankinnat:	*-keppi-reppuvaaka: narua, tyhjä reppu* *-pulloja täyteen vettä, Tero hoitaa* *-sekuntikello kotoa* *-kirves ja tiiliskivi varastosta*				
Kokouksen rakenne:	*1900* *Kokouksen avaus, huuto, huivittomat punnertaa, mennään sisälle* *1905* *Kokouksen aihe, motivointi: Aina ei ole kelloa mukana tai sitä ei huomaa katsoa. Maastossa ei ole hyvä katsoa kännystä aikaa. Vaaka puuttuu useammin. Maastossa varsinkin.* *1910* *Hyräilytekniikka. Valitaan biisi. Kellotetaan minuutti. Tarkistetaan kellotus. Käydään ulkona kiertämässä koloa ympäri ja arvioidaan kolme minuuttia. Arvioidaan tulokset.* *1925* *Opetellaan pulssin lasku. Lasketaan minuutin lepopulssi. Tarkistetaan tulos. Lasketaan vielä yksi minuutti ääneen.* *1930* *Käydään läpi pidemmän ajan arviointi keinoja. Muistellaan vaikka edellistä* *1935* *retkeä. Mihin aikaan syötiin, kun noustiin bussista tiettyyn kellonaikaan. Pelataan futista.* *Arvioidaan kolmen minuutin skaba, kuka pääsee lähimmäksi. Silmät kiinni,* *1940* *menee kyykkyyn, kun on valmis. Palaute.* *2005* *Käydään läpi painon arvioinnin perusteet.* *Arvioidaan kirveen ja tiiliskiven painot vertaamalla niitä käsissä vedellä* *2010* *täytettyihin limupulloihin. Päästäänkö samoihin tuloksiin reppu-keppi vaakaa käyttäen.* *Päiväkirjan vaihto. Lappujen jako. Sisaruspiiri.* *2025*				
Muuta muistettavaa kokouksessa:	*Muista jakaa retkilaput.* *Palauta Vesan fikkari.*				
Kertaus:	*Kesäleirillä sopivassa välissä ja syksyllä muiden arviointien yhteydessä.*				
Kokouksen onnistuminen:	*Kokous meni ihan mukavasti. Meinasi tulla vähän kiire, mutta ehdittiin, kun intoa riitti.*				

Koulutuskortti - Taitosisältö

Vartio:		**Laatimis pvm:**		**Laatija:**	
Aihe:				**Suoritus:**	
Tavoitteet:					
Taitosisältö:					

Koulutuskortti - Koulutussuunnitelma

Vartio:		**Kokous pvm:**		**Laatija:**	
Aihe:					
Valmistelut / tarvike-hankinnat:					
Kokouksen rakenne:					
Muuta muistettavaa kokouksessa:					
Kertaus:					
Kokouksen onnistuminen:					

Kirjoittajaluettelo

Seuraavassa luettelossa on esitetty tekstien pääasialliset kirjoittajat. Kaikki tekstit on käsitelty koulutustoimikunnan kokouksessa ja niitä on paranneltu sen perusteella. Pääosin tekstit ovat kuitenkin yhden ihmisen kynästä.

Partio-osastonjohtaja Antti Ranki (KKp): III-2., III-13., III-20., II-12., I-8., I-22.
Partiojohtaja Camilla ”Camppu” Nenonen (Kar-Ka): III-9., III-14., II-9., II-22.
Partiojohtaja Teemu Penttilä (Pitva): III-3., III-4., III-5., III-22., III-23., III-24., III-25., III-28., II-1., II-2., II-4., II-5., II-7., II-8., II-14., II-15., II-23., II-25., II-27., I-1., I-3., I-4., I-5., I-6., I-17., I-19., I-20., I-27., I-30., I-31., sekä Moottorisahan käyttö ja puun kaato ja Polkupyöräilijän turvallisuussäännöt ja polkupyörän huolto. III-10., II-10., I-14., I-15.,
Partiojohtaja Frans ”Ransu” Korhonen (Pitva): III-21., III-29., III-31.
Partiojohtaja Ismo Sutela (Vipe): III-17., III-30., II-31., II-34., I-21., I-26., I-28., I-29., I-33.
Partiojohtaja Jussi Valle (Pitva): II-19., II-24., GPS
Partiojohtaja LPKJ Anna Hakala (Vipe): III-1., III-18., III-26., II-6., II-18., I-23.
Partiojohtaja LPKJ Petra ”Petu” Turtiainen (Kar-Ka): III-6., III-15., II-3., II-17., II-32., I-2.
Partiojohtaja LPKJ Sonja Vilpas (KKp): III-7., III-11., II-11., II-29., II-30., II-35., I-10., I-11., I-12.
Partiojohtaja Saana Laukkanen (KKp): III-8., III-11., II-29., II-30., II-33., II-35., I-8., I-10., I-11., I-12., I-13.
Partiojohtaja Santeri Jortikka (Pitva): III-19., II-16., II-20., II-21., I-7., I-9., I-13., I-18., I-24.
Partiojohtaja Tanja ”Tintti” Purtonen (Kar-Ka): III-12., III-16., III-27., II-13., II-26., I-16., I-32., I-34.

Janne Laukkanen (Pitva): I-25.
Partiojohtaja Lauri ”Late” Tunkelo (Pitva): Moottorisahan käyttö ja puun kaato
Partiojohtaja Ylijohtaja Mikko Laukkanen (Pitva): Lähiajan sään tarkkailu
Partiojohtaja Vesa Uotila (Pitva): I-25

Oikolukijat osittain: Tanja Purtonen ja Vesa Uotila

Toisen painoksen kirjoittajat

Partiojohtaja Lippukunnanjohtaja Antti Ranki (KKp): I-22., I-24.,
Partiojohtaja Ylijohtaja Teemu Penttilä (Pitva): Eräpartio, Partio-ohjelma, Partio-menetelmä, Kouluttautuminen, Kouluttaminen, III-4., III-10., II-6., I-3., Järeän historia,
Partiojohtaja Partio-osastonjohtaja Saana Laukkanen (Kar-Ka): Ikäkaudet, Kar-Kan historia, Vipen historia, I-9., I-10., I-13.,
Johtajapartiolainen Teemu Siitonen (Kar-Ka): II-6., GPS,
Partiojohtaja Esa Eteläaho (Pitva): Hyvän vartion tunnusmerkit, Vj:n ominaisuuksia, tehtäviä, odotuksia, Toiminnansuunnittelu,

Kolmannen painoksen suuremmat korjaukset

Partiojohtaja Ylijohtaja Teemu Penttilä (Pitva): Kartat, karttojen hankkimiseen liittyvät tekstit, gps:n käyttö, lippukuntien ja Järeän historian täydentäminen, ilmastonmuutoskeskustelu.

Oikolukijat osittain:
Partiojohtaja Juho Toijanaho I-3.
Partiojohtaja Mikko Vaahteranoksa Kouluttaminen
Järvi-Espoon Eräpartiolaiset ry:n Korkein neuvosto: Eräpartio

Vartiolaisten suoritukset

Yhteenveto

	III Luokka					II- Luokka					I- Luokka				
	Taitomerkki 1	Taitomerkki 2	Loppututkinto	Jänkäsusi	Nahkalilja	Taitomerkki 1	Taitomerkki 2	Loppututkinto	Jänkäsusi	Nahkalilja	Taitomerkki 1	Taitomerkki 2	Loppututkinto	Jänkäsusi	Nahkalilja

III luokka

Tämän taulukon avulla vj voi seurata vartiolaisten suorittamisia ruksaamalla kunkin etenemisen mukaan. Ruksaamiseen voi käyttää vaikka ei värejä eri vuosina ja ympyröidä ruksi, jos asia vaatii vielä kertaamista. Vj:t seuraavat omia suorituksiaan suorituskirjojensa avulla.

III	Lupaus	Liikunta					Partiotiedot ja -taidot				Palvelu ja aate			Kätevyys		
	0.	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.

III	Luonto			Erätaidot						Kansalaistaidot					
	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	25.	26.	27.	28.	29.	30.	31.

II luokka

II	Liikunta							Partiotiedot ja -taidot		Palvelu ja aate		Kätevyys			
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.

II	Luonto				Eräitaidot							
	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	25.	26.	27.	28.

II	Kansal. taidot						
	29.	30.	31.	32.	33.	34.	35.

I luokka

I	Liikunta						Partiotie dot ja - taidot						Palvelu ja aate			
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.

I	Kätevyys				Luonto			Erätaidot				
	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.

I	Kansal. taidot					
	29.	30.	31.	32.	33.	34.

Vartion maastotoiminnan seuranta

Vartionjohtajan tehtävänä on seurata vartiolaisten kehittymistä taidoissa ja tiedoissa. Seuraavien taulukoiden perusteella on hyvä seurata osallistumista retkille ja eri tapahtumiin. Taulukosta on helppo myös seurata jänkäsusien kertymistä. Taulukkoon voi merkata täyttyneen jänkäsuden ympäröimällä kyseisen osa-alueen viimeinen merkintä. Kirjaa taulukoiden pystysarakkeisin vartiolaisten nimet.

RETKIÄ MAASTOON																							
AIKA	ORGANISAATIO		PAIKKA		TYYPPI																		
					PJ☐ LAAVU☐ MUU☐																		
					PJ☐ LAAVU☐ MUU☐																		
					PJ☐ LAAVU☐ MUU☐																		
					PJ☐ LAAVU☐ MUU☐																		
					PJ☐ LAAVU☐ MUU☐																		
					PJ☐ LAAVU☐ MUU☐																		
					PJ☐ LAAVU☐ MUU☐																		
					PJ☐ LAAVU☐ MUU☐																		
					PJ☐ LAAVU☐ MUU☐																		
					PJ☐ LAAVU☐ MUU☐																		
					PJ☐ LAAVU☐ MUU☐																		
					PJ☐ LAAVU☐ MUU☐																		
					PJ☐ LAAVU☐ MUU☐																		
					PJ☐ LAAVU☐ MUU☐																		
					PJ☐ LAAVU☐ MUU☐																		
					PJ☐ LAAVU☐ MUU☐																		
					PJ☐ LAAVU☐ MUU☐																		
					PJ☐ LAAVU☐ MUU☐																		
					PJ☐ LAAVU☐ MUU☐																		
					PJ☐ LAAVU☐ MUU☐																		
					PJ☐ LAAVU☐ MUU☐																		
					PJ☐ LAAVU☐ MUU☐																		
					PJ☐ LAAVU☐ MUU☐																		
					PJ☐ LAAVU☐ MUU☐																		
					PJ☐ LAAVU☐ MUU☐																		
					PJ☐ LAAVU☐ MUU☐																		
					PJ☐ LAAVU☐ MUU☐																		
					PJ☐ LAAVU☐ MUU☐																		
					PJ☐ LAAVU☐ MUU☐																		
					PJ☐ LAAVU☐ MUU☐																		
					PJ☐ LAAVU☐ MUU☐																		
					PJ☐ LAAVU☐ MUU☐																		

LEIREJÄ				
AIKA	ORGANISAATIO		PAIKKA	KESTO

KURSSEJA			
AIKA	ORGANISAATIO		KURSSI

PT-KISOJA

AIKA	NIMI		ORGANISAATIO	PAIKKA

KÄMPPÄRETKIÄ

AIKA	ORGANISAATIO		PAIKKA

Viitetiedot

Kuvaluettelo

Suorituskirja

Hahmoja esittävät piirroskuvat Jasmine Hannukainen
Partiopaitakuvat Atte Kononen

Johdatus

Kuvan nro		Piirtäjä / kuvaaja – kuvan henkilö
0-	1.	Teemu Penttilä
0-	2.	Esa Eteläaho
0-	3.	Esa Eteläaho

III luokka

Kuvan nro		Piirtäjä / kuvaaja – kuvan henkilö
III-	1.	WOSM
III-	2.	WAGGGS
III	3.	Mikko Vaahteranoksa / Anna Hakala, Julia Laaksonen ja Kimmo Laukkanen
III-	4.	Santeri Jortikka
III-	5.	Santeri Jortikka
III-	6.	Santeri Jortikka
III-	7.	Santeri Jortikka
III-	8.	Antti Ranki ja Teemu Penttilä
III-	9.	Teemu Penttilä
III-	10.	Teemu Penttilä
III-	11.	Mikko Vaahteranoksa / Nico Holopainen ja Mariella Laurila
III-	12.	Atte Kononen
III-	13.	Suomen Partiolaiset
III-	14.	Suomen Partiolaiset
III-	15.	Suomen Partiolaiset
III-		Suoritukseen liittyvistä merkkikuvista osaan on oikeudet Suomen Partiolaiset ry:llä.
III-	16.	Atte Kononen
III-	17.	Santeri Markkula
III-		Huivikuvat Oskari Kokko
		Organisaatioiden logoihin oikeudet kullakin organisaatiolla.
III-	18.	Mikko Vaahteranoksa
III-		Lohikäärme Jasmine Hannukainen
III-	19.	Antti Ranki
III-	20.	Antti Ranki
III-	21.	Antti Ranki
III-	22.	Antti Ranki
III-	23.	Ilmari Hakola

III- 24. Ilmari Hakola
III- 25. PartioWiki
III- 26. PartioWiki
III- 27. PartioWiki
III- 28. PartioWiki
III- 29. Santeri Jortikka
III- 30. Santeri Jortikka
III- 31. Santeri Jortikka
III- 32. Santeri Jortikka
III- 33. Santeri Jortikka
III- 34. Santeri Jortikka
III- 35. Santeri Jortikka
III- 36. Anna Hakala
III- 37. Anna Hakala
III- 38. Anna Hakala
III- 39. Anna Hakala
III- 40. Santeri Jortikka
III- 41. Santeri Jortikka
III- 42. Santeri Jortikka
III- 43. Antti Ranki
III- 44. Antti Ranki
III- 45. Frans Korhonen
III- 46. / Saana Laukkanen ja Sonja Vilpas
III- 47. / Saana Laukkanen ja Sonja Vilpas
III- 48. / Saana Laukkanen ja Sonja Vilpas
III- Laavuretken piirroskuvat Frans Korhonen
III- 49. Anna Hakala
III- 50. Santeri Jortikka ja Antti Ranki
III- 51. Santeri Jortikka ja Antti Ranki
III- 52. Karttapohja Maanmittauslaitos, merkinnät Teemu Penttilä
III- 53. Camilla Nenonen
III- Ambulanssikuva Kammin päiväkirjasta.
III- 54. Antti Ranki, Ismo Sutela ja Teemu Penttilä
III- 55. Antti Ranki, Ismo Sutela ja Teemu Penttilä
III- Lipunnostokuva Kammin päiväkirjasta.
III- 56. Saana Laukkanen
III- 57. Jussi Valle / Santeri Jortikka ja Juha Karvonen
III- 58. Jussi Valle / Santeri Jortikka ja Juha Karvonen
III- 59. Jussi Valle / Santeri Jortikka ja Juha Karvonen
III- 60. Jussi Valle / Santeri Jortikka ja Juha Karvonen
III- 61. Jussi Valle / Santeri Jortikka ja Juha Karvonen
III- 62. Mikko Vaahteranoksa

II luokka

II- 1. Teemu Penttilä / Sonja Vilpas ja Jussi Valle

II- 2. Teemu Penttilä / Jussi Valle
II- 3. Teemu Penttilä / Jussi Valle
II- 4. Teemu Penttilä / Jussi Valle
II- 5. Järeän arkisto / Arttu Yli-Lahti ja Tero Nikkola
II- 6. Mikko Vaahteranoksa
II- 7. Karttapohja maanmittauslaitos, kuvaaja Teemu Penttilä
II- 8. Karttapohja maanmittauslaitos, kuvaaja Teemu Penttilä
II- 9. Karttapohja maanmittauslaitos, kuvaaja Teemu Penttilä
II- 10. Samu Wikstedt / Pitvan Käsvarsi 03 vaellusvartion muut jäsenet
II- 11. Teemu Penttilä
II- 12. Maanmittauslaitos
II- 13. Teemu Penttilä
II- 14. Teemu Penttilä
II- 15. Teemu Penttilä
II- 16. Teemu Penttilä ja Jussi Valle / Anni Räty
II- 17. Järvi-Espoon Eräpartiolaiset ry
II- 18. Teemu Penttilä
II- 19. Teemu Penttilä
II- 20. Teemu Penttilä
II- 21. Teemu Penttilä
II- 22. Samu Wikstedt
II- 23. Teemu Penttilä
II- 24. Henrik Vuornos
II- 25. Teemu Penttilä ja Santeri Jortikka
II- 26. Teemu Penttilä ja Santeri Jortikka
II- 27. Teemu Penttilä ja Santeri Jortikka
II- 28. Teemu Penttilä ja Santeri Jortikka
II- 29. Teemu Penttilä ja Santeri Jortikka
II- 30. Teemu Penttilä ja Santeri Jortikka
II- 31. Teemu Penttilä ja Santeri Jortikka
II- 32. Teemu Penttilä ja Santeri Jortikka
II- 33. Teemu Penttilä ja Santeri Jortikka
II- 34. Teemu Penttilä ja Santeri Jortikka
II- 35. Jussi Valle / Teemu Penttilä
II- 36. Jussi Valle / Teemu Penttilä
II- 37. Jussi Valle / Teemu Penttilä
II- 38. Jussi Valle / Teemu Penttilä
II- 39. Jussi Valle / Teemu Penttilä
II- 40. Jussi Valle / Teemu Penttilä
II- 41. Jussi Valle / Teemu Penttilä
II- 42. Jussi Valle / Teemu Penttilä
II- 43. Teemu Penttilä
II- 44. Teemu Penttilä
II- 45. Teemu Penttilä
II- 46. Teemu Penttilä

II- 47. Teemu Penttilä
II- 48. Teemu Penttilä
II- 49. Teemu Penttilä
II- 50. Teemu Penttilä
II- 51. Teemu Penttilä
II- 52. Teemu Penttilä
II- 53. Teemu Penttilä
II- 54. Teemu Penttilä
II- 55. Teemu Penttilä
II- 56. Teemu Penttilä
II- 57. Teemu Penttilä
II- 58. Teemu Penttilä
II- 59. Teemu Penttilä
II- Lintukuva Kammin päiväkirjasta.
II- 60. Frans Korhonen ja Antti Ranki
II- 61. Frans Korhonen ja Antti Ranki
II- 62. Frans Korhonen ja Antti Ranki
II- 63. Frans Korhonen ja Antti Ranki
II- 64. Frans Korhonen ja Antti Ranki
II- 65. Frans Korhonen ja Antti Ranki
II- 66. Frans Korhonen ja Antti Ranki
II- 67. Frans Korhonen ja Antti Ranki
II- 68. Santeri Jortikka
II- 69. Santeri Jortikka
II- 70. Santeri Jortikka
II- Keittiökuva Kammin päiväkirjasta.
II- 71. Jussi Valle
II- 72. Vesa Uotila
II- Nuotipiirikuva Jasmine Hannukainen
II- 73. Teemu Penttilä
II- 74. Teemu Penttilä
II- 75. Teemu Penttilä
II- 76. Teemu Penttilä
II- 77. Teemu Penttilä
II- 78. Teemu Penttilä
II- 79. Frans Korhonen
II- 80. Frans Korhonen
II- 81. Frans Korhonen
II- 82. Frans Korhonen
II- 83. Santeri Jortikka
II- 84. Teemu Penttilä
II- 85. Teemu Penttilä
II- 86. Teemu Penttilä
II- 87. Teemu Penttilä
II- 88. Frans Korhonen / Maija Oksanen, Teemu Penttilä

II- 89. Maria Nuorteva
II- 90. Maria Nuorteva
II- 91. Maria Nuorteva
II- 92. Maria Nuorteva
II- 93. Maria Nuorteva
II- Hahmokuva Kammin päiväkirjasta.
II 94. Kar-Kan lippukunta-arkisto
II 95. Kar-Kan lippukunta-arkisto
II 96. Kar-Kan lippukunta-arkisto
II 97. Mikko Vaahteranoksa/ Kirsikka Simberg
II 98. Santeri Jortikka / Saana Laukkanen
II 99. Santeri Jortikka / Saana Laukkanen
II 100. Santeri Jortikka / Saana Laukkanen
II 101. Santeri Jortikka / Saana Laukkanen
II 102. Tuntematon / Sonja Vilpas ja Saana Laukkanen
II 103. Tuntematon / Sonja Vilpas ja Saana Laukkanen
II 104. Tuntematon / Sonja Vilpas ja Saana Laukkanen
II 105. Tuntematon / Sonja Vilpas ja Saana Laukkanen

I luokka

I- 1. Mikko Vaahteranoksa / Vesa Uotila
I- 2. Maanmittauslaitos, merkinnät Teemu Penttilä
I- 3. Maanmittauslaitos, merkinnät Teemu Penttilä
I- 4. Maanmittauslaitos
I- Yösuunnistajat Kammin päiväkirjasta.
I- 5. Teemu Penttilä
I- 6. Maanmittauslaitos, merkinnät Teemu Penttilä
I- 7. Teemu Penttilä
I- 8. Teemu Penttilä
I- 9. Pitvan lippukunta-arkisto
I- 10. Kammin päiväkirjasta.
I- 11. Mikko Vaahteranoksa
I- Pulut Kammin päiväkirjasta.
I- 12. Teemu Penttilä
I- 13. Teemu Penttilä
I- 14. Teemu Penttilä
I- 15. Teemu Penttilä
I- 16. Teemu Penttilä
I- 17. Santeri Jortikka
I- 18. Santeri Jortikka
I- 19. Santeri Jortikka
I- 20. Teemu Penttilä
I- 21. Teemu Penttilä
I- 22. Teemu Penttilä
I- 23. Teemu Penttilä

I- 24. Teemu Penttilä
I- 25. Teemu Penttilä
I- 26. Teemu Penttilä
I- 27. Antti Ranki
I- 28. Teemu Penttilä
I- 29. Teemu Penttilä
I- 30. Teemu Penttilä
I- 31. Teemu Penttilä
I- 32. Teemu Penttilä
I- 33. Teemu Penttilä
I- 34. Teemu Penttilä
I- 35. Teemu Penttilä
I- 36. Teemu Penttilä
I- 37. Teemu Penttilä
I- 38. Teemu Penttilä
I- 39. Teemu Penttilä
I- 40. Teemu Penttilä
I- 41. Maria Nuorteva
I- 42. Maria Nuorteva
I- 43. Maria Nuorteva
I- 44. Maria Nuorteva
I- 45. Maria Nuorteva
I- 46. Maria Nuorteva
I- 47. Maria Nuorteva
I- 48. Teemu Penttilä
I- 49. Teemu Penttilä
I- 50. Teemu Penttilä
I- 51. Antti Virkku Teekkarireserviläiset

Kiitokset

Koroisten Ritarit

Käsite eräpartio on nykyisen tiedon mukaan lähtenyt liikkeelle Koroisten Ritarien Risto-Albert Pyysalon johdolla laatimasta suoritusohjelmasta eli eräohjelmasta. Se on toiminut monessa kohtaa innoittajana ja lähdemateriaalina myös tälle julkaisulle.

Maanmittauslaitos

Maanmittauslaitos antoi luvan julkaista maastokarttoja vj:n käsikirjassa koulutustarkoituksessa ja liitteinä. Kopiolupa ei kuitenkaan koske järjestettyjä tapahtumia. Lisäksi Maanmittauslaitos neuvoi ja opasti EUREF-FIN koordinaattijärjestelmän siirtämisessä Pääkaupunkiseudun maastokartalle.

Maanmittauslaitos huolehtii Suomessa maastokarttojen lisäksi kiinteistötietojärjestelmästä ja kiinteistöjä koskevista rekistereistä.

Teekkarireserviläiset

Teekkarireserviläiset antoivat asiantuntijakommentteja joissakin vaativaan maastotoimintaan liittyvissä tekstinkohdissa.

Teekkarireserviläiset on Teknisen korkeakoulun ylioppilaskunnan alayhdistys, joka pyrkii edistämään maanpuolustuksen asiaa ja osallistuu aktiivisesti erilaisiin maastokilpailuihin.

Tekijänoikeudet

Tämän julkaisun tekijänoikeudet kuuluvat pääosin tekstien ja kuvien osalta Järvi-Espoon Eräpartiolaiset ry:lle. Olemme pyrkineet kirjoittamaan kaikki tekstit käyttäen omaa harkintaamme ja useampia lähteitä. Suuri osa teksteistä perustuu myös kirjoittajien omaan kokemukseen ja partiossa saamaansa oppiin.

Seuraavassa on lueteltu materiaalit, joihin Järvi-Espoon Eräpartiolaisilla ei ole tekijänoikeuksia:

- Maastokartat ja karttamerkit, Maanmittauslaitos, kopio- ja julkaisulupa nro 724/MYY/06.
- Partiomerkkejä esittävät kuvat, kyseisten merkkien laatijat ja kyseiset organisaatiot. Järeällä oikeudet leirimerkkeihin Petäjä 92 ja Näre 95, sekä omiin tunnuksiinsa.
- Solmuja esittävät piirroskuvat vapaasti julkaistavaa materiaalia lähteestä Wikipedia.
- Partiotunnus ja -lupaus
- Partioihanteet ja -laki, ritarilaki, ihanteisiin liittyvät Raamatun viittaukset
- Kaikki laulut: Partiomarssi, Tie selvä on, Lippulaulu ja Maammelaulu
- YK:n lastenoikeuksien julistus
- B-P:n viimeinen kirje
- Suoritukseen I-31. liittyvän jalkojen teippaus kuvan tekijänoikeudet omistaa Antti Virkkunen Teekkarireserviläisistä.
- II-luokan suoritukseen 17. liittyvät merkkikuvat.

Tätä julkaisua ei saa kokonaisuudessaan kopioida ilman kunkin materiaalin tekijänoikeuksien haltijan lupaa. Kaupallisiin tarkoituksiin sitä ei saa kopioida osittainkaan.

Järvi-Espoon Eräpartiolaiset ry

Vartionjohtajan käsikirja

III luokka

Sisällysluettelo

Sisällysluettelo 45
III-0 Lupauksen anto 46
III Liikunta 47
III-1. Osaan uida 50 m ja tunnen turvallisen uimisen periaatteet 47
III-2. Osaan hiihtää ja osallistun hiihtoretkelle. 48
III-3. Tiedän, mikä on kartta, kompassi ja mittakaava. 51
III-4. Opettelen tavallisimmat karttamerkit maasto- ja suunnistuskartalla. Teen maastossa havaintoja karttamerkeistä. 54
III-5. Suunnistan partiokaverini kanssa vähintään 3 km 60
III Partiotiedot- ja taidot 61
III-6. Osaan Partiomarssin, Lippulaulun ja Maamme-laulun 61
III-7. Tunnen tavallisimmat partiotavat ja –merkit. Pukeudun oikein partiopukuun ja ompelen kaikki saamani merkit oikeille paikoille partiopaitaan. 65
III-8. Tutustun vartiooni ja lippukuntaani. Osaan vartioni ja lippukuntani huudot. 70
III-9. Tiedän, mitä ovat Järeä, EPT, PäPa ja SP. 76
III Palvelu ja aate 79
III-10. Opettelen partiolupauksen ja tunnuksen. Tutustun partioihanteisiin tai -lakiin (oman lippukunnan käytännön mukaan). 79
III-11. Osallistun lippukunnan ja seurakunnan yhteiseen tapahtumaan. 82
III-12. Tutustun Pyhän Yrjön legendaan 83
III Kätevyys 85
III-13. Osaan käyttää turvallisesti puukkoa, kirvestä ja sahaa. 85
III-14. Suoritan mittauksia henkilökohtaisilla mitoillani. 87
III-15. Käytän merimies-, jalus- ja paalusolmua sekä siansorkkaa oikeisiin tarkoituksiin. 88
III Luonnontuntemus 92
III-16. Tiedän, kauanko eri aineilla kestää hajota luonnossa. 92
III-17. Teemme vartion kanssa kasvion, johon keräämme 20 kasvia ja nimeämme ne. 93
III-18. Tunnistan Nuuksion tavallisimmat eläimet. 96
III Erätaidot 100
III-19. Sytytän nuotion vartionjohtajan avustuksella 100
III-20. Osaan koota ja huoltaa retkikeittimen. Valmistan sillä myös ruokaa. 102
III-21. Osaan pakata, purkaa ja säätää rinkan. 105
III-22. Pystytämme laavun ja osaan pakata ja huoltaa sen. 107
III-23. Osallistun laavuretkelle. 110
III-24. Osallistun lippukuntani yöretkelle. 119
III-25. Osallistun päivä- tai yöpartiotaitokilpailuun. 119
III Kansalaistaidot 121
III-26. Osaan hoitaa pintahaavoja ja tyrehdyttää nenäverenvuodon. 121
III-27. Tunnen heikkojen jäiden tuntomerkit ja esiintymisalueet. Harjoittelen turvallista liikkumista jäillä. 125
III-28. Osaan hälyttää apua onnettomuustilanteessa. 127
III-29. Tunnen jokamiehen oikeudet. 129
III-30. Harjoittelen nyrjähtäneen raajan ensiapua ja tunnen 3K:n hoitosäännön. 130
III-31. Tunnen Suomen lipun käytön. Nostan lipun ja osaan tehdä lippusolmun. Harjoittelen toimimista lipunostossa ja laskussa 132

III-0 Lupauksen anto

Partiolupauksessa lupauksen antaja tunnustaa partioliikkeen päämäärät omikseen ja hänestä tulee maailmanlaajuisen sisaruspiirin jäsen.

Lupauksen antaja tuntee jo lippukuntaansa sekä partioliikkeen periaatteen ja pyrkii noudattamaan partioihanteita tai -lakia elämässään.

Partiolupaus voidaan antaa eri tilaisuuksissa riippuen lippukunnan perinteistä. Tilaisuus voi olla itsenäisyyspäiväjuhla, lippukuntaretki, itsenäisyyspäiväkirkko tms. Partiolupaus annetaan yleensä III luokan aikana tai sen suorittamisen jälkeen, riippuen lippukunnasta.

Vanhan käytännön mukainen lupaus menee seuraavasti (KKp ja Kar-Ka):
"Lupaan parhaan kykyni mukaan täyttää velvollisuuteni, Jumalaani, isänmaata ja kotia kohtaan, auttaa muita ja noudattaa partiolakia"

Uuden käytännön mukainen lupaus menee seuraavasti (Pitva ja Vipe):
"Tahdon rakastaa Jumalaani ja lähimmäisiäni, isänmaatani ja ihmiskuntaa toteuttaen elämässäni partioihanteita."

Partio-ohjelma 2010 mukainen lupaus menee ikäkausittain seuraavasti:
”Lupaan parhaani mukaan rakastaa Jumalaani, omaa maatani ja maailmaa, toteuttaa <ikäkauden> ihanteita ja olla avuksi toisille.”
Ikäkauden kohdalle lausutaan oman ikäkauden nimi.

Pohtikaa vartion kanssa, mitä partiolupaus tarkoittaa.

III- 1. Poikien lupausmerkki, jossa WOSM:n logo Kar-Kan ja KKp:n tytöt käyttävät tätä.

III- 2. Tyttöjen lupausmerkki, jossa. WAGGGS:n logo.

Nykyään kaikkien tulisi käyttää kumpaakin lupausmerkkiä, koska Suomen Partiolaiset on sekä WOSM:n että WAGGGS:n jäsen. Käytäntö vaihtelee lippukunnittain.

III Liikunta

III-1. Osaan uida 50 m ja tunnen turvallisen uimisen periaatteet

Uiminen luonnonvesissä on hauskaa, mutta tiettyjä sääntöjä on noudatettava. Muista, että koskaan ei kannata uida rannasta poispäin, vaan aina rannan suuntaisesti.

Muista uimapari!

Uimaparin kanssa on turvallista uida, koska toinen pystyy koko ajan tarkkailemaan toisen uimataitoa ja pelastamaan/hälyttämään apua, jos jotakin tapahtuu. Leireillä uimaan ei pääse, jos ei ole uimaparia. Leirillä uimaan ei saa lähteä ilman johtajan valvontaa.

Perusohjeet:

Älä ui, jos:

-et tunne vesistöä:	vedessä saattaa olla virtausta tai teräviä, suuria kiviä
-olet yksin:	uidessa voi saada esim. lihaskrampin tai vettä hengitysteihin
-olet juuri syönyt:	suuri mahdollisuus lihaskramppeihin
-olet hengästynyt:	vettä saattaa joutua hengitysteihin tavallista helpommin
-vedessä on sinilevää:	sinilevässä on ihoa ärsyttäviä myrkkyjä (jos uit, muista käydä suihkussa uinnin jälkeen)
-vesi on liian kylmää:	elintoiminnot ja reagointi hidastuvat
-vesistö tulvii:	rannat voivat sortua, virtaus voi olla kova, vesi ei välttämättä ole puhdasta

Lähteet:

- Vartionjohtajan käsikirja, Erä- ja meriohjelman, Sudenkolo 1978
- Ympäristöministeriön internet-sivu: http://www.ymparisto.fi/default.asp?contentid=176633&lan=FI

III- 3. Vesileikkejä Kelolta.

Suoritusvinkkejä:

- Uintiretki: Lähtekää vartion kanssa uintiretkelle. Selvitä vartiolaisille käytännössä, mitä yllä olevat ohjeet tarkoittavat.
- Uintiretki lähiuimahalliin: Käykää uimahallissa testaamassa taitojanne. Kokeilkaa matkan uimista, tavaroiden sukellusta ja vaikkapa uimaviestiä eri tyyleillä. Pyytäkää hallin uimavalvojaa kertomaan turvallisesta uimisesta.

III-2. Osaan hiihtää ja osallistun hiihtoretkelle.

Suorituksen tarkoitus on perehdyttää suorittaja hiihtämisen perusasioihin ja harjoitella hiihtämistä käytännössä.

Suorittamisesta
Suoritus kannattaa jakaa osiin. Suositeltavaa on järjestää erillinen hiihtoretki ja käydä varustautuminen yhdessä läpi kokouksessa. Jos mahdollista, kannattaa myös suorittajien varusteet tarkistaa retkeä edeltävässä kokouksessa. Useimmat vartiolaiset eivät ole rutinoituneita hiihtäjiä, joten arvioi reitti mieluummin hieman ala- kuin yläkanttiin. Myös takaisinpaluuseen pitää jäädä voimia!

Tekniikka
- käytä ylävartaloa vauhdin tuottamiseen
- työnnä käsillä työnnöt loppuun asti niin, että peukalonhanka aukeaa ja työnnät sauvan taakse asti remmin varassa

Vuorotahti
Ns. normaali hiihtotyyli, jossa työnnetään sauvoilla vuorotellen ja liikutetaan vastakkaisen puolen suksea eteenpäin. Paino siirretään aina liukuvalle (eteenpäin työnnettävälle) sukselle.

III- 4. Hiihto vuorotahtiin.

Tasatyöntö
Tasatyönnössä työnnetään molemmilla sauvoilla tasatahdissa taaksepäin ja vetäistään kädet eteenpäin irrottaen sauvoista. Sitten otetaan uudestaan kiinni ja toistetaan kuvailtua liikettä. Tasatyönnöllä pääsee nopeasti liikkeelle, mutta se on pidemmän päälle raskasta käsille. Tasatyöntöä käytetään saavutetun vauhdin ylläpitämiseen tai liikkeelle lähtöön

III- 5. Hiihto tasatahtiin alkuvaihe.

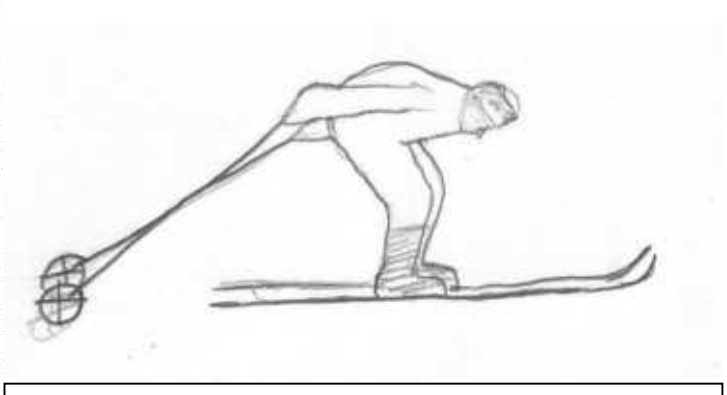

III- 6. Hiihto tasatahtiin työnnön loppuvaihe.

Auraus
Suksien kärjet käännetään sisäänpäin siirtämällä paino varpaille ja kääntämällä kantapäitä ulospäin. Mäkeä alaspäin tultaessa vauhti saattaa kasvaa liian lujaksi. Auraamalla vauhtia voidaan säädellä ja laskeminen on turvallisempaa.

Hiihtoretken varustus

Vaatteet
Hiihtoretkelle lähdettäessä suurin virhe on laittaa liikaa vaatetta päälle, sillä hiihtäessä tulee lämmin. Jos ennen liikkeelle lähtöä on hieman vilpoinen, varustus on mitä luultavimmin sopiva. Suosi kerrospukeutumista (käsitellään III luokan suorituksen 28. yhteydessä), villa tai keinokuitu alusvaatteita. Pidempiä taukoja varten kannattaa varata mukaan taukotakki ja kaulaliina.

III- 7. Haarakäynti hiihto ylämäkeen.

Sukset
Varmista, että kaikille vartiolaisille löydetään oikean kokoiset varusteet. Latusuksien oikea pituus on hiihtäjän oma pituus ja metsäsukset voivat olla hieman pidemmät. Molempien suksien pitää olla sopivan jäykät siten, että pitoalue ottaa potkussa ladun pintaan, mutta liukuu kuitenkin. Sauvat ovat oikeanpituiset kun ne yltävät kainaloihin.

Muistilista hiihtoretkeä varten
- Lämmin ruoka piristää kummasti. Varaa mukaan keittoa tai muuta nopeasti valmistettavaa.
- Varaa mukaan lämmintä mehu tai teetä termospullossa. Nestehukka uhkaa talvellakin.
- Suksien voiteluvälineet
- Latukartta, karttasuoja ja kompassi.

Suoritusvinkit

- Laturetki johonkin kohteeseen, kuten Oittaalle, Pirttimäkeen tai Petikkoon.
- Latusuunnistus.
- Pujottelukilpailu pienehkössä mäessä.

Lähteet

- Hiihtokoulutus, Puolustusvoimat 1999
- Hiihtoliiton internetsivut

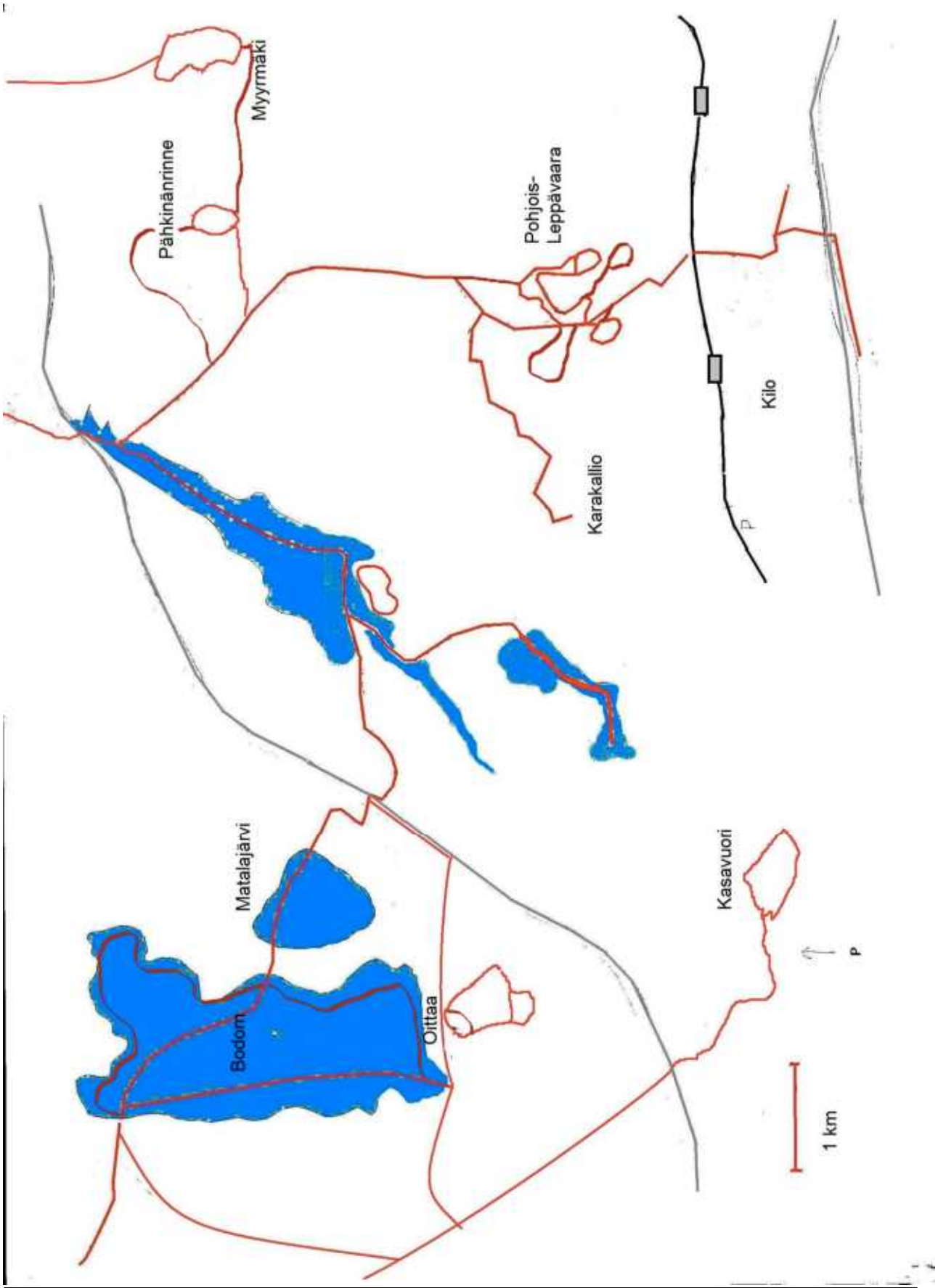

III- 8. Hiihtoreittejä Järvi-Espoossa.

III-3. Tiedän, mikä on kartta, kompassi ja mittakaava.

Yleistä

Suunnistus on kaikkien maastossa liikkujien perustaito. Kolmannessa luokassa opetetaan suunnistuksen perusteet, minkä jälkeen tarvitaan runsaasti harjoittelemista. Suunnistus voidaan jakaa kolmeen perustaitoon:

- Osata karttamerkit
- Osata kääntää kartta pohjoissuuntaan
- Tuntea mittakaava

Seuraavaksi esitellään suoritusvinkkejä liittyen karttoihin, kompassiin ja mittakaavaan tutustumiseen, sekä pohjoissuuntaan kääntämisen harjoitteluun. Karttamerkit ovat erillisenä suorituksenaan. Jäljempänä on esitetty perustietoa kartoista, kompassista, ilmansuunnista ja mittakaavasta.

Suoritusvinkit

- Karttojen vertailu: Esillä on samalta alueelta suunnistuskartta, maastokartta ja puhelinluettelon kartta. Laaditaan yhdessä tai pienemmissä ryhmissä taulukko, miten kartat eroavat toisistaan. Tarkasteltavia kohtia voivat olla värit, tiet ja polut, kivet, rakennukset, metsä- ja maastotyypit, mittakaava tms. Lopuksi arvioidaan eri karttojen soveltuvuutta eri tarkoituksiin.
- Kartan pitäminen pohjoissuunnassa: Leikitään seuraa johtajaa leikkiä, jonka aikana jokainen pitää koko ajan karttansa pohjoissuunnassa, eli kartan pohjoinen kohti kompassipohjoista. Leikin aikana voidaan kävellä, juosta, ryömiä, kiipeillä, laulaa ja vaihtaa johtajaa. Vj tarkistelee välillä, että kartta pysyy pohjoissuunnassa. Opetuksena on, että kartta pitää olla aina sitä luettaessa pohjoissuunnassa. Helpossa maastossa, kuten kolon ympäristössä, voidaan leikkiin liittää oman sijainnin seuraaminen kartalta edettäessä.
- Aarteen etsintä: Piirretään tai kopioidaan hyvin pienestä lähialueesta (esimerkiksi pari korttelia) kartta jokaiselle. Kartta voi koostua useista eri paloista, jotka ovat eri mittakaavassa. Rastit ovat esimerkiksi filmirullapurkkeja, joissa on annettu seuraava rastin sijainti. Viimeisellä rastilla odottaa karkkipussi.
- Ilmansuunta-Mustamies: Rajataan maahan kaksi sisäkkäistä ympyrää, joista pienempi on kolme ja isompi 15 metriä halkaisijaltaan. Yksi valitaan jääjäksi, mustaksi mieheksi (=MM) ja vj on leikinjohtaja. Pelaajat asettuvat pienemmän ympyrän sisään ja MM ympyröiden kehien väliin. Sovitaan pohjoissuunta. Vj huutaa ilmansuunnan. MM juoksee tähän ilmansuuntaan pikkuympyrän läpi ja yrittää saada pelaajia kiinni, ja pelaajat yrittävät karkuun. Ekasta kiinnijääneestä tulee MM. Peliä voidaan vaikeuttaa, niin että vj osoittaa käsi kompassineulana pohjoissuunnan aina, kun huutaa poistumissuunnan.
- Ilmansuuntiin ruudukolla: Vartiolaisille jaetaan ruutupaperit. Jokainen valitsee lähtöruudun. Vj alkaa sanoa ilmansuuntia ja ruutujen lukumääriä. Vartiolaiset siirtyvät ruudukolla ilmoitetun määrän ruutuja ilmoitettuun suuntaan. Ruudukkoon muodostuu vj:n etukäteen määrittelemä kuva kuljetun reitin perusteella. Voidaan leikkiä myös juoksuleikkinä esimerkiksi pihalla ruudutetulla kiveyksellä tai kolon laattalattialla.
- Piirretään kartta kolon huoneista tiettyyn mittakaavaan. Jokainen vartsulainen voi piirtää yhden huoneen, jotka lopuksi yhdistetään yhdeksi. Leikki selventää mittakaavakäsitettä.
- Lelujen mittakaavat: Jokainen vartsulainen tuo kotoaan yhden jotain todellista asiaa esittävän lelun. Esimerkiksi nukke, pikkuauto tms. Mietitään, minkä pituinen lelun kohde

olisi ja mitataan lelu. Tämän jälkeen lasketaan mittakaava. Minkä mittainen lelu olisikaan suunnistuskartan mittakaavassa 1:10 000?

Kartat

Kartta on pienennetty kuva maastosta. Karttaan on merkitty erilaiset maastonkohdat sovituilla merkeillä. Suunnistus on kartan ja maaston vertaamista toisiinsa. Maastossa liikkuessa joudutaan suunnistamaan suunnistus-, maasto- ja opaskartoilla. Eri kartoissa on osittain eri karttamerkit.

Suunnistuskartta on kilpasuunnistustarkoitukseen tehty erittäin tarkka kartta yleensä mittakaavalla 1:10 000 tai vanhemmat mittakaavalla 1:15 000. Suunnistuskartta on yleensä irtonaisina A4 tai A3 kokoisina lehtinä. Vanha (1990-luvun lopulta) Nuuksio-Luukkaan ulkoilukartta 1:15 000 perustuu pääosin suunnistuskarttoihin. Suunnistuskarttoja on tehty Uudenmaan alueella lähes kaikkialta, mutta niiden hankkiminen saattaa olla hankalaa. Niitä voi kysellä suoraan suunnistusseuroilta tai vanhemmilta partionjohtajilta.

Peruskartta on yleiseen maastossa liikkumiseen tehty kartta, joita on saatavilla koko Suomesta. 1990-luvulta vuoteen 2007 karttakeskus julkaisi peruskarttoja nimellä maastokartta, joka on mittakaavaltaan 1:20 000. Koko Suomesta julkaistaan vuoteen 2010 mennessä uudet 1: 25 000 mittakaavalla olevat peruskartat. Maastokartassa ja peruskartassa on joitakin hieman eriäviä karttamerkkejä. Tärkein muutos on eri koordinaatisto, mutta sitä on käsitelty tarkemmin I luokan suorituksessa 3. Koordinaatit.

Uutta ja vanhaa peruskarttaa on saatavina myös mittakaavassa 1:50 000, mutta se on epätarkempi. Nuuksio-Luukkaan ulkoilukartta 1:20 000 perustuu peruskarttoihin. Peruskarttoja voi ostaa Karttakeskuksesta (Genimap) tai suoraan Maanmittauslaitokselta määräalaisena tulosteena. Netistä peruskarttoja löytyy Maanmittauslaitoksen www.karttapaikka.fi ja Metsähallituksen www.retkikartta.fi palveluista. Peruskarttoja voi selata myös Maanmittauslaitoksen Paikkatietoikkuna-karttapalvelusta ja ladata suurempina kuvatiedostoina Maanmittauslaitoksen Avoimen datan tiedostopalvelusta.

Erilaisia opaskarttoja, kuten puhelinluettelon karttoja tai pääkaupunkiseudun ulkoilukarttoja, tulee usein vastaan partioharrastuksessa. Ne vaihtelevat karttamerkeiltään, mittakaavoiltaan ja tasoiltaan huomattavasti. Netistä löytyy myös monenlaisia karttoja, ilmakuvia ja satelliittikuvia, joita voi käyttää maastossa liikkumisen eri tarkoituksiin. Niistä tunnetuin on maps.google.fi.

Ilmansuunnat

Kartat tehdään niin, että pohjoinen on ylhäällä. Tekstit painetaan karttaan oikein päin, eli pohjoinen on ylhäällä, kun tekstit ovat oikein päin. Täysi kierros eli 360 astetta jaetaan neljään pääilmansuuntaan – pohjoiseen, itään, etelään ja länteen – sekä neljään väli-ilmansuuntaan: koilliseen, kaakkoon, lounaaseen ja luoteeseen. Lisäksi näiden välien puoliväleistä voidaan käyttää nimityksiä (erityisesti merenkulussa). Esimerkiksi pohjois-koillinen tarkoittaa mainittujen ilmansuuntien puoliväliä. Näissä yhdistelmä nimityksissä pääilmansuunta mainitaan ensin.

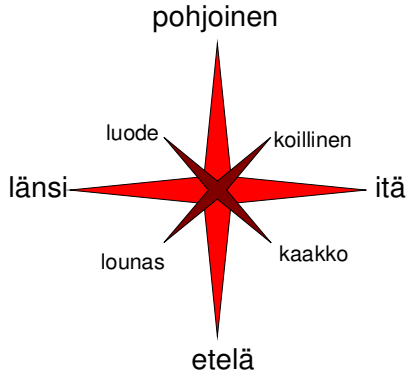

III- 9. Kompassiruusu.

Kompassi

Kompassin neula osoittaa magneettiseen pohjoiseen, joka sijaitsee Pohjois-Kanadassa. Tämä pohjoinen on Etelä-Suomessa niin lähellä maantieteellistä Pohjoisnapaa, ettei erolla (eli erannolla) ole merkitystä maastossa tapahtuvaan suunnistukseen. Kompassit jaetaan levy-, marssi- ja peukalokompasseihin sekä digitaalisiin ja erilaisiin lelukompasseihin. Paras vaihtoehto normaaliin maastossa liikkumiseen on levykompassi. Sen osat on esitelty oheisessa kuvassa. Kompassia käytetään kartan suuntaamiseen (eli kääntämiseen pohjoissuuntaan) ja suunnan ottamiseen. Suunnan ottamista tarkastellaan tarkemmin toisessa luokassa.

Mittakaava

Kartat piirretään mittakaavaan, joka ilmaistaan suhdeluvulla. Esimerkiksi mittakaava 1:20 000 (lausutaan: ”yksi kahteenkymmeneentuhanteen” tai tuttavallisemmin: ”yks kahteenkymppiin”) tarkoittaa, että 1 cm kartalla on 20 000 cm eli 200 metriä maastossa. Näin kartalta voidaan mitata etäisyyksiä ja pinta-aloja. Kartoissa ja kompasseissa on usein mittakaavajana, jonka avulla etäisyyksiä on helpompi käsittää ja mitata. Mitä pienempi mittakaava eli suurempi suhdeluku kartassa on, sitä epätarkempi kartta yleensä on. Epätarkemmassa kartassa näkyvät vain isoimmat yksityiskohdat, kuten tiet ja suot.

Lähteet

- Suomen suunnistusliiton internetsivut: Suunnistus-net: Taitokansio
- Vartionjohtajan käsikirja, Suomen Partiolaiset ry 1997
- Internet sivusto: Kestävä kehitys koulussa

Liitteet:

- Maastokartat kolojen läheisyyksistä, (Maanmittauslaitos)
- Pullautuskartat kolojen läheisyydestä (Perustuvat Maanmittauslaitoksen pääosin aineistoon)

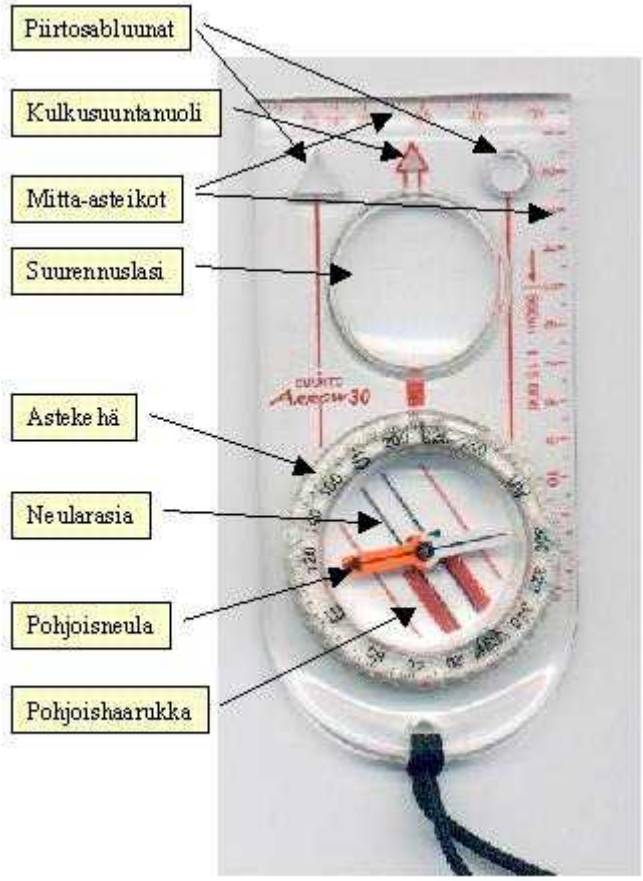

III- 10. Kompassin osat.

III-4. Opettelen tavallisimmat karttamerkit maasto- ja suunnistuskartalla. Teen maastossa havaintoja karttamerkeistä.

Maastossa kulkijan tulee tietää riittävä määrä karttamerkkejä, että hän voi lukea karttaa haluamallaan tarkkuudella. Tässä esityksessä on listaus karttamerkeistä perus- ja suunnistuskartoilla. Vanha peruskartta on poistunut käytöstä 1990-luvun lopussa, joten sen merkkejä ei ole syytä enää opetella. Siinä avokallio oli rajattu poikkiviivoituksella ja kiveä kuvasi hatun kaltainen viivapiirros.

On tarkoitus opetella vain tavallisimmat merkit, ei kaikkia. Niitä oppii lisää kyllä suunnistuskokemuksen karttuessa. Karttamerkkeihin on hyvä palata ennen ja jälkeen jokaisen suunnistuksen ainakin, jos reitillä on jotakin erikoismerkkejä.
Tekstin lopussa on vielä suoritusvinkkejä karttamerkkien opetteluun.

Kartan värien merkitykset

Väri	Maastokartta	Suunnistuskartta
Ruskea	Maanpinnan muodot, korkeuskäyrät	Maanpinnan muodot, korkeuskäyrät, tiet
Sininen	Vedet ja suot; järvet, joet, ojat, lähteet	Vedet ja suot; järvet, joet, ojat, lähteet
Keltainen	Avoimet alueet, pellot, niityt, hakkuut	Avoimet alueet, pellot, niityt, hakkuut
Musta	Rakenteet, pienet tiet, polut, kivet, jyrkänteet, metsätyyppikuvaukset	Rakenteet, tiet, polut, kivet, jyrkänteet,
Harmaa	Avokallio	Avokallio
Punainen	Rastimerkinnät, valtatiet	
Violetti	Rajat	Rastimerkinnät
Vihreä	Puistoalue	Piha-alueet, kulkua hidastavat maastot

Korkeuskäyristä näkee miten jyrkkä mäki on miltäkin puolelta. Vasemmalla käyrät ovat tiheämmässä ja mäki on jyrkempi.

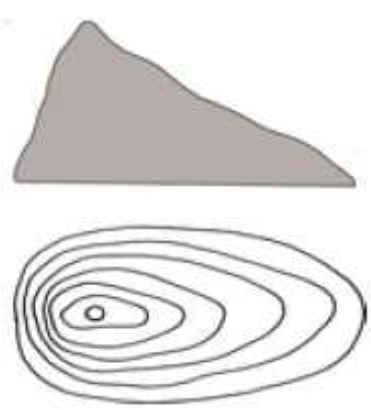

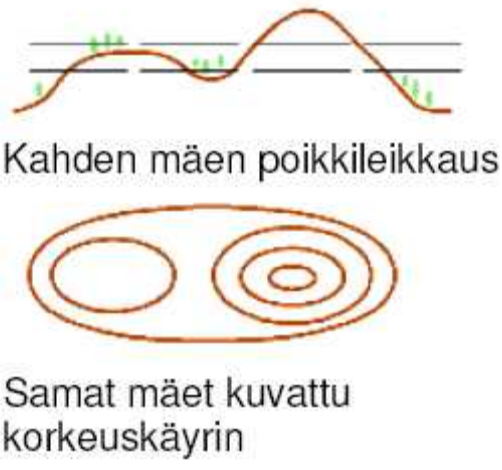

Karttamerkit suunnistuskartalla

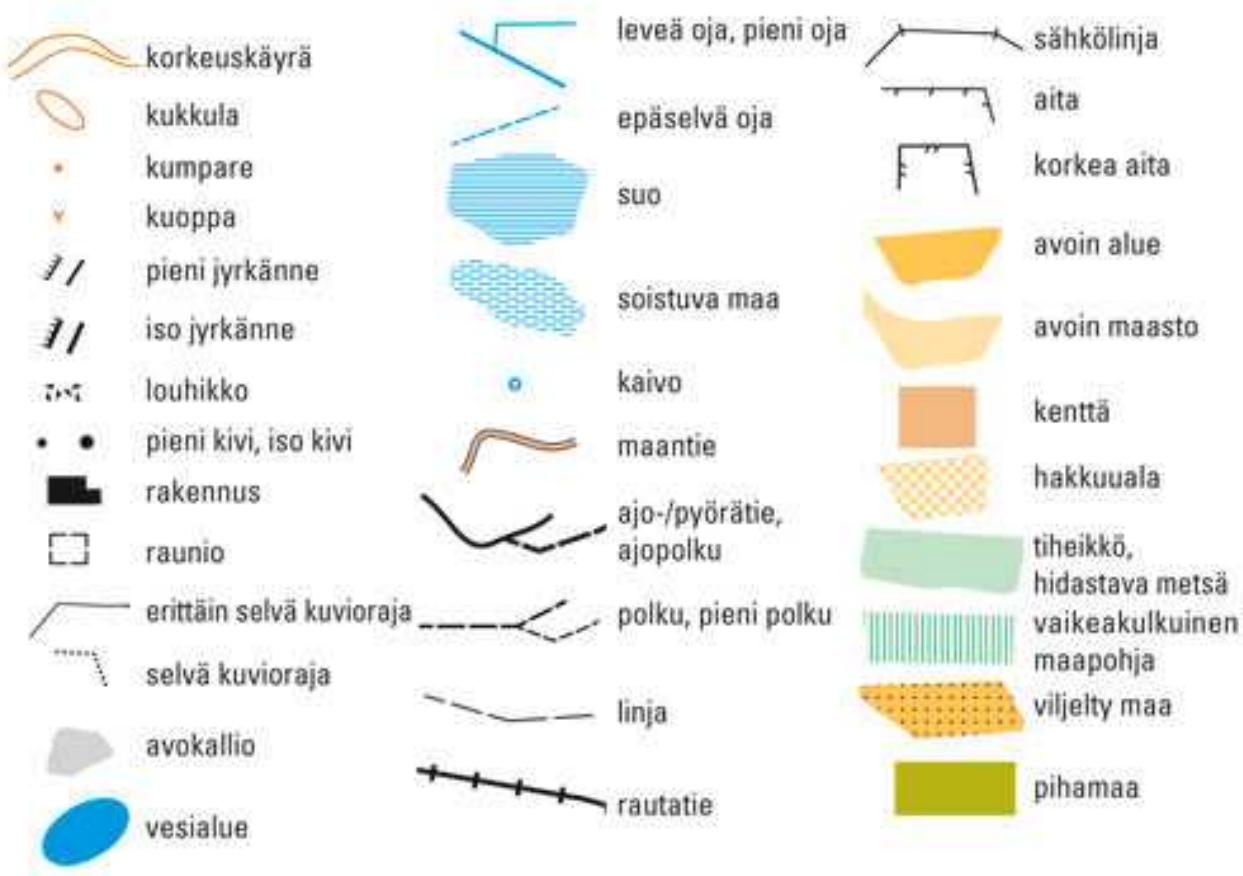

Karttamerkit peruskartalla

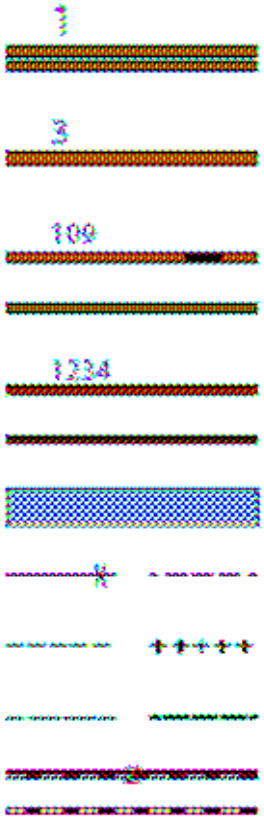

Ia luokan moottoritie, tienumero

Ib luokan yksi- tai kaksiajoratainen autotie

II a, b luokan kaksikaistainen autotie, silta

III a, b luokan yksikaistainen autotie

autoliikennealue

ajotie, este, ajopolku

polku, pitkospuut

pyörätie, talvitie

rautatie, sähköistetty, sähköistämätön

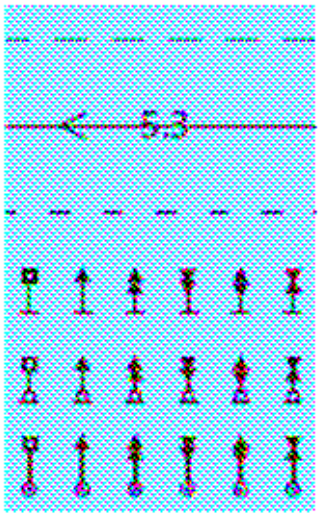

lautta tai lossi

laivaväylä, nimelliskulkusuunta, kulkusyvyys

venereitti

viittoja

poijuja

reunamerkkejä

majakka, kummeli, linjamerkki

kaasujohto

sähkölinja, muuntamo, pylväs

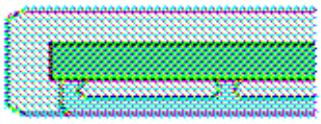

lentokenttä

kirkollisia rakennuksia, kellotapuli, hautausmaa

asuin-, loma-, liike- ja julkisiarakennuksia

tehdas-, teollisuus- ja varastorakennuksia

varastoalue, vesitorni, savupiippu, radiomasto

aita, pensasaita, puurivi, hiihtohissi

tuulivoimala, näkötorni, muistomerkki, nuotiopaikka

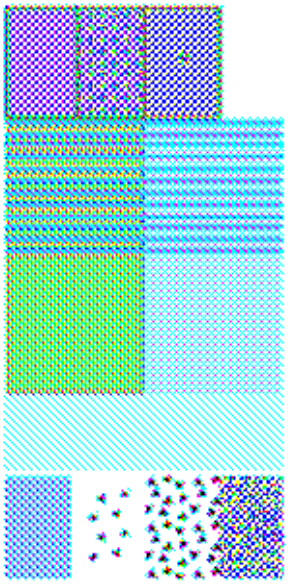

pelto, puutarha, niitty, metsäinen alue (valkea karttamerkki)

vaikeakulkuinen suo, puuton ja metsäinen

helppokulkuinen suo, puuton ja metsäinen

soistuma

avokallio, louhikko, kivikko, hietikko

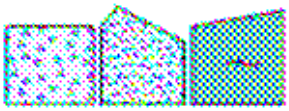

louhos, sorakuoppa, turvetuotantoalue

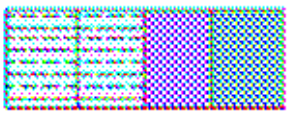

kaatopaikka, täytemaa, urheilu- ja virkistysalue, puisto

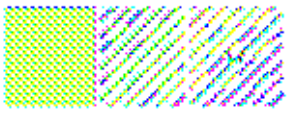

avoin vesijättöalue, avoin metsämaa, varvikko

havumetsä, lehtimetsä, sekametsä, pensaikko

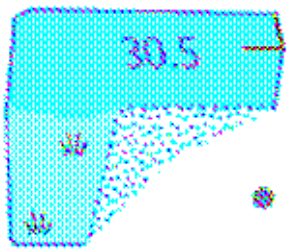

rantaviiva, vesialue, matalikko, vedenpinnan korkeusluku merenpinnasta, laituri

maatuva vesialue, kaislikko, epämääräinen rantaviiva, tulva-alue, kaivo

kivi, vedenpinnan tasassa oleva kivi, vedenalainen kivi, vesikuoppa, allas

joki leveys yli 5 m, pato, koski

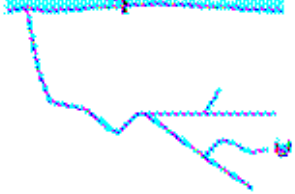

puro tai oja leveys 2 – 5 m, leveys alle 2 m, virtaussuunta, lähde

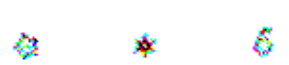

puu, luonnon muistomerkki, muinaisjäännös

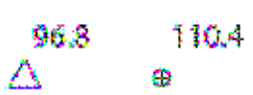

kolmiopiste, korkeuskiintopiste

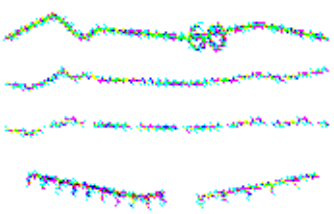

johtokäyrä (20 m, 40 m, 60 m)
välikäyrä (5 m, 10 m, 15 m)
apukäyrä (2.5 m)
jyrkänne, luiska

syvyyskäyrät (1.5, 3, 6, 10, 15, 20, 25 m)
syvyyspiste

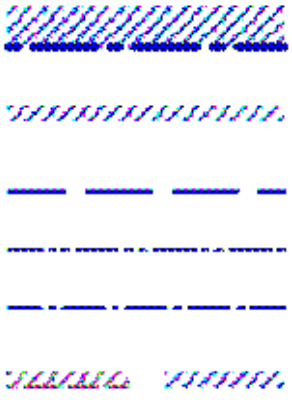

valtakunnanraja

rajavyöhykkeen takaraja
aluevesiraja
maakunnan tai läänin raja
kunnan raja

luonnonsuojelualueen raja, erityisalueen raja

Vinkkejä karttamerkkien opettelemiseen:

- Karttamerkkidomino: Askarrellaan yhdessä vartion kanssa domino-peli, jossa palikoiden tai korttien toisissa päissä on piirros karttamerkistä ja toisessa tekstimuotoinen selite. Dominoa pelataan jakamalla palikat pelaajien kesken tasan ja laittamalla yksi pöydälle. Pelivuoro kiertää myötäpäivään. Jokainen pelaaja yrittää vuorollaan panna sopivan palan pöydällä olevan jonon jatkoksi. Voittaja on se, joka pääsee ensimmäisenä palikoistaan eroon.
- Karttamerkkibingo: Jokainen vartiolainen piirtää 4 x 4 ruudukon, jonka jokaiseen ruutuun piirretään jokin karttamerkki. Vj voi kirjoittaa paperille, mitkä karttamerkit ovat käytettävissä. Ruudukoiden karttamerkkeineen valmistuttua vj sanoo karttamerkkejä ääneen, ja vartiolaiset ympyröivät omasta ruudukostaan aina sen merkin, jonka vj on sanonut. Se, joka saa ensimmäisenä täyden rivin vaakaan, pystyyn tai vinoittain, huutaa bingo ja on pelin voittaja. On silti järkevää pelata peli viimeiseen ruutuun asti.
- Karttamerkkien etsiminen: Jokaisella vartiolaisella on edessään kartta. Vj sanoo karttamerkkien nimiä, ja vartiolaiset yrittävät löytää niitä kartalta mahdollisimman nopeasti.

Karttamerkkien selitykset voivat olla nähtävillä vaikka huoneen toisessa nurkassa. Kun vartiolainen löytää karttamerkin, hän huutaa: ”hep”, ja vj tarkistaa. Nopein saa pisteen. Peli voidaan aloittaa kivellä, suolla ja jyrkänteellä, päätyen muistomerkkiin, vedenalaiseen kiveen ja aitojen risteykseen. Kartta voi olla joltain tutulta alueelta, jolloin vj voi kysyä: ”missä päin voisi olla siirtolohkareita” tms.

- Lähikartanpiirto: Piirretään yhdessä vartion kanssa kartta (esimerkiksi 1:500) pihapiiristä tai lähipuistikosta. Käytetään oikeita karttamerkkejä ja merkitään pienimmätkin kivet. Puut voidaan merkitä suunnistuskartan erikoismerkillä (vihreä risti). Verrataan saatua karttaa pihapiirin suunnistuskarttaan. Jokainen voi myös piirtää oman karttansa.
- Maastosta kohteen tunnistus: Kuljettaessa maastossa vj kysyy: “Millä karttamerkillä merkitään?” ja osoittaa siltaa, aitaa, avosuota tms. Piste ensimmäisenä oikein vastaavalle. Selvitetään selväksi kaikille. Kehittää myös kartanlukutaitoa.
- Korkeuskäyrien vertaaminen: Kuljetaan mäkisessä maastossa ja vertaillaan kartan korkeuskäyriä maastonmuotoihin. Vj kyselee ja näyttää, missä ollaan.
- Reitin seuraaminen: Anna jokaiselle vartiolaiselle tai pareille sama kartta. Näytä vartiolaisille lähtöpaikka kartalta. Kerro jokin matka vain sanallisesti karttatermein. ”Kuljin 200 m etelään, ylitin ojan, nousin kukkulalle ja …” Vartiolaiset näyttävät tarinan jälkeen, mihin olettavat sinun päätyneen. Lopuksi tiukka kysymys vartiolaisille: Mistä olisi kannattanut mennä?

Lähteet:

- Partiolaisen kirja, Olli Aulio 1987
- Sotilaan käsikirja 2002. Puolustusvoima
- Sotilaan karttaopas. Puolustusvoimat 1989.
- Maastokartta. Maanmittauslaitos 2009

III-5. Suunnistan partiokaverini kanssa vähintään 3 km

Suorituksen tarkoituksena on harjoituttaa suunnistusta vartiolaisille. Se soveltuu esimerkiksi kolmanneksi suunnistuskerraksi vartiolaisille. Seuraavassa on kirjattu joitakin ensimmäisien suunnistuskertojen ominaisuuksia ja suoritusideoita. Jäljempänä on esitetty suorituksen (taitonäytteen) ominaisuuksia ja ideoita.

Ensimmäiset suunnistuskerrat

- Tarkka suunnistuskartta kolon lähialueelta, lähes pihapiiristä.
- Liikutaan ryhmässä johtajan johdolla tai niin, että johtaja on suhteellisen lähellä.
- Vaaditaan jokaiselta vartiolaiselta aktiivista osallistumista ja keskittymistä tehtävään asiaan.
- Valokuvasuunnistus: Vj käy kuvaamassa ennen kokousta rastipaikat. Aluksi paikannetaan rastit kartalle ja sitten kierretään reitti.
- Kirkonrottasuunnistus: Perinteinen suunnistus, jossa kokoonnutaan joka rastille. Seuraavan lähtijän pitää laskea kolmeenkymmeneen, ennen kuin lähtee perään. Rasteilla odotellessa vertaillaan reitinvalintoja ja tehtyjä havaintoja matkan varrelta. Edetään lyhyitä rastivälejä mieluiten juosten.
- Reittiviivasuunnistus: Edetään vj:n perässä tai krepattua reittiä pitkin. Merkataan karttaan oma täsmällinen sijainti joka rastilla. Täsmällisten rastiympyröiden piirtoon on kiinnitettävä erityistä huomiota. Myös kuljettava reitti voi olla merkittynä karttaan etukäteen.
- Keskusrastisuunnistus: Vj on keskusrastilla. Rastit on sijoitettu keskusrastin ympäristöön eri suuntiin suunnilleen saman etäisyyden päähän. Jokainen vartiolainen lähtee samaan aikaan kukin eri kehärastille ja hakee 1-3 rastia kehältä vj:n määrittelyn mukaan. Välissä palataan aina keskusrastille, kerrotaan rastin tunnus ja muut tehdyt havainnot.
- Latutarhasuunnistus: Poljetaan tai hiihdetään lumihankeen urien verkosto, joka merkitään karttaan. Merkitään myös muiden tekemät urat. Tehdään suunnistus tähän latujen verkkoon.

Kolmen kilometrin suunnistus

- Suunnistus ei kulje pelkästään polkuja tai ulkoilureittejä pitkin, mutta tukeutuu niihin.
- Alue on selvästi rajattu. Se rajautuu teihin, ulkoilureitteihin, järviin, peltoihin tai asutukseen.
- Rastit on merkitty selvästi ja näkyvästi.
- Pimeän tuloon on vielä riittävästi aikaa.
- Jos suoritetaan rinkka selässä, reitti oltava kohtalaisen kulkukelpoista.
- Rastivälit maksimissaan 500 m. Reitille sopii hyvin 7-14 rastia. Välissä voi olla myös lämpimiä rasteja.
- Hyviä rastipisteitä ovat polkujen risteykset, isot kivet, ojien risteykset, lampien ja soiden nurkat sekä nähtävyydet.
- Kaikilla pitää olla kunnollinen kartta käytettävissä. Kotoa löytynyt Nuuksio-Luukkaan -kartta ei ole paras mahdollinen, jos vj on suunnitellut reitin eri painoksella, jossa näkyy eri polut.
- Vinkkejä rastien viemiseen ja ratojen suunnitteluun on esitetty I luokan suorituksessa 1. Suunnittelen ja toteutan yksin tai parin kanssa suunnistusradan.

III Partiotiedot ja -taidot

III-6. Osaan Partiomarssin, Lippulaulun ja Maamme-laulun

Suorituksen tarkoituksena on tutustuttaa vartiolaiset kolmeen partiotapahtumissa ja -juhlissa usein laulettavaan lauluun: Partiomarssiin, Lippulauluun ja Maammelauluun. Lauluja käytetään varsinkin muodollisemmissa partiotilaisuuksissa, kuten lippukunnan itsenäisyyspäiväjuhlassa tai lipunnoston yhteydessä. Sen lisäksi, että laulujen osaaminen kuuluu jokaisen partiolaisen perustaitoihin, on Lippulaulun ja Maamme-laulun, Suomen kansallislaulun, taitaminen osa suomalaisten yleissivistystä.

Vaikka Partiomarssia, Lippulaulua ja Maamme-laulua lauletaan usein, lauluja kannattaa ja on hyvä harjoitella erikseen. Sanojen ulkoapänttääminen tuskin on tarpeellista tai mielekästä, mutta kun tuntee ja tunnistaa melodian sekä osaa useimmin laulettavan säkeistön sanat, muut säkeistöt painuvat muistiin jokaisella laulukerralla.

Harjoittele Partiomarssia, Lippulaulua ja Maammelaulua vartiosi kanssa esimerkiksi:

- Laulaen ja soittaen
- Suomen lippua koskevan suorituksen yhteydessä
- Osana tietokilpailua
- Muistipelin avulla: Leikkaa tukevasta pahvista tai kartongista parillinen määrä neliön muotoisia pieniä lappuja. Kirjoita lappuparin toiseen korttiin osa jostakin laulusta ja toiseen laulun nimi. Päällystä kortit kontaktimuovilla, niin ne kestävät paremmin. Peli toimii samalla tavalla kuin mikä tahansa muu muistipeli.
- Dominon avulla: Leikkaa tukevasta pahvista tai kartongista parillinen määrä suorakaiteen muotoisia pieniä lappuja. Piirrä jokaisen lapun keskelle pystysuora viiva. Viivan molemmille puolille kirjoitetaan jokin osa lauluista. Yhdessä lapussa voi olla pätkiä yhdestä tai kahdesta eri laulusta. Pelissä ”yhteen sopivat” laput ovat ne, joissa olevat laulunpätkät ovat peräkkäin myös oikeasti (kuva alla). Domino-pelin ideahan on päästä mahdollisimman nopeasti eroon omista pelilapuistaan. Tarkemmat säännöt voi tarkistaa mistä tahansa domino-pelistä.

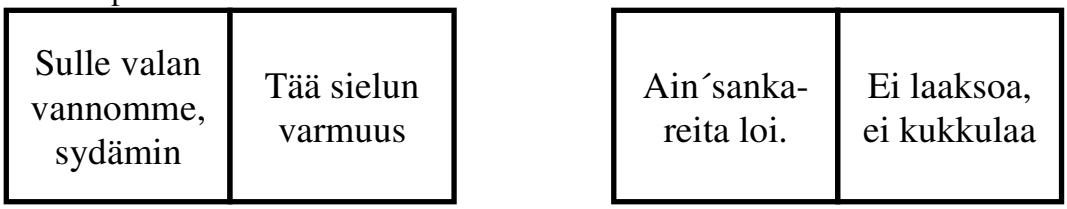

- Laululeikin avulla: Valitaan yksi leikkijöistä, joka menee huoneesta ulos. Muut leikkijät valitsevat jonkin laulun ja siitä säkeistön (helpossa laulussa kannattaa ottaa jokin muu kuin ensimmäinen säkeistö). Leikkijät istuvat vierekkäin ja jokaiselle annetaan yksi sana järjestyksessä laulun sanojen mukaan (esim. leikkijä 1: Oi, leikkijä 2: maamme, leikkijä 3. Suomi…). Ulkopuolella odottava pyydetään sisään, ja hän kysyy minkä tahansa kysymyksen vuorotellen jokaiselta leikkijältä (alkaen leikkijästä 1). Muiden leikkijöiden täytyy vastata kysymyksiin niin, että heille annettu sana laulusta esiintyy vastauksessa juuri oikeassa muodossa. Kyselijän tehtävänä on arvata kyseessä oleva kappale mahdollisimman pian. Kyselijä aloittaa kyselykierroksen niin monta kertaa uudestaan, kunnes hän on arvannut oikean kappaleen. Muut leikkijät sisällyttävät vastaukseensa aina uuden sanan. Ensimmäistä säettä ei siis kerrata yhä uudestaan ja uudestaan.

Partiomarssi

Partiomarssin on sanoittanut Jalmari Finne ja sävellys on Jean Sibeliuksen. Partiomarssi on alkuperäiseltä nimeltään ”Metsänkävijäin marssi”. Helsingin Metsänkävijöiden perustaja Ilmari Vainio pyysi Jalmari Finneä tekemään runon, jonka pohjalta voisi myöhemmin säveltää laulun. Hän päätti kysyä säveltäjäksi Jean Sibeliusta. Vuonna 1921 valmistunut marssi tehtiin alunperin vain metsänkävijöitä varten, mutta nykyään se on kaikkien partiolaisten tuntema ja käyttämä. Partiomarssissa on 3 säkeistöä, joista ensimmäinen on tunnetuin. Joissakin lippukunnissa partiotytöt saattavat tuntea paremmin marssin ”Tie selvä on”. Myös tämän marssin on säveltänyt Jean Sibelius, sanoituksen on tehnyt Aale Tynni. Ainakin piirien ja järjestön tilaisuuksissa on tapana laulaa ensin ensimmäinen säkeistö ”Tie selvä on” –marssista ja sitten ensimmäinen säkeistö Partiomarssista. Vaikka Järeän lippukuntien tilaisuuksissa lauletaan pääasiassa pelkkää Partiomarssia, on syytä opetella ensimmäinen säkeistö ulkoa myös *Tie selvä on* -marssista. Ulkoaopettelua helpottaa se, että molemmissa kappaleissa on sama melodia. *Tie selvä on* - marssi on myös Partiotyttöjen Maailmanliiton marssi. Siinä on kaksi säkeistöä.

Lippulaulu

Lippulaulun on säveltänyt Yrjö Kilpinen ja sanoittanut Veikko Antero Koskenniemi vuonna 1928. Lippulaulu kunnioittaa Suomen lippua ja sen sinivalkoisia värejä, jotka viittaavat Suomen sinisiin järviin ja taivaaseen sekä lumivalkoisiin hankiin. Lippulaulu lauletaan yleensä kokonaan.

Maamme-laulu

Suomen kansallisrunoilijan, J. L. Runebergin, sanoittama ja Fredrik Paciuksen säveltämä ”Vårt Land” eli Maamme-laulu laulettiin ensimmäisen kerran vuonna 1848 Helsingissä, Floran päivän kevätjuhlassa. Runeberg kirjoitti Maamme-runon ruotsinkielisenä (*Vårt Land*) jo vuonna 1846. Tuntemamme suomenkielisen käännöksen on tehnyt Paavo Cajander 1800-luvun lopulla. Runeberg oli kirjoittanut Maamme-laulun mahdollisesti aiemman kevätjuhlan innoittamana, ohjenuoraksi ylioppilaille ja heidän pitämisekseen määrätyissä poliittisissa rajoissa. Laulu oli tarkoitettu vastavoimaksi tuohon aikaan Euroopassa vallitsevalle vallankumoukselliselle hengelle. Laulussa on kaikkiaan 11 säkeistöä, joista yleensä lauletaan ensimmäinen ja viimeinen.

Lähteet:

- Helsingin Metsänkävijät: http://www.heme.partio.net/?st=historia&nd=13
- http://www.finnica.fi/suomi/
- http://www.helsinki.fi/~jnuotio/mids/scoutmrc.html
- Partiolaisen käsikirja, Suomen Partiolaiset 1994
- Soi sana kultainen – Maamme-laulun viisitoista vuosikymmentä, L. Kolbe, R. Valjus, J. Wrede, 1998
- http://www.helsinki.fi/maamme/vland.html
- http://www.kaiku.com/finnsongtexts.html#Maamme
- Vartiovuoren Tytöt: http://www.varty.fi/index.php?ryhma=1&sivu=62

Partiomarssi
(sävellys: J. Sibelius/sanoitus: J. Finne, A. Tynni)

Kun usko puhdas, säihkyvä on,
niin vuoret siirtää voi.
Tää sielun varmuus horjumaton
ain' sankareita loi.
Jos uskos' hyvään, oikeaan,
vain syttyy uudestaan,
käy joukkohon ja horjuttaa
ei milloinkaan sua esteet saa.

Ja täysi, raikas rakkaus luo
kuin ihmeet itsestään.
Se elon kukkaseppelen tuo
myös kruunuks' ihmispään.
Jos työt ja toimet vaikeat
on sulle rakkahat,
käy joukkohon ja taivas suo,
et' toimintaan se tulta tuo.

Vain toivo, voima taivahinen,
voi maalin kirkastaa.
Kun kulkee eespäin suojassa sen,
ain' suurta aikaan saa.
Jos toivo mieles' jännittää
ja aikees' puhtaiks' jää,
käy joukkohon ja kuljet ties'
kuin voimakas ja terve mies.

Tie selvä on
(sävellys: J. Sibelius/sanoitus: A. Tynni)

Tie selvä on ja marssi soi,
ja lippu hulmuaa.
Ei painumaan se joudakaan,
ei toivo kuolla saa.
On määränpää, se yhdistää,
kun käymme vierekkäin.
Maailma muu myös uudistuu ja
laulaa näin ja laulaa näin.

Lippulaulu
(sävellys: Y. Kilpinen/sanoitus: V.A. Koskenniemi)

Siniristilippumme,
sulle käsin vannomme, sydämin:
sinun puolestas elää ja kuolla
on halumme korkehin.

Kuin taivas ja hanki Suomen
ovat värisi puhtahat.
Sinä hulmullas mielemme nostat
ja kotimme korotat.

Isät, veljet verellään
vihki sinut viiriksi vapaan maan.
Ilomiellä sun jäljessäs käymme
teit' isäin astumaan.
Sun on kunnias kunniamme,
sinun voimasi voimamme on.
Sinun kanssasi onnemme jaamme
ja iskut kohtalon.

Siniristilippumme,
sulle valan vannomme kallihin:
sinun puolestas elää ja kuolla
on halumme korkehin.

Maammelaulu
(sävellys: Fredrik Pacius/sanoitus: J.L. Runeberg)

Oi maamme, Suomi, synnyinmaa,
soi, sana kultainen.
Ei laaksoa, ei kukkulaa,
ei vettä, rantaa rakkaampaa,
kuin kotimaa tää pohjoinen,
maa kallis isien.

Sun kukoistukses kuorestaan
kerrakin puhkeaa;
viel' lempemme saa loistossaan
sun toivos, riemus nousemaan,
ja kerran laulus, synnyinmaa,
korkeemman kaiun saa.

Vårt land
(sävellys: Fredrik Pacius/sanoitus: J.L. Runeberg)

Vårt land, vårt land, vårt fosterland,
Ljud högt, o dyra ord!
Ej lyfts en höjd mot himlens rand,
ej sänks en dal, ej sköljs en strand,
mer älskad än vår bygd i nord,
än våra fäders jord.

Din blomning , sluten än i knopp,
skall mogna ur sitt tvång;
se, ur vår kärlek skall gå opp
ditt ljus, din glans, din fröjd, ditt hopp.
Och högre klinga skall en gång
vår fosterländska sång.

III- 11. ***Kuva on itsenäisyyspäivän lupauksenantotilaisuudesta Espoon Tuomiokirkossa.***

III-7. Tunnen tavallisimmat partiotavat ja –merkit. Pukeudun oikein partiopukuun ja ompelen kaikki saamani merkit oikeille paikoille partiopaitaan.

Partiotapoihin kuuluvat yleiset käyttäytymistavat ja lippukuntien omat tavat ja perinteet. Jokaisen partiolaisen olisi hyvä muistaa ainakin seuraavat asiat:

- kättely: Partiolainen kättelee vasemmalla kädellä
- tervehdys: esim. lipunnostossa vartiolaiset ja johtajat tervehtivät lippua nostamalla kolme sormea ohimolle. Kolkat/sudenpennut vastaavasti tervehtivät kahdella sormella, jotka muistuttavat kolkka/sudenpentulupauksen kahdesta kohdasta.
- huuto ja taputus: Partiolainen ei taputa partiotilaisuuksissa vaan kiittää esimerkiksi iltanuotioilla huutamalla.

Partiotapoihin kuuluu myös partioasun käyttäminen. Partioasuun kuuluu partiopaita (sininen/ruskea, Järeän kaikissa lippukunnissa ruskea), tummansiniset siistit housut tai siisti hame, partiovyö, huivi, pillinaru, (baretti), (osmonsolmu). Partioasua käytetään mm. virallisemmissa kokouksissa, kuten lippukunnan vuosikokouksessa tai piirin kokouksessa, itsenäisyyspäiväjuhlassa, paraateissa, lipunnostoissa, leirin avajaisissa ja päättäjäisissä sekä edustustilanteissa.

Merkit:

1. Maatunnus

2. Paikkakuntatunnus

3. Järeä-merkki korvaa useimmilla muilla käytössä olevan piirin merkin.

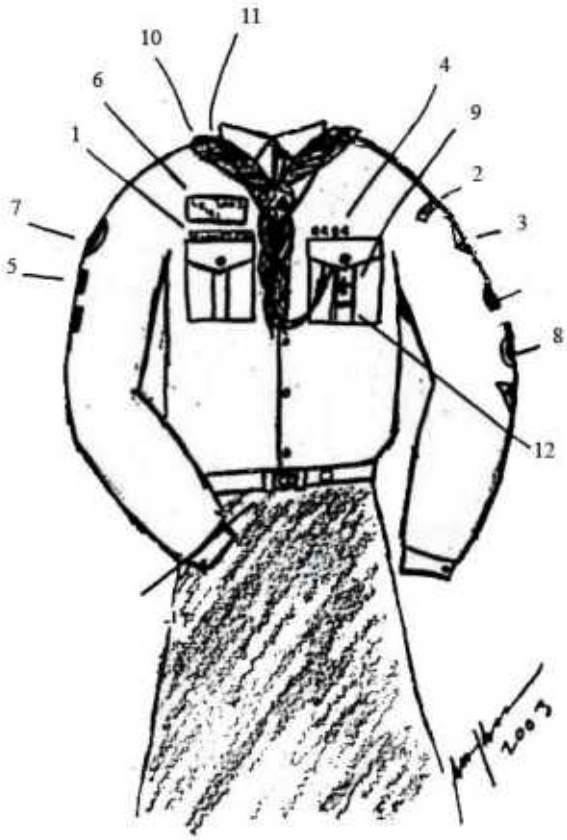

III- 12. Vartiolaisen ja vj:n partiopuku.

4. Vuositähdet: Hopeinen tähti on yksi vuosi ja kultainen viisi vuotta. Vuositähdet ovat vanhan järjestelmän mukaisia merkkejä ja Korkeimman neuvoston 1/2010 päätöksellä niitä ei enää Järeän lippukunnissa käytetä.

5. Taitomerkit ja ikäkausien hihamerkit.

6. Tapahtuma- tai leirimerkki voi käyttää yhden kalenterivuoden tapahtumasta eteenpäin. Sitten sen voi ottaa pois paidasta ja siirtää vaikka reppuun.

7. Jänkäsusista käytetään korkeinta myönnettyä.

8. Poikien lupausmerkki ja tyttöjen lupausmerkki. Osassa Järeän lippukunnista myös tytöt käyttävät poikien lupausmerkkiä. Samalle paikalle ommellaan myös Kar-Kan ja KKp:n käyttämä tehtävälilja, jonka kanssa lupausmerkkiä ei käytetä. Tehtävälilja on vanhan ruskean perinteen mukainen merkki, joka ilmoittaa tehtävää lippukunnassa. Metallista tyttöjen lupausmerkkiä käytetään hihan sijasta oikean rintataskun laskoksessa keskellä.

9. Luokkamerkit: III ja II luokan merkkejä käytetään samanaikaisesti. Ne otetaan pois kun saadaan I luokan merkki. Sekin otetaan pois pj-merkin tieltä.

III- 15. Luokkamerkki III

III- 14. Luokkamerkki II

III- 13. Luokkamerkki I

10. Partiohuivi

11. Pillinarujen käyttö vaihtelee lippukunnittain. Kar-Kassa ja KKp:ssä vartiolaisten pillinaru on sininen, vartionjohtajan musta ja muiden johtajien vihreä. Pitvassa ja Vipessä tarpojien pillinaru on lila, samoajien vihreä, vaeltajien ruskea, aikuisten sininen ja partiojohtajien valkoinen.

12. Vartionjohtajanauhat: Vartionjohtajan apulainen kiinnittää valkoisen kanttinauhan vasemman taskun ulkoreunan

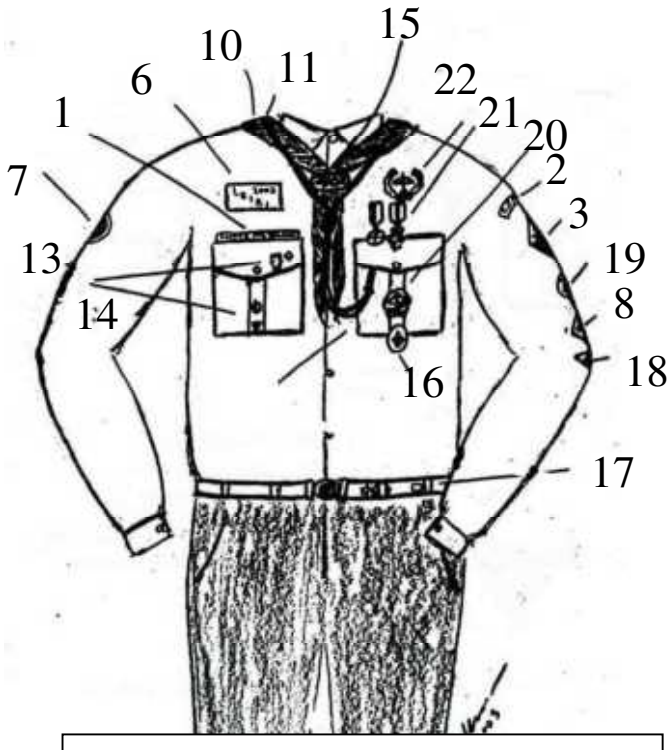

III- 16. Vaeltajan ja johtajan partiopuku.

laskoksen jatkoksi siten, että näkyviin jää 3 mm nauhaa. Vartionjohtaja kiinnittää nauhat laskoksen kummallekin puolelle.

- Lippukuntamerkkien sijoittelu vaihtelee lippukunnittain. KKp:n lippukuntamerkki sijoitetaan oikeaan hihaan taitomerkkien alapuolelle. Pitvan lippukuntamerkki sijoitetaan oikean rintataskun keskelle.

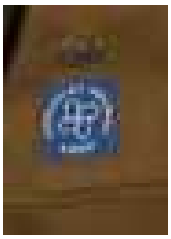

13. Leikkikurssin merkki. (Kaukoretkimerkki sijoitetaan taskun napin läpeen.)
14. Erikoiskurssien merkit.
15. Osmonsolmu, pj:lla nahkaa
16. Ansiosolki, esimerkiksi Pyhän Yrjön solki. Sitä ei tosin voi olla samassa paidassa Mannerheim-soljen kanssa, kuten kuvassa.
17. Partiovyössä kannetaan nahkaliljoja ja nahkaisia tapahtumamerkkejä myöntämisjärjestyksessä soljesta vasemmalle.
18. Ensiapumerkki: Vanhaa punaisella tai vihreällä ristillä varustettua ensiapumerkkiä kannetaan paidassa EA 1 – kurssin suorittamisen merkiksi.
19. Vartion tunnus.
20. Partiojohtajamerkki
21. Ansiomerkit: Lähinnä EPT:n, piirin ja SP:n myöntämän ansiomerkit. Juhlatilaisuuksissa käytetään isoja riippuvia ansiomitaleja ja muissa tilaisuuksissa pieniä nauhamerkkejä.
22. Mannerheim-solki

Suomen Partiolaisten uuden merkit:

Partio-ohjelma 2010 toi mukanaan uudet ikäkaudet ja sen kautta uusia merkkejä. Tätä käsikirjaa tehdessä mikään Järeän lippukunnista ei ole siirtymässä tähän Partio-ohjelmaan, mutta merkit on hyvä olla silti tiedossa.

Ikäkaudet ovat jaettu Sudenpentuihin (7-9 vuotiaat), Seikkailijoihin (10-12), Tarpojiin (12-15), Samoajiin (15-17) Vaeltajiin (18-22) ja Aikuisiin (yli 22). Vartioikäisistä vaeltajiin on omat aloitus- ja päätösmerkkinsä. Seikkailijoilla on lisäksi ilmansuunta-, väli-ilmansuunta- sekä taitomerkit ja tarpojilla Tarppo -merkit, jotka kiinnitetään aloitusmerkkien vierelle.

Aloitusmerkit, tulevat jänkäsusimerkin kohdalle (7)

Seikkailijat

Tarpojat

Samoajat

Vaeltajat

Päätösmerkit, tulevat suoritettujen luokkamerkkien kohdalle (9)

Seikkailijat

Tarpojat

Samoajat

Vaeltajat

Suorittaminen:

Tätä suoritusta ei ole tarkoitus suorittaa yhdessä kokouksessa. Partiotapoihin, sekä yleisiin että oman lippukunnan tapoihin, kannattaa tutustua vähitellen vartion kanssa. Hyvä tapa on esimerkiksi ennen jokaista tapahtumaa käydä vartion kanssa läpi, onko tapahtumassa jotain erikoista ja miten sinne pitää pukeutua. Neuvoa kannattaa kysellä oman lippukunnan vanhemmilta johtajilta.

III- 17. Järeän osasto Suurjuhlassa 2007.

Merkit tulevat vartiolaisille tutuksi, kun ompelette yhdessä kaikki perusmerkit vartiolaisten paitaan. Voit vaikka ottaa oman paitasi malliksi mukaan. Kun vartionne kanssa suoritatte jonkin taitomerkin tai saatte kesäleiriltä tapahtumamerkin, kannattaa merkit ommella partiopaitaan yhdessä heti seuraavassa kokouksessa.

Kun perusmerkit ovat vartiolaisille tuttuja, voit järjestää esimerkiksi tietovisan merkeistä ottamalla oman tai jonkun vanhemman johtajan paidan mukaan ja kysellä vartiolaisille hieman tuntemattomammista merkeistä. Voit myös ottaa tyhjän paidan ja useita eri merkkejä ja pyytää vartiolaisia kiinnittämään merkit paitaan nuppineuloilla. Jos tehtävä tuntuu haasteelliselta, voit antaa avuksi esimerkiksi tämän kirjan partioasujen kuvat.

III-8. Tutustun vartiooni ja lippukuntaani. Osaan vartioni ja lippukuntani huudot.

Suorituksen tarkoituksena on tutustuttaa vartiolaiset oman vartion ja lippukunnan historiaan ja tapoihin.

Vartion historiaan voi tutustua lukemalla vanhoja päiväkirjoja tai kysymällä vartion aiemmilta johtajilta vartion historiasta. Lippukunnan historiasta saa tietoa vj:n käsikirjan Lippukuntien historia-osiosta tai keskustelemalla vanhempien johtajien kanssa. Tarkoituksena ei ole opetella historiaa ulkoa vaan lähinnä tutustua siihen, millaisia vartio ja lippukunta ovat aiemmin olleet.

Partiossa on tapana huutaa huutoja. Huutamalla esimerkiksi kiitetään taputuksen sijasta partiotilaisuuksissa. Vartion ja lippukunnan huudot ovat myös hyvä tapa osoittaa ja vahvistaa yhteishenkeä.

Vartioita on kahdenlaisia, klimppivartioita ja putkivartioita. Klimppivartio tarkoittaa, että kaikki vartion jäsenet tulevat vartioon samaan aikaan ja ovat suurin piirtein samanikäisiä. Kun vartiolaiset ovat vj-ikäisiä, perustetaan uudet vartiot. Putkivartio on vartio, jonka nimi pysyy samana ja johon tulee vuosittain lisää jäseniä. Vartiolaiset pysyvät samassa vartiossa koko vartiolaisajan: ensin vartiolaisina ja sitten vartionjohtajina. Erilaisia vartioita ja hyvän vartion tunnusmerkkejä on käsitelty tarkemmin Vj:n käsikirjan Johdatus-osiossa.

Oma vartio on jokaiselle vartiolaiselle se tärkein porukka. Vartion yhteishenkeä ja yhtenäisyyttä luo vartion tavat ja tunnukset. Tapoja on voinut syntyä vartion historian aikana ja niitä voi aina kehittää lisää. Klimppivartioissa tavat ja tunnukset usein periytyvät vartionjohtajan edellisestä vartiosta. Tunnuksina ja tapoina vartiolla on yleensä mm päiväkirja, säännöt sekä lippu tai viiri. Vartion yhteishenkeä kohottaa myös sisäinen työnjako. Suorituksessa on myös hyvä samalla tutustua vartion ja lippukunnan kalustoon.

Suoritusvinkit

- Käykää läpi mitä tapahtumia lippukunnalla on vuosittain.
- Vartion ja lippukunnan historioihin on hyvä tutustua vanhempien johtajien avulla sekä vartion vanhojen vartionjohtajien kautta. Voit myös pyytää esimerkiksi vanhoja kuvia katseltavaksi.
- Lippukunnan henkilöitä (oma lippukunta-osio) voi käydä läpi kokouksessa ja testata muistia esimerkiksi järjestämällä rastiradan, jossa on nimiin ja kuviin liittyen kysymyksiä: ”Kuka näiden kuvien henkilöistä on lippukunnanjohtaja” tai ”mikä on kuvan esittämän henkilön tehtävä lippukunnassa?”
- Partioevoluutio: Leikin aluksi kaikki ovat sudenpentuja/kolkkia, jotka huutavat ”älämölöälämölö”. Kun sudenpentu/kolkka kohtaa toisen sudenpennun/kolkan, he leikkivät kivipaperisakset-leikin. Voittajasta tulee vartiolainen ja häviäjä jää sudenpennuksi/kolkaksi. Vartiolainen kulkee huutaen ”hauskaa! hauskaa!”. Kun vartiolainen kohtaa toisen vartiolaisen, he leikkivät kivipaperisakset-leikin. Voittajasta tulee vaeltaja ja häviäjä tippuu sudenpennuksi/kolkaksi. Vaeltaja jatkaa kulkuaan hitaasti ja mutisee ”tylsää, tylsää”. Kun vaeltaja voittaa toisen vaeltajan tulee hänestä johtaja ja häviäjästä taas vartiolainen. Johtaja siirtyy pelistä syrjään. Peli jatkuu kunnes kukaan ei voi edetä partiourallaan. Peli voidaan soveltaa toimimaan myös uusiin ikäkausiin: Sudenpennut, seikkailijat, tarpojat, samoajat, vaeltajat ja aikuiset.

Huudot

Kara-Karhut
HINAJAA, HUNAJAA, KARHUT HALAJAA!

Pitkäjärven Vaeltajat
PITKÄJÄRVI
KAUNIS LÄRVI
PITKÄJÄRVEN VAELTAJAT
KAUNIHISTI KORKEALLE
YLEMMÄSTI VOITTOON ASTI
ESPOO LAAKSOLAHTI
PITVA PITVA JEE !!!

Viherlaakson Peurat
-Etsitkö seuraa, täältä löytyy peuraa!
-V-I-P-E VIILEE!
-Peurat tulee, peurat jyrää, peurat
voittaa kaikki/ peurat käyttää höyryjyrää!

Kilon Kipinät
KILOSSA ON VIPINÄÄ!
TOSI MONTA KIPINÄÄ!

Kipinä! Kipinä! Kipinä!
Ei sammu ikinä!!!

Kara-Karhujen historia

- Partiopoikavartio Felix Concolor aloitti toimintansa noin vuonna 1964. Vartio kuului osana Vaaran Vaeltajiin, mutta kokoontui eräässä autotallissa nykyisellä Suohaukantiellä.
- Syksyn 1968 toimi Vaaran vaeltajien Karakallion osastossa jo kolme vartiota: Orava, Ilves ja Kotka. Tällöin myös alkoi kokoontua ensimmäinen kolkkaparvi. Seuraavana keväänä ilmestyi ensi kerran Tsolabman edeltäjä, Lippis.
- Alkukesästä 1969 vj:t pyöräretkeilivät Ahvenanmaalla. 25.-31.8.1969 pidettiin ensimmäinen Kara-Karhujen oma kesäleiri Hvittorpissa. Ensimmäiseksi lippukunnanjohtajaksi löydettiin leirillä Veijo ”Allu” Sundqvist.
- Syksyllä saatiin käyttöön nykyinen poikakolo (muu kolo oli seurakunnan käytössä, siellä pidettiin mm. jumalanpalveluksia).
- 10.11.1969 Kara-Karhut hyväksyttiin itsenäisenä lippukuntana Suomen Partiopoikajärjestöön ja Helsingin Partiopoikapiiriin. Tämä päivä on sittemmin vakiintunut lippukunnan vuosipäiväksi.
- Keväällä 1970 lippukunta järjesti suuren lastenjuhlan, jonka tuotolla hankittiin lippukunnalle kantolippu. Se naulattiin ja vihittiin käyttöön samana syksynä nykyisessä Perkkaan kappelissa.
- Vuonna 1972 yhdistyivät Suomen Partiopoikajärjestö ja Suomen Partiotyttöjärjestö nykyiseksi Suomen Partiolaiset ry:ksi. Vaeltajasiskot lippukunta liittyi Vaaran Vaeltajiin ja sen Karakallion osasto Kara-Karhuihin. Poikalippukunnan aika oli ohitse. Yhteislippukunnan jäsenmäärä oli aluksi noin 160.
- 1970-luvun alkupuolella Lippiksen ilmestyminen päättyi. Vartioiden nimet muutettiin: Oravasta tuli Haamu, Ilveksestä Idefix ja Kotkasta Trubadurix.
- 1975 ilmestyi Tsolabman ensimmäinen numero.
- 1970-luvun lopussa alkoi Turusta levitä eräänlainen partion oppositioliike – niin sanottu ruskea linja – johon Kara-Karhutkin lähti mukaan. Haluttiin palata alkuperäiseen B-P:laiseen partiotoimintaan ja suomalaiseen eräkulttuuriin. Syntyi mm. lippukunnan pitkään käyttämä Eräohjelma.
- 1980-luvun alussa jäsenmäärä oli vakiintunut reiluun sataan.
- 1986 Vipe erosi Kar-Kasta. Tähän johti hajaannus Kar-Kan johtajistossa, mikä syveni vielä eron seurauksena.
- Syksyllä 1986 otettiin käyttöön Suomen Partiopoikajärjestön vanha kolkkaohjelma. Samalla palautettiin lippukunnassa voimaan myös perinteiset partiolaki, -lupaus ja –tunnus. Alettiin suorittaa nahkalilja suorituksia.
- Tammikuussa 1990 Vipe ja Kar-Ka järjestivät Porkan Isku -piirinmestaruuskisat Kirkkonummella.
- 1992 Kar-Ka järjesti Espoon Erä-Punasen Vihdissä.
- Syksyllä 1992 järjestettiin ensimmäinen Karhunkaato-lippukuntaretki.
- 1996 perustettiin Kara-Karhujen Kilon osasto. Se erkani 2001 omaksi lippukunnakseen.
- 2002 järjestettiin syysvaellus Kolille.
- 2003 Kar-Ka järjesti Peikonpuikauksen, jossa oli legendaarinen Cokis-hyytelö rasti.
- 2003 Yhteinen Kaisla kesäleiri KKp:n kanssa.
- 2004 juhlittiin 35-vuotissynttäreitä.
- 2005 pääsiäisvaellus Lemmenjoelle.
- 2006 Kar-Kan oma Pihka kesäleiri pitkästä aikaa. Leirinjohtajana Anna Nuorteva.
- 2007 Kar-Ka järjestää Peikkarin peliteemalla eli Pleikkarin.
- 2013 Kar-Kan oma Mahla kesäleiri Lappeenrannan Päihäniemessä. Leirinjohtajana Saana Laukkanen.

Kara-Karhujen lippukunnanjohtajat:

1969-1971	Veijo ”Allu” Sundqvist
1971-1974	Heikki ”Hessa” Helin
1974-1976	Juhani ”Justus” Hopsu
1976-1977	Juha ”Justus” Kalske
1977-1978	Markku ”Spaage” Kaarne
1978-1979	Ossi ”Oscu/Kani” Sokka
1979-1981	Ilmari ”Eddie” Syrjälä
1981-1983	Kristo ”Kolumbus” Savola
1983-1986	Timo ”Tikku” Ketonen
1986-1987	Risto ”Oiska” Teinonen
1987-1990	Jari ”Jasa” Miettinen
1990	Anna ”Pilli” Ilomäki
1990-1992	Tiina ”Titi” Hakala
1992-1995	Tomi ”Tomppa” Hakala
1995-1996	Juha ”Notski” Nuotio
1996-1999	Antti ”Lape” Lampela
1999	Jari ”Jasa” Miettinen
1999-2001	Anu ”Tumppu” Koski
2001-2004	Antti ”Andy” Kokkola
2004-2008	Petra ”Petu” Turtiainen
2008-2009	Laura Liuhto
2009-2010	Tuuli Nykänen
2010-11	Teemu Siitonen
2012->	Saana Laukkanen

Kipinöiden historiaa

Kilon Kipinöiden historia alkaa 28.2.1996, jolloin kolkkalauma Joutsenet aloitti toimintansa Kara-Karhujen Kilon osastossa.

Syksyllä 1996 perustettiin myös kolkkalauma Karhut. Tässä vaiheessa tulevalla lippukunnalla oli jo oma huivinsa. Syksyllä 1997 kaksi vartiota aloitti toimintansa ja osasto jatkoi kasvuaan.

Vuoden 2001 tammikuun 28. päivä kokoontui partiolippukunta Kilon Kipinöiden perustava kokous ja lippukunta oli virallisesti perustettu. Perustamisen yhteydessä lippukuntaan liitettiin yhteensä 72 jäsentä. Samana vuonna hankittiin ensimmäiset lippukuntavaatteet, punaiset Kipinä -fleecet. Lippukunnan perinteiksi oli jo ehtinyt muodostumaan mm. jokavuotinen Sammonryöstö -lippukuntaretki lopputalvesta.
Toukokuussa 2002 vihittiin lippukunnan lippu käyttöön.

Vuonna 2005 järjestettiin lippukunnan ensimmäinen oma kesäleiri Kipinä I Tammisaaressa. Leiri näytti lippukunnan olevan hyvissä voimissa ja partioaatteen toteutuvan Kipinöissä. Vuoden 2005 aikana Kipinöille suunniteltiin ja hankittiin oma lippukuntamerkki, jonka jokainen Sammonryöstöön osallistunut Kipinä voi kiinnittää kolkka-/partiopaitaansa.

Vuonna 2006 järjestettiin uudelleen lippukunnan oma kesäleiri Kipinä II Taipalsaaressa, joka edelleen nostatti lippukunnan yhteishenkeä ja toimivuutta.

Vuonna 2007 Kipinöissä oli jo yli 100 jäsentä, 4 kolkkalaumaa ja 7 vartiota.

Kesäleiri Kipinä III 2008.

Kesäleiri Kipinä IV 2010.

Kilon Kipinöiden lippukunnanjohtajat:

2001-2003	Marja Laukkanen
2003-2006	Oskari Kokko
2006-2009	Sonja Vilpas
2009-2011	Antti Ranki
2011-2013	Anni Harinen
2013->	Kaisa Kojola

Pitkäjärven Vaeltajien historia

- n. 1958 Partiotoiminta Laaksolahdessa alkaa. VaVa:n eräpoikavartio aloittaa toimintansa Laaksolahdessa sivuosastona
- 19.2.1963 Pitkäjärven Polkupojat perustetaan, lpkj Mikko Kuusniemi
- Pitkäjärven Polkutytöt perustetaan, Polkutytöt toimineet ilmeisesti aikaisemmin Viherlaakson tyttöpartio-nimisessä lippukunnassa
- n. 1970 Toiminta hiljenee
- 1974 Polkutytöt ja Polkupojat herätetään henkiin, lpkj Risto Krogerus (Polkupojat)
- 1.1.1977 Pitkäjärven Vaeltajat perustetaan, Polkutytöt ja Polkupojat yhdistyvät
- 1981 Pitkäjärven Vaeltajat ry rekisteröidään yhdistysrekisteriin. Teknisesti perustettiin uusi yhdistys, vaikka käytännössä rekisteröimätön yhdistys muuttui rekisteröidyksi.
- syyskuu 1981, Lapin vaellus. 14 Pitvaa kiersi Pöyrisjärven (Enontekiössä)
- pääsiäinen 1982. Pitvan ensimmäinen ulkomaanretki Luxenbourgiin. 14 Pitvaa kahdella autolla (Pitva-kleinari ja Jarmon Escort)
- elokuu 1983 Kesäleiri Rysä -83 Näsijärvellä. Isoin kesäleiri, osallistujia 102.
- 21.2.1984 Pitva ostaa Kammin. Kammi on tiettävästi rakennettu 1886 elokuussa riehuneen myrskyn kaatamista puista.
- tammikuu 1985 Kylmän Koura –85 Pitva järjestää piirin talvi-pt-kilpailut. Nuuksiossa on -35 oC
- heinäkuu 1987 Jodlaus –87 Kuukauden Euroopan retki, 46 osallistujaa, joista 12 SuSa:sta
- heinäkuu 1989 Selatrad -89 leiri Färsaarilla 12 Pitvasta, 4 Lentävänniemen Samoajaa Tampereelta
- syyskuu 1989 Kammin sauna saadaan valmiiksi. Sauna siirrettiin Pitkäjärven rantatiellä olevalta tontilta. Sinne se oli tiettävästi siirretty 1930-luvulla Lönnrotinkadulta Helsingistä.
- 1990 Wankkuri -90 USA:ssa. 11 Pitvan turnee: Kalifornia, vaellus kalliovuorilla, New York, Washington DC
- 1991 Kesäleiri Sumppu Valkealassa. Vartiolaisilla vaellusosuus
- 1994 Kesäleiri Kela –94 Porin Yyterissä
- Punkku 1996. Pitva järjestää EPT:n kisan Luukissa
- 1997 Ravut vartio Lyngenin vuonolla. 5 pitvaa Kilpisjärveltä Lyngeniin kesällä
- 1998 Tuplavoitto partiotaitojen syys-sm:ssa Kuikka 98 syyskisoissa Repo vartio voitti harmaan ja kilpailuvartio Ravut punaisen sarjan
- Kesäkuu 1999 Kesäleiri Täky Vihtijärvellä
- 2003 Elvytetään Jukolan viesti perinne. Kilpailu Sulkavalla.
- Pääsiäinen 2003 Käsvarsi 03 – lumiluola vaellus 7 Pitvaa lumiluolassa 4 yötä Ropi-tunturin maastossa
- Elokuu 2002 Kesäleiri Nyppy Punkaharjulla
- Toukokuu 2004 Törmä 04 Pitva kantaa pääjärjestelyvastuun piirin päiväkilpailusta. Mukana yli 50 vartiota
- Kesäkuu 2005 Karhunkierrosvaellus 8 Pitvaa Kuusamon Karhunkierroksella 7 vaelluspäivää
- Pääsiäinen 2006 LP 06 – kelirikko vaellus 8 Pitvaa 8 yötä hiihtelemässä kymppiteltan kanssa puusuksilla Hammastunturin erämaassa
- 2006 Kesäleiri Koukku Tammisaaressa Osallistujia 98 pitvaa + satunnaisia vierailijoita.
- 2007 Vaellus Jotunheimiin 11 pitvaa vaeltamassa Norjassa kesällä.
- 2010 Jukolan viesti Kytäjällä. Pitvalla peräti 3 joukkuetta

- 2014 Kolon muutto vanhan seurakuntatalon alakerrasta yläkertaan evakkoon mahdollista terveysongelmien vaaraa.
- 2014 Päpan talvikisoissa piirin mestaruus kaikissa kolmessa poikien sarjassa. Talvi-SM:ssä 4 vartiota.

Pitvan LPKJ:t

1977-79	Anneli Hiltunen	1998-99	Pia Parkkola
1980	Eija Kalske	2000-02	Mikko Vaahteranoksa
1981-86	Lauri Tunkelo	2003-04	Mikko Laukkanen
1987-90	Jukka Kyheröinen	2005-06	Teemu Penttilä
1991-92	Laura Kivistö	2007-09	Simo Pynnönen
1993-94	Finn Krook	2010	Santeri Jortikka
1995	Janne Johansson	2010-12	Eerika Sahlberg
1996-97	Antti Karvonen	2012-	Kari Keskitalo

Viherlaakson Peurojen historia

Kokous 1
10.4.1986 Laaksolahden monitoimitalolla
Partiolippukuntien, seurakunnan, vanhempien, koulun ja Y-kiltojen edustajat koolla. Lähtökohtana se, että Viherlaakson lapsilla kova halu partioon, jonne on kovat jonot. Kokouksessa päätetty, että aloitetaan partiotoiminta Viherlaakson alueella perustamalla ainakin kaksi uutta laumaa, jolle Kara-Karhut voivat luovuttaa johtajat. Viherlaakson partiotoiminta toimisi ensin Kara-Karhujen alaisena, ns. alaosastona. Kokoontumistiloja, taustayhteisöjä ja vanhempainneuvostoa mietitään seuraavaan kokoukseen.

Kokous 2
22.4.1986 Laaksolahden monitoimitalolla
Partiolippukuntien, seurakunnan, vanhempien ja Y-killan edustajia koolla. Lippukunnanjohtajaksi valittu Mikko Ilomäki, muita johtajia: Tanja Merikari, Pekka Sarkola, Kimmo Sinerma, Janne Vesterinen, Matti Viita ja Topi Vähäsarja. Taustayhteisöksi Kanta-Espoon seurakunta(nyk. Tuomiokirkkoseurakunta). Ensimmäiseksi koloksi Lehtohovi Viherkalliossa.

Perustava kokous
10.5.1986 Lippalinnassa
Kokouksessa päätetty mm. seuraavista asioista:
- lippukunnan nimeksi Viherlaakson Peurat
- Viherlaakson Peurojen liittyminen Pääkaupunkiseudun Partiolaiset ry:hyn sekä Suomen Partiolaiset ry:hyn
- hyväksytty lippukunnan säännöt
- Mikko Ilomäki lippukunnanjohtajaksi

Perustavan kokouksen jälkeen perustettu vanhempainneuvosto.

15.11.1986 Tunnustoimikunta hyväksyi lippukunnan lipun ja huivin.

15.3.1987 Viherlaakson seurakuntatalolla Lippukunnan lipun vihkiminen.

2009 Vipe saa aikaisemmin häädön ”vanhalta kololta” Viherlaaksonrannasta ja Lippalinnalta. Koloksi löytyy ahkeran lobbaamisen seurauksena, jo aikaisemmin sudarikolona toiminut, seurakunnan omistama tila. Sudareiden kanssa vuorotellen siellä kokoontunut AA-kerho siirtyy toisiin tiloihin.

Viherlaakson Peurojen lippukunnanjohtajat:

1986-1989	Mikko Ilomäki	2003-2007	Anna Hakala
1989-1991	Matti Viita	2007-2010	Ismo Sutela
1991-94	Pekka Sarkola	2010-2012	Linda Finell
1995-1996	Einari Peura	2012-	Petra Tuomiranta
1996-1997	Rainer Holm	2013	Olli Leirimaa
1998-2000	Essi Salminen		
2000-2003	Mikko Miettinen		

III-9. Tiedän, mitä ovat Järeä, EPT, PäPa ja SP.

Suorituksen tarkoituksena on selvittää vartiolaiselle, että partio on paljon muutakin kuin oma vartio ja lippukunta. Kolmatta luokkaa suorittavan tulisi tuntea lähimmät aluejärjestöt sekä keskusjärjestö nimeltä ja tietää niistä käytettävät lyhenteet sekä tunnistaa niiden logot. Lisäksi hänellä tulisi olla käsitys järjestöjen koosta, toiminta-alueesta ja niiden järjestämistä tapahtumista. Konkreettisimmin isommat järjestöt näkyvätkin vartiolaisille juuri tapahtumiensa kautta ja niihin osallistuminen on hyvä tapa tutustua esimerkiksi Espoon Partiotukeen tai piiriin.

Järeä eli Järvi-Espoon Eräpartiolaiset ry on oma lippukuntaryhmittymämme, johon kuuluu neljä lippukuntaa: Kara-Karhut (Kar-Ka), Kilon Kipinät (KKp), Pitkäjärven Vaeltajat (Pitva) ja Viherlaakson Peurat (Vipe). Järeä järjestää lippukuntiensa yhteisiä riihityksiä eli suoritusluokkien loppututkintoja sekä vartionjohtajakursseja. Lisäksi järjestetään loppukeväästä kaikille avoin, leikkimielinen partiotaitokilpailu Peikonpuikaus. Järeän kesäleirejä pidetään noin viiden vuoden välein. Itsenäisyyspäivänä käydään laskemassa seppele Espoon Vanhan kirkon sankarihaudalle. Järeän asioista päättää Korkein Neuvosto eli KN. Siihen kuuluu Järeän Ylijohtajan lisäksi kaksi edustajaa joka lippukunnasta. Järeä tekee myös yhteistyötä Kauniaisten lippukuntien kanssa.

Espoon Partiotukeen (**EPT**) kuuluvat kaikki n. 40 Espoon ja Kauniaisten suomen- ja ruotsinkielistä lippukuntaa. Jo vuonna 1964 perustettu EPT on koko historiansa ajan järjestänyt syksyisin partiotaitokilpailu Espoon Punasta eli Punkkua. Muita EPT:n kilpailuja ovat sudenpentukilpailu Pinkki, luonnollisille vartioille suunnattu Espoon Vihree sekä erilaiset urheiluturnaukset. Neljän vuoden välein EPT järjestää kaikkien lippukuntiensa yhteistä Väiski-kesäleiriä, jolla on viime aikoina ollut n. 1500 osallistujaa. Kahden vuoden välein pidetään Vinkuli-talvileiri. EPT:llä

on oma hallitus, joka suunnittelee toimintaa ja päättää asioista. Jokainen espoolainen tai kauniaislainen johtaja voi asettua ehdolle hallitusjäseneksi. EPT:n toimisto on Helsingin Töölössä.

PäPa eli Pääkaupunkiseudun Partiolaiset on partiopiirimme. Siihen kuuluu n. 150 suomenkielistä pääkaupunkiseudun lippukuntaa. PäPa järjestää runsaasti tapahtumia jäsenilleen, mm. piirin talvi- ja kevätpartiotaitokilpailuja, Yrjönpäivän paraatin, piirileirin, tempauksia ja paljon erilaisia partiokursseja. PäPan lehti Heppu lähetetään kaikkien jäsenten koteihin. Piiriä johtaa piirinjohtaja, joka valitaan kahden vuoden välein. Viralliset päätökset tekee piirineuvosto, jossa on johtajia pääkaupunkiseudun eri lippukunnista. Piirineuvostoa voisi verrata eduskuntaan, ja jäsenet sinne valitaan vaaleilla. Myös piirin toimisto toimii Töölössä.

SP eli Suomen Partiolaiset on partiolaisten valtakunnallinen keskusjärjestö Suomessa. Siihen kuuluu n. 850 lippukuntaa ja niiden n. 75 000 partiolaista. Suomen Partiolaiset perustettiin 1972 kun erilliset tyttö- ja poikajärjestöt yhdistyivät. Jotta saa osallistua partiotapahtumiin, on maksettava Suomen Partiolaisten vuotuinen jäsenmaksu. Jäsenkortilla saa myös alennusta partiokaupoista ja kotiin lähetetään Partio-lehti. SP järjestää partiotaitokilpailujen suomenmestaruuskilpailuja, suurleirejä ja muita valtakunnallisia tapahtumia. SP tuottaa perinteiset adventtikalenterit, joita partiolaiset myyvät joka joulu. SP:n keskustoimisto eli Partiotalo toimii sekin Töölössä.

Suoritusvinkkejä

- Suorituksesta kannattaa yrittää tehdä konkreettisempi kuin pelkkiä nimiä ja numeroita paperilla. Yksikään vartiolainen ei todennäköisesti muista mitään järjestöistä, jos ne vain luetaan paperista.
- Osallistukaa eri aluejärjestöjen tapahtumiin. Tapahtumista kerrotaan lippukunnassa ja esimerkiksi Heppu-lehdessä. Käykää läpi ennen ja jälkeen tapahtuman, kuka sen järjestää ja kenelle. Voitte myös käydä tutustumassa Töölössä järjestöjen yhteiseen toimistoon. Se tosin on auki vain virka-aikaan, mutta työntekijät esittelevät tiloja ja toimintaa mielellään. On hyvä kuitenkin ilmoittaa tulostanne hieman etukäteen.
- Pelatkaa muistipeliä, jossa lapuilla on esimerkiksi järjestöjen nimiä, lyhenteitä, tapahtumia, logoja tms. Parin saa, jos osaa yhdistää vaikkapa tapahtuman ja sen järjestäjän tai lyhenteen ja kokonaisen nimen. Hauskempaa peli on, jos laput ovat jättikokoisia ja peliä pelataan ulkona.
- Aiheesta voi versioida myös muita pelejä. Vj voi antaa vartiolaisille vinkkejä, joiden perusteella nämä yrittävät arvata, mikä järjestö on kyseessä. Esimerkki: ”Viiden pisteen vihje: Tämä järjestö on perustettu vuonna 1964. Kolmen pisteen vihje: Tähän järjestöön kuuluu n. 40 lippukuntaa. Yhden pisteen vihje: Tämän järjestön tapahtumia ovat mm. Punkku, Pinkki ja Vinkuli.”
- Selailkaa kokouksessa yhdessä Heppua, Partio-lehteä, muiden järeäläisten lippukuntien lehtiä tai esimerkiksi EPT:n historiikkia. Lehdistä ja historiikeista voi etsiä vaikka erilaisia tapahtumia, joihin vartio voi osallistua. Voitte myös sopia, että jokainen lukee kotona

omasta Hepustaan tai Partiosta jonkun jutun ja kertoo siitä kokouksessa muille. Miksi valitsi juuri kyseisen jutun, mikä siinä oli kiinnostavaa ja mikä ei, oppiko jutusta jotain uutta jne.?

Järeän historia

1981 järjestettiin ensimmäisen Peikonpuikaus partiotaitokilpailun. Tästä alkoi ensimmäinen säännöllisen yhteistyön muoto Kar-Kan ja Pitvan välillä.
1981 käynnistettiin Kar-Kan mallin pohjalta yhteinen joulupukkipalvelu.
1989 Perustettiin lippukuntaryhmittymä Järvi-Espoon Eräpartiolaiset. Perustajajäseninä Kar-Ka, Pitva ja Vipe.
1990 Julkaistiin loppututkintovaatimukset.
1990 Järjestettiin ensimmäinen Club Järeä gaalaretki vartionjohtajille urheiluteemalla.
1990 Otettiin käyttöön oma hihamerkki käytettäväksi piiritunnuksen paikalla ja leimasin merkki. Ne suunnitteli nimimerkki *Susi* eli ilmeisesti Laura Valkonen.
1990-91 Järjestettiin ensimmäinen Järeän vj-kurssi.
1992 Leiri Petäjä 92 Lopen Räyskälässä. Mukana 240 leiriläistä. Leirinjohtajana Lauri Tunkelo.
1993 Rekisteröitiin Järvi-Espoon Eräpartiolaiset ry.
1993 Toteutettiin massiivinen Nuuskinta-projekti Nuuksion retkeilykäytön selvittämiseksi. Julkaistiin yhdessä Metsähallituksen julkaisusarjassa projektin loppuraportti Nuuskinta ’93: Retkeily Nuuksiossa 1993.
1994 Julkaistiin päivitetyt loppututkintovaatimukset.
1994 Järeän omat talvikisat Järähdys.
1994 Julkaistiin Taskutietoa Nuuksiosta vihkonen yhdessä Piirin ja EPT:n kanssa.
1995 Leiri Näre 95 Teijon retkeilyalueella Perniössä. 200 leiriläistä. Leirinjohtajana Tomi Hakala.
1996 Club Järeä
1998 Julkaistiin päivitetyt loppututkintovaatimukset.
1999 Järeä järjesti Hurja Luisto Piirin talvikisat.
2000 Leiri Kelo 00 Pohjan Fiskarsissa. Mukana 200 leiriläistä. Leirinjohtajana Laura Lampela.
2000 Järeän lippu vihittiin Kelo 00 – leirillä. Lipun on suunnitellut Juha Nuotio 1999.
2000 Club Järeä Ruotsin risteily - teemalla.
2004 Sukka 04 Järeän sudenpentu- ja kolkkaleiri EPT:n Myllyjärven majan maastossa. Mukana 108 leiriläistä ja johtajaa. Leirinjohtajana Sonja Vilpas.
2004 Club Järeä elokuvateemalla.
2006 Muodostettiin koulutustoimikunta laatimaan omaa suoritusohjelmaa.
2007 Leiri Käkkärä 07 Taipalsaaren Päihäniemessä. Mukana 238 leiriläistä. Leirinjohtajana Simo Pynnönen.
2007 Julkaistiin oman suoritusohjelman suorituskirja ja Vj:n käsikirja.
2007 Club Järeä Mafia-teemalla.
2008 Julkaistiin loppututkintovaatimukset.
2010 Julkaistiin ensimmäinen korjattu painos Vj:n käsikirjasta.
2010 Järjestettiin Osastonjohtajakurssi nro 1.
2010 Julkaistiin loppututkinnon järjestelyohjeet.
2011 Leiri Kaarna 11 Tammisaaren Skutvikenissä. Mukana 170 leiriläistä. Leirinjohtajana Kia Kämpe.
2011 Club Järeä Tosi-TV-teemalla.
2012 Järjestettiin Laumanjohtajakurssi nro 1.
2013 Järeä järjesti erävaelluksen sm-kilpailut Nuuksion Nuuskinta 13 ensimmäisenä partio-organisaationa pääjärjestelyvastuussa.
2014 Julkaistiin toinen korjattu painos Vj:n käsikirjasta ja päivitetyt karttaliitteet.
2015 Järjestettänee Järeän leiri.

III Palvelu ja aate

III-10. Opettelen partiolupauksen ja tunnuksen. Tutustun partioihanteisiin tai -lakiin (oman lippukunnan käytännön mukaan).

Suorituksen tarkoituksena on tutustua partiolupaukseen ja tunnukseen. Ne opetellaan ”ulkoa” eli ne on osattava tämän jälkeen. Suorituksessa myös tutustutaan partioihanteisiin tai -lakiin, mutta niitä ei tarvitse vielä opetella muistamaan kaikkia.

Partioihanteet ja partiolaki

Partioihanteet ja partiolaki muodostavat tunnuksen ja lupauksen kanssa partion aatteellisen perustan. Sillä ei ole vartiosi tai lippukuntasi käytännön toiminnan kannalta kovinkaan suurta merkitystä käytetäänkö partiolakia vai -ihanteita. Ihan samalla tavalla kaikissa järeäläisissä lippukunnissa vartiot tekevät metsäretkiä ja pitävät kokouksia, harjoitellen erä-, kansalais- ja partiotaitoja ja lippukunnat järjestävät omia ja yhteisiä partioleirejä. Partioliike on kuitenkin sitoutunut aatteelliseen kasvatukseen, jonka perusperiaatteet ovat kiteytettyinä sekä partiolaissa että -ihanteissa. Vartionjohtajana sinunkin olisi hyvä välillä miettiä, miten hyvin toteutat partioliikkeen päämääriä ja miten hyvin ne tulevat tutuiksi vartiolaisillesi.

Kuinka käsittelen partioaatetta kokouksissa

Kun käsittelette partiolakia tai -ihanteita vartiosi kanssa (riippuen lippukuntasi käytännöstä), varsinkin nuorempien vartiolaisten kanssa tärkeintä on, että et innostu paasaamaan asiasta vaan, että vartiolaiset tutustuvat III luokan aikana partiolakiin tai ihanteisiin yhdessä pohtien ja tekemisen kautta, hahmottavat mistä siinä on kysymys ja ymmärtävät ennen partiolupaustaan mitä ovat lupaamassa sekä oppivat partiolupauksen ja tunnuksen. II luokassa vartiolaisen on tarkoitus pohtia hieman tarkemmin, miten hän toteuttaa partion periaatteita jokapäiväisessä elämässään. I luokan partiolaisen on tarkoitus pohtia omaa partiolaisuuttaan tarkemmin keskustelemalla partiojohtajan kanssa aiheesta, sekä ymmärtää partio ja uskonto liittyminen toisiinsa.

Kun suunnittelet, miten käytte läpi partioaatteeseen liittyviä suorituksia, huomioi muutama tärkeä asia. Varsinkaan nuoret vartiolaiset eivät useimmiten jaksa olla paikoillaan ja kuunnella paria minuuttia kauempaa ja on turha odottaa, että vartiolaisesi oppiva partiolupauksen kuultuaan sen kerran kokouksessa. Ei myöskään ole mielekästä päntätä partioihanteita koko kokouksen ajan joten vartiolaisten mielenkiinnon säilyttämiseksi käytä asian käsittelyyn mieluummin muutama minuutti useammassa eri kokouksessa, jolloin se jää helpommin mieleen. Kertaus on opintojen äiti!

Partioihanteet

Suurimmassa osassa maailmaa käytetään partioihanteiden sijasta perinteisempää partiolakia. Suomessa käytettiin partiolakia vuoteen 1974, jolloin Suomen Partiolaisten peruskirjaan kirjattiin uusi partiolupaus, ja uudet lain korvaavat ihanteet. Partiolain korvaaminen Ihanteilla oli osa suurempaa partioliikkeeseen kohdistuneen arvostelun aiheuttamaa muutosta. Partioihanteiden sanotaan juontavan juurensa partiolaista ja Uuden testamentin Vuorisaarnasta. Vertailua Raamattuun on tehty I luokan suorituksen 15. kohdalla. Vanhoissa ikäkausissa kaikki partioihanteet tulivat kerralla käyttöön partiolupauksen myötä. Uusissa ikäkausissa ihanteet tulevat vaiheitta iän karttuessa.

Partiolaisen ihanteena on (vanhan ohjelman mukaan)	**Vaeltajan ihanteena on (uuden ohjelman mukaan)**
- kehittää itseään ihmisenä - kunnioittaa toista ihmistä	-kunnioittaa toista ihmistä (sudarista) -rakastaa ja suojella ympäristöä (sudarista)

- auttaa ja palvella - tuntea vastuunsa ja velvollisuutensa - rakastaa ja suojella luontoa - olla uskollinen ja luotettava - rakentaa ystävyyttä yli rajojen - etsiä elämän totuutta	-olla luotettava (seikkailijasta) -rakentaa ystävyyttä yli rajojen (tarpojasta) -tuntea vastuunsa ja tarttua toimeen (samoajasta) -kehittää itseään ihmisenä (vaeltajasta) -etsiä elämän totuutta (vaeltajasta) (päivän hyvä työ on yksi partiomenetelmän kohta, ei enää ihanteissa)

Yksi muistisääntö partioihanteiden ulkoa opetteluun on alkukirjaimista muodostuvat sanat TRE KAKOR eli kolme kakkua ruotsiksi.

Partiolaki

Partiolain kehitti partioliikkeen perustaja Robert Baden-Powell ja se on kirjattu sekä Partiotyttöjen maailman liiton (WAGGS), että Partioliikkeen maailmanjärjestön (WOSM) peruskirjoihin.

Vaikka Suomen partiolaiset on kirjannut omat kahdeksan partioihannettaan peruskirjaansa vuonna 1974 vielä nykyäänkin eräät suomalaiset lippukunnat, jotka ovat halunneet pitää kiinni perinteistä käyttävät partiolakia ja perinteistä partiolupausta. Järeän lippukunnista KKp käyttää partiolakia, sekä partiolain mukaista lupausta. Partiolaki muistuttaa ritarilakeja, sillä Partiotoiminnan perustaja lordi Baden-Powell ihaili entisaikojen kunniallisia ja hyvän puolesta taistelevia sotureita. Ovathan entisaikojen ritarit mitä parhain esimerkki velvollisuuksien täyttämisestä myös nykyajan partiolaisille.

Kaikkialla maailmassa partiolaiset pyrkivät elämään partiolain mukaan ja se yhdistää partiolaisia ympäri maailman ja kertoo partioliikkeen yhteisistä arvoista.

Partiolaki

1. Partiolainen on luotettava.
2. Partiolainen täyttää velvollisuutensa.
3. Partiolainen on hyödyksi ja avuksi muille.
4. Partiolainen on hyvä ystävä ja jokaisen partiolaisen veli.
5. Partiolainen on kohtelias.
6. Partiolainen on eläinten ja muun luonnon ystävä.
7. Partiolainen tottelee.
8. Partiolainen säilyttää mielensä valoisana vaikeuksissakin.
9. Partiolainen on säästäväinen.
10. Partiolaisen ajatukset, sanat ja teot ovat puhtaat.

Taustaksi vielä seuraavassa on lueteltu yksi versio vanhoista ritarilaeista.

1. Ole aina valmiina ja varusteisiin pukeutuneena, paitsi levätessäsi yöllä.
2. Puolusta köyhiä ja auta niitä, jotka eivät voi puolustaa itseään.
3. Älä tee mitään sellaista, mikä vahingoittaa tai loukkaa toista.
4. Ole valmis puolustamaan maatasi.
5. Mitä tehnetkin, koeta hankkia rehellisyydelläsi kunniaa ja mainetta.
6. Älä milloinkaan riko lupauksiasi.
7. Puolusta maasi kunniaa hengelläsi.
8. Valitse mieluummin kunniallinen kuolema kuin häpeällinen elämä.

Partiolupaus

Partiolupaus annetaan lippukunnan käytännöstä riippuen joko ensimmäisen vartiovuoden aikana tai III luokan suorittamisen jälkeen. Myöhäisempää lupauksenantoa perustellaan järkevästi sillä, että vartiolaisen tulee ymmärtää, mitä lupaa. Perinteisesti Järeän lippukuntien lupauksenantotilaisuudet ovat itsenäisyyspäivänä. Välillä niitä järjestetään myös muulloin. Kar-Ka ja KKp järjestävät omat itsenäisyyspäiväjuhlansa, jossa pidetään annetaan lupaukset. Pitva ja Vipe osallistuvat Espoon vanhassa kirkossa itsenäisyyspäivän partiomessuun, jossa annetaan lupaukset. Partiolupauksessa vartiolainen sitoutuu partioliikkeen arvomaailmaan.

Partiolain mukainen partiolupaus:
”Lupaan parhaan kykyni mukaan täyttää velvollisuuteni Jumalaani, Isänmaata ja kotia kohtaan. Auttaa muita ja noudattaa partiolakia.”

Partioihanteiden mukainen vanha partiolupaus:
”Tahdon rakastaa Jumalaani ja lähimmäistäni, isänmaatani ja ihmiskuntaa toteuttaen elämässäni partioihanteita.”

Suomen Partiolaisten vuonna 2008 julkaisemassa uudessa ohjelmassa lupauksen anto muuttui. Myös partion peruskirja uudistettiin. Käyttöön tuli tällöin ikäkausittain annettavat lupaukset. Jokaiselle ikäkaudelle on jaettu ihanteet joita he toteuttavat. Jos aikuinen antaa lupauksen, tulee ikäkausi kohtaan "toteuttaa partioihanteita". Sudenpennuilla on eri lupaus.

Lupaan parhaani mukaan rakastaa Jumalaani,
omaa maatani ja maailmaa,
toteuttaa <ikäkauden> ihanteita
ja olla avuksi toisille.

Partiotunnus

Partiotunnus on: OLE VALMIS. B-P:n mukaan se tarkoittaa sitä, että sinun partiolaisena tulee olla aina valmiina niin henkisesti kuin ruumiillisestikin täyttämään velvollisuutesi maasi kansalaisena partiolupauksesi mukaisesti. Kun partiolaiselle sanotaan: “Ole valmis.” Vastaus kuuluu: ”Aina valmiina.”

Suoritusvinkit

- Kirjoitetaan ihanteiden tai -lain sanat pahvikorteille, jotka levitetään yksitellen lattialle. Jokainen yrittää koota yhtä ihannetta kokoon. Nopein voittaa.
- Pareittain keksitään pantomiimiesityksiä ihanteista tai lain kohdista. Muut arvaavat.
- Tehdään ihanteesta tai lainkohdasta seinäjulisteita. Niihin voidaan piirtää, maalata, leikata lehtileikkeitä tai vaikka valokuvata.
- Opetellaan yksi ihanne tai lain kohta peräkkäisten kokousten alussa. Loppuhartaudessa käsitellään kohdan merkitystä.

Lähteet

- Partiojohtajan käsikirja, Suomen Partiolaiset 1999
- Partiolaisen käsikirja, Suomen Partiolaiset 1994
- Partiolaisen kirja, Olli Aulio 1987

III-11. Osallistun lippukunnan ja seurakunnan yhteiseen tapahtumaan.

Jokaisella Järeän lippukunnalla on seurakunta taustayhteisönä, joka tukee lippukuntaa hengellisessä kasvatuksessa. Seurakunnalla on ollut rooli myös lippukuntien synnyssä, ja se tukee edelleen myös taloudellisesti partiotoimintaa. Suorituksen tarkoituksena on tutustua seurakunnan toimintaan osallistumalla johonkin seurakunnan tapahtumaan joko pelkästään oman vartion tai koko lippukunnan kanssa.

Kar-Ka ja KKp kuuluvat Leppävaaran seurakuntaan. Pitva ja Vipe kuuluvat Espoon Tuomiokirkkoseurakuntaan. Nämä seurakunnat kuuluvat Espoon kolmen muun suomenkielisen seurakunnan kanssa Espoon Hiippakuntaan, johon kuuluu tällä hetkellä (2010) yhteensä 24 seurakuntaa Keski- ja Länsi-Uudellamaalla. Espoon seurakuntien (myös ruotsinkielisen) kiinteistöistä ja hallinnosta vastaa Espoon Seurakuntayhtymä.

Tapahtumia voivat olla esimerkiksi partiomessu tai yhteisvastuukeräys. Lisää tietoa erilaisista tapahtumista kannattaa kysyä seurakunnan yhteyshenkilöltä.

Tähän lomakkeeseen voit täydentää seurakuntanne yhteyshenkilön tiedot.

Seurakunta: _____

Seurakunnan toimiston/kirkon osoite: _____

Yhteyshenkilön nimi: _____

Puhelinnumero: _____

Sähköpostiosoite: _____

III- 18. Järeän seppeleenlasku itsenäisyyspäivänä 2003.

III-12. Tutustun Pyhän Yrjön legendaan

Suorituksen tavoitteena on, että jokainen vartiolainen tuntee Pyhän Yrjön tarinan pääpiirteittäin ja tietää, miksi Pyhää Yrjöä pidetään partiolaisten esikuvana. Suorituksen voi toteuttaa monella eri tavalla, mutta joka tapauksessa on tärkeää yhdessä miettiä, miten jokainen voi itse auttaa ja palvella toista niissäkin tilanteissa, joissa se vaatii taitoa ja suurta rohkeutta.

Tietoa Pyhästä Yrjöstä

Pyhä Yrjö (käytetään myös nimeä Pyhä Yrjänä) on partiolaisten suojeluspyhimys ja esikuva. Hän syntyi 200-luvulla Lyddan kaupungissa nykyisen Israelin alueella. Pyhä Yrjö palveli sotilaana keisari Diocletianuksen henkivartiokaartissa, kun keisari aloitti kristittyjen vainon. Pyhä Yrjö kieltäytyi vahingoittamasta muita ja tunnustautui itsekin kristityksi. Tämän vuoksi hänet teloitettiin 23.4.303. Pyhä Yrjö haudattiin kotikaupunkinsa kirkkoon ja kristityt alkoivat kunnioittaa häntä marttyyrina. Hänen kuolinpäivänään 23. huhtikuuta vietetään Pyhän Yrjön päivää, johon partioviikko huipentuu.

Pyhästä Yrjöstä kerrotut legendat osoittavat hänen rohkeuttaan ja palveluhaluaan. Tämän vuoksi hän onkin partiolaisten esikuva. Tunnetuin legenda kertoo Pyhästä Yrjöstä ja lohikäärmeestä:

Jo kauan syvyyksien pelätty lohikäärme oli ahdistanut Selemin kaupungin asukkaita Libyassa. Tämä karmea hirviö oli tehnyt pesänsä kaupungin ainoaan lähteeseen eikä raikasta vettä ollut muualta saatavilla. Asukkaat olivat joutuneet tekemään raskaan sopimuksen lohikäärmeen kanssa: joka kerta hirviö vaati palkakseen yhden uhrin, jotta suostui antamaan saavillisen vettä kaupunkilaisille. Sille oli heitetty syötäväksi jo kaikki kaupungin eläimet, mutta yhä se vain vaati verenhimoisesti lisää saalista. Öisin se karjui ja ulisi niin että lapset nukahtivat itkuun ja aikuiset vääntelehtivät levottomasti sängyissään. Päivisin se tuijotti halukkailla silmillään lähteestä ohikulkijoita, jotka toivoivat saavansa edes pisaran raikasta vettä suunsa kostuttaakseen. Asukkaat yrittivät pidätellä janoaan ja säästellä viimeisiä vesitippojaan, mutta jano yltyi niin pahaksi, että heidän oli pakko luovuttaa. Epätoivon vallassa he päättivät, että joka päivä arvalla valittiin yksi ihminen, jonka kohtaloksi koitui lohikäärmeen uhriksi joutuminen.

Ei koittanut enää päivää, jolloin kaupunkia ei vavisuttanut uhrin kaamea mutta viimeinen huuto lohikäärmeen armottomasta kidasta. Ei koittanut hetkeä, jolloin itku olisi lakannut. Keneltä katosi tytär, keneltä poika, keneltä äiti tai isä lähteen syövereihin. Ja niin jatkui kauhu pienessä Selemin kaupungissa, kunnes eräänä päivänä arpa osui prinsessa Cleolindan kohdalle. Kuningas anoi armoa tyttärelleen ja tarjosi kyläläisille kaiken kultansa ja hopeansa, jotta joku toinen luovuttaisi läheisensä. Kukaan ei kuitenkaan ryhtynyt niin hurjaan vaihtokauppaan ja viimein prinsessa vietiin lähteen ääreen. Siinä lohikäärmeen pesällä prinsessa lankesi polvilleen ja käänsi itkuiset kasvonsa taivasta kohti. Hädän hetkellä hän rukoili Jumalalta apua. Ja rukoukseen vastattiin: Jumalan lähettämänä paikalle ratsasti ritari Yrjö, joka rohkeasti kävi hirviön kimppuun.
—Älä pelkää, minä voitan lohikäärmeen, huusi hän prinsessalle ja ratsasti kohti lähteestä nousevaa niljakasta ja ärjyvää lohikäärmettä.
—Ei, parahti prinsessa, säästä itsesi ja pakene! Muuten se syö meidät molemmat. Jos ihminen voisi voittaa tuon hirviön, se olisi tapettu jo aikoja sitten.

Mutta vaikka ritariakin jännitti, muisti hän vannoneensa ritarivalan, joka velvoitti hänet puuttuvan vääryyksiin ja pahimmassakin hädässä luottamaan Jumalaan. Niin hän urheasti lähestyi raivoavaa lohikäärmettä, veti auringossa välkehtivän miekkansa esiin ja iski sen suoraan tulta syöksevän lohikäärmeen kitaan. Niin kuoli pelätty hirviö ritarin rohkeuden ansiosta ja sille paikalle, johon lohikäärme oli verta vuodattanut, versoi ruusupensas, jonka kukat loistivat verenpunaisina muistuttaen tapahtumasta. Koko kaupunkiin levisi sanoin kuvaamaton ilo ja

helpotus. Kiitollisina asukkaat kääntyivät kristityiksi ja palvelemaan Jumalaa, jonka voimalla ritari saattoi pelastaa prinsessan.

Suoritusvinkkejä:

- Pyhän Yrjön tarinasta voi tehdä koko vartion voimin näytelmän. Saa käyttää mielikuvitusta esim. puvustuksen ja lavastuksen suhteen! Näytelmän voi videoida tai esittää vaikka toiselle vartiolle, jos uskaltaa.
- Legenda voidaan lukea myös retkellä iltasatuna tai iltanuotiolla. Rauhallisessa tunnelmassa on myös helpompi jutella tarinan merkityksestä. Jos tarinaa luetaan kololla, voi tunnelman luomiseksi sytyttää kynttilän.
- Tarinan voi kertoa myöskin ”rikkinäisellä puhelimella”: Jakakaa vartio kahteen joukkueeseen. Ensimmäinen kummastakin joukkueesta lukee ensin tarinan paperilta (jonka vj ottaa lukemisen jälkeen pois) ja sitten kertoo muistamansa kuiskaten toiselle, joka yrittää mahdollisimman hyvin muistaa kaiken kuulemansa ja kuiskata sen seuraavalle, joka taas kertoo tarinan sitä seuraavalle. Näin jatketaan viimeiseen vartiolaiseen saakka. Vj esittää viimeiselle parille kinkkisiä kysymyksiä, ja jokaisesta oikeasta vastauksesta saa pisteen. Enemmän pisteitä saanut joukkue voittaa. Lopuksi kerrotaan oikea tarina kaikille.
- Vartio voi piirtää tarinasta myös sarjakuvan. Jaa tarina niin moneen osaan, kuin kokouksessa on vartiolaisia. Jokainen vartiolainen saa siis yhden tekstipätkän, jonka pohjalta piirtää kuvan. Kun kaikki kuvat ovat valmiita, yhdistetään ne oikeaan järjestykseen ja luetaan legenda kokonaisuudessaan.

III Kätevyys

III-13. Osaan käyttää turvallisesti puukkoa, kirvestä ja sahaa.

Suoritus on niin iso kokonaisuus, että se tuskin edes mahtuisi yhteen kokoukseen. Suoritus onkin parasta hajauttaa useaan osaan, jotta kaikki asiat ehditään käydä kunnolla läpi. Jos hoidat järjestelyt hyvin, voit luontevasti yhdistää tämän suorituksen tulentekosuoritukseen: Ensimmäisessä kokouksessa tehdään nuotio, jolloin vartiolaiset voivat vuorotellen vuolla sytykkeitä sekä hakata ja sahata polttopuita. Toisessa kokouksessa voidaan rakentaa jonkinlainen käyttökelpoinen härveli, johon tarvitaan ainakin sahaa ja puukkoa. Kun retkellä tehdään vielä nuotioruokaa, tulee tulentekosuoritus ja työkalujen käyttö luontevasti kerrattua.

Puukko

Kun vartio käsittelee ensimmäistä kertaa puukon käyttöä, on aloitettaessa hyvä kerrata perusasiat. Vartionjohtajan vastuulla on, että näitä sääntöjä myös noudatetaan. Muista aina, että jollei joku tottele, hän ei myöskään vuoleskele. Lähettyville tulee varata ensiapuvarusteet, sillä useimmiten tulee ainakin pieniä naarmuja, mutta joskus sattuu isompiakin haavereita.

- ei vuolla muita päin
- ei liikuta minnekään, jos puukko ei ole tupessa
- jos joku tulee liian lähelle, vuoleminen keskeytetään
- tylsällä puukolla vuollessa ei saa aikaan muuta kuin vahinkoa
- puukko ojennetaan aina kahva edellä terä poispäin kämmenestä

III- 19. Piilukirveen terä.

III- 20. Kun vuollaan tarkasti, voi peukalolla painaa puukon hamaraa. Vartiolaisille tulee painottaa, että vuollaan itsestä poispäin, vain istualtaan ja tarpeeksi kaukana muista ja tukevalla istuimella.

”Puukkosi on sopivan kokoinen, kun kahva ja terä ovat yhtä pitkiä kuin kämmenesi on leveä”

Kirves

Vartiolaisten ei saa antaa käyttää kirvestä, ennen kuin he varmasti hallitsevat turvalliset työskentelytavat.

- Halkoja hakatessa jalkojen tulee olla tukevassa haara-asennossa
- Kirveen käyttö lopetetaan, jos joku tulee liian lähelle / ei mennä liian lähelle
- Kirves ojennetaan kahva edellä
- Kaatunutta puuta karsittaessa pysytään eri puolella kuin terä
- Erämies pilkkoo sytykepuut kirveellä, eikä puukolla. Pieniä syttyjä tehdessä pidetään kiinni vaakatasossa olevan klapin toisesta päästä ja lyödään kirveellä yhdellä kädellä toiseen päähän. Tämä tapa on monin verroin nopeampi, kuin hakata puukon terä piloille toisella klapilla.
- Iske kirves pölkkyyn tai laita teräsuojaan, kun et käytä sitä

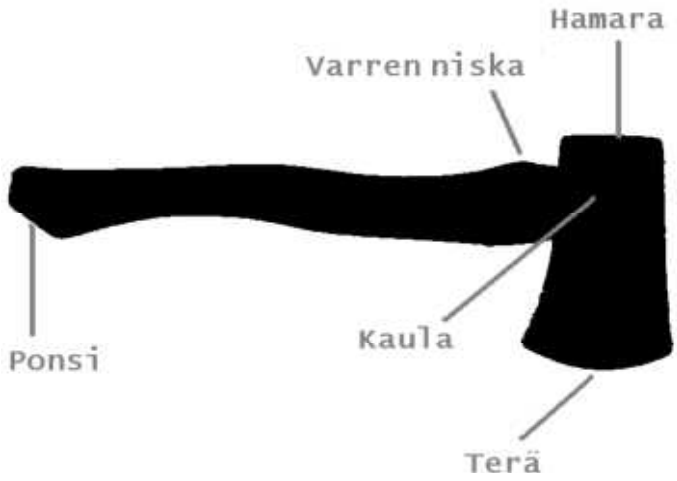

III- 21. Kirveen osat.

Saha

Saha on suorituksen työkaluista turvallisin, mutta silläkin saattaa saada aikaan pieniä ruhjevammoja, joten puusta kiinnipitävä käsi, tulee pitää tarpeeksi kaukana. Jotta vartiolaiset saisivat mahdollisimman hyvän tilanteen oppia sahan käyttöä, sahan tulee olla kunnossa. Jollei saha ole kunnolla haritettu, harita se ennen kokousta (ks. II luokan suoritus 23.)

III- 22. Perinteinen kaarisaha.

III-14. Suoritan mittauksia henkilökohtaisilla mitoillani.

Varsinkaan luonnossa liikkuessa ei aina ole saatavilla mittanauhaa tai viivoitinta, vaikka niitä tarvitsisikin. Sen takia kannattaa harjoitella mittaamista henkilökohtaisilla mitoilla, jotka ovat aina varmasti mukana. Tällaisia ovat esimerkiksi vaaksa, syli, kyynärä ja jalkaterän pituus. Nämä mitat periytyvät vanhoista mittajärjestelmistä, joita Suomessa käytettiin 1800-luvun lopulle asti. Vasta silloin alkoi siirtyminen nykyiseen metrijärjestelmään.

Vaaksa on mitta peukalon kärjestä etusormen kärkeen, kun sormet ovat levitetty mahdollisimman laajalle. Syli on mitta keskisormen päästä toiseen, kun kädet ovat levällään. Perinteisen käsityksen mukaan syli vastaa ihmisen pituutta. Todellisuudessa mitta voi kuitenkin heittää kymmenelläkin sentillä. Kyynärä on mitta kyynärpäästä keskisormen kärkeen ja jalkaterän pituus taas mitataan kantapäästä pisimmän varpaan kärkeen. Muita käteviä mittoja ovat peukalon ensimmäisen nivelen pituus kärjestä laskettuna (eli tuuma) ja kämmenen leveys.

Lisäksi on hyvä tietää omasta kehosta löytyvät kätevät, metrijärjestelmään sopivat mitat, esimerkiksi pikkurillin leveys 1 cm tai matka polvesta kantapäähän 50 cm. Nämä mitat löytyvät vain mittanauhan kanssa kokeilemalla. Vartiolaisten suorituskirjassa on taulukko mittoja varten. Koska vartiolaiset kasvavat edelleen, mitat kannattaa tarkistaa noin vuoden välein, etteivät ne vanhene.

Suoritusvinkkejä

- Mitatkaa ensin omat henkilökohtaiset mittanne ja käyttäkää niitä sitten erilaisten matkojen mittaukseen. Aiheesta voi järjestää kilpailun vartiolaisten kesken. Vartionjohtaja antaa erilaisia matkoja, esimerkiksi puun ympärys, parkkipaikan pituus ja oven korkeus ja vartiolaiset mittaavat ne mahdollisimman tarkasti. Parhaiten mitannut saa eniten pisteitä ja 25 % virheestä tulee 0 pistettä. Lopuksi eniten pisteitä saanut on voittaja.
- Voitte myös sopia, että käytätte henkilökohtaisia mittojanne kotona ja muuten arkielämässä kahden kokouksen välissä. Jokainen kirjaa ylös, missä eri tilanteissa on mittoja käyttänyt ja kokouksessa vertaillaan niitä yhdessä ja mietitään, onko mitoista ollut hyötyä.
- Suorituksen tueksi voitte tutustua vanhoihin mittajärjestelmiin. 1600-luvulla vahvistetussa ruotsalaisessa mittajärjestelmässä kyynärä oli 59,3 cm ja syli 178,1 cm. Mitä olivatkaan kortteli ja poronkusema?

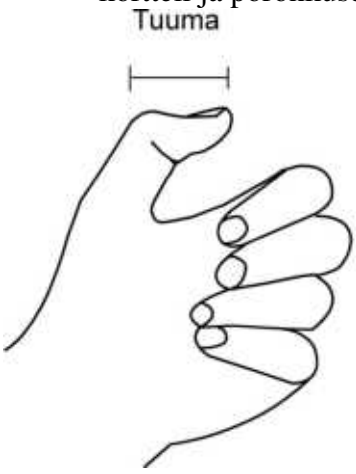

III- 23. Peukalon tuuma.

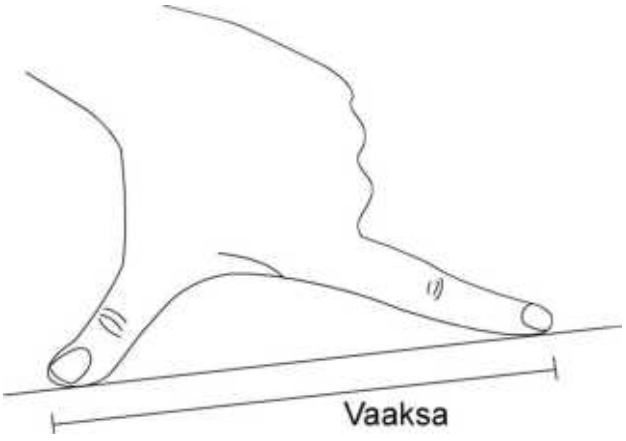

III- 24. Käden vaaksa.

Lähteet
- Museovirasto: www.nba.fi/fi/vanhatmitat
- Wikipedia.org/wiki/Pituus
- Vartionjohtajan käsikirja, Erä- ja meriohjelman, Sudenkolo 1978

III-15. Käytän merimies-, jalus- ja paalusolmua sekä siansorkkaa oikeisiin tarkoituksiin.

Suorituksen tarkoituksena on, että vartiolainen osaa tehdä neljä perussolmua ja käyttää niitä oikeisiin tarkoituksiin. Parhaiten solmut oppii käytännön tilanteissa harjoitellessa esimerkiksi retkillä, leireillä tai pt-kisoissa. Solmut on osattava etu- ja takaperin, eri sääolosuhteissa ja eri käyttötarkoituksiin soveltaen ennen kuin voi sanoa osaavansa ne. Onkin järkevämpää harjoitella muutama hyvä perussolmu kunnolla, kuin useita turhaan ja tietämättä, mihin niitä käytetään.

Harjoittele solmuja esimerkiksi seuraavilla tavoilla

- tekemällä solmuja erilaisista materiaaleista
    - naru (sisal, hamppu, muovi, puuvilla, villalanka…)
    - köysi (eripituiset ja -paksuiset)
    - Snöre-laku
    - kettinki
    - piikkilanka
    - kohmeinen/jäätynyt naru tai köysi
- yksilökohtaisen nopeuskilpailun tai solmuviestin avulla
- hankalissa olosuhteissa
    - pimeässä
    - myrskyssä
    - silmät kiinni
    - selän takana
    - yhdellä kädellä
    - ilman käsiä
    - itsensä ympärille
- yritä saada viiteen osaan pätkitystä 5 metriä pitkästä narusta taas mahdollisimman pitkä yhtenäinen naru
- kokeile millä solmulla voi parhaiten sitoa panttivangin leikissä puuhun kiinni
- tehkää kaikki leiri- tai retkirakennelmat ilman nauloja käyttäen pelkkää narua ja köyttä
- opettamalla toisille vartion jäsenille: Jokainen vartion jäsen opettelee ensin itse yhden uuden solmun, jonka opettaa sitten muille.
- siansorkkakilpailu: Tarvitaan maahan lyöty noin puolen metrin pituinen paksuhko paalu (esim. laiturissa oleva pollari), n. 3 metrin pituinen köysi ja sekuntikello. Tehtävänä on sitoa köydellä paaluun siansorkkia peräjälkeen niin kauan kunnes koko köysi on käytetty. Aika päättyy, kun köysi loppuu.
- viiden solmun kilpailu: Kilpailu voidaan pitää vartionjäsenten tai vartioiden välillä. Tarvitaan noin 1,5 metrin pituinen vaakatasossa oleva tanko, joka on suunnilleen metrin

korkeudella maasta, 3 metrin mittaista köyttä sekä sekuntikello. Köydet asetetaan tangon eteen maahan, ja kilpailijat lähtevät lähtölaukauksen kuultuaan muutaman metrin päästä maaliviivan takaa. Kilpailija ottaa yhden köyden ja sitoo sen pään ulkosorkalla tankoon, yhdistää sitten köyden seuraavaan köyteen merimiessolmulla, sitoo köyden nro. 2 siansorkalla tankoon, yhdistää köyden pään kolmanteen köyteen jalussolmulla, jonka jälkeen sitoo lopuksi tangon ympärille paalusolmun köydellä nro. 3. Kun solmut on tehty, ne puretaan tekojärjestyksessä. Nopein vartiolainen/vartio voittaa. Väärin tehdyistä solmuista saa esimerkiksi minuutin sakkoa.

Merimiessolmu

Merimiessolmua käytetään, kun solmitaan yhteen kaksi narunpäätä (esim. partiohuivi). Se on tarpeeksi pitävä solmu vain, jos narut ovat yhtä paksut ja samaa ainetta. Merimiessolmua kutsutaan myös reivisolmuksi. Tällöin solmu tehdään jonkin esineen ympärille (esim. tukin). Reivisolmu kiristyy sitä tiukemmaksi, mitä enemmän sitä rasitetaan. Väärin tehtyä merimiessolmua kutsutaan ämmänsolmuksi. Ämmänsolmu on kuitenkin hyvin huono, koska se pitää huonosti ja on vaikea avata. Reivisolmu on tunnettu jo antiikin kreikkalaisten, roomalaisten ja egyptiläisten keskuudessa. Roomalainen tutkija ja historioitsija Plinius vanhempi (v.23-79) kirjoitti, että tällä solmulla haavat paranevat nopeammin.

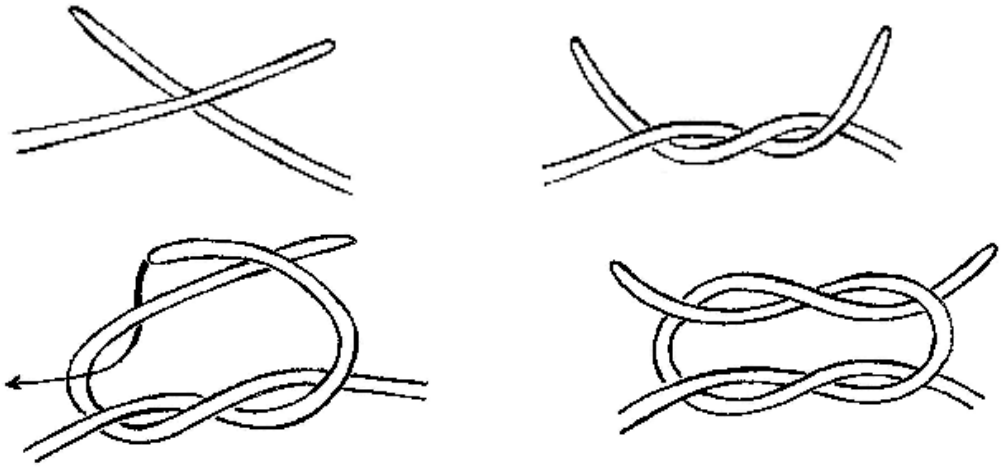

III- 25. Merimiessolmu.

Jalussolmu

Jalussolmulla sidotaan yhteen kaksi eri paksuista narua tai köyttä. Jalussolmu on pitävämpi kuin merimiessolmu solmittaessa yhteen kaksi eri narua, mutta jotkut silti sanovat sitä epävarmaksi. Solmu saattaa luistaa, jos se tehdään liukkaasta materiaalista tai jos narut ovat huomattavan eri paksuisia. Jos halutaan varmistaa jalussolmun pitävyys vaikeissa olosuhteissa, kannattaa tehdä kerrattu jalussolmu (= lippusolmu, III-31.)

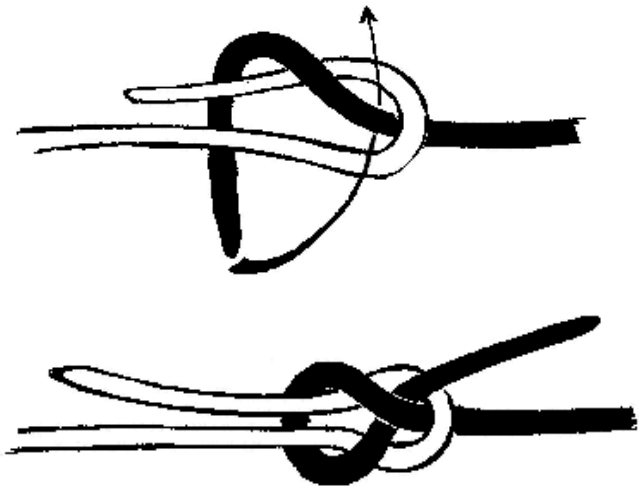

III- 26. Jalussolmu.

Paalusolmu

Paalusolmu on kiinteä eli kiristymätön silmukka. Se ei ole kaikista vahvin silmukka, mutta erittäin tarpeellinen esimerkiksi veneiltäessä. Paalusolmulla voidaan kiinnittää vene laituriin tai sitä voidaan käyttää kiipeilyssä. Yksi hyödyllisimmistä käyttötarkoituksista on paalusolmun käyttö veden varaan jouduttaessa. On tärkeää, että osaat tehdä paalusolmun itsesi ympärille yhdellä kädellä esimerkiksi pelastusköydestä. Paalusolmun tekoa on myös hyvä harjoitella jonkun muun näkökulmasta, jotta voit vedessä auttaa myös muita vaarassa olevia.

Paalusolmun muistamista helpottaa satu käärmeestä ja lammesta. Olipa kerran pieni lampi, jonka rannassa kasvoi suuri puu. Lammessa asui merikäärme. Eräänä kauniina päivänä se päätti luikerrella ylös lammestaan. Käärme nousi rantahietikolle ja kiersi puun. Sen tuli kuitenkin kuuma, joten se päätti sukeltaa takaisin lammen vilvoittavaan veteen. Näin muodostui paalusolmu.

Paalusolmu on erityisesti vesilläliikkujan solmu, ja sitä onkin käytetty jo satoja vuosia sitten, erityisesti aikana, jolloin maailman meriä seilattiin vielä purjelaivojen voimin.

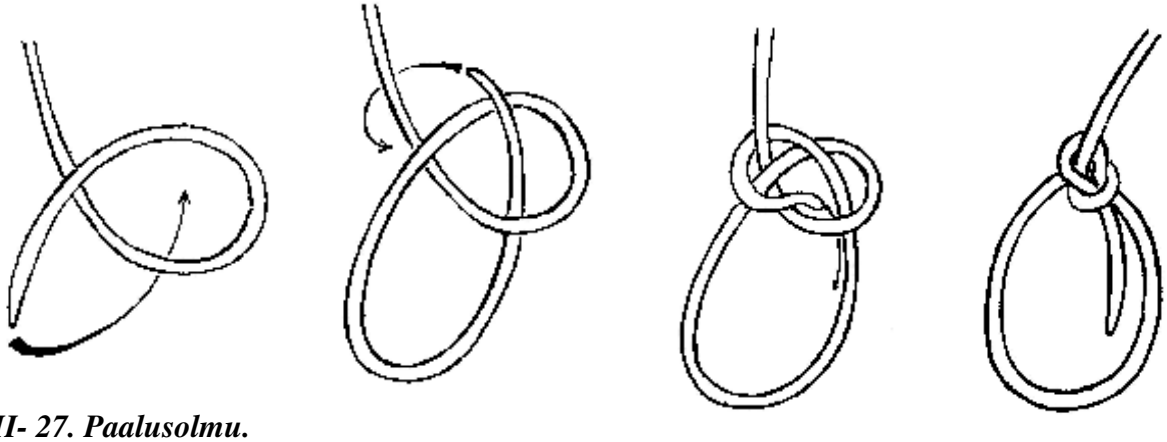

III- 27. Paalusolmu.

Siansorkka ja ulkosorkka

Siansorkka on varsinkin retkillä yksi käyttökelpoisimmista solmuista. Sillä aloitetaan ja päätetään köytökset ja sillä voidaan kiinnittää soutuvene puuhun tai pollariin. Kun köysi kierretään jonkin

esineen ympäri (esim. puun) ja siansorkka tehdään köyden itsensä ympärille, kutsutaan sitä tällöin ulkosorkaksi. Ulkosorkan avulla vene voidaan kiinnittää tukevasti esimerkiksi kiveen. Siansorkan huonona puolena on se, että se saattaa aueta, jos kiinnitysköyden vetosuunta muuttuu tai solmu pääsee kovasti liikkumaan.

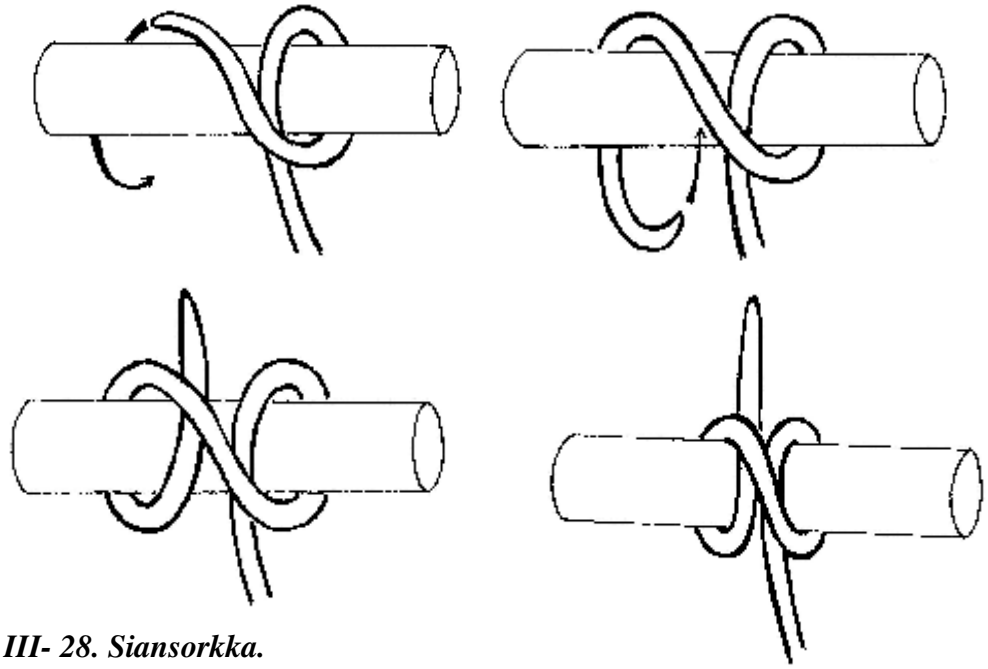

III- 28. Siansorkka.

Lisää solmuja

Seuraavat solmut on myös hyvä opetella. Ne ovat helppoja ja niistä on paljon iloa ja hyötyä esimerkiksi kesäleireillä.

- leivonpää
- telttanarusolmu (esitetty suorituksessa II-24.)
- ystävyydensolmu
- kalastajansolmu
- lippusolmu (esitetty suorituksessa III-31.)

Lähteet:

- Partiolaisen käsikirja, Suomen Partiolaiset 1994
- Kaiken maailman solmut Geoffrey Budworth 1998
- Vartionjohtajan käsikirja, Erä- ja meriohjelman, Sudenkolo 1978
- Vartionjohtajan käsikirja, Suomen Partiolaiset 1997

III Luonnontuntemus

III-16. Tiedän, kauanko eri aineilla kestää hajota luonnossa.

Suorituksen yhtenä tarkoituksena on saada vartiolaiset ymmärtämään kierrätyksen merkityksen ja sen, että roskaaminen vahingoittaa luontoa. Kun vartiolainen käsittää, että maahan heitetty karkkipussi on siinä vielä vuosien päästä, hän oppii viemään roskat roskiin. Ja kun hän käsittää, että sekajätteeseen heitetty lasipurkki ei katoa kaatopaikalta koskaan, hän oppii kierrättämään. Samaa aihepiiriä on käsitelty suorituksissa II-16., II-17. ja II-18.

Taustatietoa

Aineet hajoavat luonnossa maaperän hajottajien avulla. Hajottajia ovat esimerkiksi madot, kovakuoriaiset ja bakteerit. Hajottajien määrä vaikuttaa siihen, kuinka nopeasti aine maassa hajoaa ja maatuu. Esimerkiksi kompostimullassa paperi maatuu nopeammin kuin sorassa.

Vaikka maahan kaadettu pesuaine katoaa silmistä nopeasti, sen hajoaminen kestää paljon kauemmin. Pesuaineet ja muut kemikaalit eivät hajottuaankaan aina ole ympäristöystävällisiä, sillä hajoamistuotteet voivat olla myös haitallisia. Siksi kannattaa aina valita ympäristöystävällisiä biohajoavia shampoita ja saippuoita erityisesti leireillä ja kesämökillä, kun likavedet lasketaan suoraan luontoon.

Kaikki aineet eivät hajoa luonnossa koskaan. Siksi on hyvin tärkeää, että sellaisia aineita ei jätetä retkipaikoille, ei tiputeta tienviereen eikä heitetä kaatopaikalle!

Esimerkkejä eri aineiden hajoamisajoista

- paperi – paksuudesta riippuen 1-5 vuotta
- muovi ja muut tekokuidut – muovin paksuudesta riippuen 5 - monta sataa vuotta (muovipussi hajoaa noin viidessä vuodessa, suuret ja paksut muovit eivät lähes koskaan)
- öljy – noin 1 vuosi (moottoriöljyssä on usein myös raskasmetalleja, kuten lyijyä, joka ei hajoa maaperässä koskaan)
- peltipurkit – 2-10 vuotta
- lasi – satoja vuosia
- perunankuori 1-6 kuukautta

Suoritusvinkkejä

- Vartio voi haudata maahan roskia ja tulla vuoden päästä katsomaan, mitkä roskat ovat maatuneet ja kuinka hyvin. Mihin tahansa roskia ei voi kaivaa, joten valitkaa syrjäinen paikka ja merkatkaa se hyvin, jotta löydätte sen vielä vuoden päästä.
- Kokeilkaa maatumista eri maaperissä niin, että laitatte kolmeen kippoon erilaista maata (esim. kompostimultaa, hiekkaa ja turvetta), vähän vettä ja jokaiseen paperiliuskan. Antakaa kippojen olla lämpimässä noin neljä viikkoa ja katsokaa, missä maaperässä paperi on parhaiten maatunut. Voitte muunnella myös paperin paksuutta, lämpötilaa ja veden määrää.

III-17. Teemme vartion kanssa kasvion, johon keräämme 20 kasvia ja nimeämme ne.

Suorituksen tarkoitus on opettaa suorittajat tuntemaan kasveja. Kasvio on vihko tai kansio, johon kiinnitetään kasveja helposti tunnistettavaksi. Kasviota tehdessä vartiolaiset oppivat tuntemaan kasveja.

III- 29. Kallioimarre.

Kasvion teko

1. Kasvien keruu

- Kerättävän kasvin tulee olla hyväkuntoinen.
- Kasvit kannattaa ottaa paikasta, jossa niitä on runsaasti. Ainoaa kasvia ei saa ottaa.
- Kasvit katkaistaan hieman juuren yläpuolelta.
- Kasvit pestään keräämisen jälkeen.

2. Kasvien kuivaus

Kasvit kuivataan puristamalla. Kasvi asetetaan sanomalehden tai pehmopaperin (talouspaperi, vessapaperi, tms.) väliin. Sanomalehti asetetaan tasaiselle pinnalle. Sanomalehden päälle laitetaan painoja (tiiliskiviä, kirjoja). Kasvien annetaan olla puristimessa vähintään kaksi viikkoa. Paperit, joiden välissä kasvi on, vaihdetaan vähintään kerran riippuen kasvin mehevyydestä. Erittäin mehevien kasvien paperit pitää vaihtaa jo muutaman tunnin kuluttua puristamisen aloittamisesta.

3. Kasvien kiinnitys

Hyvä kasvion runko on esimerkiksi vahvalehtinen vihko tai kansio. Kasvit voidaan kiinnittää kasvioon muoviteipillä, kontaktimuovilla tai laittaa muovitaskuun.

III- 31. Mustikka.

III- 30. Ahomansikka.

4. Kasvien nimeäminen

Kasvinäytteisiin tulee liittää keräystiedot, joista ilmenee löytöpaikka, keräyspäivämäärä ja kerääjän nimi sekä tietysti kasvin nimi. Kasvion alkuun on myös lisättävä sisällysluettelo, josta ilmenee millä sivulla mikäkin kasvi on.

III- 33. Piharatamo.

III- 32. Puolukka.

Suorittamiseen tarvittavat varusteet

- kasvikirja
- vihko tai kansio
- kontaktimuovia tai teippiä
- kyniä
- pehmopaperia tai sanomalehtiä
- puristamispainoja
- instrumentti kasvien katkaisuun (puukko, sakset)

III- 35. Nokkonen.

III- 34. Voikukka.

Kasvien käyttötarkoituksia

Kasvien opettelemisesta saa mielekkäämpää, jos samalla käydään läpi kasvien käyttötarkoituksia. Seuraavassa on esitetty kuvan kasvien mahdollisia käyttökohteita:

- Kallioimarteen juuri sisältää runsaasti sokeria ja maistuu lakritsilta. Sitä voi pureskella sellaisenaan.
- Mustikan marja on kaikkien tuntema herkku. Niissä on runsaasti A- ja C-vitamiinia.
- Ahomansikka marja on maukkaampi kuin torilla myytävä puutarhamansikka. Ahomansikan lehdistä voidaan keittää hyvää teetä.
- Piharatamon lehtiä on ennen aikaan käytetty käsien pesemiseen.
- Puolukan marjoja voi säilöä veteen ilman säilöntäaineita. Puolukan lehdistä voi uuttaa teetä tai kellertävän vihreää väriä villalankojen värjäämiseen.
- Nokkosen voi käyttää lettujen tai salaattien raaka-aineena. Nokkosen varsista voi tehdä kangasta tai paperia.
- Voikukan lehtiä voi käyttää salaateissa mausteena ja paahdetusta juuresta on tehty sota-aikoina kahvin korviketta.

Suoritusvinkkejä

- Kasveja on kaikkialla. Vartionne ei siis tarvitse lähteä kauas hakemaan niitä. Tärkeää suorittamisessa on se, että jokainen saa etsiä kasveja, ja jokaisen löytämä kasvi tulee kasvioon.

III-18. Tunnistan Nuuksion tavallisimmat eläimet.

Liito-orava

III- 36. Liito-orava.

Pteromys volans
Yleistä:
Liito-orava on tiukasti Suomen ja EU:n lainsäädännössä suojeltu Nuuksion tunnuseläin. Sen esiintyvyys kattaa Pohjois-Amerikan ja Euraasian havu- ja sekametsäalueet. Liito-oravalle sopivien metsien väheneminen on suuri uhka lajille.
Miltä näyttää?
Liito-orava on painoltaan noin 130-160g. Turkki säilyttää harmaan värinsä läpi vuoden. Näkökyky pimeässä on hyvä. Liito-oravan tunnusmerkki on liitopoimu, joka sijaitsee sen taka- ja eturaajojen välissä. Sen avulla se kykenee liitämään pitkiä matkoja, jopa 75 metriä. Elinikä liito-oravalla on n.5 vuotta.
Mistä löytää?
Tyypillinen liito-oravan metsä on vanha sekametsä, jossa on paljon kuusia. Kuuset suojaavat vihollisilta. Myös suuret koivut ja haavat ovat tärkeitä, koska ne tarjoavat tälle kasvissyöjälle pesäkoloja ja ruokaa. Liito-orava liikkuu hämärän aikaan, joten sitä on vaikea havaita liikkumassa. Puun juurelta löytyvät papanat ovat merkki liito-oravan vierailusta.(tähän ehkä piirroskuva jäljestä, mitä voi jättää esim. lumihankeen)
Miten elää?
Liituri käyttää yleensä noin neljää tikankoloa samanaikaisesti. Lisäksi sillä on muutama risukasa, jossa se säilöö ruokaa, yöpyy ja pesiikin. Poikasia syntyy huhti-toukokuun vaihteessa, odotusaika kestää reilun kuukauden. Emo saattaa paritella uudestaan toukokuussa ja saada näin kahdet poikaset kesässä.
http://www.luontoon.fi/page.asp?Section=247&Item=854

Metsäjänis

III- 37. Metsäjänis.

Lepus timidus (Nuuksiossa yli 100)
Yleistä:
Asustaa mm. Skandinaviassa, Siperiassa, Alpeilla ja Irlannissa.
Miltä näyttää?
Kesäisin metsäjänis on ruskea ja korvissa on valkoiset reunat ja mustat päät, talvisin väri vaihtuu valkoiseen, korvien päät pysyvät mustina. Painoltaan se on n. 2-5,5 kg ja pituudeltaan reilut 50 cm.
Miten elää?
Metsäjänis ei rakenna pesää vaan asustelee kasvillisuuden seassa. Ruokavalioon kuuluu lehtipuiden kuoret ja oksat, erityisesti haapa on

sen lempiruokaa. Poikasia metsäjänis voi saada 3-15 vuodessa.
Muut puput:
Metsäjänis on Nuuksiossa elävä, nimensä mukaisesti, metsien asukki. Rusakko viihtyy asutuilla seuduilla. Sitä tapaa pellon reunoilla ja pientaloalueilla. Se on metsäjänistä suurempi ja sillä on pidemmät korvat. Rusakon turkki on talvellakin ruskea.

Villikani eli city-kani on lemmikkikaneista luontoon levinnyt laji. Se elää kaupunkiympäristössä, missä se talvella hyödyntää rakennusten lämpöputkia ja sokkeleita pysyäkseen lämpöisenä. Kani on muita pupuja selvästi pienempi vain 20-25 cm pitkä, pyöreä ja lyhytjalkainen. Niiden värit vaihtelevat yksilöittäin, mutta eivät vuodenajan mukaan.

http://fi.wikipedia.org/wiki/Mets%C3%A4j%C3%A4nis

Rusakko

Lepus europaeus (Nuuksiossa alle 100 kpl)
Yleistä:
Esiintyvyys Suomessa Oulun korkeudelle saakka, lisäksi mm. Afrikan aro- ja savannialueet, Venäjä ja Kiina.
Miltä näyttää?
Kesät talvet ruskea, tosin pohjoisessa alkanut vaihtaa väriään vaaleammaksi talvisin.
Miten elää?
Ruokavaliossa rusakolla on kaikennäköiset kasvit, erityisesti heinät ja apilat. Talvisin se syö silmuja ja puun kuorta ja vierailee usein lintujen ruokintapaikoilla napostelemassa kauraa ja auringonkukansiemeniä.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Rusakko

Orava

Sciurus vulgaris
Yleistä:
Asuttaa koko Eurooppaa ja Aasiaa, kaikkialla missä on havupuita.
Miltä näyttää?
Strategiset mitat: ruumis n. 20-30 cm, häntä n. 15-25 cm. Paino 200-480 g välillä. Väriltään orava on ruskea tai punertava, joskus musta. Vatsa on aina valkea. Korvissa olevat kantatupsut kasvavat syksyn aikana ja tippuvat keväällä pois. Uros ja naaras ovat samannäköisiä.
Miten elää?
Liikuskelee tietyllä reviirillään päivisin. Rakentaa alueelle useita pallonmuotoisia pesiä korkeisiin puihin. Pesät se vuoraa sammalella, naavalla, lehdillä tai ruoholla. Ravintona Suomessa ovat kuusen siemenet. Lisäksi ruokavalioon voi kuulua kukat, marjat, hedelmät, vihreät kasvinosat ja nila eli puun kuoren alimmainen kerros. Eläinkunnasta toukat, hyönteiset, linnunmunat ja –poikaset. Kaupungissa oravia tavataan usein myös syömästä lintujen ruokintapaikoilla maapähkinöitä tai auringonkukansiemeniä. Kantoaika n.38 vrk. Ensimmäinen poikue huhti-toukokuussa, toinen myöhemmin kesällä. Poikasia kerralla 3-6 kpl.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Orava

Siili

(Eurooppalainen siili) *Erinaceus europaeus*
Yleistä:

Esiintyy Länsi-Euroopassa. Suomessa siili asustaa Perämeren pohjukasta Kainuuseen ulottuvalla alueella. Siili on kulttuurilaji, eli se on levinnyt ihmisen mukana. Siili on rauhoitettu eläin.

Miltä näyttää?

III- 38. Siili.

Pituus 20-30cm, paino 300g-1,5kg vuodenajan mukaan. Väriltään siili on ruskea, ja selässä sillä on n.6000 kellanruskeaa piikkiä. Pienet silmät, suuri nokka ja suuret tassut, joissa on pitkät kynnet ovat siilin tuntomerkkejä.

Miten elää?

Liikkuu yöaikaan, päivisin lepää pesässään. Ravintoon kuuluvat hyönteiset, hämähäkit, madot, sammakot, sisiliskot, linnun-, hiiren- ja myyränpoikaset. Lisäksi kasvisravintona terhot, siemenet ja marjat. Talvella siili vaipuu talvihorrokseen, ja sen ruumiinlämpö voi laskea +2-+4 asteen tuntumaan. Kesän aikana siili hankkii itselleen rasvakerroksen, joka suojaa sitä talvihorroksen aikana. Talvihorroksen aikana elintoiminnot hidastuvat. Kantoaika naaraalla on n. 5-6 vkoa, poikasia 2-10.

http://fi.wikipedia.org/wiki/Siili

Kettu

Vulpes vulpes

Yleistä:

Esiintyy koko Suomen alueella. Lisäksi se asustaa Euroopassa, Pohjois-Amerikassa ja Pohjois-Afrikassa.

Miltä näyttää?

Väriltään yleensä punaruskea. Pituus n. 75cm, häntä n. 40cm. Painoa sillä on n. 7kg.

Miten elää?

Ketun reviiri on 5-20 neliökilometrin suuruinen. Sen keskellä on pesä, joka on valmiiksi kaivettu onkalo, esimerkiksi mäyrän vanha kolo. Pesää saattaa käyttää usea kettusukupolvi peräkkäin. Kettu on kaikkiruokainen petoeläin. Sen ravintoon kuuluu esimerkiksi jyrsijät, kasvit ja raadot. Lisäksi se pitää myös jäniksistä, kanalinnuista ja kaloista.

http://fi.wikipedia.org/wiki/Kettu

Hirvi

Alces alces (Nuuksiossa n.50 kpl, koko Suomessa n.160 000)

Yleistä:

Asustaa pohjoisella havumetsävyöhykkeellä. Suomessa levinnyt koko maahan. Elinympäristöinä hirvellä on nuoret havu- ja sekametsät, suot, järven- ja joenrannat.

Miltä näyttää?

Väriltään tummanharmaa, kesäisin ruskeampi. Uroksilla sarvet. Painoltaan jopa 600kg.

Miten elää?

Liikkuu aktiivisesti ilta- ja aamuhämärässä. Syö kesällä n. 40 kg ja talvella n. 20 kg ravintoa vuorokaudessa. Ruokavalioon kuuluvat kesällä lehtipuiden versot ja lehdet, syksyisin timotei ja

muut viljellyt heinät, talvella kataja, mäntyjen latvasilmut, haapojen ja pajujen latvat ja oksat. Odotusaika naaraalla n. 8 kk, vasat syntyvät toukokuussa.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Hirvi

Valkohäntäpeura

Odocoileus virginianus (Nuuksiossa n.50 kpl, koko Suomessa n. 30 000)
Yleistä:
Amerikasta kotoisin oleva valkohäntäpeura on amerikansuomalaisten Suomeen tuoma vieraslaji. Vuonna 1935 Suomeen tuotiin yksi uros ja kolme naarasta. Näistä neljästä, ja joistakin kannanvahvistusistutuksista on syntynyt suuri valkohäntäpeurakanta Suomeen.
Miltä näyttää?
Kesällä punaruskea, talvella harmaansävyinen. Hännänalus valkoinen. Kapea kuono. Uroksella sarvet. Korkeus 90-130 cm. Pituus 150-190cm. Paino 70-150kg.

III- 39. Valkohäntäpeura.

Miten elää?
Asustaa lehti- ja sekametsissä, purojen ja peltojen laidoilla. Ruokailee kosteikoilla ja suoalueilla.
Ruokavalioon kuuluu erilaiset kasvit, puiden oksat, tammenterhot, viljanjyvät sekä sienet. Talvisin elää pääosin metsästäjien riistaruokinnalla.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Valkoh%C3%A4nt%C3%A4peura

Suoritusvinkit

- Jokainen vartiolainen tekee oman seinätaulun, jonka esittelee vartiolle. Tauluja on parempi työstää kokouksessa kuin kotiläksynä. Tukimateriaalina voi käyttää kolon luontokirjoja, lähikirjastoa tai internettiä.
- Vartio voi tutustua yhteen eläimeen per kokous. Tällöin syksyn tai kevään aikana kaikki yleisimmät tulevat käydyksi läpi. Lopussa kertaus ja ”loppukoe”.
- Retkellä voidaan bongailla tässä esitettyjen eläinten jälkiä. Tätä varten täytyy olla mukana tunnistusmateriaalia. Bongailusta voi järjestää kilpailun.

III Erätaidot

III-19. Sytytän nuotion vartionjohtajan avustuksella

Määräyksistä

Nuotion ja/tai muun tulen sytyttämiseen tulee aina olla maanomistajan lupa, paitsi silloin kun tulet tehdään ulkoilualueella olevalle merkitylle nuotiopaikalle. Ulkoilualueellakaan ei saa ottaa puita maastosta. Nuotiota ei myöskään saa sytyttää, jos alueella on annettu metsä/ruohikkopalovaroitus. Pakottavan tarpeen tullen voidaan näitä määräyksiä rikkoa, esimerkiksi jos jonkun henki tai terveys on uhattuna.

Puulajeista

Maastosta löytyvinä kuusi ja mänty ovat parhaat polttopuut. Keloiksi kutsutaan pystyyn kuolleita mäntyjä, jotka ovat erityisen hyviä polttopuita. Maastosta löytyvänä myös kataja on hyvä polttopuu, mutta sen käytössä on syytä olla maltillinen, vaikka se ei enää olekaan rauhoitettu. Puuvajassa kuivuneena koivu on myös hyvä polttopuu, mutta halkaisemattomana se lahoaa, eikä kuivu luonnossa. Jalopuut ovat hyviä polttopuita, mutta niitä on harvemmin saatavilla ja ne ovat usein rauhoitettuja. Muut lehtipuut ovat huonoja polttopuita, mutta kuivuttuaan puuvajassa halkaistuna, niitä voidaan käyttää. Märät ja lahot puut ovat huonoja syttymään. Tervaskanto saattaa näyttää laholta männyn kannolta, mutta kun sitä kokeilee, se on kova ja se tuoksahtaa tervalta. Tervaksen ympärillä saattaa olla lahoa puuainesta. Tämän takia kaikkia kantoja, joita on syytä epäillä tervaksiksi, kannattaa tutkia hieman tarkemmin kuin todeta se lahoksi.

Tulipaikasta

Nuotiopaikkaa etsiessä kannattaa muistaa, että kalliolle tai kivien päälle tehty nuotio saattaa aiheuttaa kiven halkeamisen. Jos teet nuotiota muualle kuin hiekalle tai muulle palamattomalle pinnalle (mm. lumi), niin tulisi poistaa kaikki palava aines noin 1/2 metrin säteeltä nuotion ulkoreunasta, jotta estettäisiin tulen mahdollinen leviäminen. Tulta ei tehdä puun juurelle tai muuhun sellaiseen paikkaan, josta se saattaa tarttua puiden alaoksiin tai muihin helposti syttyviin materiaaleihin. Kaikista huonoimpia tulentekopaikkoja ovat suot, joissa saatat helposti aiheuttaa sen, että turve alkaa kytemään. Se saattaa kyteä pitkään ja syttyä palamaan vasta myöhemmin, jopa vuosien päästä. "Huonosti sytytetty metsäpalo saattaa kyteä vuosia". Nuotiopaikalla poistetaan maan pintakerros mieluiten siten, että se rullataan nuotion sivuun.

Sytyttäminen

Nuotion pystyy sytyttämään yhdellä tulitikulla, kun vain ensin kerää tarpeeksi suuren määrän sytykkeitä. Nuotiota sytyttäessä kannattaa varata hieman aikaa, eikä pidä turhautua, vaikka nuotio ei heti syty. Kun teet nuotiota, kannattaa varmistaa, että se saa tarpeeksi ilmaa. Ilmaa ei pidä antaa kuitenkaan niin paljon, että se sammuu jos ja kun tuuli puhaltaa hieman kovemmin. Sytykkeet laitetaan nuotion alaosaan siten, että tuli tarttuu niistä ylempiin puihin. Nuotiota ei sytytetä päältä, vaikka se saattaa vähentää päästöjä. Hyviä sytykkeitä ovat tuohi, tervas, kuusen kuivat alaoksat ja muut kuivat risut. Paperi on nuotion sytyttämiseen huono, koska se polttaa niin paljon happea, ettei puiden palamiseen sitä riitä. Takassa tai kiukaan pesässä paperi voi toimia sytykkeenä paremmin, koska piipun ylä- ja alapään korkeusero aiheuttaa paine-eron ja sitä kautta vedon.

Vanha erämiehen kommentti: ”Alle kymmentä kiehistä ei kannata sytyttää.” Tämä tarkoittaa sitä, että varaa nuotion sytyttämiseen kymmenen hyvää kiehistä. Niiden lisäksi kymmenen puolen pikkusormen paksuista puuta ja kymmenen pikkusormen paksuista ja kymmenen peukalon

paksuista. Sitten vielä kymmenen puolen ranteen vahvuista. Jos puusi ovat kuivat, ei ole epäselvyyttä, syttyykö nuotio. Usein tulee tehtyä virheellisesti ensin kolme kiehistä, ei syty. Sitten kolme lisää, ei syty. Lopuksi neljä, syttyy juuri ja juuri. Yhteensä joutui vuolemaan sen kymmenen.

Sammuttaminen

Tulen sammuttaminen on tärkein asia tulen käsittelyssä.

Paras tapa sammuttaa nuotio on kastella sitä vedellä tai lumella niin, että koko nuotio lähestulkoon uppoaa veteen. Jos vettä ei ole saatavilla, annetaan nuotion palaa loppuun tai se tukahdutetaan. Jäljelle jäänyt palomassa peitellään hiekalla tai lumella. Jos on poistettu päällysmaa, se rullataan takaisin nuotiopaikan päälle sen jälkeen, kun nuotio on varmasti sammunut.

Suoritusvinkkejä

Nuotion sytyttämistä ei opi pelkän kuulopuheen avulla. Pelkkä esimerkki, jossa vartionjohtaja itse tekee ja sytyttää nuotion ei ole hyvä tapa opettaa nuotion sytyttämistä. Kyllä sekin toimii, jos vartiolaiset saadaan keskittymään tähän. Paras tapa on opastaa ja auttaa vartiolaisia siten, että he

III- 41. Kekonuotio: hyvä esimerkiksi nuotiopaikalla tai suojaisessa tulipaikalla. Sytykeet laitetaan alimmaiseksi ja niiden päälle ladotaan puita siten, että tuli tarttuu sytykkeistä isompiin puihin.

III- 40. Viuhkanuotio: Tuli sytytetään niin että iso poikkipölli on tuulta päin, jolloin tuli ei sammu pienessä puhurissakaan. Sytykkeet laitetaan poikkipöllin juureen ja pöllin päälle ladotaan ensin pieniä, sitten vähän isompia puita.

tekevät pienissä ryhmissä nuotiot tai retkellä vartiolaiset sytyttävät kukin vuorollaan nuotion tai muun tulen. Katso lisää suoritusvinkkejä II luokan kohdalta.

III- 42. Ristikkonuotio: Tämä on helppo tapa tehdä tulet. Ristikkonuotio on yksi eniten käytettyjä nuotiotyyppejä. Kun aloittaa pienillä puilla, joita ladotaan sytykkeiden päälle, tuli syttyy helposti. Vähitellen tulen kasvaessa puiden kokoa voidaan suurentaa.

III-20. Osaan koota ja huoltaa retkikeittimen. Valmistan sillä myös ruokaa.

Retkikeittimen käyttö on olennainen taito retkeiltäessä sellaisessa paikassa, jossa tulenteko ei ole tarkoituksenmukaista tai sallittua. Retkikeittimellä on helppo tehdä ruokaa ja nuorikin vartiolainen pääsee tutustumaan ruoanlaiton saloihin retkellä. Vaikka suorituksen saakin yleensä ensimmäisellä retkellä, keittimen käyttöä kannattaa harjoitella jo ennen retkeä. Kun teette hyvää ruokaa keittimellä pari viikkoa ennen retkeä, saat hyvän tilaisuuden mainostaa vartion retkeä ja tietenkin vaivatonta kokousohjelmaa.

Suorituksen vastaanottamisesta

Suoritus on mielekkäintä järjestää pareittain tai pienissä ryhmissä, jolloin jokainen vartiolainen saa tehdä mahdollisimman paljon. Suorituksen tarkoitus on opettaa käytännössä ruoanlaiton perusteita retkellä, ja retkikeittimen turvallista käyttöä. Suoritus koostuu kolmesta osasta.

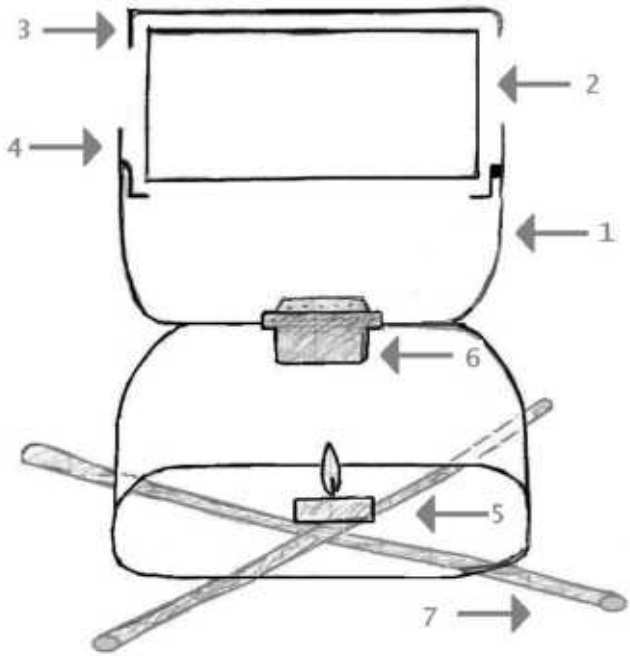

III- 43. Retkikeittimen osat: 1. Tuulensuoja. 2. Kattila. 3. Kansi eli paistinpannu. 4. Kannatuskoukut. 5. Esilämmitin talvikäyttöön. 6. Polttimo. 7. Puut, jotka estävät keitintä painumasta lumeen.

Keittimen käyttökuntoon laittaminen

Jos halutaan päästä suoraan asiaan, vartionjohtaja voi esitellä lyhyesti keittimen käytön ja selostaa turvallisuusnäkökohdat, jonka jälkeen voidaan siirtyä ruoan valmistamiseen. Voi kuitenkin olla hauskempaa ihmetellä yhdessä retkikeittimen kasaamista, jolloin kokouksesta ei tule niin johtajavetoista.

Ruoan valmistaminen

Koska vartiolaiset eivät välttämättä koskaan ennen ole laittaneet ruokaa, tulee valita helppo ruokalaji, jonka osaat myös itse aivan varmasti. Helppo ruokalaji ei kuitenkaan tarkoita pussikeittoja tms. vaan ihan oikeaa ruokaa/jälkiruokaa. Varsinkin jos epäilet, ettei vartiosi ole innostunut ruoanlaitosta, valitse ruokalajiksi jotain hyvää. Huomioi kuitenkin, että tavallisella spriikeittimellä esimerkiksi lettujen paistaminen on vaikeaa, koska keitin lämmittää vain pannun keskustaa ja reunat jäävät raaoiksi.

Poltin sammutetaan tukahduttamalla liekinrajoittimella tai vastaavalla. Älä käytä tukahduttamiseen polttimen kantta, ettei kannen tiivisterengas pala piloille. Jos tiivisterengas on ehjä, polttimoon voi jättää polttoainetta sisälle kuljetuksen ajaksi. Tällöinkin se kannattaa sulkea muovipussiin. Älä koskaan laita polttimoa suoraan kattilaan, koska pienikin määrä polttonestettä pilaa monta kattilallista ruokaa.

Jälkien siivoaminen

Myös keittimen, roskien ja ruuantähteiden siivoaminen kuuluu luonnollisesti suoritukseen. Muista varata jälkien siivoamisen riittävästi aikaa.

Helppoja ruokaohjeita keittimen käytön harjoituksiin

Helppo lihakastike (1 hlö)
150g sianlihasuikaleita
1 pieni sipuli
1 rkl ruokaöljyä
4 rkl vehnäjauhoja
½ tl suolaa
2 kpl kokonaisia pippureita
1,5 dl vettä
Ruskista kevyesti jauhot ja pilkottu sipuli kuumalla pannulla. Lisää öljy ja lihat. Lihojen kypsyttyä lisää vesi ja anna hautua kunnes kastike on sakeaa

Toffee
3 rkl voita
3 rkl maitoa
3 rkl siirappia
1 rkl kaakaojauhetta
3 rkl sokeria

Aineet sekoitetaan kattilassa ja niitä sekoitetaan 10-15 minuuttia kokoajan sekoittaen

Lämpimät leivät ja kaakao 2hlö

Kaakao
4dl vettä, 3 rkl kaakaota, 3 rkl sokeria, 3 rkl maitojauhetta
Sekoita kaakaon kuivat ainekset kiehuvaan veteen
Leivät 2 viipaletta ruisleipää, 2 kpl tomaattia, 80g juustoa, oreganoa, 1 tonnikalapurkki
lämmitä leivät paistinpannulla folion alla

Kikkailut

Omatekoinen poltin:
Spriipolttimen rakenne ei ole kovin monimutkainen. Polttimen rakentamiseen tarvitaan vain kaksi alumiinitölkkiä, naula, sakset ja vasara ja hieman palamatonta eristevillaa (viimeinen ei ole pakollista).
1) leikkaa tölkeistä kolme kappaletta
2) tee kuvan III- 44 osoittamat reiät polttimoon

Keittimen käyttö talvella: Polttimen alle asetettu lämpökynttilä lämmittää spriitä.

III- 44. Omatekoinen poltin.

III-21. Osaan pakata, purkaa ja säätää rinkan.

Rinkan pakkaus ja purku

- Yleensä rinkka on hyvä pakata yläosasta lähtien. Näin painopiste saadaan suhteellisen ylös. Kävellessä tämä keventää painon liikuttelua. Hiihtäessä taas liian korkea painopiste lisää epävakautta, jolloin kaadutaan paljon helpommin.
- Tavarat tulisi pakata mahdollisimman litteästi lähelle selkää, jotta taaksepäin suuntautuva voima olisi mahdollisimman pieni, ja hartiat väsyisivät vähemmän.
- Ensimmäiseksi kannattaa pakata sellaiset tavarat, joita todennäköisesti tullaan tarvitsemaan harvemmin tai viimeisenä. Lopulta päällimmäiseksi, pakataan kaikki yleisimmin tarvittavat tavarat, kuten retkikeitin, juomapullo sekä taukotakki. Kastuvat tavarat laitetaan vesitiiviisti muovikasseihin tai kanoottipusseihin.
- Pakatessa rinkkaa aivan täyteen tulee muistaa, että mitään vetoketjullista taskua ei tule pakottaa kiinni pelkästään vetoketjusta vetämällä. Se todennäköisesti rikkoo vetoketjun. Tämän takia ketjun reunat kannattaa vetää käsin yhteen sulkemisen yhteydessä.
- Lopulta kun rinkka on pakattu ja lähtövalmis, kannattaa sen paino vielä punnita. Se onnistuu helposti aivan tavallisella ihmisen painoa mittaavalla puntarilla. Ensin punnitaan yhteispaino rinkan kanssa. Seuraavaksi punnitaan oma paino ilman rinkkaa. Vähentämällä oman painon yhteispainosta saadaan rinkan paino.
- Painon tulisi olla pienempi kuin sen kantajan painon kolmasosa. Eli jos henkilö painaa 60 kg niin rinkka pakataan painamaan korkeintaan 20 kg. Tosin yleensä viikonloppuretkillä paino on jossain 5-15 kg välillä riippuen hieman luksustasosta. Pidemmällä vaelluksella painoa kertyy paljon helpommin liikaa.

III- 45. Rinkan pakkaaminen.

Rinkkatyypit

- Suurin ero rinkan ja repun välillä on se, että rinkan paino kannetaan lantiovyöllä, ja olkaimet tukevat vain rinkkaa pystyssä selkää vasten. Repussa kaikki taakka tulee harteille.
- Rinkkoja on kahta eri tyyppiä: putkirinkkoja ja anatomisia rinkkoja, joita kutsutaan myös rosnarinkoiksi. Molemmilla rinkkatyypeillä on omat etunsa ja huonot puolensa. Riippuu aivan käyttäjän tarpeista, kumpi rinkoista on parempi. Putkirinkat ovat yleensä tilavampia ja tukevampia ja niissä on yleensä paljon kiinnityspisteitä. Rosnarinkat taas ovat kevyempiä ja näin hyviä esim. kilpailuissa. Putkirinkat ovat erähenkisempiä rennommassa retkeilyssä. Putkirinkoissa on yleensä myös yläkaari, johon voi kiinnittää hieman erikoisempaakin tavaraa, kuten telttakamiinan tai kaarisahan.

Säädöt

- Lantiovyö:
  - Tarpeeksi kireä (liian suuri lantiovyö mitätöi rinkan kanto-ominaisuudet täysin).
  - Muoviosat voivat hajota pakkasella.
- Selän pituus:
  - Etäisyys lantiovyön ja olkaimien välillä.
  - Lantiovyö lantioluiden päälle. Olkapäiden yläpuolella ilmarako.
  - Olkaimissa tuntuva voima taaksepäin, ei alas.
  - Mieluummin säädetään vähän liian pitkäksi kuin liian lyhyeksi. Tällöin paino tulee lantiolle, eikä olkapäille.
- Olkahihnat
  - Hartioiden leveys tarpeeksi leveäksi, niin niskassa kiertää veri.
  - Olkaimien pituus voidaan löysätä selkään noston helpottamiseksi, mutta kannettaessa pidetään suhteellisen kireällä.

Suoritusvinkkejä

- Kokouksessa vj voi ottaa ison kasan sekalaista varustetta (hyödyllistä sekä täysin turhaa) sekä rinkan. Vartiolaiset voivat näillä harjoitella erilaisten kokonaisuuksien pakkaamista.
- Rinkan säätäminen kannattaa ottaa retkellä ohjatuksi ohjelmaksi, sillä rinkkaa ei oma-aloitteisesti tajua säätää, vaikka rinkan kantaminen olisi väärien säätöjen takia hyvin epämiellyttävää.
- Punnitsemisesta voi tehdä arviointikilpailun: Retken alussa kun kokoonnutaan, jokainen arvioi rinkkansa painon. Sitten punnitaan ja se, joka osuu lähimmäksi, voittaa.
- Katso myös II luokan suoritus varusteiden valinnasta.

Lähteet

- Vartionjohtajan käsikirja, Suomen Partiolaiset ry 1997

III-22. Pystytämme laavun ja osaan pakata ja huoltaa sen.

Laavu on yleisin erähenkinen retkimajoite. Sillä tarkoitetaan etuseinästään avointa telttaa tai katosta. Tässä suorituksessa keskitytään ohuesta kankaasta tarkoitusta varten valmistetun laavun käyttöön ja huoltoon.

Pystytyksen valmistelut

1. Kankaasta valmistettuja laavuja on kahta tyyppiä. Alumiinipinnoitetulla sisäpinnalla varustettu laavu valitaan talvella, kun halutaan nuotion loimun lämmittävän nukkujia. Ilman alumiinipinnoitetta oleva laavu on kesällä kevyempi kantaa ja pitää paremmin vettä vesistönylityksissä.
2. Laavu paikaksi valitaan tasainen 3 x 3 metrin alue. Se ei saa olla liian märkää suota tai liian kovaa kalliota, johon telttakiilat eli vaarnat eivät uppoa. Tuulisella säällä sen olisi hyvä olla myös tuulen suojassa. Jos laavun eteen on tarkoitus sytyttää nuotio, suunnataan laavun kylki kohti tuulta, koska tällöin savu ei tule laavuun sisälle.
3. Useimmissa lippukuntien tai vartioiden laavuissa ei ole vaarnoja tai keppejä valmiina, vaan ne tehdään riukupuusta retkipaikalla. Laavua varten tarvitaan noin 5 cm paksuisia keppejä seuraavasti: Etukepit 2 kpl pituudeltaan 50-100 cm ja takakepit 2-3 kpl 30-50 cm. Isompia vaarnoja naruihin tarvitaan 5 kpl paksuudeltaan 5 cm ja pituudeltaan noin 30 cm ja pienempiä vaarnoja paksuudeltaan 2 cm pituudeltaan 20 cm noin 10 kpl. Isommat vaarnat käytetään kulmista ja takaa keskeltä lähteviin naruihin.
4. Vaarnat ja kepit tehdään kohtuullisen tuoreesta puusta teroittamalla kirveellä. Keppien pituus riippuu laavun mallista ja käyttötarpeesta. Laavu pystytetään matalammaksi, jos on tuulinen sää tai laavuun pitää mahtua nukkumaan paljon ihmisiä. Laavu pystytetään korkeammaksi, jos sisällä halutaan sateen vuoksi laittaa ruokaa tai puuhastella, sekä kun halutaan suurin lämpö nuotiosta heijastuvasta loimusta. Kepit ja vaarnat teroitetaan kirveellä kannon tai maapuun päällä hakaten. Puukolla teroittaminen on erittäin hidasta. Keppejä teroitetaan vain sen verran, että ne sopivat laavun lenkkeihin. Jos vaarnat uppoavat huonosti maahan, voidaan teroittaa myös keppien alapäät. Pehmeässä maassa vaarnoja ei välttämättä tarvitse teroittaa ollenkaan ja joka tapauksessa riittää hyvin karkea teroitus.
5. Routaiseen ja lumiseen maahan pystytettäessä voidaan käyttää lumeen kiinnitettyjä vaarnoja. Silloin isot vaarnat laitetaan vaakatasoon lumen pinnalle kohtisuoraan naruun nähden. Soljeton naru laitetaan kulkemaan vaarnan keskikohdan alta ja vaarna polkaistaan lumeen. Päälle kerätään lunta, joka poljetaan tiiviiksi. Naru kiristetään solmimalla lumen pinnan yläpuolelta. Narut tulee sitoa niin, että ne saadaan vedettyä pois vaarnan alta, jos vaarna jäätyy yön aikana tiukasti maahan.
6. Ennen pystytystä laavun pohjan alalta kerätään pois kivet, risut ja kävyt, sekä lapioidaan tai potkitaan lumet pois. Lunta ei välttämättä tarvitse lapioida pois, jos sitä on paljon ja hanki kantaa hyvin. Silloin se toimii hyvänä eristeenä maata vasten.

Pystytys

1. Laavu poistetaan pussista, levitetään kangas ja selvitetään narut suoriksi. Pussi solmitaan kiinni laavun etukeppiin, jolloin se ei katoa. Varataan valmiiksi tehdyt vaarnat ja kirves.
2. Sovitetaan molemmat etukepit ja reunimmaiset takakepit paikoilleen.
3. Kiinnitetään toisen etu- ja toisen takakulman vaarnat ja narut (III- 47). Vaarnat vedetään suoraan linjaan, kun katsotaan vastakkaisesta kulmasta, noin kahden metrin päähän. Eläviä puita kannattaa käyttää vaarnojen sijaan vain, jos ne ovat täsmälleen oikeassa suunnassa. Seuraavaksi kiristetään naruja sen verran, että niiden kulmien kepit pysyvät pystyssä. Narujen kiristämiseen käytetään laavun omia kiristyssolkia tai jotain helposti kiristettävää solmua. Suositeltavaa olisi käyttää telttanarun kiristyssolmua. (katso suoritus II-24.)

4. Kiinnitetään jäljellä olevat etu- ja takakulman vaarnat ja kiristetään narut. Tämän jälkeen laavu pysyy pystyssä.
5. Kiinnitetään takaosan keskinaru. Jos takakepit ovat riittävän korkeat, taakse keskelle ei tarvitse laittaa keppiä olenkaan. Silloin saadaan katolle parempi kaato sateen varalta. Takakeskinaru vedetään silloin maahan suoraan.
6. Kiinnitetään etuliepeen narut. Voidaan kiinnittää samoihin vaarnoihin etukulmanarujen kanssa.
7. Kiinnitetään liepeet pienillä vaarnoilla takakulmista lähtien (III- 46). Vaarnojen tulee luistaa liepeen lenkeistä läpi, etteivät lenkit repeydy painuessaan maan sisään.
8. Viimeistellään kiristys niin, ettei katolle jää ryppyjä ja se on kireällä (III- 48). Koko katon alueella tulee olla kaato kohti takaosaa, ettei se kerää vesipussia missään sateessa. Aina on varauduttava, että viimeistään aamuyöstä sataa.

III- 47.

III- 46.

III- 48.

Pakkaus

1. Laavu kaadetaan pystyttämistä käänteisessä järjestyksessä. Tällöin varmistutaan siitä, että kaikki vaarnat tulee irrotettua, eikä huolimattomuuttaan revitä liepeiden lenkkejä. Solmut avataan saman tien.
2. Laavun kepit ja kiilat kerätään yhteen siistiin pinoon puun alle.

3. Seuraavaksi selitetään laavun oikea pakkaaminen, joka pidentää laavun käyttöikää ja saa laavun aina mahtumaan pussiinsa. Kaksi henkilöä ottaa kulmista kiinni, toinen etu- ja toinen takakulmista. Ravistetaan laavu mahdollisimman roskattomaksi ja kuivaksi.
4. Taitetaan molemmat etukulmat yhteen ja samoin takakulmat, niin että yläpuoli jää sisäpuolelle. Kerätään laavun narut taitoksen sisäpuolelle.
5. Kaadetaan kaksinkerroin oleva laavu kyljelleen maahan mahdollisimman suoraksi. Oiotaan liepeissä ja muualla olevat suuremmat rypyt.
6. Taitetaan liepeen puolelta kaksinkerroin ja vielä kerran kaksinkerroin. Tehdään laavusta 25-30 leveä tasalevyinen kaistale.
7. Rullataan takaa eteenpäin rulla alusta asti tiiviinä. Yksi pakkaaja rullaa ja toinen putsaa roskia rullasta.
8. Sujautetaan laavu pussiin.

Huolto ja korjaus

- Laavukangas homehtuu, jos se jää kosteana pussiin. Jos retkellä on satanut tai aamukaste tai lumi on kostuttanut laavua vähänkin, se on tuuletettava ja kuivattava viimeistään vuorokauden kuluttua retkestä. Kuivattaminen tapahtuu levittämällä laavu auki niin pitkäksi aikaa, että se on kaikkialta kuivan tuntuinen, kuitenkin vähintään vuorokaudeksi kuivaan paikkaan.
- Laavun narut tarkastetaan jokaisen käytön jälkeen. Kaikki ylimääräiset solmut avataan ja liian lyhyet tai katkenneet narut uusitaan.
- Keskeltä laavukangasta olevat reiät paikataan liimaamalla laavukangasta oleva paikka kankaan alapintaan. Pieniä kipinän polttamia ei tarvitse, eikä kannatakaan paikata, koska ne pitävät paremmin vettä kireällä ollessaan ilman paikkaa. Retkellä paikkauksen voi suorittaa ilmastointiteipillä, mutta paikka tulee poistaa retken jälkeen, koska teipin liiman kovettuessa muutamassa kuukaudessa se vain lisää repeämisriskiä.
- Laavu repeää usein kiristyksen seurauksena narujen kiinnityskohtien viereisistä saumoista. Nämä repeämät paikataan ompelemalla hieman paksummalla langalla (esim. karhunlanka) tiheää ommelta. Voidaan käyttää myös vahvalla neulalla varustettua ompelukonetta. Kankaan alapuolelle ompeleen kohtaan on hyvä sijoittaa myös paikkapala jakamaan rasitusta ja varmistamaan, että saadaan rypytön lopputulos. Repeytyneet liepeiden lenkit korjataan ompelemalla uusi lenkki liepeen alareunassa olevaan saumaan.

Suoritusvinkkejä

- Oleellista laavun pystytyksen oppimisessa on, että se tehdään joka kerta huolellisesti, kunnolla ja loppuun asti. Sitten, kun on musta jänkäsusi, voi alkaa vapaasti soveltamaan laavun pystytystä. Siihen asti se tehdään kunnolla eikä viritellä puihin kiinni ja jätetä vesipusseja.
- Ensimmäisillä kerroilla laavun pystytys on hyvä käydä vaiheittain koko vartion voimin läpi.
- Jatkossa voi jakaa laavunpystytysparit vaikka retkellä ja pitää laavutarkastus näille pareille. Jos mukana on tarpeeksi laavuja, voidaan pitää nopeus- tai/ja tyylikilpailu pystytyksestä.
- Huolto on hyvä käydä ensin yhdessä läpi ja jakaa sen jälkeen retken jälkeen aina jollekin vartiolaiselle.
- Laavun paikkaamista voidaan harjoitella lippukunnan kalustotalkoissa tai kokouksessa, kun laavu hajoaa.
- Laavun pakkaamisesta voi järjestää parikilpailun. Sitä voi tehostaa laittamalla laavun pussiin käsipallon tms. viemään tilaa tai sitoa toisen pakkaajan silmät.

III-23. Osallistun laavuretkelle.

Vartiolainen saa suorituksen, kun hän osallistuu laavuretkelle. Siihen ei lasketa kesäleirin haikkia tai partiotaitokilpailua.

Motivointi

Maastotoiminta on merkittävä osa partiota. Sen pitäisi olla puolet eräpartiotoiminnasta. Vartioiden retket muodostavat merkittävän osan maastotoiminnasta. Vartioiden tulisi tehdä vähintään kaksi, mieluummin enemmän maastoretkiä toimintavuoden aikana. Lisäksi tulevat osaston, lippukunnan ja muiden partiojärjestöjen retket. Tässä kohdin on esitetty ohjeita ja vinkkejä vartion retken järjestämiseen. Ne soveltuvat myös muiden maastoretkien järjestelyiden tueksi.

Retken ajankohdan sopiminen

Retken suunnittelu tehdään soveltuvilta osin vartion kanssa yhdessä. Ensimmäiseksi tulee valita retkelle päivämäärä ja tiedottaa se vanhemmille viimeistään 6 viikkoa ennen retkeä. Tällöin tarjotaan parhaat edellytykset saada retkelle mukaan paljon vartiolaisia. Ajankohdaksi ei kannata valita kevään viimeistä kuukautta ennen koulun loppua tai syksyn ensimmäistä kuukautta. Tällöin metsä on pullollaan sunnuntairetkeilijöitä ja on usein niin kuivaa, ettei voida tehdä tulia. Silloin on myös eniten koulun ja muiden harrastusten leirikouluja ja turnauksia.

Tavoitteet

Ennen retkeä on syytä pohtia vartiolaisten, johtajaparin ja osaston- tai joukkueenjohtajan kanssa retken tarkoitusta. Onko retkellä tavoitteena suorittaa tiettyjä suorituksia tai jokin taitomerkki. Ne ovat partion menetelmiä toteuttaa partion kasvatustavoitteita. Ne tulisi ottaa mukaan keskeiseen osaan retken ohjelmaa suunniteltaessa. Retkellä voidaan myös soveltaa tai testata jo opittuja partiotaitoja. Sen lisäksi retken tavoitteissa voi olla myös rentoutuminen, vartion yhteishengen parantaminen tai kunnon ja maastossa liikkumisen taidon kohottaminen. Retkellä voidaan myös ihan vaan keksiä älyttömyyksiä, mikä usein kyllä toteuttaa ainakin edellisen lauseen vaatimuksia.

Lukuisia valintoja

Retken suunnitteluun kuuluu myös lukuisia muita valintoja. Näissä kannattaa tervettä hulluutta hyödyntäen miettiä välillä myös vaihtoehtoisia ratkaisuja. Tehdäänkö päiväretki, yhden, kahden tai useamman yön retki tai kenties vartion oma leiri tai vaellus. Leiriksi kutsutaan yli kolmen yön retkeä, jossa ollaan

pääosin paikallaan. Vaellus (tai vaellusleiri) on yli kolmen yön maastoreissu, jossa ei olla paikallaan. Retkipaikaksi voidaan valita perinteisen Nuuksion lisäksi Sipoonkorpi, Helsingin tai Espoon keskuspuisto, Kirkkonummen Meiko tai jotain vähemmän perinteisiä retkeilyalueita, kuten Kytäjän kartanon maat Vihtijärvellä ja Hyvinkäällä, Petikko Vantaalla, Fiskarsin maat Pohjan kunnassa tai Kiljavan ympäristö. Nuuksiosta löytyy myös monia rauhallisempia ja vähemmän käytettyjä seutuja, kuten Sahajärvi, Vaakkoi, Kauhala, Salmenkartano tai Serena. Retkellä voidaan yöpyä perinteisten laavun, PJ:n tai kämpän lisäksi esimerkiksi erätoverissa, pressukatoksessa, havulaavussa, nigerteltassa, asuntovaunussa, veneessä, maa- tai lumikuopassa, lumi- tai kallioluolassa. Retkelle voidaan mennä bussin ja vanhempien kyytien lisäksi esimerkiksi kävellen, polkupyörillä, hiihtäen tai veneellä. Retkelle lähteminen omineen ilman vanhempien kyytejä lisää vartiolaisten omatoimisuutta ja tekee retkestä enemmän vartion oman jutun, mikä parantaa vartion yhteishenkeä.

Retken ennakkovalmistelut

Retken valmisteluissa tulee ottaa huomioon vartiolaisten (ja osastonjohtajan) mielipiteet. Vartiolaisten osallistuminen retkelle riippuu heidän omasta sitoutumisesta ja innostumisestaan, mutta vielä enemmän vanhempien suhtautumisesta. Siksi onkin oleellista tiedottaa vanhemmille hyvissä ajoin retkestä esimerkiksi retkilapun muodossa seuraavia asioita:

Retkilapussa

Mitä?		Vartio Nyppynenien laavuretki
Missä?		Nuuksiossa Sorlammella
Milloin?		2.-3.12.2006
Millä kuljetaan?		Kuljemme vanhempien kyydillä. Kyydit sovitaan lähdössä. Retkilapun palautettavassa osassa voinko viedä – ruksiruutu.
Koska?		Lauantaina 2.12. kello 9.00 Kololta
Takaisin?		Sunnuntaina 3.12. kello 14.00 Pirttimäen ulkoilualueen parkkipaikalta
Mitä mukaan?		Yksilöity varustelista. Vaikka vartsulaiset tietäisivätkin, mitä tarvitaan, on hyvä laittaa lista vanhempien tiedonhalua varten.
Ohjelma?		Retkilapussa on hyvä mainita jotain retken ohjelmasta, jolla pyritään erottamaan retki muista retkistä. Esimerkiksi retkellä on tarkoitus suorittaa kisällitason suunnistustaitomerkki, sekä rentoutua nuotion loimussa.
Hinta?		Retki maksaa 5 euroa, joka maksetaan vartionjohtajalle viimeistään edellisessä kokouksessa ennen retkeä tai muuten lippukunnan käytännön mukaan. Rahat kannattaa kerätä etukäteen, jos ei halua sijoittaa omia rahojaan retken järjestelyihin ja samalla saa sitoutettua vartiolaiset paremmin lähtemään. Kirjaa tähän lippukuntasi käytäntö:
Ketä?		Retkelle osallistuu vartio Nyppynenät
Kuka johtaa?		Retkenjohtajana on vartionjohtaja Pekka Partiolainen.
Lisätietoja?		Lisätietoja saa retkenjohtajalta puhelimitse 040 123 456.
Ilmo?		Ilmoittautuminen tapahtuu palauttamalla oheinen lappu vartionjohtajalle viimeistään viikko ennen retkeä.
Lupa?		Alle 15-vuotiailta tarvitaan SP:n turvallisuusohjeiden mukaan huoltajan

Mitä?		Vartio Nyppynenien laavuretki
		allekirjoittama lupalappu retkelle. Voidaan hoitaa myös puhelimitse tai suullisesti tavattaessa vanhempia.
Allergiat ja sairaudet?		Vj:n pitää tietää vartiolaisten allergiat ja toimintaan vaikuttavat sairaudet (sydänvika, diabetes, epilepsia tms.). Jos ne eivät ole varmasti muistissa tai tiedossa, on ne syytä kerätä retki-ilmoittautumisen yhteydessä.

Keskustele, kysy ja ILMOITA

Retkestä on hyödyllistä keskustella osastonjohtajan (joukkueenjohtaja) kanssa ennen retkeä ja kertoa suunnitelmistaan. Tällöin voi saada hyviä kommentteja ja vinkkejä retken parantamiseksi. Samalla on myös luontevaa esittää pienimmätkin kysymykset. Tämä keskustelu olisi hyvä käydä esimerkiksi 3 viikkoa ennen retkeä. Viikko ennen retkeä pitää ilmoittaa LPKJ:lle retkestä. LPKJ on viimekädessä vastuussa kaikesta lippukunnan toiminnasta, myös kyseisestä retkestä, joten hänen pitää tietää, mitä tapahtuu ja milloin.

Retkipaikasta etukäteen

Retkipaikasta pitää etukäteen selvittää, onko luvat tai voidaanko tehdä tulet ja tarvitaanko erikseen lupa yöpymiseen. Jokamiehenoikeuksien perusteella on lupa telttailla, mutta lähes kaikilla kaupunkien ulkoilualueilla – Pirttimäki (Hki), Oittaa (Espoo), Luukki (Hki), Vaakkoi (Hki), Karjakaivo (Hki), Kattilajärvi (Espoo) jne. – ja Nuuksion kansallispuistossa tarvitaan erikseen lupa telttailuun. Sitä voi kysellä kaupunkien liikuntapaikkamestarilta (Hki), ulkoilupalveluista (Espoo) tai kansallispuiston osalta Metsähallituksen Etelä-Suomen luontopalveluista. Lisäksi on selvitettävä, millaisia poltto- ja riukupuita retkipaikalta on saatavissa. Onko valmiiksi pilkottuja puita ja ovatko ne kuivia vai joudutaanko puut hakemaan maastosta ja pilkkomaan. Luonnollisesti täytyy myös selvittää, mitä kautta ja millä kyydillä retkipaikalle kannattaa mennä. Osastonjohtajalta voi myös kysellä, mistä kannattaa etsiä karttaa retkipaikalta tai onko käytettävissä oleva kartta oleellisilta osin ajantasalla. Kyselemällä selviää usein myös, kuuluuko kännykkä retkialueella (ei ole itsestäänselvyys Nuuksiossakaan) tai mistä löytyy lähin lankapuhelin. Varsinkin talvella puhelimen akku voi hyytyä pakkasessa, jolloin hätätapauksissa täytyy turvautua lähimpään lankapuhelimeen.

Etukäteen on myös syytä selvittää, millaista maastoa retkipaikka on, jos se ei ole aikaisemmin tuttu. Soveltuuko se suunniteltuihin ohjelmiin, valittuun majoitteeseen ja liikkumistapaan. Onko saatavilla juoma- ja sammutusvettä. Onko suunnitellulla reitillä puomeja, jotka estävät autolla kulkemisen tai mahdollisen ambulanssin tulon. Talvella on hyvä etukäteen selvittää kuinka paljon retkipaikalla on lunta. Eroa Nuuksion ja kolon ympäristön välillä voi olla useita kymmeniä senttejä. Vaikka kaupungilla olisi maa paljas, metsässä voi olla kymmeniä senttejä lunta maassa, jolloin täytyy kulkea hiihtäen. Talvella tulee reitinsuunnittelussa ottaa huomioon, että ulkoilureitit ovat pääosin ajettuina latuina, jolloin niitä ei voida kulkea kuin hiihtäen. Ei ole suositeltavaa kävellä edes ladun vieressä, koska houkutus kävellä ladulla kasvaa helposti liian suureksi. Vaikka kukaan ei näkisikään, partiolaisia on helppo syyttää Nuuksiossa latujen tallaamisesta, koska siellä ei kulje talvella jalan muita.

Varasuunnitelmat

Ennen retkeä mietittävä varasuunnitelmat ajatuksen tasolla; mitä tehdään jos sataa, pakastaa, on tai ei ole lunta. Ajatus kannattaa uhrata myös sille, mitä tehdään, jos retkenjohtaja tai joku muu sairastuu ennen retkeä tai retken aikana. Huolella paperille tehdyt suunnitelmat auttavat ketä tahansa viimehetkellä hälytettyä pätevää vartionjohtajaikäistä vetämään retken, vaikka ratkaiseva johtaja ei pääsisikään. Retkeläisen sairastuminen retkellä pitää vain pyrkiä hoitamaan helpottamalla fyysistä rasitusta ja vasta viimeisenä keinona lähettää retkeläinen kotiin vanhempien kyydillä.

Kalusto

Retken kaluston hankkimiseen liittyen on mietittävä, mitä vartiolaisilta ja johtajilta löytyy kotoa ja mitä pitää ottaa kololta tai hankkia jostain muualta. Vartion kaluston kunto tarkastetaan ennen retkeä. Lippukunnalta tarvittavan kaluston saatavuus tarkistetaan lippukunnan kalustonhoitajalta hyvissä ajoin ja sovitaan, miten ja milloin lainaus ja palautus hoidetaan.

Ruuat

Retken ruuat suunnitellaan paperille hyvissä ajoin ennen retkeä. Niissä mietitään, mitä tehdään ja koska syödään, mitä ruokatarvikkeita tarvitaan ja kuinka paljon, paljonko ne tulevat maksamaan ja miten ne valmistetaan. Muista huomioida retkeläisten allergiat ja erityisruokavaliot jo suunnitelmissa. Ruokailut ovat retken kohokohtia, joten ruokien valmistamisesta voi tehdä kohokohdan ja ruuat tulisivat olla maittavia, ravitsevia sekä lämpimiä. Ruokailurytmi tulee miettiä niin, ettei tule liian suuria välejä aterioille tai ne täytetään eväillä.

Retkellä muistettavaa

Aamulla		Tarkista		Kaikki paikalla? Kaikki yhteiset varusteet? Kaikilla omat varusteet? Mielialat?
		Mieti		Mitä vastaat vanhempien kysymyksiin?
		Pakkaa		Vartiolaisten rinkat kokonaan uudestaan. Kaikki kamat rinkkaan sisään.
Retkellä		Huomaa muutokset		Säätilassa Mielialoissa Terveyden tilassa Kunnossa Aikatauluissa Tilanteessa
		Mieti		Mitä seuraavaksi Mitä seuraavaksi jos...
		Kerro		Mitä / miten ? Miksi pitää tehdä? Mitä ja miksi itse teet? Kannusta ja kehu, anna palautetta Kerro totuus.
Jälkeen		Hoida		Kaluston kunnostus ja palautus kunnolla ja ajoissa. Ylimääräiset ruuat Kiitokset paikasta Raportti retkestä Juttu vartion päiväkirjaan tai lpk-lehteen
		Mieti		Mikä meni hyvin / huonosti? Miksi? Mitä seuraavaksi ja milloin? Kirjoita ajatuksesi ylös!

Varusteet

Vartionjohtaja suunnittelee ja kirjaa vartionsa kanssa retken varusteet ennen retkeä. Seuraavassa on esitetty joitakin periaatteita varusteiden valinnassa ja viitteellinen varustelista kommentteineen.

Varusteet ovat aina osittain vartion ja lippukunnan kulttuurista riippuvia mielipidekysymyksiä. Yleisesti voidaan todeta, että kerrospukeutuminen on kaikilla keleillä oleellista. Tekokuituja valitaan liikuntaan ja talvella ainakin alimmiksi kerroksiksi. Luonnonkuituja valitaan nuotiolla istumiseen ja raskaisiin töihin, missä rikkoutumisvaara on ilmeinen. Työkaluiksi valitaan kestäviä ja teroitettuja. Majoitteen narut tarkistetaan ennen retkeä. Keittimestä tarkistetaan, ettei sinolipolttimo ole vuotanut kattilaan ja että kaikki osat ovat tallella. Nestemäiset polttoaineet vaihdetaan pois alkuperäisistä pulloista (jotka vuotavat hyvin usein) ja pullot merkitään selvästi, ettei kukaan juo niistä.

Henkilö-kohtaiset varusteet				Kommentteja
	Päällä	Alusvaatteet		Tekokuitua, pitkät?, mukavat ja hiertämättömät
		Kengät		Talvella saappaat, joihin mahtuu kahdet villasukat ja paksut pohjalliset
		Anorakki, kevyt takki		Ohut kuorivaate liikkumiseen, ei paksuja toppavaatteita
		Vyö		
		Hattu		Pipo, lippis tai karvalakki sään mukaan.
		Sukat		Tekokuitua + villasukat tarvittaessa
		Partiohuivi		
		Heijastin		Näkyvillä kokoajan
		Ensiside		Taskussa aina maastossa ollessa
		Housut		Ei farkkuja tai mieluummin ei puuvillaa. Ei parhaita housuja, koska voivat rikkoontua
	Rinkkaan	Varasukat		Tavalliset ja villa
		Hanskat		Talvella voidaan käyttää useita päällekkäin
		Pipo		Vaikka lähtiessä olisi päässä lippis
		Sadekamat?		Voivat olla myös kalvovaatteita, esim. Gore-tex, Drymax. Ei viittaa.
		Puukko		Teroitettuna ennen retkeä.
		Muki ja lusikka		
		Ruokailuvälineet?		Haarukka, veitsi, muovilautanen x 2, astiapyyhe, kangaspussi, pakki
		Kynä		Lyijykynä ja spriitussi toimivat myös talvella
		Suorituskirja		Ja muistiinpanovälineet
		Kompassi		
		Karttasuoja		Karttalaukku tai karttamuovi
		Ensiapuvälineet		Vähintään laastaria ja henkilökohtaiset lääkkeet.
		Tulitikut		2 askia eri paikoissa pakattuna vesitiiviisti.
		Lamppu		Otsalamppu kätevin, riittävästi pattereita
		Muovipusseja		Kamat rinkan sisällä vesitiiviisti, yksi ylimääräinen muovipussi
		Sukset?		Niihin sopivat kengät. Leveät tai kapeat.
		Juomapullo		Vähintään 1 litra. Lähtiessä täynnä vettä.
		Rannekello		Vartsulaisten täytyy tietää ajankulu, kun eivät voi käyttää sitä kännykkäänsä.
		Ei kännykkää		Vartiolaisten kännyköiden mukaan ottaminen retkelle aiheuttaa usein ongelmia, kun he soittelevat kotiin ja äiti tuppaa hakemaan kotiin.
		Rinkka / reppu		Johon mahtuvat kaikki varusteet sisään.
		Makuupussi		Extreme-lämpötilan voi alittaa ongelmitta noin kymmenellä asteella eli talvellakaan retkelle ei tarvitse mitään -30 pussia.
		Makuualusta		Normaalisti riittää Etola-alusta, mutta kovilla pakkasilla kannattaa ottaa kaksi.
		Henkilökohtaiset hygieniavälineet		Vessapaperi, hammasharja ja -tahna, saippua, dödö, kosteuspyyhkeitä, siteet/tamponit

Henkilö-kohtaiset varusteet				Kommentteja
		Saunakamat?		Pyyhe
		Taukotakki		Lämmin takki tai haalari, jota käytetään paikallaan ollessa. Liikkuessa ei käytetä toppavaatteita.
		Villapaita?		Villaa tai fleeceä.
		Villahousut?		Villaa tai fleeceä.
		Vaihtovaatteita?		Vaihtovaatteita ei kannata laittaa viikonlopun retkien lappuihin, koska niitä ei jaksa kuitenkaan kantaa hirveitä määriä.
		Hyttysmyrkky?		Hyttyshattu kesällä laavussa?
		Soitin?		Kitara, huuliharppu, ei elektronisia
		Vara-kengät?		Saappaiden tai monojen lisäksi mahdollisia.
		Pilli?		

Yhteiset	Johtajalla	Karttalaukku		Sisältäen kartat ja varakartat, ja suunnitelmat vesitiiviisti
	Yleisesti	Kirves		Fiskars 600 riukuun ja askarteluun, Fiskars 1000-1400 polttopuille.
		Saha		Kaarisaha polttopuille, riukuun retkisaha, askarteluun timpurinsaha
		Majoite		Maavaate, kevytpeite
		Keitin?		Polttoainetta tiiviisti (ei kaupan sinolpulloa)
		Ruuanlaittoväli-neet		Kauha, vispilä, veitsi, lasta
		Tiskivälineet?		Tiskiharja, -aine ja –pyyhe
		Kahvia/Teetä		Sokeria, maitojauhetta, mausteita
		EA-kamat		2 ideaalisidettä, 3 joustosidettä, sidetaitoksia, 10 laastaria, 2 perhoslaastaria, urheiluteippiä, valkovaseliinia, kyypakkaus
		Narua, köyttää?		Rautalankaa, nauloja, ruuveja, teippiä, lanka, neula, liimaa, kangasta, turvaköysi
		Suksivälineet?		Voiteet, korkki, voitelurauta, kynttilä, varakärki- ja sompa, ahkio
		Muuta?		Kamera, kiikarit, aurinkolasit, myrskäri

Retken ohjelmaideoita

Seuraavassa on luetteloitu ideoina erilaisia retken ohjelmaideoita.

Suunnistus: Vaeltaminen, parikisa, pistesuunnistus, valokuvasuunnistus, reittiviiva- tai latusuunnistus, kompassisuunta- ja etäisyyssuunnistus.
Askartelu: Puulusikka, kuksa polttokovertamalla, pajupilli, hajukynttilä, lyijyvalu, retken teeman mukainen paperiaskartelu, lohenpyrstöliitos, ristirihmos, pujos, vitsas, lumikenkä, puulusikka, tuohituokkonen, jousipyssy, tikapuut (köytöksillä) ja puumaja
Kiipeily puihin tai kalliota pitkin, köysilaskeutuminen, luistelu,
Rinkkalautta, donitsi, köysisilta, havulaavu, loue, rinkkateline, jäistä pelastaminen, puukon teroitus
Kiehisten vuoleminen, tulenteko tuluksilla, tuliporalla, teräsvillalla ja patterilla, suurennuslasilla, siirtämällä tuli toisesta paikasta (esim. 1 km)

Ensiapu, teoria, käytännön tilanne (oikeaa sian verta), paleltumat, palovammat, pienet haavat käytännössä, hypotermian ensi merkit,
Lumisota, jää- tai lumiveistosten teko, lumimajoitteen teko, mäenlasku, mäen jäädyttäminen
Präidis, sissisota, fikkarihippa, ilman valoa liikkuminen, majakka, heijastin / kynttilä rata hartaasti tai juosten,
Ruoka nuotiolla: haudutus, loimutus, friteeraus, flambeeraus, folionyytit, heinälaatikko, rosvopaisti, savustus, uuniruoka, tikussa tai kivellä kypsentäminen, paperiastiassa kypsentäminen, jamboreen tulilla
Kalastus: onkiminen, virveli, pilkki, verkko, iskukoukku, tuulastus, pitkäsiima, ongen kohon ja vavan teko, perho,
Ruokaa luonnosta: kalaa, marjoja, sieniä, heinän jyviä, pettua, jäkälää, juuria (lumme, voikukka), teetä
Rakovalkea, jätkäntuli, kantotuli, risutuli, keikkiskeppi, kolmijalka (+koukku)

Lisäksi kaikki suoritukset ja taitomerkit. Soveltakaa ja ideoikaa.

Jänkäsudet

Jänkäsudet ovat suoritusmerkkejä, joita saa, kun käy tietyn määrän retkillä, leireillä ja kisoissa, sekä on riihittänyt tietyn luokan. Ne kiinnitetään partiopaidan oikeaan hihaan. Jänkäsusien tarkoituksena on innostaa retkeilyyn ja maastotoimintaan, sekä antaa samalla osaston (joukkueen)johtajalle ja lippukunnan muulle johdolle mahdollisuus seurata yksittäisten partiolaisten tai kokonaisten vartioiden aktiivisuutta. Vartionjohtajien pitää huolehtia, että jänkäsusiin liittyvä kirjanpito tulee hoidettua. Retkistä kirjataan retken järjestäjä (vartio Uppotukit), retken tyyppi (laavuretki), retken aika (pvm) ja ketkä osallistuivat.

Joitakin periaatteita, joita laskennassa käytetään: Kisoja ja kesäleirien haikkeja ei lasketa maastoretkiksi, eikä myöskään kodin tai perheen lomamökin takapihalle tehtyjä retkiä. Muuten voidaan laskea myös partiokavereiden omia retkiä, jos niissä täyttyy joitain partioretken tunnusmerkkejä. Retket ovat 1-3 yötä pitkiä. Leirit vähintään 4 yötä.

Jänkäsusien vaatimukset taulukko

	Retkeä	***Leiriä***	***Kisaa***	***Muuta***
Vihreä	5	1	1	III luokka
Sininen	10	2	2	II luokka
Punainen	15	5	5 (1 piirinkisat)	I luokka
Musta	25	10	10 (1 SM)	Viikon erämaavaellus

Lähteet:

Retkiohje, Teemu Penttilä, Järeän vj-kurssi 1998, 2002, 2005, 2006
Vartionjohtajan käsikirja, Suomen Partiolaiset ry, 1997
Turvallisuusohjeet, Suomen Partiolaiset ry, 2004, 2007

VARTIO NAALIN LAAVURETKI 18.-20.3.2005

Ohjelmassa on perinteistä eräilyä ja Tulentekijä-taitomerkin suorittamista. Lumitilanteen vuoksi maastossa liikutaan hiihtäen.

Lähtö: Pe 18.3. klo 17 kolon parkkipaikalta vanhempien kyydeillä, josta jatkamme Vaakkoin ulkoilualueen parkkipaikalle (Vihdintien varressa Rinnekodin risteyksen jälkeen).

Paluu: Su 20.3. noin klo 16 linja-autolla suoraan kotiin.

Retkellä yövytään avoimessa laavussa, jonka edessä poltetaan yön yli nuotiota vuorotellen tulta valvoen.

Varusteet:

- Rinkka (varusteet eivät mahdu normaali reppuun)
- Makuupussi (kylmempään kuin -10 astetta mukavuuslämpötila)
- Makuualusta (1-2 kpl)
- Puukko (teroitettuna)
- Kompassi ja karttamuovi tai -laukku
- Taskulamppu ja varaparistot
- Heijastin
- Vessapaperia
- Ensiside
- Tulitikut (vesitiiviisti pakattuna)
- Henkilökohtaiset hygienia välineet
- Termospullo täynnä kuumaa juotavaa
- Juomapullo (tyhjänä)
- Metallinen keittoastia (esim. pakki) kangaspussissa
- Lusikka, muki
- Lämmin taukotakki tai –haalari
- Kumi tai nahka saappaat (vähintään paksu pohjallinen ja villasukka mahduttava)
- Sukset, sauvat, monot, siteet, pitovoide (kokeile hiihtovarusteitasi ennen retkeä)
- Vaihtosukat ja –villasukat
- Rukkaset ja paksu pipo tai karvalakki
- Välihousut ja villapaita
- Sadetakki ja –housut

Päälle:

- Pipo, sormikkaat tai kevyet rukkaset, pitkähihainen aluskerrasto jos pakkasta (ei puuvillaa), ohuet ulkoilu/ retkeilyvaatteet (ei toppavaatteita, koska ne ovat liian kuumat hiihtämiseen, muista kerrospukeutuminen)
- Partiohuivi

Kaikki varusteet on nimikoitava ja pakatta rinkkaan, koska hiihtäessä ei voi kantaa mitään varusteita kädessään. Jos sinulla ei ole jotakin varustetta, kysy vartionjohtajaltasi sitä lainaan viimeistään 8.3.

Ilmoittautumislappu ja retkimaksu viimeistään kokoukseen 8.3.

Lisätiedot: Jukka Vartionjohtaja 040 123 456 tai Jukka.Vartionjohtaja@hotmail.com.

……leikkaa tästä…….....

Lapseni…….saa osallistua Naalin laavuretkelle 18.-20.3.2005.

Allergiat:
Voin kyydittä perjantaina retkipaikalle ¤
Huoltajan allekirjoitus:

III-24. Osallistun lippukuntani yöretkelle.

Vartiolainen saa suoritusmerkinnän osallistuttuaan lippukunnan yöretkelle, joka voi suuntautua maastoon tai kämpälle. Tarkoituksena on tutustuttaa vartiolainen lippukunnan omaan kulttuuriin retken muodossa.

Kämppäretken valmisteluja

Kämppäretken valmisteluun ja suunnitteluun kuuluu kaikki samat näkökohdat kuin laavuretkenkin. Niitä on esitetty edellisessä suorituksessa. Tässä on esitetty joitakin lisäyksiä. Kämppäretken päivämäärää ei voida sopia, ennen kuin kämppä on varattu. Pääkaupunkiseutulaisilla lippukunnilla on noin 40 kämppää, joten vaihtoehtoja kyllä riittää. Vinkkejä hyvistä kämpistä ja kämppäisäntien yhteystietoja voi kysellä osastonjohtajalta tai suoraan PäPan toimistolta. Kämppä on hyvä varata heti toiminnansuunnitteluvaiheessa kauden alussa tai vähintään 6 viikkoa ennen retkeä. Viikon alussa ennen retkeä täytyy soitella kämppäisännälle ja sopia avaimen noutamisesta. Samalla on hyvä tiedustella ajo-, käyttö- ja siivousohjeita kämpälle sekä sopia avaimen palauttamisesta.

Kämpälle saavuttaessa tarkistetaan palovaroittimen toiminta ja luetaan mahdolliset käyttöohjeet. Lähtiessä kirjoitetaan siisti ja asiallinen kirjoitus päiväkirjaan. Kämppä siivotaan hyvään kuntoon riippumatta siitä, millaisessa kunnossa se oli tullessa. Tulipesiä varten pilkotaan kunnolliset sytykkeet ja vuollaan kiehiset riippumatta siitä, kuinka paljon Hesaria on pinossa. Eräpartiolainen ei paperilla nuotiotaan sytytä. Polttopuita olisi hyvä tuoda valmiiksi yhtä täyttä lämmityskertaa varten, ettei kovalla pakkasella tulevan lauman tarvitse ruveta puutöihin. Retken jälkeen avaimen palautus hoidetaan alkuviikosta ja maksu hoidetaan lippukunnan rahastonhoitajan kautta samalla viikolla.

III-25. Osallistun päivä- tai yöpartiotaitokilpailuun.

Partiotaitokilpailut ovat tapa testata ja kehittää vartion taitoja ja yhteistoimintaa. Vartiolainen saa suorituksen osallistuttuaan pt-kisaan. Ne jaetaan päivä- ja yökilpailuihin, joista kumpi tahansa käy suoritukseen. Niissä on oiva tilaisuus soveltaa, kerrata ja testata kokouksissa opittuja taitoja sekä kehittää kykyjä, luovuutta ja fyysistä kuntoa. Vartion yhteishengen kannalta kilpailut tekevät myös hyvää. Vartionjohtajalle kilpailut ovat valmista, helppoa ja laadukasta ohjelmaa juuri oikealle ikäryhmälle järjestettynä.

Erilaisia kisoja

PT-kisoja ovat kansalliset (SM), piirin (esim. Törmä), EPT:n (Punkku, Pinkki, Vihreä), Järeän (Peikkari) ja lippukuntien omat (Peuran polku ja Karhunpalvelus). Muita kilpailuja (eivät siis pt-kisoja), joihin järeäläiset osallistuvat ovat kaupunkisalapoliisikilpailu Hiipivä Haamu, vaeltajakilpailu Trendi, Suomen ladun järjestämä erävaelluksen sm-kisat ja kansainvälinen suunnistusviestikisa Jukolan viesti. Partiotaitokilpailuista kaikki muut paitsi SM-kisat sopivat vartion ensimmäiseksi kisaksi.

Sarjat

Suuremmissa partiotaitokilpailuissa vartiot menevät jäsentensä iän perusteella eri sarjoihin, joilla on eripituinen reitti ja eri vaativuustason tehtävät. Kilpailukutsussa on mainittu kilpailun sarjojen vaatimukset. Jos vartio ei sovellu mihinkään kilpailun sarjaan esimerkiksi jäsentensä lukumäärän perusteella, se voi osallistua kilpailun ulkopuolella. Se tarkoittaa, ettei voi saada palkintoja, mutta pääsee kisaamaan ja nauttimaan aivan normaalisti.

Luonnolliset vartiot kilpailevat SM-kisoissa oranssissa ja vihreässä sarjassa, vj-ikäiset sinisessä ja punaisessa, siitä vanhemmat kisaavat ruskeassa ja harmaassa sarjassa. Piirin kisoissa on lisäksi lila

sarja luonnollisille vartioille. Tyttöjen sarjoja ovat oranssi, sininen ja ruskea. Muut ovat poikien- tai sekasarjoja. Espoon Punasessa sarjat menevät eri tavalla, koska Punkussa on kisattu tyttöjen yösarjoissa kauemmin kuin muualla. Luonnolliset vartiot kisaavat Punkussa valkoisessa sarjassa, vj-tytöt keltaisessa ja vanhemmat tytöt sinisessä.

Kilpailun rytmi

Yön yli kestävän kilpailun rytmi menee yleensä seuraavasti: Lähdössä lauantaiaamuna tunnin kätevyysnikkarointitehtävä, jonka jälkeen suunnistustehtävä. Siitä edetään vaellusrastien, joilla testataan ensiapua, luonnontuntemusta, kansalaistaitoja, partiotaitoja ja yhteishenkeä, kautta yörastille. Siellä pystytetään laavu, laitetaan ruokaa ja tehdään vähän pidempi kätevyystehtävä. Sunnuntaina testataan vielä taitoja muutamilla rasteilla, ennen kuin kisa huipentuu kiriin ja maaliin puolenpäivän aikoihin. Kilpailun tulokset julkaistaan reilun viikon kuluttua palkintojenjaossa. Järeän lippukunnat ovat Pääkaupunkiseudun mittakaavan perusteella erittäin aktiivisia kisaamaan. Useana 00-luvun vuonna järeäläiset (550 jäsentä) ovat kisanneet enemmän kuin helsinkiläiset yhteensä (6000 jäsentä). Järeä on myös menestynyt hyvin kisoissa.

Kilpailun varusteet

Yökisoissa kävellään usein 10-25 km, joten kannattaa miettiä tarkkaan, mitä varusteita niihin ottaa mukaan. Vaihtovaatteet, meikit ja mankat voi unohtaa heti kärkeen. Suomen partiolaisten julkaisussa Kisavartion opas, on vinkkejä kisaan valmistautumiseen. Kilpailuun on hyödyllistä ottaa riittävästi hyväkuntoisia työkaluja, jotka on testannut, huoltanut ja joita osaa käyttää. Eväitä kisoihin kannattaa ottaa niin paljon, ettei tarvitse pysähtyä matkalla laittamaan ruokaa, vaan pärjää yörastille asti. Seuraavassa yleistä listausta vartion yhteisistä varusteista. Niitä ei kaikkia kannata ottaa, mutta pikkuhiljaa vartionjohtajalle kehittyy silmää, mitä milloinkin tarvitsee:
Kirves 1-2 kpl (600-1400), saha (timpurin ja kaari, rautasahan terä), taltta, pihdit (monitoimityökalu), rullamitta, timpurinkynä, lyijytäytekynä 2 kpl, suorakulma, hiekkapaperi, sytkäri (bensa sytkäri paras), viila, vasara, höylä, kertakäyttölautasia, folio, suola, mausteita, voita, sokeri, teetä, kahvia, vessapaperi, kilpailunumerot, ohut spriitussi, sisalnaru, rautalanka, pikaliima, ilmastointiteippi, majoite, keitin, polttoaineen määrä mietitty (kaasu muttei talvella paras), nuotiokäyttöinen kattila

III Kansalaistaidot

III-26. Osaan hoitaa pintahaavoja ja tyrehdyttää nenäverenvuodon.

Nenäverenvuodon tyrehdytys

Nenäverenvuoto on yleinen vaiva lapsilla, ja aikuisillakin. Nenäverenvuoto on yleensä vaaraton, mutta jos se on todella runsasta, potilas on vietävä lääkäriin. Samoin jos potilaalla on verenohennuslääkitys (veri ei hyydy ja vuoto ei tyrehdy nopeasti), potilas on vietävä välittömästi lääkäriin. Vuoto voi yllättää missä tilanteessa tahansa, mutta se on helppo hoitaa.

Yleiset syyt:

- nenän kaivaminen
- nenään kohdistuva isku
- niistäminen, nuha
- poskiontelontulehdus
- yksilöllinen alttius

-> pinnalliset verisuonet rikkoutuvat

Hoito:

1. Aseta autettava istumaan etukumaraan asentoon (veri ei pääse nieluun->mahalaukkuun)
2. Käske autettavaa niistämään nenä tyhjäksi verihyytymistä
3. Paina vuotavaa sierainta kiinni nenäruston kohdalta paperin avulla (10–15 min)
4. Nenää voi välillä niistää tyhjäksi hyytymistä
5. Niskaan tai nenän päälle voi laittaa jotakin kylmää, kuten lunta pussissa, pakasteen tms. vuotoa heikentämään (verisuonet supistuvat kylmässä)
6. Mikäli vuoto ei lakkaa 25–30 minuutin aikana, vie lääkäriin

Haavatyypit

Pintahaava tai naarmu
Aiheuttajana esimerkiksi raapaisu. Iho rikkoutuu vain pinnalta, ja haavasta saattaa tulla verta ja kudosnestettä. Iho voi olla rikki laajaltakin alueelta.

Viiltohaava
Aiheuttajana jokin terävä esine, esimerkiksi puukko tai kirves. Haava voi olla pinnallinen tai syvä. Haavan reunat ovat siistit, mutta se voi ulottua lihaksiin, hermoihin, verisuoniin ja jänteisiin. Viiltohaavasta vuotaa yleensä runsaasti verta.

Pistohaava
Aiheuttajana jokin pistävä esine, esimerkiksi naula. Ulospäin haava näyttää siistiltä, mutta kudos on voinut vaurioitua vakavasti.

Ruhjehaava
Aiheuttajana tylppä esine. Iho on rikkinäinen ja repaleinen. Verenvuodon suuruus vaihtelee, mutta kudokseen voi vuotaa verta runsaastikin.

Ampumahaava
Aiheuttajana luoti. Sisäänmenoaukko yleensä pieni, ulostulo suuri ja verta vuotava. Näkyviä ulkoisia vammoja ei usein paljoa ole, mutta paineen aiheuttamat sisäiset vammat ovat yleensä vaarallisia.

Puremahaava
Aiheuttajan eläin tai ihminen. Tulehdusriski on suuri.

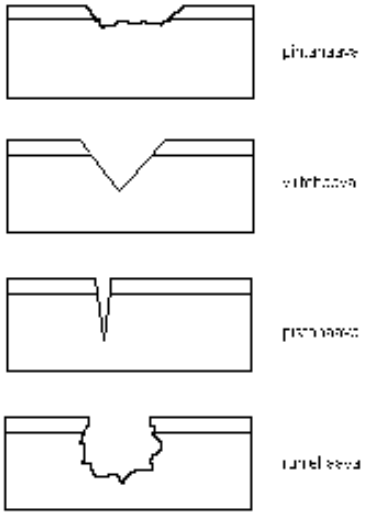

III- 49. Haavatyypit.

Lyhyt muistilista

Pintahaavan ensiapu:

1. Pese kädet!
2. Puhdista haava haavanpuhdistusaineella tai vedellä ja saippualla.
3. Tyrehdytä verenvuoto painamalla haavaa tai puristamalla haavan reunoja yhteen.
4. Jos kyseessä viiltohaava, sulje reunat haavateipillä tai perhoslaastarilla.
5. Peitä haava laastarilla, sidetaitoksella ja sido tarvittaessa joustinsiteellä.
6. Tarkasta jäykkäkouristusrokote (jos ei voimassa, ja haavassa ollut multaa, hiekkaa tms., niin lääkäriin!).
7. Anna haavan parantua, pidä side kuivana.
8. Lääkäriin, jos haava tulehtuu.

Ensiapu kaikkiin haavoihin:

1. Autettava makuuasentoon.
2. Tyrehdytä verenvuoto, eli paina vuotokohtaa sormella, nenäliinalla, ensisiteellä tai muulla vastaavalla.
3. Suojaa haava-alue sidoksella.
4. Tue raaja kohoasentoon. Silloin paine verisuonissa pienenee, ja vuoto vähenee.
5. Soita tarvittaessa hätänumeroon 112.
6. Anna ensiapua oireiden mukaan.
7. Seuraa autettavan tilaa, ja soita uudestaan hätänumeroon, mikäli tila muuttuu.

Paineside runsaasti vuotaviin haavoihin:

1. Autettava makuuasennossa, raaja koholla.
2. Paina vuotokohtaa.
3. Kääri haavan ympärille suojaside (esim. sideharso) ja jatka haavakohdan painamista.
4. Laita suojasiteen päälle paino (esim. sideharsorulla, tulitikkuaski, käpy) ja sido se kiinni tukevasti siteellä (esim. joustoside, kolmioliina, huivi)
5. Tarkista, ettei paineside kiristä.

III- 51. Paineside 1.

III- 50. Paineside 2.

Haava näytettävä lääkärissä muutaman tunnin kuluessa (kaikki, paitsi pienet pintahaavat):

- vuotaa runsaasti verta
- syvät pistohaavat
- haavat, joissa multaa, hiekkaa tms.
- eläinten ja ihmisten puremat
- haavat joissa on/ epäillään olevan vierasesine
- tulehtuneet haavat

HUOMAA SEURAAVAT ASIAT:

- älä poista vieraita esineitä haavasta, elleivät ne vaikeuta hengitystä
- älä liikuta vamma-aluetta turhaan
- älä puhdista jatkohoitoa vaativia haavoja

Suoritusvinkit

- Näytelmä: Vartio jakautuu ryhmiin, joissa esitetään erilaisia tapaturmia, joissa syntyy erilaisia ensiapua vaativia tapahtumia. Vartio antaa ensiapua tarpeen mukaan. Tarvikkeina oikeita sidetaitoksia ja tekoverta.
- Muistipeli: (sopii kaikenlaisen ensiaputaidon testaamiseen) tee kahdenlaisia kortteja, ensin sellaisia, missä on kuvattu toimintaohjeita ja sitten sellaisia, joissa lukee tapahtumien nimiä.

Esimerkiksi: ” Paina vuotokohtaa, kohota raaja. Puhdista ja laita tukeva side.” & ”Pieni viiltohaava”

- Kim-leikki: Pelatkaa Kim-leikkiä ensiapulaukun tavaroilla. Eli asettakaa pöydälle sideharsorullia, laastareita, saksia, kumihanskoja ja muita tarvikkeita. Sitten yksi menee huoneesta pois ja jokin tavaroista otetaan pois näkyviltä. Huoneeseen palaavan pitää yrittää arvata, mikä otettiin pois. Tavaroiden paikkoja voi myös vaihdella. Voidaan pelata myös niin, että kaikki vartiolaiset sulkevat silmänsä ja yhdessä miettivät, mikä/mitkä tavarat puuttuvat.
- Paineside: Harjoitelkaa painesiteen tekemistä ensin oikeista ja sitten tilapäismateriaaleista. Käyttäkää esim. partiohuivia ja erilaisia vaatteita.

Lähde

- SPR Ensiapuopas, Castrén, M., Helistö, N., Sahi, T. & Kämäräinen, L. 2006.

III-27. Tunnen heikkojen jäiden tuntomerkit ja esiintymisalueet. Harjoittelen turvallista liikkumista jäillä.

Suorituksen suorittaneet vartiolaiset osaavat liikkua turvallisesti jäillä ja arvioida, milloin kannattaa olla menemättä jäille.

Taustatietoa

Syksyllä jää on yleensä kiinteämpää ja vahvempaa kuin keväällä. Syksyllä jo viiden sentin paksuinen ns. teräsjää kantaa yksittäisen ihmisen. Jos suurempi joukko on samaan aikaan jäällä, paksuuden on oltava 10 cm ja jotta auto voisi kulkea turvallisesti, jään on oltava 20 cm paksua.

Keväällä jää on heikompaa, sillä aurinko ja jään pinnalle kertyvä sulamisvesi ja jään alla liikkuva lämpenevä vesi haurastuttaa jäätä. Jään päälle kertynyt vesi ei ole kuitenkaan aina merkki jään heikkoudesta. Etenkään keväällä ei pelkät senttimäärät kerro jään kestävyydestä vaan jään rakenne ratkaisee. Paksukin kevätjää voi siis olla petollista! Valkoinen ja läpinäkymätön jää on hauraampaa kuin kiinteä ja kirkas (teräs)jää.

Jäällä liikuttaessa onkin oltava varuillaan. Ennen jäille menoa on aina arvioitava sen kestävyys. Heikoille jäille ei pidä mennä eikä päästää muitakaan (varsinkaan vartiolaisiasi) menemään. Jos et itse ole varma jään kestävyydestä, kannattaa kysyä kokeneemmalta. Tuntemattomalla jäällä liikuttaessa pidetään kymmenen metrin turvavälit ja jokaisella on syytä olla naskalit kaulassa. Mukana tulee olla myös helposti saatavilla heittoköysi, jonka voi tarvittaessa heittää jäihin pudonneelle. Isossa joukossa heittoköysiä on hyvä olla useampi. Mikäli mukana on kuitenkin vain yksi köysi, sitä ei kannata antaa ensimmäiselle. Rinkan lantiovyöt ja suksien siteet kannattaa pitää auki sekä sauvojen lenkit pois ranteista, jos jäätä ei ole kuljettu etukäteen, niin että mahdollisessa jäihintippumistilanteessa pystyy nopeasti irrottautumaan rinkasta ja suksista.

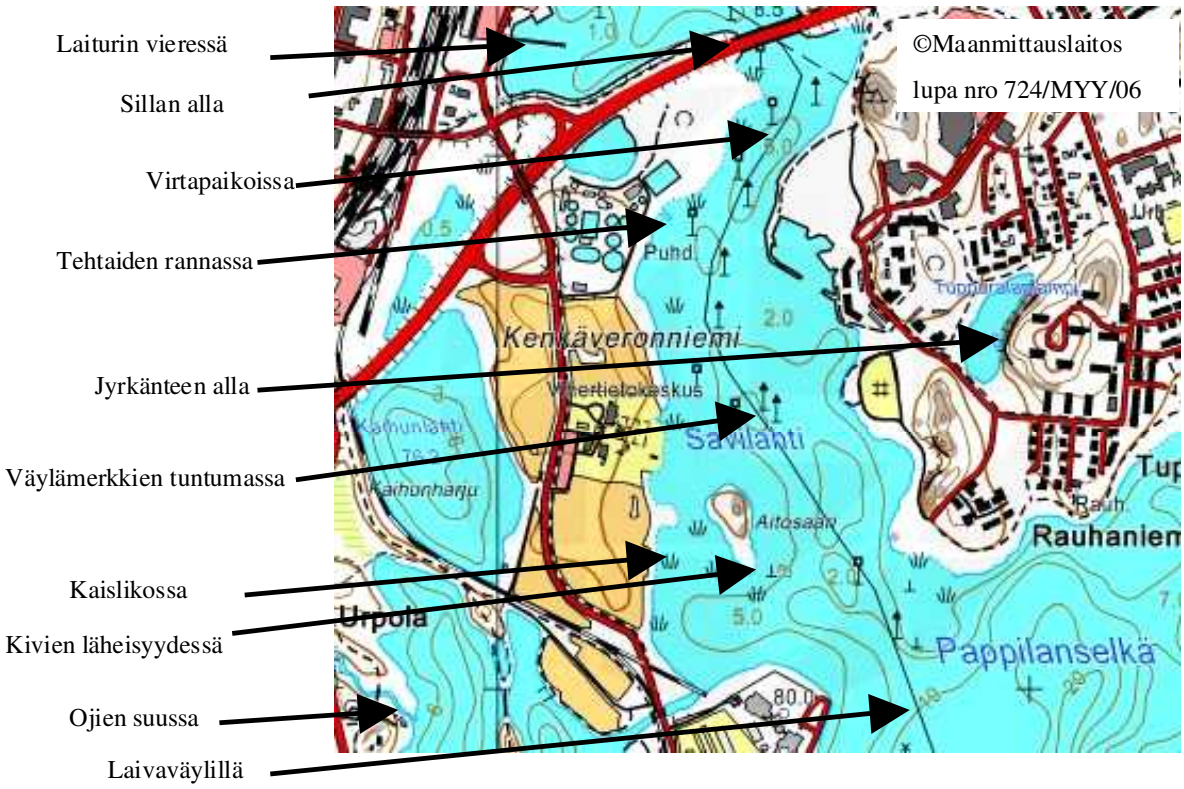

III- 52. Heikkojen jäiden esiintymisalueet. Paikka on Mikkelin keskustasta.

Tietyissä paikoissa jäät ovat aina heikompia kuin muualla, kuten:

- kivien luona
- saarien lähettyvillä
- niemen nokassa
- railojen luona
- virtapaikoissa
- joen ja ojan suussa
- laiturin luona
- siltojen alla
- kaislikossa
- järvien lähdepaikoissa
- viemärien suussa
- kapeissa salmissa
- vedenalaisten karien kohdalla
- suuren selän keskialueella tai avomerellä

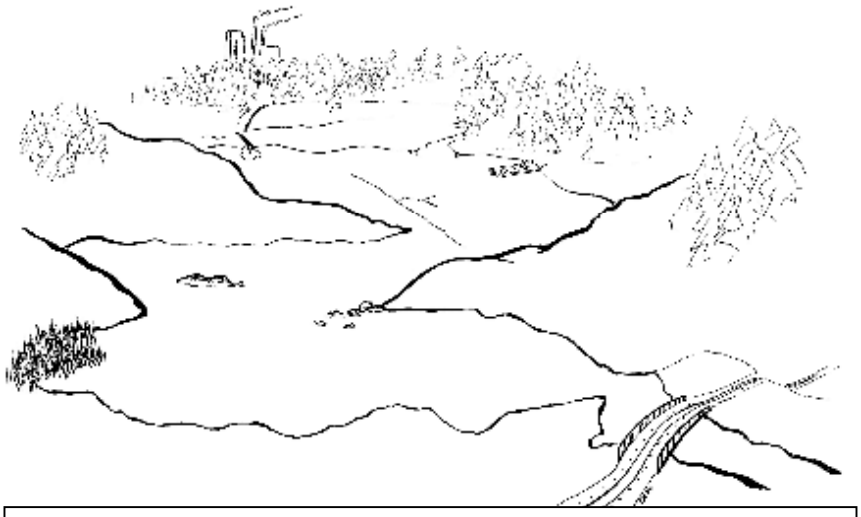

III- 53. Heikkojen jäiden esiintymispaikkoja maisemassa.

Suoritusvinkkejä

- Valitkaa kartasta jokin järvi tai muu vesialue (mieluiten paikka, johon olette menossa talviretkelle tai -kisaan) ja etsikää kartasta jo valmiiksi paikat, joissa saattaisi olla heikkoa jäätä. Paikan päällä voitte arvioida uudelleen, onko alueella muita mahdollisia sulakohtia.
- Jää on erilaista syksyllä, talvella ja keväällä, ja se saattaa paksuuntua ja ohentua talven mittaan. Käykää tutkimassa vartionne kanssa jonkun tietyn lammen, järven tai ojan kohdan jäätymistä ja sulamista eri aikoihin vuodesta. Heikkojen jäiden aikana voitte kokeilla jäätä kepillä tai heittämällä ison kiven jäälle.
- Tehkää kokouksessa tai retkellä avanto ja mitatkaa jään paksuus. Arvioikaa, kuinka monen ihmisen tai auton painon jää kestää.
- Vj piirtää paperille järven ääriviivat ja jokainen vartiolainen käy vuorollaan piirtämässä kuvaan yhden paikan, jossa on heikkoa jäätä.

Lähteet

- Vartionjohtajan käsikirja, Erä- ja meriohjelman, Sudenkolo 1978
- Vartionjohtajan käsikirja, Suomen Partiolaiset ry 1997
- Sudenpennun kirja, Suomen Partiolaiset ry 2002
- Toimen Pojat: http://tp.partio.net/suoritus/index.php?id=18

III-28. Osaan hälyttää apua onnettomuustilanteessa.

Hätäkeskus suosittaa soittamaan hätänumeroon 112 kiireellisissä, todellisissa hätätilanteissa hengen, terveyden, omaisuuden tai ympäristön ollessa uhattuna tai vaarassa, tai jos on syytä epäillä näin olevan.

Hätätilanteessa on tärkeintä muistaa hätänumero 112 ja soittaa siihen mahdollisimman nopeasti, jotta apu saadaan pikaisesti paikalle. Hätänumeroon soittamista ei tarvitse pelätä. Ammattitaitoiset hätäkeskuspäivystäjät kysyvät tarvittavat kysymykset ja antavat neuvoja sekä opastavat soittajaa. Samasta numerosta tavoittaa ambulanssin, palokunnan, poliisin, meripelastuksen ja myrkytyskeskuksen. Huonon kuuluvuuden vallitessa tai jos ei voida soittaa apua välittömästi onnettomuuspaikalta, on syytä opetella selkeä toimintamalli.

Alla on selitetty pääpiirteittäin, miten hätäpuhelu etenee.

1. SOITA HÄTÄPUHELU ITSE, JOS VOIT.
Tärkeää olisi, että hätäpuhelun soittaisi hän, jota asia koskee. Hänellä on sellaisia tietoja, joita päivystäjä tarvitsee määritellessään, mitä apua hän paikalle lähettää. Välikäsien kautta tuleva puhelu voi viivästyttää avun paikalle tuloa.

2. KERRO, MITÄ ON TAPAHTUNUT.
Hätäkeskuspäivystäjä kysyy soittajalta tietoja tapahtuneesta, jotta hän osaa tarvittaessa lähettää juuri siihen tilanteeseen oikean avun.

- Mitä on tapahtunut?
- Onko ihmisiä vaarassa?
- Monta on loukkaantunut?
- Millä tavoin?

Elvytystapauksissa, jolloin avun saanti on minuuteista kiinni, hätäpuhelu aloitetaan toteamalla "ELVYTYSTAPAUS!!".

3. KERRO TARKKA OSOITE JA KUNTA.
Hätäkeskuksen alueella saattaa olla useita samoja osoitteita eri kunnissa. Siksi on tärkeää kertoa osoitteen lisäksi tapahtumapaikkakunta. Selvitä kaikille retkellä olijoille, missä ollaan ja miten voidaan opastaa apu paikalle. Tarkan osoitteen sijaan voit kertoa koordinaatit ja sanallisen kuvauksen.
Esimerkiksi: Yhtenäiskoordinaatiston piste P 6682760 , I 2534471 Espoon Sorlammen eteläkärki Nuuksion ulkoilumajalta Pirttimäen ulkoilumajalle päin 1,6 km.

4. KERRO MITEN PAIKALLE LÖYTÄÄ
Kerro mikä on lähin paikka (tai osoite) mihin pääsee autolla, mönkijällä, veneellä ja helikopterilla.

Miettikää valmiiksi ennen retkeä tai sen aikana. Kerro miten teidät löytää siitä eteenpäin. Lähetä opas mahdollisimman selkeään paikkaan, esimerkiksi valtatien risteykseen.

5. VASTAA SINULLE ESITETTYIHIN KYSYMYKSIIN.
Päivystäjän esittämillä kysymyksillä on tarkoituksensa. Kysymykset eivät viivästytä avun hälyttämistä. Kiireellisessä tapauksessa päivystäjä hälyttää jo puhelun aikana auttamaan tulevat viranomaiset ja yhteistyökumppanit, sekä antaa näille lisätietoja tapahtuneesta.

6. TOIMI ANNETTUJEN OHJEIDEN MUKAAN.
Päivystäjä on koulutettu antamaan ohjeita eri tilanteisiin. On tärkeää noudattaa annettuja ohjeita. Oikein suoritetuilla ensitoimenpiteillä on usein merkitystä tilanteen lopputuloksen kannalta.

7. LOPETA PUHELU VASTA SAATUASI SIIHEN LUVAN.
Liian aikainen puhelun päättäminen voi hidastaa auttajien paikalle saapumista. Saatuasi luvan puhelun päättämiseen, sulje puhelin. Pidä linja vapaana. Päivystäjä tai kohteeseen saapuva auttaja voi tarvita lisätietoja tapahtuneesta.
Opasta auttajat paikalle.
Soita uudestaan, mikäli tilanne muuttuu.

HUOM!

- Jos hätänumero on hetkellisesti ruuhkautunut - älä sulje puhelinta! Kuulet nauhoitteen, jossa kehotetaan odottamaan hetki linjalla. Hätäpuheluihin vastataan mahdollisimman nopeasti ja aina soittamisjärjestyksessä.
- Et tarvitse koskaan suuntanumeroa.
- Hätäpuhelu on maksuton.
- Kun otat kännykästä sim-kortin irti, voit soittaa hätäpuhelun. Tällöin sinun ei tarvitse tietää puhelimen pin-koodia. Puhelin käyttää tällöin minkä tahansa kuuluvilla olevan matkapuhelinoperaattorin tukiasemaa. Kannattaa siis kokeilla sim-kortin poistamista puhelimesta, jos tarvitsee soittaa hätäpuhelu, eikä puhelimessa ole kuuluvuutta.

Suoritusvinkkejä

- Harjoitelkaa ensin vj-vartiolainen, sitten vartiolainen-vartiolainen pareilla hätäpuhelun soittamista valmiista esimerkkitapauksista:
  - Avomurtuma vartioretkipaikalla (Paikka, jossa ollaan oltu. Vartiolaisella kartta käytettävissä)
  - Sydänkohtaus kolon edessä.
  - Ampumahaava lähiostarilla.
  - Ihmisiä täynnä oleva auto katolleen lähikoulun edustalla.
  - Kaasuräjähdys (kaksi tajutonta ja yksi jalan murtuma) tutulla partiokämpällä (Esim. Pitvan Kammi tai EPT:n Myllis). Vj:n kerrottava ajo-ohjeet. Kartta avuksi.

  Toinen parista seuraa listasta, tuleeko kaikki asiat mainittua ja esittää tarkentavia kysymyksiä.
- Tekstiviestin kirjoittaminen jostain esimerkkionnettomuudesta. Voidaan kirjoittaa myös paperille. 180 merkkiin mahdutettava olennaiset tiedot.

Lähteet

- www.112.fi
- Suomen Punaisen Ristin Ensiapukirjat 1999 ja 2006

III-29. Tunnen jokamiehen oikeudet.

Retkeily ja luonnossa liikkuminen ovat olennainen osa partiotoimintaa. Liikkuaksemme ongelmitta luonnossa, meidän tulee tietää, mitä luonnossa liikkujalta vaaditaan.
Jokamiehenoikeudet ovat Suomen laissa määrättyjä oikeuksia, jotka antavat kaikille Suomen kansalaisille oikeuden nauttia Suomen luonnosta.

Sallittua

- Liikkuminen luonnossa jalan, hiihtäen ja pyöräillen. Lukuun ottamatta pihoja sekä sellaisia peltoja, niittyjä ja istutuksia, jotka voivat vahingoittua kulkemisesta.
- Luonnonmarjojen, kukkien ja sienien poimiminen.
- Leiriytyminen väliaikaisesti. (muutamaksi päiväksi, riittävän kauas pihoista)
- Onkia ja pilkkiä.
- Veneily ilman moottoria, uiminen ja jäällä liikkuminen. Ei kuitenkaan aivan toisen kotirannassa.

Vaatii maanomistajan luvan

- Avotulen teko
- Leiriytyminen samaan paikkaan pidemmäksi ajaksi.
- Puiden kaataminen
- Maastoajo moottoriajoneuvolla

Vaatii muita lupia

- Avotulen teko metsäpalovaroituksen aikaan. (palopäällikön luvan)
- Kalastaminen, muulla kuin ongella tai pilkillä.(kalavedenomistajan luvan sekä kalastusluvan)
- Metsästys (maanomistajan luvan, metsästysluvan, kaatoluvan)

Kiellettyä

- Häiriköinti
- Luontokappaleiden vahingoittaminen.
- Roskaaminen

Poikkeus leiriytymisessä

- Useimmilla kaupungin ulkoilualueilla (Luukki, Pirttimäki, Vaakkoi, Karjakaivo, ...), luonnonpuistoissa ja Nuuksion kansallispuistossa saa leiriytyvä vain maanomistajan luvalla.

Suoritusvinkit

- Tee mikä on sallittua – leikki. Vj luettelee asioita, joista osallistujien on tehtävä tai esitettävä tekevänsä ne, mitkä ovat sallittuja.
- Lähtekää puhtaalta pöydältä pohtimaan, mitä sääntöjä itse laatisitte. Verratkaa jokamiehen oikeuksiin.
- Pohtikaa, mitä aiheutuu, jos kutakin jokamiehenoikeutta ei noudateta.

Lähteet

- PartioWiki
- Ympäristöministeriö: www.ymparisto.fi

- Vartionjohtajan käsikirja, Erä- ja meriohjelman, Sudenkolo 1978

III-30. Harjoittelen nyrjähtäneen raajan ensiapua ja tunnen 3K:n hoitosäännön.

Suorituksen tarkoituksena on opettaa antamaan oikeanlaista hoitoa nyrjähtäneelle raajalle, ja tuntea 3K:n hoitoperiaatteen.

Nyrjähdys

Nivel vääntyy nyrjähtäessään yli normaalin liikelaajuuden, minkä vuoksi nivelsiteet voivat venyä tai revetä. Yleensä nyrjähtäviä niveliä ovat: Nilkka, ranne tai sormet.

Oireet:

- Nivelessä tuntuu kipua, ja sen ympäristössä on aristusta
- Nivel turpoaa ja nivelen seutuville tulee yleensä mustelma

Hoito:

- sovella 3K:n ohjetta
- kohota raajaa turvotuksen ja sisäisen verenvuodon estämiseksi
- jos käytettävissäsi on jäätä lunta tai muuta kylmää, paina sillä kipeää kohtaa turvotuksen vähentämiseksi.
- sido nivelen ympärille tukeva joustoside
- toimita potilas lääkärin hoitoon, jos turvotus ja kipu eivät hellitä, mustelma on suuri tai nivel ei toimi normaalisti.

3K:n periaate
K = kohoasento
K = kompressio
K = kylmä

Vaurioitunut raaja pidetään levossa.

Raajan kohottaminen vähentää välittömästi verenvuotoa, kun paine verisuonistossa pienenee. Potilas voi tehdä sen itse.

Kompressio eli puristus estää verenvuotoa ja turvotusta. Potilas voi itse puristaa kädellä vuotokohtaa sen jälkeen kun se on nostettu koholle.

Kylmä supistaa verisuonia ja vähentää verenvuotoa. Jääpussi lumi tai mikä tahansa vamma-aluetta vastaan painettu kylmä auttaa. Kylmähoito saa kestää kerrallaan enintään noin 30 minuuttia, ja se uusitaan ensimmäisen vuorokauden aikana 1-2 tunnin välein.

Sääntö pätee myös mustelmien ehkäisyyn. Mitä nopeammin 3k:n ohjetta sovelletaan, sen vähäisempi on verenvuoto kudoksiin.

Suoritusvinkkejä

Erityisen tärkeää suorittamisessa on se, että jokainen vartiolainen pääsee toimimaan harjoiteltaessa, sekä avunantajana että -saajana. Esimerkiksi tukevan siteen solmiminen on helpompaa, kun tietää kuinka kireälle sen voi laittaa, ilman että verenkierto estyy.

Harjoitelkaa nyrjähdyksen hoitamista esimerkiksi pareittain niin, että ensin vartiolaiset saavat sitoa vj:n nilkan tai ranteen, jolloin vj voi antaa suoraa palautetta suorituksesta.
Tämän jälkeen vartiolaiset voivat toimia toistensa pareina vaihtaen rooleja välillä niin, että jokainen saa toimia kummassakin osassa yhtä monta kertaa.

Ohjeita tukevan siteen solmimiseen

- Nilkkaa sidottaessa kääri side myös kantapään alta, jotta se saa tukea mahdollisimman monesta kulmasta eikä lähde luistamaan ylös pohjetta pitkin, jolloin sen antama tuki nyrjähtäneeseen kohtaan muuttuu olemattomaksi.
- Samoin rannetta sitoessasi kietaise side n. joka toinen kierros 4-6 kertaa myös peukalon ja etusormen välistä (samasta syystä kuin nilkka).
- Sormia sitoessasi kannattaa tukea nyrjähtänyt sormi viereistä sormea vasten, ts. sitoa kaksi vierekkäistä sormea samaan pakettiin, ettei vammautunut sormi pääse niin helposti taipumaan. Myös sormia sidottaessa siteen voi tukevuuden saamiseksi kietoa kämmenen ympäri.

III- 55. Puristava tukiside huivista.

Ohjeita kylmällä painamiseen

- Suoraan paljaalle iholle ei saa laittaa kylmää ainetta, vaan raajan ja kylmän väliin on asetettava esim. kangas tai nenäliina. Näin on tehtävä paleltumien ehkäisemiseksi.
- Kylmän voi ottaa myös hetkittäin pois raajalta, jos se alkaa potilaasta tuntua liian jäätävältä, mutta on tärkeää että kylmettämistä jatketaan tämän jälkeen kuitenkin muutamista minuuteista puoleen tuntiin vamman suuruudesta ja potilaan kivuista riippuen.

III- 54. Nilkan jäähdytystä pyyhkeeseen kääritylä pakastepussilla.

III-31. Tunnen Suomen lipun käytön. Nostan lipun ja osaan tehdä lippusolmun. Harjoittelen toimimista lipunostossa ja laskussa.

Yleistä

- Kuka tahansa saa nostaa Suomen lipun haluaminaan päivänä, esim. partiotapahtumissa joka päivä
- On myös määrätty yleisiä liputuspäiviä, jolloin liputusta suositellaan.
- Lasketaan auringon laskiessa tai viimeistään kello 21:00 (paitsi juhannuksena).
- Lippu ei saisi koskaan osua maahan, koska se loukkaa lippua.
- Jos lippu koskettaa maata tai likaantuu, se pitäisi polttaa, mutta lippujen hinnan takia näin ei kuitenkaan tehdä juuri koskaan.

Lipun nosto

- Muodostetaan kaari tai puoliympyrä lipputangon ympärille (puolikaari ei ole oikea määritelmä)
- Komento: "Huomio! Lipunnostajat."
- Hatut poistuvat päästä. Kaaressa seistään ryhdikkäästi paikalla kädet sivuilla ja ollaan aivan hiljaa. Lipunnostajat kävelevät tangolle, sekä laittavat lipun kiinni lippusolmulla.
- Komento: "Nosta Lippu!"
- Kun lippu irtoaa lipun pitäjän kädestä, kaikki tervehtivät lippua.
- Tervehtiminen loppuu lipun osuessa nuppiin ja hatut voidaan laittaa päähän.
- Nostajat perääntyvät 3 askelta tasatahtiin alkaen vasemmalla, tervehtivät lippua, kääntyvät vasemman kautta ja poistuvat tasatahtiin.
- Tämän jälkeen komennetaan "Jatkakaa" tai "Lepo" tai "Kiitoksia", jonka jälkeen voidaan ottaa rennompi asento, mutta ollaan edelleen hiljaa.

Lipun lasku

- Lipun laskussa ei yleensä keräännytä lipputangolle, mutta hiljennytään kuitenkin.
- Lipun laskijat tervehtivät lippua kolme askelta ennen lipputankoa, menevät tangolle ja irrottavat narun tangosta.
- Komennetaan "Lipun lasku" tai "HUOMIO! Lippu laskee (leiriolosuhteissa puhalletaan pilliin ensiksi)
- Käännetään rintamasuunta lipulle päin, ollaan hiljaa ja otetaan hatut pois päästä.
- Lippu laskee.
- Huuto: "Jatkakaa!"
- Jatketaan hommia.

Lippusolmu

Lippusolmu on kaksinkertainen jalussolmu.

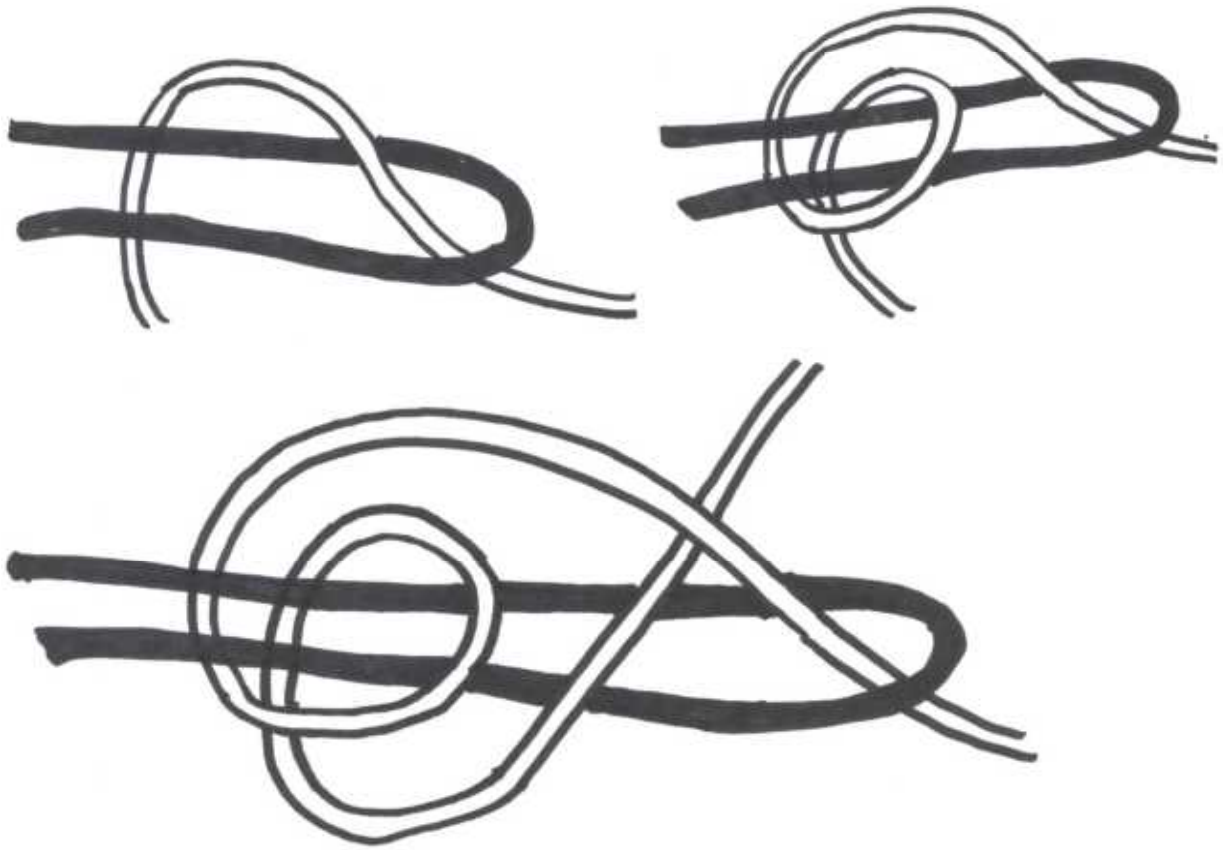

III- 56. Lippusolmu.

Suomen lipun viikkaus

Suomen lipun viikkaaminen on tärkeä taito myös partion ulkopuolella, joten se on syytä opetella huolella. Lipun viikkaamiseen tarvitaan kaksi henkilöä. Suomen lippu tulee viikata niin, että lopuksi kokoon taitetussa lipussa näkyy vain sinistä kangasta ja kiinnityslenkit ovat esillä seuraavaa nostokertaa varten esillä.

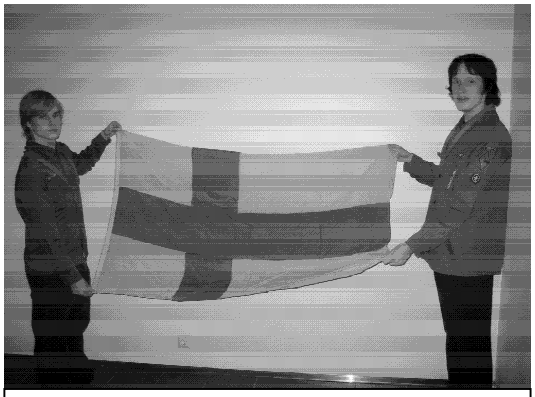

III- 57.

Suoritusta kannattaa harjoitella kokouksissa ennen kuin lähdetään tekemään sitä retkillä/leireillä, jotta vältytään turhalta sähläämiseltä tositilanteessa. Opetusvaiheessa johtajaparin kannattaa ensin näyttää esimerkkisuoritus kokonaisuudessaan ja sen jälkeen selittää viikkauksen eri vaiheet samalla itse niitä esittäen. Harjoitteluvaiheessa kannattaa toimia niin, että johtaja ja vartiolainen viikkaavat lipun yhdessä, jolloin johtaja voi korjata virheet ja auttaa tarvittaessa. Lopussa kannattaa pitää leikkimielinen harjoitus, jossa vartiolaiset pääsevät itse viikkaamaan lippua. Tästä saa

helposti esim. kisan, jossa parhaiten lipun viikannut pari voittaa jonkin palkinnon tai vastaavaa. Tätä kisaa ei missään nimessä kannata pitää aikatehtävänä, jotta asia menee paremmin perille ja lippua ei kohdella väärin!!

Lipun viikkaamisen vaiheet

Vaihe 1:
Kaksi henkilöä asettuvat vastakkain lipun kapeampiin päihin. (III- 57)

Vaihe 2:
Molemmat tarttuvat lipun sinisen raidan vastakkaisiin päihin kiinni ja antavat sen vieressä olevan lyhyemmän, valkoisen puolen taittua lipun takaosaa vasten. (III- 58)

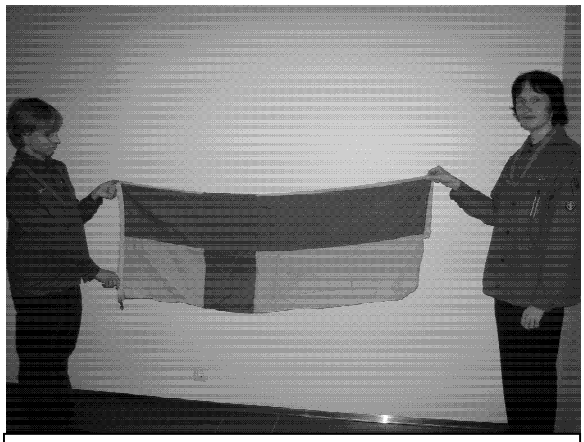

III- 58.

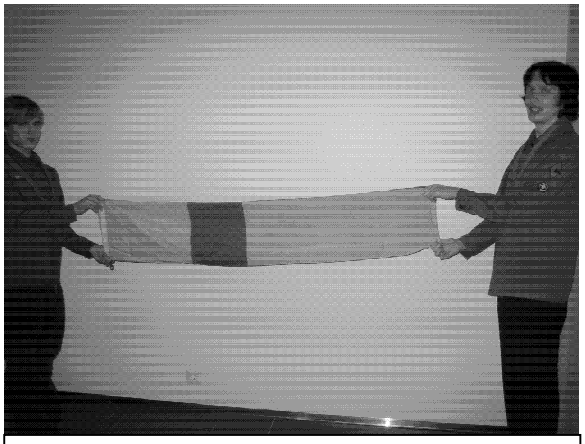

III- 59.

Vaihe 3:
Viikkaajat ottavat nyt sinisen raidan toisesta reunasta kiinni siten, että jo taitettu puoli tulee myös taittoon mukaan. Jäljelle jäänyt valkoinen osa taitetaan sinisen osan taakse. (III- 59)

Vaihe 4:

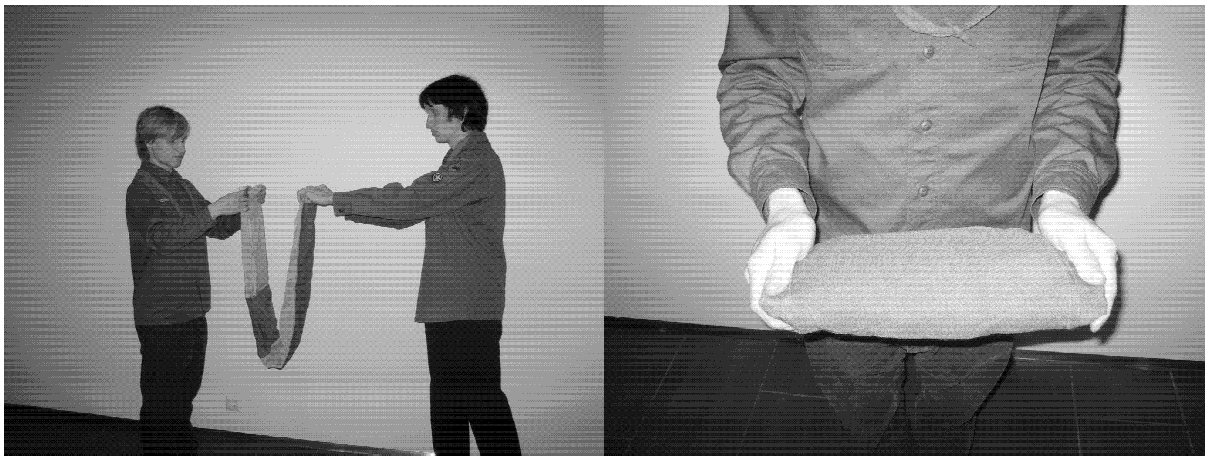

III- 61.

III- 60.

Viikkaajat taittavat pienen valkoisen kaistaleen siististi sinisen raidan taakse. Tässä vaiheessa lipusta tulee näkyä vain pitkä sininen osa ylöspäin. Seuraavaksi lippu käännetään sininen puoli alaspäin. Lippu taitetaan kerran puoliksi ja viikataan siten, että kiinnikkeet jäävät esille seuraavaa lipunnostoa varten. Esille jää vain sinistä kangasta. (III- 60 ja III- 61)

Lähteet

- PartioWiki
- Asetus Suomen lipusta, Valtioneuvosto 1978

III- 62 *Suomen ja Järeän liput tangossa Kelolla.*

Järvi-Espoon Eräpartiolaiset ry

Vartionjohtajan käsikirja

II luokka

Sisällysluettelo

II luokka 136
Sisällysluettelo 137
II Liikunta 139
II-1. Osaan paikantaa itseni kartalle omin avuin ja harjoittelen toimintaa eksymistilanteessa. 139
II-2. Voitelen ja huollan sukseni sisällä ja maastossa. 141
II-3. Melon tai soudan ja osaan käyttäytyä turvallisesti vesillä. 144
II-4. Suunnistan yksin vähintään 3 km. 147
II-5. Osaan ottaa suunnan ja kulkea sen avulla. 148
II-6. Osaan huolehtia toimintakyvystäni eri(erä)olosuhteissa ja tiedän ravinnon, nesteen ja levon merkityksen. 152
II-7. Laadin peitepiirroksen kulkemastani reitistä. 155
II Partiotiedot ja -taidot 157
II-8. Opettelen jonkin merkkijärjestelmän ja harjoittelen sen käyttöä. 157
II-9. Tunnen lippukuntani ja Järeän toiminnan ja rakenteen. 166
II Palvelu ja aate 171
II-10. Ideoin käytännön keinoja, miten voin toteuttaa partioihanteita tai partiolakia arkielämässäni. Toteutan nämä keinot. 171
II-11. Tutustun minulle uuteen seurakunnan rakennukseen tai toimintoon, sen tarkoitukseen ja historiaan. 173
II Kätevyys 174
II-12. Valmistan käyttökelpoisen partioesineen. 174
II-13. Paikkaan ja parsin rikkoutuneet vaatekappaleet. 177
II-14. Osaan tehdä pukki- ja ristiköytöksen sekä tukkikytkyn. 179
II-15. Osaan vyyhtiä köyden ja narun sekä päättää köyden päät. 182
II Luonnontuntemus 189
II-16. Teen havaintoja ihmisen aiheuttamasta ympäristön saastumisesta. 189
II-17. Ideoin ja toteutan 8 keinoa, joilla voin säästää ympäristöä viikon aikana. 191
II-18. Kierrätän retken/leirin jätteet. 194
II-19. Tunnistan kymmenen puulajia ja tiedän niiden tärkeimmät käyttökohteet retkillä ja leireillä. 196
II Erätaidot 199
II-20. Sytytän ja sammutan nuotion hyvien partiotapojen mukaan. 199
II-21. Valmistan ruokaa nuotiolla. 200
II-22. Osaan valita ja pakata varusteeni maastoretkelle, kesäleirille ja pt-kilpailuun. 204
II-23. Osaan teroittaa puukon ja kirveen sekä harittaa sahan. 206
II-24. Pystytämme ja pakkaamme pj:n, kympin tai sissin. 210
II-25. Arvioin matkaa, korkeutta, aikaa, etäisyyttä ja painoa. 214
II-26. Harjoittelen jäistä pelastamista ja toimintaa jäihin pudottaessa. 216
II-27. Osallistun lippukuntani kanssa leirille. 220
II-28. Osaan pukeutua vuodenaikojen mukaan ja tiedän mitä hyötyä on kerrospukeutumisesta. 222
Lähiajan sään tarkkailu ja ennustaminen 224
II Kansalaistaidot 226
II-29. Osaan antaa palovammojen ensiavun. 226
II-30. Osallistun yleishyödylliseen keräykseen. 227
II-31. Tiedän, miten paleltumia voidaan ehkäistä ja hoitaa. Harjoittelen toimintaa hypotermiatilanteessa. 228

II-32. Tiedän tulipalonsammuttamisen periaatteet ja sammuttimen käytön. Harjoittelen rasvapalon sammuttamista partiojohtajan johdolla. 230
II-33. Osaan tukea raajan luunmurtuman kuljetusta varten. 233
II-34. Tiedän, miten ampiaisen pistoa ja käärmeen puremaa tulee hoitaa. Otan retkelle mukaan oman kyypakkauksen. 235
II-35. Osaan kääntää tajuttoman potilaan kylkiasentoon. 236

II Liikunta

II-1. Osaan paikantaa itseni kartalle omin avuin ja harjoittelen toimintaa eksymistilanteessa.

Eksymisellä tarkoitetaan joutumista tilanteeseen, jossa ei tiedetä missä ollaan. Se kuuluu lähes jokaiseen suunnistuskertaan ja siksi on oleellista hallita toiminta eksymistilanteessa.

Miten vältät eksymistä

- Harjoittele suunnistusta.
- Valitse varmoja reittejä, jossa kulkusuunnassa kohdataan ohittamaton maastoeste, kuten tie, järvi tai suo. Käytä kompassia tukena, mutta älä kulje pelkällä kompassisuunnalla.
- Lue karttaa täsmällisesti. Tiedä aina, mitä olet tekemässä ja mihin menossa. Älä kulje umpimähkää sinne päin, vaan esimerkiksi tiettyjen kahden kumpareen välistä.
- Lue karttaa vain pohjoissuuntaan käännettynä.
- Älä lue kartalta pelkästään teitä tai polkuja. Ne toimivat suunnistuksen tukena, mutta eivät ainoana luettavana kohteena. Kartan tiet ja polut eivät koskaan ole täysin ajantasalla. Lukemalla pelkkiä uria suunnistusvirheet jäävät huomaamatta ja päädytään kauaksi suunnitellulta reitiltä.
- Arvioi aina kulkiessasi etäisyyksiä käyttäen askelparia tai kelloa. Kymmenessä minuutissa et ehdi kovin pitkälle siitä, missä tiesit sijaintisi. Karttaa on luettava (pohjoissuuntaan käännettynä) vähintään sentin välein riippumatta mittakaavasta. Tällöin ei hukata omaa sijaintia ja päästä eksymään. Ajan arvioimiseen tarvitset rannekellon. Kännykkä on huono, koska se hukkuu ja rikkoutuu helposti, eikä sen akku välttämättä kestä. Lisäksi sitä ei tule kaivettua taskusta tarpeeksi usein ja pimeällä sen kirkas taustavalo vie suunnistajan hämäränäön.
- Suunnistaja kulkee ryhmän ensimmäisenä ja kukaan ei ohita suunnistajaa. Tällöin suunnistaja voi rauhassa pysähtyä, jos on epävarma.
- Pimeällä ja sumussa suunnistaessa noudata erityistä tarkkuutta etäisyyksien ja suuntien arvioinnissa. Pimeässä arvioit helposti kuljetun matkan liian pitkäksi. Älä polta lamppuasi muuten kuin karttaa lukiessa. Pidä silloinkin toinen silmä kiinni. Valolla näet 10–15 m, mutta ilman valoa 5–100 m pimeässä metsässä.

Etäisyyden arvioimisen perusteet suunnistaessa

- Katsomalla kellosta: Vartiolainen kävelee tiellä rinkka selässä 3–4 km/h ja ilman rinkkaa 4–5 km/h. Polulla nopeus on 1 km/h vähemmän. Poluttomassa maastossa vauhti on rinkka selässä 1–3 km/h ja ilman rinkkaa 2–4 km/h. Nopeus riippuu kävelemisen ripeydestä ja päättäväisyydestä, sekä suunnistuspysähdysten määrästä. Puuston tiheys, aluskasvillisuus, korkeuserot, lumitilanne ja pimeys vaikuttavat myös nopeuteen.
- Askelparilla: Askelpariksi kutsutaan kahta askelta: vasen – oikea. Askelpariluku tarkoittaa askelparien lukumäärää sadalla metrillä. Jokaisen on tiedettävä suunnilleen oma askelparilukunsa rinkan kanssa, ilman rinkkaa ja juosten. Luvut ovat jotain 30–40 askelparin välillä sadalla metrillä. Suunnistaessa ryhmässä toinen voi laskea askelpareja toisen suunnistaessa.
- Jakamalla etäisyys osiin: Ajattele taaksepäin kulkemaasi reittiä. Mieti, missä oli puoliväli ja missä siitä luettuna puoliväli. Lopuksi arvioi tämän neljäsosamatkan pituus. Esimerkiksi arviosuunnalla kulkiessa epätarkalla kartalla: Lähdin tieltä. Ylitin ensin suon ja kuljin hetken tasamaata. Vastaan tuli mäen nyppylä. Siinä oli puoliväli. Kiipesin mäen yli ja jatkoin hakkuuaukion laitaa, josta poistuin hetki sitten. Hakkuuaukion alussa olin kulkenut puolet

jälkimmäisestä puoliskosta eli ¾. Hakkuuaukion reuna oli niin lyhyt, että sen näki kerralla ja siitä laidasta ollaan kuljettu vain pätkän matkaa. Arvioidaan siis hakkuun laita ja siitä kuljettu matka. Kerrotaan se neljällä, niin saadaan koko matka tieltä nykyiseen sijaintiin.

- Maantietä kuljettaessa voidaan arvioida sähkötolppien, aurausmerkkien tai bussipysäkeiden välimatkoja ja laskea niistä etäisyyksiä. Maantien varressa lukee myös usein postilaatikoissa talonnumeroita, jotka ovat satoja metrejä jostain risteyksestä, yleensä tien alusta. Kilometri- ja sähköpylväissä saattaa olla myös etäisyyslukemia.
- Pysymällä kartalla: Suunnistettaessa tarkalla kartalla, voidaan pysyä koko ajan täsmällisesti kartalla, jolloin ei tarvita varsinaista etäisyyden arviointia.

Miten toimia eksymistilanteessa

Seuraavat ohjeet pätevät eksymisen asteesta riippumatta. Olit sitten Lapin kairalla lumimyrskyssä tai juoksemassa iltarastien rastiväliä tai harjoittelet ensimmäisiä kertoja suunnistusta lippukunnan retkellä.

1. Totea tilanne.
2. Pysy rauhallisena ja laske tarvittaessa rinkka maahan.
3. Merkitse kartalle viimeinen paikka, jossa tiesit varmasti sijaintisi.
4. Arvioi, kuinka kauan on kulunut siitä, kun olit siellä.
5. Arvioi kulkunopeutesi perusteella, paljonko olet kulkenut sen jälkeen.
6. Arvioi suunta, mistä tulit ja mihin lähdit viime sijainnistasi.
7. Luonnostele kartalle ympyrä, jonka sisällä olet.
8. Tarkastele ympäristön maamerkkejä. Löytyykö kartalta mitään samaa? Älä kuitenkaan paikanna itseäsi liian heppoisin perustein. Tässä tilanteessa löytää maastosta aina jonkun nyppylän, jonka kuvittelee löytävänsä kartalta.
9. Jos et saa paikannettua itseäsi sinulla on kaksi vaihtoehtoa:
    a. Palaa takaisin sinne, mistä olit tulossa.
    b. Valitse suunta, joka on oletettavasti kohti määränpäätäsi JA siellä on joku selkeä maastokohde, johon osut vaikka olisit huomattavasti sivussa määrittelemästäsi paikasta.

Eksymistilanteessa ei saa ajaa joukkoa loppuun. Pitää tauottaa eteneminen sopivasti niin, että matka kuitenkin etenee. Tarvittaessa matkan varrelle voi jäädä vaikka yöksi, ei kuitenkaan järjestetyssä tapahtumassa, kuten riihityksessä tai pt-kisassa, sillä muuten järjestäjät käynnistävät etsinnät turhaan. Eksymistilanteessa ei saa eksyä toisistaan eli joutua erilleen, koska silloin on entistä vaikeampi jatkaa matkaa määränpäähän. Toki osa voi jäädä tauolle, kun yksi käy vilkaisemassa maisemia mäen päältä, kunhan löytää varmasti takaisin. Eksyminen on siis luonnollinen osa suunnistusta, ei siis mikään henkiinjäämistaistelu, ja pyrkimyksenä on loppuun asti päästä ajoissa perille.

Silloin, kun harjoitellaan suunnistamista, eksyminen kuuluu asiaan. Edellä on kuvattu tarvittavat toimintaohjeet eksymistilanteisiin. Soitteleminen suunnistusharjoituksissa johtajille kännykällä ei paranna oppimistulosta tai lisää suunnistajan varmuutta. Siksi puhelimen käyttö suunnistusvälineenä tulisi päättäväisesti kieltää.

Suoritusvinkkejä

- Käydään läpi toimintaohjeita eksymistapauksessa kävelemällä tietä tai polkua pitkin. Vj ilmoittaa sadan metrin välein, että kuka ei tiedä missä on ja käskee kertoa miten toimii. Vj korjaa ja auttaa.
- Kuljetaan ryhmässä ja vaihdetaan suunnistajaa niin, että uuden täytyy selvittää missä on. Tauolla oltaessa jokainen katsoo karttaa ja kuulee reittisuunnitelman. Tärkeintä ei ole, löytääkö

vartiolainen itse sijainnin, kunhan ajatuksenkulku on perusteltua ja yllä esitetyn mallin mukaista. Muutkin oppivat ääneen esitetyistä kommenteista.

- Harjoitellaan varmojen reittivaihtoehtojen valitsemista kartalta pöydän ääressä. Vj ilmoittaa lähtö- ja maalipaikat, sekä tarkistaa onko valittu reitti se helppo ratkaisu. Sama voidaan tehdä myös maastossa ja sitten edetä eri teitä se rastiväli.
- Tehkää taulukko, johon keräätte vartionne etenemisnopeuksia eri maastotyypeissä ja varustuksessa. Yrittäkää luoda kaikille jokin käsitys, mikä on esimerkiksi 4 km/h vauhti.

II-2. Voitelen ja huollan sukseni sisällä ja maastossa.

Suksien oikea huolto ja voitelu ovat edellytys miellyttävään ja taloudelliseen liikkumiseen talvisessa metsässä. Seuraavassa on käsitelty eri suksityyppien huoltamista ja voitelua. Voitelun jälkeen testataan onnistumista hiihtämällä vähintään 5 km, jonka jälkeen vartiolaiset saavat suorituksen.

II- 1. Suksien pitoalueen etsiminen.

Yleistä suksien voitelemisesta

Voitelemalla pyritään kolmeen asiaan: Suksi luistaa liukuvaiheessa, suksi pitää potkuvaiheessa ja lumi ei tartu suksen pohjaan.
Suksen pitoalueelle laitetaan pitoa, joka voi olla ns. purkkivoidetta, liisteriä tai pitoteippiä. Pitoalue on suksen pituussuunnassa keskiosassa. Yleensä se on 2-3 monon mittaa keskellä suksea. Se voidaan testata laittamalla suksipari sileälle lattialle. Hiihtäjä nousee suksien päälle monojen kohdalle seisomaan. Rinkka kannattaa ottaa selkään painoksi, jos aikoo hiihtää rinkka selässä. Hiihtäjä seisoo tasaisesti paino molemmilla suksilla. Kaveri ottaa tavallisen arkin kopiopaperia ja liikuttaa sitä suksien alla. Alue, jossa paperiarkki pääsee liikkumaan, on pitoalue. Pitoalue rinkka selässä ja ilman rinkkaa kannattaa merkitä suksen kylkeen tussilla.
Suksen luistoalueelle laitetaan luistovoiteeksi parafiiniä. Luistoaluetta on muu suksen pohja, mikä ei ole pitoaluetta.

Latusukset

- Suksen voitelu aloitetaan puhdistamisella. Se voidaan tehdä kuumentamalla voiteluraudalla tai kuumailmapuhaltimella vessapaperia suksen alapinnalla, jolloin voide sulaa ja imeytyy paperiin. Sen jälkeen paperi poistetaan raapimalla metallisiklillä, joksi käy puukon hamara tai pellin pala. Suksen pohjaa ei kuitenkaan saa vahingoittaa. Puhdistaminen viimeistellään voiteenpoistoaineella, joksi käy esimerkiksi mineraalitärpätti tai bensiini.
- Luistovoitelu tehdään sulattamalla parafiiniä suksen pohjaan. Kaupasta ostettavan suksien voitelu parafiinin sijasta voi käyttää säästökeinona kynttilää. Parafiiniä sulatetaan

kuumentamalla peittäväksi kerrokseksi luistoalueen koko alalle. Se levitetään voiteluraudalla varoen polttamasta suksen pohjaa. Sähkösilitysrauta pidetään asennossa villa tai kaksi pistettä. Annetaan voiteen kovettua.

- Poistetaan ylimääräinen luistovoide ensin suksen keskellä olevasta urasta eli olaksesta ja sitten muusta suksen pohjasta. Voide kuoritaan siklillä tasaisesti pituussuuntaan vetämällä kärjestä kantaan päin. Sikliksi käy teräväsärmäinen pelti- tai muovilevy tai puukon hamara. Jos haetaan kilpahiihto-ominaisuuksia, luistoalue voidaan vielä kiillottaa harjaamalla pehmeällä harjalla tai sukkahousuilla.

II- 2. Ylimääräisen luistovoiteen poistaminen siklillä.

- Pitovoitelu aloitetaan karhentamalla hieman pitoaluetta hiekkapaperilla (karheus 150). Levitetään kelinmukaista tai hieman sitä kovempaa (eli kylmemmälle kelille tarkoitettua) voidetta ohut kerros pitoalueelle. Sulatetaan kuumentamalla raudalla tai puhaltimella. Laitetaan vielä toinen kerros samaa voidetta kuumentamalla. Tämän jälkeen lisätään kelinmukaista tai hieman sitä pehmeämpää (eli lämpimämmälle kelille tarkoitettua) purkkivoidetta 2-6 ohutta kerrosta. Ne levitetään ja kiinnitettään hankaamalla kämmenellä tai korkilla.
- Pitovoitelu voidaan tehdä myös pitoteipillä. Se liimataan omalla liimallaan huolellisesti puhdistetulle suksen pitoalueelle. Pitoteippi toimii ladulla hyvin, mutta sen päälle lisävoitelu ei onnistu. Umpihangessa hiihtäessä pitoteipin pito ei yleensä riitä.
- Erikoispitovoitelu voidaan tehdä liisterillä. Se on tuubissa olevaa tahmeaa tahnaa. Liisteriä laitetaan hyvän pidon saamiseksi vain pitoalueen keskiosaan. Sitä laitetaan pieniä pisteitä ko. alueelle ja levitetään esimerkiksi peukalolla hankaamalla. Liisterin käytössä on vaara, että lumi alkaa paakkuuntua suksen pohjaan.
- Suksen yläpuoli voidaan vahata, jolloin siihen ei tartu nuoskainenkaan lumi.

Puusukset

- Puusukset pitää kyllästää, koska muuten ne vettyvät muuttuen painavammiksi ja lahoavat pehmeten käyttökelvottomiksi. Sopiva kyllästysväli on 100 km tai kuukausi tai viisi hiihtokertaa. Perinteinen kyllästystapa on tervaaminen mäntytervalla. Mäntytervaa on saatavilla maali- ja rautakaupoista 1-5 litran kokoisissa astioissa esimerkiksi kauppanimillä puuveneterva ja mäntyterva.
- Tervaaminen suoritetaan levittämällä tervaa suksen pohjaan esimerkiksi pensselillä koko alueelle. Tervan pitää olla juoksevaa, nestemäistä ja tasaista. Jos se on paakkuista tai selkeästi paksua kuin jogurtti, pitää tervaa ohentaa eli laimentaa mineraalitärpätillä eli lakkabensiinillä. Levittämisen jälkeen tervan imeytymistä voidaan tehostaa kuumentamalla sitä voiteluraudalla (silitysrauta) tai kuumailmapuhaltimella. Tällöin on kuitenkin huolehdittava hyvästä tuuletuksesta, koska tervan kuumentamisesta syntyy runsaasti karsinogeeneja eli syöpää aiheuttavia myrkyllisiä yhdisteitä. Lopuksi terva puhdistetaan rätillä suksen kyljistä ja päältä.
- Hyvin tervattu suksi voidaan voidella samalla tavoin kuin latusuksi. Pakkaskelillä se toimii myös ilman voitelua pelkän tervan avulla. Nuoskakelillä voidaan käyttää kynttilää lumen paakkuuntumisen estämiseksi. Usein puusuksilla pärjääkin pelkän tervan ja kynttilän avulla.

- Puusukset pitää olla maalattu tai lakattu päältä ja sivuilta, koska muuten ne imevät kosteutta. Ennen maalaamista vanha maali pitää hioa pois hienolla hiekkapaperilla irtoavilta osin. Maaliksi valitaan samaa maalityyppiä oleva maali, kuin millä suksi on alun perin maalattu.

Siteiden huolto

- Puusuksien siteiden kiinnitysruuvit on hyvä kiristää kerran vuodessa. Jos reiät korkkaavat ja ruuvi pyörii tyhjää, voidaan sidettä siirtää hieman uusiin reikiin. Vanhat reiät paikataan tiiviillä liimamassalla (esimerkiksi Sikaflex). Tällöin niiden kautta ei pääse suksen sisälle vettä lahottamaan suksea.
- Eräsiteiden nahkaosat on rasvattava esimerkiksi jalasrasvalla, jos ne kovettuvat ja alkavat halkeilla pinnasta.
- Uusien latusuksien kapeita siteitä kannattaa vähintään kerran vuodessa puhdistaa ja voidella jäätymättömällä öljyllä, esimerkiksi lukko- tai aseöljyllä.

Suomupohjasukset

- Suomupohjasuksissa on pitoalueella vajaan sentin mittaisia suomuja, jotka estävät suksen liukumista taaksepäin. Suomupohjat ovat muovia, jossa ei juurikaan voiteet pysy. Pitoa voidaan tarvittaessa lisätä liisteriä käyttämällä.
- Suomupohjasukset ovat helppokäyttöiset, mutta niiden heikko voideltavuus saattaa hankaloittaa liikkumista varsinkin etelän jyrkkäpiirteisissä maastoissa.

Luistelusukset

- Luistelusuksiin ei voidella pitoaluetta ollenkaan, vaan koko pohjaan laitetaan luistovoide. Sama pätee myös laskettelusuksiin ja lumilautaan, samoin pulkkaan, ahkioon tai kelkkaan.

Voiteleminen maastossa

- Normaalisti pidon lisäämiseen riittää purkkivoiteen levittäminen korkilla. Jos korkkia ei ole, purkkivoiteen saa leviämään myös kämmenellä hankaamalla. Jos lipsuminen on pahaa tai latu on jäinen, voidaan käyttää myös liisteriä.
- Pitovoitelu voidaan pidemmällä tauolla tehdä myös lämmittämällä. Suksia voidaan lämmittää nuotion loimussa tai jollakin metalliesineellä. Metalliesine voi olla puu tai metallivartinen kirves tai tarkoitusta varten valmistettu voitelurauta.
- Luistovoitelu voidaan tehdä vain lämpimänä nuotion loimussa tai metalliesineellä. Tarvittaessa luistovoitelu kannattaa tehdä yöpymispaikalla, kun on hyvin aikaa ja nuotio lämmittämistä varten. Maastossa ei vanhoja voiteita kannata poistaa elleivät ne töki tosi pahasti. Vanhojen voiteiden poisto maastossa onnistuu nuotion loimussa kuumentamalla ja siklillä kaapimalla tai sinolilla hinkkaamalla.

II- 3. Pitovoiteen levittäminen korkilla.

Suoritusvinkkejä

- Voidellaan kokouksessa ennen retkeä kaikkien vartion jäsenten sukset. Testataan retkellä voitelun onnistuminen hiihtämällä retkellä ja parannellaan voitelua puolessa matkassa, jossa käydään läpi myös suksien voiteleminen maastossa.
- Hiihdetään lyhyt vaikeaa maastoa oleva rata. Voidellaan sukset ja kokeillaan, meneekö rata helpommin. Korjataan tarvittaessa voitelua maastossa ja hiihdetään loput viiden kilometrin matkasta.
- Haastetaan naapurivartio hiihtokilpailuun. Voidellaan sukset huolella ennen kilpailua.
- Suksia voi hankkia tai lainata sukulaisilta tai vanhoilta lippukuntalaisilta. Ullakkokomerot ja pihavarastot ovat täynnä käyttämättömiä suksia. Vanhat rotanloukkusiteeseen käyvät monojen kumi vain hapertuu vuosikymmenten mittaan. Kiinnittämällä vanhoihin suksiin eräsiteet, niistä saadaan käyttökelpoiset retkisukset.

Lähteet

- Aulio Olli, Partiolaisen kirja
- Sotilaan käsikirja 2003

II- 4. Voiteiden poisto voiteluraudalla.

II-3. Melon tai soudan ja osaan käyttäytyä turvallisesti vesillä.

Melomalla tai soutamalla liikkuminen on monesti osa esimerkiksi kesäleirin ohjelmaa. Siksi on tärkeää, että vartiolainen opettelee liikkumaan vesillä turvallisesti. Mikäli vj ei ole kovin kokenut meloja ja vesillä liikkuja, kannattaa aluksi pyytää lippukunnan muilta johtajilta/ulkopuoliselta apua melonnan tai soutamisen opettamiseen vartiolaisille.

Merellä on olemassa tietyt säännöt muiden veneiden/kulkuneuvojen väistämiseen ja muuhun liikkumiseen esimerkiksi moottoriveneiden ja purjeveneiden osalta. Kuitenkin soutuveneellä, kanootilla tai kajakilla liikuttaessa tärkeimpänä sääntönä voi pitää sitä, että meloja tai soutaja väistää aina kaikkia vastaantulevia veneitä ynnä muita kulkuneuvoja.

Isommilla sisävesillä on meriteiden tavoin laiva-/veneväyliä. Jos joudut ylittämään veneväylän meloen, varmista, ettei väylää pitkin ole tulossa muita veneitä. Tee ylitys suoraviivaisesti ja ripeästi. Muutenkin meloessa kannattaa pysyä poissa varsinaisilta väyliltä, koska kanootilla/kajakilla pääsee

paikkoihin, joihin veneellä ei pääse. Myöskään soutuveneellä ei kannata liikkua väylillä, joissa liikkuu esimerkiksi nopeita moottoriveneitä.

Kanootit voidaan jakaa kahteen luokkaan, intiaanikanootteihin ja kajakkeihin. Intiaanikanootti on avoin, kanneton kanootti, joka on yleensä kahden melottava ja jossa on puu- tai muovipenkit istuimina. Intiaanikanootti sopii hyvin retkimelontaa, koska siihen saa mahtumaan esimerkiksi rinkat. Kajakki puolestaan on yhden tai kahden (kutsutaan kaksikoksi) melojan umpinainen kanootti, ja siinä istutaan kanootin pohjalla. Kajakeissa on usein vain pieni kannellinen aukko, josta kajakin sisälle voi laittaa mukana kuljetettavat tavarat.

II- 5. Käkkärän haikin huolto tukeutui venekuljetuksiin.

Ennen melonta- tai veneretkelle lähtöä on syytä harjoitella melomisen tai soutamisen tekniikkaa yhdessä vartiolaisten kanssa. Varsinkin kanoottiin, ja miksei veneeseenkin, menemistä ja siitä poistumista kannattaa harjoitella useita kertoja. Tärkeimpiä asioita näissä ovat se, että paino tulisi veneessä ja kanootissa pitää mahdollisimman keskellä ja painopiste tulisi pitää mahdollisimman alhaalla. Perussääntönä kajakkiin ja kanoottiin mentäessä on se, että niiden kyljen tulee olla rannan suuntaisesti. Näin meloja saa otettua tukea rannasta ja välttää kanootin/kajakin kaatumisen heti rannassa.

Jokaisen melojan tulisi tietää myös toimintaohjeet kaatumisen varalle. Intiaanikanootin kaatuessa meloja yleensä putoaa kanootista automaattisesti ja päätyy näin kanootin vierelle veteen. Kajakissa meloja voi joutua veteen kajakin alle aukkopeitteen takia. Jokaisessa aukkopeitteessä on siksi melojan eteen jäävä lenkki (joka kerta melomaan lähtiessä on varmistettava, että lenkki ei vahingossa joudu aukkopeitteen sisään). Tästä lenkistä vetämällä aukkopeite irtoaa ja meloja pääsee pois kajakin alta. Kajakista eikä melasta saa kuitenkaan irrottaa kokonaan otetta, vaan kaatunut kajakki on pyrittävä ohjaamaan rantaan.

Vesilläliikkujan turvallisuusohjeita

- Älä melo/souda yksin
- Käytä aina pelastusliivejä
- Näy ja tule nähdyksi
- Vältä seisomista veneessä/kanootissa

Melontatekniikan saa oikeaksi sitä harjoittelemalla. Kajakin mela on kaksilapainen ja sillä melominen tapahtuu vuorotellen molemmilta puolilta meloen. Kajakilla melotaan suorin käsin vartalon avulla. Vetävän puolen käden vetäessä melaa, toinen käsi työntää melaa kevyesti eteenpäin. Samalla kannattaa tukea jalkoja jalkatukiin. Vedon lopussa vetävä käsi koukistuu hieman, ja veto lopetetaan melojan vartalon kohdalle. Meloessa kannattaa myös kiinnittää huomiota, että vedot ovat yhtä voimakkaita molemmilta puolilta. Useimmilla ihmisillä toinen käsi on toista voimakkaampi, mikä aiheuttaa sen, ettei kajakki kulje suoraan.

Intiaanikanootissa melojat melovat eri puolilta yksilapaisella melalla, melottavan puolen määrää etummainen meloja. Etummaisen melojan tehtävänä on viedä kanoottia eteenpäin ja takimmainen

pääsääntöisesti ohjaa kanoottia. Melontatekniikassa etummainen ja takimmainen eroavat myös hieman: etummainen meloo suorilla vedoilla kun taas takimmainen aloittaa melonnan suoralla vedolla, mutta päättää sen ”J-liikkeeseen”.

Kääntyminen tapahtuu intiaanikanootilla takimmaisen ohjauksella, jolloin mela jätetään veteen ikään kuin peräsimeksi. Kajakilla muutetaan toisen puolen melontavoimakkuutta, kääntymistä voi tehostaa myös melalla jarruttamalla.

Veneellä ja kanootilla liikuttaessa on erityisen tärkeää pakata kaikki mukana kuljetettava tavara täysin vesitiiviisti, myös esimerkiksi kartta on oltava täysin vedeltä suojattu. Hyviä vaihtoehtoja pakkaukseen ovat esimerkiksi melontapussin, jotka saadaan kiinnitettyä klipsien avulla intiaanikanooteissa usein olevaan keskipuuhun.

Veneeseen mukaan tarvittavia turvavarusteita

- valo
- äyskäri
- kiinnitysköysi
- mela
- tulppa
- pelastusliivit päällä jokaisella

Varsinkin kokemattomien vartiolaisten kanssa kuljettava reitti tulee suunnitella huolellisesti. Etenkin kannattaa varmistaa, ettei reitin varrella ole kovia virtapaikkoja, koska ne ovat usein liian haastavia vasta aloitteleville, ja vähän kokeneemmillekin melojille/soutajille. Jos reitille kuitenkin ilmaantuu liian haastava kohta, voi kanootin olosuhteiden salliessa myös kuljettaa maitse vaikean kohdan ohi.

II- 6. Kelon haikilla suodettiin kirkkoveneillä.

Pääkaupunkiseudulta ja Uudeltamaalta löytyy paljon hyviä ja helppoja melontareittejä. Melonnasta ja soutamisesta löytyy myös paljon materiaalia, johon kannattaa tutustua ennen vesille lähtemistä. Kar-Kalta tai Vipeltä voi lainata kanootteja. Myös Espoon kaupungin nuorisoasiainkeskuksen leirivälinelainaamolla on kanootteja. Oittaan ulkoilukeskuksesta voi vaivattomasti vuokrata kanootteja suoraan Bodom järven rannasta. Merellä Espoon kaupungilla on suuri joukko venesatamia ja ulkoilusaaria vesiretkeilyn kohteiksi.

Suoritusvinkit

- Suunnitelkaa retki, jossa melotte/soudatte ainakin osan matkasta. Voitte myös tehdä esim. päiväretken lähisaareen.

Lähteet

- www.suomenlatu.fi
- Melontaseikkailu, Eerikki Rundgrén 2003

II-4. Suunnistan yksin vähintään 3 km.

Suoritus on suoraan jatkoa III luokan suoritukseen ”Suunnistan partiokaverini kanssa 3 km”. Tämä suoritus on myös eräänlainen taidonnäyte ennen II luokan riihitystä. Seuraavassa on esitetty suunnistusharjoituksia, jotka valmistavat vartiolaista tähän taidonnäytteeseen, sekä lopussa ominaisuuksia taitonäytteen radalle.

Valmistavia suunnistusharjoituksia

- Keskusrastisuunnistus 2: Suunnistus suoritetaan esimerkiksi maastokartalla. (Maastokarttaotteita kolojen lähimaastoista löytyy vj:n käsikirjan liitteinä.) Rastit sijoitetaan ympyrään keskusrastin ympärille. Ympyrän säde voi olla 300-600 m. Vartiolaiset lähtevät kukin omalle aloitusrastilleen. Sovitaan, että kun kokouksesta on jäljellä 15 minuuttia, jokainen kerää kaksi rastia pois maastosta.
- Telaketjuviestisuunnistus: Jaetaan suunnistajat 2-4 hengen ryhmiin. Reitti koostuu siirtymäosuuksista ja suunnistusosuuksista. Yksi vuorollaan menee suunnistusosuutta pitkin, jonka varrella on pisterasteja. Muut siirtyvät suorempaa reittiä suunnistaen odottelurastille, jossa vj:n avustuksella suunnitellaan seuraavan oman taipaleen reitinvalinnat. Telaketjuviestisuunnistus soveltuu esimerkiksi retkellä siirtymistavaksi, mutta siihen kannattaa varata riittävästi aikaa. Johtajat voivat viedä pisterastit paikoilleen siirtyessään aina seuraavalle odottelurastille. Suunnistuksessa voidaan käyttää tuplaliputusta eli rastilla on kaksi lippua tai merkkiä, joista kummankin joukkueen jäsen poimii toisen mukaansa.
- Maastokarttasuunnistus: Johtaja laatii radan maastokartalle, vie rastit paikoilleen ja laatii rastimääreet. Rastien merkkaamiseen voidaan käyttää rastilippujen lisäksi heijastimia, kreppinauhoja, paperilappuja tai vaikkapa muovikasseja. Rastit voidaan ”leimata” pihtileimasimilla, väriliidulla tai kirjaintunnuksilla. Rasteilla voi olla myös lyhyitä suunnistusaiheisia tehtäviä, esimerkiksi karttamerkkien tunnistamista, mittakaavamuunnoksia tai valokuvien sijoittamista kartalle. Kaupunkialueella rastit kannattaa sijoittaa niin, etteivät ne näy poluille tai teille, jottei kukaan turmelisi rasteja. Se sopii hyvin II luokan suunnistusharjoituksiin.
- Reitin merkkaus: Edetään pätkä, esim. 1 km, vaihtelevaa maastoa. Sen jälkeen veikkaillaan, missä ollaan. Johtaja kertoo oikean sijainnin. Sitten jokainen laatii ehdotuksensa, mistä kuljettiin. Keskustellaan yhdessä ja pyritään oikeaan lopputulokseen.
- Kiintorastit: Kaupunkien hoitamia kiintorastiverkostoja löytyy monesta paikasta, kuten Leppävaarasta, Kasavuoresta, Oittaalta, Pirttimäestä ja Luukista. Rastit vaihtuvat vuosittain. Karttoja voi kysellä kaupunkien liikuntatoimelta tai vanhemmilta johtajilta. Kiintorastiverkostoa hyödyntäen on helppo toteuttaa eritasoisia suunnistuksia.
- Kuntorastit: Suunnistusseurat järjestävät arki-iltaisin kuntorasteja toukokuusta syyskuuhun. Niitä on ympäri pääkaupunkiseutua. Kuntorasteista saa tietoa Helsingin Sanomien urheilusivujen ”tänään ja huomenna” -palstalta tai netistä esimerkiksi Suunnistava Uusimaa ry:n www-sivuilta. Tämän käsikirjan karttaosiota tukenut Leppävaaran Sisu ry järjestää yhdessä toisen seuran kanssa tiistaisin kuntorastit nimeltään Espoo-rastit. Ne sijaitsevat usein helppojen kulkuyhteyksien päässä, joten niitä kannattaa suosia. Kuntorastit toimivat niin, että menette paikalle ennakkoon ilmoittamatta mainoksessa määrättynä ajankohtana. Ostatte järjestäjiltä kartan hintaan 2-5 € riippuen seurasta. Piirrätte haluamanne radan karttaan ja lähdette suunnistamaan. Yleensä rasteilla on sähköinen emit-leimaus. Leimauskortin vuokra on 1-2 €, mutta ilmankin pärjää, jos ei halua itselleen ”virallista” aikaa. Oman Emit-kortin ostamista noin 50 € hintaan kannattaa harkita, jos suunnistaa enemmän. Ratavaihtoehdot ovat kuntorasteilla yleensä suunnilleen seuraavat: Polkusuunnistus 2 km, normaalit 4 ja 5 km, sekä vaikea 7 km.

- Järeä, EPT ja piiri järjestävät myös suunnistustapahtumia. Niitä kannattaa hyödyntää vartion suunnistusharjoittelussa. Piirin kilpailutoimikunta järjestää syksyisin sekä päivä- että yösuunnistuskilpailut, joihin kuuluu myös suunnistuskoulutusta.
- Jos tuntuu, etteivät omat taidot riitä hyvää suunnistuskoulutukseen vartiolle, voi aina kääntyä jonkun vanhemman johtajan puoleen. Omien taitojen puutteesta ei saa seurata vartiolaisten huono koulutus.
- Lisää suunnistusharjoitusvinkkejä voi katsoa III luokan suorituksesta nro 5.

Suoritusvinkit eli ohjeet kolmen kilometrin suunnistukseen

- Suunnistus kulkee yli puolet polkujen tai ulkoilureittien ulkopuolella, mutta voi tukeutua niihin.
- Alue on joltakin suunnalta rajattu. Vakavassa eksymistapauksessa voidaan ottaa suunta tielle, ulkoilureitille, järven rantaan, pellon reunaan tai asutukseen.
- Rastit on merkitty selvästi ja näkyvästi.
- Radan ehtii normaalisuorituksella läpäistä ennen pimeän tuloa. Suunnistustaito pitää olla jo sillä tasolla, että löytää ainakin maastosta pois, jos tulee hämärää.
- Rastivälit maksimissaan 1 km. Reitillä on vähintään 7 rastia. Välissä voi olla myös lämpimiä rasteja.
- Rastipaikat ovat selkeitä maastopisteitä. Hyviä rastipisteitä ovat isot kivet, ojien mutkat, suon reunat, jyrkänteet, pistekumpareet ja kuviorajat.
- Kaikilla pitää olla kunnollinen kartta käytettävissä. Kotoa löytynyt Nuuksio-Luukkaan ei ole paras mahdollinen, jos vj on suunnitellut reitin eri painoksella, jossa näkyy eri polut.
- Vinkkejä rastien viemiseen ja ratojen suunnitteluun on esitetty I luokan suorituksessa 1. ”Suunnittelen ja toteutan yksin tai parin kanssa suunnistusradan.”

II-5. Osaan ottaa suunnan ja kulkea sen avulla.

Kompassisuunta on suunnistamisen yksi keino, jota voidaan käyttää tukena liikuttaessa vaikeassa poluttomassa maastossa ja pimeällä. Siinä levykompassiin asetetaan suunta lähtöpisteestä tavoiteltuun määränpäähän ja kuljetaan sen osoittamaan suuntaan. Tässä suorituksessa opetellaan suunnan ottaminen ja harjoitellaan sitä käytännössä.

Suunnan oton käyttötarkoituksia

- Kompassisuuntaa voidaan käyttää suunnistamisen apuna silloin, kun kuljetaan pidempää matkaa niin, ettei kartasta voida seurata omaa sijaintia. Sitä käytetään usein kartan lukemisen ja pohjoissuunnassa pitämisen korvikkeena, mutta se ei ole hyvä käytäntö. Kompassisuunta ei korvaa kartan lukua.
- Kompassisuuntaa ei käytetä, jos polkuja, suon laitoja, metsälinjoja tai mäen reunoja on käytettävissä kulkusuunnassa.
- Pimeällä suunnistaessa kompassisuunta on hyvä apuväline, kun suunnistajan suuntavaisto katoaa helposti lyhyelläkin matkalla. Useimmiten kompassia näkee lukea keskellä yötäkin ilman valoa, joten se ei haittaa normaalia etenemistä. Lamppu päällä kompassisuunnassa kulkiessa jää helposti kaikki maastonmuodot huomaamatta ja on hyvin vaikea arvioida etäisyyksiä.
- Suurimittakaavaisella kartalla, kuten 1:50 000 tai 1:100 000, kulkiessa kompassisuuntaa on hyvä käyttää kulkemisen tukena, koska kartassa näkyy niin vähän yksityiskohtia, että niitä on vaikea seurata maastossa.

- Pohjoisen tunturialueilla on myös hyvä käyttää kompassisuuntaa, koska maaston suuripiirteisyyden vuoksi havaittavia maastonkohtia on vähemmän. Tällöin erityisesti on huomioitava eranto.
- Merellä suunnistaessa on myös hyvä käyttää kompassisuuntaa.
- Suunnan ottaminen ei tee kompassista suunnistuskonetta, joka johdattaa kulkijan perille. Siksi sen käyttöön ei pidä tuudittautua, vaan karttaa on luettava suunnalla kuljettaessa erityisen tarkasti.

Suunnan ottaminen vaiheittain

1. Ennen suunnan oton harjoittelua kerratkaa kompassin osien nimitykset III luokan suorituksesta 3. Tässä käsitellään suunnan ottamista perinteisellä levykompassilla. Muillakin kompasseilla se on mahdollista, mutta aluksi kannattaa opetella levykompassilla.
2. Aseta kompassi kartalle niin, että pitkä sivu on lähdöstä (piste A) tavoitteeseen (piste B) ja kulkusuuntanuoli osoittaa haluttuun kulkusuuntaan (kuva II- 9.).
3. Pidä levyä paikallaan ja käännä neularasia kartan pohjoisviivojen mukaisesti, niin että pohjoishaarukka osoittaa kartan pohjoiseen (kuva II- 8).
4. Nosta kompassi kartalta ja pidä sitä vaakasuorana kädessä. Käännä kompassia, niin että pohjoisneula menee pohjoishaarukan keskelle. Tällöin kulkusuuntanuoli osoittaa kuljettavan suunnan (kuva II- 7).
5. Käännä kartta pohjoissuuntaan ja tarkista näin, onko saatu kulkusuunta oikea.

Suunnassa kulkeminen

- Saatua kompassisuuntaa seuraten pyritään etenemään mahdollisimman tarkasti. Yhden asteen virhe aiheuttaa kilometrillä 17 metrin poikkeaman ja viiden asteen virhe jo 88 metriä.
- Kannattaa valita aina jokin kohde melko pitkältä, mikä sijaitsee täsmälleen oikeassa suunnassa, ja kulkea sen luo. Sitten pysähtyä muutamaksi sekunniksi ja tarkistaa seuraava suunta. Jos täsmälleen oikeassa suunnassa ei ole kohdetta, voi ajatella kulkevansa esimerkiksi tietyn puun vasemmalta puolelta.
- Aina kun joutuu kiertämään kohteita, suuntaa pitää korjata. Esimerkiksi kaatuneen puun tai jyrkänteen kiertäminen aiheuttaa virhettä. Yleensä ihminen vielä kiertää kohteet alitajuisesti aina samalta puolelta, joten virhe kertautuu. Hyvä tapa onkin kiertää joka toinen täsmälleen suunnalle osuva este oikealta ja joka toinen vasemmalta puolelta. Suuntaa voidaan korjata palaamalla esteen jälkeen takaisin kulkureitille tai jos voidaan määrittää kartasta tarkka sijainti, niin ottaa uusi suunta.
- Joukolla kulkiessa apusuunnistajalle voi ilmoittaa suunnan asteluvun astekehältä. Tällöin perässä kävelijä voi omalta osaltaan seurata suunnassa pysymistä. Tämä on kätevää erityisesti pimeässä, jolloin ensimmäisenä kulkevan suunnistajan huomio kiinnittyy usein liiaksi jalansijojen etsimiseen.

Eranto

Eranto eli neulakorjausluku on karttapohjoisen ja magneettisen pohjoisen välinen ero. Se johtuu magneettisen pohjoisnavan, joka sijaitsee Pohjois-Kanadassa, ja maantieteellisen Pohjoisnavan välimatkasta. Sekä siitä, että Kartta on paperille projisoitu kuva pyöreästä maapallosta. Eri koordinaattijärjestelmät on jaettu eri levyisiksi kaistoiksi, jossa koordinaatiston pohjoisviivat osoittavat eri suuntia pohjoiseksi. Siis niiden suuntien ero vaihtelee eri puolilla Suomea ja se vaihtelee käytettävästä koordinaattijärjestelmästä riippuen. Suunnistuskartassa erantoa ei tarvitse huomioida, vaan kartan pohjoisviivat osoittavat magneettiseen pohjoiseen.

Napakorjausluku (Nak) on napapohjoisen ja karttapohjoisen välinen kulma. Neulakorjausluku (Nek) on karttapohjoisen ja magneettisen pohjoisen välinen kulma. Kun nämä lasketaan yhteen saadaan kokonaiskorjaus (Kok), jota käytetään kartalta saadun suunnan muuntamiseksi maastossa kuljettavaksi suunnaksi. Pääkaupunkiseudulla ja sen lähialueilla kokonaiskorjaus on peruskoordinaatistoon nähden noin 4 astetta, yhtenäiskoordinaatistoon nähden noin 7 astetta ja EUREF-FIN koordinaatistoon nähden noin 7 astetta. Eranto vaihtelee alueittain ja muuttuu jonkin verran myös ajan myötä.

Tarkkaan kompassisuuntaan kulkeminen vaatii kokonaiskorjauksen tekemisen. Kartasta otetusta kompassisuunnasta (yleensä) vähennetään kokonaiskorjaus. Yleensä suunnalla kuljettavat matkat ovat niin lyhyitä, että erannon vaikutusta ei tarvitse huomioida. Eranto kannattaa huomioida seuraavissa tapauksissa:

- Halutaan selvittää täsmälleen oikea paikka kompassisuuntien avulla.
- Etsitään pientä kohdetta.
- Suunnistetaan merellä tai ilmassa.
- Suunnistetaan Lapissa, jossa kiintopisteettömät etäisyydet ovat pitkiä ja suunnassa kulkeminen helppoa.

Suoritusvinkkejä

- Ensin pitää opetella vaiheittain suunnan otto. Kaikilla samat kartat ja omat kompassit.
- Käydään kartalla läpi erilaisia rastivälejä. Pohditaan, missä suunnan otosta on hyötyä. Käsitellään muutama rastiväli uudelleen, miten tilanne muuttuu jos on pimeää tai lunta maassa.
- Kilpaillaan suunnan oton nopeudessa. Vartionjohtaja sanoo esimerkiksi: ”Ottakaa suunta Sorlammen eteläkärjestä Hynkänlammen pohjoiskärkeen.” Voittaja on se, joka saa ensimmäisenä oikean asteluvun. Otettuaan suunnan noustaan seisomaan ja odotetaan, että viimeinenkin saa valmiiksi. Sitten tarkistetaan asteluvut ja hylätään, jos virhe suurempi kuin 1–3 astetta. Pyritään ottamaan jokainen suunta täsmällisesti, eikä hyväksytä sinne päin otettuja suuntia.
- Suunnistetaan reitti, jossa on järkevää käyttää suunnan ottoa. Keskustellaan jälkikäteen, mistä pisteestä kukakin otti suunnan ja miten kulku onnistui.
- Otetaan kaikille sama suunta ja käsketään jokaisen kulkea siinä. Vj lähtee viemään joukkoa tietoisesti sivuun suunnasta. Katsotaan, kuinka paljon joudutaan sivuun suunnitellusta määränpäästä esimerkiksi puolen kilometrin matkalla.
- Pidetään suunnistus peitepiirroksella, johon on merkitty lähinnä rastit ja aluetta rajaavat tiet. Rastivälit voivat olla vain 50–200 metriä.
- Edetään rastirataa, jossa jokaisella rastilla ilmoitetaan suunta ja etäisyys seuraavalle rastille. Tähän voi liittää myös erantokorjauksen.

Lähteet

- Suomen suunnistusliitto, Virtuaalisuunnistuskoulu
- www.luontoon.fi: Suunnan ottaminen
- Maastokartta, Maanmittauslaitos 1999

II- 9.

II- 8.

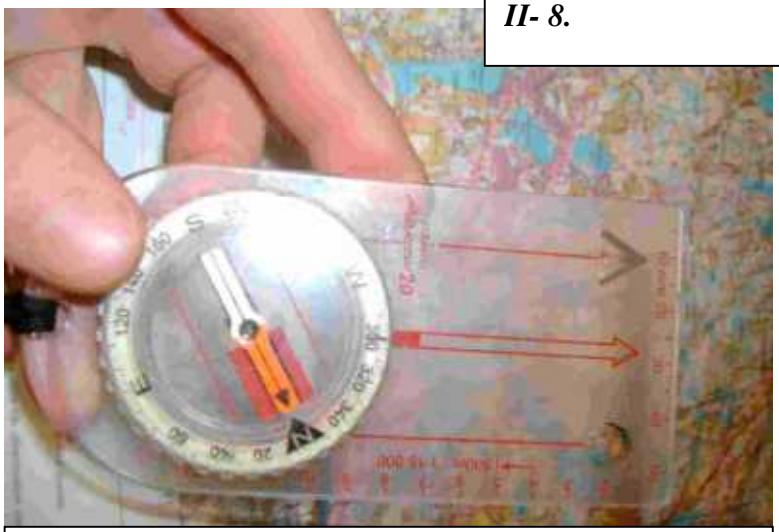

II- 7.

II-6. Osaan huolehtia toimintakyvystäni eri(erä)olosuhteissa ja tiedän ravinnon, nesteen ja levon merkityksen.

Suorituksen tarkoituksena on selvittää, mitkä seikat vaikuttavat ihmisen toimintakykyyn. Mitä pitää huomioida kilpailu-, retki-, vaellus- tai leiriolosuhteissa? Kuinka paljon vaikuttavat esimerkiksi fyysinen rasitus, ilman lämpötila ja stressi? Miten huomioit muiden toimintakykyä retki-, leiri- tai kilpailuolosuhteissa? Entä oma tilanteesi?

Ihmisen toimintakykyyn vaikuttavat asiat:

1. Lasten ja nuorten fyysinen kunto

Fyysinen kunto saattaa vaihdella lasten ja nuorten keskuudessa paljon. Joillakin on harrastuksena partion ohella monivuotinen urheilu-ura, toiset eivät harrasta liikuntaa. B-P:n mukaan partion yksi neljästä perustavoitteesta on terveyden edistäminen innostamalla pitämään huolta kunnostaan. Partion tulee tämän perusteella edistää terveitä elämän tapoja ja oman fyysisen kunnon kehittämistä. Maastossa tulee kuitenkin huomioida joukon heikoimpien fyysinen kunto ja tukea heitä esimerkiksi jakamalla yhteiset varusteet siten, että hitaimmatkin pysyvät mukana. Samalla tulee kannustaa ylittämään itsensä.

2. Säätila

Kuumalla säällä uhkana lämpötasapainon heittely ja nestehukka. Tätä voidaan torjua oikealla vaatetuksella, sopivalla rasituksella ja riittävällä nesteen nauttimisella. Pelkkä vesi ei ole paras juoma, vaan siihen lisätty sokeri ja suolat edistävät nesteen imeytymistä.

K*ylmällä säällä* uhkana on paleltumat, alilämpöisyys ja nestehukka. Paleltumia ehkäistään oikealla pukeutumisella ja varustautumisella. Alilämpöisyyteen johtaa useimmiten liiallisen hikoilun seurauksena varusteiden kastuminen. Kun lähdetään liikkeelle rinkka selässä talvella, pitäisi olla kylmä, koska muuten on hetken päästä liian kuuma. Nestehukka seuraa tästä helposti, koska talvella ihminen ei koe samalla lailla janon tunnetta kuin kesällä.

3. Vaatetus

Kuumalla säällä ei saa olla liikaa vaatteita, mutta pää täytyy suojata auringolta ja iho palamiselta. *Kylmällä säällä* suositaan kerrospukeutumista, vaatteisiin sitoutunut liikkumaton ilma eristää. Muista suojata hyvin jalat, kädet, vyötärö ja pää unohtamatta niskaa, kaulaa, poskia ja korvia. Maastokelpoista vaatetusta on käsitelty tarkemmin suorituksessa II-28.

4. Neste- ja lämpötasapaino

Janontunne on jo hälyttävä tila. Jatkuva nesteytys vedellä ennen fyysistä rasitusta sekä sen aikana takaa toimintakyvyn säilymisen.

Esimerkki:

Haikilla/vaelluksella jo tunti kävelyä kesällä ilman nestettä voi aiheuttaa noin litran nestevajeen. Näin estät:

- juo 0,5h ennen kävelyn alkamista n. 0,5 l vettä/mehua
- juo kävelyn aikana vettä/mehua n. 15 min välein n. 2 dl
- jos juot liian sokeripitoista mehua/muuta juomaa, neste ei imeydy elimistöön riittävän nopeasti
- huolehdi, että saat suolaa ravinnosta

5. Ravitsemus
Oikea ja riittävä ravitsemus nostaa suoritustehoa ja pidentää suorituksen kestoa. Ravintoa on tärkeä saada säännöllisesti. Syö noin 2 tuntia ennen fyysistä suoritusta (muuten elimistö käyttää energiaa ruuan sulatukseen ja imeytymiseen rasituksen aikana). Vältä rasvaista lihaa ja runsasta rasvaa. Urheilijat syövät usein ennen pidempää suoritus makaronia tai muuta runsaasti hiilihydraatteja sisältävää ja helposti sulavaa ruokaa. Pidemmän vaelluksen aikana on syytä syödä jotain pientä noin tunnin välein. Rinkka selässä hiihtäessä ihminen kuluttaa enemmän kuin suklaapatukan sisältämän energiamäärän tunnissa.

6. Rasituksen kesto ja rasitusaste
Pitkäkestoiset rasitukset, esim. päivän kestävä 15 km hiihtomatka tai lyhytkestoiset kuten muutaman minuutin kestävä kiri aiheuttavat erilaisen rasituksen. Useiden päivien vaelluksella tai leirillä tulee kiinnittää huomiota palautumiseen. Se onnistuu lihasten venyttelyn, ravinnon ja levon muodoissa.

7. Väsymyksen aste
Väsymys johtuu unen puutteesta, alhaisesta veren sokerista tai uupumisesta. Riittävä uni estää väsymystä, lapsilla vähintään 8 tuntia. Unen tarve vaihtelee yksilöllisesti, joten esimerkiksi kisoissa kannattaa varata enemmän nukkumisaikaa sille, joka sitä tarvitsee.
Varmista täydet lihasten sokerivarastot hiilihydraatteja sisältävällä ravinnolla (aloita jo muutamia päiviä ennen suoritusta) eli esim. puuro, (ruis)leipä, peruna, hedelmät ja mehut. Jatkuva napostelu torjuu väsymystä. Väsymys ilmenee yleensä heikentyneenä keskittymis- ja päätöksentekokykynä, sekä ärtyisyytenä.

8. Maasto
Paljon korkeuseroja maastossa aiheuttaa enemmän fyysistä rasitusta kuin tasainen maasto. Peitteinen maasto (kuten tiheikkö tai korkea aluskasvillisuus) kuluttaa enemmän energiaa kuin helppokulkuinen. Nämä seikat on syytä huomioida varsinkin, kun suunnittelee kuljettavan taipaleen loppuosaa.

9. Ryhmähenki
Kun muistat kannustaa, tsempata ja rohkaista kavereitasi, teet jo paljon. Älä kuitenkaan unohda yllämainittuja asioita. Kun lapsi/nuori tiedostaa kuuluvansa joukkoon, mieliala kohenee ja itsevarmuus lujittuu, vaikka kunto ei olisikaan niin hyvä kuin jollakin toisella lapsella.

10. Stressi
Vastuun kantaminen tapahtumassa tai epäilys oman suorituskyvyn riittämättömyydestä tai pelko jotain suoritusta kohtaan yhdistettynä kiireeseen ja väsymiseen voivat laukaista stressireaktioita. Syitä on voinut kasaantua jo arkielämästä ja jokin ärsyke saa ne purkautumaan. Stressi alkuvaiheessa lisää valppautta ja saa ihmisen käymään ylikierroksilla. Kehittyessään pidemmälle se voi lamauttaa kokonaan ja saada hysteeriseksi. Tämän estämiseksi muiden ryhmän jäsenten tulisi tunnistaa oireet, pyrkiä rauhoittamaan tilannetta ja valaa uskoa omiin kykyihin.

Suoritusvinkit:

- Käykää suorituksen teoria läpi ennen kisoihin, vaellukselle tai retkelle lähtöä. Tehkää havaintoja nesteen ja ravinnon merkityksestä. Kenellä alkaa särkemään päätä nestehukasta ja tuleeko vj äkäiseksi, kun veren sokeripitoisuus laskee?
- Kokeilkaa retkellä tai vaelluksella erilaisia juomia. Tehkää havaintoja imeytyykö mehu tai urheilujuoma paremmin kuin pelkkä vesi.

- Valvokaa retkellä yön yli ja tehkää havaintoja, miten väsymys vaikuttaa toimintakykyyn. Tähän voi liittää pahkaliljan suorittamisen. Pahkalilja on ns. epävirallinen suoritus (vertaa nahkalilja), jossa valvotaan määrätty aika ryhmässä. Merkin joutuu tekemään itse. Sen tasot ovat: aniliininpunainen 24 h, uusiopaperinharmaa 33 h ja kalmankalpea 42 h.

Lähteet

- Joukon toimintakyvyn turvaaminen kenttäoloissa – Lääketieteelliset näkökohdat, Puolustusvoimat 1993 (Löytyy Puolustusvoimien nettisivuilta)
- Partio-Wiki: Pahkalilja

II- 10. Vartio pysähtynyt evästauolle avotunturissa. Pilkkihaalarit on vedetty suurimpien hikien kuivuttua päälle ja trangia on kaivettu esiin lumen sulattamista varten.

II-7. Laadin peitepiirroksen kulkemastani reitistä.

Periaate

Peitepiirroksella kuvataan kuljettua reittiä tai määrättyjä maastokohteita. Yleensä sillä dokumentoidaan kuljettua reittiä. Sitä voidaan käyttää myös kartan monistamiseen maasto-oloissa. Se piirretään läpi kartan päällä. Peitepiirrokseen merkitään ymmärtämisen ja havainnollisuuden kannalta olennaisia maastonkohtia. Siihen merkitään käytetyt tiet ja polut, seuratut järven rannat ja tarkoituksen kannalta oleelliset seikat. Niitä voivat olla yöpymis- ja taukopaikat, rastit, tarkasteltavat kohteet jne.

Peitepiirrokseen on hyvä käyttää leivinpaperia, koska siitä näkyy kartan yksityiskohdat läpi ja sitä saa isommissa arkeissa kuin tavallista kopiopaperia. Laatimiseen kannattaa käyttää lyijykynää, koska se ei ainakaan mene läpi ja voidaan tehdä korjauksia tarvittaessa. Havainnollisuuden lisäksi voidaan käyttää puuvärejä esimerkiksi merkitsemällä vesistöt sinisellä ja kuljettu reitti punaisella värillä. Peitepiirroksen laatimista varten kartta kannattaa kiinnittää teipillä tai sinitarralla leivinpaperiin, kunhan varoo, ettei revi karttoja irrottaessa.

Tietojen merkkaaminen

Peitepiirrokseen on tapana merkitä tietyt tiedot seuraavan luettelon mukaisesti.

- Laatimismittakaava: Yleensä sama kuin lähdekartassa, mutta voidaan muuttaa myös kopiokoneella tai kiintopisteitä mittaamalla.
- Pohjoissuuntanuoli: Peitepiirroksessa pohjoissuunta ei välttämättä tarvitse olla paperin sivun suuntainen, eikä tekstien tarvitse olla oikein päin pohjoiseen. Jos reitti on kulkenut koillisesta kaakkoon, voidaan kirjoittaa piirroksen tekstit niin, että piirrosta voidaan lukea menosuuntaan ja merkitä pohjoissuunta nuolella.
- Pohjakartan tiedot: Karttatyyppi (maasto, perus, GT, suunnistus tms.), painovuosi, mittakaava.
- Kohdistuspisteet: Vähintään yksi kohdistuspiste ilmoitetaan koordinaattiristinä jokaiselle peitepiirroksen arkille ja sen yhteyteen maininta, mitä koordinaattijärjestelmää on käytetty.
- Laatija: Peitepiirrokseen merkitään laatijan nimi, arvo ja ryhmä. Esimerkiksi: Vartiolainen Matti Meikäläinen, riihitysvartio Sudet 2.
- Laatimistarkoitus ja päivämäärä ja vuosi: Esimerkiksi: II luokan riihityksen 10.-11.4.2007 kuljettu reitti, laadittu 16.4.2007.
- Reittimerkintöjen selitykset: Piirroksessa voidaan käyttää omia symboleja kertomaan toiminnoista. Ympyrä voi tarkoittaa rastipaikkaa, mukin kuva juomataukoa, pieni laavun kuva yörastia, punainen katkoviiva kuljettua reittiä ja pieni tähti suunnistuspummia.
- Aikoja / päivämääriä reitin varrelta: Viikonloppuretkellä voi olla mielenkiintoista jälkeenpäin tarkastella, koska on saavuttu mihinkin rastipaikalle. Pidemmällä vaelluksella vähintään yörastipaikat merkitään päivämäärin.
- Muutamia nimettyjä maastonkohteita: Sellaisia laajempia kohteita, joiden perusteella peitepiirroksen voi sijoittaa kartalle hallitsematta koordinaatteja. Niitä voivat olla esimerkiksi isommat tunnetut järvet ja tiet.

Suoritusvinkkejä

- Annetaan vartiolle yksi kartta ja käsketään jokaisen hakea lähtöpisteestä eri suunnissa olevia helpohkoja rastipisteitä, joihin joutuu kulkemaan esimerkiksi monen polunristeyksen kautta. Ohjeistetaan laatimaan peitepiirrokset ja tarkistetaan oheistietojen merkitseminen.

- Laaditaan yhdessä vartion voimin kisan tai retken reitistä peitepiirros. Jokainen merkitsee suunnistamansa osuuden piirrokseen.
- Piirretään suunnistusharjoituksen jälkeen peitepiirros suunnistetusta reitistä. Samalla tulee tarkasteltua omia virheitään ja niihin johtaneita syitä radalla. Ollaan täsmällisiä tietojen merkitsemisen kanssa. Suunnistuskartan kanssa ei käytetä koordinaattiristiä, koska sitä ei yleensä ole kartassa ilmoitettu.
- Piirretään peitepiirros jokaisen matkasta kotoa kololle. Käytetään pohja-aineistona maasto- tai puhelinluettelon karttaa.
- Tarkastellaan vanhojen riihitysraporttien peitepiirroksia. Arvioidaan kuljettua reittiä sen perusteella ja tehdään havaintoja, mitä tietoja peitepiirroksista puuttuu.

II- 12. Peitepiirros kuviteelliselta Naali vartion retkeltä

II- 11. Kartta, jolle peitepiirros on tehty.

II Partiotiedot ja -taidot

II-8. Opettelen jonkin merkkijärjestelmän ja harjoittelen sen käyttöä.

Suorituksen tarkoituksena on opetella vartion kanssa jokin yhtenäinen merkkijärjestelmä. Se palvelee vartion yhteishengen muodostumista, parantaa yksittäisen vartiolaisen valmiuksia omaksua mikä tahansa uusi järjestelmä tai kieli, sekä lisää partiotaitojen saralla yleissivistystä. Suorituksen läpäisee, kun osaa kyseisellä merkkijärjestelmällä lähettää tai kirjoittaa ja vastaanottaa tai avata 50 merkkiä pitkän viestin käyttäen apunaan lunttia, sekä osaa ulkomuistista oman etu- ja sukunimensä.

Merkkijärjestelmiä on kehitetty eri tarpeisiin, missä ei voida käyttää normaalia puhe- tai kirjoitettua kieltä. Suorituksessa voidaan opetella tässä esiteltyjen lisäksi myös jokin muu kommunikointiin soveltuva järjestelmä.

Braille eli sokeiden pistekirjoitus

Louis Braille keksi nimeään kantavan kirjoitustavan 1825 ja esitteli sen julkisesti 1829. Suomessa pistekirjoitusta on opetettu vuodesta 1865 ja se on edelleen käytössä kaikkialla maailmassa. Sokeille julkaistaan kirjoja ja lehtiä pistekirjoituksella kirjoitettuna.

Pistekirjoituksen kirjaimet ovat samat kuin aakkosissa ja ne muodostuvat kuudesta pisteestä sijoitettuna eri järjestyksiin. Yhdessä merkissä voi olla kaksi pistettä rinnakkain ja kolme pistettä allekkain. Merkit etenevät aakkosten mukaan tietyssä järjestyksessä, mikä helpottaa niiden oppimista.

Morse eli sähkötys

Samuel Morse on tunnettu lennättimen ja morseaakkosten keksijänä. Hän julkaisi aakkosten kirjaimet ja numerot sisältävän lyhyistä ja pitkistä merkeistä koostuvan järjestelmän 1830-luvulla. Aakkoset kuvataan pisteillä ja viivoilla, joita on 1-5 kappaletta kirjaimessaan. Piste tarkoittaa lyhyttä näpäyttävää signaalia ja viiva selvästi pidempää esimerkiksi 0,2-1 sekuntia kestävää signaalia. Suullisessa esityksessä piste lausutaan TI ja viiva TAA. Morsetusta käytetään edelleen keskipitkillä ja pitkillä aalloilla tapahtuvassa radioliikenteessä esimerkiksi merillä ja puolustusvoimissa. Morsettaa voidaan myös taskulampulla tai vaikka kynällä huomaamattomasti naputtamalla ruotsin sanakokeissa.

Sähkötysrytmi on oleellinen varsinkin kokonaisia lauseita lähetettäessä. Viivan pituus on kolme kertaa pisteen pituus. Merkkien väli kirjaimen sisällä on myös pisteen mittainen. Kirjainten välinen tauko on kolmen pisteen eli yhden viivan mittainen. Sanojen välinen tauko on seitsemän pisteen mittainen. Harjoitellessa voi sanojen tai jopa merkkien välissä pitää pidempiäkin taukoja, kunnes pääsee rytmiin kiinni. Pari kuukautta harjoitellut sähköttäjä voi päästä jopa 60 kirjaimen minuuttivauhtiin. Tällöin kirjaimia ei voi enää miettiä tai muistella vaan ne tulevat niin sanotusta lihasmuistista, eli silmä lukee normaalia tekstiä paperilta ja käsi toimii sen mukaan. Ei tarvitse ajatella.

Alla olevassa taulukossa on esitetty morseaakkoset ja niille muistisanat, jotka helpottavat muistamista. Muistisana alkaa (lähes) aina sillä kirjaimella, jota se kuvaa. Muistisanan yksi tavu kuvaa aina yhtä merkkiä: pistettä tai viivaa. Jos muistisanassa on kaksi tavua, merkkejä on kaksi,

jos kolme tavua, merkkejä on kolme jne. Jos tavussa on yksi vokaali (a, e, i, o, u, y, ä tai ö), merkitään sitä pisteellä. Jos tavussa taas on kaksi vokaalia, vastaa se viivaa.

A .- (a-haa)	O - - - (oo-laa-laa)
B -... (baa-ri-ma-to)	P .- -. (pi-kee-pai-ta)
C -.-. (kaa-su-maa-li)	Q - -.- (quu-lee-ko-maa)
D -.. (daa-mi-ni)	R .-. (re-tii-si)
E . (en)	S ... (se-te-li)
F ..-. (fo-to-graa-fi)	T - (tee)
G - -. (gee-klaa-vi)	U ..- (u-ro-työ)
H .... (ha-ra-ki-ri)	V ...- (ve-sa-a-suu)
I .. (i-si)	W .- - (we shot sheriff)
J .- - - (ja-tuul-koon-vaan)	X -..- (xsa-ra-ei-bil)
K -.- (kaa-li-maa)	Y -.- - (yö-jo-saa-puu)
L .-.. (li-maa-tu-li)	Z - -.. (zai-reen-as-ti)
M - - (maa-laa)	Å .- -.- (se-Ålh-söi-si-kaa)
N -. (naa-li)	Ä .-.- (ä-hää-ä-hää)
	Ö - - -. (öin-tuu-lee-pi)

Morsen aakkoset voidaan muodostaa allaolevan taulukon mukaisesti. Liikuttaessa kohti vasempaa reunaa, lisätään kirjaimen koodiin piste ja vastaavasti oikealle mentäessä lisätään viiva.
Esim. W = vasen-oikea-oikea = . - -

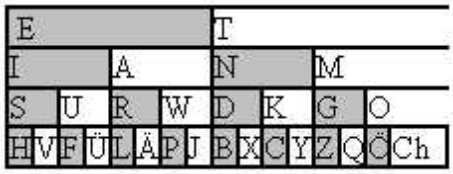

Seuraavassa taulukossa on esitetty morseaakkosten numerot ja joitakin oleellisimpia erikoismerkkejä. On yhtä suuri kuin (=) merkillä aloitetaan ja lopetuksella lopetetaan. Kun morsettaja huomaa tehneensä virheen antaa hän virhemerkin ja aloittaa sen sanan alusta, mitä on ollut morsettamassa.

0 - - - - -	? . . - - . .
1 . - - - -	= - . . . -
2 . . - - -	piste . - . - . -
3 . . . - -	lopetus . - . - . + va
4 . . . . -	virhe . . . - .
5	
6 -	
7 - - . . .	
8 - - - . .	
9 - - - - .	

Viittomakieli

Suomalainen viittomakieli on noin 5000 kuuron ja huonokuuloisen äidinkieli. Lisäksi noin 10 000 suomalaista käyttää sitä toisena kielenään. Suomeksi viittomakielen käänsi ruotsalainen Carl Oscar Malm 1800-luvun puolivälissä. Viittomakieli vaihtelee kielittäin, kuten normaali puhuttu kieli.

Viittomakieli koostuu viittomista, ilmeistä, suun ja vartalon liikkeistä. Asioille on omat viittomansa, kuten suomen kielessä sanat. Nimet ja erikoisemmat asiat ilmaistaan sormiaakkosilla. Seuraavassa on esitetty sormiaakkoset kuvina ja 15 yleistä viittomaa kuvina.

Partio viitotaan vartiolaisten tervehdyksellä. Partiolainen viitotaan lisäämällä partio-viittoman perään harrastusta kuvaava viittoma. Partiokokous viitotaan samoin lisäämällä partio-viittoman perään kokous.

Kaksilippujärjestelmä

Kaksilippu- eli semaforijärjestelmässä viestitään kahden lipun avulla kirjaimilla eli lippuviittomilla. Järjestelmiä on kaksi: kansainvälinen ja suomalainen. Seuraavassa esitetään suomalainen järjestelmä. Kaksilippujärjestelmä on kehitetty laivaston viestitystarpeeseen 1800-luvulla.

Viittomissa on oleellista täsmälliset ripeät liikkeet. Liput viedään kädet suorassa pitäen kerralla oikeaan kulmaan ja pidetään vastaanottajan tulkitsemiseen vaadittava aika paikallaan. Oikeaoppinen viittoilulippu on punavalkoinen: Tangon puolella on 22 cm leveä valkoinen kaista ja ulkopuolella 22 cm punaista. Lipun korkeus on 66 cm.

Suoritusvinkkejä

- Opetellaan viisi merkkiä monessa kokouksessa peräkkäin. Lopulta osataan kaikki merkit.
- Monimuotoiset vartion sisäiset kilpailut ja viestitykset. Käytä runsaasti mielikuvitusta. Kehitä tilanteita, joissa opeteltu merkkijärjestelmä soveltuu hyvin viestittämiseen, esimerkiksi järven yli tai hiljaisuuden vallitessa.
- Vartio voi myös keksiä omia muistisääntöjä eri merkkijärjestelmille. Morsetuksessa voi keksiä vartion omat hauskat muistisanat kirjaimille. Viittomakielen aakkosista voi keksiä myös muistisääntöjä. Niiden pohtiminen ja vertaileminen edistää oppimista.

Lähteet

- Wikipedia: Braille
- Wikipedia: Samuel Morse
- http://www.kotus.fi/kielet/viittoma/viittoma.shtml, kotimaisten kielten tutkimuskeskus
- Partiolaisen kirja, Olli Aulio 1987

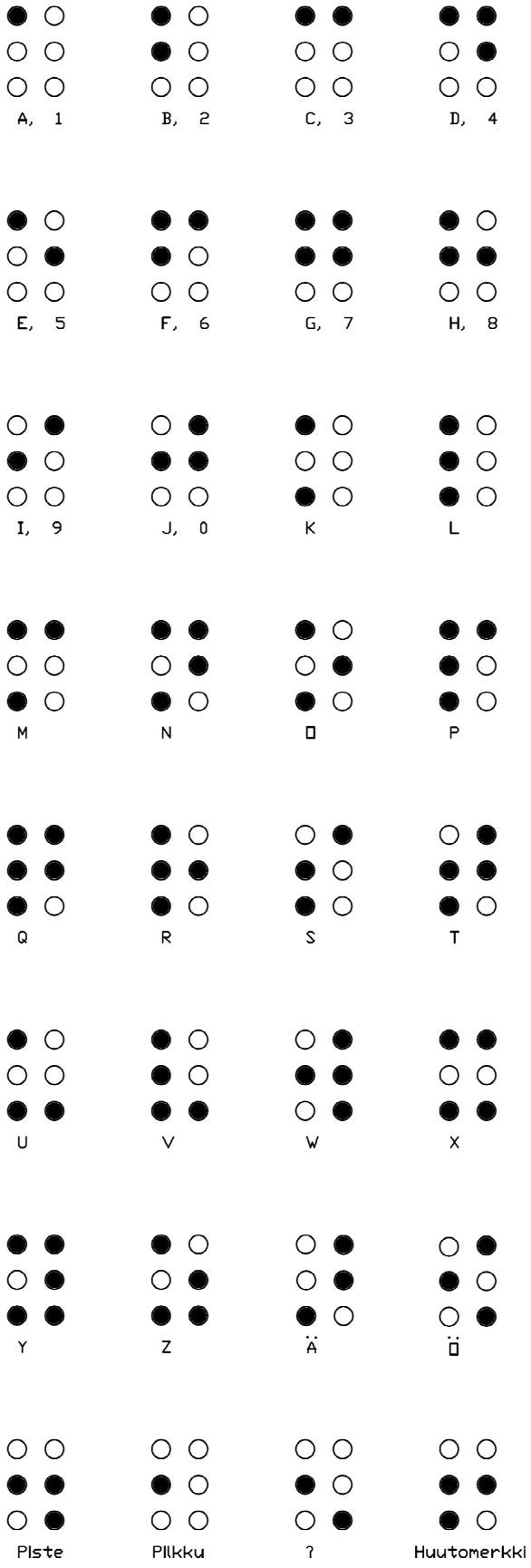

II- 13. Braille eli sokeiden pistekirjoitus.

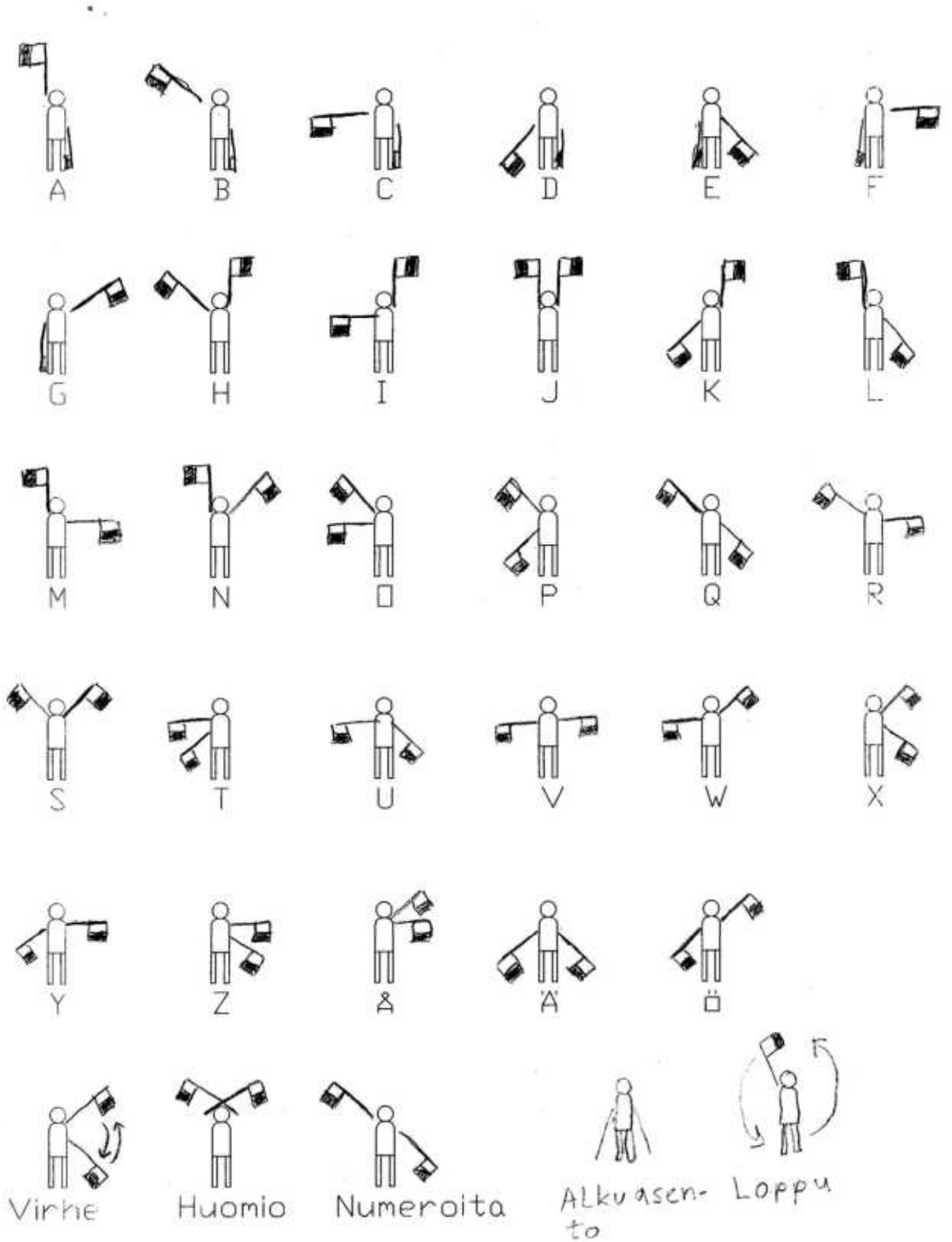

II- 14. Suomalainen kaksilippujärjestelmä.

II- 15. Viittomakielen sormiaakkoset.

MISSÄ? Pyöritetään ylös osoittavaa etusormea.	REPPU / RETKI Otetaan kiinni viilekkeistä ja kohennetaan reppua.	KOKOUS Pyöritetään istuvaa sormiukkoa kämmenen päällä.
HARRASTUS Raaputetaan olkapäältä alaspäin kohti napaa.	PARTIO Partiotervehdys	TAKKI Vedetään takkia päälle.

OLE HYVÄ Viedään käsi kämmen ylöspäin sivulta eteen.	KIITOS Viedään käsi kämmen ylöspäin pykälittäin eteen ja nyökätään päällä.	KISSA Silitetään toista kämmenselkää.
LEIPÄ Taputetaan päällekkäisiä kämmeniä yhteen.	ÄITI Viedään nyrkissä oleva käsi alhaalta kohti suuta.	MILLOIN? (MIHIN AIKAAN) Osoitetaan kelloa ranteessa.

LAPSI Taputetaan pikkulasta päälle.	KOIRA Taputetaan reittä.	MIKÄ? MITÄ? MISTÄ? MIHIN? Liikutetaan pystyyn nostettua sormea sivusuunnassa.

II- 16. Yleisimpiä viittomakielen merkkejä.

II-9. Tunnen lippukuntani ja Järeän toiminnan ja rakenteen.

Suorituksen tarkoituksena on luoda vartiolaiselle käsitys siitä, mitä oman vartion ulkopuolella tapahtuu ja keitä lisäksi lippukuntaan kuuluu ja millaisissa erilaisissa tehtävissä lippukunnassa voi toimia. Lisäksi hän tutustuu Järeään paremmin. Jokainen Järeän lippukunta on rakentunut hieman eri tavoin. Toisilla esimerkiksi vartiot toimivat osastoissa, tytöt ja pojat yhdessä tai erikseen ja joillakin vartiot on jaettu joukkueisiin. Tässä esitelläänkin lippukunnan rakenne ja tehtävät vain yleisellä tasolla. Vartionjohtajan tehtävä on kertoa suorittajille oman lippukunnan erityisistä tavoista ja nimikkeistä.

Järeä lippukunnissa noudatetaan rinnakkain vanhoja ja uusia ikäkausia.

Vanhojen ikäkausien mukaan: Nuorimmat partiolaiset ovat sudenpentuja tai kolkkia. He muodostavat laumoja, joita johtaa laumanjohtaja. Iältään he ovat noin 7-10-vuotiaita. Sudenpennut ja kolkat toimivat laumassa yleensä 2-3 vuotta, jonka jälkeen he siirtyvät vartioon. Vartiolaiset ovat n. 10-13-vuotiaita. Suunnilleen kolmen tai neljän vartiovuoden jälkeen vartiolaisesta tulee yleensä vartionjohtaja. Johtajat voivat toimia lippukunnassa monissa eri tehtävissä.

Uusien ikäkausien mukaan: Sudenpennut ovat 7-10-vuotiaita, seikkailijat 10-12-vuotiaita ja tarpojat 12-15-vuotiaita. Lisäksi johtajaikäkausia on kaksi eli samoajat 15-17-vuotiaita ja vaeltajat 17-22-vuotiaita. Yli 22-vuotiaita kutsutaan aikuisiksi mahdollistajiksi eli leikkisästi tukeviksi aikuisiksi.

Vartionjohtaja
- johtaa omaa vartiotaan yksin tai yhdessä vj-parin kanssa
- suunnittelee vartion toiminnan ja järjestää mm. vartion retket

Laumanjohtaja
- laumanjohtajia voidaan kutsua myös kolkkajohtajiksi ja laumoja parviksi
- johtaa laumaansa yksin tai yhdessä lj-parin kanssa
- suunnittelee lauman toiminnan ja järjestää mm. lauman retket
- laumanjohtajat ovat yleensä hieman vanhempia kuin vartionjohtajat, yleensä vähintään n. 16-vuotiaita

Vartio-osastonjohtaja/sampo/joukkueenjohtaja
- tehtävien jako ja nimikkeet vaihtelevat lippukunnittain
- osassa lippukunnista on vartiot jaettu tyttö- ja poikaosastoihin, osassa sekajoukkueisiin
- osastoja johtavat osastonjohtajat, joukkueita joukkueenjohtajat
- mahdollisen sampon tehtäviin kuuluu vj:ien koulutuksen järjestäminen
- kaikkien tehtävä nimikkeestä riippumatta on tukea vartionjohtajia tehtävässään ja auttaa vartioita koskevissa ongelmissa
- pitävät noin 1-2 viikon välein kokoontuvaa vartionjohtajaneuvostoa (VJN), jossa vj:lle jaetaan informaatiota ja jossa he voivat myös rentoutua ja saada koulutusta
- järjestävät yhdessä vartionjohtajien kanssa esimerkiksi kaikkien vartioiden yhteisiä retkiä ja vartionjohtajien omia retkiä

Sudenpentu-/kolkkaosastonjohtaja
- tukee laumanjohtajia tehtävässään ja auttaa laumaa koskevissa ongelmissa

- järjestää yhdessä laumanjohtajien kanssa esimerkiksi kaikkien laumojen yhteisiä retkiä

Lippukunnanjohtaja
- tukee muita johtajia tehtävissään ja johtaa heitä
- on myös lippukunnan hallituksen (ks. myöhemmin) puheenjohtaja
- lisäksi pitää joissain lippukunnissa johtajaneuvostoa (JN), jossa tehdään päätöksiä lippukuntaa koskevista asioista
- edustaa lippukuntaa erilaisissa kokouksissa ja tilaisuuksissa
- periaatteessa koko lippukunnan toiminta on lippukunnanjohtajan vastuulla ja hänen tuleekin olla täysi-ikäinen

Lippukunnan varajohtaja/lippukunnanjohtajan apulainen
- auttaa lippukunnanjohtajaa tämän tehtävissä ja toimii tarvittaessa tämän sijaisena

Hallituksen jäsen
- lippukunnassa hallitus tekee viralliset päätökset kokouksissaan
- hallitukseen kuuluu lpk:n säännöistä riippuen 3-8 jäsentä, joiden tulee olla vähintään 15-vuotiaita
- hallituksen puheenjohtaja on lippukunnanjohtaja ja varapuheenjohtaja tämän apulainen

Sihteeri
- kirjoittaa pöytäkirjat hallituksen ja johtajaneuvoston kokouksista

Varastonhoitaja/kalustonhoitaja
- vastaa lippukunnan kalustosta sekä sen lainaamisesta ja huollosta

Rahastonhoitaja
- hoitaa lippukunnan tiliä ja maksuja sekä on selvillä lippukunnan rahatilanteesta

Lippukuntalehden toimittaja/päätoimittaja
- kirjoittaa juttuja, piirtää kuvia tai valokuvaa lippukunnan omaan lehteen
- päätoimittaja vastaa siitä, että lehti ilmestyy ajallaan

Vaeltaja (vanhojen ikäkausien mukaan)
- vaeltajaksi voi siirtyä suoraan vartiosta
- vaeltajat järjestävät itse itselleen ohjelmaa, esimerkiksi retkiä, vaelluksia tai muita projekteja
- vaeltajalla ei tarvitse välttämättä olla mitään varsinaista hoidettavaa tehtävää lippukunnassa, mutta vaeltajiin voivat kuulua niin vartion- kuin lippukunnanjohtajakin

Lisäksi lippukunnissa on paljon muitakin pestejä, jotka vaihtelevat lpk:n perinteiden ja käytäntöjen mukaan. Näitä voivat olla mm. kolovouti/kolomiliisi, kämppäisäntä,

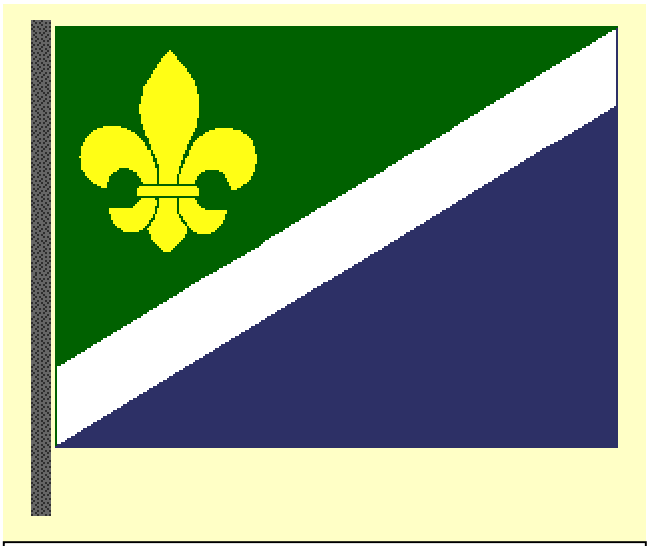

II- 17. Järeän lippu, joka vihittiin käyttöön Kelolla 00.

koulutusvastaava tai merkkivastaava.

Järvi-Espoon Eräpartiolaisia johtaa ylijohtaja. Yhteistä toimintaa suunnitellaan ja Järeän asioista keskustellaan korkeimmassa neuvostossa (KN), joka kokoontuu n. 4-6 kertaa vuodessa. Korkeimpaan neuvostoon kuuluu ylijohtajan lisäksi jokaisesta Järeän lippukunnasta kaksi jäsentä, yleensä lippukunnanjohtaja ja tämän apulainen. Lisäksi Järeällä on rahastonhoitaja ja koulutuspäällikkö. Tarvittaessa Järeässä muodostetaan koulutustoimikunta työstämään eräpartioinnin kannalta keskeisiä asioita, kuten loppututkintovaatimuksia tai tätä suoritusohjelmaa.

Suoritusvinkkejä

- Lippukunnan ja Järeän organisaatioon kannattaa tutustua visuaalisesti. Se käy helpoiten ehkä erilaisten kaavioiden avulla. Ensin voidaan esimerkiksi katsella kokonaista kaaviota ja sitten vartiolaisten pitää piirtää oma kaavio muistikuvien pohjalta. Vartio voi myös täydentää yhdessä kaavion, jossa vain osa laatikoista on täydennetty. Mielenkiintoisemmaksi tehtävän tekee, jos kaavio on esimerkiksi jättisuuri tai aivan pieni tai piirretty vaikka puun tai kasvin muotoon.
- Lippukunnan eri toimihenkilöihin voidaan tutustua suoraan tällä hetkellä tehtävässä toimivan henkilön kautta. Vartiolaisen tulisi pystyä tunnistamaan ainakin tärkeimmät lippukunnan johtajat ulkonääöltä. Tässä auttavat valokuvat ja vanhat lippukuntalehdet, joista voi löytää vaikka kymmenen vuotta vanhan kuvan nykyisestä lippukunnanjohtajasta vartiolaisena.
- Lippukunnan toimintaa voidaan tutustua lippukuntalehden, toimintakertomuksen, toimintasuunnitelman, toimintakalenterin, webbisivujen tai valokuva-albumien perusteella.
- Jokainen vartiolainen saa tehtäväkseen tehdä esitelmän tai jutun lippukuntalehteen yhdestä lippukunnan tapahtumasta tai henkilöstä, joka toimii jossakin tehtävässä. Tärkeimpänä menetelmänä tiedon hakemiseen ovat haastattelut. Kaikki esittelevät tuotoksensa muille. Parhaimpia juttuja voidaan hyödyntää lippukuntalehdessä tai webbisivuilla.

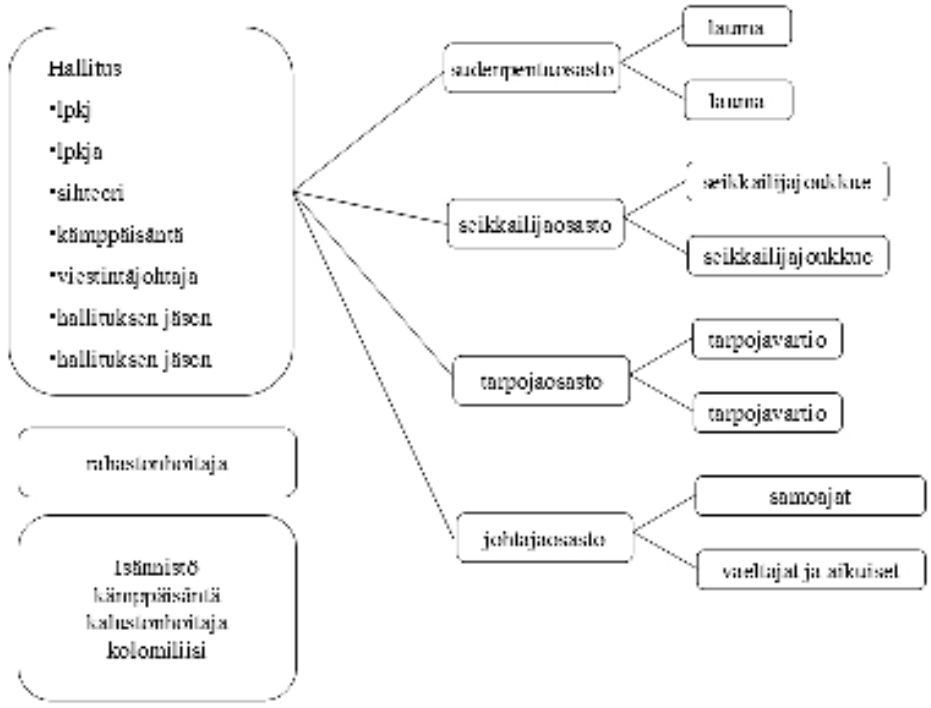

II- 18. Pitvan organisaatiokaavio.

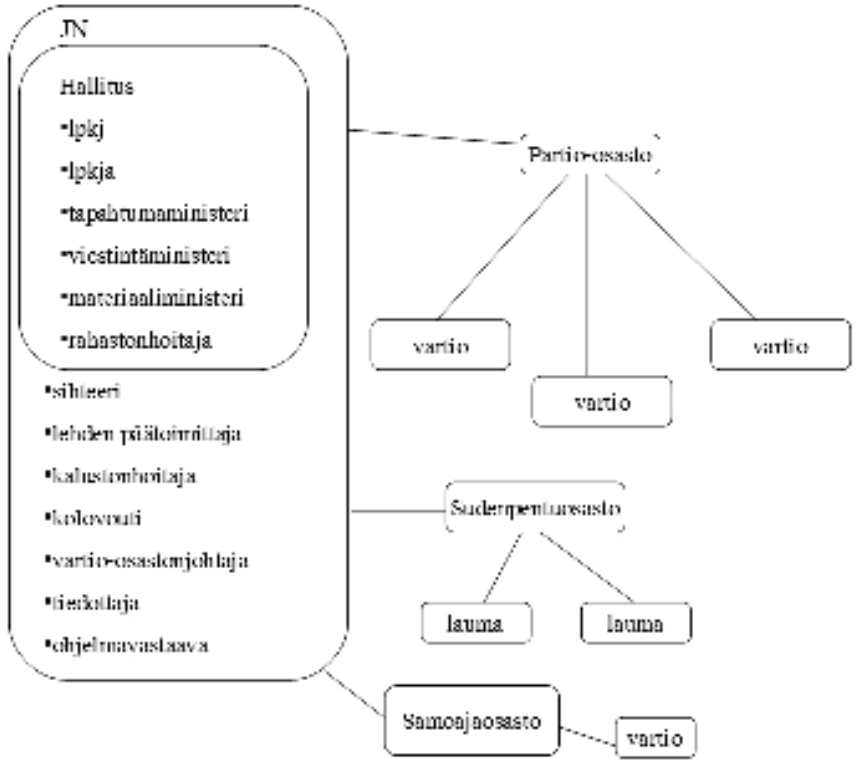

II- 19. Vipen organisaatiokaavio.

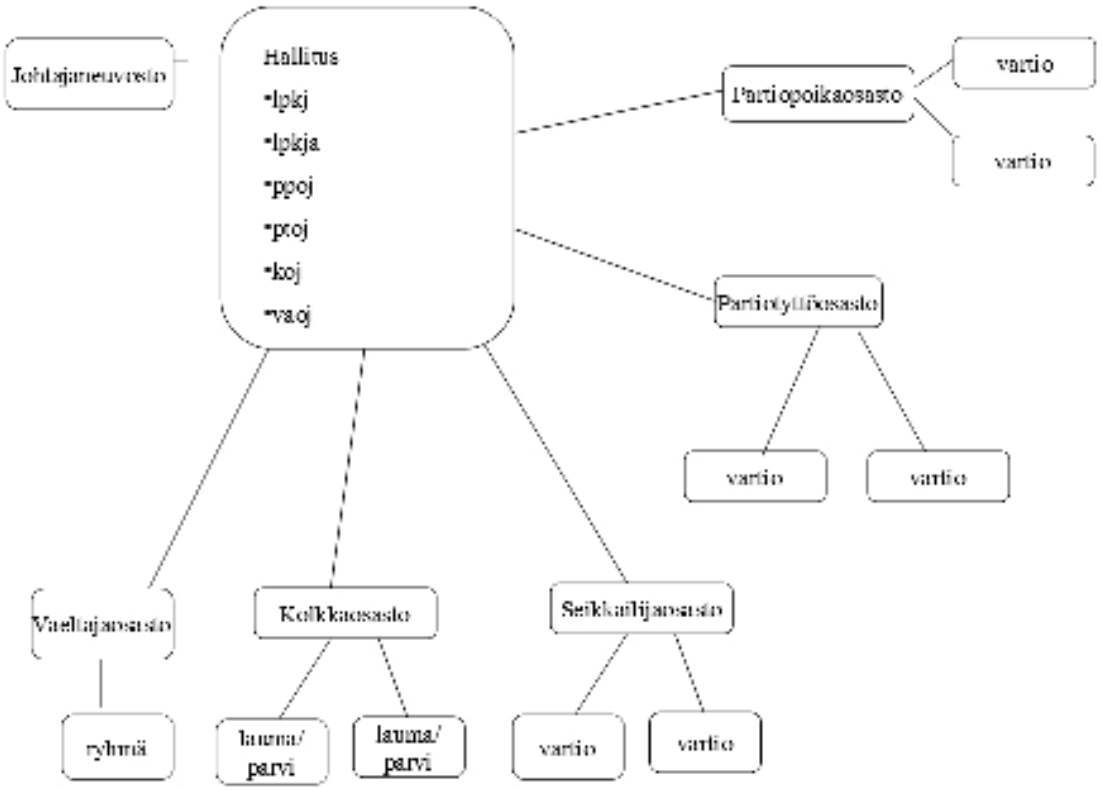

II- 20. Kar-Kan organisaatiokaavio.

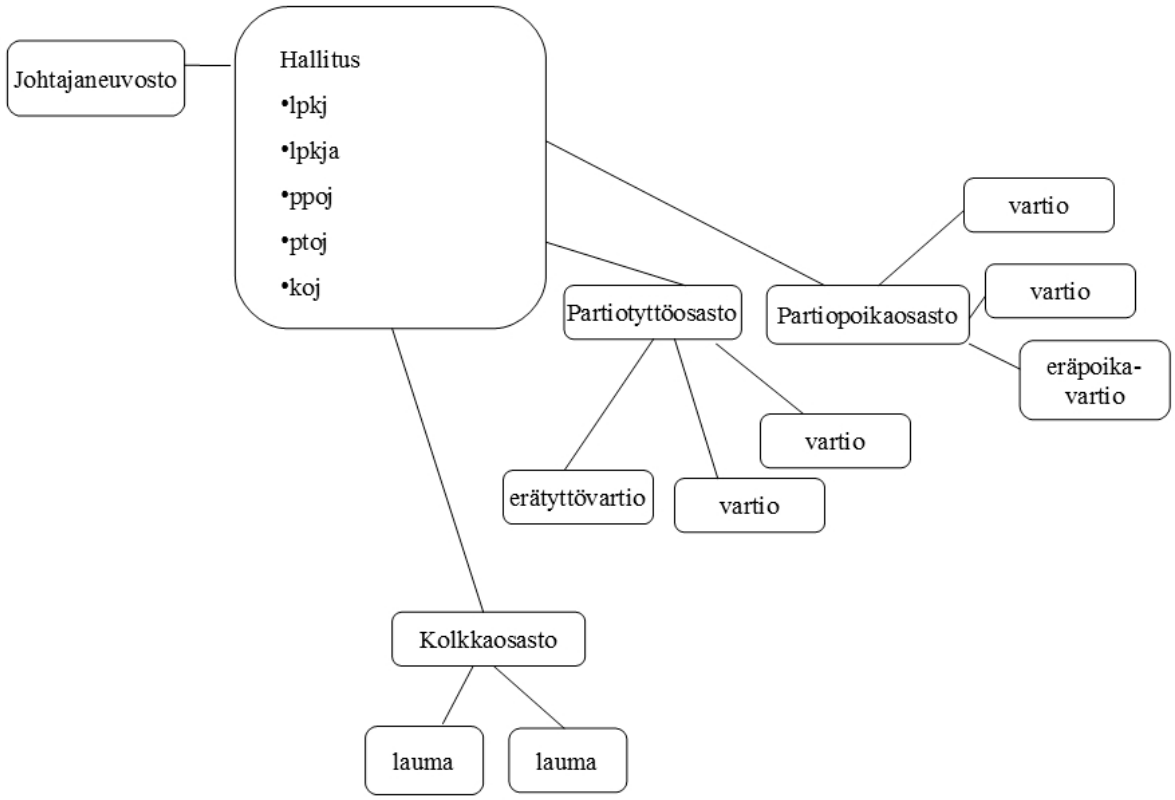

II- 21. KKp:n organisaatiokaavio.

II Palvelu ja aate

II-10. Ideoin käytännön keinoja, miten voin toteuttaa partioihanteita tai partiolakia arkielämässäni. Toteutan nämä keinot.

Tässä suorituksessa on tarkoituksena tehdä partioihanteita tai -lakia tutummaksi vartiolaisille. Tässä kohdin pyritään myös ymmärtämään kohtien merkitys. Ihanteet tai laki valitaan oman lippukunnan käytännön mukaisesti.

Partioihanteiden ja -lain taustoja on käsitelty III luokan suorituksessa 10. Tässä pyritään löytämään käytännön keinoja ja toteutumismuotoja.

Käytännön vinkkejä

Seuraavassa taulukossa on esitetty joitain ajatuksia käytännön vinkeiksi. Ne ovat tarkoitettu vartionjohtajan tukimateriaaliksi. Tärkeintä kokouksessa olisi, että jokainen pääsee esittämään omia näkemyksiään ja vj ohjailee keskustelua niin, että jokainen ymmärtäisi, mitä ihanteet tai lain kohdat tarkoittavat. Taulukosta voi myös havaita partioihanteiden ja -lain kohtien yhtäläisyydet.

Ihanne (vanhojen ikäkausien mukaan)	Lain kohta	Käytännön vinkkejä arkielämään
Olla uskollinen ja luotettava.	P. on luotettava.	Jää kokouksen jälkeen auttamaan johtajia siivoamisessa. Tule ajoissa kokoukseen ja kouluun.
Tuntea vastuunsa ja velvollisuutensa.	P. täyttää velvollisuutensa.	Ole esimerkkinä nuoremmille partiolaisille tai koululaisille esimerkiksi käyttämällä suojatietä, pyöräilykypärää, puhumalla siivosti, laittamalla karkkipaperit roskiin. Lahjoita viikkoraha johonkin keräykseen.
Auttaa ja palvella.	P. on hyödyksi ja avuksi muille.	Ole ensimmäisenä käsiparina, kun jossain tilanteessa tarvitaan oven aukaisijaa, nostajaa, hakijaa, jne. Avaa ovi ja anna toisen mennä ensin. Ole ensimmäisenä vapaaehtoisena aina kysyttäessä. Vartiossa voidaan soveltaa armeijamallista käskyrakennetta: Komennolla ”Onko?” asento napsahtaa ja komennolla ”Vapaaehtoisia?” oikea käsi nousee ylös. Ole ystävällinen kuuntelija ja keskustelija vanhuksille, yksinäisille ja kiusatuille.
Rakentaa ystävyyttä yli rajojen.	P. on hyvä ystävä ja jokaisen partiolaisen veli.	Ole keskustelija, jos joku ei kuulu johonkin ryhmään. Esimerkiksi ulkomaalaisen, toiselta paikkakunnalta olevan, muun lippukuntalaisen tai muunkielisen kanssa.
	P. on kohtelias.	Kiitä ja sano ole hyvä. Päästä toinen edellä ovesta tai jonoon. Puhu ja käyttäydy siivosti.
Rakastaa ja suojella luontoa.	Partiolainen on eläinten ja muun	Älä roskaa. Käytä polkupyörää ja kieltäydy autokyydistä.

	luonnon ystävä.	Kuluta järkevästi. Kohtele hyvin eläimiä, niin luonnossa kuin lemmikkejäkin.
Kunnioittaa toista ihmistä.	P. tottelee.	Älä puhu päälle tai keskeytä. Tee niin kuin sovitaan tai käsketään. Väittele vain silloin kun on sen aika. Älä lainaa tavaroita luvatta ja kohtele toisen omaisuutta huolellisesti. Älä puhu pahaa selän takana tai juoruile muutenkaan.
	P. säilyttää mielensä valoisana vaikeuksissakin.	Ole reipas vesisateessa bussipysäkillä. Juttele mukavia muille bussin odottajille. Auta ja kannusta kaveriasi kokeeseen luvussa tai läksyjen teossa.
	P. on säästäväinen.	Älä osta karkkia tai limua kaikilla taskurahoillasi. Korjaa ja huolla varusteesi. Osta kestäviä varusteita.
	P. ajatukset, sanat ja teot ovat puhtaat.	Älä kiroa tai puhu pahaa toisista. Vältä alkoholia, tupakkaa ja huumeita. Älä harrasta irtosuhteita.
Kehittää itseään ihmisenä.		Ole koulunkäynnissä ja opiskelussa tunnollinen. Tee aina läksysi. Urheile tai kuntoile. Pyri parantamaan tuloksiasi. Kehitä paineensietokykyäsi, äläkä menetä hermojasi. Kiinnitä asiaan huomiota arkielämässäsi.
Etsiä elämän totuutta.		Tämä kohtaan ei liity varsinaista toimintaa, vaan sen pohdiskelu tapahtuu ajatuksen tasolla. Arkielämän keinoja ei tälle kohtaa ole edes mielekästä pohtia. Vartion kokouksen päätteeksi pidettävä hartaus viikoittain voisi olla tällainen keino.

Ikäkausittain karttuminen

Vanhoissa ikäkausissa kaikki partioihanteet tulevat kerralla käyttöön partiolupauksen myötä. Uusissa ikäkausissa ihanteet tulevat vaiheitta iän karttuessa. Samalla ihanteisiin tehtiin myös joitakin sanamuotojen muutoksia. Suurin muutos oli, että vanha ihanne *Auttaa ja palvella* poistui ja siirtyi partiomenetelmän yhdeksi osaksi *Päivän hyvä työ*. Seuraavassa on esitetty ikäkausittain, mitkä ihanteet ovat käytössä uuden ohjelman mukaan:

- Sudenpennut:
  - Kunnioittaa toista ihmistä.
  - Rakastaa ja suojella ympäristöä.
- Seikkailijat:
  - Olla luotettava.
- Tarpojat:
  - Rakentaa ystävyyttä yli rajojen.
- Samoajat:
  - Tuntea vastuunsa ja tarttua toimeen.
- Vaeltajat:
  - Kehittää itseään ihmisenä.
  - Etsiä elämän totuutta.

Suoritusvinkit

- Esitetään partioihanteiden tai -lain kohtia pantomiimina toisille. Kielletään jyrkästi esimerkiksi puun halaamisen esittäminen, vaan ohjeistetaan löytämään järkeviä konkreettisia keinoja.
- Tehdään lehtileikkeistä seinäjuliste kuhunkin ihanteeseen tai -lain kohtaan liittyen. Keskustellaan leikkeiden pohjalta aiheesta.
- Nauhoittakaa ääninauhurilla tai videokameralla partioaatteesta käymänne keskustelu. Kuunnelkaa/katselkaa tuotos vuoden tai kahden kuluttua. Miten ajatukset ovat muuttuneet? Hommasta tekee hauskemman tietysti se, miten paljon ihmiset ovat muuttuneet.
- Ideoidaan jokaisesta ihanteiden tai lain kohdasta käytännön keinoja toteuttaa niitä elämässä. Kerätään keinoja suurelle paperille, josta jokainen valitsee 5–10 keinoa, joita pyrkii toteuttamaan seuraavan viikon tai kahden viikon aikana tai leirin kuluessa. Jokaiselle kirjataan tarkastuskortti, johon tulee ihanne tai lain kohta, keino toteuttaa sitä ja paikka sille, koska toteutti sitä.
- Käytännön keinojen toteutus voidaan tehdä myös partiokauden kestäessä yksi kohta kerrallaan. Kahdeksassa (kymmenessä) peräkkäisessä kokouksessa käydään edellisen kohdan toteutuminen läpi ja sovitaan seuraava kohta. Tällöin aate pysyy pitkään tapetilla, ja jos joka kerta käydään läpi kaikki ihanteet tai lain kohdat, pikkuhiljaa vartiolaiset oppivat ne.
- Käytännön keinot voidaan myös ideoita leiriä tai vaellusta silmällä pitäen. Tällöin keräännytään joka ilta esimerkiksi vartion omaan pieneen iltahartauteen, jossa keskustellaan päivän tapahtumista ja keinojen toteutumisesta.
- Ihanteita tai lain kohtia voidaan purkaa keskustelussa esimerkiksi seuraavien kysymysten pohjalta:
    - Mikä kohta on helpoin ja vaikein täyttää?
    - Mikä kohta täyttyy itsestään? Mihin tarvitsee erikseen paneutua?
    - Mikä kohta ei toteudu helposti koulussa, kavereiden kanssa kaupungilla, kotona tai vartion kokouksessa tai retkellä?
- Suunnitelkaa esimerkiksi rastirata osaston retkelle, jossa jokainen rasti kuvaa yhtä partioihannetta tai -lain kohtaa. Onnistuuko vastaavasti iltanuotion järjestäminen siten, että jokainen kohta on mukana.
- Laatikaa vartion kanssa epäpartioihanteet tai -laki. Pyrkikää siihen, että saatte päinvastaisen ajatuksen siten, ettei vain lisätä kieltosanaa kohtaan. Helppona esimerkkinä: Partiolainen on säästäväinen - > Epäpartiolainen tuhlailevainen ja hyvä kuluttaja.

Lähteet

- Partiojohtajan käsikirja, Suomen Partiolaiset ry 1999
- Vartionjohtajan käsikirja, Suomen Partiolaiset ry 1997

II-11. Tutustun minulle uuteen seurakunnan rakennukseen tai toimintoon, sen tarkoitukseen ja historiaan.

Seurakunta huolehtii monista kirkollisista toimituksista kuten jumalanpalveluksista, kasteista, ehtoollisesta, lähetystyöstä, diakoniasta ja kristillisestä kasvatuksesta. Seurakunnilla on myös monia hieman tuntemattomampia rakennuksia ja paljon erilaista toimintaa. Suorituksen tarkoituksena on avata vartiolaisille seurakunnan laajaa käsitettä.

Suorituksessa kannattaa hyödyntää oman seurakunnan toimihenkilöiden ja vanhempien johtajien apua.

Suoritusvinkkejä

- Vierailu seurakunnassa: Valitkaa teille tuntematon tai muuten mielenkiintoinen seurakunnan rakennus, esimerkiksi Espoon tuomiokirkko tai Temppeliaukion kirkko Helsingissä. Etsikää tietoa rakennuksen historiasta sekä tarkoituksesta ja käykää tutustumassa kohteeseen.
- Espoon seurakunnilla on myös kolme leirikeskusta: Hila, Hvittorp ja Velskola. Käykää tutustumassa leirikeskuksiin vartionretken yhteydessä.
- Seurasaaressa voi vierailla Karunan kirkkomuseoon sekä samalla tehdä päiväretken alueelle.
- Osallistuminen vartion tai VJN-porukan kanssa Helsingissä vuosittain järjestettävään Via Crucis –pääsiäiskulkueeseen tai sen järjestelyihin.
- Leppävaaran seurakunta järjestää nuorille suunnattuja Lepuski-messuja joka kuun ensimmäinen sunnuntai ja perjantai-iltaisin Perjantaiparkkeja eli Pepoja. Näiden lisäksi on myös karju-iltoja, tyttöjen iltoja, musajengiä ja isoskoulutusta joihin kannattaa osallistua.
- Vaikuta omassa seurakunnassasi, seurakuntaneuvostojen vaaleissa äänestysiän alaraja on 16 vuotta.

II Kätevyys

II-12. Valmistan käyttökelpoisen partioesineen.

Suorituksen tarkoitus on opettaa suorittajalle uusia tai parantaa olemassa olevia kädentaitoja. Suorittamisen kannalta olennaisia asioita ovat esineen partiomaisuus ja vaativuus. Tärkeintä on kuitenkin, että suorittaja kokee onnistuneensa ja oppii mahdollisesti uusia kädentaitoja tai parantaa taitojaan tutussa tekniikassa. Suorituksen vastaanottajan tulee päättää, tekevätkö kaikki saman esineen vai onko vaihtoehtoja, joista valita. Useamman erilaisen esineen tekeminen samaan aikaan on johtajalle vaativampaa, mutta valinnan vapaus kannustaa vartiolaisia. Varsinkin putkivartiossa on suositeltavaa valita vaikka samasta esineestä eri tasoisia vaihtoehtoja. Koska partiokolot eivät useimmiten vastaa varustelultaan koulujen puutyöluokkia, eivätkä vartionjohtajat ole puutyönopettajia, on parempi varmistaa omien taitojen riittävyys tekemällä mallikappale. Mallikappale on useimmiten vasta-alkajille myös havainnollisempi kuin työpiirustus.

Mikä on partiomainen esine?

Hyviä vaihtoehtoja ovat esimerkiksi retkeilyyn, eränkäyntiin, partioperinteisiin ja kansanperinteisiin liittyvät esineet. Mielikuvitus ei tietenkään ole kielletty, mutta omat ja vartiolaisten taidot kannatta punnita tarkoin. Mikään on tuskin masentavampaa kuin kesken jäänyt työ tai käyttökelvoton räpellys.

Suunnittelu

Ensiksi valitaan millä menetelmällä esine toteutetaan ja mikä esine tai mitkä esineet sopivat suorittajien taitotasolle. Liian vaikean tai helpon esineen tekeminen ei ole mielekästä. Tärkeintä on uuden oppiminen ja erityisesti onnistumisen elämys!

Veistäminen

Kaikki veistämällä toteutettavat työt kannattaa aloittaa samalla tavoin: Kuivaa puu huolella, jottei se halkea tai väänny myöhemmin. Höylää kaksi vastakkaista puolta sileiksi. Hahmottele ääriviivat lyijykynällä. Veistä tai sahaa ylimääräinen puu irti. Huomaa että veistäessäsi latvasta tyveen päin puu lohkeaa pienempinä lastuina kuin tyvestä latvaan! Hio ja käsittele pinta halutessasi esimerkiksi ruokaöljyllä tai lakkaamalla.

Punonta
Punonta itsessään ei riitä suoritukseen, mutta punomalla toteutettu partiosauvan remmi tai repun remmi on koristeellinen yksityiskohta. Ohjeita erilaisiin punoksiin löytyy käsityö ja solmukirjoista.

Ompeleminen
Ompeleminen itsessään on yllättävän yksinkertaista. Tärkeintä on huolellinen suunnittelu ja pitkäjänteinen ompeleminen (maltti on valttia). Ompelua käsitellään tarkemmin II luokan suorituksen 13. yhteydessä.

Helppoa ja yksinkertaista

Saapasrenki
Saapasrenki on käyttökelpoinen esine ja sopii hyvin sellaisille vartiolaisille, joilla on vähän kokemusta puutöistä. Valmisteluvaiheessa kannattaa varata runsaasti lehtisahan teriä, koska puutöihin tottumattomat vartiolaiset onnistuvat rikkomaan noin 3 terää / vartiolainen. Saapasrenkiä voi työstää myös sahaamalla timpurin sahalla ja viimeistelemällä puukolla.
Välineet: kuviosaha, lautasaha, hiomapaperi, vasara, lyijykynä ja ruuvimeisseli
Materiaalit: 3 kpl 30 mm pitkää ruuvia, 40 cm 15 mm leveää lautaa

Puukannin
Välineet: vasara, lautasaha, hiomapaperi, puukko, mitta
Materiaalit: 3 m lautaa, 35 mm pitkiä nauloja, pyöreä puu kantokahvaksi

II- 22. Puukannin kyljellään kilpailuvartion käsissä Krasa 06 piirin talvikisassa.

Partiosauva
Partiosauva on mainio valinta. Harvinaisuudestaan huolimatta se on erittäin helppo ja monikäyttöinen esine. Vaikeassa maastossa kulkiessa se säästää polvia ja nilkkoja. Sitä voidaan käyttää myös laavun etukeppinä.
Välineet: puukko, lautasaha, sakset, hiomapaperi
Materiaalit: käyttäjää leukaan asti yltävä noin 3 cm paksu keppi, nahkaa, kuminen tulppa sauvan alapäähän

II- 23. Hanki 09 piirin talvikisoissa tehtiin lähtötehtävänä lintupönttöjä.

Linnunpönttö
Linnunpöntön voi tehdä ontosta puunrungosta tai laudasta. Tärkeintä on, että katto on kalteva ja pitää vettä. Lintukirjoissa kerrotaan eri lajeille sopivien reikien kokoja.
Välineet: vasara, lautasaha, pora ja sopivan kokoinen terä

Haastava mutta palkitseva

Puukon kahva tai tuppi (itse taottuun tai ostoterään)
Välineet: höylä, kuviosaha, puukko, lautasaha, hiomapaperi
Puukon tekoon tarvittavia materiaaleja saa "askartelu"-kaupoista tai esimerkiksi tilaamalla valmistajilta ja maahantuojilta (useilla internet-sivut). Ohjeita löytyy internetistä ja kirjallisuudesta.
Välineet tuppien tekoon: mattoveitsi, sakset, nahkapaska tai naskali tai piikki, neula ja lankaa

Materiaalit: nahkaa, nahkaniittejä, pikilanka tai vastaavaa, liima, lesti (voidaan ostaa valmiina tai tehdä puusta)
Välineet lestin tekoon: taltta, saha, puukko, kuviosaha
Materiaalit lestin tekoon: hieman terää pitempi lauta ja yhtä pitkä 5 mm terää leveämpi ohut vaneri, puuliimaa

Kirveenvarsi (itselle, vartiolle tai lpk:lle)
Kirveen varretus aloitetaan valitsemalla kuiva, hieman tekeillä olevaa vartta paksumpi puu. Terän koko vaikuttaa varren mittoihin. Mitat ovat viitteellisiä. Aloitus tehdään, kuten veistämistä käsittelevässä kohdassa. Varren muotoa hahmotellessa kannattaa käyttää mallina valmista kirveen vartta.
Tarvikkeet: Puu (halkaisija noin 10 cm pituus noin 50 cm), terä (vaikea löytää, vanhasta kirveestä saa helpoimmalla)
Välineet: höylä, kuviosaha, puukko, lautasaha, hiomapaperi

Vaikea muttei vallan mahdoton

Päiväreppu tai rinkka
Päiväreppu vaatii onnistuakseen huolellisen suunnittelun, kaavan ja ompelukokemusta. Onnistunut työ on kuitenkin hyvin käyttökelpoinen. Repun suunnittelussa kannattaa panostaa erityisesti kantomukavuuteen. Rinkassa on lisänä rungon tekeminen puusta. Siinä voidaan käyttää puuliitoksia ja köytöksiä.
Materiaalit: kestävä kangas, kankaan värinen lanka, heijastinnauha, vetoketju, solumuovia selkäpuolelle ja olkaimiin soljet, sekä naruja ja remmejä. Rinkkaan lisäksi riukua.
Välineet: Ompelukone, ratkoja, merkkausliitu, sakset, puun työstämiseen timpurinsaha, taltta, vasara, mitta ja puukko.

Kuksa
Kuksa on esitellyistä töistä vaativin ja on esitelty lähinnä vartionjohtajia itseään ajatellen. Kuksan tekeminen aloitetaan liottamalla kuorittua pahkaa suolaliuoksessa (ruokasuolaa ja vettä) muutamia päiviä. Liottaminen ehkäisee pahkan halkeamisen. Kuksa voidaan tehdä myös koivuhalosta. Sitä täytyy kuivattaa ensin vähintään vuosi. Kuksan kuppiosan valmistaminen aloitetaan poraamalla 2-3 reikää kuppiosan keskelle. Syntynyt kolo siistitään puukolla, kourutaltalla ja hiomapaperilla. Kun kuksa on sisäpuolelta siisti, muotoillaan ulkopuoli halutun muotoiseksi, porataan kahvaan reikä sormelle ja viimeistellään pinnat hiekkapaperilla ja öljyllä. Viimeistelyvaiheessa kannattaa olla varovainen. Jos vuolet pohjan puhki, melkein

II- 24. Järeän järjestämässä Punk 08 – kisassa sininen ja harmaa sarja tekivät yörastilla rinkan, jolla kantoivat yhden vartion jäsenen varusteet sunnuntaipäivän ajan.

valmis kuksa menee täysin pilalle. Kuksa voidaan tehdä myös polttokovertamalla, jolloin nuotiosta nostetaan hehkuva hiili keskelle tulevaa kuppiosaa. Hiilen alaosaan puhalletaan tasaisesti mehupillin läpi, jolloin se polttaa altaan puuta pois.
Välineet: pora ja 10 mm terä, kourutaltta, lyhytteräinen puukko, lautasaha, hiomapaperi ja liotusastia
Materiaalit: pahka, nahkanauhaa

II-13. Paikkaan ja parsin rikkoutuneet vaatekappaleet.

Partioretkillä vaatteet joutuvat kovaan kulutukseen ja saattavat hajota kesken reissun. Haaroista hajonneet housut tai aukkoja ammottavat villasukat ovat epämukavat ja pääsevät nopeasti rikkoutumaan pahemminkin. Siksi rikkinäiset vaatteet on korjattava mahdollisimman pian. Suorituksen tarkoituksena on, että jokainen oppii itse korjaamaan rikkoutuneet vaatteensa välttävään kuntoon maastossakin.

Suorituksen yhteydessä jokaisen on hyvä kasata itselleen pieni ompeluvälinepussi, johon kuuluu:
- neuloja (sekä isoja että pieniä)
- nuppineuloja
- nappeja
- kuminauhaa
- ompelulankaa
- villalankaa
- pari eri väristä tilkkua paikkakangasta (kestävää kangasta n. 20x20 cm)
- hakaneuloja
- pikkusakset, jotka purevat paikkakankaaseen

Paikkaaminen

Jos kankaassa on selvä reikä, ei reiän reunoja voi kuroa yhteen, vaan on käytettävä erillistä paikkaa.
a) Jos sinulla on valmis kaupasta ostettu merkki, voit ommella sellaisen reiän päälle ja huolitella reiän reunat nurjalta puolelta leikkaamalla reiän reunat siistiksi, taittamalla saumavaran kankaan sisään ja ompelemalla reunan kiinni merkkiin. Kotona voit käyttää silitettäviä merkkejä, jolloin ei tarvitse huolitella.
b) Jos sinulla ei ole mukana oikean kokoista merkkiä, kaiva aina mukana pitämästäsi ompelutarvikepussukasta pala kangasta ja nuppineulat esille.
1. Leikkaa kankaasta reikää suurempi neliönmuotoinen pala ja pujota se reiän alle.
2. Taita reiän reunoista noin sentti nurjalle puolelle ja kiinnitä nuppineuloilla kiinni paikkakankaaseen. Nyt paikan pitäisi olla siis reiän alapuolella kiinni nuppineuloilla niin, että reiän hapsottavat reunat on taitettu nurjalle puolelle.
3. Sitten vaan ompelemaan paikkaa kiinni reunoihin.
4. Käännä esiin nurja puoli. Leikkaa ylimääräinen paikkakangas pois, mutta jätä saumavaraa 2-3 senttiä joka reunaan.
5. Taita reunoista noin sentti sisäänpäin ja ompele taas reuna kiinni päälikankaaseen.

Jos kankaaseen on tullut palkeenkieli eli se on revennyt, mutta siinä ei vielä ammota aukkoa, teippaa nurjalle puolella vahviketeippiä ja ompele oikealta puolelta reunat siistiksi. Vedenpitäviin vaatteisiin kannattaa käyttää myös vedenpitäviä paikkoja eikä mennä tekemään lisää reikiä neulalla. Kaupoissa myydään liimattavia paikkoja esim. Gore Tex -vaatteisiin.

Parsiminen

Rikkoutunut neule paikataan parsimalla. Valitse parsimislangaksi mahdollisimman samanlainen (sama paksuus ja materiaali) lanka kuin neuleessa muutenkin on. Villasukkien ja -paitojen parsimiseen käytetään mieluiten villalankaa, puuvillaneuleisiin puuvillalankaa jne. Tarvitset myös ison tylppäpäisen neulan (parsinneulan tai kanavaneulan).

1. Ompele etupistoin (tavallisin ylös-alas -pisto) reiän ympäri parin sentin päästä reiästä.
2. Pujota jokin tuki (parsinsieni paras, mutta esim. kirja käy) työn sisälle, reiän kohdalle. Pidä neuletta pingotettuna sen ympärillä.
3. Nyt pujota langat pystysuuntaan ompelemasi ympyrän sisään vieri-viereen. Älä kiristä reunoja toisiinsa kiinni!
4. Sitten pujota lankoja vaakasuuntaisesti vuorotellen joka toisen langan yli ja joka toisen ali.
5. Jatka, kunnes reiän tilalla on kaunis ruudukko. Vaatii vähän harjoitusta, ennen kuin lopputulos on tiivis, mutta ei paksu.
6. Päättele vielä lanka pujottelemalla sitä edestakaisin työn sisälle. Älä tee solmua!

Suoritusvinkit

- Paikkaamaan tai parsimaan ei opi harjoittelematta. Vaikka miten nerokas idea syntyisi suorituksen toteuttamiseen, muista, että ennen suoritusmerkintää jokaisen on täytynyt sekä paikata että parsia vaate kuntoon.
- Parsimista voi harjoitella erivärisillä langoilla niin, että pystysuuntaan pujottaa toista väriä kuin vaakasuuntaan. Hahmottaminen helpottuu, kun syntyvä ristikko näkyy selvästi.
- Jokainen tuo kokoukseen yhden paikattavan ja yhden parsittavan vaatteen, jotka korjaa. Varmasti kotona jollakin on takista revennyt sauma tai villasukkaan päässyt syntymään reikä. Jos ei tuo, joutuu parsimaan ja paikkaamaan vj:n puhkisyöpyneet hikisukat.
- Etsi käsiisi joitakin tuhottavaksi sopivia vaatteita ja kokouksen alussa anna vartiolaisten leikata ne reikäisiksi. Sitten pitää paikata kuntoon.
- Voitte pitää Martta-kerhon kokouksen, jossa jokainen pukeutuu mummoksi ja tekaisee itselleen mummonimen, ja koko kokous parsitaan ja paikataan.

Lähteet

- http://www.tkukoulu.fi/~amjarvi/ekotoita/paikkaaminen.htm
- www.tkukoulu.fi/~amjarvi/ekotoita/parsiminen.htm.
- Vartionjohtajan käsikirja, Erä- ja meriohjelman, Sudenkolo 1978

II-14. Osaan tehdä pukki- ja ristiköytöksen sekä tukkikytkyn.

Pukki- ja ristiköytös ovat partiolaisen perusköytökset, joilla liitetään kaksi pyöreää puuta toisiinsa narun tai köyden avulla. Pukkiköytöstä käytetään silloin, kun ei voida käyttää ristiköytöstä. Puiden täytyy olla siinä kohtisuorassa toisiinsa nähden. Ristiköytös on lujempi, mutta sen tekemiseksi puiden pitää olla aluksi rinnakkain. Ristiköytöstä voidaan käyttää myös, vaikka puut eivät olisi täsmälleen kohtisuorassa. Köytöksien tukevuutta voidaan lisätä loveamalla toisesta puusta vastakkain tuleva pinta. Suorituksen vaatimuksena on osata itsenäisesti tehdä molemmat köytökset oikein ja tietää, mihin niitä voi käyttää.

Tukkikytky

Tukkikytky on hyvä aloitussolmu köytöksiin, koska se pitää varmasti, ei tarvitse paljoa narua ja on helppo tehdä vaikka yhdellä kädellä.

1. Muodosta narun päällä kiristyvä lenkki jatkuvaan naruun kiertämällä päätä itsensä ympäri 3-4 kierrosta (II- 26).
2. Kiristä riu'un ympäri (II- 25).

II- 26. Tukkikytky 1.

II- 25. Tukkikytky 2.

Pukkiköytös

1. Katkaise noin 15 kertaa paksumman puun ympäri riittävä narun pätkä ja kiinnitä se päästä ohuempaan riukuun (II- 28).
2. Aseta puut kohtisuoraan toisiaan nähden.
3. Kierrä naru alemman puun alta siten, että se tulee ylös ylemmän puun samalta puolelta, mistä on mennytkin (kuva II- 28).
4. Vedä naru päällimmäisen puun yli alemman puun suuntaisesti. Kierrä alemman puun ali ylemmän puun toiselta puolelta. Valmiina on yksi kierros (kuva II- 27).
5. Kierrä kaksi kierrosta lisää (kuva II- 29). Sijoita seuraavat kierrokset tarkalleen edellisen viereen, niin saat kestävämmän ja siistimmän köytöksen.
6. Tee kiristyskierrokset kiertämällä narua niin, että se vetää riukujen välissä köytöstä kireämmälle (kuva II- 30). Kiristyskierrokset vedetään niin kireälle kuin naru kestää, eikä niitä saa päästää löystymään missään vaiheessa. Kiristyskierroksien määräksi 3 kierrosta on sopiva.

7. Päättele köytös tekemällä siansorkka ohuemman puun ympärille. Älä päästä tässäkään vaiheessa köytöstä löystymään. Lopuksi siirrä siansorkka aivan köytöksen viereen. Valmis köytös (kuva II- 31).
8. Köytös puretaan päinvastaisessa järjestyksessä. Ei katkomalla naruja puukolla.

II- 28.

II- 27.

II- 29.

II- 30.

Ristiköytös

1. Katkaise noin 15 kertaa paksumman puun ympäri riittävä narun pätkä ja kiinnitä se päästä ohuempaan riukuun.
2. Aseta puut rinnakkain toisiaan nähden.
3. Kierrä narua kolme kierrosta molempien puiden ympäri tiukasti (kuva 8).

4. Käännä riu'ut kohtisuoraan toisiinsa nähden ja kierrä narulla kolme kertaa liitoksen ympäri kohtisuoraan edellisiä kierroksia vastaan (kuva 9).
5. Tee kiristyskierrokset samoin kuin pukkiköytöksessä.
6. Päättele köytös tekemällä siansorkka ohuemman puun ympärille. Älä päästä tässäkään vaiheessa köytöstä löystymään. Lopuksi siirrä siansorkka aivan köytöksen viereen. Valmis köytös (kuva 10)
7. Köytös puretaan päinvastaisessa järjestyksessä. Ei katkomalla naruja puukolla.

II- 31. Valmis pukkiköytös.

II- 32.

II- 33.

Suoritusvinkkejä

- Tehdään retkellä A-pukki, jolla ylitetään kulkureitillä oleva oja. Käytetään yläliitokseen ristiköytöstä ja puolien liitoksiin pukkiköytöksiä.
- Rakennetaan tikapuut riu'uista käyttäen köytöksiä. Tikapuut voidaan tehdä myös puun kylkeen niin, että sidotaan puolat vain keskeltä kiinni.
- Tehdään retkellä rinkkateline kahdesta riu'usta, vaikka ei välttämättä tarvittaisikaan.
- Pidetään kokouksessa kilpailu, jossa pitää köyttää riuku puun kylkeen ja istua sen päälle. Nopein pääsee pois pelistä ja muut ottavat seuraavan kierroksen.
- Tehdään köytöksiä siten, että jokaisella on käytössä vain yksi käsi. Voidaan vaikeuttaa sitomalla silmät.
- Tehdään leirillä tai retkellä kaikille telttasängyt köyttämällä kehikko ja tekemällä patja köydestä leivonpäillä. Ei siis tehdä hätäpaareja köyttämällä, koska se on liian hidas tapa, eikä kannata harjoitella niin, ettei kenellekään jää väärää mielikuvaa.

II- 34. Valmis ristiköytös.

II-15. Osaan vyyhtiä köyden ja narun sekä päättää köyden päät.

Suorituksen tarkoituksena on oppia huolehtimaan köysistä ja naruista. Suoritus jakaantuu kolmeen osaan, joista kaikkia on harjoiteltava.

Köyden vyyhtiminen

- Köydellä tarkoitetaan yli 6-8 mm vahvaa narua. Nämä menetelmät sopivat myös ohuiden sähköjohtojen ja letkujen vyyhtimiseen.
- Köyden vyyhtimisen tavoite on saada köysi kuljetus- ja varastointikelpoiseen kuntoon, niin että se pysyy kasassa ja on sotkeutumatta otettavissa helposti käyttöön. Tästä vaatimuksesta johtuu toinen tärkeä vaatimus: Köyteen ei saa tulla kierrettä.
- Alle 10-metriset köydet voidaan kelata kyynärpään ja peukalon hangan väliin (kuva II- 35). Kelatessa pyritään oikaisemaan syntyvää kierrettä pyörittämällä köyttä akselinsa ympäri. Köysi kiinnitetään kahdella peräkkäisellä siansorkalla vyyhdin ympäri.
- 10 – 15 –metriset köydet vyyhditään kiipeilyköysityylinä tunnetulla tavalla. Siinä käteen kerätään suoria vetoja vuoroin eteen ja vuoroin taakse (kuva II- 36). Sopiva vedon mitta on vyyhtijän sylin pituus (kuva II- 37). Vyyhti päätellään taittamalla vyyhti kaksinkerroin käden kohdalta ja kiertämällä köyttä 5 – 10 kierrosta nipun ympäri alhaalta ylöspäin (kuva II- 40). Päättely tehdään pujottamalla köysi kaksinkerroin silmästä läpi (kuva II- 41) ja tekemällä siihen leivonpää (kuvat II- 39 ja II- 38).

II- 35. Köyden kelaaminen kyynärpään ja peukalon hangan väliin.

II- 36.

II- 37.

II- 40.

II- 41.

II- 39.

II- 38.

II- 42. Narun kelaaminen kelalle.

- Yli 50-metriset tai käsiteltäväksi liian painavat köydet kannattaa kelata. Kelaamista helpottaa, jos se tehdään riittävän suurella läpimitalla olevan esineen esimerkiksi pöllin tai tarkoitusta varten valmistetun kelan ympäri (kuva II- 42). Kelaamisessa kelaa pyöritetään akselinsa ympäri, jolloin kierrettä ei muodostu. Kelaa voidaan pyörittää maassa vaakatasossa tai pystyssä. Kela kiinnitetään rautalangalla tai erillisillä narunpätkillä. Kelaaminen on suositeltava vaihtoehto köysien lisäksi myös paksuille (voimavirta)kaapeleille, puutarhaletkuille, lippusiimalle tai piikkilangalle.

Narun vyyhtiminen

- Alle 15-metrinen naru voidaan pyörittää käden ympärille. Päättely tehdään jättämällä lenkki peukalon takaa (kuva II- 43). Sitten pujotetaan naru rullan ja kämmenen välistä (kuva II- 44). Sitten pujotetaan naru peukalon muodostamasta lenkistä. Sitten uudestaan kämmenen välistä ja peukalon reiästä. Lopuksi kiristys vetämällä (kuva II- 45).

II- 43.

II- 44.

- Yli 15-metriset narut ja ohuet langat kannattaa vyyhtiä ns. kiipeilyköysityylillä tai kelata. Pitkät naruvyyhdit ja kelat kannattaa kiinnittää vähintään neljästä kohtaa. Myös pitkien narujen vyyhtimisessä on tärkeää, ettei naruun muodostu kierrettä. Yli 100-metriset narut kannattaa aina kelata.

Köyden päättäminen

Tässä kohdassa käsitellään seuraavat päättämistavat:

- polttaminen
- ristirihmos

- kiedottu rihmos
- kruunupujos
- useampisäikeisen köyden kruunu

Näistä ei tarvitse opetella kaikkia, vaan yksi tapa teko- ja toinen luonnonkuituköysille riittää. Päättelyn tarkoituksena on estää köyttä tai narua purkautumasta ja helpottaa sen pujottamista.

II- 45.

Polttamalla voidaan päätellä kauniisti sulavat muovipohjaiset köydet. Siinä kuumennetaan ulkotiloissa kynttilällä tai nuotiolla köyden pää koko paksuudelta sulaksi ja muotoillaan se ympyrälieriön muotoon sormia, (kuva II- 46) syömäpuikkoja tai jäätelötikkuja käyttäen. Kuumentamista ei kannata tehdä kaasusytkärillä (koska se sulaa), trangialla (koska poltin menee tukkoon tippuvasta sulasta muovista) eikä sisällä (koska aina tippuu pisaroita).

Ristirihmoksella voidaan päätellä huolellisesti 3 – 5 -säikeiset köydet.

1. Otetaan noin 25 kertaa köyden ympärysmitan pituinen lanka. Esimerkiksi karhun- tai kalastajanlanka taikka rihmauslanka (mustaa vahattua lankaa, joka on tarkoitettu tähän tarkoitukseen) sopivat tarkoitukseen.

II- 46. Narun muotoilu polttamisen jälkeen.

2. Lanka pujotetaan neulan silmään kaksinkertaisena ja sen päähän tehdään riittävä solmu, esimerkiksi kahdeksikko.
3. Neula pistetään yhden säikeen alitse noin 2 kertaa köyden paksuuden päässä köyden ehjästä päästä (kuva 13).
4. Lankaa kierretään noin 10 tiukkaa kierrosta köyden ympäri köyden päätä kohti. Kierrokset kierretään siististi rinnakkain.
5. Neula pistetään yhden säikeen alitse (kuva 14) ja lanka kiristetään.
6. Seurataan rihmoksen yli säieuomaa ja pistetään neula ehjän köyden puolelta yhden säikeen ali.
7. Seurataan rihmoksen säieuomaa takaisin köyden pään puolelle ja pistetään yhden säikeen ali.
8. Seurataan vielä kerran ehjän köyden puolelle, jossa pistetään vielä säikeen ali.
9. Päätellään pistämällä köyden ehjällä puolella kahdesta säikeestä läpi (kuva 15) ja vielä uudestaan kahdesta säikeestä läpi.
10. Viimeistellään katkaisemalla jokainen säie erikseen ja katkaisemalla ylimääräinen lanka pois (kuva 16).

II- 50 Ristirihmos 1.

II- 49. Ristirihmos 2.

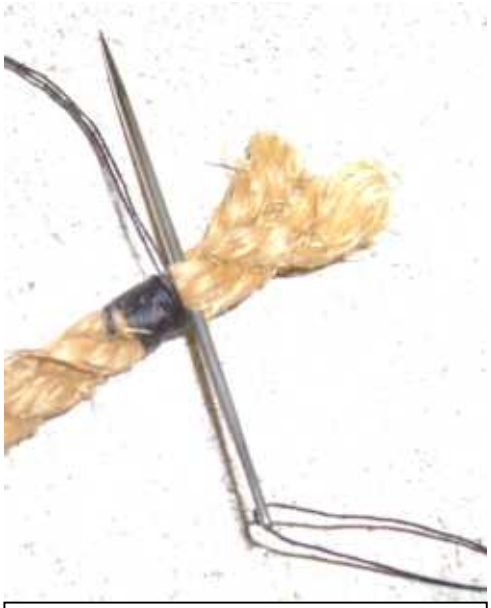

II- 48. Ristirihmos 3.

II- 47. Ristirihmos 4.

Kiedotulla rihmoksella voidaan päätellä kolmisäikeisen alle 14 mm paksuiset köydet. Se on helpompi tehdä kuin ristirihmos, mutta ei ole yhtä kestävä. Se soveltuu paremmin maastossa tehtäväksi, koska siihen ei tarvita neulaa.

1. Otetaan noin 15 kertaa köyden ympärysmitan pituinen lanka. Esimerkiksi karhun- tai kalastajanlanka taikka rihmauslanka sopivat tarkoitukseen.
2. Rihmauslangan pää asetetaan köyden päälle niin, että langan pää osoittaa köyden pään suuntaan.
3. Lankaa kiedotaan vähintään neljä kierrosta köyden ympäri (kuva II- 52).
4. Langan toinen pää asetetaan köyden päälle niin, että langan pää osoittaa ehjän köyden puolelle. Lukitaan naru kiertämällä yksi kierros köyden ympäri (kuva II- 51).
5. Kierretään langan mutkaa eli kaksinkertaista lankaa köyden ympäri edellisten kierrosten jatkoksi. Kierrokset menevät siis myös langan molempien päiden yli.
6. Viimeiset kierrokset pidetään lanka tiukasti peukalon ja etusormen välissä (kuva II- 54).
7. Muodostunut lenkki pujotetaan köyden pään yli ja kiristetään rihmos vetämällä ensimmäisestä langan päästä. Kiristetty rihmos (kuva II- 53).
8. Katkaistaan langan päät.

II- 52.

II- 51.

II- 54.

II- 53.

Kruunupujoksella eli espanjalaisella rihmoksella voidaan päätellä kolmisäikeinen köysi. Se soveltuu hyvin myös erittäin paksujen yli 20-40 mm köysien päättämiseen.

1. Avataan köyttä pari kierrosta (kuva II- 55).
2. Muodostetaan kruunu kääntämällä jokainen säie seuraavan säikeen muodostaman lenkin ali ja edellisen säikeen pään yli (kuva II- 58).
3. Kiristetään kruunu vuorotellen jokaisesta säikeestä (kuva II- 56).
4. Pujotetaan säikeiden päät köyden kierrettä vastaan toisen säikeen alitse. Eli lasketaan ensimmäinen kruunusta yhtenäisenä lähtevän köyden säie ja pujotetaan säie toisen varsinaisen köyden säikeen ali. Pujotetaan jokainen säie tällä tavalla kerran (kuva II- 57).
5. Pujotetaan vastaavasti 2-4 kierrosta lisää (kuva II- 59).
6. Lopuksi katkotaan säikeiden päät.

II- 55.

II- 58.

II- 56.

II- 57.

Suoritusvinkkejä

- Päätellään ja huolletaan vartion tai lippukunnan köydet.
- Järjestetään rata erilaisten köysien ja narujen vyyhtimisestä. Otetaan aikaa ja pidetään kilpailu radan suorittamisesta. Kiinnitetään huomiota oikeisiin tekniikoihin. Virheellisestä suorituksesta joutuu tekemään uudestaan.
- Tehdään vartiolle solmutaulu, johon tehdään kruunupujokset nurkkiin.
- Tehdään jokaiselle oma pujoksien harjoittelunaru, jonka toinen pää rihmataan.
- Rakennetaan jotain, missä voidaan käyttää rihmoksia ja pujoksia. Köysivyö (soljen kiinnittäminen kruunupujoksen väliin), heittoköysi, jäänaskalit, ruoska,…

II- 59. Valmis kruunupujos.

Lähteet

- Vartionjohtajan käsikirja, Erä- ja meriohjelman, Sudenkolo 1978
- Punokset ja solmut, Otava 1944

II Luonnontuntemus

II-16. Teen havaintoja ihmisen aiheuttamasta ympäristön saastumisesta.

Suorituksen tavoitteena on havainnollistaa vartiolaisille heidän ja muiden ihmisten tekojen seuraukset ympäristölle.

Ympäristön saastumista voidaan pitää suurena uhkana maapallolle. Jokapäiväisessä elämässämme voimme nähdä merkkejä ilmanlaadun heikkenemisestä, kasvi- ja eläinlajien vähenemisestä, vesien happamoitumisesta ja rehevöitymisestä sekä erilaisista ympäristössä olevista jätteistä.
Ihmisen aiheuttamista ympäristöongelmista on joitain jo pystytty välttämään, esimerkiksi otsoniaukot, joiden syntymistä aiheuttavat CFC (Kloori-Fluori-Hiilivety)- yhdisteet. Otsoni (O_3) estää haitallisen UV-säteilyn pääsyä maapallolle. Otsoniaukkojen koon kasvaminen on hidastunut, pysähtynyt tai se on jopa alkanut pienentyä. Kuitenkin otsoniaukon umpeen kuroutumiseen menee vielä vuosikymmeniä ehkä jopa pari vuosisataa.

Vedet ja maaperä happamoituu, kun sateen mukana tuleva hapan aines ei neutraloidu, tai kasvit eivät käytä sitä hyväkseen. Kun vesi tai maaperä happamoituu tarpeeksi, sen kasvi- ja eläinlajisto muuttuu ja vähenee. Happamoituminen myös helpottaa raskasmetallien liukenemista vesiin.

Vesistöt rehevöityy, kun vesistöihin pääsee ravinteita asutuksesta, maataloudesta tai vastaavasta. Rehevöitymisellä tarkoitetaan sitä, että kasvit saavat paljon ravinteita ja ne alkavat kasvaa normaalia enemmän. Paikallisesti rehevöityminen saattaa jopa kasvattaa lajien monimuotoisuutta, mutta kun karut järvet rehevöityvät niin, karuissa elinoloissa viihtyvät lajit ovat vaarassa. Rehevöityminen on myös siitä ikävä ongelma, että se vaikuttaa sinilevän tai muiden ei-toivottujen kasvien määrän lisääntymiseen.

Vesien yleinen likaantuminen on yksi helpoiten havaittavista ongelmista. Vesi saattaa likaantua pienestäkin päästöstä, joka sisältää ympäristölle vaarallista kemikaalia.

Toinen helposti havaittava ja torjuttava ongelma on ympäristön roskaantuminen. Jokaiselta saattaa pudota tai jäädä jälkeensä jotain pientä tai vähän isompaa roskaa. Hyvä tapa on kerätä vastaantulevia roskia ja laitaa ne lähimpään roska-astiaan.

Liikenne ja teollisuus vaikuttavat ilman laatuun. Ilmatieteenlaitos seuraa ilmassa leijuvien pienhiukkasten määrää päivittäin. Suurkaupungeissa ympäri maailmaa on jouduttu rajoittamaan autoilua, että ihmiset voisivat hengittää.

Ilmastonmuutos on suosittu keskustelunaihe tätä kirjoitettaessa (2014). Kiistämätön tosiasia on se, että maapallon ilmasto on lämmennyt useita asteita viimeisen sadan vuoden aikana. Vastaavan suuruisia lämpötilan muutoksia on tapahtunut useasti viimeisen jääkauden jälkeen. Vuosikymmenen aikana lämpötilan muutosten suuruusluokat ovat +/-1 astetta, joten niitä ei voida havaita yksittäisen talvien pakkasmäärässä tai lumitilanteessa. Tiedotusvälineet tosin pitävät asiaa esillä ainoastaan leutoina talvina. Hallitustenvälinen ilmastomuutospaneeli (IPCC) on esittänyt, että ilmaston lämpeneminen johtuu ihmisen aiheuttamasta hiilidioksidikuormituksesta. Hiilidioksidia vapautuu ilmakehään esimerkiksi, kun poltetaan fossiilisia polttoaineita, kuten kivihiiltä tai öljyä. IPCC:n esittämät perustelut väitteelle ihmisen aiheuttamasta ilmaston lämpenemisestä ovat saaneet osakseen suurta kritiikkiä, koska laadituissa raporteissa esitetyt todisteet eivät ole täyttäneet tieteellisen tutkimuksen kriteereitä, vaan ovat olleet luonteeltaan tarkoitushakuisia ja poliittisia. Euroopassa poliittiset päättäjät ovat ottaneet ilmastonmuutoksen torjunnan omakseen, joten siitä on muodostunut miljardien eurojen bisnes, vaikka sen perusteista ei ole varmuutta.

Suoritusvinkkejä

- Etsitään erilaisista paikoista mahdollisimman paljon eri kasveja, esim. kolon pihalta tai lähimetsästä sekä vaikka retken yhteydessä metsästä. Sitten vertaillaan löydettyjen lajien määriä ja pohditaan sille syitä.
- Espoossa liikkuessasi saatat huomata, että jäkälän määrä puiden pinnalla on suurempaa mitä kauemmaksi liikut suurten teiden ja voimalaitosten lähistöltä. Eräs hyvä tarkkailun kohde on puissa roikkuva naava ja maassa kasvava jäkälä. Ne eivät kasva yhtä hyvin saasteisessa ympäristössä.
- Pohditaan, miksi pitäisi lajitella roskat ja miksi luontoon ei jätetä roskia.
- Pitempiluontoisena projektina voidaan suorittaa erilaisia kasvatuskokeita joissa otetaan erilaisia maa-aineksia kasvatusastiaan, kutakin kaksi kappaletta ja istutetaan niihin jotain nopeasti kasvavaa kasvia. Toista kastellaan ainoastaan sadevedellä ja toista hanavedellä. Helppo kasvi tähän on vaikkapa raeruoho.

II-17. Ideoin ja toteutan 8 keinoa, joilla voin säästää ympäristöä viikon aikana.

Suorituksen tarkoituksena on saada vartiolainen ymmärtämään, että omilla osto- ja kulutustottumuksilla sekä pienillä teoilla voi säästää ympäristöä. Oikeiden valintojen avulla jokainen ihminen voi pidentää ympäristön elinikää ja esimerkiksi hidastaa kasvihuoneilmiön kehitystä. Suoritus antaa myös esimerkin siitä, miten partioihannetta – rakastaa ja suojella luontoa – tai partiolakia – partiolainen on eläinten ja muun luonnon ystävä – voi käytännössä toteuttaa. Sitä paitsi säästämällä vettä ja energiaa säästät myös rahaa.

Ideoikaa ensin säästövinkkejä yhdessä koko vartion kanssa. Älä kerro kaikkia omasta mielestäsi hyviä vinkkejä vartiolaisille heti, sillä vartiolaisten tulisi myös itse ymmärtää ja hoksata, millä tavalla ympäristöä voi säästää. Säästövinkkejä voi toki olla enemmänkin kuin kahdeksan. Suoritukseen kannattaa valita sellaisia, joita on helppo omassa arkielämässä toteuttaa. Lippukunnan kolostakin voi tehdä ympäristöystävällisemmän esimerkiksi perustamalla kierrätyspisteen tai vaihtamalla tavalliset hehkulamput energiaa säästäviin. Monessa kodissa kierrätetään jo esimerkiksi biojätteet ja paperiroskat. Yrittäkää keksiä sellaisia vinkkejä, jotka ovat uusia, mutta helposti toteutettavissa. Se kannustaa noudattamaan vinkkejä vielä senkin jälkeen, kun suoritus on suoritettu. Ympäristön kannaltahan hyödyllisintä on, jos suorituksesta tulee lopunelämää kestävä.

Suoritukseen saa enemmän mielekkyyttä, jos keräätte taustatietoa siitä, kuinka paljon konkreettisesti vinkkiä noudattaessaan säästää esimerkiksi rahaa. Kirjastoissa on paljon kirjoja, joista löytyy hauskoja ohjeita vanhojen tavaroiden uusiokäyttöön tai "tuunaamiseen", ja Internethän on pullollaan vinkkejä. Voitte myös tehdä taulukon, mikä valitsemistanne 8 kohdasta on kannattavin (rahallisesti, ajallisesti, mielekkyyden perusteella, vaivannäkö, hauskuus). Suorituksesta voi tehdä myös kilpailun, jossa eniten ympäristöä viikon aikana säästänyt vartiolainen voittaa. Kilpailun aluksi voitte käydä laskemassa netissä jokaiselle ekologisen jalanjäljen (esim. www.myfootprint.org), eli millaiset kulutustottumukset sinulla on ja kuinka monta maapalloa tarvittaisiin, jos kaikki eläisivät kuten sinä.

Säästövinkit

Alla on lista teoista, joiden avulla vartio säästää ympäristöä kokouksessa, retkellä tai kotona.

- Sähkö:
    - Säädä pattereita pienemmälle, jo parin asteen pudotus säästää 5 % lämmityslaskussa. Liian kuumassa ja kuivassa ilmassa nukkuminen on sitä paitsi epämukavaa.
    - Sammuta turhat valot ja muut sähkölaitteet, jos poistut huoneesta yli 10 minuutiksi.
    - Vaihda energiansäästölamppuihin: 15 watin energiansäästölamppu kuluttaa 75 % vähemmän sähköä kuin 60 watin hehkulamppu. Energiansäästölamppu myös kestää pidempään.
    - Sammuta kodinkoneet virtakytkimestä, kun et käytä niitä.
    - Ota kännykän laturi pois seinästä, kun et käytä sitä.
    - Tuuleta mieluummin 5–10 minuuttia tehokkaalla läpivedolla kuin vähän raollaan olevalla ikkunalla.
    - Pyydä vanhempiasi vaihtamaan vihreään sähköön, se tukee ilmastoystävällisempiä vaihtoehtoja (esim. vesi-, aurinko- ja tuulienergia).
    - Käytä kodinkoneissa energiansäästöohjelmia (esim. pyykinpesukoneessa), vaikka se saattaakin kestää vähän kauemmin.

- Vesi:
  - **Älä pese juoksevan veden alla astioita tai vihanneksia.**
  - Sulje hana hampaiden- ja hiustenpesun ajaksi.
  - Pese pesukoneella vain täysiä koneellisia.
  - Kylpy kuluttaa viisi kertaa enemmän vettä kuin suihku.
  - Älä pese retkellä astioita suoraan järvessä tai meressä, vaan pese astiat biohajoavalla tiskiaineella tiskialtaassa, jonka veden imeytät maahan.
- Liikkuminen:
  - Kulje lyhyet matkat kävellen tai pyörällä, nostat samalla kuntoasi.
  - Pidemmillä matkoilla käytä julkisia kulkuvälineitä (metro ja juna ovat ilmaston kannalta parhaita), **lentokoneella lentäminen kuluttaa eniten uusiutumattomia luonnonvaroja.**
  - Valitse retkipaikka siten, että pääsette sinne kävellen, pyörällä tai julkisilla kulkuvälineillä.
- Ruuanlaitto:
  - Hyödynnä uunin esi- ja jälkilämpöä: monet ruuat voi laittaa uuniin, vaikka se ei olisi vielä valmis.
  - Käytä kattilassa kantta, kun keität jotain. Tämä myös nopeuttaa ruuan valmistumista.
  - Vedenkeitin ja mikro ovat pienelle määrälle nopeampia ja energiaa säästävämpiä vaihtoehtoja kuin uuni ja hella.
  - Ota kauppaan mukaan oma kauppakassi, säästät myös rahaa.
  - Hedelmäpusseja voi käyttää useamman kerran tai samaan pussiin voi laittaa useita eri hedelmiä/vihanneksia. Muista vain punnita kaikki erikseen ja laittaa kaikista tuotteista hintalaput.
  - Suosi lähellä tuotettuja elintarvikkeita ja ympäristömerkin saaneita tuotteita (kts. ympäristömerkit suorituksen lopussa).
  - Vältä ostamasta tuotteita, jotka on pakattu useaan eri pakkausmateriaaliin.
  - Reilunkaupan tuotteet on tuotettu sekä kasvattajaa ja että ympäristöä oikeudenmukaisemmin kohdellen.
  - Pakkaa retkieväät uudelleen käytettäviin astioihin.
- Jätteet:
  - Lajittele kaikki jätteesi: bio, paperi, metalli, lasi, pahvi, maito- ja mehutölkit, pullot ja tölkit, patterit, vanhat vaatteet, ongelmajätteet.
  - Kierrätä vanhat vaatteet, kirjat, pelit, lelut, urheiluvälineet: anna kavereille tai sukulaisille tai myy kirpputorilla.
  - Pitäkää kierrätystalkoot vartion kesken: Jokainen vartionjäsen tuo kokoukseen yhden tai useamman tavaran, vaatteen, kirjan tai muun tarpeettoman asian. Vaihtokaupassa kaikki saavat jotakin uutta ja kierrättävät vanhaa.
  - Palauta kauppaan sellaisetkin pullot, joista ei saa panttia.
  - Tuo retkeltä kotiin kaikki jätteet ja lajittele ne.
- Muut:
  - Anna kaverille syntymäpäivälahjaksi mieluummin jokin kokemus kuin tavara, esimerkiksi leffailta.
  - Voit aluksi lainata kaverilta retkeilyvarusteita, jos et ole varma millaisen ostaa tai et käytä niitä kovin usein (esim. metsäsukset).

Yleisimmät ympäristömerkit Suomessa

Joutsenmerkki eli Pohjoismaiden ympäristömerkki (1989) kertoo ympäristöystävällisemmän vaihtoehdon.

Euroopan Unionin ympäristömerkki

Erilaisia luomumerkkejä

Kansainvälinen kierrätysmerkki

Lasinkeräys-tunnus

Metallipakkausten kierrätysmerkki

Mehu- ja maitotölkkien sekä muiden nestepakkausten kierrätysmerkki
Pantillisten juomatölkkien kierrätysmerkki

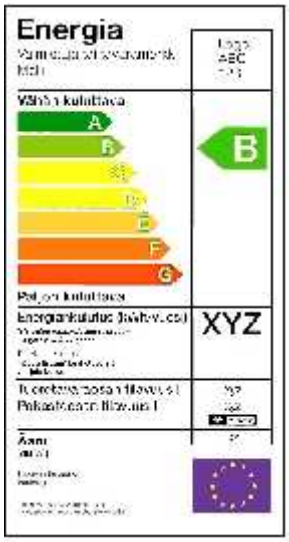

Energiamerkki kertoo kodinkoneiden ja kodin sähkölaitteiden energian kulutuksesta.

Lähteet

- http://www.tampere.fi/ytoteto/energia/valo.htm
- Kotikonstein ilmaston avuksi, artikkeli, Helsingin Sanomat 15.11.2006, hinta & laatu s. D2
- Ympäristömerkit: www.kuluttajavirasto.fi/ostajanoppaat/
- retkeilijän ympäristönsäästövinkit: www.luontoon.fi/page.asp?Section=1521
- Ekologinen jalanjälki: www.myfooprint.org (29.6.2007)

II-18. Kierrätän retken/leirin jätteet.

Suorituksen tarkoituksena on oppia ymmärtämään, miten pienellä työllä voi säästää luonnonvaroja ja rahaa, ja hidastaa ilmastonmuutosta.

Ensimmäinen huomioon otettava asia jätteiden lajittelussa on jätteiden vähentäminen. Se tarkoittaa sitä, että jo ennen retkelle lähtöä mietitään tarkkaan, minkälaisissa pakkauksissa tuotteita ostetaan. Valitsemalla sellaisia tuotteita, joiden pakkaamiseen on käytetty mahdollisimman vähän materiaaleja, vähennetään syntyvää jätettä. Suosikaa kaupassa puhtaita, suomalaisia raaka-aineita, luomua ja reilun kaupan tuotteita. Retkeä valmistellessa kannattaa esimerkiksi ylimääräiset pahvipakkaukset jättää kodin kartonkikeräyspisteeseen. Jokainen retkelle lähtijä pakkaa mukaansa omat ruokailuvälineet (kovaa muovia tai metallia) ja juomapullon.

- Tiskivesiä ei kaadeta suoraan lähimpään järveen, vaan maahan. Käyttäkää ympäristöystävällisiä pesuaineita.
- Biojätteet voi jättää lähimpään kompostikäymälään tai kompostoriin. Pieninä määrinä ne voi retkioloissa haudata maahan.
- Paperin ja pahvin voi polttaa nuotiossa. Alumiinifoliota sisältäviä pakkauksia ei saa polttaa, sillä niistä syntyy hajoamatonta jätettä ja vaarallisia kaasuja.
- Loput retkellä syntyneet jätteet on tuotava pois metsästä joko Metsähallituksen ylläpitämiin ekopisteisiin tai kunnan jätepisteisiin.

Mitä hyötyä?

Jos kaikki retkeilijät jättävät roskansa metsään, ne täytyy poistaa koneellisin voimin. Se taas lisää meluhaittoja, päästöjä ja maaperän kulumista. Jos taas jätät biojätteitä sekajätteen sekaan, syntyy metaanikaasua, joka edistää kasvihuoneilmiötä.

Lajitteluohjeita

- **Biojäte:** Vihannesten ja hedelmien kuoret, kahvipurut, ruuantähteet
- **Energiajae ja muovit:** Kaikki poltettava, retkellä voi polttaa myös paperijätettä. Poltettavissa muovipakkauksissa merkintä (eli sellaiset pakkaukset, jotka eivät sisällä pvc:tä).
- **Keräyskartonki ja kartonkitölkit:** Maitotölkit, ja pakkauskartonki. Nämäkin voi retkellä polttaa.
- **Lasi:** Lasiset purkit. Vältä näitä retkellä, koska ne menevät helposti rikki rinkassa.
- **Metalli:** Lasipurkkien kannet, säilyketölkit. Muista pestä, ennen kuin viet lajittelupisteeseen!
- **Pahvi:** Pahvilaatikot. Pahvia voi toki myös polttaa nuotiossa.
- **Paperi:** Lehdet, kirjekuoret. Paperijäte sopii myös poltettavaksi nuotiossa.
- **Vaarallinen jäte (entinen ongelmajäte):** Paristot, liimat, maalit, lääkkeet.
- **Sekajäte:** Sekajätteeseen kuululuvat kaikki ne retken jätteet, joita ei voi ylempiin keräyspisteisiin laittaa. Periaatteessa melkein kaikki pitäisi pystyä lajittelemaan yllä mainittuihin paikkoihin.

Suoritusvinkit

- Ottakaa selvää, mitä tarkoittaa luomutuote ja reilun kaupan tuote. Entäpä mitä eroa on sillä, ostetaanko italialaisia vai suomalaisia tomaatteja?
- Tuokaa kaikki retken roskat kololle ja levittäkää ne pöydälle. Miettikää mikä tuote oli pakattu järkevästi ja missä oli turhaa roskaa. Millä omilla valinnoilla syntyvää jätettä olisi voinut vähentää.

Lähteet

- http://www.luontoon.fi/page.asp?Section=1667
- www.ytv.fi

II-19. Tunnistan kymmenen puulajia ja tiedän niiden tärkeimmät käyttökohteet retkillä ja leireillä.

Suorituksen tarkoituksena on opetella tunnistamaan tavalliset suomalaiset puulajit. Samalla tutustutaan niiden käyttötarkoituksiin.

Elävien puiden käyttöön pitää olla maanomistajan lupa.

Suomen puut

Kuusi

- Hyvä polttopuuna ja riukumateriaalina. Voidaan käyttää rakennelmien tukipilarina leireillä suoran runkonsa takia.
- Kuivia alaoksia voi käyttää nuotion sytyttämiseen ja havuja teltan/laavun pohjalla eristämään kylmää ja lumista maata nukkujien alla. Havuista saa myös luutia ja niillä voi putsata kamiinan piipun. Kuusesta voi tehdä myös ympyrän muotoisen ylityslautan eli donitsin hyödyntäen pressuja.
- Hyvää puuta kiehisten tekemiseen ja jätkäntuliin.

Mänty

- Erinomaista polttopuuta, erityisesti rakovalkeissa ja jätkäntulissa. Vanhoista männynkannoista saadaan tervaspuuta ja keloista mm. penkkejä ja pöytiä leireillä. Hyvää puuta kiehisten tekemiseen.
- Hyvää riukupuuta

Kataja

- Vahvaa puuta, palaa aluksi hitaasti, mutta hyvällä lämmöllä.
- Katajasta saa hyviä ja erittäin kestäviä vaellussauvoja ja muita esineitä.
- Oksia voi käyttää savustamisessa lepänpurun sijaan. Katajan marjaa voi käyttää mausteena riistan kanssa tai juomissa.
- Kataja ei ole rauhoitettu, mutta se kasvaa erittäin hitaasti, joten sen käytössä on syytä olla maltillinen.

Koivu

- Erinomaista polttopuuta, joka palaa kovalla lämmöllä. Koivun tuohi on hyvää sytykemateriaalia. Maastosta löydettynä koivu ei yleensä ole kuivaa puuta.
- Koivun pahkoista saa mm. kuksia, visakoivusta saa näyttäviä puukonkahvoja ja koriste-esineitä.
- Hyvä riukumateriaali, mutta käyttöä siihen vältettävä metsätaloudellisista syistä.

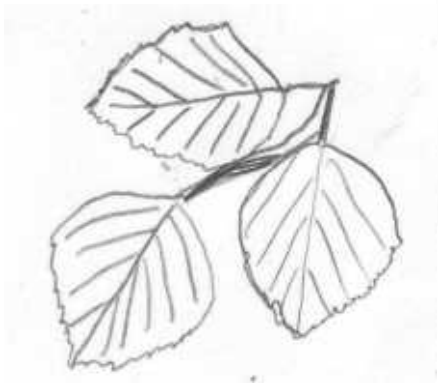

II- 60. Hieskoivu.

II- 61. Rauduskoivu.

- Hieskoivun oksista tehdään vastoja.
- Koivusta saa myös vitsaksia eli oksista pyöritettäviä sidoksia.

Leppä

- Leppä on hyvää polttopuuta, joskin koivua ja mäntyä heikommalla lämpöarvolla. Palaa tasaisesti.
- Riukumateriaalina hyvää.
- Lepän pieniä lastuja voi käyttää savustamisessa.

II- 63. Harmaaleppä.

II- 62. Tervaleppä.

Haapa

- Polttopuuna huonoa.
- Erittäin joustavaa ja kestävää riukupuuta, ei kuitenkaan raskaisiin rakennelmiin (joustaa liikaa).
- Pehmeää ja helppoa puuta askarteluun.

II- 64. Haapa.

II- 65. Vaahtera.

Pihlaja

- Ns. roskapuu, joka kasvaa ensimmäisenä hakatun metsän tilalle.
- Hyvää riukupuuta, polttopuuna huonoa.
- Pihlajanmarjoja voi käyttää mausteena ruoanlaittoon.

Vaahtera
- Hyvää polttopuuta kuivana, mutta ei kuitenkaan löydy maastosta kuivana.
- Vahvaa puuta, joka kestää huomattavasti painoa.

Paju
- Huonoa polttopuuta.
- Pajusta voi valmistaa mm. pajupillin vartioiden kokouksissa tai retkillä.

Suoritusvinkit

- Mennään vartion kanssa lehtometsään tunnistamaan puita. Esimerkiksi Träskendan puistosta tai Villa Elfvikistä löytyy sopivaa lehtometsää.
- Kilpailu, jossa jokainen vartiolainen tuo puun osan vj:n käskystä.
- Kilpailun saa myös järjestettyä puumateriaalien tunnistamisesta. Puulajeja voi tunnistaa huonekaluista tai polttoklapeista.

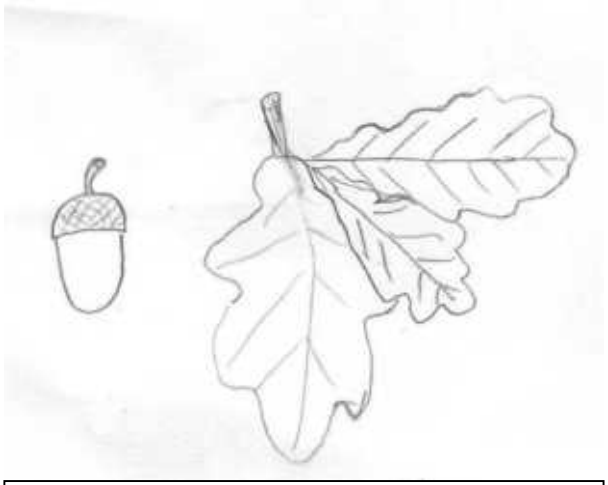

II- 66. Tammi.

- Valmistetaan lehtitaulu, johon liimataan ja nimikoidaan puiden lehdet. Tämän voi liittää III luokan suoritukseen 17. Teemme vartion kanssa kasvion, johon keräämme 20 kasvia ja nimeämme ne.

II- 67. Pihlaja.

Lähteet

- Luonnon poluilla, Ethel Salanterä

II Erätaidot

II-20. Sytytän ja sammutan nuotion hyvien partiotapojen mukaan.

Tämä suoritus on lähes sama kuin III luokan suoritus 19. Sytytän nuotion vartionjohtajan opastuksella paitsi tässä vartiolainen sytyttää nuotion itsenäisesti. Teoria ja suoritusvinkit on käsitelty III luokan suorituksessa. Tässä vain muutamia erähenkisiä nuotiotyyppejä lisää monipuolistuttamaan vartion retkien tulivalikoimaa.

II- 68. Jamboree- eli raappanatuli.

Lähteet:

- Retkeilijän erätaidot, Nalle Korander

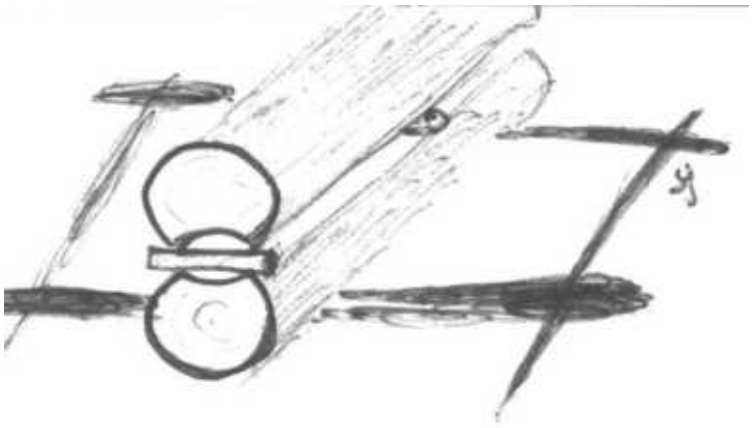

II- 69. Rakovalkea.

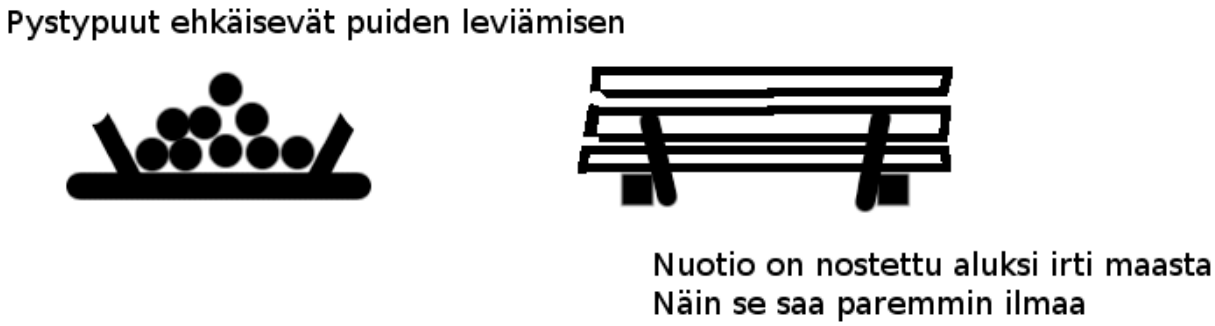

II- 70. Pinotuli.

II-21. Valmistan ruokaa nuotiolla.

Ruuan valmistus nuotiolla on helppoa, jos vain tekee tarpeeksi pienen tai matalalämpöisen nuotion. Liian kuuma nuotio vain polttaa ruuan. Ruokaa voi valmistaa hiilloksella, jolloin saadaan pitkään tasainen lämpötila. Avotulella ruokaan saattaa tarttua savun haju ja maku, sekä se palaa helpommin. Periaatteessa nuotiolla voi tehdä kaikenlaisia ruokia, mutta toisten ruokien valmistaminen vaatii enemmän panostusta kuin normaalisti kotioloissa.

Ainakin seuraavia astioita voi käyttää ruuan valmistamiseen nuotiolla:
- Pakki: Voidaan käyttää pannuna ja kattilana, helposti kuljetettava ja pienikokoinen.
- Pannu
- Nuotiokattila
- Kahvipannu

Astioilla EI saa olla seuraavia ominaisuuksia: Teflon, ei pidä kovista lämpötiloista, menee huonoksi ja liukenee ruokaan. Muovikahvoja tms. Muovi sulaa jo pienissäkin lämpötiloissa.

Hauduttaminen on ruokien kypsentämistä veden kiehumispistettä alemmassa lämpötilassa. Ruokia voidaan hauduttaa kattilassa, vuoassa tai padassa. Hauduttaminen onnistuu hyvin hiilloksella. Tyypillisimpiä haudutettuja ruokalajeja ovat erilaiset pataruoat. Hauduttaminen on kiehuvassa vedessä valmistamista hitaampaa, mutta se ei tuhoa herkimpiä ravintoaineita. Nuotiolla voidaan hauduttaa kiehauttamalla tulella ja antamalla lämmön tasaantua tulen vieressä. Nopea kiehautus 10 minuutin välein kypsyttää, mutta ei polta pohjaan.

Keittäen valmistettavat ruuat kypsyvät nopeasti kiehuvassa nesteessä. Keitettäessä ruokien hivenaineet ja vitamiinit säilyvät paremmin kuin paistettaessa. Keitettävää ruokaa tulee usein sekoittaa valmistuksen ajan, jotta ruoka ei pala kiinni pohjaan. Tämä koskee erityisesti ruokia, joissa on maitoa. Suuren ruokamäärän kypsyminen kiehumalla vie enemmän aikaa kuin pienen. Muutamia suunta-antavia keittoaikoja: Makaroni 10 min, riisi 20 min, peruna 15-25 min riippuen koosta, kuivatut herneet 3 tuntia ja puuro 10 min.

Marinoitaessa ruoan raaka-aine maustetaan pitämällä sitä ennen kypsennystä hieman happamassa mausteliemessä eli marinadissa. Marinadi sisältää useimmiten öljyä, vaikka marinointi

maustamismielessä onnistuu ilman öljyäkin. Lihaa marinoitaessa marinoinnin kestolla voidaan vaikuttaa lopputulokseen. Lyhytkestoinen, tunnin tai parin, marinointi lähinnä maustaa lihaa, kun taas pitkäkestoinen, yleensä vähintään vuorokauden mittainen, marinointi öljypohjaisessa marinadissa myös mureuttaa lihaa.

Paistamisessa ruoka paistetaan kuumalla pinnalla kuuman rasvan avulla. Ilman rasvaa paistamista sanotaan paahtamiseksi tai pariloimiseksi. Paistorasva voi olla varsin kuumaa (noin 200–250 °C). Siksi paistettavan tuotteen pinnassa sokeri karamellisoituu tuottaen ruskeaa väriä, ja osa muista aineista saattaa hiiltyä. Paistetun perunan ja lihan pinta on ruskea, keitetyn lihan pinta jää harmahtavaksi. Paistorasvan lämpötilasta riippuu, kuinka syvälle rasva tunkeutuu ja kuinka rapea pinnasta tulee. Ruokaa voi myös paistaa nuotiossa lämmitetyllä tasaisella kivellä, jos ei ole paistinpannua saatavilla. Paistamisen jälkeen astia kannattaa puhdistaa ennen kuin jäähtyy.

Uppopaisto on ruuanvalmistusmenetelmä, jossa ruoka upotetaan kuumaan öljyyn tai rasvaan. Se on erittäin nopea tapa valmistaa ruoka. Oikein suoritettuna uppopaistaminen ei tee ruuasta rasvaista sillä ruuan kosteus hylkii öljyä. Kuuma öljy lämmittää veden ruuan sisällä ja vesi höyryttää sen sisältä ulospäin. Kunhan öljy ei ole liian kuumaa eikä ruokaa pidetä upotettuna öljyyn liian kauan, ei öljyä mene itse ruuan sisään. Jos ruoka on öljyssä liian kauan, vesi haihtuu höyrynä ulos ruuasta, ja öljy alkaa päästä ruuan sisään. Jos öljy taas on liian viileää, ruoka ei kypsy kunnolla ennen kuin rasva alkaa jo päästä sen sisään. Öljyn lämpötila paistettaessa on tyypillisesti 175–190 °C. Liian kuuma öljy syttyy helposti palamaan.

Loimutus on helppo tapa valmistaa kokonainen kala nuotiolla. Kalasta poistetaan sisäelimet ja pää. Ylhäältä alas halkaistu kala kiinnitetään esimerkiksi laudan kappaleeseen puutapeilla tai vastaavilla. Laudat viedään nuotion ääreen siten, että kala kypsyy nuotion lämmössä. Kalaa kannattaa valella oman maun mukaan maustetulla vedellä, jolloin kalasta ei pakene kaikki kosteus. Pinnan suolaaminen estää myös kosteuden haihtumista. Sopiva loimutuslämpötila on sellainen, että tulen ja kalan välissä voi pitää kättä viisi sekuntia. Kalan paksuudesta riippuen loimutus kestää 2-4 tuntia.

Mausta savustettava kalafilee tai -pala kevyesti suolalla, sivele ohuelti öljyllä tai kirkkaalla voisulalla. Pane savustuslaatikon pohjalle hyvälaatuista savustuslastua tai -purua, mutta ei liikaa. Savustuslastuja voi valmistaa itsekin lepästä tai katajasta tekemällä siitä pientä lastua. Voitele ritilä, nosta kala sille, aseta ritilä

II- 71. Kesäleirin haikilla haudattiin 60 hengen rosvopaistit tähän nuotion pohjaan. Kuvassa käynnissä kuuman hiekan lapiointi paistien päälle.

laatikkoon, sulje laatikko ja savusta sopivalla lämpötilalla. Tärkeää on, että kalaa ei savusteta liian tummaksi, koska se tuhoaa kokonaan kalan oman maun. Liian kuumassa savustaminen kuivattaa kalan.

Rosvopaistin valmistamiseen kuluu aikaa, mutta se palkitsee tekijän, jos jaksaa hieman panostaa ruuan valmistamiseen. Ensin sytytetään nuotio hiekkaiselle maalle. Nuotioon laitetaan keskikokoisia kiviä joiden tarkoituksena on pitää lämpötilaa yllä. Kiviä tulee laitaa ainakin kaksinkertaisesti tilavuudeltaan lihan määrään nähden. Nuotion annetaan palaa loppuun tai siirretään viereen, jonka jälkeen sen paikalle kaivetaan kuoppa, siten että kuumat kivet ja hiillos sekä folioon kääritty lihat voidaan laittaa kuoppaan. Kuoppaa täytellään siten että lihat jäävät kokonaan hiekan alle. Alimmaiseksi laitetaan kuumia kiviä, sitten lämmennyttä hiekkaa ja hiillosta. Sitten laitetaan hiekkaa, lihat ja kiviä sikin sokin, kuitenkin niin etteivät kivet kosketa lihoja. Lopuksi kuoppa peitetään hiekalla ja sitten odotellaan, että liha kypsyy. Kypsymisaika riippuu lihan koosta ja ”uunin” kuumuudesta. Kypsymistä voidaan nopeuttaa, varsinkin isojen paistien kanssa, polttamalla nuotiota vielä paistovaiheessa ”uunin” päällä. Keskiverto-oloissa kilon paisti kypsyy parissa tunnissa ja isompi neljässä. Paistia kannattaa kuitenkin kokeilla välillä pistämällä päälipuolelle puukolla, ettei se kuivu liikaa. Rosvopaistiksi kannattaa valita rasvaista paistilihaa. Perinteinen rosvopaisti on lammasta, mutta porsaan ulkopaististakin saa erittäin maukkaan.

Uuniruokia voidaan tehdä myös käärimällä ruoka kaksinkertaisesti folioon ja laittamalla nyytti hiillokselle. Tällä tavoin voidaan kypsentää nopeasti kypsyviä aineita, kuten perunapaloja, kasvispaloja tai lihasuikaleita. Hitaammat ruuat kuten paistit palavat pinnalta ja jäävät sisältä raaoiksi. Foliokerrosten väliin voi laittaa märkää sanomalehteä, jolloin kypsyminen ja palaminen hidastuvat.

Friteeraus tarkoittaa ruoka-aineen kastamista frisyyritaikinaan ja sen jälkeistä keittämistä kuumassa rasvassa eli uppopaistamista. Sopiva lämpötila paistamiseen on 170-180 °C. Lämpötila on sopiva, kun rasvaan pudotettu vaalea leipäpala ruskistuu kauniisti reilussa minuutissa. Kun lämpötila nousee yli 300 °C, öljy alkaa savuta ja on vaarana öljyn syttyminen. Syttynyttä öljyä ei koskaan saa yrittää sammuttaa vedellä, koska tällöin vesi höyrystyy kuumassa rasvassa ja roiskii kuumaa rasvaa ympäriinsä.
Syttynyt öljy on tukahdutettava peittämällä astia kannella tai sammutuspeitteellä. Kasviöljyistä parhaiten friteeraukseen sopivat rypsi- ja soijaöljy, sillä ne ovat hajuttomia, mauttomia ja niiden savuamislämpötila on korkea.

Tikkupullaohje (25 palaa):

4,5 dl vehnäjauhoja
2 dl kylmää vettä
2 tl leivinjauhetta
2 rkl sokeria
½ tl suolaa

- leivo taikina kiinteäksi
- jaa osiin
- pyöritä pötköiksi ja kierrä kuoritun kepin ympärille

Frisyyritaikinaohje

1 muna
2,5 dl kivennäisvettä tai vettä
2,5 dl vehnäjauhoja
0,5 dl ohrajauhoja
1 tl suolaa
1 tl leivinjauhetta
2 rkl öljyä

Kahvin keittäminen

- vettä pannuun
- kiehautetaan
- 1/8 osa veden tilavuudesta pannukarkeita puruja pannuun ja sekoitus
- annetaan seistä muutama minuutti
- laitetaan tulelle, ja kun vesi kiehuu uudestaan otetaan heti pois
- annetaan laskeutua noin 2 min ja kaadetaan kuksiin

Helppo Marinadi

1 tlk tomaattipyreetä
1/2 dl öljyä
1/2 dl sweetchili-kastiketta
1/4 dl soijakastiketta
mustapippuria
(fariinisokeria)
Annetaan aineksen olla marinadissa tarpeeksi kauan, kuitenkin vähintään tunnin. Sitten paistetaan.

Lähteet

- Pro Kala
- Wikipedia
- Vartiolaisen kirja, Suomen Partiolaiset ry 2005

II- 72. Joukkueretken puurovedet kiehuvat kätevästi nuotiolla. Keittämisessä pitää olla varovaisempi, ettei pala pohjaan.

II-22. Osaan valita ja pakata varusteeni maastoretkelle, kesäleirille ja pt-kilpailuun.

Suorituksen tarkoituksena on opettaa vartiolaiselle, että jokaiseen partiotapahtumaan ei kannata ottaa mukaan samanlaisia retkivarusteita. Ohjeita pakkaamiseen löytyy enemmän III luokan suorituksesta 21.Osaan pakata, purkaa ja säätää rinkan ja varusteiden valitsemisesta III luokan suorituksesta 23. Osallistun laavuretkelle.
Makuupussin valinnassa ratkaisevaa ovat henkilökohtaiset ominaisuudet. Yksi tarkenee yönsä vallan hyvin makuupussin valmistajan ilmoittamaa extreme- eli äärimmäislämpötilaa kylmemmässä toisen palellessa comfort- eli mukavuuslämpötilaa lämpimämmässä.

Leirit

Varusteet
Leireillä ei omia tavaroita yleensä joudu kantamaan kovin pitkää matkaa, joten mukaan voi ottaa tavallista enemmän varusteita. Kaikki varusteet tulisi pakata kuitenkin rinkkaan kiinni siten, että pystyy ne itse kantamaan ja löytää ne bussista. Viikon leirillä tarvitsee vaihtoalusvaatteita joka päiväksi ja pitkiäkin vaihtovaatteita. Leirin varusteista on esimerkkinä Käkkärän 07 varusteluettelo.

Pakkaaminen
Leiriä varten vaatteita on mukana paljon ja ne kannattaa pakata siten, että löytää ne helposti. Eri väriset muovipussit helpottavat löytämistä. Likapyykeillekin on varattava omat pussinsa.

Kisat

Varusteet
Yleisenä sääntönä voidaan sanoa, että mitä vähemmän tavaroita kilpailussa joutuu kantamaan sitä parempi. Jos kilpailu käydään kevät- tai syysaikaan, ei mukaan tarvitse juuri lainkaan varavaatteita. Vaihtosukat sekä mahdollisesti kuiva tee- tai muu aluspaita riittävät yleensä hyvin. Toisia housuja tai pitkähihaista ei mukaan kannata pakata. Yörastille on hyvä varata jotain lämmintä päälle puettavaa, esimerkiksi villainen aluskerrasto sekä pipo, hanskat ja kaulaliina, sillä vaikka päivällä olisi hyvinkin lämmintä, saattaa yöllä lämpötila laskea lähelle nollaa ja paikallaan ollessa tulee nopeasti kylmä. Säätiedotuksia ennen kisaa seuraamalla pystyy kuitenkin muodostamaan hyvän kuvan siitä, millaisia vaatteita metsässä todennäköisesti tarvitaan.

Talvella kisaan tarvitaan hieman enemmän lämmintä vaatetta. Yökisoissa pitää pystyä vaihtamaan heti perille saavuttua aluskerrasto kuivaan ja paksumpaan, sillä hikisessä kerrastossa tulee nopeasti kylmä. Vaihtosukkia ja hanskoja on mukana oltava myös useampi pari. Jos hiihtojalkineina ovat tavalliset monot, voi yötä varten mukaan ottaa kevyet, lämpimät jalkineet kuten huopatossut.

Pakkaaminen
Kisoissa on erittäin tärkeää, että kaikki varusteet, makuualustaa lukuun ottamatta, on pakattu rinkan tai repun sisään. Varsinkin kiireessä ulkopuolella roikkuvat nyssäkät ovat tiellä ja vaikkapa kumisaappaat tippuvat helposti polun varteen. Rinkan sisään pyritään pakkaamaan siis myös makuupussi. Pakkauksen jälkeen rinkan remmit kiristetään niin, että rinkka pysyy tiiviinä pakettina, eikä häiritse juoksemista.

Vaellukset

Varusteet

Koska vaellus kestää usein viikon tai pidempäänkin, ei mukaan voi ottaa kovinkaan paljon tavaroita. Varsinkin aluksi rinkka painaa hyvin paljon, sillä yleensä selässä ovat koko vaelluksen ruoat, jotka painavat helposti 1,5 kiloa / vuorokausi / henki. Mukaan ei siis voi ottaa esimerkiksi joka tai joka toiselle päivälle puhdasta paitaa. Jalkojen hoitoon kannattaa kuitenkin panostaa, eikä puhtaiden sukkaparien määrästä ole syytä tinkiä.

Käkkärä 07-leirin varusteluettelo

- makuupussi ja –alusta
- rinkka ja rinkan sadesuoja (iso jätesäkki käy)
- vedenpitävät kengät (kumpparit/Gore-tex vaelluskengät)
- lenkkarit tms. kevyet kengät
- partiohuivi ja -paita
- ulkoilutakki ja – housut
- varahousut
- villapaita
- t-paitoja (riittävästi)
- alusvaatteet (riittävästi)
- sukat (riittävästi)
- sortsit
- pitkähihainen paita
- pitkät kalsarit
- pipo, hanskat ja villasukat
- sadetakki ja -housut (viitta ei käy)
- yöpuku
- uimapuku
- pyyhe
- hammasharja, hammastahna, shampoo, saippua, hiusharja
- nenäliinoja
- hyttysmyrkky
- aurinkorasva
- henkilökohtaiset lääkkeet
- muut henkilökohtaiset hygieniatuotteet
- lippis tai muu auringolta suojaava päähine
- puukko
- taskulamppu ja varaparistot
- kompassi ja karttamuovi
- kynä ja pieni vihko
- vähän lankaa, neuloja ja hakaneuloja
- ruokailuvälineet (kangaspussissa haarukka, veitsi, lusikka, muovinen muki ja 2 lautasta, joista ainakin toinen syvä, sekä astiapyyhe)
- juomapullo (väh. 1 l)
- SP:n jäsenkortti ja kelakortti
- laastaria ja ensiside tms.
- suorituskirja

Jos haluat, voit ottaa mukaasi:

- kamera
- laulukirja
- tyyny
- pelikortit
- istuinalusta
- aurinkolasit
- unilelu
- leirikarkkia
- vähän rahaa (leirissä on kanttiini)

Suoritusvinkit

- Vertailkaa eri retkien, leirien, kisojen tai vaellusten varusteluetteloita keskenään. Etsikää eroja ja pohtikaa niiden syitä. Esimerkiksi mikä erottaa vartion retken ja lippukuntaretken, kesä- ja talviretken, Peikkarin ja piirinkisat, suur- ja lippukuntaleirin tai talvi- ja kesävaelluksen.
- Kerätkää ennen retkeä, leiriä, vaellusta tai kisaa kaikki varusteet kolon lattialle. Miettikää miten ne kannattaisi pakata. Pitäkää päiväkirjaa tapahtuman ensimmäisen päivän ajan siitä, mitä varusteita tarvitsitte ja olivatko ne helppoja kaivaa esiin. Pohtikaa mitä olisi kannattanut pakata toisin.
- Kerätkää vartion kisavarusteet kololle kokouksessa ennen kisaa. Pyrkikää löytämään grammojen viilauksen otollisimmat kohteet. Tarvitseeko lusikassa 16 cm pitkää vartta, vai riittäisikö 11 cm? Tarvitaanko vasara, jos vartion kirveen hamara tasoitetaan tahkolla? Painaako meksikonpadan alumiinipakkaus turhaan, vai kannattaisiko se pakata pakastepussiin? Paljonko polttoainetta tarvitaan?

II-23. Osaan teroittaa puukon ja kirveen sekä harittaa sahan.

Erämies tarvitsee työkalujaan useita kertoja päivässä. Huonokuntoisilla työkaluilla ei pysty tehokkaasti työskentelemään. Muutaman minuutin käyttö työkalujen hoitoon ennen jokaista retkeä saattaa säästää tunteja polttopuiden pilkkomisessa ja rakentelussa. Tässä suorituksessa opetellaan huoltamaan työkaluja.

Puukon teroitus

1. Otetaan hieno teroituskivi ja asetetaan se pöydälle tai kiinnitetään esimerkiksi höyläpenkkiin.
2. Kostutetaan teroituskivi vedellä tai leikkuuöljyllä, riippuen kumpi sopii paremmin kyseiselle kivelle. Sopivuutta ei voida määrittää ilman kiven käyttöohjeita. Jos et tiedä, kumpaa kivessä käytetään, käytä aina vettä, niin et ainakaan pilaa kiveä. Kostuketta tarvitaan pari ruokalusikallista.
3. Etsi oikea teroituskulma ja aseta puukko kiveä vasten siinä kulmassa (katso kuva II- 73). Vuolupuukolle oikea kulma on 20 astetta (katso kuva). Ruuanlaittotarkoitukseen sopiva kulma on 10-15 astetta. Lyömätyökaluun, kuten vesuriin tai leukuun sopiva kulma on 30 astetta.

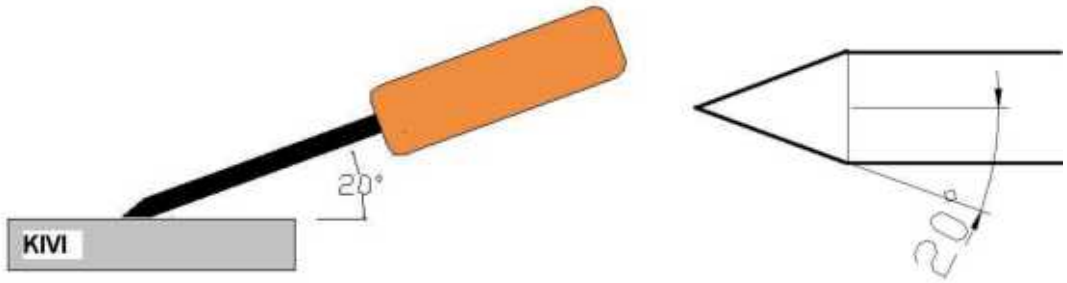

II- 73. Puukon teroituskulma.

4. Teroita toinen puoli terästä pyörivällä teroitusliikkeellä (katso kuva). Tue terää molemmin käsin ja pyri pitämään se koko ajan kiinni kivessä ja samassa tavoittelemassasi kulmassa. Tarkastele välillä lopputulosta, onko terä teroittunut tasaisesti toiselta puolelta. Opettele tuntemaan omasta

tai vartiosi hiomakivestä, montako kierrosta normaali teroitus vaatii. Määrä on yleensä 3-20 hiomakierrosta. Älä hio liikaa.

5. Käännä puukko ja teroita terän toinen puoli vastaavalla tavalla yhtä monella teroituskierroksella. Seuraa teroitustulosta, että saat terästä symmetrisen.
6. Lopuksi kuivaa huolella puukon terä ja öljyä tarvittaessa. Pese kivi runsaalla vedellä ja käytä tarvittaessa jotakin mietoa pesuainetta ja harjaa apuna.

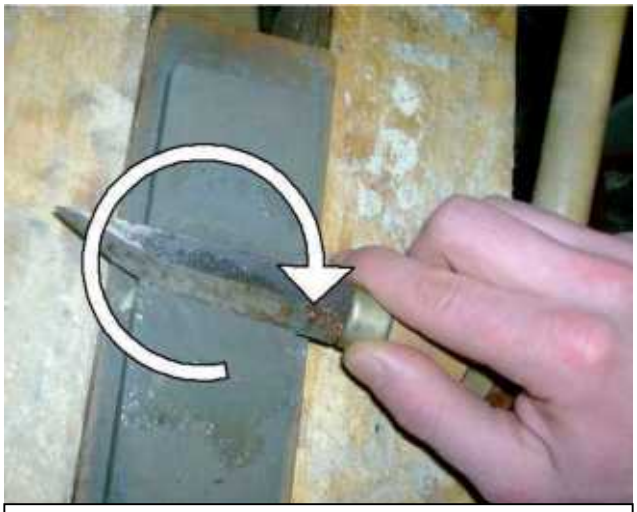

II- 74. Puukon teroitus pyörivällä liikkeellä.

Puukon muu huolto

- Hiiliteräspuukon terä pitää öljytä kosteita olosuhteita varten, ettei se ruostu. Jos puukkoa ei käytetä ruuanlaittotarkoituksiin, paras öljy on jokin ruosteen estoon tarkoitettu öljy. Ruuanlaittopuukko kannattaa kuitenkin öljytä rypsiöljyllä, joka ei ole myrkyllistä ja kyllästää sekin puukon melko hyvin.
- Puisen puukon kahvan likaantumista, halkeamista ja lahoamista voi estää kyllästämällä sen kerran tai kaksi vuodessa ruokaöljyllä. Jalopuisen kahvan voi kyllästää lakkaamalla ohueksi ohennetulla imeytyvällä puulakalla.
- Nahkatupen kovettumista, joka johtaa ennen pitkää nahan halkeiluun, voi estää rasvaamalla tuppea muutaman kerran vuodessa tarkoitukseen valmistetulla nahkarasvalla, esimerkiksi mehiläisvahalla.

Kirveen teroitus

- Kirveen teroitukseen käytetään tahkoa tai hiomakiveä. Huonoa kirvestä tai muita työkaluja, kuten lapioita ja kankia voidaan teroittaa myös penkkihiomakoneella eli smirgelillä. Puukkoa ei kannata teroittaa smirgelillä, koska siitä aiheutuva metallin lämpeneminen tuhoaa hienon karkaisun eli metallin kovetuksen.
- Kirveen teroitus hiomakivellä tapahtuu vastaavasti kuin puukonkin. Askartelukirves kannattaa teroittaa kulmaan 25 astetta, retkikirves kulmaan 30 astetta ja halkaisukirves kulmaan 35 astetta.

II- 75. Kirveen teroittaminen tahkolla.

- Kirveen teroitus tahkolla tapahtuu myös vastaavasti kuin hiomakivellä. Siinä kirvestä ei liikuteta vaan tahkon kivi pyörii (katso kuva). Myös tahko pitää kastella ennen hiomista vedellä tai öljyllä. Vesi on yleensä varmempi vaihtoehto. Kirvestä teroitetaan tahkolla niin, että terä on vasten pyörimissuuntaa.

Muita teroitustapoja

- Keittiöveitsiä voidaan teroittaa timanttiviilalla tai -kivellä. Se tapahtuu periaatteessa vastaavasti kuin hiomakivellä teroittaminen. Ennen teroitusta pitää lukea teroittimen käyttöohjeet, ettei hajota kallista laitetta.

- On olemassa myös veitsen teroittimia, joissa terää vedetään pitkin kivisessä rullassa olevaa uraa. Ne tekevät yleensä 10–15 asteen kulmaa, joten niitä voidaan käyttää lähinnä keittiöveitsien teroittamiseen.
- Penkkihiomakoneella eli smirgelillä teroittaminen on tarkkaa puuhaa, eikä sillä yleensä päästä kovin hyvään lopputulokseen. Se saattaa vaurioittaa myös terän karkaisua, jolloin terä murtuu helposti. Smirgelissä on nopeasti pyörivä terä, jota ei kastella hiomista varten. Terästä lentää kipinöitä, joten on syytä käyttää suojalaseja silmillä ja hanskoja kädessä. Smirgelissä pitää varoa, ettei teroitettava esine kiilaudu terän väliin. Silloin se saattaa lyödä teroittajaa käsille tai lentää johonkin. Vartiolaisten ei ole suositeltavaa käyttää smirgeliä.
- Karkeita teroituksia voidaan tehdä myös kulmahiomakoneen hiomalaikalla. Tällöin kone laitetaan tukevasti maahan terä vaakatasossa ylöspäin. Tällöin pitää ehdottomasti käyttää suojalaseja ja –hanskoja, sekä kuulosuojaimia. Ei vartiolaisille.

Sahan harituksen korjaus ja sahan teroitus

- Kun katsot sahan terää pituussuunnassa, huomaat että joka toinen hammas sojottaa keskiviivasta oikealle ja joka toinen vasemmalla. Tätä kutsutaan haritukseksi. Haritus oikenee sahaa käytettäessä, jolloin hampaat kääntyvät keskilinjalle. Tällöin terä ei tee puuhun tarpeeksi leveää uraa, vaan alkaa jumittamaan sahatessa. Haritus menee pilalle myös kolhuista, jolloin hampaat eivät enää muodosta kahta suoraa linjaa.

II- 76. Sahan haritus.

- Haritus mitataan sahan hampaan kärjen poikkeamasta terän keskilinjasta. Timpurinsahan tai muun laudan sahaamiseen tarkoitetun sahan terän haritus pitäisi olla noin 0,1 mm. Isompihampaisen, polttopuiden sahaamiseen tarkoitetun, sahan haritus pitäisi olla 0,2-0,5 mm. Tukkisahan haritus voidaan testata kuljettamalla ohuehkoa ompeluneulaa pituussuunnassa hampaiden kärkien välissä.
- Harituksen korjaus eli harittaminen tarkoittaa sitä, että sahan oiennut haritus korjataan. Tätä varten terä kiinnitetään esimerkiksi höyläpenkkiin kahden laudan väliin koko pituudeltaan. Hampaita taivutetaan tarkoitusta varten valmistetuilla harittamispihdeillä tai niiden puutteessa kärkipihdeillä oikeaan asemaan. Ensin taivutetaan joka toinen hammas toiseen ja sitten loput toiseen suuntaan. Taivutus tehdään sille puolelle, missä on hampaan kärki. Harittaminen voidaan suorittaa myös maasto-olosuhteissa löysäämällä sahan terää hieman sahauskireydestä ja asettamalla saha vasempaan kainaloon. Vasemman käden peukalolla ja etusormella pidetään kiinni terästä ja oikealla taivutetaan piikkejä. Haritusta helpottamaan on olemassa myös tarkoitusta varten valmistettuja harittamispenkkejä tai –leukoja, mutta ne alkavat olla jo katoavaa kansanperinnettä.

II- 77. Harittaminen itsetehdyssä harituspenkissä.

- Useimmissa lippukuntien ja vartioiden sahoissa on normaalia terästä olevat terät. Niiden teroittaminen ei välttämättä ole järkevää, koska uusi terä maksaa muutaman euron. Kovametalliterät sen sijaan maksavat yli kymmenen euroa ja kestävät paljon kauemmin, joten

niitä kannattaa teroittaa. Kovametalliterän tunnistaa siitä, että sen piikit ovat osittain tummempaa metallia.

II- 78. Sahan viilaussuunta.

- Sahan teroituksessa pyritään 55 asteen kulmaan. Jos terä on hyvässä kunnossa, ei vallitsevaa kulmaa kuitenkaan kannata lähteä muuttamaan. Sahan teroittamiseen tarvitaan hienokuvioinen, ruodoton, suora ja ohut metalliviila. Sellainen, esimerkiksi timanttiviila, löytyy monista monitoimityökaluista. Ruodottomuus tarkoittaa sitä, että siinä ei ole viivamaista kuviointia. Terä kiinnitetään esimerkiksi höyläpenkkiin kahden laudan väliin. Lautoihin piirretään valmiiksi 55 asteen kulmaan viivoja, jolloin viilatessa on helpompi pitää viila oikeassa kulmassa. Teroitus suoritetaan työntämällä viilaa muutama kerta hammasta kohden tasaisesti piikkiä viilaten. Takaisin vetäessä viila ei saa koskea terään. Viilaus suoritetaan terää kohden (katso kuva).
- Huoltamisen jälkeen sahan terä öljytään kevyesti.

Suoritusvinkkejä

- Teroitetaan kokouksessa ennen retkeä kaikki vartion työkalut. Tämän jälkeen vartiolaiset teroittavat omat puukkonsa. Otetaan tavaksi teroittaa puukot aina ennen retkelle lähtöä.
- Valmistetaan vartiolle sahan harittamispenkki, johon voidaan kiinnittää sahan terä tukevasti huoltoa varten. Piirretään siihen viivat terän viilaamista varten. Harjoitellaan sahan terän huoltoa.
- Käydään vartion voimin ostamassa jostain autotarvikeliikkeestä, rautakaupasta tai varastomyymälästä jokaiselle oma puukon hiomakivi. Harjoitellaan seuraavassa kokouksessa sen käyttöä.

Lähteet

- Puukkosivut.net
- Restaurointi.net
- Taitokirja, Vilho Setälä 1952
- Partiolaisen kirja, Olli Aulio 1987

II-24. Pystytämme ja pakkaamme pj:n, kympin tai sissin.

Yleistä

Pj eli puolijoukkueteltta, kymppiteltta ja sissiteltta ovat kahdeksankulmaisia keskisalollisia telttoja, joita voidaan lämmittää kamiinalla. Telttojen pohjina käytetään maavaatetta, joka on erillinen muovikankaasta valmistettu alusta. Nämä teltat ovat käytännöllisiä kun retkeillään tai leireillään suurella joukolla tai kylmällä talvikelillä. Rajoittavana tekijänä on kuitenkin niiden koko ja paino, joten yhden vartion viikonloppuretkelle ne ovat melko epäkäytännöllisiä.

Pystytys

Kaikki kyseessä olevat teltat pystytetään samalla tavalla, vaikka ne ovat erikokoisia. Kamiinan kiinnityksessä on eroja telttojen välillä, mutta siihen palataan tuonnempana.

Teltta tulee pystyttää paikkaan, jossa saadaan kiilat kiinni maahan tai narut kiinnitettyä puihin. Paikka siivotaan kävyistä, kivistä ja muista roskista, talvella teltan pohjalta luodaan lumet pois mahdollisimman hyvin. Tämä tehdään siksi, että muuten telttapohja jäätyy maahan kiinni ja/tai telttaan valuu vettä, kun lumi alkaa sulaa kamiinan lämmöstä. Vaikka lumi onkin hyvä eriste esim. laavussa nukuttaessa, se ei toimi kamiinalämmitteisissä teltoissa samalla lailla. Lunta voidaan kuitenkin käyttää teltan liepeiden tiivistämiseen, kun teltta on pystytetty.

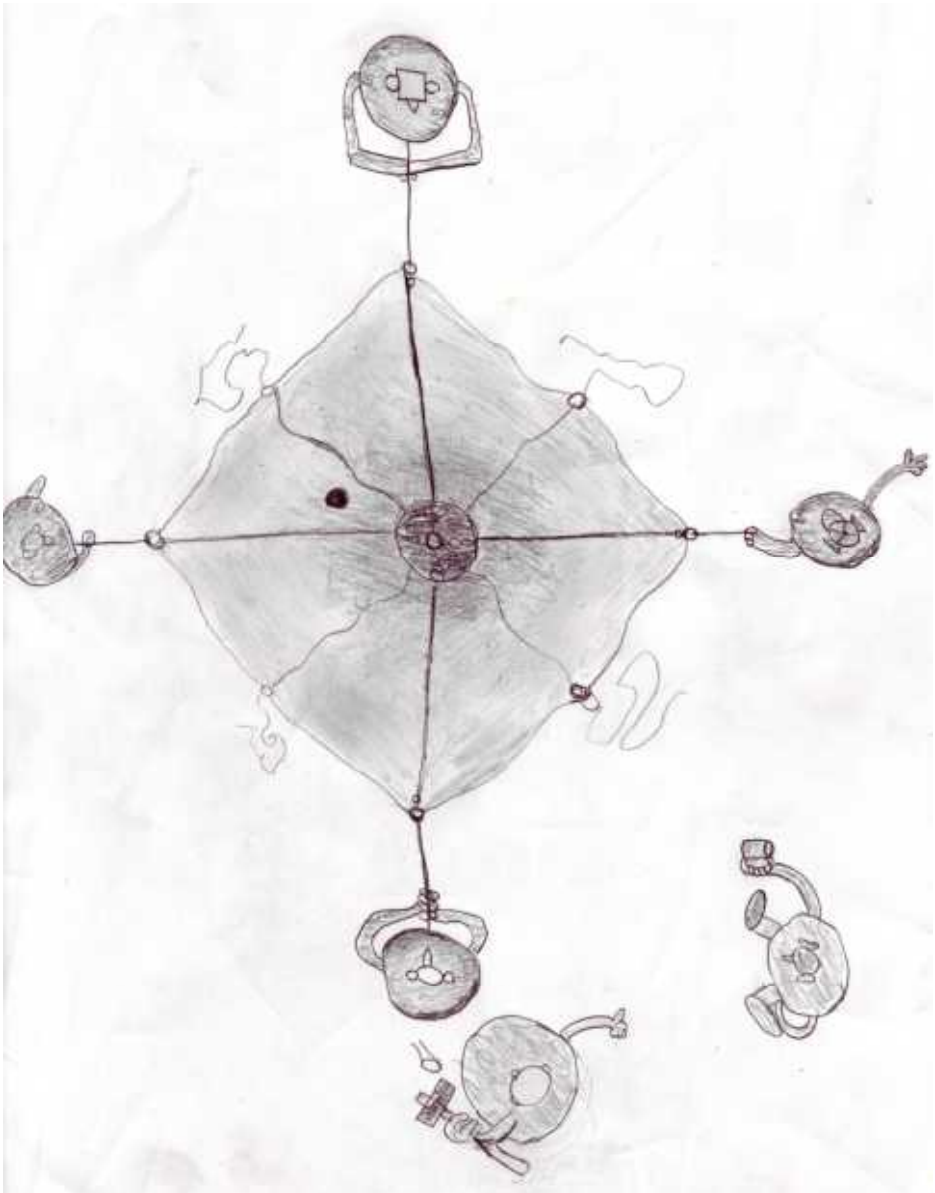

II- 79. Pj:n pystytyksen ensimmäinen vaihe.

Aluksi teltta otetaan ulos kuljetuspussista tai avataan rullalta. Ensimmäisenä teltasta etsitään keskisalon paikka, joka on myös teltan korkein kohta. Pj:ssa se on rautarengas, joka on

kiinni kuljetuspussissa rautaketjujen päässä, kun taas kymppi- ja sissiteltassa se on nahkapalalla vahvistettu reikä katon keskellä. Sen jälkeen etsitään teltan ovi, joka löytyy helposti kamiinan piipun ulostuloaukon avulla. Se on aina teltan keskisalon ja suuaukon välissä, joten linjaamalla aukkojen kohdat oikein, on ovi nopea löytää.

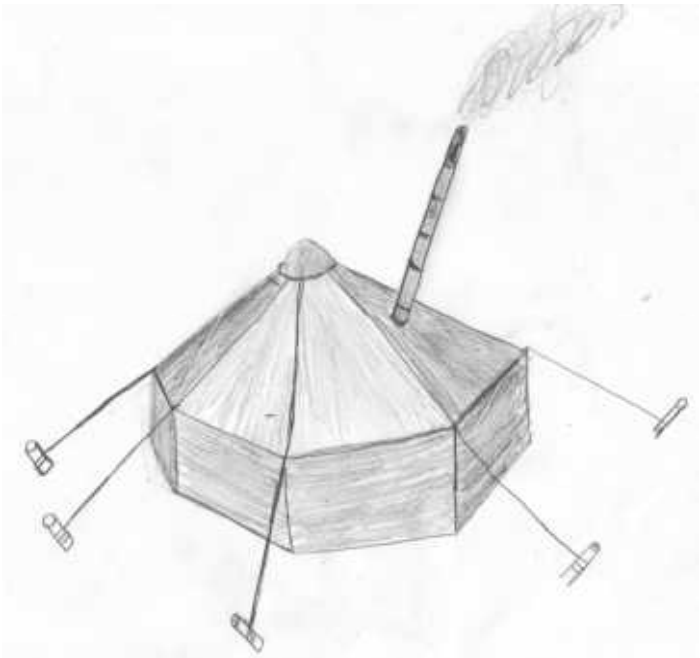

II- 80. Pj pystyssä.

Seuraavaksi tartutaan neljään kulmaan siten, että telttakankaasta muodostuu neliö. Kulmien väliset kankaat kiristetään tiukalle, jotta teltasta ei tule soikean muotoista. Jokaiseen neljään kulmaan kiinnitetään kulmakeppi, joka voi olla puusta tehty tai teltan oma keppi. Kepin pää pujotetaan kulmassa olevasta reiästä ulos ja kiinnitetään liepeessä olevaan rautalenkkiin. Näin telttakangas pysyy oikean muotoisena ja seinät tulevat tasaisiksi. Kaikki neljä kulmaa kiinnitetään maahan naruilla ja kiiloilla. Tässä pitää olla tarkkana, jotta teltan neliömuoto säilyy! Kun kaikki neljä kulmaa ovat kiinni ja pysyvät itse pystyssä, samat toimet toistetaan lopuille neljälle kulmalle. Jos teltan kepit ovat vaikeat kiinnittää, voidaan kaikki kahdeksan keppiä kiinnittää ennen ensimmäisen neljän kulman pystyyn nostoa. Narut pitää sitoa kiiloihin sillä tavalla, että niitä voidaan kiristää tarvittaessa ilman narun irrotusta. Talvella kiilat voidaan kiinnittää siten, että narut laitetaan vaakatasossa olevan riukupuun alle, joka haudataan lumeen. Pakkaslumi poljetaan tämän jälkeen tiiviiksi ja annetaan sen kovettua hetken. Nyt teltan narut voidaan kiristää vain vetämällä narusta löysät pois. Naru kiinnitetään lumihangen yläpuolelle telttanarusolmulla, joka on esitetty kuvassa.

Kun teltta on pystyssä kaikista kahdeksasta kulmasta, on aika laittaa keskisalko paikalleen. Pj:ssa on yleensä oma keskisalko, mutta kympissä ja sississä ne tehdään yleensä riu'usta. Ensin arvioidaan salon oikea pituus ja sitten se sovitetaan teltan keskellä olevaan reikään. Ennen kuin pj:ssa nostetaan keskisalko, on sen aukko suojattava kuljetuspussilla tai jätesäkillä, jotta sisälle ei pääse satamaan vettä. Kun salko on tukevasti kiinni yläpäästä, se työnnetään alhaalta nostaen teltan keskelle. Keskisalko on oikean pituinen silloin, kun teltan katto on kireä joka puolelta ja viettää suoraan jokaiseen kulmaan. Jos jonkin kulman kohdalta katto roikkuu, on kulmia kiristettävä ulkoapäin. Jos suurin osa kulmista roikkuu, täytyy vaihtaa pidempi keskisalko.
Kun teltta on kireästi pystyssä, voidaan sisälle viedä maavaate ja kamiina. Maavaate levitetään tasaisesti siten, että kaikki makuutilat ja varusteiden säilytyspaikat tulevat katetuiksi. Jos pyöreässä maavaatteessa ei ole halkiota, täytyy se levittää ennen keskisalon pystyttämistä. Vain eteinen ja kamiinan lähialue jätetään peittämättä. Kamiinan kiinnitys on hieman erilainen teltasta riippuen. Pj:n kamiinasta on olemassa kaksi eri mallia, pyöreä pystyssä oleva "pönttökamiina" ja kuutiomainen vaakatasossa oleva " laatikkokamiina". Pönttökamiina on vielä yleisempi partiokäytössä, sillä laatikkokamiinaa on vain uudemmissa Savotan pj-teltoissa. Pönttökamiina kiinnitetään siten, että sen yläreunoissa olevista renkaista pujotetaan kaksi vahvaa riukua läpi ja ne kiinnitetään rautalangalla kiinni keskisalkoon V-muotoon. Jos teltassa meinataan yöpyä useita öitä, kannattaa kamiina kiinnittää riukuihin rautalangalla, jolloin riukuja ei tarvitse irrottaa tuhkien tyhjentämistä ja nuohoamista varten. Kamiinan pohjan tulisi olla noin 20 cm maan yläpuolella, jotta

lämpö jakautuu mahdollisimman hyvin ja maa ei syty palamaan. Kamiinan piiput kootaan ja kiinnitetään paikalleen siten, että teltan ulkopuolelle nousee noin 1½ piipunpituutta. Näin vältetään kipinöiden osuminen teltan kattoon ja reikien syntyminen.
Laatikkokamiinassa on omat jalat, joiden varassa se voi levätä turvallisesti. Sen pohjan alle kannattaa kuitenkin levittää hiekkaa, jotta maa ei ala kyteä. Laatikkokamiinassa on erillinen arina ja tuhkalaatikko, ja se on hieman helpompi sytyttää kuin pönttökamiina, mutta lämpöteholtaan se on hieman heikompi muotonsa vuoksi.

II- 81. Kaminan kiinnitys pj:an.

Kymppi- ja sissiteltassa kamiinan pohjassa on kaksi liikkuvaa jalkaa, joiden päissä on renkaat. Kamiinan takaosassa on liikkuva varsi, jolla pidetään sopivaa etäisyyttä keskisalkoon.
Kamiinaa varten rakennetaan A-teline. Siinä kaksi riukua kiinnitetään keskisalkoon (kuten pj:n kamiinaa varten) ja sissikamiinan renkaista pujotetaan poikkipuu. Tämä poikkipuu voidaan kiinnittää tukiriukuihin narulla/rautalangalla tai tukea se riittävän suuriin oksantynkiin. Rakenne tulee siis kamiinan alapuolelle eikä yläpuolelle kuten pj:ssa. Piippu pystytetään ja kiinnitetään samalla tavalla kuin pj:ssa.

Sisätilojen järjestys on seuraavanlainen: polttopuut ovat teltassa (ulkoa katsottuna) vasemmalla ja muut varusteet oikealla puolella. Kamiinan välittömässä läheisyydessä on sammutusvesi esim. pakissa tai ämpärissä. Eteiseen voi talvella kerätä kuusenhavuja ja -oksia, jotta lunta ei kulkeudu maavaatteen päälle. Varusteiden kuivaamista varten voi katossa oleviin rengaslenkkeihin ripustaa narun, mutta siihen ei kannata ripustaa painavia varusteita, sillä katto painuu kasaan ja alkaa vuotaa. Kuivatusta varten sivukeppien ja keskisalon välille voidaan kiinnittää kuivatusriukuja, joista paino ei kohdistu teltan kankaalle. Kun sisätilojen järjestyksestä pidetään huolta, on retkellä mukavaa ja turvallista olla.

Pj, kymppi ja sissi pakataan samalla tavalla. Ensin teltta kaadetaan päinvastaisessa järjestyksessä kuin pystytettiin, kunnes telttakangas makaa maassa. Tässä vaiheessa yksi henkilö ottaa kiinni keskisalolle tarkoitetusta reiästä tai metallirenkaasta. Toinen henkilö alkaa kerätä teltan ”kulmia” yhteen käteen ottamalla kiinni yksitellen narujen kiinnityslenkeistä ja liittämällä ne yhteen. Lenkit pitää kerätä järjestyksessä! Jokaisten lenkkien välillä oleva kangas kannattaa suoristaa ja suurimmat roskat kerätä pois ennen kuin liittää lenkit

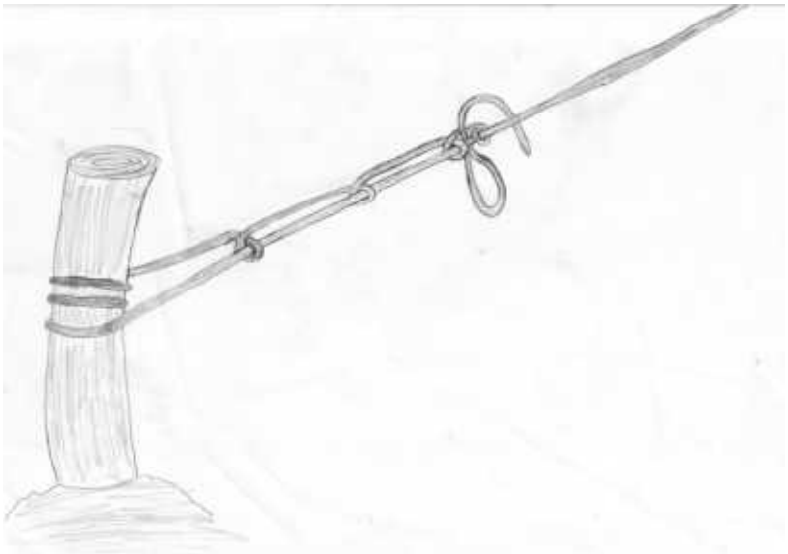

II- 82. Narun kiinnitys vaarnaan telttanarusolmulla.

yhteen. Kun kaikki kahdeksan lenkkiä on käsissä, täytyy narut palmikoida yhdessä nipussa. Kun tämä on tehty, telttakangas lasketaan maahan yhtäaikaisesti. Teltta rullataan kasaan helmasta kattoon päin ja laitetaan omaan pussiinsa, narupalmikko pitää laskostaa siististi rullan sisälle.

Suoritusvinkit

- Harjoitelkaa kokouksessa telttojen eri osia Kimin kokeella siten, että puuttuvan osan ominaisuudet ja käyttötarkoitus pitää selittää ulkomuistista.
- Harjoitelkaa pystyttämistä lähimetsässä tai –niityllä. Lopuksi kilpailu, jossa tietyn aikarajan alituksesta saa palkinnon.
- Lähtekää retkelle pj:lla tai kympillä toisen vartion kanssa!!
- Vartiolaiset pystyttävät ilman johtajan apua retkellä tai kokouksessa pj:n tai kympin.

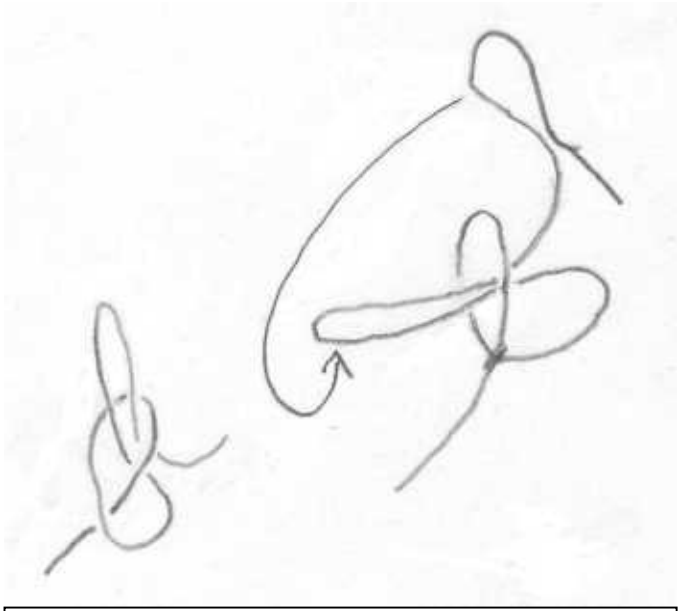

II- 83. Narujen palmikointi tapahtuu vetosolmujen ketjulla.

II-25. Arvioin matkaa, korkeutta, aikaa, etäisyyttä ja painoa.

Arkielämässä ja maastossa tulee usein tilanteita, joissa halutaan tietää jonkin asian pituus tai paino, taikka kulunut aika. Aina ei voida ottaa mittanauhaa tai kelloa taskusta, vaan suureet (eli määrät tai mitat) pitää arvioida. Tässä suorituksessa tutustutaan erilaisiin arviointimenetelmiin, ja tyypillisiin virheisiin arvioinnissa, sekä harjoitellaan arvioimista.

Matkan arviointi

Kuljetun matkan arviointia on käsitelty vj:n käsikirjassa II luokan suorituksen 1. Osaan paikantaa itseni kartalle omin avuin ja harjoittelen toimintaa eksymistilanteessa kohdalla.

Korkeuden arviointi

Puun tai maston korkeutta voidaan arvioida useilla eri tavoilla.

- Puun kaato: Mennään noin kaksi kertaa puun korkeuden päähän puun juurelta. Otetaan kynä tai muu tikku suoran käsivarren päähän naaman eteen. Otetaan kynästä kiinni niin, että puu on juuri kynän otteen yläpuolelle jäävän osan mittainen. Kaadetaan kynä pitäen sitä suoran käsivarren päässä maanpinnan suuntaiseksi ja katsotaan, mihin asti se ylettyy puun juurelta. Mitataan tämä etäisyys käyttäen tunnettuja mittoja, kuten kengän, sylin tai askelparin mittaa. Puun kaato on huomattavasti vaikeampaa epätasaisessa maastossa.
- Pätkiä päällekkäin: Ensimmäinen henkilö menee seisomaan puun juurelle. Toinen menee noin puun pituuden päähän puusta, ojentaa käden suoraksi ja mittaa tikusta sellaisen pätkän, joka on juuri ensimmäisen henkilön mittainen. Sitten siirretään tikkua pitkin runkoa ylöspäin ja lasketaan kuinka monta henkilön mittaa siihen menee. Todellinen pituus on 5-20 % pidempi, kuin tällä tavalla mittaamalla saatu, koska ylhäältä runko on kauempana katsojan silmästä. Oikea tulos saadaan, jos päästään mittaamaan rungon keskipisteen korkeudesta. Tämä on arviointimenetelmistä nopein ja helpoin, mutta samalla epätarkin.
- Yhdenmuotoisia kolmioita hyödyntäen (ks. kuva 1): Pystytetään yhden metrin mittainen keppi maahan 12 metrin päähän arvioitavasta puusta kuvan pisteeseen B. Tämän jälkeen mennään maahan makaamaan kepin alapään tasalle samalle suoralle ja etsitään piste, jossa kepin pää ja puun latva ovat samalla linjalla (kuvan piste A). Mitataan pisteiden A ja B välinen etäisyys. Puun korkeus saadaan yhdenmuotoisten kolmioiden avulla. Janan A B suhde kepin pituuteen on sama kuin A:n etäisyyden puun juurelta suhde puun korkeuteen.

$$\frac{AB}{1m} = \frac{AB+12m}{X} \Leftrightarrow X = \frac{AB+12}{AB}m$$

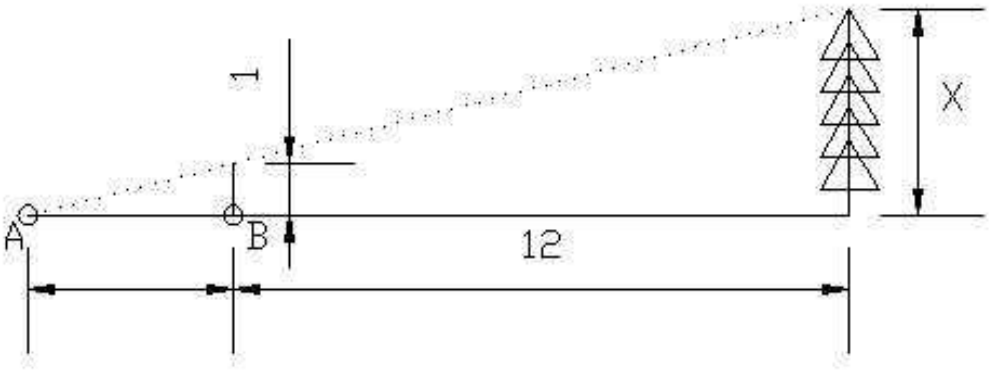

II- 84. Puun korkeuden mittaaminen yhdenmuotoisten kolmioiden avulla.

Ajan arviointi

- Lyhyitä aikoja voidaan arvioida esimerkiksi laulamalla tai hyräilemällä jotain kappaletta, jonka pituus tiedetään. Tätä voi harjoitella myös etukäteen.
- Sydämenlyöntejä laskemalla voidaan arvioida levossa oltaessa ajan kulumista. Tällöinkin pitää etukäteen tietää lepopulssi. Pienikin kävely tai jännittäminen muuttavat pulssia, jolloin tämä arviointimenetelmä ei ole enää luotettava.
- Sekunteja voidaan laskea esimerkiksi ääneen. Yleensä normaalisti laskettu; yk-si, kak-si, kol-me; menee liian nopeasti. Parempaan tulokseen päästään laskemalla: sata – yk-si, sata – kak-si, sata – kol-me, jne. tai satakakskyt – yks, satakakskyt – kaks, jne. Tätäkin kannattaa harjoitella ja testailla etukäteen vertaamalla laskemalla saatua ja kellossa kulunutta minuuttia.
- Pidempiä ajanjaksoja voidaan arvioida esimerkiksi auringon liikkeiden tai kuljetun matkan perusteella. Voidaan myös laatia tarkka luettelo tehdyistä asioista ja keskustelun aiheista, sekä arvioida jokaiseen niihin käytetty aika erikseen.

Etäisyyden arviointi

- Etäisyyttä pitkällä näkyvään kohteeseen tai kahden pisteen välistä etäisyyttä voidaan arvioida jakamalla se pienempiin osiin.
- Etäisyys voidaan puolittaa. Sitten puolitetaan puolikas. Vielä neljäsosakin puolitetaan ja arvioidaan tämä pätkä. Tulos kerrotaan kahdeksalla.
- Kannattaa hyödyntää myös valmiita osiin jakoja, esimerkiksi lyhtypylväiden, aidan tolppien, ikkunoiden tai jonkun muun säännöllisen jakoa.
- Joukolla arvioitaessa jokaisen kannattaa tehdä oma itsenäinen arvionsa ja sitten lasketaan näistä keskiarvo.
- Joskus etäisyyksiä voidaan arvioida äänen perusteella. Ääni kulkee ilmassa noin 330 metriä sekunnissa. Työkalujen pauke, laukauksen ääni tai rekan ajo sillan liikuntasaumaan kuuluu kymmenenkin kilometriä. Jos äänilähde vain voidaan nähdä niin pitkältä, niin sitä voidaan hyödyntää arvioinnissa. Yksi pitkälle näkyvä äänekäs kohde on salama, johon etäisyyttä päästään usein arvioimaan.

Etäisyyksien arvioinneissa tehdään helposti tiettyjä tyypillisiä virheitä, joiden tiedostaminen helpottaa niiden välttämistä. Etäisyys arvioidaan helposti liian lyhyeksi seuraavissa tapauksissa.

- Tasaisen aukean, kuten vesistön, pellon tai kentän yli.
- Kun arvioitava kohde erottuu selvästi taustastaan, esimerkiksi arvioidaan etäisyyttä metsän yläpuolelle nousevaan mastoon tai taloon. Sama pätee myös, jos arvioidaan hämärässä tai pimeässä etäisyyttä kirkkaasti valaistuun kohteeseen.
- Ylä- tai alamäkeen arvioitaessa.

Etäisyys arvioidaan helposti liian pitkäksi seuraavissa tapauksissa.

- Pitkin selvästi seurattavaa tasaista linjaa, esimerkiksi tietä, sähkölinjaa tai jokea.
- Kun näkyvyys on huono sumun, sateen tai hämärän valaistuksen vuoksi.
- Tiheässä metsässä.
- Jos aurinko paistaa silmiin.
- Jos ollaan matalalla maanpintaan nähden, siis kuopassa tai makuullaan.
- Jos esinettä on vaikea erottaa taustasta, vaikka tausta on selkeästi kauempana esineen takana.

Painon arviointi

- Painoa arvioidaan vertaamalla sitä johonkin tunnettuun. Maastossa voidaan ottaa toiseen käteen kirves tai vesipullo, jonka paino tiedetään. Isompien esineiden painoa voidaan verrata ihmisten painoon.
- Painoa voidaan myös helposti mitata tilapäisvaakaa käyttäen. Helpoin vaaka on keppi, joka tasapainotetaan keskeltä esimerkiksi käden tai tukin varaan. Toiseen päähän sijoitetaan punnittava kappale ja toiseen pyritään tunnettuja painoja yhdistelemällä löytämään saman painoinen yhdistelmä. Esineet voidaan kerätä vaikkapa kepin päähän ripustettuun reppuun.

Suoritusvinkit

- Käydään läpi teoriassa kaikki arviointitavat. Käytännössä arvioimaan ei opi kuin harjoittelemalla.
- Pidetään arviointikokous korkean kallion päällä, josta näkyy pitkälle. Esimerkiksi Leppävaaran urheilukentän viereisellä kalliolla tai Ala-Jupperin kentän lähellä olevalla kalliolla. Retkellä voidaan myös kiivetä esimerkiksi Lippukalliolle Kattilajärvellä tai Nuuksiontien varressa Hyppykallioille.

Lähteet

- Partiolaisen kirja, Olli Aulio 1987
  - Vartionjohtajan käsikirja, Erä- ja meriohjelman, Sudenkolo 1978

II-26. Harjoittelen jäistä pelastamista ja toimintaa jäihin pudottaessa.

Kolmannessa luokassa opetellaan heikkojen jäiden tuntomerkkejä ja turvallista liikkumista jäillä. Joskus kuitenkin saattaa joutua veden varaan. Jäätävässä vedessä aikuinenkin ihminen menee tajuttomaksi 15 minuutissa ja kuolee alle tunnissa. Käytännössä aikaa tehokkaaseen toimintaan on kolmesta viiteen minuuttia, jonka jälkeen on vaara, että pää painuu pinnan alle. Siksi on tärkeää etukäteen suunnitella, miten hätätilanteessa toimii. Tämän suorituksen tarkoituksena on oppia pelastautumaan pettäneistä jäistä. Yhtä tärkeää on myös oppia pelastamaan toinen veden varaan joutunut.

Näin teet, kun putoat itse jäihin

1. Toimi ripeästi, mutta harkitusti. Kylmä vesi kangistaa lihakset nopeasti, joten aikaa hätääntymiselle ei ole. Yritä pysyä rauhallisena, niin toimit nopeammin ja tehokkaammin.
2. Huuda apua tai puhalla pilliin.
3. Polje vettä jaloillasi pysyäksesi pinnalla ja päästä irti rinkasta ja potki sukset pois jaloista. Käänny tulosuuntaan, sillä siellä jää on jo kestänyt painosi.
4. Riko avannon reunalta heikkoa jäätä takomalla sitä nyrkeillä ja kyynärpäillä.
5. Kun jää on vahvempaa, iske naskalit jäähän niin kauas kuin yllät ja vedä itsesi jään pinnalle.
6. Aluksi kieri jäätä pitkin kestävämmälle jäälle, sitten voit kontata ja vasta, kun olet varma jään kestävyydestä, nousta jalkeille.
7. Kiiruhda lämpimään ja pysy liikkeessä. Älä mene kylmettyneenä saunaan ja noudata muutakin paleltuneen ensiapua.

Jos sinulla ei ole mukana naskalia, puukkoa, jääpiikkiä tai muutakaan välinettä, jolla saisit otteen jäästä, voit riisua jonkin helposti irrotettavan märän vaatteen (esimerkiksi kaulaliinan tai partiohuivin ja heittää sen mahdollisimman pitkälle jäälle pitäen toisesta päästä kiinni. Märkä vaate jäätyy pakkasessa nopeasti jäähän kiinni ja voit sen avulla kiskoa itsesi jään päälle.
Jäistä pelastautuminen ilman naskaleita on vaikeaa. Pidä ne aina kaulassasi liikkuessasi jäillä!

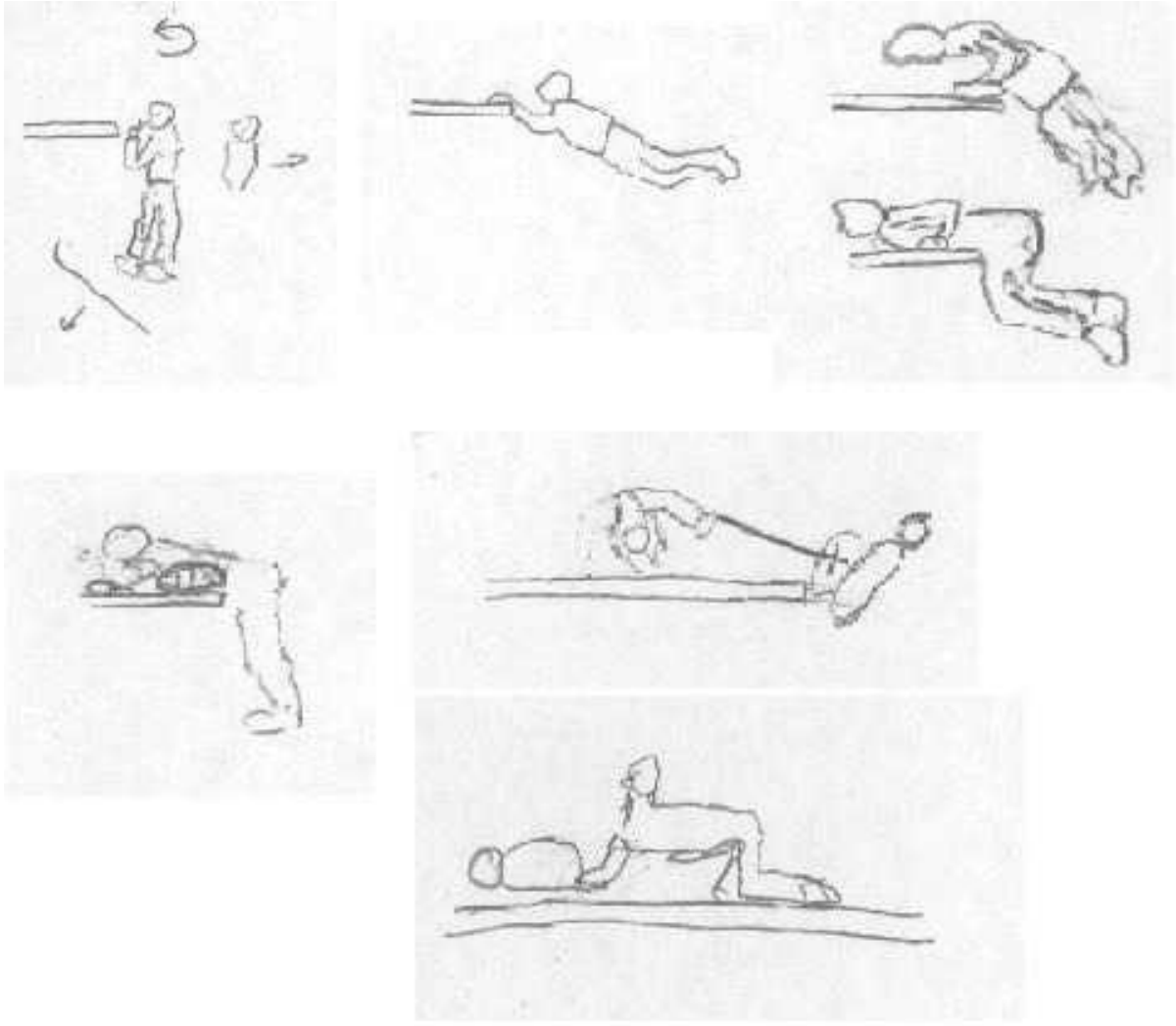

II- 85. Jäistä pelastautuminen.

Näin teet, kun huomaat jonkun toisen pudonneen jäihin

Muista pitää omasta turvallisuudestasi huolta. Älä mene liian lähelle heikkoa kohtaa, ettet itsekin putoa jäihin.

1. Jos paikalla on muita, käske yhtä soittamaan hätänumeroon ja riennä itse apuun. Jos olet paikalla yksin, auta uhri heti pois vedestä.
2. Rauhoita uhria puhumalla, jotta tämä ei hätääntyisi vaan pystyisi toimimaan.
3. Lähesty avantoa rauhallisesti vatsallasi ryömien jalat harallaan, jotta paino levittyy mahdollisimman tasaisesti.
4. Riittävän lähelle päästyäsi ojenna hänelle jotain kättä pidempää: köysi, riuku, suksi, suksisauva tai vaikkapa poisriisuttu vaatekappale. Älä ojenna uhrille kuitenkaan kättäsi, ettei hän pakokauhun vallassa vedä sinuakin avantoon.
5. Vedä uhri jään päälle. Lyömällä naskalin tai puukon jäähän voit pidellä itseäsi paikallasi, jos olet vaarassa luisua itsekin avantoon.

6. Kun uhri on päässyt jään pinnalle, kierikää molemmat kauemmas avannosta, kontatkaa vähän matkaa ja sitten vasta nouskaa pystyyn.
7. Anna jäihin pudonneelle tarvittava ensiapu.

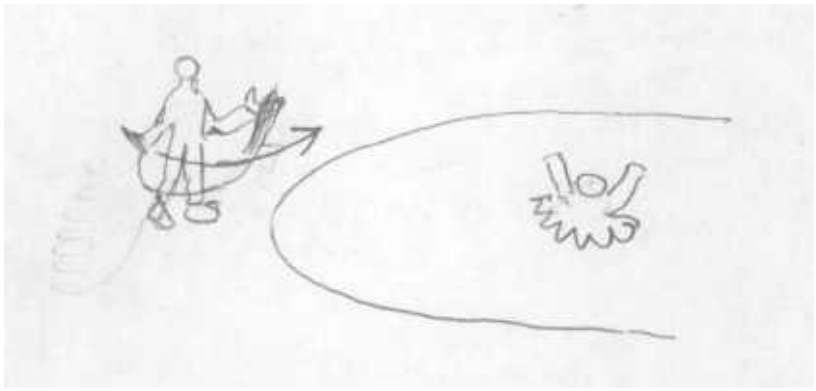

II- 86. Jäistä pelastaminen rannalta käsin.

Jos uhri on liian kylmettynyt pitääkseen kiinni köydestä tai vastaavasta, sinun on päästävä hänen luokseen. Et saa ottaa turhia riskejä vaan oma jäällä pysymisesi on varmistettava. Jos pelastajia on useampia, voit sitoa ympärillesi köyden ja käskeä muita pitämään siitä kiinni. Köyden puutteessa voitte tehdä pelastusketjun eli ottaa toisia tiukasti kädestä kiinni ja ryömiä ketjuna avantoa kohden. Muista arvioida oma vahvuutesi. Hento vartiolainen ei jaksa vetää aikuista miestä avannosta. Voit ojentaa hänelle kuitenkin puukon, naskalit tai jonkin vaatekappaleen, jonka voit neuvoa häntä kastelemaan ja heittämään jäälle. Jos lähistöllä on aikuisia, pyydä heitä apuun. Muuten pysyttele puhe-etäisyyden päässä uhrista ja yritä neuvoa häntä pääsemään itse ylös. Avun saapuessa kiinnitä pelastajien huomio huutamalla ja heiluttamalla käsiä.

Jäistä selviydyttyä:

Jäihin pudonneen on vaihdettava ylleen kuivat vaatteet mahdollisimman pian. Jos niitä ei ole heti saatavilla märät vaatteet riisutaan, puristetaan kuiviksi ja puetaan takaisin päälle. Tavallisella partioretkellä ei avun soittaminen tai retken keskeyttäminen ole ollenkaan välttämätöntä, jos uhri saadaan kylmästä vedestä äkkiä pois. Tällöin hänet on lämmitettävä makuupussissa nuotion ääressä, jossa myös märät vaatteet kuivataan. Jos makuupussiin mahtuu toinen ihminen, tämä menee sinne lämmittämään kylmettynyttä.

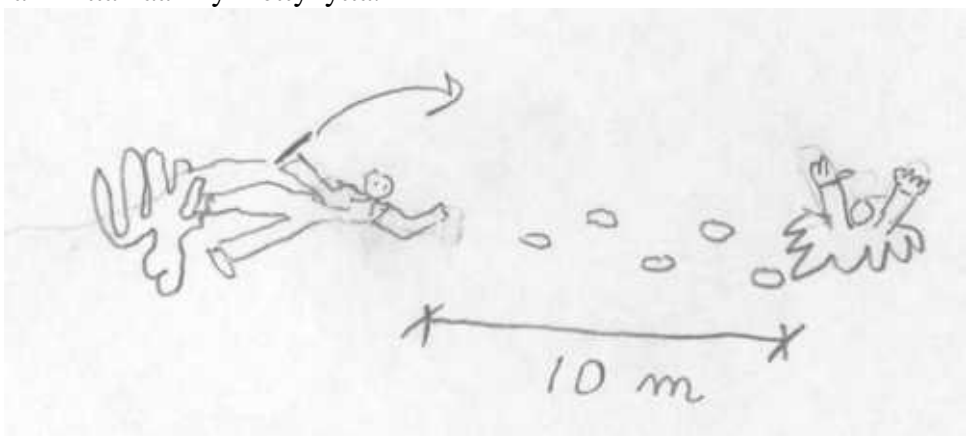

II- 87. Jäistä pelastaminen itsekin jäällä.

Muista

- Jäällä ei saa koskaan huutaa turhaan! Muuten hätätilanteessakin auttaja saattaa luulla sinun vain pelleilevän.
- Jos teet jäälle avannon, sinun on ehdottomasti merkittävä se esimerkiksi havuilla, jotta et aiheuta toiselle kuolemanvaaraa.

Suoritusvinkkejä

- Harjoitelkaa heittoköyden heittämistä. Aseta maahan ämpäri väärinpäin (voi vaihdella etäisyyttä). Pitää saada köysi heitettyä mahdollisimman vähillä heitoilla ämpärin ympärille. Jokainen heittää niin pitkään, että onnistuu, sillä muuten harjoittelusta ei ole hyötyä. Joku vartionjäsenistä voi myös kaivautua (lumi)kuoppaan ja toinen heittää tälle köyden ja vetää ylös avannosta. Kokeilkaa, jaksaako yksin vetää vj:nkin pois kuopasta.
- Tehkää yhdessä kokouksessa naskalit ja seuraavassa kokouksessa menkää kokeilemaan niitä jäälle (vaikka luistelun yhteydessä). Suunnitelkaa etukäteen, miten toimisitte, jos joku teistä putoaisi jäihin. Piirtäkää jäälle avanto, johon yksi ”putoaa” ja toimikaa suunnitelmanne mukaan. Jos suunnitelmassa kieritään jäällä, silloin kieritään eikä sanota: ”Nyt tää kierisi tässä tänne, hehheh.”
- Kokeile kokouksessa tai muulloin ponnistaa uima-altaasta reunalle tai järvestä laiturille käyttämättä portaita.
- Valmiissa avannossa on hyvä kokeilla jäälle nousemista. Pue tavalliset talvivaatteet päälle, mene avantoon ja yritä päästä ylös avun kanssa ja ilman. Varaa lämpimät vaatteet ja mene saunaan tai sisälle lämmittelemään heti harjoittelun jälkeen.

Lähteet

- http://www.wakkanet.fi/loisto/docshtml/lehtimaa_jaalla.html
- http://www.kolumbus.fi/bjorn.corander/jaakuri.htm
- Hilpari 1/04, Vartiovuoren tyttöjen lippukuntalehti

II- 88. I luokan riihityksessä 2005 vartio on pelastunut rastimiehen jäistä ja auttaa tätä riisumaan märät vaatteet.

II-27. Osallistun lippukuntani kanssa leirille.

Leirit ovat partiovuoden kohokohtia. Jokaisen vartiolaisen on osallistuttava jollekin leirille viimeistään partiouran tässä vaiheessa. Suorituksen saa, kun on mukana leirillä lippukuntansa kanssa vartiolaisena tai johtajana.

Vaatimuksia

- Leiriksi kutsutaan tapahtumaa, jossa yövytään maastossa ja se kestää vähintään kolmen yön yli.
- Leirejä ovat myös vaellusleirit, joiden aikana ei yövytä samassa paikassa.
- Leiri pitää olla partioleiri, johon osallistutaan lippukuntana.

Miksi vaaditaan leirille osallistumista?

- Leirit ovat harvoja paikkoja, jossa voidaan oppia toimimaan ryhmässä pidempiä aikoja kerrallaan. Leireillä opitaan myös suuri määrä erä- ja partiotaitoja, joita ei voida kololla opetella. Leireillä on myös yksittäistä vartiota suuremmat resurssit opetella vaikeita asioita.
- Leirillä ollaan pidempään pois kotoa ja opitaan pitämään huolta omista tavaroista ja siisteydestä. Lyhyillä retkillä ei ole niin väliä, kuivattaako tavaransa ja pitääkö ne tallessa.
- Leirin pitää olla sellainen, että sinne osallistutaan omana lippukuntana, koska silloin vartiolainen pääsee oppimaan lippukunnan oman leireilykulttuurin.
    - Mitä ruokalauluja lauletaan.
    - Miten portti rakennetaan.
    - Miten lipunnostoissa käyttäydytään.
    - Miten toimitaan leirivartioissa.
    - Miten suhtaudutaan muihin johtajiin ja muihin lippukuntiin.
    - Ne ovat olennaisia osia lippukunnan identiteettiä.

Lyhyt leirisanasto

- Savu on suuremmalla leirillä leirilippukunta, johon voi kuulua leirin koosta riippuen useita lippukuntia. Savu liikkuu ohjelmiin yhdessä ja hoitaa usein käytännön toimet, kuten ruuanlaiton keskenään.
- Alaleiri on suurilla leireillä useista savuista koostuva leirin osa. Niitä voivat olla myös perhe- ja palveluleiri.
- Leirivartio on luonnollisen vartion korvike leirillä. Sen kanssa toimitaan ja yövytään. Leirivartiota johtaa leirivartionjohtaja, joka on yleensä vanhempi vartiolainen tai nuori vartionjohtaja.
- Rakennusleirillä rakennetaan johtajien voimin leirillä tarvittavat rakennelmat, kuten keittiö, vessat ja sauna.
- Purkuleirillä puretaan leirin rakennelmat, siivotaan leirialue ja kuljetetaan tavarat takaisin varastoille.
- Haikki on lyhyt vaellus tai retki kesken leirin. Vartiolaiset yöpyvät usein 1-2 yötä laavuissa leirin ulkopuolella.

Eri leirejä

- Vartioiden tai osastojen leirejä voidaan pitää satunnaisesti, jos intoa riittää. Niitä voidaan järjestää myös jonkin erityisen teeman ympärille. Teemoja voivat olla esim. loppukokeeseen valmistautuminen tai matkailu.

- Lippukunnan omia leirejä pyritään järjestämään vähintään joka kolmas vuosi. Silloin kaikki innokkaimmat ehtivät osallistumaan omalle leirille vartiolaisena ja vartionjohtajana. Tämä takaa, että lippukunnan leirinjärjestämistaidot säilyvät seuraaville sukupolville.
- Järeän leirit ovat erähenkisiä yhteisleirejä, joiden nimet tulevat havupuista. Järeän leirejä on järjestetty seuraavasti:
- 1992 Petäjä, Räyskälä
- 1995 Näre, Teijo
- 2000 Kelo, Fiskars
- 2007 Käkkärä, Päihäniemi
- 2011 Kaarna
- 2015
- Espoon partiotuen Väiskit ovat noin 1500 hengen suurleirejä. Niitä on järjestetty seuraavasti: 1973 Lappohja, 1977 Särkisalo, 1981 Iso-Simi, 1984 Skutviken, 1989 Lappohja, 1993 Sauvo, 1998 Evo, 2001 Skutviken, 2005 Hankoniemi, 2009 Dragsfjärd, 2014 Skutviken,
- Espoon partiotuen Vinkuli talvileirit ovat alle sadan hengen leirejä, jotka järjestetään noin joka toinen vuosi. Espoon partiotuki järjestää myös samoajille ja vaeltajille Vimma- leirejä. Ensimmäinen järjestettiin 2007 Luukissa ja seuraava järjestettänee 2011.
- Pääkaupunkiseudun partiolaisten piirileirit ovat noin 4000 hengen suurleirejä. Niitä on järjestetty viime aikoina seuraavasti: 1994 Jeturkasti, Teijo; 2002 Kerkkä, Räyskälä; 2008 Aihki, Jämijärvi; 2012 Saraste, Evo.
- Pääkaupunkiseudun partiolaiset järjestää myös Routa-samoajaleirejä. Ensimmäinen järjestettiin pääsiäisenä 2009 ja toinen hiihtolomalla 2011.
- Pääkaupunkiseudun partiolaiset järjestää myös Helmi talvileirejä. Ensimmäinen oli Evolla 2013 ja toinen Kavalahdessa 2015.
- Suomen partiolaisten suurleirit eli Finnjamboreet ovat yli 10 000 hengen leirejä. Niitä on järjestetty viime aikoina seuraavasti: 1979 Karelia, Koli; 1985 Miilu, Jämijärvi; 1990 Tervas, Kannonkoski; 1996 Loisto, Hanko; 2004 Tarus, Padasjoki; 2010 Kilke, Evo; 2016 Evo.
- Pääkaupunkiseudulla ja valtakunnallisesti on järjestetty leirejä myös ennen näitä, mutta yhdistysten rakenteiden muuttumisen myötä ne eivät ole vertailukelpoisia ja niitä ei ole listattu tähän.
- Kansainvälisiä Jamboreita on järjestetty partion alkuajoista lähtien. Seuraavassa on listattu muutamia:
- 1920 Englanti, 1924 Tanska, 1929 Englanti
- 1987 Australia, 1991 Etelä-Korea, 1995 Hollanti, 1999 Chile, 2003 Thaimaa, 2007 Englanti, 2011 Ruotsi; 2015 Japani

Lähteet

- PartioWiki
- www.ept.fi

II-28. Osaan pukeutua vuodenaikojen mukaan ja tiedän mitä hyötyä on kerrospukeutumisesta.

Suorituksen tarkoituksena on saada vartiolainen ymmärtämään vuodenaikojen merkitys pukeutumisessa sekä tietää kerrospukeutumisen hyödyt ja pääperiaatteet. On tärkeää oppia pukeutumaan oikein sään ja vuodenaikojen mukaan.

Vaatetuksen valintaan vaikuttaa suuresti liikkuminen. Pilkkijän täytyy pukeutua paljon lämpimämmin kuin hiihtäjän samalla säällä. Ihmiset tarvitsevat eri määrän vaatteita. On tärkeää kuunnella kehon ääntä ja opetella pukeutumaan siten, että on lämmin; ei kylmä, eikä kuuma.

Ihmisen lämpötila on noin 37 astetta. Pukeutumisen avulla lämpötila saadaan pysymään oikeana. Hikoilu on merkki lämpötilan noususta, eli silloin on liian paljon vaatteita päällä. Vilunväristykset puolestaan kertovat liian vähäisestä vaatetuksesta ja lämpötilan laskusta.

Pukeutuminen vuodenaikojen mukaan

- **Kesällä** väljä vaate on viileämpi kuin tiukka vaate. Ohuet puuvillavaatteet ja pellavavaatteet ovat kesähelteellä hengittäviä ja suojaavat ihoa auringolta. Toisaalta puuvillavaatteet eivät sovellu hyvin aktiiviseen liikuntaan. Puuvilla kastuu hiestä helposti eikä kuivu nopeasti. Aktiiviseen liikuntaan sopivat parhaiten keinokuitu- ja villavaatteet.

- **Syksyllä** sadesäällä tulee käyttää sadetakkia. Kumisaappaat tai muut vettä kestävät kengät pitävät jalat kuivina ja lämpiminä. Märkä vaatekerta tulee vaihtaa kuivaan, kun pysähtyy tai ennen kuin tulee kylmä. Sadetakki ei hengitä, älä käytä sitä turhaan.

- **Talvella** tulee suojautua pakkasta ja tuulta vastaan talvikäyttöön tarkoitetuilla vaatteilla. Jos liikkuu paljon, tulee valita vaatteet, joissa on paikalla ollessa hieman kylmä. Jos aikoo liikkua vähän tai pysytellä paikallaan, on pukeuduttava hyvin lämpimästi (useita välikerroksia). Vaatteita voi aina myöhemmin riisua.

- **Kovilla pakkasilla** kädet pysyvät lämpiminä lapasten ja rukkasten avulla. Rukkasten tulee olla niin tilavat, että niihin mahtuvat aluskäsineet. Nahkarukkaset ja villa-alushanskat ovat toimiva yhdistelmä. Nahka kestää hyvin kulutusta, ei sula lämmössä ja myös lämmittää. Villalapaset ovat kevyitä, lämpimiä ja lämmittävät kosteanakin.

- Talvikenkien tulee olla niin tilavat, että niihin mahtuvat villasukat ja paksut pohjalliset.

Silmät kannattaa suojata aurinkolaseilla aurinkoisina talvipäivinä, koska tulee päänsärkyä ja lumisokeutta. Keväällä tulee muistaa, että vuodenajasta toiseen siirryttäessä vaatetusta tulee vähentää vähitellen. Lämpötilat vaihtelevat suuresti samanakin vuodenaikana. Opettele seuraamaan lämpötilanvaihteluja lämpömittarista ja säätiedotuksista.

Kerrospukeutuminen

Kerrospukeutuminen pitää kehon kuivana ja lämpimänä, mikä paitsi tuntuu miellyttävältä myös lisää suoritustehoa elimistön voidessa kohdentaa energiavaransa lämmönsäätelyn sijaan itse suoritukseen. Kerrospukeutumisen perusajatuksena on muodostaa useiden vaatekerrosten välille eristäviä ilmakerroksia. Koska jokaisen ihmisen kunto, aineenvaihdunta ja kylmänsietokyky ovat yksilöllisiä, ei kerrospukeutumiseen ole olemassa yhtä oikeaa ratkaisua. Tarkoituksenmukaisinta on pukea ja riisua kerroksia sääolosuhteiden, oman tarpeen ja fyysisen aktiivisuuden mukaan.

Kerrospukeutumisen kerrokset:
1. Aluskerros siirtää kosteuden ulompaan kerrokseen
2. Välikerros eristää eli lämmittää
3. Kuorikerros suojaa
4. Lämpökerros tauoille

Aluskerroksen tärkein tehtävä on siirtää iholta nouseva kosteus eteenpäin, siksi sen tuleekin olla mahdollisimman tyköistuva, joustava ja materiaaliltaan joko villaa tai tekokuitua.
Puuvilla imee kosteuden, mutta pitää sen sisällään, joten se tuntuu märkänä kylmältä päällä.
Fyysiseen suoritukseen myös alusvaatteiksi kannattaa valita keinokuitua tai villaa. Yöksi tulee vaihtaa kuiva aluskerros.

Välikerros toimii lämmöneristeenä ja välittää alimman vaatekerran työntämän kosteuden uloimpaan vaatekerrokseen. Tämän eristekerroksen tulee olla ilmava. Parhaita eristemateriaaleja ovat esimerkiksi villa ja fleece. Tätä vaatekertaa vaihdellaan aina lämpötilan ja säävaihteluiden mukaisesti.

Kuorikerros on suoja sadetta ja tuulta vastaan. Uloimman kerroksen tehtävänä suojaamisen lisäksi on päästää ylimääräinen kosteus ja lämpö pois – siksi materiaalin tulee olla hyvin hengittävä! Sen ei tarvitse lämmittää, ainoastaan säilyttää pintalämpötila mahdollisimman tasaisena. Jos ei sada tai tuule, kuorikerros on turha.

Lämpökerros lämmittää tauoilla. Lämmittävän kerroksen tulee olla ilmava, lämmin ja helposti puettava liivi, haalari tai takki. Parhaita eristemateriaaleja ovat esimerkiksi untuva ja fleece.

Muista pää, kädet ja jalat!

- Pää luovuttaa paljon lämpöä, joten pääkin on hyvä suojata kosteutta siirtävästä materiaalista valmistetulla pipolla tai hatulla.
- Kädet on hyvä suojata kylmältä ja kosteudelta kerrosperiaatteen mukaisesti eli ihoa lähinnä on lämmittävä eristekerros, joka on kosteutta suojaavan kerroksen alla.
- Jalat on tärkeää pitää kuivina, joten sukkien tärkeimpiä tehtäviä on kuljettaa kosteus iholta poispäin. Kengässä vuorin ja pintamateriaalin väliin jäävä ilma toimii lämmöneristeenä.

Erämiehen vinkkejä

- Yleisin syy, miksi talvella tulee metsässä kylmä, on se, että on liikaa päällä. Liikkeelle lähtiessä pitää olla hieman kylmä, ettei hikoile itseään märäksi.
- Toiseksi yleisin syy on se, että on sopivat kengät. Talvella pitää olla vähintään 2 numeroa liian suuret kengät. Kenkiin pitää mahtua kahdet sukat ja kunnon pohjalliset.

Suoritusvinkkejä

- Keskustelkaa ennen retkeä, miten retkelle pitäisi pukeutua. Katsokaa säätiedotuksesta, minkälaista säätä retkelle luvataan ja keskustelkaa sen vaikutuksista pukeutumiseen.
- Pitäkää kokouksessa muotinäytös eri kerroksista ja tyyleistä. Tyyleinä voi olla sarka+puuvilla ja gore+tekninen kerrasto, sekä farkut ja napapaita. Keskustelkaa varusteista.

Lähiajan sään tarkkailu ja ennustaminen

Suomessa sää vaihtelee lähes päivittäin ja sitä pyritään ennustamaan mahdollisimman tarkasti ja pitkälle aikavälille. Television uutiset kertovat yleensä tietokoneiden laskeman todennäköisimmän sään pariksi päiväksi eteenpäin. Mitä pidemmälle aikavälille säätä ennustetaan, sitä epävarmempaa sen osuminen oikeaan on. Esimerkiksi viikon päähän ulottuva ennustaminen on jo silkkaa arvailua, eikä sen pohjalta kannata vielä tehdä kovin suuria päätöksiä, vaan varautua mitä erilaisimpiin säihin.

Sään ennustaminen luonnon merkeistä on myös mahdollista ja hauskaa ohjelmaa esim. viikonlopun retkelle. Helpoiten tulevaa säätä voi päätellä katselemalla taivaan värisävyjä ja pilvien korkeutta, muotoja ja kokoa.

Atlantilla syntyvät, pilviä ja sateita tuovat matalapaineet kulkevat Suomeen yleensä Itämerta pitkin eteläistä Norjaa ja Ruotsia hipoen. Matalapaineen lähestymiseen viittaavat erittäin vaaleansininen tai syvä tummansininen taivas ja muuten pilvettömällä taivaalla korkealla näkyvät suksia muistuttavat Cirrus pilvet.

II- 90. Cirrus.

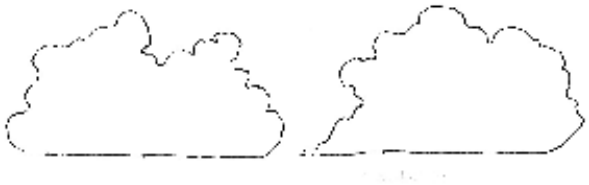

II- 89. Altocumuluksia.

Cirruspilvien jäljessä muutaman tunnin kuluttua seuraavat edelleen melko ylhäällä vaeltavat pallomaiset Altocumulus pilvet. Tuntien kuluessa ja pilvenpohjien tullessa yhä lähemmäksi maata pilvisyys lisääntyy pikkuhiljaa koko taivaan peittäväksi pilviharsoksi ja taivas tummuu enteillen sadetta. Sade alkaa hiljalleen ja matalalla roikkuvat Stratuspilven repaleet viistävät mastoja ja puidenlatvoja. Sade voi yltyä kovaksi ja jatkua useita tunteja laajalla alueella.

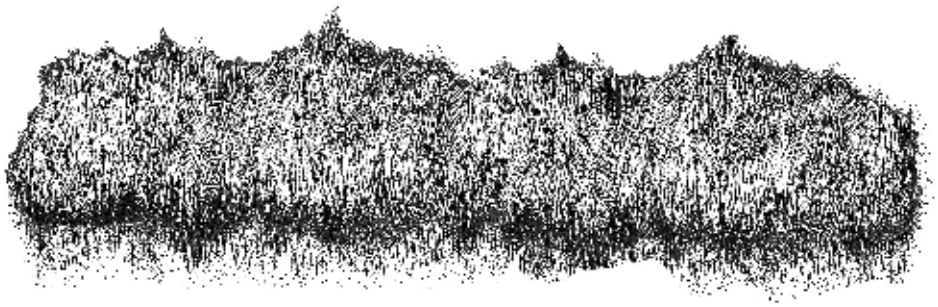

II- 91. Stratus.

Rintaman ylitettyä oleskelupaikan taivas ”repeää” ja seuraa vähintäänkin tunteja kestävä poutasää. Matalapaineen alueet kulkevat usein peräkkäin, niiden välissä voi olla päivän tai kahden tauko. Suomeen ulottuva korkeapaineen alue muodostuu usein kuivan Venäjän päällä ja korkean selänteen yltäessä Suomeen on kaunista säätä tiedossa. Kesäisin on helteistä ja aurinkoista ja talvisin kylmää ja kuivaa. Useamman päivän, tai jopa viikon kestäneen kauniin sään jälkeen korkeapaine heikkenee ja päästää jälleen matalapaineet kulkeutumaan Suomeen.

Pilvet ovat kosteutta, eli vettä. Samaa vettä on kaikkialla ilmassa näkymättömänä kaasuna, joka tiivistyy pilviksi kun ilman lämpötila laskee riittävästi. Kesäiset poutapilvet, Cumulukset, muodostuvat, kun kostea ilma nousee auringon lämmittäessä tarpeeksi ylös ja ylempänä oleva viileä ilma tiivistää nousevan kosteuden pallomaisiksi pilviryppäiksi. Helteisellä säällä aurinko irrottaa aamusta alkaen paljon kosteutta luonnosta, lähinnä järvistä ja merestä, jolloin Cumuluspilvien muodostus alkaa. Aamun kääntyessä iltapäiväksi taivaalle muodostuu korkeiksi nousevia tornimaisia Cumuluksia. Niistä voi muodostua alasinta muistuttavia ukkospilviä, Cumulonimbuksia, joihin on varastoituneena tuhansia litroja vettä. Auringon lämmittäessä maata syntyy pystyvirtauksia, jotka pitävät näitä vesimassoja ylhäällä. Kun ukkospilvi on kasvanut riittävän korkeaksi, eikä pysty enää pidättelemään valtavia vesimääriä sisällään painovoima voittaa virtaukset ja pilvi sataa kaatamalla alas. Kuuro on lyhyt ja paikallinen, se ulottuu tarkkarajaisesti pilvensä alle ja mukana voi tulla korkealla pilvessä jäätyneitä vesihippuja, rakeita.

II- 92. Cumulus.

II- 93. Cumulonimbus.

Päivän kääntyessä kohti iltaa auringon lämmittävä vaikutus heikkenee ja korkeat Cumulukset alkavat sulautua ympäröivään ilmaan. Lopulta taivas on jälleen pilvetön ja ilma tyyntä. Sama toistuu päivittäin korkeapaineen aikaan kesäisin. Talvella ilma on kuivaa, kun heikko aurinko ei saa riittävästi kosteutta irti maasta päivän aikana muodostaakseen suuria pilviä. Silloin sää pysyy kirkkaana ja kuulaana koko päivän, kunnes matalapaineet jälleen ottavat vallan säästä.
Illalla auringon laskiessa myös lämpötila laskee. Jos ilmassa on paljon kosteutta, kuten veden yllä yleensä on, saattaa pilven muodostuminen alkaa ihan maan pinnasta lähtien: tulee sumua. Sumu muodostuu tyynten järvien ja soiden päälle lämpötilan laskiessa ja saattaa kestää aamuun asti, kunnes aurinko sen jälleen lämmöllään hajottaa. Jos taivas menee yön aikana pilveen, aurinko ei pääse lämmittämään aamulla riittävästi ja sumuinen keli jatkuu pitkälle päivään.
Illalla, kun aurinko laskee länteen voi taivaalla näkyä iltaruskoa. Viimeiset auringon säteet heijastuvat pilvenreunoista punahehkuisina ja varottavat muutaman tunnin kuluttua saapuvasta pilvirintamasta, joka voi tuoda mukanaan sadetta. Nyrkkisääntönä taivaanrantaa katsomalla voi nähdä noin 100 km:n eli noin kahden tunnin päähän, sillä pilvet liikkuvat noin 50km/h.
Tuuli on auringon aikaansaamaa ilman liikettä. Auringon paistaessa maa lämpenee nopeammin kuin vesi, jolloin maan päällä lämpimän ilman noustessa ylös korvaavaa ilmaa saadaan veden päältä.

Ilmiö on nimeltään merituuli ja se alkaa puolen päivän kieppeissä hitaasti voimistuen päiväksi ja tyyntyen kohti iltaa. Merituuli puhaltaa siis aina veden suunnasta, mutta pieni lampi ei vielä riitä aikaansaamaan riittävää lämpötilaeroa, vaan tarvitaan isompi vesialue, kuten Suomen suuret järvet ja Itämeri.

Tarkka sään ennustaminen on vaativaa puuhaa, mutta lyhyemmän jakson, kuten viikonlopun sään ennustus ja tarkkailu kuuluu olennaisena osana retkeilijän perusosaamiseen. Retkellä olisi usein hyvä tietää mihin varautua muutaman seuraavan tunnin aikana, jotta päältä löytyisi oikeanlainen varustus ja eikä taivasalla nukuttu yö muuttuisi märkänä valvomiseen.

II Kansalaistaidot

II-29. Osaan antaa palovammojen ensiavun.

Palovamma tarkoittaa kudostuhoa. Avotuli, kuuma neste tai esine ja syövyttävät kemikaalit ovat yleisiä palovammojen aiheuttajia.

Palovammat luokitellaan kolmeen asteeseen:
I-asteen palovamma
Vain ihon pinta on vaurioitunut. Palokohta punottaa ja turpoaa. I-asteen palovammat eivät jätä arpea. I-asteen palovamman voi saa liiasta auringosta.
II-asteen palovamma
Orvaskesi ja osa verinahkaa vaurioituvat. Muodostuu rakkuloita. II-asteen palovammat saattavat jättää arven, riippuen vamman syvyydestä.
III-asteen palovamma
Ihon kaikki kerrokset vaurioituvat ja kuolevat. Palokohta on harmaanvalkea tai ruskea ja hiiltynyt. III-asteen palovammat tarvitsevat aina lääkärin hoitoa ja ne jättävät aina arven.

Palovamman ensiapu

1. Jäähdytä palanut kohta välittömästi viileällä (noin 20 °C) vedellä 10–20 min. Välitön jäähdyttäminen on tärkeää, sillä muuten vaurioiden leviäminen kudoksessa jatkuu itsekseen. Jos vettä ei ole saatavilla, lumi tai muu vastaava käy. Tällöin on kuitenkin muistettava asettaa esimerkiksi pyyhe lumen ja ihon välille.
2. Suojaa alue kevyesti voidesiteellä ja sideharsolla.
3. Rakkuloita ei saa rikkoa, vältä myös koskettelemasta vammaa.
4. Ensiapu on tärkeää antaa heti tapaturman jälkeen. Jos palovamma on alle kämmenen kokoinen, eikä se ole kasvojen, sormien tai nivusten kohdalla, voi vamman hoitaa kotona.
5. Jos kyseessä on kämmentä suuremmat tai III-asteen palovammat, tai jos potilas on iäkäs tai nuori lapsi, toimita potilas lääkärin hoitoon. Myös jos palovamma tulehtuu tai alkaa särkeä erittäin paljon, tai jos potilaalla nousee kuume, on hakeuduttava lääkärin hoitoon.

Suoritusvinkit

- Meikatkaa vesiväreillä palovamma vj:lle ja antakaa sille ensiapua. Tehkää sama kololla ja kesäisissä maasto-olosuhteissa. Märkää vaatetta tai märkää turvetta voi käyttää viilentämiseen.
- Vaihtakaa kokemuksia retkillä tai muualla sattuneista palovammoista. Muistelkaa kuinka niitä hoidettiin ja käykää läpi kuinka niitä olisi pitänyt hoitaa.

II-30. Osallistun yleishyödylliseen keräykseen.

Yksi partioihanteista on: ”auttaa ja palvella”. Sama kohta löytyy partiolaista: ”Partiolainen on hyödyksi ja avuksi muille”. Tätä palveluaatetta voidaan toteuttaa esimerkiksi osallistumalla yleishyödylliseen keräykseen.

Maailmassa on monia ihmisiä, joilla ei esimerkiksi ole tarpeeksi ruokaa, vettä eikä vaatteita. Keräyksiin osallistumalla voidaan auttaa näitä ihmisiä.

Keräyksiä järjestävät mm. seurakunta (yhteisvastuukeräys), SPR (nälkäpäiväkeräys), Kirkon ulkomaanapu, Veteraanivastuu ry (Sotiemme veteraanit – keräys) ja Unicef (janopäiväkeräys).

Keräyksiin voi osallistua ottamalla yhteyttä järjestävään tahoon. Osallistumistapoja on monia, mm. lipaskeräys tai vaatepakettien lähettäminen köyhille alueille.

Suoritusvinkit

- Kerätkää vartiolaistenne kanssa kotoanne tavaroita ja vaatteita, ja ottakaa selvää, mihin niistä kootun paketin voisi lähettää. Voitte myös kysyä toisia vartioita tai vaikka koko lippukuntaa mukaan.
- Osallistukaa esimerkiksi lipaskeräykseen. Ottakaa selvää, millaiset olot keräyksen kohteessa on ja mihin kerätyt rahat käytetään.

II-31. Tiedän, miten paleltumia voidaan ehkäistä ja hoitaa. Harjoittelen toimintaa hypotermiatilanteessa.

Tarkoitus: Suorituksen tarkoituksena on antaa suorittajalle tarvittavat tiedot paleltumien ehkäisyyn ja hoitoon sekä harjoitella toimintaa hypotermiatilanteessa.

Paleltumat

Paleltumat syntyvät yleensä raajojen ääreisosiin (sormet, varpaat nenä, korvat) tai kasvoihin pakkasen ja tuulen yhteisvaikutuksesta. Oireita ovat pistelevä kipu, tunnottomuus, vahamainen kalpea iho ja paleltuneen kehonosan huono liikkuvuus. Lämpimään palattua on ensimmäiseksi selvitettävä paleltumavamman laatu.

1. asteen paleltumavamman oireet: arkuus, punoitus ja turvotus.
2. asteen paleltumavamman oireet: arkuuden, punoituksen ja turvotuksen lisäksi rakkuloita.
3. asteen paleltumavamman oireet: ihokudoksen kuolio, ihon pinta kuiva.
4. asteen paleltumavamman oireet: paleltuma aiheuttaa kuolion myös ihonalaiseen rasvakudokseen, lihaksiin ja luihin.

Ensiapu

1. Vie potilas lämpimään ja riisu vaatteet paleltuneelta alueelta varovasti.

2. Lämmitä paleltunutta aluetta mahdollisimman ripeästi kädenlämpöisessä vedessä (ei yli 43°C) 15 - 30 minuutin ajan. Kasvojen paleltuman voi kätevästi lämmittää pitämällä kättä vamman päällä. Paleltuman käsittelyssä on vältettävä vamman jäähtymistä uudelleen, lämmitystä kuumalla (ei yli 43°C), vamman hieromista sekä ihon rikkoutumista. Kudoksen paleltuessa siihen muodostuu kiteitä, jotka hierottaessa repivät kudosta rikki.

Hakeudu hoitoon jos

1. Paleltuma on syvä tai laaja
2. Paleltuma ei ole sulanut puolessa tunnissa

Ennaltaehkäisy

- Käytä aina säätilan mukaista vaatetusta
- Vaihda märät vaatteet kuiviin tai sytytä nuotio.
- Liikuttele sormia ja varpaita aktiivisesti
- Suojaa sormet, varpaat ja pää pakkaselta erityisen hyvin
- Kasvoille ei tule levittää vedetöntä pakkasvoidetta. Paras pakkassuoja on ihon oma nukka/karvoitus. Älä pese naamaasi ennen kovaan pakkaseen lähtöä. Tällöin ihon oma rasvakerros suojaa pakkaselta.
- Tarkkailkaa pakkasella toistenne kasvoja. Paleltuman alkua voi olla itse vaikea huomata, mutta toinen katsoja näkee kasvoissa epäterveen punotuksen ja sen keskelle muodostuvat valkoiset laikut.

Hypotermia

Hypotermia on alhaisen ruumiinlämmön tila. Tila on lähes poikkeuksetta jonkin ulkoisen tekijän aiheuttama, esimerkiksi pitkä aika kylmässä vedessä aiheuttaa hypotermian. Useimmiten lievissä (muutaman asteen poikkeamissa) tapauksissa ei tilasta jää pysyviä vammoja.

Hypotermiasta voidaan puhua, kun ihmisen ruumiinlämpö laskee alle 35 celsiusasteen. Hypotermia voidaan jakaa kolmeen osaan:
1. lievä hypotermia (34–35 °C).
2. kohtalainen hypotermia (30–34 °C).
3. vaikea hypotermia (alle 30 °C).

Lievä hypotermia
Lievässä hypotermiassa kehon lämpötila on noin 34–35 °C. Lievän hypotermian oireita ovat vilunväristykset, voimakas palelu sekä kouristukset. Hypotermiasta kärsivän hengitys ja syke nopeutuvat. Iho kalpenee, kuivuu ja ulkopuolinen voi havaita sen viileäksi. Jo lievästä hypotermiasta kärsivän muisti ja motoriset taidot voivat heikentyä.

Kohtalainen hypotermia
Kohtalaisessa hypotermiassa kehon lämpötila on noin 30–34 °C. Kohtalaisessa hypotermiassa vilunväristykset lakkaavat, henkilön aivotoiminta hidastuu ja henkilö altistuu rytmihäiriöille. Hypotermiasta kärsivän tajunnantaso laskee, mikä ilmenee uneliaisuutena ja sekavana käytöksenä. Hypotermiasta kärsivän lihakset jäykistyvät, pupillit laajenevat ja hän on alttiina rytmihäiriöille.

Vaikea hypotermia
Vaikeassa hypotermiassa kehon lämpötila on alle 30 °C. Tällöin hypotermiasta kärsivä menettää tajuntansa, hänen lihaksensa veltostuvat, syke hidastuu ja iho alkaa turvota. Vaikean hypotermian vaiheessa olevan hengitys voi olla kiivasta.

Hypotermian hoito

Lievästä hypotermiasta (kehon lämpötila 34–35 °C) kärsivän tulisi liikkua, jolloin kehon lämpötila kohoaisi luontaisesti. Hänen tulisi päästä suojaan pakkasen ja tuulen vaikutukselta. Lämpimän juoman nauttiminen auttaa myös.

Kohtalaisesta hypotermiasta (kehon lämpötila 30–34 °C) kärsivä tulee saada nopeasti suojaan pakkaselta ja lisälämmönhukkaa tulee estää. Keskivaikeasta hypotermiasta kärsivän ei tule juoda.

Vaikeasta hypotermiasta (kehon lämpötila alle 30 °C) kärsivää tulee käsitellä varoen. Lisälämmönhukka tulee estää ja potilas tulee saattaa nopeasti hoitoon. Syvästä hypotermiasta kärsivää ei saa elvyttää paineluelvytyksellä.

Suoritusvinkkejä

- Jokainen esittää vuorollaan kylmettynyttä. Muut selvittävät potilaan tilan ja antavat asianmukaista hoitoa kylmettyneelle. Vj tekee rastiradan, jossa rastitehtävinä on hypotermiaa ja paleltuma-aiheisia kysymyksiä. Rastiradan jälkeen harjoitellaan opittua käytännössä.
- Talvella voidaan saunan terassilla muistella kaikessa rauhassa, mitkä olivatkaan hypotermian ensimmäisiä oireita.

II-32. Tiedän tulipalonsammuttamisen periaatteet ja sammuttimen käytön. Harjoittelen rasvapalon sammuttamista partiojohtajan johdolla.

Pelastuslain (säädetty 13.6.2003) 28 § mukaan:
”*Jokainen, joka huomaa tai saa tietää tulipalon syttyneen tai muun onnettomuuden tapahtuneen tai uhkaavan eikä voi heti sammuttaa paloa tai torjua vaaraa, on velvollinen viipymättä ilmoittamaan siitä vaarassa oleville, tekemään hätäilmoituksen sekä ryhtymään kykynsä mukaan pelastustoimintaan*.”

Tämän suorituksen tarkoituksena on opettaa vartiolaisille tulipalon sammuttamisen perusteet, jotta hän osaa ehkäistä vaaratilanteiden syntymistä ja toimia niiden sattuessa oikein. Tulipalon ennaltaehkäisyllä voi säästyä kalliilta omaisuusvahingoilta ja jopa pelastaa ihmishenkiä. Tulen kanssa toimiessa on tärkeää tietää, mitä tekee ja välttää epävarmoja ratkaisuja. Uhkarohkea ei saa olla. Vartiolaisille pitääkin muistuttaa, että tärkeämpää vaaratilanteessa on kaikkien paikalla olevien pelastaminen, ei tulipalon oikeaoppinen sammuttaminen.

Kun olet tekemisissä avotulen, sähkölaitteiden tai helposti palamaan syttyvien aineiden kanssa, muista aina varmistaa, että varaudut myös sammuttamiseen. Jos tulipalo kuitenkin syttyy, toimi seuraavien yleisohjeiden perusteella:

1. **PELASTA** välittömässä vaarassa olevat.
2. **SULJE** ovet ja ikkunat estääksesi savun ja palon leviäminen. Pysäytä ilmastointi tai liesituuletin.
3. **SAMMUTA** tulipalo, jos palo on pieni eikä savua ole
4. **HÄLYTÄ** palokunta soittamalla turvallisesta paikasta 112. Vaikka olisit jo sammuttanut palon, soita silti varmistaaksesi, että olet toiminut oikein ja vaara on ohi.
5. **VAROITA** niitä, jotka eivät ole välittömässä vaarassa
6. **OPASTA** tai järjestä opastus ja esteetön pääsy pelastusyksikölle kohteeseen sekä kerro välittömästi pelastusviranomaisille, onko ihmisiä vaarassa ja jo suoritetuista toimenpiteistä. Kun viranomaiset ovat saapuneet paikalle, he ottavat tilanteen johdettavakseen. Toimi heidän antamiensa ohjeiden mukaan.
7. **VARMISTA**, että kaikki ovat päässeet kokoontumispaikalle ja ettei rakennukseen mene lisää ihmisiä.

Tulipalon sammuttaminen

- Nuotio ja muu avotuli (kynttilä, tuli takassa) sammutetaan tukahduttamalla. Heitä esimerkiksi vettä tai hiekkaa riittävästi tulen päälle. Sisällä syttyvän tulipalon voi tukahduttaa myös heittämällä sen päälle luonnonkuituisen maton.
- Pidä huolta jo etukäteen, että ympäristö on paloturvallinen. Nuotio tehdään valmiille nuotiopaikalle tai palamattomalle alustalle (hiekka, kallio) ja vieressä on riittävästi sammutusvettä. Kynttilä on tukevalla, palamattomalla alustalla (esim. keraaminen lautanen) ja sen yläpuolella tai läheisyydessä ei ole mitään. Takkaan sytytetään tuli vain jos hormi toimii ja on nuohottu riittävän usein ja pellit ovat auki.
- Tulta ei saa koskaan jättää yksin. Se pitää aina sammuttaa kunnolla. Sammuta kytevä nuotio lähtiessäsi pois. Sammuta kynttilät huolella poistuessasi huoneesta. Varmista, että tuli on kokonaan sammunut ja odota riittävän pitkään ennen kuin suljet takan tai kiukaan pellit.
- Rasva syttyy helposti, joten ruokaa laitettaessa on oltava varovainen. Parhaiten palamaan syttynyt rasva sammutetaan tukahduttamalla se esimerkiksi kattilankannella tai

sammutuspeitteellä. Muista, että RASVAPALOA EI SAA SAMMUTTAA VEDELLÄ. Vesi nostattaa liekit jopa useiden metrien korkeuteen. Pidä ruokaa laittaessasi kattilankansi aina kädenulottuvilla.

- Palamaan syttynyt sähkölaite sammutetaan tehokkaimmin sammutuspeitteellä tai jauhesammuttimella (eri kuin vaahtosammutin). Ennen sammuttamisen aloittamista sähkölaite pitää kytkeä irti sähköverkosta. Vedä sähköjohto pois pistorasiasta tai sammuta sulakekaapista pääkatkaisin. Jos epäilet sähköiskun vaara, käytä sähköä johtamattomia materiaaleja (esim. kumisia tiskihanskoja). SÄHKÖPALOA EI SAA SAMMUTTAA VEDELLÄ. Vesi johtaa sähköä ja voi aiheuttaa vakavan sähköiskun.

Sammutusvälineiden käyttö

- Palohälytin ei sammuta tulipaloa, mutta se voi pelastaa henkesi. Varmista, että kotona, kämpällä ja kololla on riittävän monta palohälytintä ja että niissä on toimivat paristot. Sijoita hälyttimet järkevästi: riittävän lähelle keittiötä tai takkaa, mutta ei liian lähelle, jotta ne eivät hälytä joka kerta kun laitat ruokaa tai poltat takassa tulta.

II- 94. Sammutuspeite 1.

- Sammutuspeite kiinnitetään seinään ja taitellaan niin, että peitteen kahvalenkeistä vetäisemällä se on käyttövalmiudessa. Sammuttaessasi tulipaloa asetu peitteen taakse, niin että olet suojassa liekeiltä (kuva II- 94). Muista suojata myös kädet peitteen reunalla. Lähesty tulta rauhallisesti mutta määrätietoisesti ja peitä tuli peitteellä kokonaan (kuva II- 95). Pidä peitteen alareunaa kiinni jalan avulla, jotta liekit eivät lyö peitteen alta. Nosta peite vasta kun tuli on varmasti kunnolla sammunut (kuva II- 96)

II- 95. Sammutuspeite 2.

II- 96. Sammutuspeite 3.

- Käsisammuttimella (jauhe- ja vaahto/nestesammutin) sammutat tulipalon seuraavasti: Pidä pullosta kahvojen alapuolelta kiinni ja vedä sokka irti. Tartu letkun päädystä kiinni ja tähtää tulipaloon. Aloita sammuttaminen 3-5 metrin päästä kohdistaen lyhyitä suihkauksia tulipalon alaosaan. Käsisammuttimen kanssa pitää olla hyvä tähtäyssilmä, sillä se toimii vain 10-30 sekuntia. Jauhesammutin sopii paremmin ulkotiloihin, sillä

kun jauhe purkaantuu sammuttimesta se heikentää näkyvyyttä ja sotkee kaikki paikat. Vaahto- eli nestesammutin sopii paremmin sisätiloihin.

Sammuta tuli – Älä levitä

Vedellä	Sammutusjauheella	Sammutuspeitteellä	Muuta
- sisustusmateriaalit - puu, paperi - kangas - levinnyt nuotio	- sisustusmateriaalit - puu, paperi - kangas - sähkölaite (tv, leivänpaahdin, lämmitin) - palava rasva - bensiini, öljylakka, maali tms.	- sähkölaite - palava rasva	- katkaise sähköt - kattilan kansi päälle - pysäytä liesituuletin

Suoritusvinkit

- Harjoitelkaa tulen sammuttamista eri tavoin. Pyydä kokoukseen joku kokeneempi johtaja avuksi näyttämään, miten tulipalon sammutus tapahtuu oikeaoppisesti ja miten rasvapalo sammutetaan.
- Tee rata, jonka eri pisteillä vastataan tulta ja sammuttamista koskeviin kysymyksiin sekä tehdään aiheeseen kuuluvia suorituksia. Pisteillä voi harjoitella tulen sammuttamista eri välineillä, palovammojen hoitoa ja hyvän nuotiopohjan tekoa. Pisteeltä toiselle pääsee vastaamalla oikein kysymyksiin, jotka on muodostettu yllä olevasta taulukosta.
- Tee yllä olevan taulukon pohjalta muistipeli.
- Vartio jakaantuu kahteen ryhmään. Ryhmä A esittää lyhyen näytelmän tilanteesta, jossa retkellä syttyy tulipalo. Retkeläisiä esittävät sammuttavat tulipalon ja toimivat osittain ohjeiden mukaisesti, osittain väärin. Sitten ryhmä B esittää saman näytelmän korjaten mielestään ryhmän A tekemät virheet.

Lähteet:

- Suomen laki: www.finlex.fi
- Helsingin pelastuslaitos: http://www.hel2.fi/pel/
- http://www.suomela.fi/79975.html
- Pelastustoimi: www.pelastustoimi.fi
- www.kotitapaturma.fi

II- 97. Rasvapaloon heitetty vesi aiheuttaa vaarallisen tulipallon, joka on vaikeaa sammuttaa.

II-33. Osaan tukea raajan luunmurtuman kuljetusta varten.

II- 98.

Suorituksen tavoitteena on ymmärtää, milloin ja miten raaja tulee tukea.

Murtumia voi sattua melkeinpä missä vain ja murtumat vaativat aina lääkärin hoitoa. Ylimääräiset raajan liikkeet pahentavat tilannetta ja siksi potilaan liikuttelua tulisi välttää. Tietyt tilanteet kuitenkin vaativat potilaan siirtoa ja siksi murtuman tukemista on hyvä harjoitella.

Murtumapotilasta ei tule jättää yksin. Siirron ja tukemisen tarve riippuu murtuman kohdasta. Jos potilaalta on murtunut esimerkiksi käsi, on käsi tuettava, mutta potilas voi itse liikkua. Jalan murtumissa on apu hälytettävä paikalle.

Hälytys on tehtävä mahdollisimman pian, jollei potilas pysty itse liikkumaan. Etelä-Suomessa apu tulee yleensä nopeasti paikan päälle, mutta esimerkiksi Lapissa potilaan voi joutua siirtämään paikkaan, jonne apu saadaan helpommin.

Jos hälytysmahdollisuutta ei ole paikan päällä, lähtee yksi hakemaan apua ja toinen jää potilaan luo. Jos apua ei ole lähettyvillä tai olet potilaan kanssa yksin, on potilasta siirrettävä. Tällöin on tärkeää osata tukea murtumakohta oikein.

Murtuneen raajan tukemisen pääperiaatteena voidaan pitää, että raaja tuetaan kahden terveen nivelen yli. Esimerkiksi, jos kyseessä on säärimurtuma, tuen pitää ylettyä polven ja nilkan yli. Vastaavasti reisimurtuma tuetaan polven ja lonkan yli.

II- 99.

Lastana voidaan käyttää maastosta löytyviä oksia, suksi- tai kävelysauvoja tai melkein mitä vain jäykkää ja suoraa kappaletta. Lastan pitää olla niin tasainen ja suora ettei se paina raajaa. Lasta on myös hyvä pehmustaa esimerkiksi vaatteilla tai makuualustalla.

Käden murtumien tukemista harjoitellessa on hyvä harjoitella kolmioliinan käyttöä. Kolmioliinaa käytetään niin rannemurtuman tukemiseen kuin myös painesiteen yhteydessä, jotta käsi saadaan pysymään paikallaan.

KUVA II- 98: tee liinan kärkeen solmu
KUVA II- 99: aseta solmukohta potilaan kyynärpään alle
KUVA II- 100: sido niskan taa
KUVA II- 101: mahdollisesti toinen liina kainaloiden alta

II- 100.

II- 101.

Suoritusvinkit

Harjoitelkaa raajan tukemista ja kolmioliinan käyttöä pareittain

- Jakakaa vartio kahtia ja esittäkää tositilannetta. Keksikää tilanteelle paikka, aika, syy ja henkilöt. Toisen ryhmän on toimittava tilanteen mukaisesti. Harjoitelkaa myös kuljetusta.

II-34. Tiedän, miten ampiaisen pistoa ja käärmeen puremaa tulee hoitaa. Otan retkelle mukaan oman kyypakkauksen.

Suorituksen tavoite:
Suorittaja tietää miten ampiaisen pistoa ja käärmeen puremaa tulee hoitaa.

Mehiläisen tai ampiaisen pisto

Jotkut ihmiset ovat vakavasti allergisia mehiläisen ja ampiaisen pistoille. Jos pisto aiheuttaa nopeasti vakavia oireita, kuten kurkunpään turvotusta ja hengenahdistusta, kyseessä on allerginen reaktio. Tällöin potilas on toimitettava välittömästi lääkärin hoitoon. Jos piikki näkyy pistokohdassa, sen voi ottaa pois esimerkiksi pinseteillä.

Piston ensiapu:
Pistokohdan kivun ja turvotuksen vähentämiseksi voi iholle laittaa kylmäpussin. Kylmää ei tule laittaa suoraan iholle vaan esimerkiksi kiedottuna ohuen kankaan sisään. Suun kautta annosteltavia kortisonitabletteja (esimerkiksi kyypakkausta) voi käyttää ohjeen mukaan oireiden helpottamiseksi.

Kyy

Kyy on Suomen ainoa luonnonvarainen myrkyllinen käärme. Yleensä kyy pakenee ihmistä, mutta yllättävissä tilanteissa tai uhattuna se voi purra. Kahden myrkkyhampaan aiheuttama purema on tyypillisesti kaksi 3–4 mm:n etäisyydellä toisistaan sijaitsevaa pientä pistosreikää, mutta se voi olla muunkin näköinen. Kyyn myrkky sisältää kudosta vaurioittavia aineita, jotka aiheuttavat alkuun purema-alueella kudostuhoa ja turvotusta ja myöhemmässä vaiheessa yleisoireita. Jos kyyn purema aiheuttaa nopeasti vakavia oireita, kuten kurkunpään turvotusta ja hengenahdistusta, kyseessä on allerginen reaktio.

Pureman ensiapu:
Purema-aluetta ei tule koskea eikä käsitellä millään tavoin. Pureman uhria on syytä rauhoittaa, ja jos purema on raajassa, se kannattaa lastoittaa ja kantaa uhri puremapaikalta. Pienten hydrokortisonimäärien (ns. kyypakkaus) antamisesta ei ole osoitettu olevan suurta hyötyä, jos ei haittaakaan. Sen sijaan tulehduskipulääkkeitä ei tule antaa. Pureman uhri toimitetaan aina lääkärin arvioitavaksi. Pidempää sairaalatarkkailua tarvitaan, milloin kyy on purrut on alle 15-vuotiasta, raskaana olevaa, vanhusta tai vakavasti sairasta, puremakohdalla on voimakas paikallinen reaktio tai potilaalla on yleisoireita, kuten hengenahdistusta tai oksentelua. Myös kyykäärmeen puremassa huomioidaan jäykkäkouristuksen mahdollisuus.

Jos kyy puree:
1. pysy rauhallisena
2. liiku mahdollisimman rauhallisesti ja vähän, sekä pidä purtu raaja levossa
3. ota kyytabletti, jos tabletteja on saatavilla
4. hankkiudu lääkäriin

Suoritusvinkkejä

- Kukin vartiolainen esittää vuorollaan pistettyä tai purtua. Muut antavat ensiapua.
- Pohditaan ennen leiriä toimintaa, jos tavataan leirialueelta ampiaispesä tai kyy.
- Käydään ennen kesäistä retkeä koko vartion voimin ostamassa jokaiselle oma kyypakkaus.

II-35. Osaan kääntää tajuttoman potilaan kylkiasentoon.

Tajuttomuus voi johtua monesta eri syystä. Hapenpuute, aivoverenkierron tukos, liian matala tai korkea verensokeri, epilepsia, myrkytys tai pään vammat voivat aiheuttaa tajuttomuuden.

Pyörtyminen on hetkellinen tajuttomuus. Siihen syinä on yleensä kipu, jännitys tai järkytys.

Pyörtynyt henkilö virkoaa yleensä pian, mahdollisesti saman tien. Jos henkilö ei kuitenkaan herää, nosta jalat ylös ja varmista, etteivät vaatteet kiristä liikaa. Jos potilas ei virkoa muutamassa minuutissa, on kyseessä muu kuin pyörtyminen.

Tajuttomalla potilaalla on aina sama ensiapu. Tajuttomalla nielun lihakset ovat veltot, jolloin potilas on tukehtumisvaarassa. Soita aina hätäkeskukseen kun potilas on tajuton ja käännä potilas kylkiasentoon.

Kääntäminen

1. Käännetään potilas selälleen ja taitetaan hänen vasen kätensä rinnan päälle. Samalla löysätään kiristävät vaatteet. (kuva II- 102)
2. Nostetaan potilaan vasen polvi koukkuun. (kuva II- 104)
3. Vedetään potilas hänen oikealle kyljelleen ja sovitetaan hänen vasen kätensä pään alle. (kuva II-103) Vetäminen onnistuu helposti esimerkiksi ottamalla kiinni housun vyötäröstä ja olkapäästä.
4. Käännetään potilaan niska taaksepäin ja sovitetaan potilaan käsi pään alle pitämään suuta auki.(II- 105) Samalla tarkistetaan, että suussa ei ole limaa tai jätteitä.

II- 102. Kylkiasento 1.

II- 104. Kylkiasento 2.

II- 103. Kylkiasento 3.

II- 105. Kylkiasento 4.

Järvi-Espoon Eräpartiolaiset ry

Vartionjohtajan käsikirja

I luokka

Sisällysluettelo

I luokka 238
Sisällysluettelo 239
I Liikunta 241
I-1. Suunnittelen ja toteutan yksin tai parin kanssa suunnistusradan. 241
I-2. Harjoittelen vaatteista vapautumista vedessä ja veden varaan joutuneen kuljettamista. 245
I-3. Osaan määrittää sijainnin koordinaateista ja tunnen tavallisimmat koordinaattijärjestelmät. 247
I-4. Osallistun yösuunnistukseen. 253
I-5. Suunnistan 1:50 000 tai 1:100 000 kartalla vaativan reitin. 255
I-6. Laadin karttaluonnoksen pj:n osoittamasta alueesta. 256
Tunnen polkupyöräilijän liikennesäännöt. Osaan huoltaa polkupyöräni. 260
Sateliittipaikannus 262
I Partiotiedot ja -taidot 263
I-7. Tunnen partioliikkeen ja oman lippukuntani historian. 263
I-8. Tutustun partioliikkeen kansainvälisyyteen. 266
I-9. Osallistun lippukuntani vuosikokoukseen. 267
I-10. Osallistun alueen tai EPT:n vaeltajatapahtumaan. 269
I-11. Osallistun lippukuntani tapahtuman järjestämiseen. Kannan vastuun sovitusta tehtävästä. 270
I-12. Vierailen piirin tai SP:n toimistolla. Tutustun EPT:n, PäPan ja SP:n www-sivujen tarjontaan. 271
I-13. Osallistun palvelutempaukseen tai kehitysyhteistyötapahtumaan. 272
I Palvelu ja aate 273
I-14. Keskustelen partiojohtajan kanssa partioihanteista tai partiolaista. 273
I-15. Ymmärrän partion ja uskonnon välisen suhteen. 276
I-16. Rakennan ystävyyttä yli rajojen. 279
I Kätevyys 282
I-17. Teen silmäpujoksen. 282
I-18. Valmistan ja kokeilen vähintään kolmenlaisia hätäpaareja. 284
I-19. Rakennan vaativan leirirakennelman. 286
I-20. Teen lohenpyrstö- ja tappi- tai lomiliitoksen. 292
Moottorisahan käyttö ja huolto, sekä turvallinen puun kaato. 294
I Luonnontuntemus 298
I-21. Tunnen kestävän kehityksen periaatteet. 298
I-22. Suoritan luonnonsuojeluun tai metsänhoitoon liittyvän tehtävän. 299
I-23. Teemme lintubongausretken, jonka aikana tunnistamme vähintään 10 lintua. 300
I Erätaidot 302
I-24. Osaan tehdä nuotion hankalissa olosuhteissa maastosta löytämilläni puilla. 302
I-25. Tiedän mitä luonnonvaraisia kasveja, sieniä ja muita luonnon antimia voi syödä ja valmistan niistä aterian nuotiolla. 304
I-26. Yövyn talvella metsässä. 309
I-27. Osaan arvioida kulkunopeutta, tilavuutta, sekä etäisyyttä vesistön yli. 310
I-28. Osallistun yön yli kestävälle hiihtoretkelle, jonka aikana yövytään maastossa ja hiihdetään vähintään 10 km. 313
I-29. Suoritan SPR:n EA 1 - kurssin. 313
I-30. Tunnen maastoetsinnän periaatteet ja harjoittelen maastoetsintää. 314

I-31. Tiedän miten rakkoja ja hiertymiä voidaan ehkäistä. Harjoittelen jalkojeni teippausta omasta urheiluteippirullastani retkeä, kisaa tai vaellusta varten. 317
I-32. Tunnen SP:n turvallisuusohjeet. 319
I-33. Harjoittelen toimintaa auto-onnettomuustilanteessa. 319
I-34. Ihastun EPT:läiseen partiolaiseen. 321

I Liikunta

I-1. Suunnittelen ja toteutan yksin tai parin kanssa suunnistusradan.

Suorituksen tavoitteena on opetella huolellisesti tekemään suunnistusrata. Vaatimusten pitää olla myös sen mukaiset.

Radan suunnittelu prosessina

1. Valitaan maasto radan vaativuustasoon tai kulkuyhteyksiin nähden sopivaksi.
2. Tutustutaan maastoon kartalla ja maastossa.
3. Hankitaan sopiva kartta maastosta.
4. Suunnitellaan rata kartalla.
5. Kierretään rata, tarkastetaan rastipaikat ja arvioidaan rataan kuluva aika.
6. Hankitaan kopiointilupa suunnistusseuralta tai tarkistetaan partiolaisten kopioluvan numero maastokarttaa varten.
7. Kopioidaan kartat värillisinä. Mustavalkoinen maastokartta on erityisen hämäävä, koska siinä pääkorkeuskäyrä sekoittuu kokemattoman suunnistajan silmissä herkästi tieksi aiheuttaen suuria ongelmia.
8. Hankitaan rastiliput, leimasimet ja kopioidaan tarvittavat rastien tiedot. Lippuja ja leimasimia on lippukunnilla, piirin toimistolla ja niitä voi lainata myös suunnistusseuroilta.
9. Piirretään rastit kartalle ja kopioidaan rastimääreet. Omien karttojen käyttö ei ole suotavaa, koska esimerkiksi Nuuksio-Luukkaan ulkoilukartasta on liikkeellä lukuisia eri versioita, joissa näkyvät eri polut ja reitit.
10. Viedään rastit maastoon ja hoidetaan lähtö- ja maalijärjestelyt.
11. Lasketaan ja julkaistaan tulokset.
12. Haetaan rastit pois maastosta ja palautetaan tarvikkeet.

Ratojen ominaisuuksia

- Radan vaikeusaste pitää olla suorittajille sopiva. Säädeltäviä tekijöitä ovat:
    - Polkujen ja teiden, sekä muiden selkeiden maastokohteiden, kuten pellot, järvet, sähkölinjat, hyödynnettävyys matkalla.
    - Reitin pituus ja suuntautuminen urien suuntaisesti tai kohtisuoraan niitä vastaan.
    - Rastipisteiden sijainti lähellä uria tai kaukana niistä. Rastipisteiden selkeys ja helppojen lähestymisreittien määrä.
- Alueen rajausmahdollisuudet.
- Maaston kulkukelpoisuus.
- Pimeän tuloon kestävä aika.

Muuta tietoa suunnistusradoista

- **III luokan** suorituksessa 5. Suunnistan partiokaverini kanssa vähintään 3 km - on selvennetty suunnistusmuotoja valokuva-, kirkonrotta-, reittiviiva-, keskusrasti- ja latutarhasuunnistus.
- **II luokan** suorituksessa 3. Suunnistan yksin vähintään 3 km – on esitetty muutamia suunnistuksen järjestämistapoja.
- **I luokan** suorituksessa 5. Osallistun yösuunnistukseen – on esitetty hyvän yösuunnistusradan järjestämiseen liittyviä niksejä. Siellä on esitetty myös hajontarastien periaate.

Rastipisteiden ominaisuuksia

- Rastipisteet valitaan siten, että ne ovat paikallistettavissa johonkin kartalla ja maastossa täsmällisesti havaittavaan pisteeseen. Pisterastin paikaksi käy siten kivi, jyrkänteen pää,

nyppylä, pistekumpare, kuviorajan ja polun risteys tai ojan mutka. Pisterastin paikaksi ei siis käy suora oja, polku, pellon reuna tai järven ranta, koska pistettä ei voida täsmällisesti määrittää. Mäen korkein kohta ei myöskään käy rastipaikaksi, ellei sitä ole erikseen huipun merkillä merkitty ja pystytä maastosta todentamaan.

- Kaikki rastipisteet pitää pystyä maastossa määrittämään täsmällisesti paikoilleen. Tähän voidaan hyödyntää useita eri karttoja. Epävarma rastin viejä lähestyy rastia ainakin kahdesta suunnasta varmistuakseen, että se on oikeassa paikassa. Lähestymiseen voidaan hyödyntää suunnanottoa. Paikantamista voidaan tehdä myös ottamalla suuntimia eli vertaamalla kompassisuuntia ottamalla ovatko näkyvät kohteet niissä suunnissa, missä niiden pitäisi olla. GPS-sateliittinavigointilaitetta ei kannata käyttää, koska sen tarkkuus usein on liian huono (riippumatta siitä, mitä valmistaja lupaa tai mikä tarkkuus lukee näytöllä) täsmällisten maastopisteiden sijoittamiseen. Sitä ei kannata käyttää edes rastien varmentamiseen, koska siitä saatavaan signaalien luotetaan herkästi liikaa jos GPS tekee samansuuntaisen virheen kuin suunnistaja. Tämän suorituksen suorittamisessa GPS:n käyttö on ehdottomasti kielletty!
- Rastipisteiden valinnalla voidaan suuresti vaikuttaa radan vaativuuteen. Seuraavassa on lueteltu tyypillisiä rastipisteitä eri vaikeustasojen mukaan.

	Helppo	Keskivaikea	Vaikea
	Iso kivi	Pistekumpare	Nenä, notko
	Jyrkänteen alla	Jyrkänteen päässä	Jyrkänteen päällä
	Ojien risteys	Ojan mutka	Lähde
	Teiden risteys	Polkujen risteys	Metsälinjan nurkka
	Suon eteläkärki	Avosuon laita	Saareke soistumassa

Rastien merkitseminen maastoon

Rastit merkitään maastoon tapahtuman tason edellyttämällä tavalla. Seuraavassa on eritelty kolme eri tasoa:

Taso	Vartion harjoitus	Pt-kisa	Suunnistuskisa
Rastilippu	A4 paperi muovitaskussa (värillinen?), kiinnitettynä krepillä kahdesta kohtaa	Rastilippu	Rastilippu
Rastin tunnus	Järjestysnumero	Kirjaintunnus ja järjestysnumero sarjoittain	Numerotunnus
Tiedot	LPK ja päivämäärä	Tapahtuma, pvm, järjestäjä, vastuuhenkilö, puhelinnro	pvm, puhelinnro
Tunnistaminen	Kirjaintunnus, joka kirjoitetaan omiin muistiinpanoihin	Rastileimasin, jolla painetaan reikäkoodi rastikorttiin. Leimasin roikkuu puun kyljessä.	Emit; elektroninen leimausjärjestelmä. Palikka on kiinnitetty tarkoitusta varten rakennettuun pukkiin.
Yöllä	Rastilapun viereisessä puussa roikkuu heijastin.	Rastilipun keskeltä roikkuu heijastin.	Ei heijastinta.
Talvella	Tunnukset niin helppoja, ettei tarvitse	Rasteille on poljettu valmiit urat ja liput	Rastilippu roikkuu pukkien yläpuolella ja

	ottaa hanskoja pois kirjoittaakseen.	sijoitettu niin, että pystyy vaivattomasti leimaamaan sukset jalassa.	pukit eivät haittaa hiihtämistä. Leimausta varten ei tarvitse edes pysähtyä.
Rastimääreet	Sanallisesti	Sanallisesti tai symboleilla	Standardin mukaisesti symboleilla.

Merkinnät kartalla

- Merkinnät tehdään maastokartalle punaisella ja suunnistuskartalle liilalla värillä. Ne tehdään spriiliukoisella tussilla tai kuulakärkikynällä, mikäli ei haluta säästää karttoja muita tapahtumia varten. Tätä suoritusta varten järjestäjät piirtävät kartat valmiiksi.
- Radan lähtö merkitään tasasivuisella kolmiolla, jonka keskipiste on lähtörastin rastilipun kohdalla, eli siinä, mistä aika lähtee käyntiin.
- Rastit merkitään ympyröillä, jotka piirretään sabluunalla (esimerkiksi kompassin reunassa olevalla pyöreällä reiällä) täsmällisesti keskipiste rastilipun sijaintiin.
- Rastiympyröiden välille vedetään viivat etenemisjärjestyksessä. Viivaa ei vedetä ympyrän sisäpuolelle, jolloin pystyy paremmin lukemaan karttamerkkejä sieltä. Viiva kiertää vesistöt ja kielletyt alueet.
- Rastit numeroidaan juoksevasti siistillä käsialalla rastiympyrän viereen. Numero sijoitetaan sille puolelle, missä se peittää vähiten etenemisen kannalta oleellisia karttamerkkejä. Numero lähtee lähdön jälkeen ykkösestä.
- Kartta voidaan piirtää myös tietokoneella. Tällöin voidaan käyttää jotakin kuvan käsittelyohjelmaa, Power Pointtia tai tarkoitusta varten suunniteltua ohjelmistoa. Condesin moneen partiokäyttötarkoitukseen sopiva kokeiluversio löytyy netistä. Myös Ocadin vanhempia versioita on vapaassa levityksessä internetissä, mutta niiden käyttö vaatii hieman perehtymistä.

I- 1. Vesa on päästänyt rastilippujen ja leimasimien narut sotkeutumaan Peikkarissa 99.

Rastimääreet

- Rastien sijainti voidaan ilmoittaa myös rastimääreinä, jotka tarkentavat kartassa ilmoitettua paikkaa. Rastimääreet voidaan antaa sanallisesti tai symboleilla.
- Sanalliset rastimääreet voivat olla esimerkiksi: kiven länsipuoli, jyrkänteen alla, ojan suu, taimikon koillisnurkka tai tien ja ojan risteyksen pohjoispuoli.
- Symboliset rastimääritteet ilmoitetaan kahdeksan neliön muodostamana palkkina jokaista rastia kohti. Palkin neliöt merkitsevät seuraavaa vasemmalta oikealle:
    - Rastin järjestysnumero
    - Rastitunnus: numerona tai kirjaimena. Suunnistuskisoissa aina numerona, joka on suurempi kuin 30.
    - Kohteen tarkennus: Tähän kirjataan rastimääreenä käytetty maastonkohde.
    - Täsmentävä tieto: esim. toinen maastokohde, jos rastipiste on niiden välissä.

    - Kohteen koko tai laajuus metreinä.
    - Rastilipun sijainti, eli millä puolella kohdetta lippu on.
    - Lisätiedot: tähän voidaan merkitä esimerkiksi miehitetty rasti tai juomarasti.
- Rastimääritteitä varten on olemassa oma merkistönsä, joka muistuttaa karttamerkkejä. Partiotapahtumissa kuitenkin lähes aina kannattaa käyttää karttamerkkejä näiden sijaan, koska partiolaiset eivät aina tunne rastimääritteiden merkkejä. Niihin voi tutustua esimerkiksi Suomen Suunnistusliiton julkaisujen avulla.

Lähtö- ja maalijärjestelyt

- Lähtö suunnistusradalle voi tapahtua ainakin seuraavilla tavoilla:
    - Yhteislähtö: Kaikki suunnistajat ryntäävät matkaan yhtä aikaa lähtömerkin kuultuaan. Tällöin nuoremmat partiolaiset muodostavat herkästi ryhmiä, joissa kulkevat. Tämä ei useinkaan ole tavoiteltavaa, koska heikoimpien suunnistajien ei tarvitse silloin suunnistaa. Jos on riittävästi kilpailuhenkeä, yhteislähdöllä saa hyvän meiningin päälle, kun pääsee reaaliajassa kisaamaan kavereita vastaan.
    - Väliaikalähdöt: Leimauskorttiin ja toimitsijan pöytäkirjaan merkitään suunnistajan lähtöaika minuutin päähän tasaminuutille. Toimitsija ilmoittaa: 30 sekuntia, 5 sekuntia ja mene, jolloin suunnistaja saa lähteä liikkeelle. Usein käytetään myös lähettämistä varten suunniteltua kelloa, joka piippaa 5, 4, 3, 2, 1, nyt.
    - Emit-leimausjärjestelmässä ei tarvita erillistä lähtöä, koska laite hoitaa ajanoton. Tällöin suunnistaja voi vain leimata lähdössä sovittua lähtöväliä noudattaen ja antaa mennä. Maalissa pätee sama käytäntö.
    - Käsiajanotolla maalissa kirjataan täsmällinen aika sekunnilleen, kun suunnistaja ylittää maalilinjan. Jos maaliin tulijoita on paljon, kirjataan ajat saapumisjärjestyksessä erilliselle pöytäkirjalle ja suunnistajat pistetään jonoon. Tällöin voidaan tilanteen rauhoituttua kirjata suunnistajien tiedot pöytäkirjaan ja maaliintuloaika rastikorttiin.
    - Jos suunnistus liittyy pt-kisaan, jossa tuloksien arvostelussa on tarkoitus hyödyntää interpolointia, on ensiarvoisen tärkeää, että lähdön ja maalin kellot ovat samassa ajassa. Kuten usein luullaan, se ei ole tuolloin sama virhe kaikille, vaan ajan pituus vaikuttaa 1,5 x keskimmäisen ajan määräytymiseen. Eri ajassa olevalla kellolla saadaan väärät tulokset. Helpointa ja varminta olisi laittaa aina suunnistuksessa käytettävät kellot sekunnilleen Suomen viralliseen aikaan, niin ei tarvitse miettiä, vaikuttaako se johonkin.

Karttojen hankkiminen

- Lippukuntien koloilta ja kokeneilta partiojohtajilta, sekä piirin toimistolta löytyy laaja valikoima karttoja.
- Maastokarttoja voi ostaa Maanmittauslaitoksen Karttakeskuksesta. Niitä voi tilata paperitulosteina ja pdf-tiedostomuodossa www.karttapaikka.fi palvelun kautta. Palvelussa voi rajata haluamansa alueen ja mittakaavan, sekä säätää joitakin kartan ominaisuuksia.
- Metsähallituksen maa-alueista voi tulostaa maastokartan suoraan www.retkikartta.fi palvelusta. Sieltä voi selailla kätevästi myös muita maastokarttoja.
- Maanmittauslaitoksen Paikkatietoikkuna – palvelusta voi selata ja ladata koneelle kätevästi maastokarttoja.
- Maanmittauslaitoksen Avoimen datan tiedostopalvelusta voi ladata suurempina kuvatiedostoina muokkaamista varten maastokarttoja.
- Karttapullautin – nimisellä ohjelmalla voi tehdä Maanmittauslaitoksen avoimesta aineistosta suunnistuskartan merkeillä varustettuja karttoja. Niiden maasto- ja käyräkuvaus on tarkempaa kuin maastokartassa, mutta esimerkiksi polut on suoraan maastokartta-aineistosta. Eivätkä ne näin ollen vastaa oikeiden suunnistuskarttojen tasoa.

- Järeän nettisivuilta löytyy erävaelluksen sm-kisoja varten päivitetyt pullautuskartat kuvatiedostoina. Sivuilta löytyy myös kolojen alueen pullautuskartat, joihin on päivitetty aineistossa näkymättömiä polkuja ja muita rakenteita. Nämä ovat myös vapaasti käytettävissä.
- Suunnistuskarttojen peittoalueet ja niitä laatineet seurat voi kätevästi katsoa Suomen suunnistusliiton nettisivujen karttarekisteristä. Seuroilta voi tilata karttoja muutaman euron kappalehintaan. Samalla voi kysyä lupaa kopiointiin. Karttarekisterissä ei näy kaikki suunnistajien mielestä vanhentuneita, mutta partiolaisten käyttöön vielä kelpaavia karttoja. Niitä voi kysellä myös seuralta, jolta on lähimmän kartat tarvittavasta alueesta.

Suoritusvinkkejä

- Suorittajat järjestävät suunnistusharjoituksen VJN:n, osaston tai lippukunnan retkelle tai leirille. Suorittajien tukena toimii partiojohtaja, joka auttaa suunnittelussa ja valvoo suoritusta.
- Suorittajat järjestävät suunnistustehtävän lippukunnan kilpailuun tai Peikonpuikaukseen. Tukihenkilönä toimii tehtävävastaava, ratamestari tai kilpailunjohtaja.
- Suorittajat järjestävät lippukunnan tai ryppään vartiolaisille, vaeltajille tai johtajille suunnistuskilpailun tai -harjoituksen. Tapahtuman markkinoinnissa auttaa osastonjohtaja.
- Suorittajat järjestävät suunnistustehtävän II luokan riihitykseen tai vj-kurssille.

Lähteet

- Rastimääritteet, Suomen Suunnistusliitto 1.1.2004

I-2. Harjoittelen vaatteista vapautumista vedessä ja veden varaan joutuneen kuljettamista.

Suorituksen tarkoituksena on opetella perusvalmiudet vedessä sattuvien tapaturmien varalta. Suorituksen yhteydessä voi kerrata vesilläliikkujan perussäännöt. On hyvä muistaa, että vesi on vaativa elementti. Etäisyyksien arvioiminen vedessä on hankalampaa ja sääolosuhteilla on suurempi vaikutus kuin maalla. Uiminen on tehokas liikuntamuoto, mutta vaatii myös paljon energiaa. Pelastajan täytyy tuntea omat voimavaransa hyvin ja pystyä arvioimaan, miten paljon hän voi veden varaan joutunutta auttaa, ennen kuin ryhtyy toimenpiteisiin. Vain hyvä uimari voi pelastaa apua tarvitsevan uimalla. On erittäin tärkeää, että pelastaja pitää huolta myös itsestään, eikä ota turhia riskejä.

Vaatteista vapautuminen

Veden varaan joutuessa tarkoituksena ei ole riisua itseään alasti ylimääräisen painon pudottamiseksi. Tärkeintä on pelastaa itsensä ja muut veden varaan joutuneet. Vaikka kastuneet vaatteet tuntuvat kylmiltä ja saattavat hidastaa toimimista, vaatteiden väliin jäänyt lämmennyt vesi hidastaa lämmönhukkaa. Tositilanteessa painavat kumisaappaat tai kaulassa hiertävän partiohuivin voi ottaa pois, mutta älä tuhlaa energiaasi märän anorakin pois repimiseen.

Vaatteista vapautumista voi ja kannattaa silti harjoitella. Silloin vartiolaiset huomaavat, kuinka hankalaa se on ja joutuvat harjoittelemaan myös vedessä paikallaan pysymistä. Helpoin tapa harjoitella vaatteista vapautumista on kesällä retkellä tai leirillä matalassa vedessä.

Suoritusvinkkejä

- Pukekaa vaatteiden alle uimapuvut ja niiden päälle kohtalaisen löysät ja helposti riisuttavat vaatteet (ei paljon pään yli pujotettavia vaatteita). Harjoitelkaa vaatteista vapautumista niin matalassa vedessä, että jalat yltävät pohjaan. Vartio jaetaan uimapareihin, jotka suorittavat suorituksen vuorotellen. Kun pareista toinen suorittaa, toisen tehtävänä on valvoa ja auttaa jos

pari uhkaa sotkeutua märkiin vaatteisiin. Aloita vaatteiden riisuminen kengistä. Pysyt paikallaan vedessä polkemalla vettä alaspäin jalat leveässä haara-asennossa.

- Vaatteista vapautumista voi harjoitella myös viestin muodossa tai nopeuskilpailuna. Haastetta saat, kun puet vaatteet aluksi väärinpäin tai vaihdat vedessä vaatteita kaverin kanssa. Kokeile myös vaatteiden pukemista vedessä niin, että aluksi päälläsi on pelkkä uimapuku. Voit myös kokeilla kaikkien rinkassa olevien vaatteidesi riisumista. (Myös niiden kuivana pukeminen voi olla melko haastavaa. Muista kuitenkin jättää vaihtovaatteet.)
- Varatkaa vartiolle uimaopettaja läheisestä uimahallista, joka osaa parhaiten kertoa miten veden varaan joutuessa tulisi toimia, ja miten pelastaminen käy helpoiten.
- Erilaiset meri- ja järvipelastusseurat järjestävät koulutuksia kesäisin ja talvisin. Tutustu tarjontaan Internetissä, ja lähtekää vartion kanssa vaikka tammikuussa kellumaan Itämereen jäälauttojen sekaan.

Veden varaan joutuneen kuljettaminen

Pelastaessasi veden varaan joutunutta tärkeintä on ensiksi saada hänet rauhoittumaan. Jos käytössäsi on pelastusrengas, käytä sitä apuna. Jos pelastettava on toimintakykyinen ja kunnossa, pelastusrengas voidaan heittää hänelle. Heitä silloin rengas autettavaa pidemmälle ja vedä vasta sitten tämän kohdalle. Pelastusrenkaan heittämistä on hyvä harjoitella erilaisissa sääolosuhteissa, sillä kova tuuli vaikeuttaa sitä huomattavasti. Halpa pelastusrenkaan korvike on myös tyhjä vesikanisteri, johon on sidottu 15-metrinen köysi.

Jos pelastettava on loukkaantunut tai pelastusrenkaassa ei ole narua, täytyy se viedä pelastettavan luokse. Rauhoittele ensin pelastettavaa ja pyydä häntä ottamaan renkaasta kiinni, jos hän siihen pystyy. Pidä pelastusrengas itsesi ja pelastettavan välissä, jotta tämä ei pääse tarttumaan sinuun. Jos pelastettava ei itse pysty pitämään pelastusrenkaasta kiinni, pujota se hänen päänsä yli kainaloiden alle. Nosta pelastettavan kädet renkaan päälle.

Tilanteessa, jossa pelastusrengasta ei ole, toimi seuraavasti: Rauhoittele pelastettavaa ja lähesty häntä takaapäin. On hyvä muistaa, että pelastettava tarttuu ensimmäiseen käsiinsä saamaan esineeseen. Heitä pelastettavalle ensiksi vaikka partiohuivi ja varo, ettei hän vedä sinua pinnan alle. Ota pelastettavasta kuljetusote ja vie hänet rantaan. Kuljetusotteella ei ole niin suurta merkitystä, kunhan pelastettavan pää pysyy koko ajan veden pinnalla ja hän ei vaaranna pelastajan turvallisuutta. Helpoin tapa kuljettaa on vetää pelastettavaa selkä edellä kohti rantaa tarttumalla pelastettavaa kainaloiden alta, vetämällä tätä pelastusliivin kauluksesta tai vaikka vaatteista, jos muu ei auta.

Suoritusvinkkejä

Harjoitelkaa veden varaan joutuneen kuljettamista pelastusliivit päällä tarpeeksi matalassa vedessä rantaviivan mukaisesti kulkien. Mitä ripeämpää toiminta on, sen parempi.

Järjestä rata, jonka pisteillä harjoitellaan vedestä pelastamiseen liittyviä erilaisia taitoja: pelastusrenkaan ja -köyden heittämistä, vaatteista vapautumista vedessä, pelastettavan kuljettamista vedessä, kaatuneen veneen ympäri kääntämistä, veneeseen kiipeämistä. Pidä huolta, että kaikkien tehtävien harjoitteleminen on turvallista.

Lähteet:

- www.vesiturvallisuus.net
- Partiolaisen käsikirja, Suomen Partiolaiset ry 1994
- www.suh.fi, Suomen uimaopetus- ja hengenpelastusliitto ry

I-3. Osaan määrittää sijainnin koordinaateista ja tunnen tavallisimmat koordinaattijärjestelmät.

Koordinaatisto on tapa ilmoittaa sijainteja maastossa. Tässä suorituksessa tutustutaan yleisimpiin käytössä oleviin koordinaattijärjestelmiin ja opetellaan käyttämään yleisesti koordinaatteja paikan määrittämiseen ja ilmoittamiseen.

Yleistä

- Koulun matematiikassa opetellaan yläasteella 2-uloitteinen koordinaatisto, jossa x-akseli on vaaka- ja y-akseli pystysuunnassa. Akselit muodostavat lukusuoran, joka jakautuu kokonaislukuihin, mutta voidaan jakaa myös niiden osiin.
- Kartan koordinaatisto toimii samalla tavalla. Pystyakselilla ylöspäin mentäessä kasvaa Pohjoiskoordinaatti eli P ja vaaka-akselilla kasvaa oikealle mentäessä Itäkoordinaatti eli I. Luvut ilmoitetaan järjestyksessä I P. Tunnukset voi I ja P voidaan kirjata lukujen eteen, jolloin sekaantumisen vaara pienenee.
- Perus-, yhtenäis- ja tasokoordinaatistoissa etäisyys origosta ilmoitetaan yleensä neljällä numerolla. Kaksi ensimmäistä ovat kilometrejä, jotka on merkitty karttaan ruudukkona, ja kaksi viimeistä ovat kilometriruudun sadasosia. Kilometriruutujen numerosta käytetään usein vain kahta viimeistä numeroa.
- Koulun matematiikassa z-akseli on kolmas ulottuvuus. Kartalla on myös sama ominaisuus, jota kutsutaan K-koordinaatiksi. Sitä käytetään lähinnä ilmailussa, kaavoituksessa ja tykistön tulenjohdossa, ei niinkään partiotarkoituksissa. Lapissa, missä korkeuserot ovat merkittäviä, sen seuraaminen on mielenkiintoista.
- Koordinaatistot ovat näkyvillä perus- ja maastokartoilla. Suunnistuskartalla yleensä ei ole näkyvissä koordinaatteja. Erikoiskartoilla voi olla omia koordinaatistojaan tai voidaan käyttää jotain jäljessä luotelluista, mutta niiden kanssa pitää olla tarkkana. Ulkoilukartoissa ja suunnistuskartoissa saattaa olla ruudukko, jolla ei ole mitään tekemistä koordinaattien kanssa, vaan se on tarkoitettu etäisyyksien arviointia helpottamaan ja suunnan ottamiseen.

Paikan ilmoittaminen koordinaatistolla

Paikan ilmoittamisen tarkkuus riippuu käyttötarkoituksesta. Normaaleissa partiokäyttötarkoituksissa tiedämme seutukunnan ja usein karttalehdenkin, jolla liikumme. (Harvoin on tarve määritellä sijaintiamme päiväntasaajalta lähtien. Emmehän ilmoita omaa osoitettamme muodossa Rastaalantie 3 B, 02720 ESPOO, SUOMI, EUROOPPA, POHJOINEN PALLONPUOLISKO.) Tällöin ilmoitetaan karttaan painetuista neljästä kilometrejä ilmoittavasta luvusta vain kaksi viimeistä. Niiden perään lisätään kaksi lukua ilmoittamaan kilometrin sadasosia eli kymmeniä metrejä.

Paikan ilmoittaminen vaiheittain:

1. Merkitään kynällä piste, jonka sijainti halutaan ilmoittaa.
2. Päätetään ja kirjoitetaan ylös käytettävä koordinaattijärjestelmä, ellei sitä ole yhteisesti sovittu.
3. Edetään kartan laidassa kilometrejä lännestä itään, kunnes päästään viivalle, jonka itäpuolella on määriteltävä piste. Luetaan kaksi viimeistä kilometrejä osoittavaa lukua. (kuva I- 2.)
4. Mitataan viivasta oikealle, kuinka monta sadasosaa on pisteeseen täysien kilometrien lisäksi.
5. Kirjataan paperille muodossa I 3516 eli Itäistä pituutta 35 kilometriä ja 16 sadasosakilometriä eli 160 metriä. (I- 3.)
6. Edetään kartan laidassa kilometrejä etelästä pohjoiseen, kunnes päästään viivalle, jonka yläpuolella on määriteltävä piste. Luetaan kaksi tai kolme viimeistä kilometrejä osoittavaa lukua.

7. Mitataan viivasta ylöspäin, kuinka monta sadasosaa on pisteeseen täysien kilometrien lisäksi.
8. Kirjataan paperille muodossa P 6375 eli Pohjoista leveyttä 63 kilometriä ja 75 sadasosakilometriä eli 750 metriä.
9. Jos ilmoitetaan pienen kohteen, esimerkiksi materiaalikätkön tai pisterastin sijaintia, voidaan koordinaatteja tarkentaa rastimääreellä, esimerkiksi ”kiven eteläpuoli”.
10. Mahdollisuuksien mukaan toinen henkilö tarkistaa mitatut koordinaatit. Koordinaattien yhteydessä on syytä mainita, mitä koordinaattijärjestelmää on käytetty.
11. Kirjaus lausutaan: ”Iivari kolme viisi yksi kuusi, Paavo kuusi kolme seitsemän viisi.” Tällä merkinnällä tarkoitetaan yleensä yhtenäiskoordinaatiston pistettä, jos ei muuta mainita.

Paikan määrittäminen

Paikan määrittäminen saaduista koordinaateista vaiheittain:

1. Arvioidaan, millä lehdellä ollaan ja mitä järjestelmää on käytetty. Yleensä I ja P merkinnöillä ilmoitetaan yhtenäiskoordinaatistoa. Sijoitetaan pilkku erottamaan kilometrit sadasosista. Jos ilmoitettu normaalisti I XXXX, niin pilkun paikka on I XX,XX.
2. Edetään itään ennen pilkkua olevan luvun osoittamalle viivalle.
3. Edetään pohjoiseen ennen pilkkua olevan luvun osoittamalle viivalle.
4. Viivasta edetään itään I-koordinaatin sadasosien osoittama määrä.
5. Viivasta edetään pohjoiseen P-koordinaatin sadasosien osoittama määrä.
6. Merkitään piste. Mietitään, onko mahdollinen piste sopiva siihen käyttöön mihin ilmoitettu, esimerkiksi retki- tai rastipaikaksi. Mahdollisuuksien mukaan toinen henkilö tarkistaa mitatut koordinaatit.

Eri koordinaatistoja

Koordinaatistot eri kartoissa

Kansanomainen nimi	Virallinen nimi (tai muu toinen nimi)	Vanhoissa kartoissa (ennen noin 2010)	Uusissa kartoissa (2010 jälkeen)
Maantieteellinen koordinaatisto	EUREF-FIN	Mustat merkinnät reuna-alueilla	Siniset viivat
Peruskoordinaatisto	Kartastokoordinaatisto-järjestelmä KKJ	Mustat ruksit ja viivat	Ei
Yhtenäiskoordi-naatisto	Yhtenäiskoordinaa-tistojärjestelmä YKJ	Punaiset viivat	Ei
Kansallinen tasokoordinaatisto	ETRS-TM35FIN	Ei	Mustat koordinaattiristit
Suorakulmainen tasokoordinaatisto	UTM	Ei	Punaiset/lilat viivat

Maantieteellinen koordinaatisto

Maanpallo on jaettu 180 asteeseen navalta navalle ja päiväntasaajalla koko kierrokseen 360 astetta. Asteet jaetaan minuutteihin ’ ja sekunteihin ’’. Minuutti on 1/60 osa astetta ja sekunti 1/60 minuuttia. Näitä käytetään lähinnä tieteellisissä tarkoituksissa, merenkulussa ja ilmailussa. Muut koordinaatistot ovat sidottuja tavalla tai toisella tähän järjestelmään. Nolla-akselit eli nolla-meridiaanit kulkevat päiväntasaajalla ja itä-länsi-suuntaisen nollakohdan määrittää Lontoon Greenwichin puistossa sijaitseva muistomerkki. Maantieteellisen koordinaatiston arvoista käytetään Suomessa nimitystä Pohjoista leveyttä ja Itäistä pituutta.

Vanhat koordinaatistot

Vanhoissa peruskartoissa ja maastokartoissa on peruskoordinaatisto, yhtenäiskoordinaatisto ja maantieteellinen koordinaatisto.

Peruskoordinaatisto

Perinteinen suomalainen kartastokoordinaattijärjestelmä (KKJ), jossa Suomi on jaettu itä-länsi-suunnassa kuuteen kolme astetta leveään projektiokaistaan. Jokainen kaista muodostaa oman koordinaatistonsa, jonka origo (eli piste, jossa molemmat koordinaatit ovat nolla) on päiväntasaajalla ja kaistan keskilinjan I-koordinaatti on 2 500 km kaistalla numero kaksi keskimeridiaanilla. Toisin sanoen jokaisen I-koordinaatin eteen laitetaan ensin käytettävän projektiokaistan numero ja tämän keskimeridiaanille lisätään ns. valeitä, joka on 500 000m. Ilmoitettaessa paikkoja niin, ettei ole ilmeistä millä kaistalla ollaan, on syytä merkitä I-koordinaatin eteen kaistan numero. Kaistat ovat seuraavat: 0 (18°), 1 (21°), 2 (24°), 3 (27°) , 4 (30°) ja 5 (33°).

Maastokartalla ja vanhalla peruskartalla peruskoordinaatisto kuvataan mustalla värillä. Vanhassa 1:15 000 Nuuksio-Luukkaan ulkoilukartassa se on kuvattu kartan laidoilla olevilla mustilla risteillä. Kaistassa 3 peruskoordinaatisto yhtyy yhtenäiskoordinaatistoon, jolloin merkinnöistä erottuu ainoastaan punaiset ruudut.

Yhtenäiskoordinaatisto

Perinteinen suomalainen yhtenäiskoordinaattijärjestelmä (YKJ), jossa Suomi on yhtä leveään projektiokaistaan, jonka keskilinja kulkee maantieteellisen koordinaatiston meridiaania 27°. P-koordinaatin origo on päiväntasaajalla ja kaistan keskilinjan I-koordinaatiksi on valittu 3 500 km, ettei tarvitsisi käsitellä negatiivisia lukuja.

Maastokartalla ja vanhalla peruskartalla yhtenäiskoordinaatisto kuvataan punaisella värillä. Vanhassa 1:15 000 Nuuksio-Luukkaan ulkoilukartassa se on kuvattu kartan laidoilla olevilla punaisilla risteillä.

Uudet koordinaatistot

Uusissa peruskartoissa on kolme koordinaatistoa. Kansallinen tasokoordinaatisto, suorakulmainen tasokoordinaatisto ja maantieteellinen koordinaatisto. Uuden peruskartat otetaan käyttöön vaiheittain vuosina 2006–2012. Tänä aikana ja pitkään sen jälkeenkin ovat käytössä rinnakkain maastokartat ja uudet peruskartat, joissa on siis eri koordinaattijärjestelmä.

Kansallinen tasokoordinaatisto

Kansallinen tasokoordinaatisto (ETRS-TM35FIN) on Eurooppalaisen EUREF-FIN paikan määrittämisjärjestelmän kanssa yhteensopiva. Siinä Suomi kuvataan yhdellä projektiokaistalla. Projektiokaistan leveys on 13° ja keskimeridiaani 27° I. Keskimeridiaanin itäkoordinaatin arvoksi on määritelty 500 000 metriä, jotta vältyttäisiin negatiivisilta koordinaattiarvoilta koko valtakunnan alueella. Päiväntasaajalla pohjoiskoordinaatin arvo on 0 m pohjoiselle pallonpuoliskolle. ETRS-TM35FIN on Suomessa käytössä oleva versio yleiseurooppalaisesta ETRS89 – koordinaattijärjestelmästä, joka sopii ilman muunnoksia yhteen GPS-sateliittinavigointijärjestelmän kanssa.

Suorakulmainen tasokoordinaatisto

Suorakulmainen tasokoordinaatisto on globaalin UTM-järjestelmän mukainen. Siinä projektiokaistan leveys on 6°, jolloin Suomi jakautuu kolmelle kaistalle: TM34, TM35 ja TM36. Kansallinen tasokoordinaatisto on laajennus UTM:n keskikaistasta. Keskikaistan alueella koordinaatit yhtyvät toisiinsa ja ne voi nähdä kartalla päällekkäin.

Suoritusvinkit

- Koordinaatit on helpompi hahmottaa, kun niitä katsotaan karttapallolta. Johtaja voi hankkia myös suuren pyöreän ilmapallon ja piirtää siihen maantieteellisen koordinaatiston. Yhdessä voidaan pohdiskella, miten muut koordinaatistot sijoittuvat siihen.
- Piirretään karttaluonnos mittakaavaan 1:1 000 yhdestä koordinaattiruudusta. Käydään sen avulla läpi koordinaattien määrittämistä.
- Piirretään kolon pohjapiirros tai karttaluonnos pihapiiristä, joka sitten sovitetaan johonkin olemassaolevaan koordinaattijärjestelmään. Tässä käyttötarkoituksessa koordinaatiston kilometri voidaan jakaa esimerkiksi tuhanteen osaan.
- Järjestetään suunnistusharjoitus tai -kilpailu, jossa rastit ilmoitetaan koordinaatteina. Lopussa on parin rastivälin kreppiratakiritaival, jonka varrella olevien pisteiden koordinaatit pitää määrittää. Harjoitus voi olla myös koko päivän mittainen, jossa liikutaan ympäri Pääkaupunkiseutua julkisilla kulkuvälineillä, autoilla, polkupyörillä tai kävellen.
- Johtaja huutaa karttamerkin. Suorittajilla on käytössään samanlaiset kartat, joilta he yrittävät mahdollisimman nopeasti löytää ko. karttamerkin ja ilmoittaa sen sijainnin johtajalle koordinaatteina.
- Johtaja luettelee koordinaatit ja pisteen saa se, joka ilmoittaa ensimmäisenä, mikä karttamerkki on ko. pisteessä. Voidaan myös tehdä niin, että pitää ilmoittaa, mihin kompassisuuntaan edellisestä pisteestä uusi piste on. Tällöin pistettä ei välttämättä tarvitse määrittää kartalle, jos on hyvin perillä koordinaateista.

Lähteet

- Koordinaatit ja koordinaattijärjestelmät, Maanmittauslaitos 2007
- Partiolaisen kirja, Olli Aulio 1987
- Maastokartta, Maanmittauslaitos 1996, 2008
- Karttajärjestelmästä toiseen – Miksi?, Topkilta, Topografikillan vuosijulkaisu No 13, 2000.

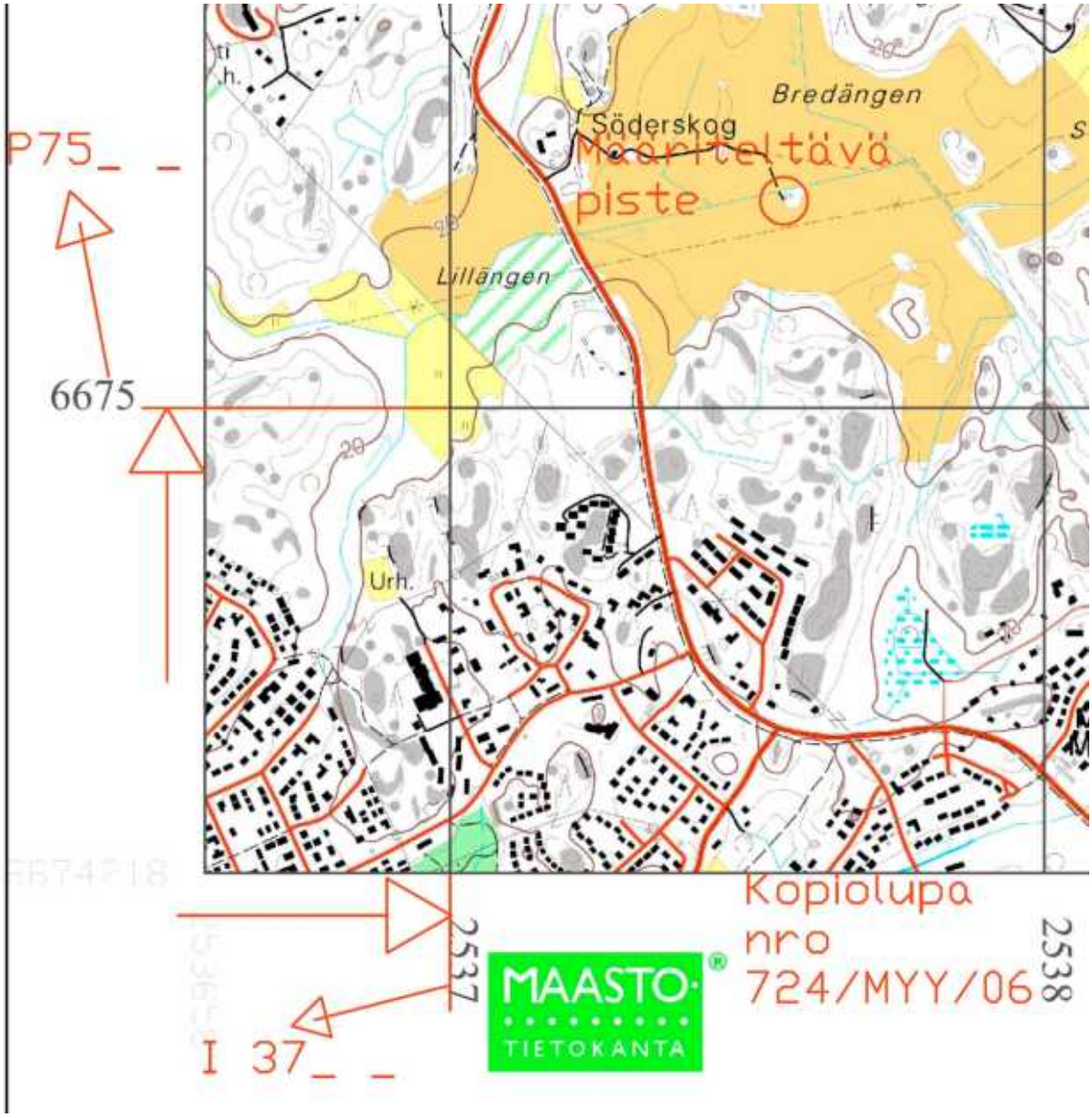

I- 2. Koordinaattien määrittäminen kartalta vaihe 1. Merkitään piste ja edetään itään ja pohjoiseen edelliselle täydelle lukemalle, josta poimitaan kaksi viimeistä numeroa.

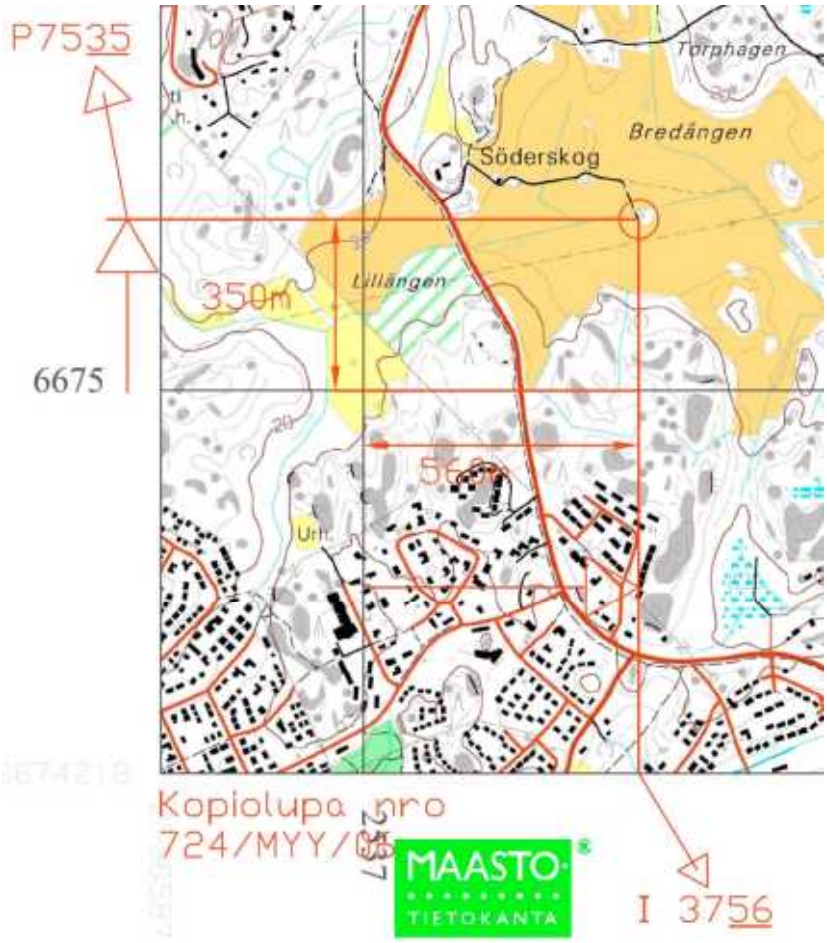

I- 3. Mitataan montako sadasosaa ruudusta tulee päälle ja merkitään ne kahdella numerolla.

I- 4.EUREF-FIN-koordinaatit uudella peruskartalla.

I-4. Osallistun yösuunnistukseen.

Suorituksen tarkoituksena on kehittää suorittajan suunnistustaitoja ja innostaa suunnistuksen jatkuvaan kehittämiseen. Suorituksen saa, kun osallistuu pistesuunnistukseen yöllä.

Niksejä yösuunnistukseen

- Kulje ilman valoa, jos suinkin vain näet.
    - Valon kanssa näet vain valopiirin verran eli 10 – 35 m. Kun silmäsi tottuvat pimeään, näet ilman valoa 10 – 200 m. Silmien täydellinen sopeutuminen kestää 15 – 30 minuuttia.
    - Sulje toinen silmä, kun sytytät valon kartan lukua varten. Häikäistymistä helpottaa myös, jos peität osan valosta kädellä, hanskalla tai teipillä.
    - Rastien etsimiseen kannattaa käyttää valoa, varsinkin jos rastien määreitä ei ole ilmoitettu täsmällisesti. Tällöinkin voi toista silmää pitää suljettuna.
    - Lyhyet suunnistukset tarkalla kartalla voidaan edetä juosten valo koko ajan päällä. Tällöin pitää kuitenkin hallita suunnistus varsin hyvin.
- Etäisyyksien arvioiminen yösuunnistuksessa on vaikeaa. Sen apuna voidaan käyttää askelparimittausta tai seurata kellosta tarkasti aikaa ja arvioida etenemisnopeutta.
- Yösuunnistuksessa korostuu tarkka katkeamaton kartan luku. Jos pimeällä putoaa kartalta, on vaikea paikantaa itseään. Kynnyksen palata edelliselle kiintopisteelle takaisin pitää olla päiväsuunnistusta matalampi. Kulkiessa on pidettävä silmät auki, että osaa heti pudottuaan palata takaisin.
- Yösuunnistuksessa tehdään varmempia reittivalintoja. Esimerkiksi kierretään hieman enemmän tietä pitkin tai tähdätään keskelle lampea, vaikka rasti olisi sen päässä.

Vinkkejä hyvän yösuunnistuksen järjestämiseen

- Alueen laidassa on selkeä kokoava maastokohde esim. tie tai järvi, josta ei voi kulkea ohi.
- Maastossa ei ole paljoa jyrkänteitä, louhikoita, upottavia suonsilmiä, pettävää jäätä tai piikkilankaa.
- Radan pituus ja rastipisteiden vaativuus pitää mitoittaa suunnistajien tason mukaan.
- Hajontarasteilla voidaan vähentää ryhmässä kulkemista ja tukea sitä, että kaikki suunnistavat. Hajontarasteista joka kolmas voi olla esimerkiksi eri paikassa eri suunnistajilla. Tätä on esitetty kuvassa (I-4).
- Rastipisteiden pitää olla täsmällisiä ja mieluiten sellaisia, että ne voidaan löytää seuraamalla jotain. Hyviä rastipisteitä ovat ojien risteys, jyrkänteen pää tai vaikeampina kuvioraja tai mäen nenä. Huonoja pisteitä ovat kivi tai lähde, joista on helppo kulkea ohi läheltäkin, vaikka tietäisi, missä on.

- Rastit on syytä merkata selkeästi. Virallisten rastilippujen puuttuessa voi käyttää A4-kokoisten rastilippujen lisäksi vaaleaa muovikassia. Rastithan on joka tapauksessa haettava pois. Rasteille kannattaa yösuunnistuksessa liittää tunnukset, että toisen perässäkin rastille löytänyt suunnistaja tietää, millä rastilla on. Rasteista on hyvä antaa myös rastimääreet, esimerkiksi jyrkänteen pää tai ojien risteys. Rastimääreessä ilmoitettu kohde on näyttävä kartalla. Esimerkiksi kartassa näkymätöntä kiveä ei kannata käyttää rastipisteenä.

- Jos rastipisteet ovat vaikeita tai halutaan tukea lamppu päällä juoksemista, merkitään rastit myös heijastimilla. Ne ripustetaan roikkumaan vähintään 0,5 m irti puunrungosta ja maasta, jolloin ne ovat nähtävissä paremmin kaikista suunnista.
- Kilpailuhenkeä edistää, jos lähtö ja maali toimivat täsmällisesti. Niissä on jatkuva miehitys, valoa ja tarkka ajanotto.

Suoritusvinkkejä

- Kerrataan ensin yösuunnistuksen niksejä. Mietitään reittivalintojen eroja kartalla yö- ja päiväsuunnistuksessa.
- Haastetaan naapurilippukunnan vaeltajaryhmä yösuunnistuskisaan. Pyydetään joku pj ratamestariksi. Hänelle hankitaan rastiliput, heijastimet ja leimasimet yms. valmiiksi.
- Osallistutaan syksyllä ryhmällä piirin yösuunnistuskilpailuihin.
- Osallistutaan syys-lokakuussa kuntorastien yösuunnistukseen. Niitä järjestetään arki-iltaisin ympäri Uuttamaata, myös lähellä Järeää, esimerkiksi Leppävaarassa, Rastaalassa, Kasavuoressa, Espoon Keskuksessa, Oittaalla jne. Tietoa niistä saa esim. Suunnistava Uusimaa ry:n nettisivuilta www.suunnistavauusimaa.fi.
- Järjestetään osasto- tai lippukuntaretkellä kaikille I luokkaa suorittaville tai jo suorittaneille yösuunnistusharjoitus.
- Osallistutaan pt-kisan yösuunnistukseen. Kerrataan ennen ja jälkeen kisan yösuunnistuksen niksit.
- Järjestetään retkellä aamusuunnistus, niin että lähtö on tunti ennen päivän valkenemista. Sitten käydään saunassa tai syödään hyvin ja mennään nukkumaan.
- Järjestetään kärrynpyöräradalla suunnistus, jossa on helppo palata keskusrastille kysymään neuvoa, jos ei löydä perille. Kärrynpyöräradan periaate on esitetty kuvassa (I-3). Suunnistajat lähtevät keskusrastilta K eri kehärasteille A-E, josta kaikki lähtevät kiertämään samaan suuntaan kehää pitkin. Viimeisen rastin jälkeen palataan keskelle. Kehän halkaisija voi olla alle kilometrin yösuunnistuksessa.

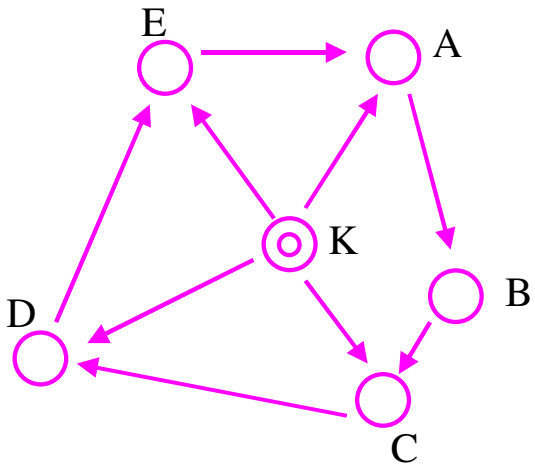

I- 5. Kärrynpyöräradan periaate.

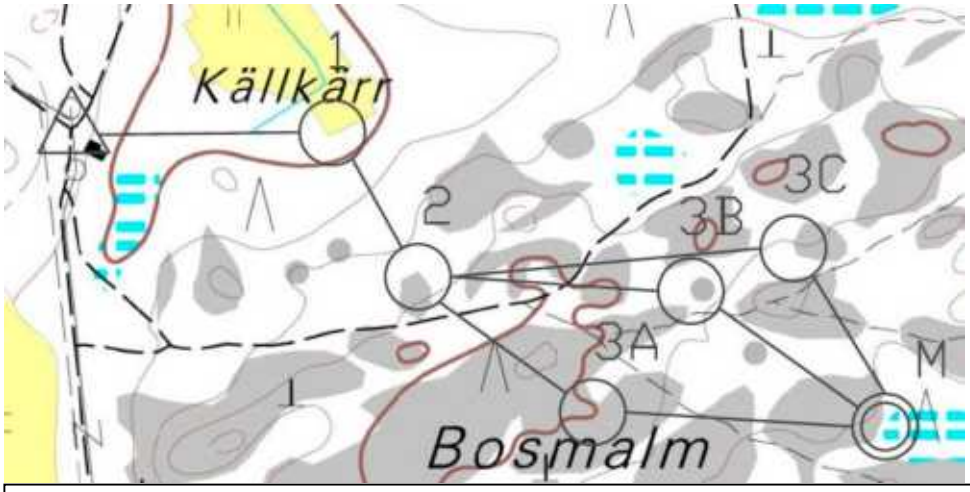

I- 6. Hajontarastien periaate. Pohjakartan © Maanmittauslaitos kopiolupa 724/MYY/06.

I-5. Suunnistan 1:50 000 tai 1:100 000 kartalla vaativan reitin.

Eräpartiolaisen tarvitsee suunnistaa 1:50 000 tai 1:100 000 kartalla neljässä yhteydessä:

- Vaelluksella, kun liikutaan pitkiä matkoja, eikä ole mielekästä hankkia suurta määrää tarkempia karttoja tai ollaan Lapissa, josta ei ole saatavilla niitä.
- Ekan luokan riihityksessä testataan usein suunnistustaitoa käyttämällä epätarkempaa karttaa.
- Autoillessa, kun tapahtumaa järjestettäessä on hankittu tarkat kartat vain keskeiseltä osalta reittiä.
- Puolustusvoimissa ja pelastuspalvelussa on laajalti käytössä 1:50 000 kartat.

Lisäksi uusien retkeilymaastojen etsinnässä 1:50 000 maastokarttoja on edullista hankkia laajaltakin alueelta.

Suorituksen tarkoituksena on tutustuttaa suurimittakaavaiseen karttaan ja osoittaa sen käyttökelpoisuus. Seuraavassa on esitetty vaatimuksia suorituksesta ja niksejä suurimittakaavaisella kartalla suunnistamiseen.

Reitin vaatimukset

- Reitin pituus vähintään 10 km. Se kulkee teitä, polkuja ja uratonta maastoa pitkin.
- Reitti ja rastipisteet on suunniteltu kartan erityispiirteet huomioiden. Kulkureiteiksi sopivat pitkulaiset mäet, suon laidat tai laaksot. Rastipisteet pitää olla kartalla näkyviä täsmällisiä pisteitä, kuten isoja kiviä, ojien mutkia tai jyrkänteiden päitä. Rastipisteinä tulee välttää epätäsmällisiä paikkoja kuten suon päätä, kuviorajaa tai mäen korkeinta kohtaa. Ne eivät useinkaan ole maastossa niin täsmällisiä.
- Reitillä pitää olla vähintään 8 rastia, minkä tarkoitus on varmistaa, että joutuu/pääsee myös suunnistamaan, eikä vain siirtymään.

Niksejä suurimittakaavaisella kartalla suunnistamiseen

- Käytetään kompassisuuntaa tukena. Luetaan suuria linjoja, kuten mäen rinteiden laskusuuntia ja mukaillaan maaston muotoja. Ei kuljeta tiukasti suunnan mukaan, vaan haetaan kulkukelpoisia kartalla näkymättömiä linjoja ja uria. Luetaan karttaa, arvioidaan etäisyyttä ja seurataan suuntaa. Näin voidaan paikallistaa sijainteja etenemisen mukaan.
- Pidemmissä (yli 2 km) suunnanotoissa pitää huomioida erannon vaikutus. Tästä tarkemmat ohjeet suorituksesta II-5 Osaan ottaa suunnan ja kulkea sen avulla.
- Suunnistuksen alkuvaiheessa kannattaa tietäkin kulkiessa lukea tarkasti karttaa. Mittakaava yllättää helposti, että luulee kulkeneensa paljon pidemmän matkan, kuin todellisuudessa on. Pitää myös päästä sinuiksi kartan kanssa. Esimerkiksi minkä kokoiset mäet, suot ja polut on karttaan merkattu. Maastossa saattaa olla autolla-ajettavia uria, joita ei näy kartassa. Tietäkin pitkin käveltäessä pitää olla tarkkana, ettei harhaudu tällaisille.
- Valitaan kulkukelpoisia reittejä ja pyritään ennakoimaan polkuja. Esimerkiksi järven rantaa kulkee usein polku tai polku harvemmin päättyy keskelle metsää. Loiva rinne on jyrkkää helpompi kulkea. Suon laidassa metsä on usein tiheämpää kuin kauempana suon laidasta.

Suoritusvinkkejä

- Järjestetään vartion tai vaeltajaryhmän vaellus, jossa jokainen suunnistaa 10 km:n osuuden. Keskustellaan reittivalinnoista ja toteutuneesta reitistä tauoilla. Laaditaan peitepiirros, johon

kirjataan havaintoja suunnistuksesta. Vaikka vain yksi suunnistaa, jokaisen on hyvä lukea omaa karttaansa tuntuman saamiseksi.
- Kävellään/hiihdetään vartion tai vaeltajaryhmän voimin nahkalilja, jonka teemana on harjoitella suurimittakaavaisella kartalla suunnistamista.
- Vertaillaan 1:50 000 ja 1:20 000 maasto- ja suunnistuskarttaa toisiinsa. Mietitään miten samojen rastivälien reitinvalinnat muuttuvat käytettävän kartan mukaan. Yleensä rajoittava tekijä on polkujen määrä.
- Yritetään arvailla kulkukelpoisia reitinvalintoja suurimittakaavaisella kartalla. Käydään maastossa tarkastamassa tai tarkastetaan suunnistuskartalta toteutuvatko arvaukset.

I-6. Laadin karttaluonnoksen pj:n osoittamasta alueesta.

Periaate

Karttaluonnoksella kuvataan tiettyä maastokohdetta tai rajattua aluetta. Sitä voidaan käyttää myös kartan korvikkeena maasto-oloissa. Sillä voidaan myös ilmoittaa karttaa täsmällisemmin sijainteja esimerkiksi suunniteltaessa toimintojen sijoittamista maastoon, esimerkiksi partiotaitokilpailun rastia tai kesäleirin toimintoja. Karttaluonnos voidaan piirtää myös kuljetusta reitistä aarrekartta tyyliin. Karttaluonnokseen merkitään ymmärtämisen ja havainnollisuuden kannalta olennaisia maastonkohtia. Sen piirtämiseen käytetään tunnettuja karttamerkkejä ja erikseen selvitettyjä erikoismerkkejä, esimerkiksi puu, teltta, latu tms.

Karttaluonnokseen kannattaa käyttää ruutupaperia, jolloin mittakaavaa on helpompi verrata maastoon. Mittakaavan perustaksi voidaan ottaa muutama mitattu tai tunnettu etäisyys maastosta. Laatimiseen kannattaa käyttää lyijykynää, että voidaan tehdä korjauksia tarvittaessa. Havainnollisuuden lisäksi voidaan käyttää puuvärejä esimerkiksi merkitsemällä vesistöt sinisellä ja väliaikaiset rakenteet violetilla värillä.

Pj hyväksyy etukäteen alueen mistä karttaluonnos laaditaan. On hyvä, että harjoituskarttaluonnoksella on jokin tarkoitus. Pj tarkistaa valmiin karttaluonnoksen käyttökelpoisuuden ja merkitsee suorituksen.

Laita karttaluonnokseen näkyviin

- Korkeuskäyrät (suuriin linjoihin voi katsoa apuja kartasta)
- Polut, tiet
- Kuviorajat (metsätyypit, suot,…)
- Ojat, lammet
- Avokalliot
- Merkittävät yksittäiskohteet: isot kivet, maisemasta erottuvat puut, talot, jne.

Tietojen merkitseminen

Viralliseen karttaluonnokseen on tapana merkitä tietyt tiedot seuraavan luettelon mukaisesti. Niistä voi olla hyötyä myös epävirallisemmissa yhteyksissä, kun muut kuin karttaluonnoksen laatija joutuvat käyttämään sitä.
- Laatimismittakaava: Esimerkiksi 1:100 tai 1:1 000 riippuen käyttötarkoituksesta.

- Pohjoissuuntanuoli: Karttaluonnoksessa pohjoissuunta ei välttämättä tarvitse olla paperin sivun suuntainen, eikä tekstien tarvitse olla oikein päin pohjoiseen.
- Kohdistuspisteet: Vähintään yksi kohdistuspiste ilmoitetaan koordinaattiristinä jokaiselle karttaluonnoksen arkille ja sen yhteyteen maininta mitä koordinaattijärjestelmää on käytetty. Koordinaattiristin avulla voidaan paikallistaa karttaluonnos kartalle tietämättä mistä se on laadittu. Lisäksi on hyvä merkitä muutama kohde mitkä näkyvät kartalla kohdistamisen helpottamiseksi. Jos ei ole käytettävissä karttaa alueesta, kohdistuspisteitä ei voida merkitä.
- Laatija: Karttaluonnokseen merkitään laatijan nimi, arvo ja ryhmä. Esimerkiksi: Vartionjohtaja Sauli Samooja, riihitysvartio Naali 1.
- Laatimistarkoitus ja päivämäärä ja vuosi: Esimerkiksi: I luokan riihityksen 23.-25.2.2007 toisen yörastin sijainti, laadittu 25.2.2007.
- Toimintomerkintöjen selitykset: Yleisten karttamerkkien lisäksi piirroksessa voidaan käyttää omia symboleja kertomaan toiminnoista. Tasasivuinen kolmio voi tarkoittaa nigeria, kahdeksankulmio pj:tä, lipun kuva lipputankoa ja punainen katkoviiva tutkimuskohteen rajaa.

Kolmiomittausmenetelmä

Etäisyyksien arvioinnissa helpottaa, jos piirretään karttaluonnokset eri paikoista katsoen (ja mitataan pisteiden väliset etäisyydet esim. askelparilla ja viivojen väliset kulmat kompassin astelevyllä) ja lopuksi yhdistetään piirrokset. Laskentatyö helpottuu, kun valitaan kulmaksi a 90 astetta, jolloin voidaan käyttää Pythagoraan lausetta ja yleisesti tunnettua trigonometriaa. Kolmioiden nurkkapisteet kannattaa valita selkeästi maastosta erottuviksi kohteiksi ja piirtää karttaluonnos esimerkiksi kahdelta eri mäeltä, joista näkee hyvin.

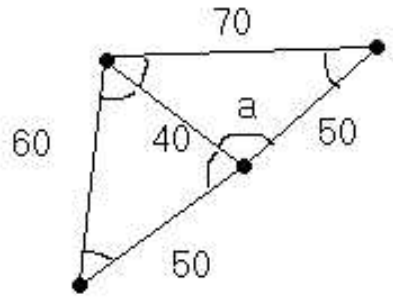

I- 7. Kolmiomittauksen periaate.

Suoritusvinkkejä

- Käydään läpi yleiset periaatteet muutaman esimerkkikarttaluonnoksen perusteella.
- Järjestetään suunnistus, jossa jokainen vie kaksi rastia ja piirtää niistä karttaluonnoksen, jonka perusteella muut hakevat rastit. Pj hyväksyy 1:50 000 kartalta rastipisteet ja karttaluonnokset. Suurimittakaavaista karttaa käytettäessä rastien viennissä ei tule houkutusta kopioida karttaluonnosta suoraan kartasta.
- Suunnitellaan pt-kisan rastin toiminnot karttaluonnoksen avulla. Rastilla pitää olla useita suorituspisteitä tai toimintoja, että harjoitus on mielekäs.
- Osallistutaan lodjaukseen piilottamalla oma viestikätkö ja laaditaan siitä useita eri karttaluonnoksia, joista valitaan paras. Suloinen hauska sekamelska saadaan kopioimalla kaikki karttaluonnokset päällekkäin samalle paperille. Lisätietoja lodjauksesta saa Metsähallituksen tai SP:n nettisivuilta. Lodjaus on arvoitusten ratkaisua, luontotiedon testausta, suunnistusta ja uusien, hienojen paikkojen löytämistä. Tarkoituksena on innostaa kaikkia retkeilijöitä tutustumaan luontoon. Lodjauksessa etsitään lodjuja eli maastoon kätkettyjä laatikoita johtolankojen avulla. Lodjausta voi harjoittaa myös vartioiden tai vaeltajaryhmien välillä. Lodjaus on siis eräänlaista aarrekarttojen piirtämistä.
- Piirretään vartion retkipaikasta karttaluonnos, jonka perusteella muiden osallistujien pitää löytää paikalle.

Lähteet

- www.luontoon.fi - >lodjaus

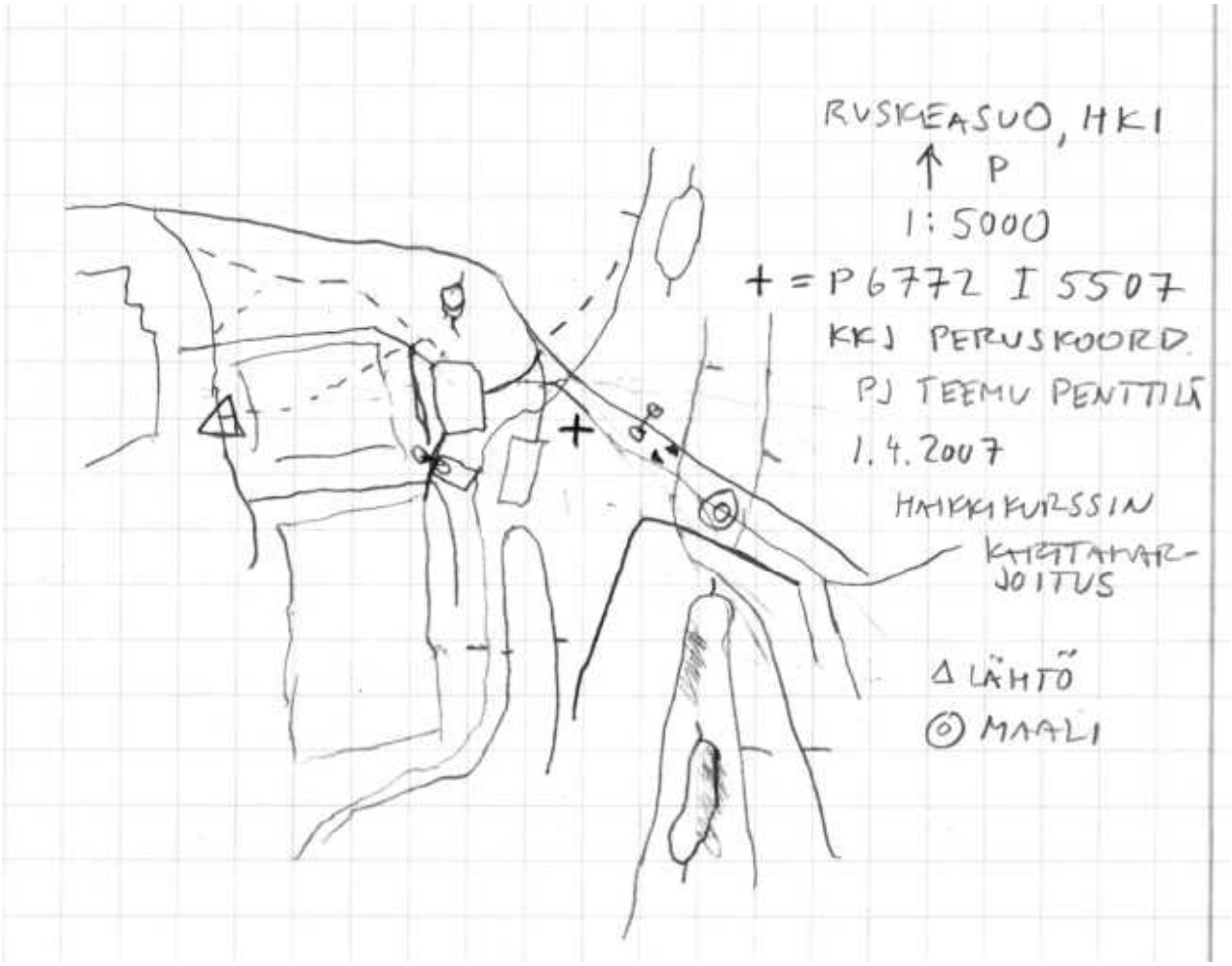

I- 8. Esimerkki karttaluonnoksesta.

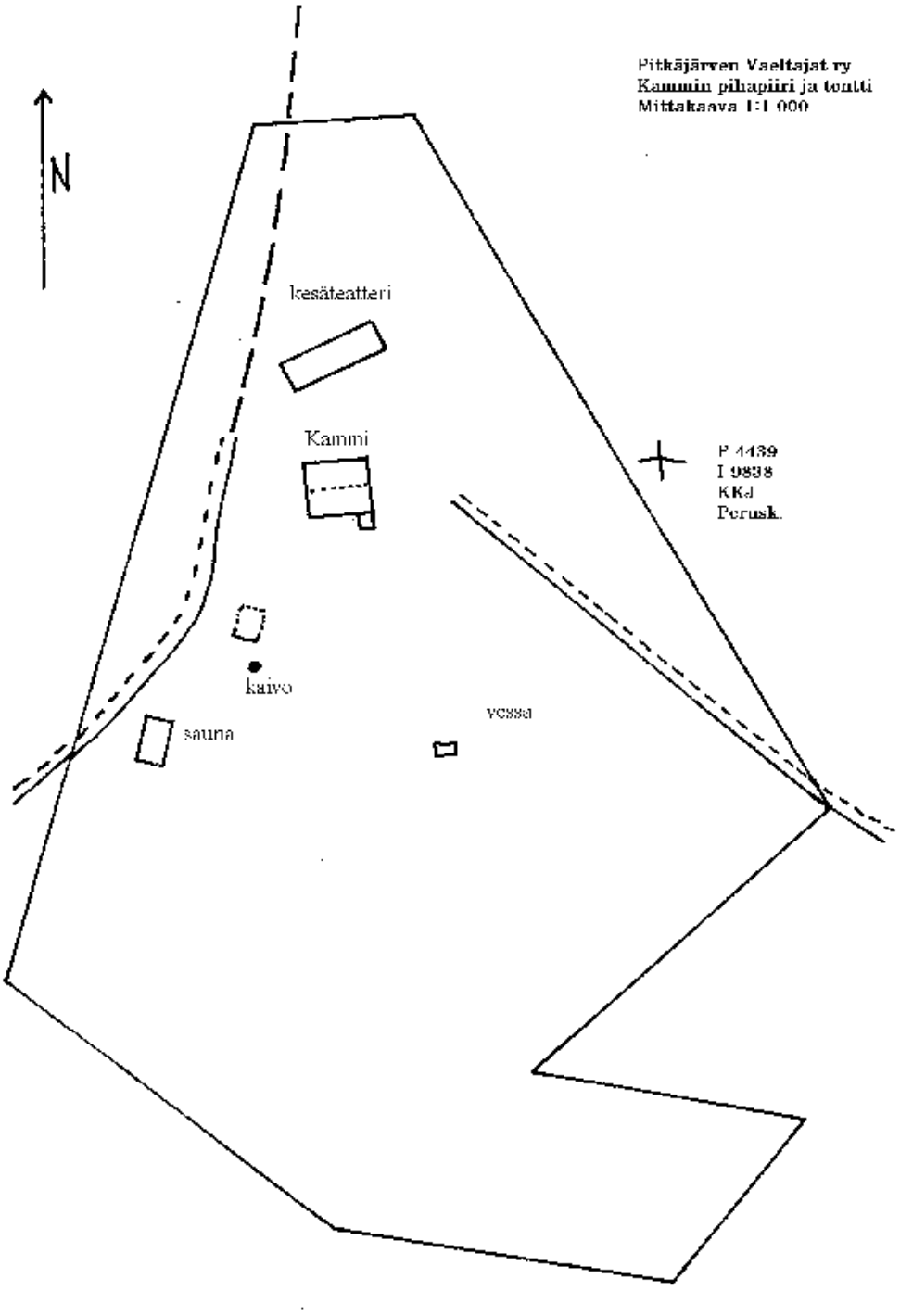

I- 9. Esimerkki karttaluonnoksesta, jolla on esitetty kämpän tontin rajat ja rakennusten sijainti. Tämän karttaluonnoksen laatimiseen on hyödynnetty tietokonetta.

Tunnen polkupyöräilijän liikennesäännöt. Osaan huoltaa polkupyöräni.

Tähän tekstiin ei liity varsinaista suoritusta, mutta nämä tekstit ovat vartion pyöräretkeilyn tukemiseksi. Polkupyörä on loistava väline siirtyä Järeän toiminta-alueelta Nuuksioon retkelle.

Polkupyörän pakolliset varusteet
- Jarru
- Soittokello
- Valo, joka näyttää eteenpäin valkoista valoa, aina kun ajetaan hämärässä
- Takalokasuoja, jossa heijastin tai valo

Muita hyödyllisiä varusteita
- Heijastimet polkimissa ja pinnoissa
- Ketjusuojus, ettei eturatas riko housun lahjetta
- Tavarateline (etukori tai takateline) ja sidontavälineet niihin
- Renkaanpaikkaussarja
- Karttateline
- Jakoavain renkaiden ja satulan säätöön. Pikalukot kannattaa korvata muttereilla, ennen kuin ne varastetaan.
- Pumppu
- Turvaviiri

Polkupyöräilijän liikennesäännöt
- Pyöräilijä siis ajaa aina oikeaa laitaa, ohittaa hitaammat vasemmalta puolelta ja nopeammat ohittavat hänet vasemmalta puolelta.
- Jos väylällä on pyörätie tai yhdistetty pyörätie-jalkakäytävä, ajetaan sen oikeaa laitaa. Jos väylällä ei ole mitään kevyen liikenteen väylää, ajetaan ajoradan oikeaa laitaa tai piennarta. Vain alle 12-vuotiaat saavat ajaa jalkakäytävällä, mutta eivät kuitenkaan ryhmittyneenä esimerkiksi koko vartion voimin.
- Normaalisti pyörällä ei saa kyysätä eli kuljettaa ylimääräisiä henkilöitä. Yli 16-vuotias voi kuitenkin kuljettaa enintään 10-vuotiasta.
- Pyörän suurin sallittu leveys kuljetettavine tavaroineen on 1 metri ja suurin sallittu kuorman paino kaksipyöräisessä polkupyörässä on 50 kg.
- Polkupyörällä ei saa ajaa useampi rinnakkain jos: tie on kapea, liikenne on vilkas, näkyvyys on huono tai ajoneuvo lähestyy.
- Pyöräilijän on käytettävä pyöräilykypärää.
- Moottoritiellä ei saa ajaa.
- Polkupyörää ei saa hinata toisella ajoneuvolla, eikä polkupyörällä saa hinata toista.
- Ajaessa on pidettävä molemmat jalat polkimilla ja vähintään toinen käsi ohjaustangolla.
- Ennen kääntymistä on näytettävä selkeä suuntamerkki.
- Erityisesti on varottava mutkissa ja tunneleissa, joissa on rajoitettu näkyvyys. Tällöin muita voidaan varoittaa soittokellolla.
- Pyöräilijän pitää väistää jalankulkijoita kevyen liikenteen väylillä.
- Ajoradalle tulevan pyöräilijän pitää väistää muuta liikennettä.

Yleisiä liikennesääntöjä, jotka koskevat polkupyöräilijää
- Liikennevaloja on noudatettava.

- Ajoradalla ajaessa tasa-arvoisessa risteyksessä (missä tiet risteävät eikä ole kolmioita) tulee varoa oikealta tulevaa liikennettä.
- Kolmion takaa tulijan on väistettävä muuta liikennettä. Stop-merkin taakse on pysähdyttävä.
- Ajoradalla oikealle kääntyessä pitää väistää samaan suuntaan kevyen liikenteen väylällä kulkevaa liikennettä.

Polkupyörän huoltaminen

Päivittäin

- Tarkasta jarrut ja säädä tarvittaessa. Tarkista jarrupalat ja vaihda, kun kulutuspintaa ei ole enää jäljellä.
- Tarkasta valon paristot.

Viikoittain tai 50 km välein

- Tarkista vaihteiden toiminta ja säädä tarvittaessa.
- Puhdista ketjut roskista ja öljyyn tarttuneesta pölystä hammasharjalla ja valopetrolilla. Öljyä lopuksi ketjut ja vaihdepakat kevyesti ohuella öljyllä. Varo, ettei jarrupaloihin tai vanteen pinnalle pääse öljyä.
- Tarkista ketjujen kireys tai ulkovaihdepyörässä ketjukiristäjän toiminta. Säädä tarvittaessa.
- Tarkista renkaiden ilmanpaine niin, etteivät ne lyö vanteelle ajettaessa kuoppaan.
- Tarkista renkaiden kiinnityspulttien kireys.
- Pyyhi pyörästä kurat pois rungosta. Käytä märkää rättiä ja mietoa pesuainetta.

Kerran kesässä tai 300 km välein

- Tarkista heijastimien, ketjusuojusten, tavaratelineen ja lokasuojien kunto.
- Öljyä vaijerit lisäämällä öljyä päästä ja liikuttelemalla vaijeria.
- Öljyä laakerit, jos niissä on rasvanippoja eli voitelureikiä.
- Tarkista vanteiden suoruus ja oikaise ne tarvittaessa.
- Renkaiden tarkistus. Renkaissa pitää olla kulutuspintaa sadekelillä ajettaessa. Halkeilleet ulkokumit kannattaa vaihtaa.

Lähteet

- Partiolaisen kirja, Olli Aulio 1987
- Tieliikennelaki
- Polkupyöräilijä liikenteessä, Liikenneturva 2001
- http://www.pohjola.fi/Turvallisuus/Liikenneturvallisuus/Pyoraily/PolkupyoranKevathuolto.htm
- Polkupyörän huolto-opas, Fillari-lehti 3/1997

Sateliittipaikannus

Sateliittipaikannusta voidaan hyödyntää suunnistamisessa kartan ja kompassi lisänä. Tunnetuin ja kattavin sateliittipaikannusjärjestelmä on Yhdysvaltojen GPS. Muita järjestelmiä on venäläinen GLONASS ja eurooppalainen Galileo.

Sateliittipaikannusominaisuuksia löytyy älypuhelimista, tableteista, autoista, lentokoneista, veneistä ja erillisistä kannettavista paikannuslaitteista, joita on valmistettu esimerkiksi luonnossaliikkumista varten. Laitetta, joka tallentaa käyttäjän sijainnin määrävälein, mutta jossa ei ole näyttöä, kutsutaan GPS-loggeriksi. Tämä ominaisuus yhdistettynä langattomaan tiedonsiirtoon mahdollistaa suunnistuskilpailuissa kilpailijoiden sijainnin seurannan esimerkiksi televisiossa.

GPS eli Global Positioning System on Yhdysvaltojen puolustusministeriön kehittämä ja rahoittama satelliittipaikannusjärjestelmä, viralliselta nimeltään Navstar GPS.

Sateliittipaikannus perustuu siihen, että satelliitit lähettävät omasta atomikellostaan ajan ja sijaintitiedon, jonka paikannuslaite vastaanottaa. Tämä tapahtuu samanaikaisesti useasta satelliitista ja näistä radiosignaaleista laite laskee oman sijaintinsa. Paikantaminen perustuu etäisyyserojen käyttöön. Käytännössä tämä tapahtuu laskemalla alkuperäisistä havainnoista erotussuureet kahden satelliitin tai kahden mittauspaikan välillä.

Laitteen pitää saada yhteys vähintään neljään sateliittiin, jotta se voi laskea suhteellisen tarkan sijainnin. Joissakin kehittyneemmissä laitteissa riittää yhteys kolmeen sateliittiin, jos pystytään kertomaan laitteen korkeus merenpinnasta. Paikannuksessa päästään sitä tarkempaan lopputulokseen mitä useamman satelliitin avulla laskutoimitukset tehdään. Mitä kauempana toisistaan mittauksessa käytettävät satelliitit ovat, sitä tarkempi lopputulos saadaan.

Sateliittipaikannuslaite on hyvä apu vaelluksilla ja retkillä, joissa ei seurata yleisiä teitä tai polkuja. Laitteen avulla voi mm. tarkistaa oman sijaintinsa, merkitä kuljetun reitin tai määränpään ja laskea kuljettua matkaa ja nopeutta.

Nykyisin myytävistä sateliittipaikannuslaitteista löytyy useita erilaisia toimintoja. Retkeilykäyttöön tarkoitetuista malleista ja sovelluksista löytyy vähintäänkin paikantavien satelliittien määrä, kompassi (säädettävissä joko magneettipohjoiseen tai maantieteelliseen pohjoiseen), kuljetun reitin esitys, matkat ja nopeudet, reittipisteiden ennakkoasetukset, sijainnin esitys koordinaatteina ja sijaintien/reittipisteiden tallentaminen muistiin. Monimutkaisempiin laitteisiin ja sovelluksiin voidaan ladata peruskarttoja ja kuvamuodossa jopa suunnistuskarttoja. Yksinkertaisemmat sovellukset toimivat yhteen jonkun autoiluun soveltuvan kartan kartta, ja niiden käyttö maasto-oloissa on haasteellisempaa. Eräitä yleisimpiä tällaisia sovelluksia ovat Google maps ja Nokia kartat. Peruskarttoja älylaitteille löytyy erismerkiksi maastokartat.fi – palvelusta ja Karttaselain – sovelluksesta.

Paikannuslaitteet ja -sovellukset eroavat käytettävyydeltään toisistaan. Jos otat maastoon mukaan laitteen, opettele käyttämään sitä jo kotona ohjekirjan ääressä ja verkkovirtalaturin kanssa. Jos laitteessa ei ole karttanäyttöä, tulee huomioida koordinaatistojen asettaminen samoiksi, mitä käytettävissä kartoissa on näkyvillä. Karttanäytöllisissä laitteissa tulee huomioida akkujen tai paristojen kulutus suhteutettuna olosuhteisiin. Monet laitteet syövät varsinkin kylmemmissä olosuhteissa akut parissa tunnissa. Siksi kannattaa varata erillinen laite suunnistuksen tukemiseen ja kommunikointiin.

Sateliittipaikannuksen tarkkuus on kuluttajakäytössä vaakasuunnassa muutama metri hyvissä olosuhteissa. Korkeussuunnassa tarkkuus on n. 2–3 kertaa heikompi. Paikannusvirhettä tuovat satelliittien rata- ja kellovirhe, ilmakehä, monitieheijastuminen, satelliittigeometria, paikantimen virheet, tahallinen häirintä ja käyttäjän virheet.

GPS-laite määrittää hyvissä olosuhteissa käyttäjänsä sijainnin n. 5-30 metrin tarkkuudella, jos paikantamiseen tarvittavia satelliittisignaaleja on neljä tai enemmän. Signaaliin saattaa kuitenkin tulla häiriöitä matkalla satelliitista laitteeseen tai yhteyttä ei saada muodostettua, mikä saattaa johtaa useiden satojen metrien virheisiin tai laitteen käyttökelvottomuuteen. Näitä häiriötekijöitä ovat mm. vallitseva säätila ja pilvet, radioaallot, maan magneettikenttä, maaston peitteisyys ja maastonmuodot. GPS:n ilmoittama paikannustarkkuus ei aina pidä paikkaansa, vaan laite saattaa ilmoittaa tarkkuudeksi muutamia metrejä, mutta virhe on satoja metrejä. Tämän vuoksi paikannuslaite ei korvaa kompassia, karttaa ja suunnistustaitoa, vaan toimii korkeintaan apuvälineenä oman sijainnin paikantamisessa ja kuljettujen matkojen tutkimisessa. Suunnistuksen rastien viemiseen paikannuslaite ei sovellu, koska sen tarkkuus ei ole riittävä ja myös kartta saattaa olla vääristynyt mittakaavastaan. Paikantamisesta on hyötyä mahdollisissa hätätapauksissa tai jos kuljetulla alueella on hyvin vähän selviä maastonkohtia. Jatkuvaa, aktiivista käyttöä paikannuslaite kestää noin 2-12 tuntia, talvella sitäkin vähemmän pakkasen vaikutuksen vuoksi. Tämän vuoksi ei koskaan tule lähteä metsään ilman karttaa ja kompassia!

I Partiotiedot ja -taidot

I-7. Tunnen partioliikkeen ja oman lippukuntani historian.

Suorituksen tavoitteena on syventää suorittajan tuntemusta partioliikkeen alkuvaiheista ja sen kehityksestä. Suoritus antaa perustiedot partioliikkeen perustajasta Robert Baden-Powelista ja hänen urastaan. Suorituksen tarkoituksena on myös kertoa vartiolaisille heidän oman lippukuntansa historiasta. Lippukuntien historiaa on esitetty tässä käsikirjassa III luokan suorituksen 8. Tutustun vartiooni ja lippukuntaani. Osaan vartioni ja lippukuntani huudot. – kohdalla.

Robert Stephenson Smyth Baden-Powell syntyi Lontoossa 22.2.1857. Hän opiskeli aluksi kotona, mutta pääsi myöhemmin sisäoppilaitokseen. B-P oli innokas opiskelija, tosin hänen kouluarvosanansa keskinkertaisia.

B-P oli innostunut tiedustelusta. Koulun jälkeen hän pyrki Oxfordin yliopistoon opiskelemaan, muttei läpäissyt pääsykokeita. B-P pyrki ratsuväkeen ja hänet komennettiin Intiaan, jossa hän pääsi kouluttamaan tiedustelijoita. B-P:n tavat olivat uraauurtavia ja hän kirjoittikin niistä kirjan *Aids to scouting*. Kirja oli menestys. Tämän innoittamana B-P ryhtyi kirjoittamaan lisää kirjoja.

Ensimmäisen kerran B-P komennettiin Afrikkaan 1885. Siellä hän joutui toimistotöihin ja myöhemmin enonsa adjutantiksi. 1890 B-P siirrettiin Maltalle ja hänet ylennettiin majuriksi. 1895 hän kävi lyhyellä sotaretkellä Kultarannikolla ja kirjoitti kokemuksensa kirjaksi. Myöhemmin hän palasi Intiaan, jossa hän palveli rykmentin komentajana. Palattuaan Englantiin 1899 B-P tapasi ravintolassa George Gouhin, joka sanoi B-P:lle: "Luulin, että olette Intiassa. Sähkötin sinulle juuri, että sinun on palattava välittömästi Englantiin, sillä ylipäällikkö haluaa tavata sinut". Kun B-P

hetkeä myöhemmin sotaministeriössä tapasi ylipäällikön, tämä sanoi hänelle: "Haluan että lähdette heti Etelä-Afrikkaan", B-P vastasi "kyllä, sir". "Voitteko lähteä ensi lauantaina?", kysyi ylipäällikkö johon B-P totesi: "En voi sir". Ylipäällikkö oli ällistynyt B-P:n vastauksesta ja kysyi "Miksette voi?", johon B-P vastasi "Sir, lauantaina ei lähde laivaa Etelä-Afrikkaan, mutta voin lähteä perjantaina.

B-P johti piiritetyn Mafekingin kaupungin puolustusta 217-päiväisen piirityksen ajan. Tämä tapahtuma teki B-P:stä kansallissankarin. Afrikassa hän kokeili poikien käyttämistä lähetteinä ja siten vapautti sotilaita puolustamaan kaupunkia. Poikien urheus teki häneen lähtemättömän vaikutuksen. Mafekingin taistelujen lopulla hän sai tiedon että Hänen Majesteettinsa oli ylentänyt hänet kenraalimajuriksi. B-P:stä tuli täten kaikkein nuorin brittiläinen kenraali.

Kun hän palasi kotiin 1903, kuuli hän että *Aids to Scounting* kirjaa käytettiin yleisesti nuorisotyössä. Hän alkoi kirjoittaa kirjaansa nuorille sopivaksi versioksi ja päätti kokeilla ideoitaan järjestämällään leirillä 1907. Leirillä oli 22 poikaa eri yhteiskuntaluokista. 1908 B-P julkaisi *Scouting for Boys* (Partiopojan kirja) teoksen useana osana. Kirja oli valtava menestys. Sen ohjeiden perusteella pojat itse perustivat omia partioryhmiä. Vaikka B-P ei ollut suunnitellut partiota Brittiläisen imperiumin ulkopuolella toimivaksi, se levisi nopeasti brittiläiseen maailmaan ja ulkomaille. Tyttöjen partiotoiminta alkoi virallisesti 1910 B-P:n siskon Agnesin perustamana, mutta ensimmäiset partiotyttöryhmät aloittivat toimintansa jo 1908. B-P jäi eläkkeelle armeijasta 1910 ja keskitti tarmonsa partioliikkeen kehittämiseen.

1912 hän meni naimisiin apulaisensa Olave Soamesin kanssa. He saivat kolme lasta, Peterin, Heatherin ja Bettyn.

1920 järjestettiin ensimmäinen Jamboree Lontoossa. Sen päätöstilaisuudessa 7.8.1920 B-P nimettiin partiolaisten ylijohtajaksi. Ennen kolmatta Jamboreeta hän sai kirjeen pääministeriltä. Kirjeen luettuaan hän tokaisi ”Hemmetti”, mikä oli harvinaista häneltä ja jatkoi ”luullakseni voin kieltäytyä siitä”. Kirjeessä kerrottiin, että hänet aateloitaisiin kolmannella maailmanjamboreella. Vaikka B-P oli ennen kieltäytynyt aateloinnista, niin nyt kuningas oli sanonut, ettei tästä voinut kieltäytyä. B-P otti nimekseen Lord Baden-Powell of Gilwell.

B-P:n terveyden tila alkoi heiketä ja 1934 häneltä poistettiin eturauhanen ja lokakuussa 1938 hän poistui viimeisen kerran Englannista ja siirtyi Keniaan. 8.1.1941 kello 5;45 B-P lähti kotiin. Hänen jäämistöstään löydettiin seuraava viesti.

Rakkaat partiolaiset

Jos olette nähneet näytelmän "Peter Pan", muistatte varmaan, miten merirosvopäällikkö aina valmisteli kuolinpuhettaan, koska hän pelkäsi, että kun hänen viime hetkensä koittaa, hänellä ei olisi aikaa puheensa pitämiseen. Minun laitani on lähes samalla tavalla ja niinpä, vaikka en olekaan tällä hetkellä kuolemaisillani, kuolen jonakin näistä päivistä ja haluan lähettää teille jäähyväisviestin erotessamme.

Muistakaa, että nämä sanat ovat viimeiset, jotka minulta saatte, joten ajatelkaa niitä. Elämäni on ollut mitä onnellisin ja toivon, että teidän itse kunkin elämä myös olisi onnellinen.

Minä uskon, että Jumala on pannut meidät tänne hauskaan maailmaan elämään onnellisina ja iloitsemaan elämästä. Onnea ei voi tuoda sinulle rikkaus eikä myöskään urallasi menestyminen tai mukavuudenhalu. Ensi askel onneen on tämä: kasvata itsesi terveeksi ja voimakkaaksi pojaksi, niin että mieheksi vartuttuasi voit olla hyödyksi ja siten nauttia elämästä.

Luonnon tutkiminen osoittaa sinulle, miten runsaasti kauneutta ja ihmeellisiä asioita Jumala on maailmaan luonut sinun nautittavaksesi. Ole tyytyväinen osaasi ja käytä se parhaalla mahdollisella tavalla. Näe asioiden valoisat puolet synkkien asemasta.

Mutta oikea tie onneen on muiden ihmisten onnelliseksi tekeminen. Yritä jättää tämä maailma vähän parempana kuin sen löysit, ja kun tulee vuorosi kuolla, voit kuolla onnellisena tuntiessasi, että et ainakaan kokonaan ole aikaasi tuhlannut, vaan olet tehnyt parhaasi. "Ole valmis" tällä tavalla elämään onnellisena ja kuolemaan onnellisena, pidä partiolupauksesi aina, silloinkin kun et enää ole poika, ja Jumala auttakoon sinua siinä.

Ystäväsi

Partion järjestäytymisessä ensimmäisiä askelia oli The Scout – lehden julkaisun aloittaminen. Lehdessä B-P ohjeisti partiolaisia toiminnan muodoista. Vuoden 1909 loppuun mennessä pelkästään Britanniassa oli yli 60 000 partiolaista. Samana vuonna B-P törmäsi tyttöpartiolaisiin. Heitä varten alettiin kehittää omaa ohjelmaa, jonka B-P halusi olevan enemmän tyttömäisempää, kodinhoitoon ja äitiyteen valmistavaa. Heille perustettiin oma liike ja sille tehtiin oma ohjelma B-P:n ohjeiden mukaan.

Partiotoiminta oli suunnattu 11-vuotiaille ja vanhemmille. Sudenpennuille tehtiin oma ohjelma 1914, mutta B-P:n mielestä se oli vartiotoimintaa, jota oli vain laimennettu. 1916 hän sai valmiiksi sudenpentuohjelman ja samaan aikaan tyttöpartiointia kehitettiin lähemmäs poikapartiointia. 1918 Lady Olavesta tuli tyttöjärjestön johtaja ja hän kirjoitti B-P:n kanssa teoksen Girl Guiding.

Suomessa partiotoiminta alkoi jo 1909, kun Scounting for Boys kirjan ruotsinkielinen painos ilmestyivät Suomessa. Ensimmäiset partiolaiset nähtiin Suomessa tiettävästi Ahvenanmaalla, jossa eräs ruotsalainen lippukunta piti leirin.

1910-1911 Suomeen ilmestyi lippukuntia tiheään tahtiin. Toimen Pojat perustettiin 1910 ja se on nykyään Suomen vanhin lippukunta. Partio kiellettiin mahdollisena vallankumoukseen valmistavana liikkeenä syyskuussa 1911. Vaikka osa lippukunnista lopetti toimintansa tällöin, niin osa joko naamioi toimintansa tai vain vetäytyi toimimaan maan alle.

Kun Tsaarinvalta kumottiin Venäjällä maaliskuun vallankumouksessa, partioliike aktivoitui Suomessa. Lippukuntia alkoi ilmestymä samaan tahtiin kuin ennen liikkeen kieltämistä 1911. Nyt lippukunnat alkoivat järjestäytyä toisin kuin 1910. Helsingin lippukunnat perustivat yhteisen toimiston, joka aloitti valtakunnallisen organisoinnin. Toukokuussa 1917 pidetyillä ensimmäisillä Partiopäivillä perustettiin Suomen Partioliitto – Finlands Scoutförbund. Liiton johtajaksi valittiin Verneri Louhivuori. Päivien tuloksena syntyivät liiton väliaikaiset säännöt, lupaus, partiolaki, yhteinen merkkivaatimusjärjestelmä, partiopuku, tervehdykset ja merkit. Lisäksi perustettiin jo olemassa olleen *Partiolainen* -lehden rinnalle *Scoutposten* ja *Ole valmis* -julkaisut.
Vaikka vuoden 1918 sisällissodan aikana partioliike oli virallisesti puolueeton, niin se sai valkoisen vivahteen, koska partiolaisia oli osallistunut valkoisten voitonjuhliin partiopuku päällä. He olivat myös vartioineet punaisia vankileireillä partiopuvuissa.

Sisällissodan jälkeisillä partiopäivillä käyty kädenvääntö partiolain kovemman ja lievemmän muodon välillä johti siihen, että Liitto hajaantui kolmeksi eri järjestöksi, suomen-, ruotsin- ja kahdenkielisiin. Tosin järjestöt vielä tekivät yhteistyötä. 1920-luvulla järjestöt vielä hajaantuivat sukupuolten välillä. NMKY:n partiolippukunnat vielä erosivat liitoista 1930-luvun alussa ja perustivat omat järjestönsä. Suomessa oli siis 1930- luvulla kahdeksan eri partion kattojärjestöä.

Jatkosodan aikana maamme partiolaiset tunsivat tarvetta yhdistyä. Poikien kattojärjestöt yhdistyivät Suomen Partiopoikajärjestöksi 1941 ja tytöt seurasivat poikia vuonna 1943 perustaen Suomen Partiotyttöjärjestön.

Sotien jälkeen partion jäsenmäärä kasvoi nopeasti takaisin sotia edeltäneelle tasolle. Tämä johtui osin siitä, että suojeluskunnat ja Lotta Svärd järjestöt lopetettiin valvontakomission määräyksestä.

Tyttö- ja poikajärjestöt liittyivät 1972 Suomen Partiolaisen Finland Scouter ry:ksi, jonka alla kaikki Suomen lippukunnat nykyään toimivat.

Suoritusvinkkejä:

- Vartio tai vaeltajaryhmä tutustuu esimerkiksi B-P:n teoksiin Partiolaisen kirja, Tie onneen tai Ohjeita partiojohtajalle. Vartio voi myös tutustua muuhun vanhempaan partiokirjallisuuteen, kuten vanhoihin luokkamerkkivaatimuksiin.
- Vartio tai vaeltajaryhmä jakaantuu ryhmiin, joista jokaiselle valitaan sopivan pituinen pätkä partion historiassa. Ryhmä ottaa selville heitä kiinnostavia asioita selville ajanjaksosta ja kertovat lopuksi niistä muille.
- Vartio tai vaeltajaryhmä tekee kaupunkiretken Turkuun ja tutustuu siellä partiomuseoon.
- Vartio tai vaeltajaryhmä kutsuu jonkun iäkkäämmän partiolaisen kertomaan partiosta omana aikanaan. Tällaisia henkilöitä voivat olla vanhat lippukuntalaiset tai jotkut partiossa olleet sukulaiset. Partiossa on voinut tapahtua suuria muutoksia jo vuosikymmenessä.
- Tutustutaan lippukunnan historiaan vanhojen lippukuntalehtien, toimintakertomusten, hallituksen pöytäkirjojen tai valokuvien perusteella. Laaditaan niiden perusteella esitelmiä jostain aiheesta, kuten lippukunnan suorittaminen/kisaaminen/varusteet 1980-luvulla.

Lähteet

- PartioWiki
- Partiolaisen kirja, B-P 1907
- www.scout.org / timeline

I-8. Tutustun partioliikkeen kansainvälisyyteen.

Suorituksen tavoitteena on ymmärtää, että partio on ympäri maailmaa levinnyt liike, jota yhdistävät lupaus, tunnus ja yhteiset tavoitteet. Tutustuttuaan partion kansainvälisyyteen suorittaja pyrkii ajattelemaan, että partion periaatteet ovat samat jokaisessa maailman kolkassa. Kansainvälisyys on asennekasvatusta, tietoa, yhteistyötä ja omia kokemuksia.

Partioliikkeen kehitys alkoi 1907. B-P:n tarkoituksena ei alun perin ollut luoda kansainvälistä järjestöä, vaan kasvattaa Brittiläisen imperiumin nuoria poikia vastuunalaisiin tehtävään. Partioliike levisi kuitenkin ympäri maailmaa jo ensimmäisten toimintavuosien aikana. Kaikkialla maailmassa partiolaisilla on samat päämäärät. Tämä näkyy siinä, että partiolupaus, -tunnus, ja -laki/ihanteet ovat samansisältöiset. Yhteinen vahva aatteellinen pohja luo hyvän pohjan kansainväliselle toiminnalle.

I-maailmansodan karujen kokemusten jälkeen kansainvälinen yhteisymmärryksen arvo ymmärrettiin ja ensimmäinen Jamboree pidettiin Englannissa vuonna 1920. Jamboree-leirien tarkoituksena oli rakentaa kansainvälistä yhteisymmärrystä. Jo ensimmäisestä leiristä Jamboree-

leirit ovat olleet yksi tärkeimmistä kansainvälisyyskasvatuksen muodoista. Näitä leirejä järjestetään joka neljäs vuosi. Muita säännöllisesti järjestettäviä kansainvälisiä tapahtumia ovat esimerkiksi Euroopan Jamboree eli Eurojamboree, JOTA ja JOTI.

Partiopojilla ja -tytöillä on omat maailmanliittonsa: WOSM (World organisation of Scout Movement eli Partioliikkeen maailman järjestö) ja WAGGGS (World Association of Girl Guides and Girl Scouts eli Partiotyttöjen maailmanliitto). Nämä liitot toimivat korkeimpina päättävinä eliminä kansainvälisissä asioissa. Liitot ovat erillään toisistaan perinteen takia, sekä sen takia, että monissa maissa pojilla ja tytöillä on omat kattojärjestönsä. Näissä maissa tytöt ja pojat saattavat toimia partiossa täysin erillään. WAGGGS:iin voivat kuulua vain partiotytöt ja WOSM:iin sekä pojat että tytöt.

Suoritusvinkkejä:

- Tutustukaa ulkomaalaisiin partiolaisiin esimerkiksi kirjeenvaihdon, facebookin tai nettikeskustelun avulla.
- Kansainväliselle Jamboree-leirille osallistumalla oppii näkemään partioliikkeen kansainvälisyyden.
- Vierailu ulkomaisella leirillä tai retkellä voi yhdistää lippukunnan ulkomaanmatkaan ja yhteyttä voi pitää siellä tavattujen ystävien kanssa matkan jälkeenkin. Vierailkaa myös partiokaupoissa, toimistoissa tai Gilwellparkissa. Gilwellpark on partiolaisten koulutuskeskus ja pyhiinvaelluspaikka Lontoon lähellä. Siellä on järjestetty mm ensimmäiset partiojohtaja jatkokurssit.
- Ulkomaalaisia partiolaisia voi myös kutsua esimerkiksi lippukunnan omalle kesäleirille.
- Järeäläiset ovat perinteisesti osallistuneet aktiivisesti Explorer Belt - vaelluksille ulkomailla. Järeä tukee jäsen lippukuntiensa jäsenten kansainvälistä partiotoimintaa.
- Tutustumalla eri maiden nettisivuihin ja vertaamalla niitä oman lpk:n tai SP:n sivuihin voi oppia uutta.

I-9. Osallistun lippukuntani vuosikokoukseen.

Suorituksen tavoitteena on opastaa, kuinka kokouksessa käyttäydytään ja mitä siellä käsitellään. Vuosikokous on rekisteröidyn yhdistyksen korkein päättävä elin, jonka päätöksiä hallitus lippukunnanjohtajan johdolla panee toimeen kokousten välillä.

Yhdistyslain mukaan yhdistyksellä pitää vähintään yksi sääntömääräinen kokous vuodessa. Se pidetään yleensä keväällä. Tällä tavoin toimii esimerkiksi Järvi-Espoon Eräpartiolaiset ry. Jotkut lippukunnat pitävät vuodessa kaksi kokousta.

	Kaksi kokousta vuodessa	Yksi kokous vuodessa
kevät 2008	Toimintakertomus 07 Tilinpäätös 07	Toimintakertomus 07 Tilinpäätös 07 Toimintasuunnitelma 08 Talousarvio 08
Syksy 2008	Toimintasuunnitelma 09 Talousarvio 09	

Hallitus kutsuu kokouksen koolle. Lippukunnan säännöt määrittää kuinka kauan ennen kokousta kutsun pitää olla jaossa ja miten kutsu julkaistaan. Useimmiten kutsu pitää olla esillä kolon ilmoitustaululla kaksi viikkoa ennen kokousta. Kutsussa täytyy ilmoittaa missä ja milloin kokous pidetään. Lippukunnan säännöissä määritellään myös asiat, mitä kokouksessa tulee käydä läpi. Hyvän tavan mukaista on julkaista myös esityslista kokouskutsun yhteydessä.

Kaikilla lippukunnan jäsenillä on vuosikokouksissa läsnäolo-oikeus. Puhe- ja äänioikeus on vain lippukunnan varsinaisilla jäsenillä, joita ovat tyypillisesti kaikki 15 vuotta täyttäneet hallituksen lippukuntaan hyväksymät jäsenet.

Sihteeri kirjoittaa kokouksesta virallisen pöytäkirjan, johon tulee puheenjohtajan, sihteerin ja pöytäkirjan tarkastajien nimikirjoitukset. Vähintään näiden henkilöiden tulee olla lippukunnan varsinaisia jäseniä.

Kokouskäytännöt

- Puheenvuorot jakaa puheenjohtaja, puheenvuoroa pyydetään kättä nostamalla.
- Lyhyen juuri käsiteltävään asiaan liittyvän puheenvuoron voi pyytä nostamalla kätensä ja pyytämällä repliikkiä.
- Kokouksen kulkuun liittyvää työjärjestyspuheenvuoroa voi pyytää esimerkiksi, jos on sitä mieltä, että toimintakertomus pitäisi käsitellä osissa, tai jos haluaa ikkunan suljettavan, kun sieltä vetää.
- Ei turhaa hälinää.
- Vuosikokoukseen on tyylikästä pukeutua partioasuun.

Malliesityslista

Lippukunnan säännöt määräävät mitä kunkin lippukunnan kokouksessa hyväksytään ja päätetään.

Vuosikokous

1) Kokouksen avaus
2) Kokouksen järjestäytyminen
    a) Kokoukselle valitaan puheenjohtaja, sihteeri, ääntenlaskijat (2 kpl) ja pöytäkirjantarkastajat (2 kpl).
3) Kokouksen laillisuus ja päätösvaltaisuus
    a) Onko kokouksen koollekutsuminen hoidettu sääntöjen mukaisella tavalla ja ajoissa?
    b) Todetaan kokouksen laillisuus ja päätösvaltaisuus.
4) Kokouksen työjärjestys
    a) Useimmiten hyväksytään kokouskutsussa ollut esityslista kokouksen työjärjestykseksi
    b) Tässä kohtaa voidaan myös nostaa esityslistalle muita asioita. Olisi kuitenkin parempi, että kokouksen koollekutsuja olisi valmistellut asiat etukäteen.
5) Toimintakertomuksen ja Tilinpäätöksen hyväksyminen
    a) Kokous joko hyväksyy hallituksen esittämän toimintakertomuksen tai lähettää takaisin valmisteltavaksi. Toimintakertomus voidaan hyväksyä myös muutoksineen.
    b) Yleensä taloudenhoitaja esittelee tilinpäätöksen. Hyväksytään tilinpäätös.
6) Vastuuvapauden myöntäminen hallitukselle
    a) Hallitus on vastuussa lippukunnan toiminnasta. Kokouksessa on nyt hyväksytty toimintakertomus ja tilinpäätös edelliseltä vuodelta. Nyt luetaan toiminnantarkastajien lausunto siitä että kaikki tapahtunut on hyväksyttävää. Myönnetään vastuuvapaus hallitukselle, eli hyväksytään kaikki mitä lippukunnassa on tehty edellisenä vuotena.

7) Toimintasuunnitelman ja talousarvion hyväksyminen
    a) Kokous joko hyväksyy tai lähettää takaisin hallitukselle.
8) Lippukunnanjohtajan, Lippukunnanjohtajanapulaisen ja hallituksen vaali
    a) Lippukunnan säännöistä riippuu mitä kaikkea valitaan vuosikokouksessa. Hallituksen jäsenmäärän määrää myös säännöt.
9) Toiminnantarkastajien valinta
    a) Toiminnantarkastajia on lippukunnalla kaksi, ja heillä varahenkilöt. Toiminnantarkastajat tarkastavat lippukunnan tilit toimintavuoden lopuksi. He eivät voi kuulua hallitukseen. He käyvät tilit läpi ja tarkastavat, että kaikki rahaliikenne on asiallista ja hyväksyttyä.
10) Edustajien valinta piirin kokouksiin
    a) Valitaan edustajat piirin, aluejärjestön ja lippukuntaryhmittymän kokouksiin.
    b) Valitaan myös kaksi ehdokasta Järeän hallitukseen eli korkeimpaan neuvostoon.
11) Muut mahdolliset asiat
    a) Tässä kohdin voidaan muistaa ansioituneita tai hoitaa tiedotuksia.
12) Kokouksen päättäminen

I-10. Osallistun alueen tai EPT:n vaeltajatapahtumaan.

Vaeltajatapahtumiin osallistuminen on hyvä tapa tutustua muiden lippukuntien vaeltajiin. Muiden lippukuntien vaeltajia tuntemalla saa uusia ideoita sekä laajuutta omaan partiotoimintaan. Vaeltajalla tarkoitetaan tässä uusien ikäkausien samoajia ja vaeltajia.

Suomen Partiolaiset jakaa kaikki Suomen lippukunnat piireihin. Piirit on puolestaan jaettu pienempiin alueisiin, joihin kuuluu muutama lippukunta.

Espoon ja Kauniaisten lippukunnat on siis jaettu alueisiin: Järeä-Grani (Järvi-Espoon Eräpartiolaisten toiminta-alueella toimivat + Kauniaisten lippukunnat), Lommo (Suur-Matinkylä), Vespa (Vanha-Espoo eli Leppävaara ja Pohjois-Espoo), Elli (Espoonlahti) ja Tapiiri (Tapiola). Kaikki Järeän lippukunnat kuuluvat Järeä-Grani -alueeseen yhdessä Oravanmarjojen, Toimen Poikien, Scoutkåren Tre Björkarin ja Grankulla Scoutkåren kanssa.

Järeä-Grani ja EPT järjestävät erilaisia vaeltajatapahtumia, jotka voivat kestää yhden illan, päivän, viikonlopun tai kauemmin. Järeä-Granin vaeltajatapaamisissa on esimerkiksi pohdittu aatekysymyksiä kynttiläpolulla, pelattu ultimatea, tehty hiekkalinnoja, kisattu mini-pt-kisassa, pelattu lautapelejä, nautittu teetä ja sympatiaa, kuljettu soihtukulkueessa sekä vietetty iltanuotiota. Järeän järjestämiä vaeltajatapahtumia ovat ainakin äärimmäisen legendaariset Club Järeä -gaalaretket, joita on järjestetty seuraavasti 1995, 2000, 2004, 2007 ja 2011.

EPT:n vaeltajatapahtumia ovat esimerkiksi sähly- ja lentisturnaukset, sekä maastojuoksukilpailu. EPT:ssä toimii myös VIMMA ja POTKA ryhmät jotka järjestävät erilaisia iltamia, vaelluksia ja retkiä. Vimma toiminta on tarkoitettu 15-22 -vuotiaille ja Potka toiminta yli 22-vuotiaille.

Tapahtumista saa tietoa omasta lippukunnasta, EPT:n www-sivuilta ja EPT-tiedottaa lehdestä.

I-11. Osallistun lippukuntani tapahtuman järjestämiseen. Kannan vastuun sovitusta tehtävästä.

Suorituksen tarkoituksena on tutustua tapahtumien järjestämiseen, toimikuntatyöskentelyyn ja vastuun kantamiseen. Suorittamisesta vastuu on tapahtuman pääjärjestäjällä, jonka on panostettava suorittajan tukemiseen ja oppimisen tukemiseen.

Ohjeita suorittajalle

1. Anna vain sellaisia lupauksia, jotka pystyt pitämään. Selvitä tarkasti, mihin sitoudut ennen kuin lupaat mitään. Päävastuullista kohtaan ei ole reilua ”antaa ymmärtää, jollei ymmärrä antaa”.
2. Tunnusta reilusti ja ajoissa, jos olet ottanut liikaa vastuuta, äläkä vain jätä asiaa oman onnensa nojaan.
3. Yhdessä sovitusta pidetään kiinni.
4. Sovi päävastuullisen kanssa. Älä luota huhupuheisiin.
5. Kun sitoudut projektiin, ole aktiivinen. Älä jätä asioita viimetinkaan, vaan pidä kiinni yhdessä sovitusta aikataulusta.

Ohjeita tapahtumanjohtajalle (joka ohjaa suorittajaa)

1. Määrittele täsmällisesti ”alaisillesi” projektin tavoitteet, valmisteluaikataulu ja reunaehdot. Reunaehtoina voi olla budjetti, tapahtuman tiukka aikataulu tai erityiset tavoitteet.
2. Sovi täsmällisesti työnjaosta toimikuntasi kesken. Voit käyttää tässä apuna esimerkiksi pestilomaketta.
3. Sovi myös välitavoitteet aikataululle. Osittele projekti seurattavan kokoisiin osiin, jotka on helpompi hahmottaa ja pystyt itse ohjaamaan töiden etenemistä. Tekstin liitteenä on esimerkki jana-aikataulusta lippukuntaretken suunnitteluun. Siinä pystysarakkeet kuvaavat viikkoja ja kuukausia, vaakarivit erilaisia osatehtäviä. Janalla on merkitty tehtävän suoritusajankohta. Pidä kiinni välitavoitteista ja seuraa myös janojen aloituksia. Voit ottaa jokaisessa kohtaamisessa aikataulusi esille ja piirtää siihen seurantaviivan pystyyn kuvaamaan sen hetkistä tilannetta verrattuna vallitsevaan ajankohtaan.
4. Riippuen suorittajien aktiivisuudesta, voit ositella janoja vielä pienempiin osiin. Esimerkiksi muonituksen suunnittelun voit jakaa peräkkäisiin aikataulutehtäviin seuraavasti: 1. vko ruokalista, 2. viikko luettelo tarvittavista ruoka-aineista ja reseptit, 3. viikko tarvittavat ruoka-aineiden määrät ja 4. viikko muonien kustannukset.
5. Suorittajalle tulee antaa palautetta omien tehtäviensä hoitamisesta. Käytä vaihtelevia palautteenantomenetelmiä. Muista myös positiivinen palaute. Yritä löytää asioista sekä hyviä, että kehitettäviä puolia. Muista kiittää (tai huomioida muuten) kun asiat korjaantuvat. Anna palaute heti, kun siihen on aihetta (tai heti kun olet kahden). Älä väännä väkisin positiivisia asioita, palautteen saaja kuulee kyllä, jos et ole tosissaan.

Suoritusvinkit

- Suunniteltu ohjelmanumero lippukunnan tapahtumassa, kuten yksi ohjelma(piste) lippukuntaleirillä, rasti kisoissa tai suuremman retken muonitus.
- Koko (klimppi)vartio voi osallistua saman tapahtuman järjestelyihin. Esimerkiksi lpk-retken ohjelman eri osa-alueet eri jäsenille.

Lippukuntaretken suunnitteluaikataulu																																		
	syys				loka				marras				joulu				tammi				helmi				maalis				huhti							
Tiedotus																														R				
ennakkomainos									x	x	x																			R				
mainosjuliste															x	x	x													R				
retkilappu															x	x	x													R				
retkikirje																		x	x	x										R				
juttu lehteen																														R	x			
																														R				
Yleisjärjestelyt																														R				
kämpän varaus	x	x	x	x	x	x																								R				
rekrytointi	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x																			R				
budjetointi						x	x	x	x																					R	x			
																														R				
Huolto																														R				
bussien varaus																					x	x	x							R				
varustus																								x	x			x	x	R				
palautus, huolto																														R	x			
																														R				
Ohjelma																														R				
suunnittelu																	x	x	x	x	x	x	x	x						R				
rekry																			x	x	x	x								R				
hankinnat, valm																								x	x	x	x			R				
																														R				
Muonitus																														R				
suunnittelu																						x	x	x	x					R				
hankinnat																										x	x	x		R				

I-12. Vierailen piirin tai SP:n toimistolla. Tutustun EPT:n, PäPan ja SP:n www-sivujen tarjontaan.

Suorituksen tarkoituksena on tuoda esille erilaiset partio-organisaatiot konkreettisesti sekä tutustua eri toimistojen palveluihin vierailemalla niissä.

EPT:n, piirin (PäPa) ja SP:n toimistot sijaitsevat Helsingin Töölössä osoitteessa Töölönkatu 55.

Toimistolta saa tietoa tapahtumista sekä erilaisia julkaisuja mm. uusiin ideoihin, turvallisuuteen ja tapahtumien järjestämiseen liittyen. Toimistolla on myös mahdollisuus ennalta sovittaessa kopiointiin ja postitukseen sekä tavaroiden lainaamiseen (ea-kamat, vhf-puhelimet, megafoni…)

Toimistolla on tilat luottamushenkilöitä varten. Niissä on tietokoneita, kopiokone ja useita kokoustiloja, joita voi varata partiokokousten pitämiseen. Toimiston ylemmissä kerroksissa on tilat työntekijöille, jotka ovat auki pääosin virka-aikaan.

Tietoa EPT:stä, PäPasta ja SP:stä, niiden tapahtumista ja toimistojen aukioloajoista saa helposti myös niiden www-sivuilta.

www.ept.fi
www.papa.partio.fi
www.partio.fi

Suoritusvinkit

- Toimistolla pidettävän kurssin yhteydessä on hyvä tilaisuus tutustua luottamushenkilöille eli luottiksille tarkoitettuihin tiloihin. Työntekijöihin tutustuminen täytyy suorittaa virka-aikaan.
- Suorituksen järjestäjä voi keksiä kysymyksiä www-sivuilta löytyviin tietoihin liittyen ja suorittajien tulee löytää vastaukset kysymyksiin.

I-13. Osallistun palvelutempaukseen tai kehitysyhteistyötapahtumaan.

Suorituksen tarkoituksena on muistuttaa partiolaisen palveluihanteesta, joka on osa jokapäiväistä elämää. Palvelu on yksi partiotoiminnan osa-alue. B-P uskoi palvelun kasvattavan epäitsekkyyteen ja yhteisen hyvän tavoitteluun.

Palvelutempauksella voi auttaa esimerkiksi nälkäänäkeviä, opinhaluisia tai siivoamalla saastunutta elinympäristöä. Se voi olla osa suurempaa projektia tai yksittäinen lyhytkestoinen tempaus.

Kehitysyhteistyöllä tarkoitetaan suurempaa projektia, jossa paneudutaan ongelman syihin ja pidemmällä aikavälillä pyritään parantamaan asia. Partion kohdalla kehitysyhteistyötä voidaan harjoittaa tukemalla esimerkiksi kolmannessa maailmassa olevaa lippukuntaa tai osallistumalla partiopiirin hankkeeseen.

Suoritusvinkit

- Osallistutaan esimerkiksi nälkä- tai janopäivä keräyksen järjestämiseen.
- Osallistutaan esimerkiksi karjalan lelu- tai koulutarvikepakettien keräämiseen. Siinä ryhmä pääsee tekemään muutakin kuin ruinaamaan rahaa hyvään tarkoitukseen.
- Kiinnittäkää huomiota hyvien töiden tekemiseen päivittäin.
- Siivotaan jokin alue kolon lähistöltä.
- Vanhempi vaeltajaryhmä voi käydä luovuttamassa verta.

I Palvelu ja aate

I-14. Keskustelen partiojohtajan kanssa partioihanteista tai partiolaista.

Suorituksen tarkoituksena on oppia ymmärtämään hieman lisää partioaatteesta. Ymmärryksen kehittyminen etenee seuraavasti:

1. III luokan suorituksessa 10. Tutustutaan partioihanteisiin tai -lakiin.
2. II luokan suorituksessa 10. Ymmärretään ihanteiden tai -lain kohtien sisältö.
3. I luokassa tässä suorituksessa keskustellaan kokonaisuudesta ja kehitetään ymmärrystä sen suhteen.
4. Partiojohtajakurssilla jatketaan ymmärryksen kehittämistä ja pyritään ymmärtämään miten aate näkyy käytännön toiminnassa.
5. Pj-kurssin jälkeen harjoitellaan aatteen soveltamista lopputyön ja käytännön partioaatteen muodossa.
6. Kolmiapila Gilwell -kurssilla eli Kogilla eli Pj-jatkokurssilla ymmärretään aatteen näkökohdat ja jopa kyseenalaistetaan niitä.

Edellä kuvatun oppimisprosessin perusteella tämä suoritus toimii suorittajille kohdan 3. välineenä ja suorituksen vetäjälle kohdan 5. välineenä. Suoritus on siis oppimistapahtuma myös kouluttajalle. Perusteet keskustelulle on esitetty jo mainituissa III ja II luokan suorituksissa. Tämän suorituksen onnistuminen vaatii näiden kohtien tuntemusta suorittajilta ja hyvää tuntemusta kouluttajalta. Ne tulee tarvittaessa kerrata ennen tätä suoritusta. Suorituksessa voi hyödyntää myös I luokan suorituksen 15. Ymmärrän partion ja uskonnon välisen suhteen -materiaaleja ja tietysti muussa partiokirjallisuudessa esitettyjä ajatuksia. Keskustelu on ja saa olla keskustelijoiden ja myös puheenjohtajana toimivan pj:n näköinen. Tähän suoritukseen ei ole yhtä oikeaa tapaa. Siksi tässä tekstissä on lähdetty liikkeelle tavoitteista, joiden perusteella pj voi muotoilla oman persoonansa ja taustansa mukaisen keskustelun. Seuraavassa on esitetty esimerkin omaisia kysymyksiä ja niihin erään partiojohtajan kirjoittamia vastauksia ja ajatuksia keskustelun pohjaksi.

Miksi tarvitaan partioihanteita tai -partiolakia?
Partioaate on monimutkainen asia. Sen ymmärtäminen on pitkä prosessi, joka täytyy aloittaa jostain. Partioihanteet ja -laki ovat yksinkertaistus partioaatteesta. Ne on muotoiltu niin yksinkertaiseen muotoon, että vartiolainen voi ne oppia ja ymmärtää.

Mitä eroa on ihanteilla ja -lailla?
Historiallisista syistä johtuva saman aatteen kirjoitus eri asuun. Tarkemmalla tarkastelulla huomataan, että lain kohdat on kirjoitettu käsky muotoon ja ne ovat konkreettisempia ohjeita. Ihanteet puolestaan ovat suurempia tavoiteltavia asioita. Mielestäni laki sopii paremmin esimerkiksi vartion järjestyssäännöiksi jos vertaa esimerkiksi koulun järjestyssääntöihin. Ihanteet taas ovat suorastaan hengellisiin mittoihin yltäviä tavoitteita elämälle. Ne sopivat hyvin pj-ikäisen partiolaisen elämänarvoiksi.

Mikä on tärkein ja mikä turhin ihanne tai lain kohta?
Tähän kirjaan vain ajatuksia, en mielipidettäni. Voidaanko löytää päällekkäisyyksiä? Onko joku asia sanottu kahteen kertaan? Turhimpia ihanteita tai lain kohtia rankatessa voidaan keskustelemalla poistaa 1–3 kohtaa yksi kerrallaan. Ideana saada edelleen riittävä kuvaus partioaatteesta. Tässä kohden pitää pj:n pitää homma hallinnassa, ettei varsinkaan se rääväsuinen poikavartio sorru poistamaan luonnon suojelun puiden halailuna ja ystävyyden rakentamista somalien halailuna. Aatetta voidaan myös hämmentää keksimällä kaksi kohtaa lisää ihanteiden tai lain kohtien luetteloon, ja sitten poistamalla kaksi.

Kasvatustavoitteet

Tässä kappaleessa esitetään kolme eri näkökulmaa tai sanamuotoa partion kasvatustavoitteille. Niitä voi käyttää keskustelussa taustamateriaalina. Niitä voidaan vertailla keskenään tai vertailla niitä ihanteisiin tai lakiin.

B-P esittää Partiopojan kirjassa neljä asiaa, joita partiotoiminta kehittää:
1. Luonnetta
2. Terveyttä
3. Kätevyyttä
4. Kansalaiskuntoa opettamalla avuliaisuutta

Näiden perusteella B-P jakaa koulutuksen myös neljään osaan seuraavasti.
1. Yksilön luonteen kehittäminen partiomerkkejä suorittamalla kekseliääksi, tekemään havaintoja, luottamaan itseensä.
2. Kätevyyden ja harrastuksien kehittäminen taitomerkeillä, jotka saattavat auttaa poikaa tulevan elämänuran valinnassa.
3. Terveydestä huolehtiminen innostamalla poikaa suorittamaan paljon ruumiinharjoituksia ja pitämään huolta kunnostaan.
4. Yhteiskunnan palveleminen palosuojelu-, ambulanssi-, lähetti-, hengenpelastus- ja muissa yhteistä hyvää tarkoittavissa tehtävissä, joita partiolaiset suorittavat.

Suomen Partiolaiset ry:n peruskirja vuodelta 1974 määrittää, että partio kasvatuksellisesti edistää:
- Myönteistä asennetta uskontoon.
- Uskollisuutta omaa maata kohtaan.
- Kansainvälistä yhteisymmärrystä.
- Palvelemista.
- Toisen vakaumuksen kunnioittamista.
- Vastuuta itsestä ja elinympäristöstä.
- Yhteiskunnallista aktiivisuutta.
- Terveitä elämäntapoja.
- Luovuutta.

Näitä kohtia ihanteisiin tai lakiin vertaamalla voidaan aloitella keskustelua aatteesta ja partion kasvatuksesta yleensä. Keskustelussa voidaan myös arvioida, kuinka hyvin nämä tavoitteet toteutuvat lippukunnan tai vartion toiminnassa.

Suomen Partiolaiset ry:n kasvatustavoitteet 2006 esittävät samat asiat 23 ranskalaisella viivalla, jotka on kiteytetty seuraavaan lauseeseen: ”Partiokasvatuksen tavoitteena on, että yksilö toimii aktiivisesti ja vastuuntuntoisesti suhteessa omaan itseensä, toisiin ihmisiin, yhteiskuntaan ja ympäristöön. Partiossa oppii taitoja, tietoja, asenteita ja arvoja, jotka auttavat elämään kokonaista ja täysipainoista elämää.

Muita suoritusvinkkejä

- Miettikää, kuka lippukuntalainen tai yhteinen tuttava noudattaa tiettyä ihannetta tai lain kohtaa erityisen hyvin. Miten tämä ilmenee milloinkin? Muistelkaa esimerkkejä. Käyttäkää kutakin henkilöä vain kerran.
- Verratkaa partiota muihin harrastuksiin aatemielessä. Keskustelun pohjana voi olla pioneeriliiton, rippikoulun tai urheiluseuran säännöt.
- Kommentoikaa seuraavia lausahduksia:
    - B-P: Tartu poikaan ja tee hänestä mies.

- Partio on iloinen leikki, jolla on tarkoitus.
- Partioliike on maallistunut, eikä uskonnolla tai millään niin sanotulla partioaatteella ole enää siellä sijaa.
- SP:n kasvatustavoitteet 2006. Lainaus yllä.
- SP:n peruskirja 1974. Lainaus yllä.
- Partio ei ole harrastus, se on elämäntapa.
- Kerran partiolainen, aina partiolainen.

Lähteet:

- Partiopojan kirja, B-P 1908
- Partiojohtajan käsikirja, Suomen Partiolaiset ry 1999
- Vartionjohtajan käsikirja, Suomen Partiolaiset ry 1997
- Ohjelmauudistus 2010, Kasvatustavoitteet, Suomen Partiolaiset ry 2006

I- 10. Aatteeseen liittyvä teoria saa pään pyörälle, mutta pääasia on se miten toimii.

I-15. Ymmärrän partion ja uskonnon välisen suhteen.

Suorituksen tarkoituksena on ymmärtää partioliikkeen, oman lippukunnan ja oman vartion suhde uskontoon ja seurakuntaan.

Määritellessään tavoitteita partiotoiminnalle liikkeen perustaja Lordi Robert Baden-Powell ei maininnut uskonnollista kasvatusta erityisenä tavoitteena. Liike oli aluksi tarkoitettu valkoihoisille englantilaisille keski- ja hyvätuloisten perheiden pojille. Heidän joukossaan uskontoa ei tarvinnut erikseen kasvattaa, vaan usko saatiin jo äidinmaidossa. Ensimmäisen maailman sodan jälkeen partio alkoi korostaa kansainvälisyyttä ja toisen maailmansodan jälkeen kaikinpuolista tasa-arvoa. Samaan aikaan maallistumisen kanssa länsimaissa tuli partioliikkeelle tarve korostaa uskonnollisia arvoja.

Suomessa partio jakautui alkuvuosinaan useaan keskusjärjestöön. Tässä taistelussa voittajaksi selvisi nykyinen Suomen Partiolaiset. Muista keskusjärjestöistä on jäljellä vain Suomen Vapaa Partioryhmä eli SVPR. Toimen Pojat kuuluu SVPR:n, jonka lippukunnat eivät ole sitoutuneet mihinkään uskontoon. 1960- ja 1970-luvuilla partiotoiminta jakaantui myös sisältönsä puolesta eräpainotteiseen ruskeaan ohjelmaan ja seurakunnan kerhotoiminnaksi syytettyyn siniseen ohjelmaan. Järeä kantaa ohjelmansa puolesta ruskean eräpartiotoiminnan perinnettä osaltaan. Se painottuu leikkimisen ja keskustelun sijasta toimintaan ja tekemiseen.

Suomen Partiolaisten peruskirja vuodelta 1974 määrittää asioita, joita partiointi edistää. Ensimmäisenä listassa on myönteinen asenne uskontoon. Tämä kertoo, että sitä halutaan painottaa. Järeän lippukunnissa toimitaan tämän ohjeen mukaan. Suomen Partiolaisten kasvatustavoitteissa vuodelta 2006 määritellään kaksi uskon asioihin liittyvää kohtaa: Oman jumalasuhteen etsiminen ja oman maailmankatsomuksen muodostaminen.

Suomessa luterilainen ja ortodoksinen kirkko ovat vahvoja valtionkirkkoja. Meillä uskonnosta ei ole muodostunut useiden muiden maiden tapaan ongelmaa. Monissa maissa partioliike onkin irtisanoutunut uskontokunnista ja ryhtynyt kasvattamaan yleisesti hyvää maailmankatsomusta. Suomessa partioliike voi kuitenkin nojata avoimesti valtionkirkkojen arvopohjaan. Tästä poikkeuksen muodostavat SVPR ja eri uskonnollisten liikkeiden omat lippukunnat, kuten versolippukunnat. Muualla maailmassa on käytössä partiolaki ohjeistuksena partiolaisen käyttäytymisestä. Ainoastaan Suomessa on käytössä 1970-luvulla jäsentyneet Partioihanteet, jotka asettavat toiminnalle suurempia tavoitteita. Riippumatta siitä, onko lippukunnassa käytössä partiolaki vai -ihanteet, jälkimmäiset kuvaavat hyvin partion kristillistä arvopohjaa. Toisaalta ne ovat myös melko yleismaallisia hyveitä uskontokunnasta riippumatta. Seuraavassa on verrattu vanhan ohjelman mukaisia partioihanteita Uuden testamentin Vuorisaarnan (Matt. 5-7) otteisiin.

Auttaa ja palvella	(Matt. 5:42) Anna sille, joka sinulta pyytää, äläkä käännä selkääsi sille, joka haluaa lainata sinulta. (Matt. 7:12-13) Kaikki, minkä tahdotte ihmisten tekevän teille, tehkää te heille. Tässä on laki ja profeetat. Menkää sisään ahtaasta portista. Monet menevät avarasta portista ja leveää tietä, mutta se vie kadotukseen.
Etsiä elämän totuutta	(Matt 6:24) Kukaan ei voi palvella kahta herraa. Jos hän toista rakastaa, hän vihaa toista; jos hän toista pitää arvossa, hän halveksii toista. Te ette voi palvella sekä Jumalaa että mammonaa. (Matt 7:7-8) Pyytäkää, niin teille annetaan. Etsikää, niin te löydätte. Kolkuttakaa, niin teille avataan. Sillä jokainen pyytävä saa ja jokainen etsijä löytää, ja jokaiselle, joka kolkuttaa, avataan.

Kehittää itseään ihmisenä	(Matt 5:15-16) Eikä lamppua, kun se sytytetään, panna vakan alle, vaan lampunjalkaan. Siitä sen valo loistaa kaikille huoneessa oleville. Näin loistakoon teidänkin valonne ihmisille, jotta he näkisivät teidän hyvät tekonne ja ylistäisivät Isäänne, joka on taivaissa. (Matt 5:47-48) Jos te tervehditte vain ystäviänne, mitä erinomaista siinä on? Eivätkö pakanatkin tee niin? Olkaa siis täydellisiä, niin kuin teidän taivaallinen Isänne on täydellinen.
Kunnioittaa toista ihmistä	(Matt. 7:12) Kaikki, minkä tahdotte ihmisten tekevän teille, tehkää te heille. Tässä on laki ja profeetat. (Matt. 5:43-45) Teille on opetettu: ”Rakasta lähimmäistäsi ja vihaa vihamiestäsi.” Mutta minä sanon teille: rakastakaa vihamiehiänne ja rukoilkaa vainoojienne puolesta, jotta olisitte taivaallisen Isänne lapsia. Hän antaa aurinkonsa nousta niin hyville kuin pahoille ja lähettää sateen niin hurskaille kuin jumalattomille.
Olla uskollinen ja luotettava	(Matt 5:21-22) Teille on opetettu tämä isille annettu käsky: ”Älä tapa.” Se, joka tappaa, on ansainnut oikeuden tuomion. Mutta minä sanon teille: jokainen, joka on vihoissaan veljelleen, on ansainnut oikeuden tuomion. Samoin jokainen, joka sanoo veljelleen: ”Senkin hölmö” on ansainnut Suuren neuvoston tuomion, ja se, joka sanoo ”Sinä hullu”, on ansainnut helvetin tulen. (Matt 5:33-35, 37) Vielä teille on opetettu nämä isille annetut käskyt: ”Älä tee väärää valaa” ja ”Pidä, mitä olet Herralle valalla vannonut”. Mutta minä sanon teille: Älkää vannoko lainkaan. Kun myönnätte sanokaa vain: ”Kyllä”, kun kiellätte, sanokaa: ”Ei.” Enempi on pahasta.
Rakentaa ystävyyttä yli rajojen	(Matt 5:46) Jos te rakastatte niitä, jotka rakastavat teitä, minkä palkan te siitä ansaitsette? Eivätkö publikaanitkin* tee niin. (Matt 5:7-9) Autuaita ne, jotka toisia armahtavat: heidät armahdetaan. Autuaita puhdassydämiset: he saavat nähdä Jumalan. Autuaita rauhantekijät: he saavat Jumalan lapsen nimen. (Matt 7:1-2) Älkää tuomitko, ettei teitä tuomittaisi. Niin kuin te tuomitsette, niin tullaan teidät tuomitsemaan, ja niin kuin te mittaatte, niin tullaan teidät mittaamaan. *Publikaanit olivat tullien ja verojen kerääjiä, jotka palvelivat vallanpitäjiä omaksi edukseen.
Rakastaa ja suojella luontoa	(Matt 6:19-21) Älkää kootko itsellenne aarteita maan päälle. Täällä tekevät koi ja ruoste tuhojaan ja varkaat murtautuvat sisään ja varastavat. Kootkaa itsellenne aarteita taivaaseen. Siellä ei koi eikä ruoste tee tuhojaan eivätkä varkaat murtaudu sisään ja varasta. Missä on aarteesi, siellä on myös sydämesi.
Tuntea vastuunsa ja velvollisuutensa	(Matt 5:14-16) Te olette maailman valo. Ei kaupunki voi pysyä kätkössä, jos se on ylhäällä vuorella. Eikä lamppua, kun se sytytetään, panna vakan alle, vaan lampunjalkaan. Siitä sen valo loistaa kaikille huoneessa oleville. Näin loistakoon teidänkin valonne ihmisille, jotta he näkisivät teidän hyvä tekonne ja ylistäisivät Isäänne, joka on taivaassa. (Matt 7:9-11) Ei kai kukaan teistä anna pojalleen kiveä, kun hän pyytää leipää? Tai käärmettä, kun hän pyytää kalaa? Jos kerran te

> pahat ihmiset osaatte antaa lapsillenne kaikenlaista hyvää, niin paljon ennemmin teidän taivaallinen Isänne antaa hyvää niille, jotka sitä häneltä pyytävät.

Tärkeimmän linkin käytännön partiotoiminnan ja uskonnon välille muodostaa paikallinen seurakunta. Kaikkien Järeän lippukuntien taustayhteisönä on evankelis-luterilainen seurakunta. Kar-Ka ja KKp kuuluvat Leppävaaran seurakuntaan ja Pitva ja Vipe Espoon Tuomikirkko seurakuntaan. Seurakunnalla on ollut merkittävä rooli Kar-Kan ja Pitvan perustamisessa. Nykyään seurakunta antaa lippukunnille tukea hengellisissä asioissa ja taloudellisesti. Partion uskontokasvatus ei välttämättä ole ajan hengen mukaisesti syvästi tunnustuksellista. Ketään ei pakoteta uskomaan, edes Jumalaan, vaan pyritään luomaan positiivinen ilmapiiri eri-ikäisille kasvaa omassa uskossaan. Myös kirkkoon kuulumattomilla ja muiden uskontokuntien edustajilla on mahdollisuus osallistua toimintaan ja heidät huomioidaan mahdollisuuksien mukaan kasvatuksessa. Seurakunnat antavat Järeän lippukunnille suuren vapauden toteuttaa uskontokasvatusta parhaaksi näkemällään tavalla, koska partion arvopohja jo itsessään kasvattaa kristillisiä arvoja.

Suoritusvinkkejä

- Suorituksen tekstiosassa käsitellään partioliikkeen suhdetta uskontoon. Sen tunteminen antaa perustan oman vartion ja lippukunnan suhteen pohtimiselle.
- Keskustelkaa avoimesti oman vaeltajaryhmän tai partiokaveriporukan kesken partiojohtajan johdolla oman ryhmän tai kunkin henkilön näkemyksestä partion ja uskonnon suhteesta. Keskustelun voi toteuttaa kolon pöydän lisäksi retkinuotiolla, nahkaliljaa kävellessä tai vaikkapa saunan lauteilla.
- Yllä on esitetty partioihanteiden taustat Uuden testamentin mukaan. Etsikää samat asiat Vanhasta testamentista, Koraanista tai vaikkapa jostain kommunistisesta käsikirjasta. Vertailkaa ohjeiden arvolatausta keskenään.

Lähteet

- Partiopojan kirja, B-P 1908
- Partiojohtajan käsikirja, Suomen Partiolaiset ry 1999
- Uusi testamentti, Evankeliumi Matteuksen mukaan, Suomen evankelis-luterilainen kirkko 1992
- Partiolaisen kirja Olli Aulio 1989

I- 11. Kelon leirikirkko.

I-16. Rakennan ystävyyttä yli rajojen.

Tämän suorituksen tarkoituksena on poistaa ennakkoluuloja niitä ihmisiä kohtaan, joilla on erilaiset lähtökohdat kuin suorittajilla itsellään. Tämä suoritus on osa partion suvaitsevaisuuskasvatusta ja vaatii suorituttajalta kypsää otetta aiheeseen ja hieman vaivannäköä, sillä koko suoritusta ei voi välttämättä toteuttaa yhdessä kokouksessa.

Suorituksen voi toteuttaa monella eri tavalla ja sen voi yhdistää esimerkiksi suoritukseen ”Tutustun partioliikkeen kansainvälisyyteen”. Kansainvälisyysnäkökulma ei ole kuitenkaan ainoa vaihtoehto vaan suorituksessa voitte rakentaa ystävyyttä myös muiden rajojen yli.

Suoritusvinkit

- Ihmisten välillä on valtioiden rajojen lisäksi myös muita, sosiaalisia rajoja. Listatkaa vartion kanssa, mitä tällaisia rajoja on olemassa (esim. uskonto, ikä, vammaisuus, seksuaalisuus jne.). Pohtikaa, miten näihin rajoihin suhtaudutaan partiossa. Mitä ystävyys erilaisen ihmisen kanssa antaa eri osapuolille? Valitkaa yksi tällainen raja ja pyrkikää ylittämään se. Esimerkiksi jos rajana on ikä, menkää vanhainkotiin muutamaksi tunniksi tutustumaan vanhuksiin, ei pelkästään auttamaan heitä.
- Pohtikaa, mitä rajoja oman vartion sisällä. Miten saman vartion jäsenten lähtökohdat voivat erota toisistaan? (Huom! Tämä vaatii suorituttajalta erityistä varovaisuutta ja hienotunteisuutta.)
- Miten rajat vaikuttavat partiossa?
- Pitäkää yhteiskokous sisuvartion kanssa. Pohtikaa ennen kokousta, mitä ennakkoluuloja tai käsityksiä vartiollanne on sisutoiminnasta tai vammaisista yleensä. Yhteiskokouksen jälkeen miettikää, muuttuivatko käsitykset.
- Yhdistäkää suoritus partion kansainvälisyyteen tutustumiseen. Tässä suoritustavassa oleellista on oikea kontakti ulkomaalaiseen ihmiseen: esimerkiksi vartion tai lippukunnan ulkomaanmatka ei automaattisesti tarkoita ystävyyden rakentamista, jos koko ajan ollaan vain oman vartion kanssa. Voittekin mennä ulkomaille tutustumaan partioleireille tai kutsua ulkomaalaisia vieraita omalle leirille tai retkellenne. Helpompi ja halvempi tapa on ryhtyä kirjeenvaihtoon ulkomaalaisen partiolaisen tai vartion kanssa.

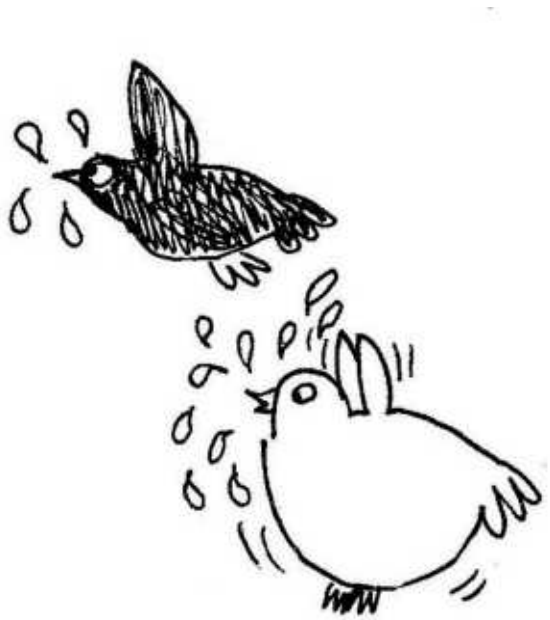

- Pyytäkää koulun vaihto-oppilaat mukaan partioretkelle. Voitte pitää toisena iltana teemaillan, jossa valmistatte vaihtarin opastuksella trangialla tämän kotimaan herkkuja ja tutustutte samalla maan tapoihin.

Tutustun YK:n lasten oikeuksien julistukseen

Tämä osa suorituksesta sopii paremmin VJN:n tai vaeltajaryhmän kuin vartion suoritettavaksi, sillä aihe on rankka ja vaatii kypsyyttä. Alla on lainaus YK:n lasten oikeuksien julistuksesta. Sen avulla saa kuvan niistä oloista, joissa lapset pahimmillaan elävät.

Pohtikaa oikeuksia ja sitä, miten ne toteutuvat. Pitäisikö mielestänne periaatteisiin lisätä jokin kohta tai muuttaa vanhoja?

Suoritusvinkit

Tutustukaa lehtileikkeiden, tv-dokumenttien, elokuvien tai internetin avulla elämään sellaisessa paikassa, jossa nämä oikeudet eivät toteudu (esimerkiksi kehitysmaassa, sotatilassa olevassa maassa tai katastrofialueella. Yrittäkää yhdessä miettiä keinoja, joilla lasten oikeudet toteutuisivat siinäkin paikassa, johon olette yhdessä tutustuneet. Keinoja mietittäessä ei vielä tarvitse ajatella mahdollisuuksia niiden toteuttamiseen. Myöhemmin voitte pohtia, mitä keinojen toteuttaminen vaatii esim. Suomen valtiolta, yksityiseltä ihmiseltä tai muulta taholta.

YK:n lasten oikeuksien julistuksen periaatteet:

Periaate 1
Lapsen tulee saada nauttia kaikkia tässä julistuksessa määriteltyjä oikeuksia. Nämä oikeudet kuuluvat poikkeuksetta jokaiselle lapselle yhtäläisesti ja erottamatta katsomatta hänen tai hänen perheensä rotuun, ihonväriin, sukupuoleen, kieleen, uskontoon, poliittiseen vakaumukseen, kansalliseen tai sosiaaliseen alkuperään, varallisuuteen tai syntyperästä taikka muusta johtuvaan asemaan.

Periaate 2
Lapsen tulee saada nauttia erityistä suojelua ja hänelle tulee lainsäädännöllä tai muulla tavoin suoda edellytykset ruumiillisesti, henkisesti, moraalisesti, sielullisesti ja sosiaalisesti terveeseen ja normaaliin kehitykseen vapaissa ja ihmisarvon mukaisissa oloissa. Säädettäessä tätä tarkoittavia lakeja lapsen etujen tulee olla tärkeimpänä näkökohtana.

Periaate 3
Lapsella tulee syntymästään lähtien olla oikeus nimeen ja kansalaisuuteen.

Periaate 4
Lapsen tulee saada nauttia sosiaalista turvaa. Hänen tulee saada kasvaa ja kehittyä terveenä. Lapsen ja hänen äitinsä on sen vuoksi saatava erityistä hoitoa ja huolenpitoa siihen luettuna asianmukainen hoito ennen ja jälkeen synnytyksen. Lapsella tulee olla oikeus asianmukaiseen ravintoon, asumiseen, virkistykseen ja lääkintähuoltoon.

Periaate 5
Lapsen, joka on ruumiillisesti, henkisesti tai sosiaalisesti vajaakykyinen, tulee saada erityistä tilansa edellyttämää erikoishoitoa, -kasvatusta ja -huolenpitoa.

Periaate 6
Lapsi tarvitsee kehittyäkseen tasapainoiseksi yksilöksi rakkautta ja ymmärtämystä. Hänen tulee saada kasvaa, mikäli mahdollista, vanhempiensa huolenpidon ja vastuun alaisena, ja joka tapauksessa ilmapiirissä, jossa hän saa tuntea hellyyttä sekä moraalista ja siveellistä turvallisuutta;

varhaisiässä olevaa lasta ei saa erottaa äidistään kuin poikkeustapauksessa. Yhteiskunnan ja viranomaisten velvollisuutena on osoittaa erityistä huolenpitoa niille lapsille, jotka ovat vailla perheensä turvaa ja riittäviä toimeentulomahdollisuuksia. On suotava, että suurten perheiden lasten ylläpitoa helpotetaan valtion avustuksin ja muulla avustustoiminnalla.

Periaate 7
Lapsella on oikeus saada koulutusta, jonka ainakin alkeisasteella tulee olla maksuton ja pakollinen. Hänen tulee saada koulutusta, joka edistää hänen yleissivistystään ja suo jokaiselle yhtäläisen mahdollisuuden kehittää kykyjään, yksilöllistä arvostelukykyään sekä moraalista ja sosiaalista vastuuntuntoaan tullakseen hyödylliseksi yhteiskunnan jäseneksi. Lapsen koulutuksesta ja ohjauksesta vastuussa olevien on johtavana periaatteena pidettävä lapsen parasta; ensisijaisesti tämä vastuu kuuluu lapsen vanhemmille. Lapsella tulee olla riittävät mahdollisuudet leikkiin ja virkistykseen, jotka olisi ohjattava palvelemaan samoja päämääriä kuin koulutuskin. Yhteiskunnan ja viranomaisten tulee pyrkiä edistämään mahdollisuuksia tämän oikeuden nauttimiseen.

Periaate 8
Lapsen tulee aina ja kaikissa olosuhteissa olla ensisijalla suojelua ja apua annettaessa.

Periaate 9
Lasta on suojeltava kaikelta laiminlyönneiltä, julmuudelta ja väärinkäytöltä. Häntä ei saa missään muodossa saattaa kaupankäynnin kohteeksi. Lasta ei saa ottaa työhön ennen asianmukaista minimi-ikää, missään tapauksessa häntä ei saa panna työhön eikä sallia hänen ryhtyä työhön, joka saattaisi olla hänen terveydelleen tai koulutukselleen vaaraksi taikka haitata hänen ruumiillista, henkistä tai moraalista kehitystään.

Periaate 10
Lasta tulee suojella sellaisilta toiminnoilta, jotka saattavat kasvattaa hänessä taipumuksia rodulliseen, uskonnolliseen tai muunlaiseen syrjintään. Häntä on kasvatettava ymmärtämykseen, suvaitsevaisuuteen, kansojen välisen ystävyyden, rauhan ja yleismaailmallisen veljeyden hengessä sekä täysin tietäen, että hänen tarmonsa ja kykynsä olisi saatettava palvelemaan hänen lähimmäisiään.

Hyväksytty Yhdistyneiden kansakuntien yleiskokouksessa 20. marraskuuta 1959

I Kätevyys

I-17. Teen silmäpujoksen.

Suorituksessa tehdään silmäpujos. Se toimii perustana myös muille pujoksille ja köysitöille.

Silmäpujoksen käyttö

Silmäpujoksella voidaan tehdä köyteen lenkki, silmä, joka heikentää köyden lujuutta vähemmän kuin mikään solmulla tehty lenkki. Tässä suorituksessa opetellaan tekemään kolmisäikeiseen köyteen silmäpujos. Se voidaan tehdä samalla periaatteella myös useampisäikeiseen köyteen. Tällöin aloitus on vain vaikeampi soveltaa.

Silmäpujos vaiheittain

1. Köyden päästä puretaan neljä kierrosta. Ylimääräinen purkautuminen voidaan estää rihmoksella tai teipillä.
2. Taivutetaan köyteen silmukka. Säikeet laitetaan siten, että keskimmäinen säie on päällimmäisenä.
3. Pujotetaan keskimmäinen säie poikkipäin olevan köyden säikeen ali (kuva I- 14).
4. Pujotetaan oikeanpuoleinen säie kiinteän osan seuraavan säikeen ali (kuva I- 13).
5. Pujotetaan vasemmanpuoleinen säie köyden seuraavan säikeen ali (kuva I- 12).
6. Kiristetään aloitus tasapainoiseksi, niin ettei köyteen jää ylimääräistä jännitystä.
7. Pujotetaan kaikki säikeet vapaassa järjestyksessä köyden seuraavien säikeiden ali (kuva I- 15). Oikein tehdyn pujotuksen jälkeen säikeet osoittavat samalta tasolta kaikkiin kolmeen suuntaan symmetrisesti.
8. Tehdään vielä 2-4 kierrosta lisää.
9. Päättely voidaan tehdä kahdella tavalla:
10. Katkaistaan säikeet viimeisen kierroksen jälkeen juuresta.
11. Tyylikkäämpi tapa on katkaista yksi säie ja pujottaa kaksi muuta vielä yhden kierroksen verran. Sitten katkaistaan toinen ja viimeinen pujotetaan vielä yhden kierroksen verran ennen katkaisua. Kuvassa I- 16 on esitetty periaate katkaisematta säikeiden päitä.

Suoritusvinkit

Silmäpujosta voi käyttää esimerkiksi riippukeinun rakentamiseen, jalustimien valmistamiseen, lasson tekemiseen, veneen kiinnityslenkiksi tai koristeeksi erilaisiin köysitöihin.

Lähteet

- Vartionjohtajan käsikirja, Erä- ja meriohjelman, Sudenkolo 1978
- Punokset ja solmut, Otava 1944

I- 14. Silmäpujos 1.

I- 13. Silmäpujos 2.

I- 12. Silmäpujos 3.

I- 15. Silmäpujos 4.

I- 16. Silmäpujos 5.

I-18. Valmistan ja kokeilen vähintään kolmenlaisia hätäpaareja.

Suorituksen tarkoituksena on opettaa vartiolle oikeaoppinen ja nopea paarien valmistaminen ja niiden käyttö. Lisäksi suoritus on sopiva paikka kerrata ja parantaa rutiinia köytöksien käyttöön.

Paras tapa kuljettaa loukkaantunut henkilö pois metsästä on valmistaa paarit tai jokin muu vastaava kuljetin. Tässä esitetyt paarit ovat helppoja ja nopeita valmistaa saatavilla olevista materiaaleista.

Paarien perusmuoto saadaan siten, että kaksi saman paksuista ja pituista riukua sidotaan toisesta päästään poikkipuulla, jonka leveys on noin potilaan hartioiden leveys. Pitkien riukujen tulee olla ainakin 30 cm pidemmät kuin potilaan oma pituus. Poikkipuu sidotaan noin kolmen kämmenen mitan etäisyydelle riukujen päistä. Tämän jälkeen riukujen väliin voi pujottaa säkin, jonka kulmat on puhkaistu. Kankaana voidaan käyttää myös sopivasti taiteltua laavukangasta tai pressua. Sopivasti toistensa alle poikittain taitellut solumuovimakuualustat toimivat myös, kun niitä laittaa kolme peräkkäin. Parilla vahvalla takilla voidaan myös valmistaa paarit siten, että niiden hihat on käännetty takin sisään ja riu'ut pujotetaan hihojen läpi. Myös housujen vyötärö toimii tässä kohdin, kuin myös pelkkä vyö tai rinkan irtohihnat.

Paarit voi myös valmistaa köyttämällä kehikko (kuva I- 17) ja pingottamalla narut kuvan I- 18 osoittamalla tavalla. Tämä on kuitenkin hidas tapa ja soveltuu siten lähinnä leirivuoteeksi tai ennen onnettomuutta valmistetuiksi paareiksi. Kiireesti valmistettavissa paareissa ei kannata poikkipuita tehdä ollenkaan, vaan pujotetut takit, narut tai kankaat estävät paareja leviämästä liian leveälle ja kantajien lantio estää liian suppuun menon.

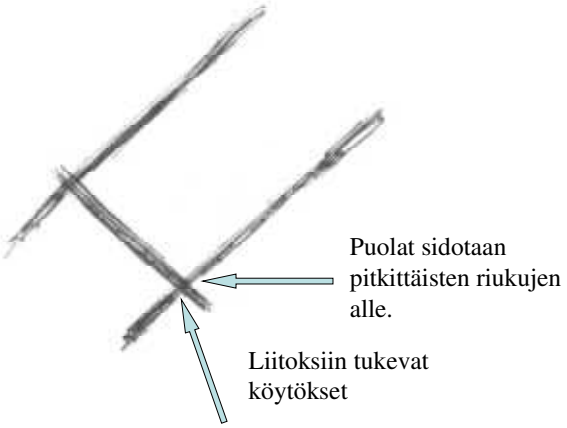

I- 17. Hätäpaarit köytöksillä ensimmäinen vaihe.

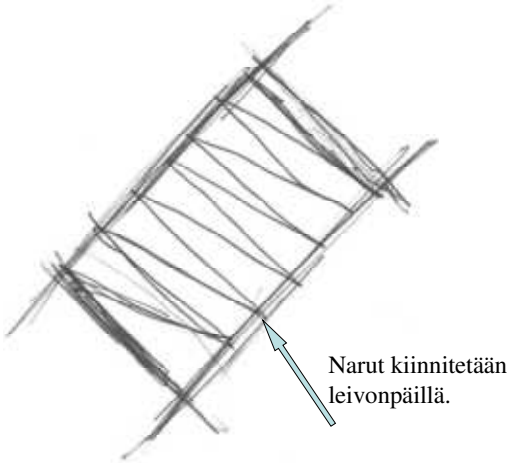

I- 18. Hätäpaareissa narut välissä.

Yksi mahdollinen tapa on valmistaa purilaat (kuva I- 19). Toinen ottaa purilaiden päästä kiinni ja toinen lavan päästä. Jos valmistat tarpeeksi vahvat purilaat ei kenenkään tarvitse kannattaa lavaa, vaan se laahaa perässä maata pitkin.

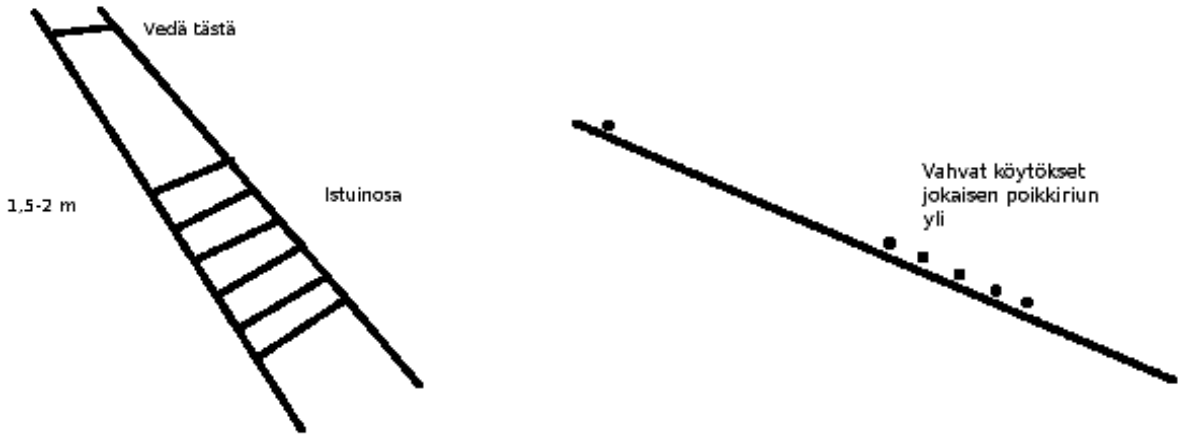

I- 19. Purilaat.

Paarien kantaminen

- Potilas asetetaan paareille kyseisen vamman vaatimaan kuljetusasentoon, joita käsitellään tarkemmin EA 1 – kurssilla.
- Paareja kannettaessa kantajat kävelevät epätahdissa, jolloin paarit eivät ala hyppimään.
- Kantajia vaihdetaan niin usein kuin mahdollista.
- Paarien kantaminen on todella raskasta. Taukoja ei kannata pitää heti kun alkaa väsyttää, vaan kantaa sisulla aina vähän matkaa.
- Paareja voi kantaa samasta päästä useakin samanpituinen henkilö.
- Potilasta siirrettäessä kannattaa normaalisti hylätä muiden kuin potilaan varusteet.
- Yksin yhtä paarin päätä kantaessa painoa voi jakaa tukemalla kantavat kädet omaan lantioon tai kannattamalla ne ristiin esimerkiksi nahkavöillä olkapäiltä. Myös rinkan lantiovyötä voi hyödyntää, mutta rinkasta kannattaa tyhjentää suurimmat painot.

Suoritusvinkit

- Vartio jakautuu joukkueiksi, jotka tekevät paarit ja kuljettaa jokaista jäsentään vuorollaan niillä ennaltasovitun radan. Nopein joukkue voittaa. Joukkue voi käyttää esimerkiksi kaikkia rinkassaan olevia tarpeita hyväksi.
- Vartio suorittaa ensin ensiaputehtävän ja sen jälkeen kuljettavat potilaan pois paikalta.
- Leirillä tai retkellä kannetaan vettä tai puolijoukkuetelttaa erityyppisillä paareilla ja vertaillaan niitä.

I-19. Rakennan vaativan leirirakennelman.

Leiri vaatii toimiakseen tietyt leirirakennelmat: vähintäänkin vessan ja keittiön, mahdollisesti kylmäsäilytyksen, uunin, laiturin, sillan, saunan tai ruokailukatoksen. Joskus voidaan tehdä myös hieno leiriportti muiden ihmeteltäväksi. Lippukunnan leirillä nämä kaikki täytyy osata rakentaa tarkoituksenmukaisesti, mutta myös partion perinteitä noudattaen. Tämän suorituksen tarkoituksena on tutustua leirin rakenteluun yhden leirirakennelman avulla. Tässä suorituksessa olisi syytä hyödyntää vähintäänkin köytöksiä, mutta myös lohenpyrstö-, tappi- tai lomiliitosta voi yhdistää tähän, jolloin voidaan tehdä kaksi suoritusta kerralla.

Seuraavassa tekstissä esitetään joitain malleja ja ajatuksia eräistä oleellisista leirirakennelmista.

Keittiö

Keittiöön tarvitaan katos sateelta ja auringolta suojaksi, seiniä suojaamaan keittimiä tuulelta, työpöytiä, tarjoilupöytä ja varastotilaa. Varastotila jaetaan ruokia varten kuivaan, kylmään ja muuhun. Lisäksi tarvitaan säilytyspaikat jätteitä sekä juoma- ja tiskivettä varten. Kuvassa 4 on esitetty esimerkki keittiön järjestelystä lippukuntaleirillä. Katto toteutetaan harjakattona köyttä tai liinaa harjana käyttäen. Keittiön takapuolella pressu vedetään maahan asti tai tarvittaessa tehdään taakse pystyseinä rakennusmuovista tai taittelemalla pressusta.

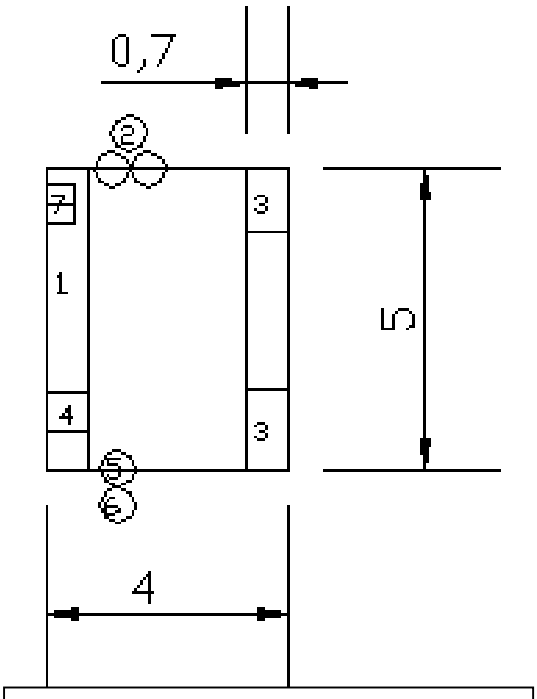

I- 20. Leirikeittiön järjestelypiirros lippukuntaleirille.

Kuvan I- 20 merkintöjen selitykset

1. Tarjoilupöytä, jolla voidaan myös laittaa ruokaa, mutta myös tarjoilla salaatit ja leivät.
2. Vesikanisterit
3. Kuivavarasto jauhoja ja leipiä varten suuressa leirilaatikossa ja tilaa hyllyssä ei niin kuivaa tavaraa, kuten säilykkeitä, varten.
4. Tasoon upotetut rengaskeittimet, joita voidaan käyttää ruuan valmistamiseen, mutta joilla pidetään myös lämpimänä ruoka tarjoilun aikana.
5. Töhö tai muu vastaava isompi keitin, jolla laitetaan suurempia ruokamääriä.
6. Tiskivesien lämmitystä varten töhö, veturi tai kenttäkeitin.
7. Mehu- ja vesikanisterit tarjoilupöydän päässä, jolloin ne ovat saatavilla myös ruokailujen väleissä.

Keittiön pöydät kannattaa tehdä riittävän tukeviksi, että ne kestävät hyvin seisomistakin. Niillä kuitenkin käsitellään 30-litraisia tulikuumia kattiloita. Pöytien tukevuutta lisätään vinotuilla eli -reivoilla. Jalat voidaan upottaa rautakangen avulla maahan, jolloin ne pysyvät pystyssä jo itsessään.

Ruokailukatos

Ruokailukatos mitoitetaan niin, että koko leiri mahtuu pöytiin istumaan. Kuvassa I- 22 on esitetty noin 50 hengen lippukuntaleirin pöytäkaavio. Kuvan mitat ovat metreinä. Harjakattoinen ruokailukatos on helpoin rakentaa. Sellainen on esitetty kuvassa I- 21. Harjalle kiristetään köysi, vaijeri tai kuormaliina. Tässä voidaan hyödyntää köydessä kiristyskierroksia tai kapulakiristystä.

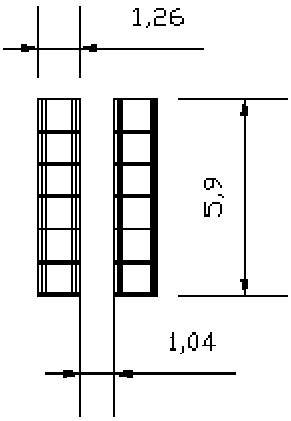

I- 22. Ruokailupöytien järjestelykaavio 50 hengelle.

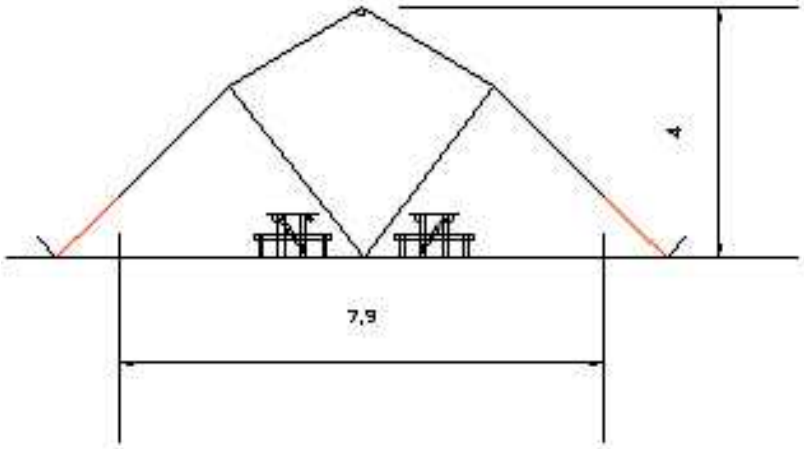

I- 21. Ruokailukatoksen päätykuva.

Vaijeri ja kuormaliina kannattaa kiristää taljalla. Harjan yli levitetään kevytpeite tai painavampi lainapeite, joka kiristetään maahan tukeviin maakiiloihin eli vaarnoihin naruilla. Mäntykankaalla vaarnojen tulee olla lähes ranteen paksuisia ja vähintään 40 cm pitkiä. Kevytpeitteen lenkkeihin ei kannata luottaa ainakaan tuulisessa paikassa, vaan niiden tilalle tehdään käpyknaapit. Ne tehdään laittamalla pressun reunan läheisyyteen kankaan muodostamaan pussiin käpy tai kivi, jonka ympärille laitetaan narusta silmukka. Tämä kestää paljon paremmin vetoa kuin kevytpeitteen renksu.

Köyden kiristäminen kiristyskierroksilla on esitetty seuraavassa vaiheittain. Sitä voidaan hyödyntää myös esimerkiksi ylitysköyden kiristämiseen.

1. Vedetään käsivaraisesti köysi kireälle ja kierretään se kierros puun ympäri.
2. Kierretään tuleva köysi puun kierron jälkeen ja vedetään sivulle päin. Lukitaan kiristys kiertämällä köysi puun ympärille.
3. Toistetaan edelliset vaiheet 3-5 kertaa. Päätellään siansorkalla.

Kapulakiristystä varten tarvitaan kaksi kertaa välin ylettävä köysi. Köysi laitetaan kireäksi lenkiksi niin, että sen sisään jää kaksi puuta. Köysien väliin asetetaan ranteen vahvuinen metrin mittainen riuku, jolla kierretään köydet itsensä ympäri. Kapula lukitaan sitomalla se erillisillä naruilla kiinni köysiin. Sitomisen pitää olla sellainen, ettei kapula pääse pyörähtämään akselinsa ympäri.

Muodostuneen katoksen leveyttä voidaan lisätä rakentamalla pukit katoksen sivuille harjan suuntaisesti juuri pressun reunan ulkopuolelle tai riittävän vinoon osaan, ettei vesipussia pääse muodostumaan. Pukit pystytetään maahan junttaamalla tai harjasta ja maasta kireillä naruilla tukemalla. Pressua vasten tulevilta osin ne on syytä karsia tarkasti ja laittaa pystyjen päät niin, etteivät ne mene vaakapuun yli.
Jos pressua joudutaan jatkamaan, liitos tehdään myötäveteen eli niin, ettei ylemmän pressun päältä valu vesi sisään vaan jatkaa alemman päällä.
Pressuun, jossa on kaato alle 45 astetta, ei kannata sijoittaa tukiriukuja tai -naruja kaatosuuntaan nähden poikittain, koska ne muodostavat helposti vesipusseja, kun pressu löystyy tuulessa.

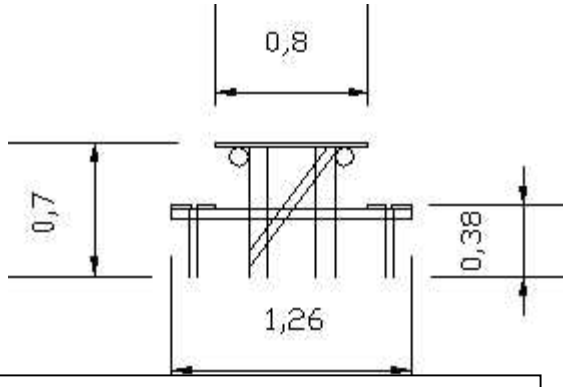

I- 23. Ruokailupöydän mitat.

Ruokailukatoksen pöytä penkkeineen on esitetty kuvassa I- 23. Kuvan mitat ovat metreinä. Pystytolpiksi voidaan käyttää riukua, jolloin ne voidaan tukevuuden lisäämiseksi juntata maahan. Jos näin ei tehdä, täytyy pöytä tukea vinoreivoilla myös pöydän pituussuuntaan. Pöytätasoksi voidaan käyttää pöytärullia, joissa on riman leveyssuunnassa porattu reikä läpi. Siitä on pujotettu naru ja rimojen väliin laitettu solmu tai letkun pätkä. Näin saadaan pöytätaso helposti kuljetettavaan muotoon ja rullattua auki leirille tultaessa. Pöytärimat kiinnitettään ruuvaamalla esimerkiksi joka kolmannesta rimasta molemmista päistään.

Vessa

Pienemmällä leirillä voidaan käyttää perinteistä riukulaa. Siinä maahan kaivetaan kuoppa, jonka eteen rakennetaan riu'usta istuin ja toisesta selkänoja. Yleensä se tehdään kahden puun väliin. Jos puiden väli on liian pitkä, voidaan väliin tehdä tukipukkeja. Riukulan mitoituksessa tulee huomioida kaikenkokoiset leiriläiset sudarista satakiloisiin. Tarvittaessa voidaan laittaa lyhyimmille jalkatukiriuku kolmanneksi, koska riu'ulla on turvallisempi istua, jos voi tukea jalat johonkin. Usein riukula ympäröidään mustalla muovilla tai pressuilla ja siihen on jo lippukuntaleirillä syytä rakentaa eri puolet tytöille ja pojille. Istumariu'usta laitetaan roikkumaan muovi, jonka tarkoituksena on estää pissan lentäminen jaloille. Riukulan perusmalli on esitetty kuvassa 7.

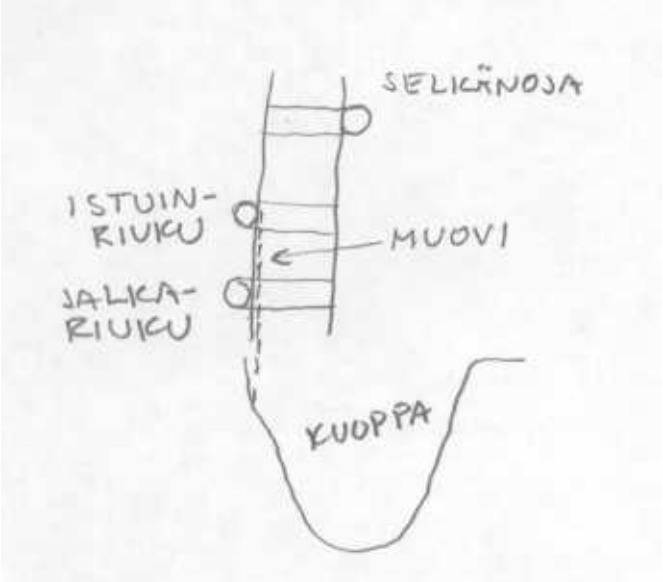

I- 24. Perusriukulan kaavakuva.

Jos vessoihin halutaan panostaa enemmän voidaan niihin rakentaa:

- Katto vetämällä harja köydestä ja kaadot eteen ja taakse. Tämä vähentää myös kuopan täyttymistä sateella.
- Ainakin tyttöjen puolelle pitää rakentaa kannellinen roskis tai jätesäkki.
- Katos suojaamaan vessapapereita.
- Teline käsienpesukanisterille ja saippualle.
- Väliseinät. Aremmille ihmisille voi olla epämiellyttävä kokemus istua vessassa jonkun muun kanssa samaan aikaan.
- Rinkulat voidaan rakentaa sahaamalla vaneriin pyöreä reikä ja kiinnittämällä se muistuttamaan normaalia vessanpyttyä. Tämä vaatii jo huomattavasti monimutkaisemmat rakenteet kuin perinteinen riukula, mutta lisää myös samassa suhteessa asiointi mukavuutta.
- Teline myrskärille, koska elokuussa voi olla jo niin pimeitä öitä, että vessassa tarvitsee valoa. Tällöin valon olisi hyvä palaa koko yön, ettei kenelläkään jää siitä kiinni vessaan tuleminen.

Kuopan kaivamiseen tarvitaan aina maanomistajan lupa. Ulosteiden hautaaminen maahan on luvanvaraista toimintaa. Vuonna 2007 käytäntö on hyvin kirjava eri kunnissa. Leiripaikkakunnan käytäntöä täytyy tiedustella paikallisilta ympäristöviranomaisilta. Jos jätteitä ei saa haudata maahan, käytetään ns. kakkamakkeja eli pahvisia muovilla vuorattuja astioita. Ne voidaan kuljettaa kaatopaikalle tai imeä tyhjiksi loka-autolla. Tämä on kuitenkin hankalaa, jos leiripaikalle ei pääse autolla.

Sauna

Sauna voidaan rakentaa valmiista huvila- tai puolijoukkueteltasta. Leiriä varten tehdään yleensä kevytpeitteestä tai paksummasta pressusta sauna. Siihen tehdään riukupuusta runko. Usein on edullista tehdä katosta ns. pulpettikatto eli yhteen suuntaan kaatava katto siten, että katon kaltevuus on noin 20 astetta. Lauteet sijoitetaan korkeammalle puolelle ja päätyihin, kiuas tai kiukaat keskelle ja sisäänkäynti ja mahdolliset pesutilat matalaan päähän. Hyvässä saunassa lauteilla istuvan jalat ovat kiukaan kivien korkeudella. Saunan kokonaiskorkeutta kannattaa pienentää kaivamalla kiuas maan sisään. Tällöin kiukaalle täytyy kaivaa oja, jota pitkin se saa korvausilmaa huonon vedon aikana. Ojan ei tarvitse olla sen leveämpi, mikä kestää sortumatta ja sen pohjan tulee olla noin kiukaan tuhkaluukun korkeudella. Ojan tulee johtaa saunan ulkopuolelle ja siellä loivasti maan tasaan.

Riukukattoa tehdessä vesipussi voidaan välttää sillä, että laitetaan katon ruoteet eli juoksut eli kantavat puut siten, että ylimmäiset puut ovat veden virtaussuuntaan eli lappeen suuntaisesti. Kun pressu kiristetään kireälle, vesi juoksee räystään suuntaisten riukujen yli.

Pressut asetetaan kattoon narukiinnityksillä. Käytettäessä rakennusmuovia tai muita kertakäyttöisiä materiaaleja (mikä ei ole kovin ekologista) voidaan ne kiinnittää naulaamalla. Nauloja ei lyödä vain muovista läpi, vaan muovi pingotetaan niin, että kiinnitys tapahtuu kahden toisiaan vasten tulevan laudan väliin. Laudat naulataan tai ruuvataan toisiinsa kiinni. Kattoon ja seinien yläosiin pyritään käyttämään mahdollisimman suuria ja yhtenäisiä pressuja. Pyritään saamaan piipun toinen puoli katosta ja seinästä aina yhdellä pressulla. Pressujen saumat laitetaan höyryn suuntaisesti siten, että nouseva höyry ei karkaa saumasta (kuva I- 25). Tarvittaessa voidaan kattoon laittaa kaksi kerrosta pressuja, jolloin pressujen saumat laitetaan eri päin.
Narukiinnitysten jälkeen pressujen saumat voidaan tiivistää ilmastointiteipillä.

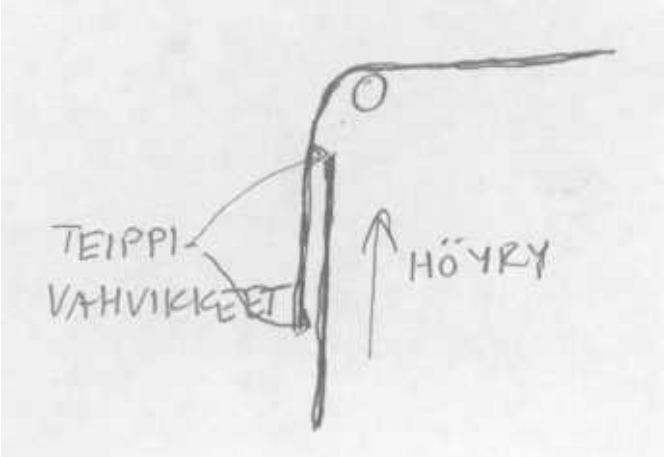

I- 25. Saunan seinän liitos höyryn suuntaisesti.

Kiukaan piipun läpimeno tehdään peltisellä holkilla tai puuhun loveamalla. Pressun etäisyys piipusta pitää olla vähintään 30 cm ja puun etäisyys 10 cm. Puun ja piipun rako voidaan täyttää palovillalla tai jättää avoimeksi. Piipun ollessa kuuma, ilmavirrat saunassa menevät niin, että varsinainen löyly ei karkaa tästä reiästä. Lämmitysvaiheen lämpiämistä piipun vieressä oleva reikä haittaa.

Kiukaana voidaan käyttää tavallista saunan kiuasta, puolijoukkueteltan kaminaa tai kivikasaa, jonka alla poltetaan nuotiota. Kivikasaa käytettäessä sauna on kertalämmitteinen siten, että sitä lämmitetään ensin ja annetaan tulen sammua. Tämän jälkeen hiilet kerätään pois, heitetään yhdet ns. häkälöylyt ja vasta sitten laitetaan teltan katto paikoilleen. Kivinä voidaan kaikissa tapauksissa käyttää leiripaikalta löytyviä luonnon kiviä. Kaminaa tai kiuasta käytettäessä sille ei kannata heittää merivettä, koska se ruostuttaa metallin nopeasti.

Laituri

Järkevin leirilaituri on toisiinsa liitetyistä A-pukeista koottu laituri. Kaksi veden syvyyteen sopivaa A-pukkia liitetään toisiinsa ylhäältä, molemmista alariu'uista ja ristiin. Erikorkuisia tällaisia kahden A:n pukkeja sijoitetaan veteen noin kahden metrin välein. Niiden välille asetetaan paksummat juoksut. Tämän jälkeen liikuttelemalla 2A:ita saadaan paksut, esimerkiksi reiden vahvuiset, juoksut tukeviksi. Tämän jälkeen niiden päällinen tasataan kirveellä hakaten. Lopuksi päälle lyödään laiturin kansi poikkisuuntaisista laudan tai riu'un pätkistä. Kolmemetriseen laituriin riittää kaksi 2A-pukkia ja 50 x 100 mm (kakkosnelonen) lankut reunoihin ja keskelle eli 3 kpl. Pukittamalla voidaan tehdä vaikka satametrinen laituri niin haluttaessa. Jos laiturin ei ole tarkoitus kestää leiriä pidempää, pukit voidaan tehdä köytöksillä. Parin kesän laituri voidaan tehdä lohenpyrstö- tai naulaliitoksilla.

Pöytä ja penkit

Pöydälle on aina käyttöä esimerkiksi leirin toimistossa tai johtajakahvilassa. Erähenkinen pöytä voidaan rakentaa halkaisemalla paksu kuiva tukki pituussuuntaan ja istuttamalla siihen tappiliitoksella jalat. Penkit voidaan tehdä myös halkaisemalla tukki ja tekemällä puolikkaasta pöllin pätkästä jalat, jotka lovetaan penkin alapuolelle. Maanomistajan luvalla penkit voi jättää vaikka nuotiopaikalle leirin jälkeen. Ne kestävät vuosikymmenen istumakuntoisina.
Erilaisia pöytiä ja penkkejä tai tuoleja voi askarrella myös riu'uista tai laudoista. Niistäkin saa aikaan vaativan leirirakennelman.

Lipputanko

- Lipputangoksi valitaan suora vähäoksainen runko. Se voi olla tuore lehtipuu tai kuiva mänty. Lehtipuuta ei kuorita, mutta kuiva mänty kuoritaan siististi. Maanomistajan luvalla voidaan lipputanko karsia ja katkaista pystyssä olevasta puusta. Tätä varten pitää rakentaa tai kuljettaa paikalle tikapuut. Lipputangon korkeus pitää olla Asetuksen Suomen lipun käytöstä mukaan 8 kertaa lipun korkeus. Leiriporttiin tai vastaavaan liitettävä 45 asteen kulmassa oleva vinon lipputangon pituus on 3 kertaa lipun korkeus.
- Pystytettävää lipputankoa varten kaivetaan maahan kuoppa syvyydeltään noin 1/6 lipputangon korkeudesta. Loppuosa kuopasta tehdään rautakangella pyörittämällä. Lipputangon alapää pudotetaan kuoppaan. Se täytetään kivillä ja maa aineksella tiiviisti tampaten. Samalla katsotaan, että tanko tulee suoraan. Tukeminen suoritetaan lyömällä maahan tangon viereen maanalle ulottuvan osan pituisia kiiloja. Niitä lyödään aina sille puolelle, mistä poispäin tankoa pitää kallistaa. Kiilat kiinnitetään tankoon naulaamalla maan tasosta. Lopuksi maan pinnan yläpuolelle ulottuvat kiilan osat sahataan poikki.
- Pystytettäessä lipputanko kalliolle tarvitaan leveämpi kehikko. Normaalia 8 metristä lipputankoa varten riittää 2 metriä sivunmitaltaan oleva neliön muotoinen kehikko, jonka päälle kasataan kiviä painoksi. Kiinnitystä voidaan tukea myös lyömällä tai poraamalla metallikiiloja kallion koloihin. Kehikkoa rakentaessa täytyy lipunnostajille jättää vapaa kulkureitti aukion puolelle.
- Narua varten tankoon kiinnitetään juoksupyörä tai kiinteä lenkki. Tankoon voidaan myös porata reikä, jonka reunat pyöristetään, narua varten. Narun pituus on noin 2 kertaa tangon maan päälle jäävän osan pituus. Naru pitää kiinnittää ennen tangon pystytystä.
- Lipputangon alaosaan noin metrin korkeuteen maasta tehdään ja kiinnitetään puusta veistetty knaappi. Se halkeaa helposti, joten se kannattaa kiinnittää ruuvaamalla esiporattuun reikään. Knaapin pyörähtämisen estämiseksi kannattaa laittaa kaksi ruuvia.
- Lisäksi lipputankoon tehdään pyöreä tai sipulinmuotoinen nuppi puusta. Nupin pitää olla silmämääräisesti sopusuhtaisen kokoinen ja muotoinen lipun kokoon ja tangon korkeuteen

nähden. Nuppi kiinnitetään ruuveilla tangon päähän, jolloin samaa nuppia voidaan käyttää useilla leireillä.

Kylmäsäilytys

Leirin kylmäsäilytys voidaan ratkaista jo edellisenä talvena. Varjoisaan rantatörmään kaivetaan kuoppa, joka vuorataan ensin 30 cm paksulla risukerroksella. Tämän päälle tuodaan 30 cm kerros sahanpuruja tai -lastuja. Niiden päälle nostetaan järvestä vähintään 2 kuutiota teräsjäätä vähintään 50 cm paksuiseksi kerrokseksi. Jää ladotaan siten, että sen keskelle jää tarvittavan kokoinen tila kylmäsäilytystä varten. Lopuksi jää peitetään vähintään 30 cm kerroksella sahanpurua tai -lastua. Tämä peitetään lapioimalla päälle vähintään 20 cm maakerros, joka vielä peitetään paksulla lumella. Leirin alkaessa lapioidaan auki reitti jätettyyn onkaloon ja siihen rakennetaan kansi esimerkiksi Styrox- tai polyuretaanilevystä.
Leirille voidaan rakentaa maakellari kaivamalla varjoisaan paikkaan keittiön lähelle kuoppa, jonka kellaritila katetaan riukupuilla ja muovilla. Niiden päälle lapioidaan vähintään 30 cm maata. Koko kuoppa katetaan pienellä ilmatiiviillä katoksella. Kuopan reunat ja portaan vuorataan kivillä tai riu'uilla.

Veturi

Veturin eli leirilieden valmistamiseen tarvitaan yleensä metallilevy, jossa on reiät kattiloita varten. Se voidaan valmistaa myös yhtä tiettyä kattilaa varten tai uuniksi. Veturi valmistetaan kivistä latomalla tai savesta muuraamalla. Se vaatii myös arinan, jolla tulipesän alle pääsee ilmaa vedon takaamiseksi. Käyttöä helpottaa myös, jos veturissa on piippu, joka parantaa vetoa ja vie savun pois keittäjän silmiltä. Pari mallia veturista on esitetty kuvissa I- 26 ja I- 27.

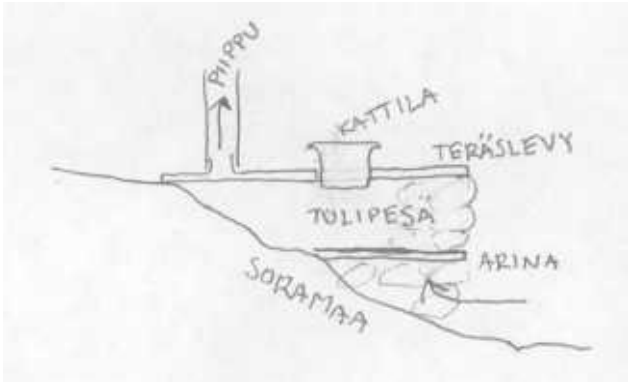

I- 26. Veturin kaavakuva.

I- 27. Yksinkertaistettu malli veturista.

Lähteet

- Partiolaisen kirja, Olli Aulio 1987
- Lippukuntaleiri 2007 – Leirirakennelmat, PäPan ohjelmaryhmän julkaisuja 2007.
- Partiokesäleirin keittiöpäällikkönä, Mäntelö 2003, Opinnäytetyö Ravintolakoulu Perho, Esa Eteläaho 2004.

I-20. Teen lohenpyrstö- ja tappi- tai lomiliitoksen.

Suorituksen tarkoituksena on kehittää suorittajan näppäryyttä, käden taitoja ja kykyä työstää puuta. Lisäksi suorituksessa tutustutaan perinteisiin puu-puu-liitoksiin. Suorituksen saa, kun on tehnyt sekä lohenpyrstöliitoksen, että tappi- tai lomiliitoksen. Suoritus voidaan helposti yhdistää edelliseen suoritukseen teen vaativan leirirakennelman.

Liitokset kannattaa tehdä mahdollisimman kuivaan puuhun, jos halutaan niiden säilyvän tiiviinä. Tekovaiheessa liitosta kannattaa sovittaa usein ja työstää vähän kerrallaan, ettei ota liikaa pois vahingossa.

Lohenpyrstöliitos

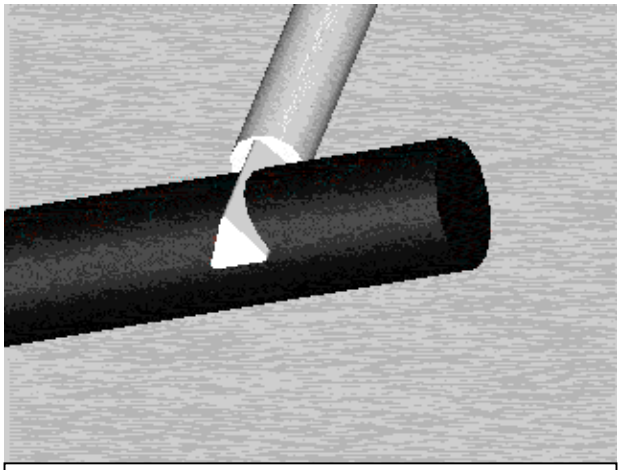

I- 28. Lohenpyrstöliitos.

- Lohenpyrstöliitoksella liitetään kaksi kohtisuoraan toisiaan vastaan olevaa pyöreää puuta toisiinsa (kuva I- 28). Sen tekemiseen tarvitaan puukko ja saha. Liitokseen ei siis käytetä mitään kiinnikkeitä. Pienempikokoisen liitoksen tekemisessä on apua myös taltasta ja hienohampaisesta sahasta.
- Valmistaminen: Paksumman puun kylkeen sahataan kolmion muotoinen lovi. Ohuemman puun pää vuollaan kolmion muotoiseksi niin, että se sopii tiiviisti liitokseen.
- Paksumman puun lovea ei kannata sahata puun paksuutta lähemmäs puun päätä, koska se voi haljeta. Talttaaminen tehdään vähän kerrallaan. Loveen voidaan sahata myös välisahaus, jolloin lohkaistava kappale pienenee.
- Lohenpyrstöä voidaan harjoitella tekemällä leirillä esimerkiksi kuvan 2 mukainen sahapukki tai talviretkellä kuvan 3 mukainen lumilapio, jonka varren kiinnittämiseen on käytetty liitosta. Sitä voidaan käyttää leirillä, kun halutaan saada kestäviä ja tyylikkäitä liitoksia tai retkellä, kun ei ole käytettävissä muita liittämistapoja.

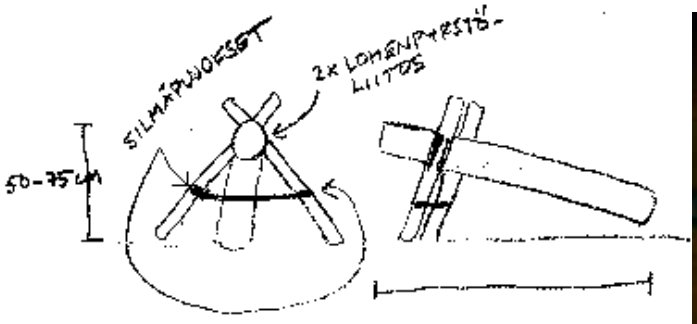

I- 30. Sahapukki lohenpyrstöliitoksilla.

I- 29. Lumilapion varsi kiinnitetty lohenpyrstöliitoksella.

Tappiliitos

- Tappiliitoksella voidaan liittää kaksi lautaa toisiinsa kuten kuvassa I- 31 tai ohuempi riuku paksumpaan kuten kuvassa I- 32.

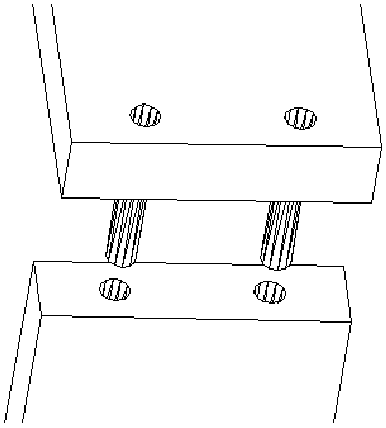

I- 31. Tappiliitos lautojen välillä.

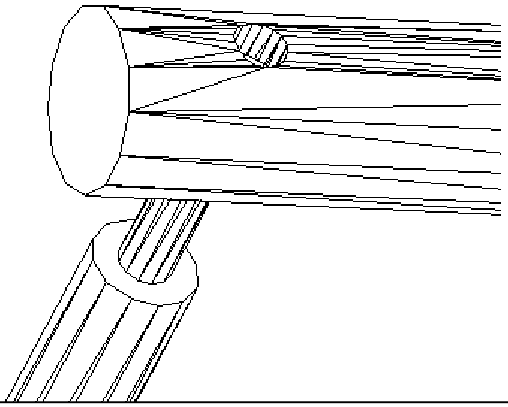

I- 32. Tappiliitos riukujen välillä.

- Tappiliitos tehdään poraamalla tai nävertämällä reikä toiseen puuhun. Siihen sovitetaan toisen puun päästä tai erillisestä puusta vuoltu tappi. Lautaliitos tehdään poraamalla esimerkiksi 10 mm reikä ja sovittamalla siihen esimerkiksi 40 mm pitkä erillinen tappi. Riukuliitos voidaan tehdä nävertämällä puukolla reikä paksumpaan puuhun ja sovittamalla ohuemman puun tappi siihen. Riukuliitokseen voidaan lisätä myös päästä lyötävä puukiila, jolloin liitoksen kestävyys paranee.
- Lautojen nurkkaan tappiliitosta tehdään, kun halutaan kestäviä ja ulkopinnaltaan ehjiä laatikoita tai huonekaluja. Leirillä voidaan tehdä esimerkiksi säilytys- tai kuljetuslaatikoita varusteille, kuten myrskylyhdyille tai kaasukeittimille. Riukujen yhteen liittämistä voidaan käyttää moninaisiin tarkoituksiin leirin rakentamisessa, kun ei haluta tai voida käyttää nauloja. Kirveen varretus on tyypillinen esimerkki riukuliitoksen sovelluksesta.

Lomiliitos

- Lomiliitoksella eli sormiliitoksella voidaan yhdistää kaksi lautaa toisiinsa siistiksi (kuva I-33) ja kestäväksi nurkaksi tai yhdistää kaksi puuta pituussuunnassa.
- Lautojen lomiliitoksessa tehdään neliskanttisia lovia toisen kappaleen päähän (naaraskappale) ja niihin yhdistetään vastaavia ulokkeita (uroskappale). Liitos tehdään millintarkaksi ja kuivasta puusta, jolloin se pysyy hyvin paikoillaan ilman muita kiinnityksiä. Tuoreesta puusta tai pakottamalla tehty liitos lohkeaa helposti.
- Puun jatkamiseen lomiliitos voidaan tehdä vain yhdellä uroksella niin, että naaraspuolen ulokkeet ympäröivät sen. Hyvin tehty liitos pysyy kasassa ilman kiinnikkeitä, mutta liimalla vahvistettuna siitä saadaan lähes ehjän puun veroinen.

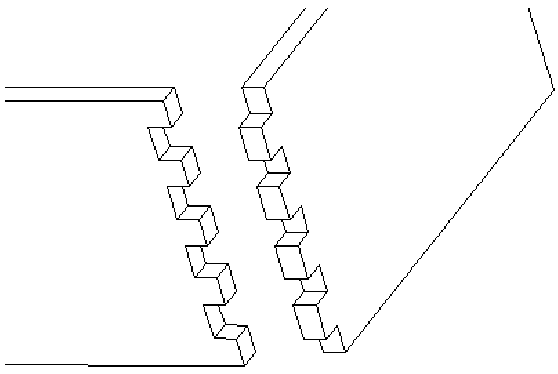

I- 33. Lomiliitos.

- Lautojen lomiliitosta voidaan käyttää laatikoiden nurkkien tekoon leirillä tai kololla (kuva I-34). Puun jatkamista voidaan hyödyntää vaikka kelotukkien jatkamiseen laituria tehtäessä.

I- 34. Lomiliitoksia laatikon nurkissa.

Moottorisahan käyttö ja huolto, sekä turvallinen puun kaato.

Tässä kappaleessa esitellään moottorisahan toimintaa ja siihen liittyen puun kaatamista. Tähän ei liity varsinaista suoritusta. Puun kaatamisesta annetut ohjeet pätevät myös kaarisahalla puita kaataessa.

Moottorisahan kanssa tulee joudattaa korostettua varovaisuutta. Lähtökohtaisesti alle 18-vuotias ei saa sitä käyttää, vaan korkeintaan opetella jonkun kokeneen käyttäjän opastuksella.

Turvallisuusasiat

Erona kirveeseen, joka tekee viiltohaavan ja voidaan ommella, tekee moottorisaha raatelujäljen, jonka korjaaminen on kertaluokkaa vaikeampaa. Tärkeää on ensinnäkin varmistaa, ettei työskentelyalueella ole muita henkilöitä. Useimmin haverit kuitenkin kohdistuvat sahaajaan kun huomio hetkeksi herpaantuu. Ammattimetsureilla on housuissa fylliä sen verran, ettei heti menee ihoon asti.

Moottorisahan muut vaarat:

- Takapotku tarkoittaa terän nappaamista kiinni puusta, jolloin saha hyppää voimakkaasti taakse- ja ylöspäin. Takapotku syntyy helposti, jos sahataan vain terän kärkialueella.
- Teräketjun irtoaminen tai katkeaminen sinkoaa terän sahasta ylöspäin. Tämän (ja takapotkun) vuoksi sahataan niin, etteivät kasvot tai vartalo ole terän pyörimislinjalla.

Sahaajan välineet:

- kuppikuulosuojaimet
- suojahanskat
- suojalasit tai kasvosuojain
- varpaita suojaavat kengät (mahdollisesti turvakengät)
- puuta kaataessa kypärä

Moottorisahan huolto

Tankkaus
Polttomoottorisahaan tankataan yleensä kakstahtibensiiniä. Tarkista asia sahan käyttöohjeesta. Yleensä se tarkoittaa sitä, että mahdollisimman korkea oktaaniseen bensiiniin (98) sekoitetaan 2 tilavuusprosenttia kakstahtiöljyä. Aina ennen tankkausta pitää haistamalla tai kannun omistajalta kysymällä varmistaa, että öljy on sekoitettu. Jokaisen polttoainetankkauksen yhteydessä on syytä lisätä myös teräketjuöljyä, jota varten on toinen tankki. Tankkauksen jälkeen käynnistettäessä terää pyöritetään täydellä kaasulla ilman kuormitusta niin kauan, kunnes teräketjuöljyä lentää pieniä pisaroita laipansuuntaisesti 10 sentin päässä olevaan pintaan.

Terän teroitus
Terän terävyys on ensiarvoisen tärkeää, käytännössä terä pitää teroittaa jokaisen tankillisen jälkeen. Moottorisahan terä koostuu seuraavista osista: Kouruhammas, säätöhammas ja lukko. Kouruhammas leikkaa puuta, säätöhammas säätelee edellisen leikkaussyvyyttä eli lastun kokoa ja lukolla liitetään ketju yhteen. Nykyään ketjua ei yleensä tarvitse liittää, vaan sen saa vaihdettua ehjänä.

Teroitettaessa kouruhammasta vain ”ulospäin” vedettäessä painetaan. Teroitusviilana kannattaa käyttää vain sellaista pyöreää oikeankokoista hienoa viilaa, johon kiinnitetty ohjaimet, joista näkee myös oikean teroituskulman. Paras vaihtoehto on käyttää laippaan kiinnitettävää teroitinta.

Säätöhampaita madalletaan, jos sahan puru on liian hienoa. Vaurioitumisten seurauksina voidaan myös tasata hampaita keskenään. Normaali madallus tehdään viilaamalla hienolla tasaviilalla yhtä monta vetoa joka hampaaseen noudattaen vanhaa teroituskulmaa.

Terän kireys
Terä löystyy lämmitessään ja muutenkin venyy käytössä eli aina ennen käynnistämistä tulee tarkistaa, että terä on riittävän kireällä (laipan keskeltä nostettuna ei nouse pois urasta). Terä kiristetään löysäämällä laippaa kiinnipitävät mutterit ja säätämällä sopivaan kireyteen ruuvista. Kiristyksen jälkeen mutterit väännetään kiinni ja tarkistetaan, että terä pyörii käsin pyörittämällä.

Uutta terää vaihtaessa tarkistetaan, että terä menee oikein päin pyörimissuuntaan. Terän leikkaavien pyöreiden osien pitää olla kohti pyörimissuuntaa. Terä pyörii laipan alapuolelta koneeseen päin. Uusi terä pitää kiristää joka tankillisen jälkeen.

Moottorisahan käyttö

Terälukko ja liipaisinlukko
Terälukko on kahvan ja ketjun välissä oleva suojaliipaisin. Terälukon tehtävä on lukita (=pysäyttää) ketju, ettei se pääse vahingoittamaan käyttäjää. Tarkista aina ennen käyttöä, että terälukko lukitsee ketjun.

Liipaisinlukko estää kaasuliipaisimen painumisen pohjaan vahingossa. Tarkista aina ennen käyttöä, että toimii oikein.

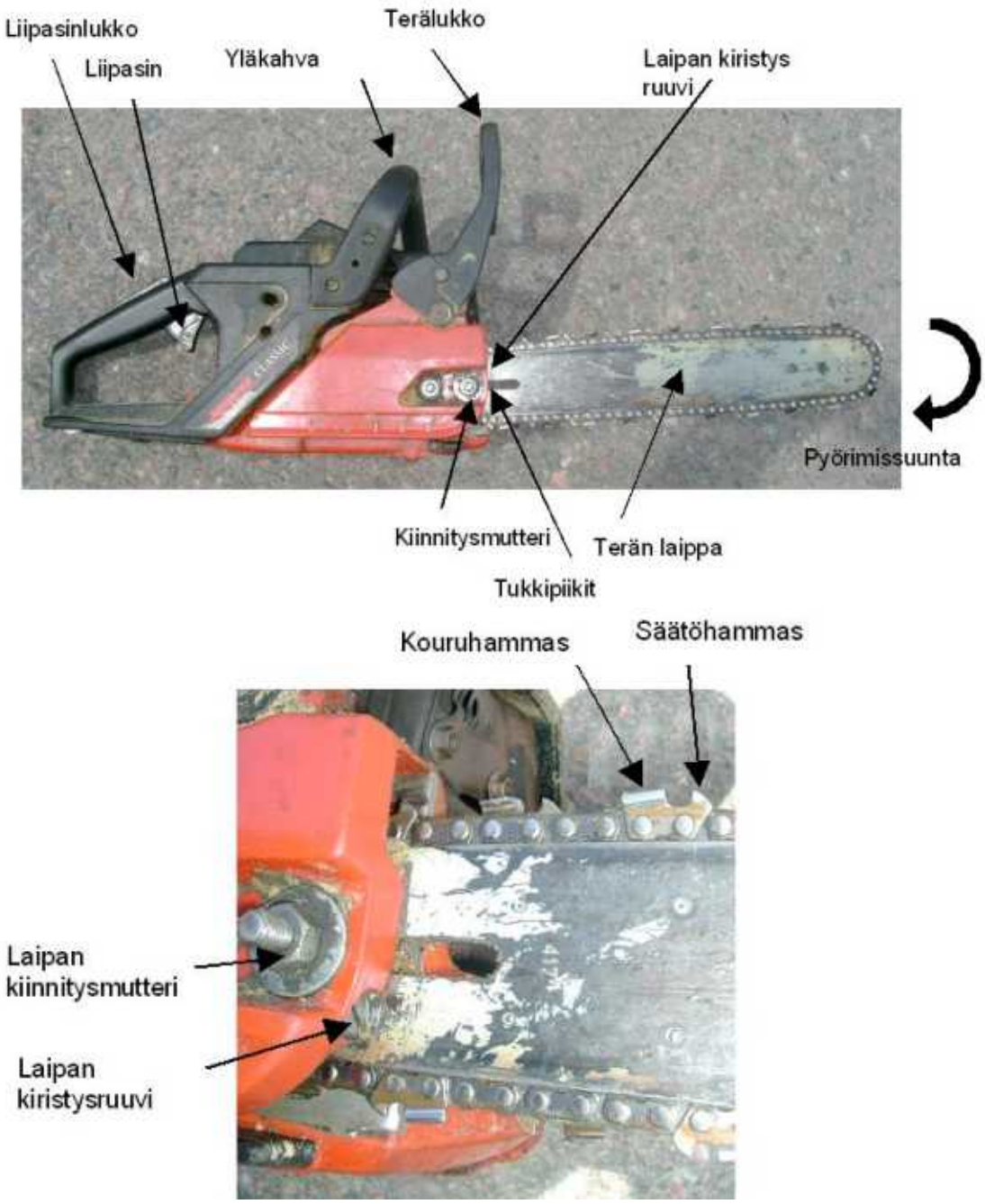

I- 35. Moottorisahan osat.

Käynnistäminen
Käynnistäminen on varsin samanlaista kuin ruohonleikkurissa ja perämoottorissa: ripeä veto ryyppy päällä. Lämmin kone lähtee ilman ryyppyä.

Sahaaminen moottorisahalla

- Sahasta pidetään kiinni kahdella kädellä.
- Sahausasento on tukeva haara-asento.
- Ei sahata ylöspäin.
- Ei sahata oman hartiatason yläpuolelta.
- Jos terä jumittuu, sitä ei runnota väkisin irti. Jos kone ei jaksa vääntää terää irti, se sahataan toisella sahalla tai hakataan kirveellä.

- Katkottaessa pyritään sahaamaan puun vetojännitetyltä puolelta, jolloin terä ei jumitu.
- Karsiessa sahataan rungonsuuntaisesti kohti latvaa toiselta puolelta runkoa, millä itse seisotaan. Jännityksessä olevat oksat sahataan vetojännityksen puolelta.
- Sahataan niin, että kasvot tai vartalo eivät ole terän pyörimislinjalla.
- Siirryttäessä sahan kanssa kytketään terälukko päälle.
- Sahaa niin, että laipan juuressa olevat tukkipiikit tulevat puuta vasten. Älä sahaa laipan kärjellä, koska tällöin takapotkun vaara on suurempi.

Puun kaataminen

Valmistelut

1. Tarkistetaan, että sahassa on riittävästi polttoainetta ja terä on iskussa.
2. Karsitaan puusta (ja mahdollisesti viereisistä) oksat. Karsiminen tehdään ylhäältä alaspäin laippa toisella puolella runkoa kuin sahaaja. Ei hartioita korkeammalle.
3. Valitaan kaatamissuunta. Mitataan tarvittaessa mahtuuko puu kaatumaan vapaasti.
4. Kiinnitetään kaatamisnaru.
5. Siivotaan maasta risut ja muut liikkumista häiritsevät tekijät.
6. Katsotaan valmiiksi sahaajan ja vetäjien poistumisreitit ja varareitit. Sovitaan mihin asti vedetään.
7. Tarkistetaan, että kaatamisrauta, kirves ja varasaha ovat saatavilla.
8. Sahataan kaatolovi.

Kaatamissuunta

Puu pyritään kaatamaan sen luontaiseen kaatumissuuntaan eli sille puolelle, minne puu on kallellaan tai missä ovat suurimmat oksat. Sitä täytyy kuitenkin harkita riippuen seuraavista tekijöistä:

- Tuulen suunta ja voimakkuus. Kovalla puuskaisella tuulella ei kannata ryhtyä puun kaatoon.
- Ympäristön puut, rakennukset ja muut esteet. On vältettävä puun kaatamista koskeloon eli toista puuta vasten. Mäen rinteessä oleva puu on yleensä helpompi kaataa ylämäkeen. Harjoitellessa kaatamissektorin pitää olla riittävän suuri, ettei vahinkoja pääse sattumaan. Jos epäilet vähänkin kaataa puun esim. rakennusten väliin, älä kaada vaan pyydä ammattilainen tekemään se puolestasi.
- Puun haarat ja putoavat oksat. Sahattava sellaiselta puolelta, ettei jäädä putoavien osien alle.

Kaatonaru ja -talja

Kaatonarulla tarkoitetaan puun painopisteeseen tai sen yläpuolelle kiinnitettyä köyttä, liinaa, vaijeria tai ketjua, jolla vedetään puuta haluttuun kaatumissuuntaan. Kaatonarun merkitystä ei voi liikaa korostaa, sen puuttumisesta aiheutuva vahinko (kaatuu talon tai sähkölinjan päälle) on monisatakertainen verrattuna sen laittamiseen tarvittava työ. Kaatonarun vetovoimaa voidaan lisätä huomattavasti kiinnittämällä sen toinen pää kireälle toisen puun tyveen ja vetämällä miesvoimalla sitten narua sivulle päin. Vetämisessä voidaan hyödyntää myös taljaa tai ajoneuvoa.

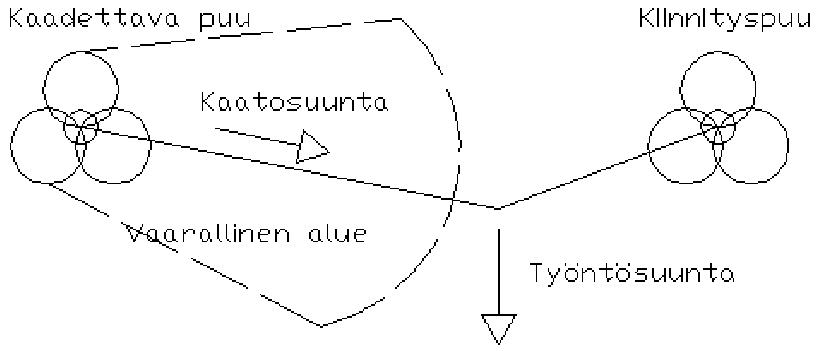

I- 36. Kaatonarun toimintaperiaate.

Kaatolovi
Sahaaminen aloitetaan tekemällä kaatosuuntaan kaatolovi, joka on suuruudeltaan n. 1/3 kaadettavan kohdan pinta-alasta. Kaatolovi tehdään sahaamalla ensin alalaita noin 15 astetta vaakasuunnasta alaspäin. Tämä sahaus määrää kaatosuunnan, joten se täytyy tehdä tarkasti. Sitten sahataan yläpuoli kaatolovesta noin 45 asteen kulmassa ylöspäin vaakasuunnasta, niin että sahaus kohtaa alalaidan sahauksen 1/3 syvyydessä puun paksuudesta.

Sahauslinja valitaan vaakasuuntaiseksi kaatoloven puoliväliin, ei siis tähdätä loven pohjukkaan. Sahauslinja voidaan merkitä puun kylkiin helposti moottorisahalla.

Lähteet

- Moottorisahan turvallinen käyttö, Työterveyslaitos
- I luokka, 13. Moottorisahan turvallinen käyttö ja huolto, Suorituskirja, Toimen Pojat ry
- Puun kaato moottorisahalla, Wikikko

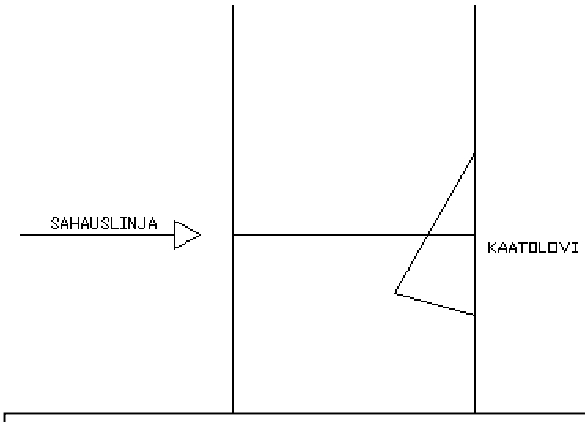

I- 37. Kaatoloven sijainti sahauslinjaan nähden.

I Luonnontuntemus

I-21. Tunnen kestävän kehityksen periaatteet.

Suorituksen tarkoituksena on ymmärtää: mitä kestävällä kehityksellä tarkoitetaan, mitä siihen sisältyy ja ketkä sitä toteuttaa.

Kestävä kehitys on maailmanlaajuisesti, alueellisesti ja paikallisesti tapahtuvaa jatkuvaa ja ohjattua yhteiskunnallista muutosta, jonka päämääränä on turvata nykyisille ja tuleville sukupolville hyvät elämisen mahdollisuudet. Laajasti määriteltynä kestävä kehitys kattaa kolme toiminnallista osa-aluetta:

1. ympäristötaloudellisen eli ekologisen
2. yhteiskunnallisen
3. kulttuurisen

Ekologisesti kestävä kehitys tarkoittaa luonnon monimuotoisuuden säilyttämistä ja ihmisten taloudellisen ja aineellisen toiminnan sopeuttamista maapallon luonnonvaroihin ja luonnon sietokykyyn. Ekologisen kestävyyden haaste koskee sekä teollisuus- että kehitysmaita. Tuhlaus ja köyhyys ovat molemmat ympäristöä tuhoavia. Siksi ekologisesti järkevän teknologian kehittäminen, kuluttajien tottumusten muuttaminen sekä väestönkasvun hillitseminen köyhyyttä lievittämällä nousevat tärkeimmiksi ratkaisukeinoiksi.

Yhteiskunnallisesti oikeudenmukainen kehitys turvaa ihmisille yhdenvertaiset mahdollisuudet oman hyvinvointinsa luomiseen, perusoikeuksien toteuttamiseen ja elämän perusedellytysten hankkimiseen. Se takaa myös mahdollisuuden tasa-arvoiseen osallistumiseen ja vastuunottoon päätöksenteossa omassa maassa ja maailmanyhteisössä.

Ihmistä henkisesti uudistava kehitys puolestaan mahdollistaa vapaan henkisen toiminnan, eettisen kasvun sekä kulttuurien moninaisuuden säilymisen ja kehittymisen sukupolvesta toiseen. Kukin kansakunta ylläpitää omalla kulttuurillaan maailmanyhteisön kulttuurien moninaisuutta, joka on yksi inhimillisen edistyksen olennaisimmista tunnusmerkeistä.

Kestävän kehityksen yleisperiaatteen mukaan jokainen valtio on itse ensisijaisesti vastuussa kansalaistensa henkisestä, yhteiskunnallisesta ja taloudellisesta hyvinvoinnista. Kestävä kehitys on myös haaste globaalille, alueelliselle ja paikalliselle yhteistyölle. Sen toteutuminen on luonnollisesti myös jokaisen kansalaisen vastuulla. Kestävän kehityksen toteuttamisessa tarvitaan kaikkia yhteiskunnan sektoreita: talouselämää, etujärjestöjä, tiedeyhteisöä, opetusalaa, tiedotusvälineitä ja kansalaisjärjestöjä, kuten partioliikettä.

Suoritusvinkkejä

- Suorittajat leikkaavat lehtiartikkeleita liittyen kestävään kehitykseen. Artikkeleista keskustellaan kokouksessa.
- Ota selvää mitä suojeltuja kulttuuri- tai luontokohteita ja millä perusteilla ne on suojeltu. Käykää tutustumassa kohteeseen. Helsingissä on esimerkiksi Suomenlinna ja Seurasaari.
- Järjestäkää vaeltajaryhmällenne keskustelu- ja saunailta kestävän kehityksen jonkun osateeman ympärille.
- Osallistukaa vartion kanssa kansainväliseen roska päivässä -liikkeeseen. Vauhdilla edennyt roskaliike on oivallinen esimerkki siitä, mitä vapaaehtoinen kansalaistoiminta saa lyhyessä ajassa aikaan. Liike on jo levinnyt ympäri maata ja sitä tunnetaan ulkomaillakin. Perusidea on yksinkertainen. Riittää kun kerää päivittäin vähintään yhden roskan. Lisäksi tulisi haastaa yksi tuttu mukaan toimintaan.
- Käykää tutustumassa kierrätyskeskukseen.

Lähteet

www.wikipedia.com
Yhdistyneet kansakunnat: www.yk.fi

I-22. Suoritan luonnonsuojeluun tai metsänhoitoon liittyvän tehtävän.

Suorituksen tarkoitus on tutustua metsien käyttöön tekemällä oppimisen kautta. Tavoitteena on, että suorittaja oppii tekemään huomioita metsien käytön vaikutusta ympäristöön ja tiedostaa vastuunsa ympäristöstään. Parhaimmassa tapauksessa suorittajat toteuttavat tehtävän ja sen suunnittelun omatoimisesti, mutta työn haastavuuden ja suorituksen hengen mukaisen toteuttamisen varmistaminen, jää suoritusta valvovalle partiojohtajalle.

Valmistelut

- Ideointi
- Yhteydenotto: Maanomistajaan, metsästys- tai suunnistusseuraan, kansallispuiston tai ulkoilualueen hoidosta vastaavaan tahoon.
- Työstä, sen ajankohdasta ja tarkasta toteutustavasta sopiminen (mieluiten paikan päällä).

- Materiaalien hankkiminen ja tarvittavien taitojen opettelu.
- Lopputuloksen arviointi ja palaute, sekä kiittäminen.

Esimerkkejä mahdollisista töistä

- Taimien istutukseen osallistuminen talousmetsässä: Useimmiten avohakkuulla painetaan pottiputkella kahden metrin välein reikiä maahan ja niihin asetetaan taimi, jonka juuriston suojana on turvepaakku.
- Suon ennallistamiseen osallistuminen (kansallispuisto tai luonnonsuojelualue). Siihen kuuluu useimmiten ojien täyttämistä ja puu-turve-patojen rakentamista ojiin.
- Ojan tai kärrytien kunnostaminen. Puiden raivaus ja tarvittavat lapiotyöt. Roskien siivous.
- Taimikon tai tiheikön harvennus (talousmetsä). Taimikon harvennuksessa jätetään yksi puu kahdelle neliölle valikoiden parhaat pystyyn. Maaston käytöstä riippuu, jätetäänkö riukupuut paikoilleen vai kerätäänkö kasoihin.
- Luontomuistomerkin tai muun luonnon paikan huoltaminen. Siivous roskista ja kaatuneista puista. Kulkureitin kunnostaminen. Opasteiden kunnostaminen.
- Pitkospuiden tai metsässä olevien portaiden kunnostaminen.
- Riistaruokintapaikan hoitaminen ja tarkkailu (kysy metsästysseuroista). Hoitamiseen kuuluu ruuan täydentämistä, kunnostamista ja mahdollista siivoamista.
- Riistaruokintapaikan tai katoksen rakentaminen.
- Jonkun eläin- tai kasvilajin kannan tarkkaileminen tai laskenta. Laaditaan tarkkailusta raportti. Voi olla vaikkapa joku uhanalainen laji.
- Kasvilajien laskenta määräalalta. Metsästä rajataan tyypillinen hehtaari ja lasketaan eri kasvien lukumäärät siltä. Pienempiä kasveja varten voidaan rajata hehtaarin sisältä yksi aari (10 x 10 m).
- Luonnonsuojelusta tai metsänhoidosta kertovan luontopolun järjestäminen.
- Metsän siivous roskista sovitusti maanomistajan kanssa. Poluton metsäalue kuljetaan ketjussa läpi.
- Jätepisteen kunnostaminen.

Lisää suoritusvinkkejä

- Suorituksen toteutuksesta voi tehdä jutun lippukuntalehteen tai jollekin muulle partiomedialle.
- Laatikaa alueesta karttaluonnos, josta ilmenee mille alueelle hoitotoimenpiteitä on tehty.

I-23. Teemme lintubongausretken, jonka aikana tunnistamme vähintään 10 lintua.

Kuinka monta Suomessa asustelevaa lintua tunnistatte? Kuinka moni niistä muuttaa talveksi pois? Minne ne muuttavat ja miksi? Miten ne osaavat suunnistaa? Osaatteko tunnistaa lintuja ulkonäön vai laulun perusteella? Osaatko hiljentyä niin kauan, että löydät ja pystyt tunnistamaan lintuja luonnosta.

Opettele tunnistamaan ulkonäön ja äänen perusteella ainakin seuraavat linnut:

- Talitiainen
- Sinitiainen
- Västäräkki
- Tikka
- Palokärki

- Punatulkku
- Peipponen
- Pääskynen
- Harmaavarpunen
- Mustarastas
- Kyyhkynen

Avuksi tunnistamiseen kannattaa hankkia vartiolle lintukirja. Sellainen kannattaa hankkia myös vartionjohtajaikäisen partiolaisen itselleen. Halvemmalla lintukirjoja saa alennusmyynneistä tai divarista, linnut eivät vanhene.

Suoritusvinkkejä

- Lähtekää linturetkelle. Suunnitelkaa yhdessä reitti ja paikka minne menette. Ottakaa eväät mukaan ja tarkkailkaa lintujen elämää joltakin rauhalliselta paikalta. Lintuja voi tunnistaa myös esimerkiksi retkellä, leirillä tai kisoissa. Lintutorneja löytyy ainakin Laajalahdelta ja Pitkäjärven pohjoispäästä.
- Etsikää lintujen kuvia luontokirjoista, -lehdistä ja internetistä. Ottakaa selville lajia koskevaa tietoa pesimisestä, asumisesta, poikasista ja muusta lajiin liittyvästä. Maalatkaa/ piirtäkää/ askarrelkaa lintuaiheisia taideteoksia kololla/ retkellä ja järjestäkää taidenäyttely muille lippukuntalaisille.
- Yrittäkää valokuvata lintuja niiden luonnollisessa elinympäristössään. Tämän voi aloittaa urbaanissa ympäristössä pesivistä linnuista.
- Järjestäkää lintujenbongauskilpailu vartionne/lippukunnan kesken, käyttäkää esimerkiksi seuraavanlaista taulukkoa (loppuun voi listata lisää lajeja).
- Bongaustiedoksi päivämäärä, lisäksi voi tehdä vertailuja eri vuosien välillä.

Laji:	Syksy:	Talvi:	Kevät:	Kesä:
Talitiainen				
Sinitiainen				
Västäräkki				
Tikka				
Palokärki				
Punatulkku				
Peipponen				
Pääskynen				
Harmaavarpunen				
Mustarastas				
Kyyhkynen				

I Erätaidot

I-24. Osaan tehdä nuotion hankalissa olosuhteissa maastosta löytämilläni puilla.

Suorituksen tarkoituksena on tosi erämiehen tavoin opetella tekemään tulet missä ja milloin vaan.

Puiden ja sytykkeiden keräämiseen maastosta kannattaa varata riittävästi aikaa. Näin siksi, että aina puuta ei ole leiripaikalla tai sitä ei voi polttaa. Sytykkeitä voi etsiskellä jo matkalla leiri- tai retkipaikalle. Kerralla kannattaa pilkkoa tarpeeksi puuta ja tehdä riittävän paljon sytykkeitä. Kun on valmiita kiehisiä lisätä, nuotio syttyy hallitun varmasti. Kymmenen kuivaa ja hyvää kiehistä riittää.

Poltettavaa puuta löytyy Suomessa aina. Kuivaakin puuta taitava etsijä löytää lähes aina sadan metrin säteeltä retkipaikasta. Ja vaikka puu olisi märkää, niin aivan pieniksi pilkotuilla ja kuivilla sytykkeillä, sekä pienellä määrällä kärsivällisyyttä saadaan nuotio sytytetyksi.

Puuta etsittäessä pitää muistaa, että tuore tai laho puu ei pala hyvin, eikä pystyssä olevia puita saa kaataa ilman maanomistajan lupaa. Jos maanomistajalta saadaan lupa kaataa puita, niin tällöin parhaita polttopuita ovat kelot ja tervaskannot. Ne ovat yleensä melkein kokonaan kuivia ja palavat hyvin. Kelo on mänty, jonka kelottajasieni on tappanut pystyyn. Tosin nykyään kelon käsite on laajentunut koskemaan kaikkia pystyynkuolleita mäntyjä. Kuollut kataja palaa myös hyvin. Havupuut palavat myös tuoreina, mutta elävää puuta ei saa turmella. Käytettäessä oksia sytykkeinä, kannattaa sormen vahvuisen oksatkin halkaista kirveellä. Tulen sytyttyä ranteenvahvuisetkin kuivat alaoksat palavat hyvin.

Kaikki lehtipuut kannattaa unohtaa, jos aiotaan polttaa maastosta löydettyjä puita. Käyttökelpoiset puut ovat: mänty, kuusi, kataja ja lehtikuusi. Ainostaan, jos ollaan tunturissa havupuurajan yläpuolella, voidaan käyttää tunturikoivua. Sekin on tosin rauhoitettu yleensä. Se pitää pilkkoa sormea ohuemmiksi tikuiksi, että sen saa palamaan.

Hyviä sytykkeitä, joita metsästä löytää, ovat kuusen kuivat ja kuolleet alaoksat, muut kuivat havupuu risut, tuohi sekä tervas. Tervaskannolla tarkoitetaan männyn kantoa, johon on ajan kuluessa kerääntynyt pihkaa. Tästä johtuvat puun ominaisuudet: Se on kovaa, punertavaa, kuivaa ja se palaa helposti kun siitä tekee kiehisiä. Tervas on saanut nimensä tervan tuoksusta, jonka pystyy haistamaan, kun puuta haistaa. Tervastuli tuottaa hyvin valaisevaa keltaista liekkiä ja pahasti nokeavaa mustaa savua. Tervaskannon erottaa muista kannoista sen piikkimäisen olemuksen ja kovuuden perusteella. Kanto on usein täysin kuolleen näköinen, mutta potkaistaessa sitä, tuntuu kuin potkaisisi kiveen. Myös kuivuneiden männyn alaoksien tyvessä on tervasta, mutta kovuudesta ja syiden suunnasta johtuen siitä on vaikea tehdä sytykkeitä.

Puut kannattaa asetella siten, että ne kuivuvat nuotion lämmössä. Polttopuut kannattaa myös suojata yön ajaksi kevytpeitteellä tai muulla suojalla, niin etteivät ne kerää kosteutta. Kun tuore puu kuivuu, siitä poistuu solujen sisäinen kosteus. Jos sade kastelee sen uudestaan, vesi menee vain solujen väleihin. Sieltä se lähtee pois nuotion loimussa melko nopeasti.

Nuotion sytyttäjän muistilista:

1. Valmistele nuotion pohja
2. Kerää sytykkeet: kuivia havupuu kiehisiä ja pieniä risuja

3. Kerää puut
4. Pilko syttypuut: Sylillinen sormen vahvuisia kuivia havupuita
5. Pilko polttopuut: Seuraavaksi valmiiksi sylillinen puolen rantaa vahvuisia lähes kuivia puita.
6. Polta nuotiota ja valvo tulta
7. Sammuta huolella
8. Varmista, että tuli on sammunut, eikä kyteviä pesäkkeitä enää löydy.
9. Siivoa jälkesi, maisemoi nuotion pohja ja ylijääneet puut

Suoritusvinkit:

- Suorituksen toteutusta on syytä miettiä jo retkeä suunniteltaessa.
- Otetaan yhteyttä maanomistajaan ja kysytään, saako maapuita polttaa. Luvan saa helpommin, jos tietää alueella olevasta hakkuuaukeasta, jossa on paljon maapuita. Luvan saa helpommin talvella tai erityisen märkään vuodenaikaan. Tutulta maanomistajalta saa helpommin luvan kuin vieraalta. Kannattaa kysellä maaseudulla asuvilta sukulaisilta tai tuttavilta, partiolippukunnilta ja kaupungin mailta, jotka eivät ole ulkoilualueita.
- Metsänomistajat antavat usein luvan myös kuolleiden kuusien kaatamiseen tiheistä kuusikoista, koska se on hyväksi metsälle. Tällöin pitää vain osata vakuuttaa, että hallitsee metsänhoidollisen puun kaatamisen.
- Lähdetään vartion kanssa vaellukselle Lappiin erämaa-alueelle. Niille on olemassa yleinen käytäntö maapuiden polttamiseen. Luvan saa metsähallitukselta.

I-25. Tiedän mitä luonnonvaraisia kasveja, sieniä ja muita luonnon antimia voi syödä ja valmistan niistä aterian nuotiolla.

Johdanto

Kaikkea ruokaa ei aina tarvitse kantaa mukana. Osaava retkeilijä löytää Suomen luonnosta monenlaista syötäväksi kelpaavaa, jota voi käyttää joko lisäruokana vaelluksella tai retkellä, tai hätätilanteessa tilapäisravintona. Kalaa on saatavana joka puolella maata vuodenajoista riippumatta, kun taas sienien ja marjojen keräily onnistuu vain tiettyinä vuodenaikoina. Riistaeläinten metsästys on luvanvaraista.

Kalastus

Onkiminen ja pilkkiminen on kaikille sallittua ilman kalastuslupaa (valtion kalastuksenhoitomaksu). Oikeutta on kuitenkin joskus rajoitettu, jos vesistöön on istutettu tai siinä asuu luonnostaan jalokaloja. Myös virvelöinti ilman kalastuslupaa on sallittua alle 18-vuotiaalle. 18 vuotta täyttänyt tarvitsee viehekalastukseen kalastusluvan. Vuonna 2007 lupa maksoi kalenterivuodelta 20 euroa tai 6 euroa seitsemän päivän jaksolta. Pyydysten, kuten verkkojen, katiskoiden ja tilapäispyydysten käyttö vaatii vesistön omistajalta lunastettavan luvan. Yleensä näitä lupia (verkkomerkki, katiskamerkki) voi lunastaa paikalliselta kalastuskunnalta tai esim. paikalliselta huoltoasemalta. Jotkut kalastuskunnat eivät peri katiskapyynnistä lupamaksua.

Kaikki Suomen vesistöissä asuvat kalat ovat syömäkelpoisia, maku tosin vaihtelee. Yleisimpiä kaloja Etelä-Suomen vesistöissä ovat ahven, särki, hauki, ruutana ja lahna. Jalokaloja, kuten lohia, taimenia, rautuja, kasvaa pääosin Pohjois-Suomen vesistöissä. Nykyään ainoastaan jalokaloille on säädetty alamitta – pienenkin hauen voi siis syödä hyvällä omallatunnolla.

Partiolaiselle sopivimpia ovat kalastusmenetelmät, jotka eivät vaadi suurta määrää kalustoa. Ehdottomasti helpoiten kannettava kalastusväline on tavallinen mato-onki. Siima, koukku ja koho on helppo kuljettaa mukana, ja tarvittaessa vavan saa luonnosta. Todellinen grammanviilaaja voi veistellä kohonkin vasta paikan päällä kuivasta puusta tai tehdä männyn kävystä. Jos tarkoituksena on kalastaa esim. vaelluksen aikana paljon, kannattaa harkita virvelin mukaanottoa. Virvelillä saa myös isompia kaloja kuin mato-ongella. Kiinteistä pyydyksistä helpoiten mukana kulkee iskukoukku (käytetään yleensä talvella). Iskukoukku on polaan eli keppiin kiinnitetty jousella varustettu koukku, joka iskee syöttiin käyneeseen kalaan. Luonnontarvikkeista on myös mahdollista tehdä tilapäispyydyksiä, kuten esim. virtapaikkaan merta. Siinä pajun tai pihlajan oksia solmitaan jäätelötötterön muotoiseksi

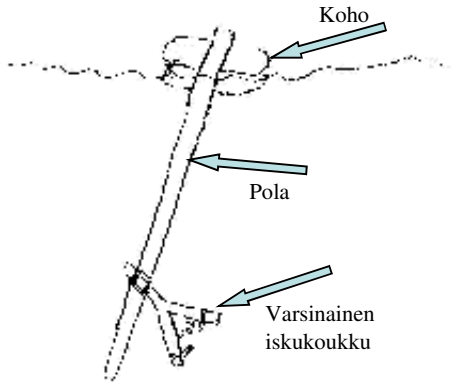

I- 38. Iskukoukun kokonaisuus.

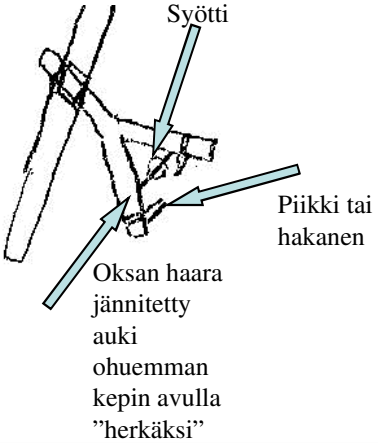

I- 39. Iskukoukun pyydys.

noin metrin pitkäksi astiaksi. Auki oleva suu vielä levitetään hieman ja suunnataan ylävirtaan. Tämän kaltaiset pyydykset kuitenkin vaativat vesistön omistajalta luvan.

Kalan valmistaminen syötäväksi

Järvikala pitää aina kypsentää ennen syömistä, sillä niissä on toisinaan loiseliöitä tai muita tauteja. Kaikkia merikaloja ei tarvitse kypsentää – esim. lohen voi graavata.

I- 40. Rysä.

Suola on käytännössä aina riittävä mauste kalan valmistamiseen, ei toki aivan välttämätön. Kalastusta harkitsevan partiolaisen kannattaa kuitenkin aina pitää pientä suolapurkkia mukana, sillä kalan maku paranee pienellä suolauksella kummasti.

Ennen kypsentämistä kala täytyy perata. Lähtökohtaisesti kala suolistetaan, jolloin sisäelimet ja pää poistetaan, valmistusmenetelmästä riippuen myös suomut. Kalan voi suolistamisen lisäksi myös fileoida, jolloin suurin osa ruodoista saadaan poistettua kalasta. Suolistamiseen riittää tavallinen puukko, fileointiin taas tarvitaan mieluiten terävä, kapeateräinen veitsi (fileointiveitsi).

I- 41. Ahven.

1. Kalan käsittely aloitetaan teurastuksella heti pyynnin jälkeen. Teurastukseen kuuluu kalan tainnuttaminen aivoihin napakasti lyömällä ja veren laskeminen katkaisemalla sydämen ja kidusten välinen valtimo puukolla.
2. Perkaaminen tehdään raaputtamalla suomut irti puukolla tai perkuuraudalla. Samalla leikataan evät puukolla irti.
3. Kala suolistetaan avaamalla vatsa pään alapuolelta peräaukkoon. Vatsaa leikatessa pitää varoa, ettei riko sappirakkoa, koska sen sisältö pilaa lihan maun. Leikkaamisen jälkeen sisältä poistetaan sisäelimet puukolla tai sormella raaputtamalla. Lopuksi vatsa huuhdellaan juoksevalla vedellä. Sisäelimistä voidaan maksa, mäti ja maiti ottaa talteen ja käyttää esimerkiksi keittoaineksina.
4. Fileointi suoritetaan fileointiveitsellä leikkaamalla lihat irti selkäruotoa pitkin. Usein fileoitaessa irrotetaan myös kylkinahkat. Paistamista tai loimuttamista varten kala kannattaa fileoida.

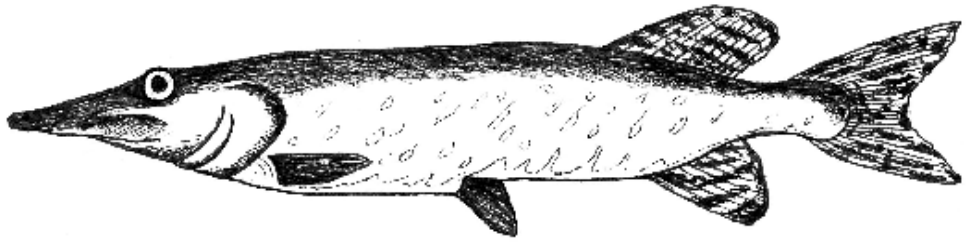

I- 42. Hauki.

Suolistettu kala voidaan valmistaa esim. keittämällä (kalakeitto), halsterissa, loimuttamalla, tikun nokassa paistamalla tai folion sisässä hiilloksessa paistamalla. Filee voidaan valmistaa loimuttamalla tai pannussa/kivellä paistamalla. Kalafileen voi pyöritellä jauhoissa ennen paistamista, jolloin saadaan fileeseen herkullinen, rapea pinta. Jauhoksi käy myös luonnon antimista valmistettu tilapäisjauho. Kalan liha on kypsää, kun se irtoaa helposti ruodoista. Raakaa kalaa ei pidä syödä.

Sienet

Sienenkerääjän kultainen sääntö: jos et tunnista sientä, älä kerää sitä! Suomessa kasvaa neljä tappavan myrkyllistä sienilajia, sekä parikymmentä lievemmin myrkyllistä sienilajia. Tämän vuoksi varsinkin aloittelevan sienestäjän kannattaa aina pitää sienikirjaa mukanaan. Jotkin myrkylliset sienilajit muistuttavat toisia syötäviä lajeja. Tästä on kuitenkin aina huomautus sienikirjassa molempien lajien kohdalla. Suurin osa sienistä on turvallista syödä sellaisenaan, osa vaatii ryöppäyksen. Ryöppäys tarkoittaa sienien kiehauttamista runsaassa vedessä, jonka jälkeen vesi kaadetaan pois. Ryöppäys hajottaa sienessä mahdollisesti olevat myrkyt. Sienikirjassa on merkintä myös ryöppäystarpeesta.

Sienet sisältävät niukasti energiaa. Viiden megajoulen energiamäärän (minimimäärä poikkeusoloissa päivää kohti) saadakseen olisi syötävä 3,5-5 kg sieniä. Näin suuren sienimäärän kerääminen ei kuitenkaan yleensä ole mahdollista. Sienet voivat kuitenkin tuoda makua ja vaihtelua ruokavalioon. Kuivattuja sieniä on helppo kuljettaa mukana esim. vaelluksella. Sienet sisältävät runsaasti vettä, joten tilavuus ja paino pienenevät huomattavasti kuivattaessa.

Sienien määrä metsässä vaihtelee runsaasti vuodesta toiseen säätilojen mukaan. Suurin osa sienistä kasvaa elo-syyskuussa, korvasieniä kuitenkin kerätään jo toukokuussa. Esimerkiksi seuraavat sienet soveltuvat erinomaisesti ruoanlaittoon:

- **Kantarelli:** Helppo tunnistaa ja löytää, sillä kantarelli on väriltään keltainen. Kantarelli kasvaa pääosin elokuussa, ja viihtyy monen tyyppisissä metsissä.
- **Tatit**: Suomessa kasvaa useita tattilajeja. Kaikki tattilajit ovat syötäviä. Tatin tunnistaa yleensä paksusta jalkaosasta, joka voi olla jopa lakkiosaa paksumpi. Esiintymispaikat vaihtelevat lajeittain.

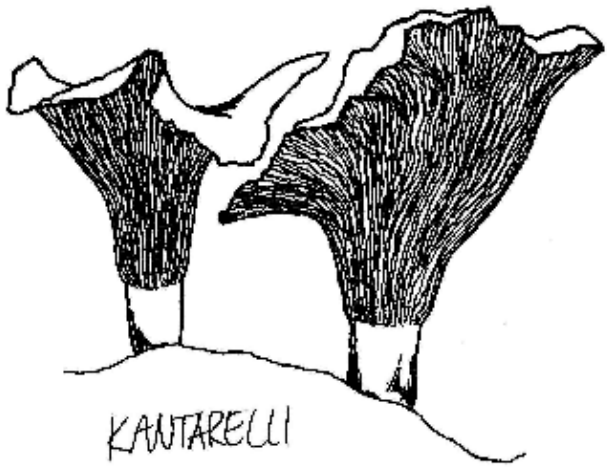

I- 43. Kanttarelli.

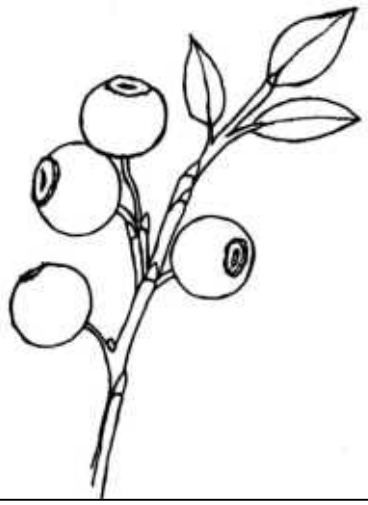

I- 44. Mustikka.

- **Suppilovahvero**: Suppilovahverot kasvavat pääosin loppusyksystä. Suppilovahvero viihtyy kosteissa, varjoisissa paikoissa. Suppilovahveron löytäminen on vaikeaa, sillä niiden väri sekoittuu helposti syksyn tummiin lehtiin.

Muitakin hyviä ruokasieniä löytyy, esim. rouskut. Osa näistä kuitenkin vaatii ryöppäyksen ennen syömistä.

Sienien valmistaminen syötäväksi

Ensin sienestä puhdistetaan mullat ja muu ylimääräinen. Pieni veitsi on tässä kätevä. Tarvittaessa sienet myös ryöpätään. Tatti ja muut isot sienet on hyvä pilkkoa ennen ruoanvalmistusta, kantarelli ja suppilovahvero valmistetaan usein sellaisenaan.

Sienistä on metsäolosuhteissa helppo valmistaa muhennoksia ja keittoja, tai niitä voi lisätä makua tuomaan lähes mihin tahansa ruokalajiin. Sieni kypsyy hyvin nopeasti, joten keittoon ne kannattaa lisätä keittämisen loppuvaiheessa. Paistaessa sienet ovat valmiita, kun niistä irtoava vesi on haihtunut pannulta.

Marjat

Suomessa kasvaa syötävien marjojen lisäksi myös myrkyllisiä lajeja. Tuntemattomia marjoja ei siksi saa poimia. Suomessa esiintyvät myrkylliset marjat ovat tosin maultaan niin kitkeriä, että niiden nauttiminen vahingossa on hankalaa.

Marjoja voi syödä suoraan luonnosta, kypsennystä ei siis tarvita. Marjoja voi kuitenkin lisätä esim. puuroihin tai muihin ruokiin makua tuomaan. Puolukka sopii hyvin liharuokien höysteeksi. Sienien tavoin marjatkin sisältävät vain vähän energiaa, viiden megajoulen energiamäärän saamiseksi niitä olisi syötävä 1,2-3kg. Tällaisten marjamäärien kerääminen on syksyllä mahdollista, mutta aikaavievää.

I- 45. Puolukka.

Seuraavat marjat ovat syötäviä, ja niitä löytyy luonnosta kohtuullisen yleisesti:

- **Mustikka**: Kasvaa koko kesän ajan, viihtyy melko kosteilla paikoilla kaikenlaisissa metsätyypeissä
- **Puolukka**: loppukesästä, kuivahkoilla paikoilla (esim. kalliot)
- **Karpalo**: kasvaa soilla, löytyy luonnosta jo syksyllä mutta makeimmillaan marja on talven jälkeen, lumen alla talvehdittuaan
- **Lakka** eli hilla eli suomuurain: soilla, loppukesästä. Kasvaa erityisesti Pohjois-Suomessa
- **Juolukka**: soilla, muistuttaa ulkonäöltään ja maultaan mustikkaa
- V**adelma:** erityisesti hakkuuaukeilla
- **Metsämansikka** eli ahomansikka: Kasvaa aurinkoisilla paikoilla
- **Pihlajanmarja**; maku on aluksi hapan, mutta muuttuu makeaksi ensimmäisten pakkasten jälkeen

Muita syötäviä marjoja ovat variksenmarja, mesimarja, tyrni, lillukka, ruusunmarja ja taikinamarja.

I- 46. Juolukka.

Riista ja muu luonnonmuona

Metsästäminen vaatii aina luvan, Metsähallituksen lisäksi tarvitaan usein maanomistajankin lupa. Tuliaseen tai metsästysjousen omistaja tarvitsee lisäksi aseenkantoluvan.

Suomessa retkeilijä ei joudu käytännössä koskaan tilanteeseen, jossa riistaa joutuisi metsästämään henkensä pitimiksi – tähän ei siis voi vedota tilapäispyydyksiä tehtäessä.
Tilapäisvälineiden, esim. loukkujen rakentaminen voi olla kuitenkin hyvä ohjelmanumero esim. vartion retkellä. Loukkuja ei kuitenkaan saa jättää metsään ilman valvontaa, muuten siinä saattaa

aamulla kiikkua naapurin kissa tai koira, huonolla tuurilla jopa naapuri itse. Ohjeita loukkujen ja satimien tekemiseen löytyy mm. Luonnonmuonaoppaasta.

Edellä mainittujen lisäksi Suomen luonnosta löytyy muutakin syötäväksi kelpaavaa. Monet kasvit ovat ainakin osittain syötäväksi kelpaavia. Tässä mainitaan niistä muutamia. Useimpien kasvien ravintosisältö on hyvin vähäinen, mutta retkeilijä voi saada niistä vaihtelua ruokavalioonsa. Tilapäisruokien valmistaminen on myös mielenkiintoinen ohjelmanumero sinällään.

Nokkosta voi hauduttamisen jälkeen käyttää pinaatin tavoin esimerkiksi muhennoksissa makua antamaan. Maku on parhaimmillaan tuoreita nokkosia käytettäessä.

Retkeilijä voi keittää maukasta teetä mm. mustikan- ja puolukanvarvuista, kuusenkerkistä (keväällä kuusen oksan kärkeen kasvava vaalea, tuore osa), koivunlehdistä ja kanervasta. Valmistustapa on näillä kaikilla sama: kasvinosat laitetaan pannuun veden kanssa, ja vesi kiehautetaan. Usein teetä kannattaa hauduttaa hieman kauemmin kuin teenlehtiä käytettäessä.

Voikukka on melko monipuolinen ravintokasvi. Sen lehdistä voi valmistaa salaattia, koko kasvista taas voidaan keittää velliä, puuroa tai muhennosta. Maku on tosin hieman kitkerä.

Ketunleipiä löytyy keväisin metsästä melko yleisesti keväällä. Näissä ei ole ravintoarvoa, mutta kasvi tuo makua esim. lettuihin. Lehtiä voi myös pureskella sellaisenaan.

I- 47. Lakka eli hilla eli suomuurain.

Männyn kuoresta valmistettua pettujauhoa on käytetty Suomessa pula-aikoina jauhon korvikkeena. Petun valmistaminen vaatii maanomistajan luvan, ja vie melko paljon aikaa. Sama pätee tiettyihin heinä- ja jäkälälajeihin, joista on mahdollista valmistaa ruokaa. Ohjeet kaikkiin näihin toimenpiteisiin löytyy Luonnonmuonaoppaasta.

Suoritusvinkit

Luonnonmuonaan liittyviä suorituksia on helpointa tehdä retkellä. Pelkkä kirjallisuuteen tutustuminen ei motivoi eikä siitä välttämättä ole hyötyä. Ruoan hankkiminen luonnosta ja sen valmistaminen omaksi ravinnoksi on hyvin palkitseva kokemus.

- Otetaan onkia mukaan retkelle, ja varaudutaan valmistamaan pääateriana kalaa. Perunoita tms. kannattaa ottaa mukaan riittävästi, jotta nälkä ei iske huonollakaan kalaonnella. Kalastamiseen kuitenkin tulee reippaasti lisämotivaatiota, kun ateria jää muuten yksitoikkoiseksi.
- Pidetään vartion sieniretki syksyn alkupuolella, otetaan retkelle mukaan sienikirja. Sienestystä voi myös harrastaa esim. laavuretkellä, ja jatkaa mukaan otettua ruokaa itse poimituilla sienillä.
- Tehdään tilapäispyydys, esim. ansa tai loukku. Ohjeita löytyy Luonnonmuonaoppaassa.
- Pidetään viikonlopun mittainen ”karpaasiretki”: syödään vain luonnonmuonaa ja otetaan mukaan vain minimimäärä varusteita. Esimerkiksi jokainen lähtijä saa ottaa mukaan maksimissaan 400 grammaa tavaraa mukaan, tai kaikkien henkilökohtaisten varusteiden pitää mahtua maitopurkkiin. Retki kannattaa tehdä kesäaikaan, jottei kokemuksesta tule liian rankka.

- Pidetään retkellä ennen päivällisen valmistamista ”lisäkejahti”. Jokainen vartion jäsen saa tehtäväkseen etsiä yhden lisäkkeen, jota voi käyttää retkiruokien lisäkkeenä (esim. marjoja puuroon, nokkosenlehtiä lettuihin).
- Pidetään marjan- tai sienenbongauskisa: yritetään löytää mahdollisimman monta eri lajia kokouksessa tai vaelluksella/retkellä

Lähteet / lisää tietoa

- Luonnonmuonaopas, Puolustusvoimat 1985, http://www.mil.fi/reservilainen/pdf/luonnonmuonaohjelmalumo1985.pdf
- Kalatalouden keskusliitto (www.ahven.net)
- Villi Pohjola (www.villipohjola.fi)
- Suuri retkeilykirja, Olli Aulio 2000
- Retkeilijän Erätaidot osat 1 ja 2, Nalle Corander 1998

I-26. Yövyn talvella metsässä.

Suorituksen tarkoituksena on yöpyä talvisessa maastossa avotulimajoitteessa ja oppia kokemuksen kautta kuinka toimia talvisessa ympäristössä.

- Ennen nukkumaanmenoa on syötävä riittävästi lämmintä ruokaa. Nukkuessa kuluttaa saman verran energiaa lämmittämiseen, kuin normaali koulupäivänä koko päivän aikana.
- Majoite on pystytettävä hyvin. Yöllä saattaa myrskytä tai pyryttää lunta.
- Avotulta on vahdittava. Hiilloksen voi jättää lämmittämään nukkumaan mennessä.
- Yli -15 °C pakkasessa kannattaa nuotiota polttaa koko yö. Tätä varten pitää varata nuotioon 1/10-1/5 irtomottia polttopuita. Jätkäntuli ja rakotuli palavat kauemmin työmäärään verrattuna.

Yöpyminen ulkona vaatii talvella varusteilta huomattavasti enemmän kuin kesällä. Säänmukainen pukeutuminen ehkäisee kylmettymistä. Retken varustelistaan kannattaa siksi kiinnittää erityistä huomiota ja miettiä tarkkaan vara- ja vaihtovaatteiden tarve. Pukeutumisessa kannattaa noudattaa kerrospukeutumisen periaatteita, jotka on esitetty II luokan suorituksessa 28. Osaan pukeutua vuodenaikojen mukaan ja tiedän mitä hyötyä on kerrospukeutumisesta.

Talvella ulkona yövyttäessä on nukuttava talvimakuupussissa. Makuupussin täyteaineella ei ole juurikaan väliä kunhan pussi on tarpeeksi lämmin. Lämmitettävässä teltassa pärjää kovallakin pakkasella kolmen vuodenajan pussilla, jonka mukavuuslämpötila on noin -5 °C. Laavussa yövyttäessä makuupussin puutteellista lämpimyyttä voi korvata käyttämällä sen päällä huopaa tai sisällä villavaatteita.

On erittäin tärkeätä, että makuualustoilla on riittävä eristyskyky, sillä maa hohtaa kylmyyttä. Yleensä on tarpeen laittaa kaksi umpisoluista makuualustaa päällekkäin. Nykyään on myös olemassa talviretkeilyyn suunniteltuja ilma- ja untuvatäytteisiä makuualustoja. Makuualustojen alla lisäeristeenä voi käyttää kuohkeaa lunta tai katkottuja havuja. Pohjalle laitetaan harvempia risuja ja päälle pehmeämmät havut.

Nukkumaan mennessä kaikki varusteet kerätään rinkan sisään ja isommat työkalut rinkan alle. Keittimet ja ruokatarpeet kerätään myös kasaan rinkkaan. Polttopuut kerätään laavun matalien liepeiden alle tai peitetään pressulla tai rinkalla. Yöllä voi sataa paljonkin lunta, jonka jälkeen esillä

olevat tavarat ovat peittyneet, kastuneet ja kadonneet. Kengät kannattaa laittaa varret sisäkkäin, jolloin niihin ei sada lunta sisään. Vaatteet kannattaa kuivattaa hereillä ollessa tai kipinämikon toimesta. Ne palavat ja kastuvat herkästi, jos ne jättää ilman valvontaa. Kengät pitää kuivattaa jo illalla, koska jäätyneenä niitä ei saa jalkaan. Kostean takin tai housut voi laittaa havujen ja makuualustan väliin, jolloin se ei kastu, eikä märkänäkään jäädy. Kuivaa taukotakkia tai haalaria voi käyttää makuualustan leveyden lisäämiseen. Suojasään aikana kannattaa varata mukaan maavaate.

Suoritusvinkit

- Ainut oikea suoritustapa tälle suoritukselle on vartion tai vaeltajaryhmän talvinen retki, jossa yövytään avotulimajoitteessa.

I-27. Osaan arvioida kulkunopeutta, tilavuutta, sekä etäisyyttä vesistön yli.

Tässä suorituksessa syvennetään II luokan suorituksen 25 arviointitaitoja. Aluksi on hyvä kerrata siinä kohdin opetellut arvioinnit.

Kulkunopeus

Kuljetun matkan arviointia ja kulkunopeutta on käsitelty vj:n käsikirjassa II luokan suorituksen 1. Osaan paikantaa itseni kartalle omin avuin ja harjoittelen toimintaa eksymistilanteessa –kohdalla. Sen lisäksi tässä suorituksessa on hyvä harjoitella askelparin ottamista ja sen perusteella kulkunopeuden arvioimista.

Tilavuuden arviointi

- Tilavuuden arviointi perustuu usein laskemiseen. Arvioidaan kappaleen pohjan mitat ja korkeus. Koko korkeudeltaan yhtä leveän kappaleen tilavuus on pohjan ala kerrottuna korkeudella.

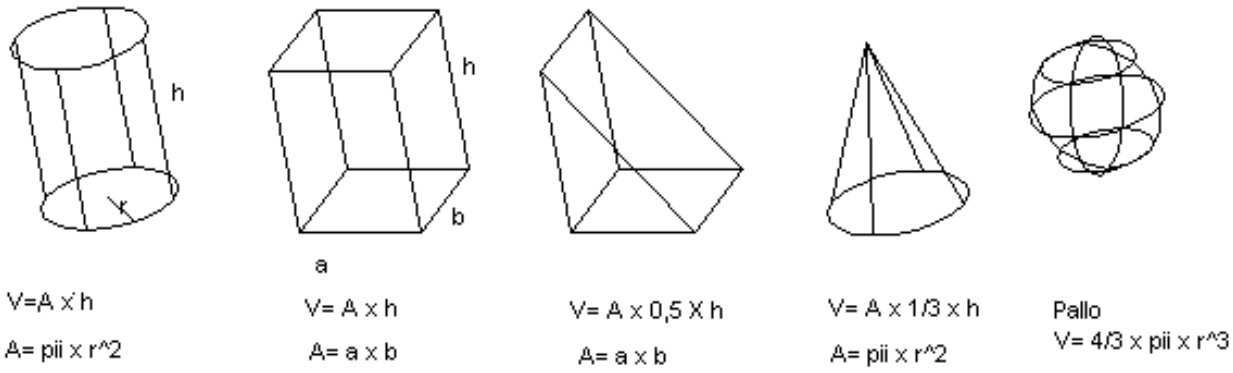

I- 48. Kappaleiden tilavuuksien laskukaavoja..

- Tilavuutta voidaan arvioida myös vertaamalla arvioitavan kappaleen tilavuutta tunnettuun kappaleen tilavuuteen. Tyypillisiä kappaleita, joiden tilavuus tunnetaan, ovat erilaiset nestepakkaukset esimerkiksi limupullo, maitotölkki tai ämpäri. Pohditaan, montako maitotölkkiä mahtuu arvioitavan kappaleen tilavuuteen.

- Monimuotoisen kappaleen tilavuutta voidaan arvioida upottamalla se vesiastiaan. Kappale syrjäyttää tilavuutensa verran vettä. Sitten otetaan kappale pois ja mitataan paljonko astiaan mahtuu lisää vettä. Tätä ilmiötä kutsutaan Arkkimedeen laiksi keksijänsä kreikkalaisen filosofin mukaan.
- Relaskooppi on metsän puuston tilavuuden arviointiin käytettävä työkalu. Se muodostuu esimerkiksi 50 cm pitkästä varresta, jonka päässä on levy, jossa on 1 cm leveä hahlo eli pystysuuntainen rako. Sillä arvioidaan, montako kuutiota puuta on hehtaarilla metsää. Arviointi suoritetaan seisomalla paikallaan mahdollisimman tyypillisessä metsän osassa. Relaskoopin varsi asetetaan silmän alle ja pyöritään kerran ympäri. Relaskoopin periaate on esitetty kuvassa. Pyöriessä lasketaan montako hahlon levystä tai leveämpää puuta on näkyvillä. Tähdätään noin 1,3 metrin korkeuteen maan pinnasta. Saatu lukumäärä on puiden pohjapinta-ala hehtaarilla. Puiden tilavuuden lisäksi tarvitaan keskimääräinen korkeus. Näiden perusteella saadaan puiden likimääräinen tilavuus hehtaaria kohden käyttämällä alla esitettyjä kaavoja.

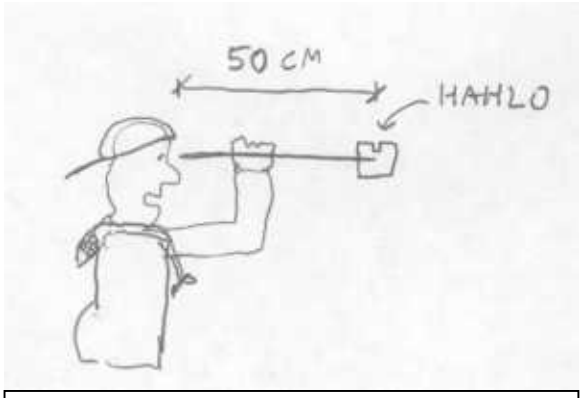

I- 49. Relaskoopin käyttö.

  - Matala männikkö tai kuusikko: V = (A / 2,45) x H + A
  - Korkeampi männikkö: V = (A/3) x H + 2 x A
  - Korkeampi kuusikko: V = (A/ 2,3) x H + 0,8 x A
  - Koivikko: V = (A/ 2,5) x H + A
  - A = puiden pohja-ala relaskoopilla mitattuna
  - H = keskimääräinen puun korkeus
  - V = puiden yhteenlaskettu tilavuus hehtaarilla

Etäisyys vesistön yli

Vesistön yli etäisyyttä joudutaan arvioimaan ennen kuin lähdetään ylittämään jokea. Ylitysköyden pituus riippuu arviointi tuloksesta. Seuraavassa tekstissä on esitetty leveyden arviointi vaiheittain. Siihen liittyy kuva I- 50 .

1. Valitaan vastakkaiselta rannalta kohtisuoraan A pistettä vastapäätä oleva selvästi havaittava piste X, esimerkiksi puu tai kivi.
2. Kuljetaan pisteestä A rantaa pitkin (suorassa kulmassa janaan XA nähden) (esimerkiksi 6 metriä) pisteeseen B. Pystytetään pisteeseen B keppi tai rinkka.
3. Jatketaan vielä puolet janan AB pituudesta (esimerkiksi 3 metriä) samassa linjassa pisteeseen C ja pystytetään siihenkin merkki.
4. Pisteestä C kuljetaan rannasta poispäin (suorassa kulmassa janaan AC nähden) kunnes pisteet B ja X ovat samalla linjalla. Lisätään tähän merkki pisteen D ilmoittamiseksi.
5. Mitataan etäisyys pisteiden C ja D välimatka. Joen leveys eli AX on kaksi kertaa CD.

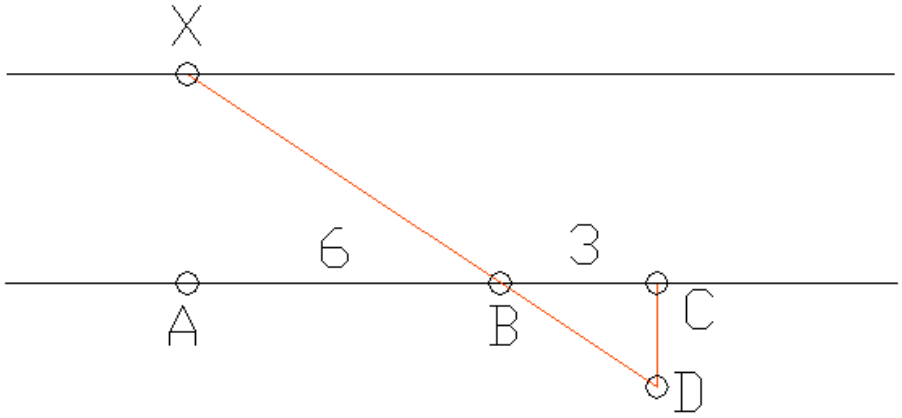

I- 50. Etäisyyden arviointi vesistön yli.

Etäisyyttä vesistön yli voidaan arvioida myös kolmiomittauksella, joka on esitetty suorituksessa I luokan suorituksessa 6. Laadin karttaluonnoksen pj:n osoittamasta alueesta.

Suoritusvinkit

- Arvioidaan suunnistusreitin kulkemiseen kuluvia aikoja. Kierretään rata ja kirjataan rastiväleihin kuluneet ajat ylös. Mitataan rastivälien pituudet ja lasketaan kulkunopeudet rastiväleille. Laaditaan yhteenveto keskimääräisistä kulkunopeuksista eri maastotyypeistä.
- Arvioidaan eri kappaleiden tilavuuksia mittaamalla ja laskemalla. Verrataan saatuja tuloksia upottamalla saatuihin tuloksiin.
- Arvioidaan etäisyyttä vesistön yli ensin ns. arvaamalla. Sitten käytetään tarkempaa arviointitapaa. Lopuksi uidaan köysi joen yli ja mitataan leveys.
- Valmistetaan jokaiselle relaskoopit pahvista ja narusta. Opetellaan niiden käyttöä arvioimalla jonkun tutun metsän puiden tilavuus. Tähän saadaan lisää koulutuksellisuutta, kun johtaja selvittää vielä paljonko kyseisestä puutyypistä maksetaan, kun se kaadetaan ja myydään tukki- tai sellupuuksi.

Lähteet

- Partiolaisen kirja, Olli Aulio 1987
- Tilavuustaulukot relaskoopin käyttöön Nyyssösen mukaan

I-28. Osallistun yön yli kestävälle hiihtoretkelle, jonka aikana yövytään maastossa ja hiihdetään vähintään 10 km.

Tämä suoritus valmistaa suorittajaansa I luokan loppukokeeseen. Tässä voidaan yöpyä myös lämmitettävässä teltassa tai kodassa.

Suoritukseen liittyviä asioita on käsitelty seuraavissa suorituksissa

- III-2. Osaan hiihtää ja osallistun hiihtoretkelle.
- III-27. Tunnen heikkojen jäiden tuntomerkit ja esiintymisalueet. Harjoittelen turvallista liikkumista jäillä.
- II-2. Voitelen ja huollan sukseni sisällä ja maastossa.
- II-6. Osaan huolehtia toimintakyvystäni eri (erä) olosuhteissa ja tiedän ravinnon, nesteen ja levon merkityksen.
- II-28. Osaan pukeutua vuodenaikojen mukaan ja tiedän mitä hyötyä on kerrospukeutumisesta.
- I-24. Osaan tehdä nuotion hankalissa olosuhteissa maastosta löytämilläni puilla.
- I-26. Yövyn talvella metsässä.

Suoritusvinkit

- Talvi pt-kisat.
- Nahkaliljan yhteydessä yöpyminen.
- Vartion hiihtoretki, jolloin suoritus I-26. voidaan suorittaa samalla.

I-29. Suoritan SPR:n EA 1 - kurssin.

Suorituksen tarkoituksena on antaa perustiedot ja -taidot auttaa hätätilanteessa ja tavallisimmissa sairaus- ja onnettomuustilanteissa.

EA 1 - kurssin sisältö

Tapaturmat ja niiden yleisyys
Toiminta tapahtumapaikalla
Potilaan tutkiminen
Elvytystapahtuma
Sairauskohtaukset
Verenvuodot ja sokki
Haavat ja ruhjeet
Pään ja kasvojen vammat
Raajojen murtumat ja nivelvammat
Myrkytykset
Palovammat

EA 1 - kurssi on voimassa kolme vuotta. Kurssitodistus on pätevä kaikissa Euroopan maissa. Kurssin voi uusia kerran käymällä lyhyen kertauskurssin. Sen jälkeen pitää mennä EA II - kurssille tai uusia koko kurssi. Kurssin suorittamisesta antaa lisätietoja lippukuntasi koulutusvastaava tai lippukunnanjohtaja.

Lähteet

- Suomen Punainen risti, www.spr.fi

I-30. Tunnen maastoetsinnän periaatteet ja harjoittelen maastoetsintää.

Partiotapahtumissa tulee usein tarve etsiä eksyneitä. Joskus voi tulla tarve myös etsiä piiloutunutta sudaria. Tässä suorituksessa perehdytään etsinnän periaatteisiin ja harjoitellaan maastoetsintää.

Etsinnän käynnistäminen

Etsintä käynnistetään tapahtuman johtajan päätöksellä. Eksyminen havaitaan yleensä siten, että ryhmää tai suunnistajaa ei ala kuulumaan rastille. Aloituksen ajankohtaan vaikuttaa eksyjän ikä, kokemus ja varustus, sekä maasto ja sääolosuhteet. Etsintä aloitetaan ensin lähtö- ja määränpäärastien ylimääräisellä henkilökunnalla. Se voidaan tehdä heti, kun havaitaan, että vartiolla on mennyt liian kauan rastiväliin. Ensimmäisenä aloitettaan kohde- ja polkupartioinnilla, sekä luonnollisilla reitinvalinnoilla.

Suurempi etsintä käynnistetään muutamia tunteja eksymisen havaitsemisesta. Tällöin irrotetaan liikenevät ihmiset kaikilta rasteilta. Nyt suoritetaan kohde- ja polkupartiointia, sekä käynnistetään haravoinnit. Tuntien kuluessa hälytetään lisäapua lippukunnista ja tiedotetaan lippukunnanjohtajaa asiasta. Tässä vaiheessa soitetaan myös eksyneiden kotiin.

Viranomaisille ilmoitetaan, kun eksymisestä on kulunut 12 tuntia. Tällöin hälytetään lisäapua myös Järeän muista lippukunnista. Viranomaisten saapuessa paikalla etsinnän johtovastuu siirtyy heille.

Etsintämuodot

Etsintämuodon valintaan vaikuttaa etsittävän katoamissuunta, liikkuvuus, alue ja maasto, katoamisesta kulunut aika, olosuhteet ja haluaako etsittävä tulla löydetyksi. Jos oletetaan, että etsittävä on yhä liikkeessä, pyritään alue sulkemaan niin, ettei etsittävä pääse oletettuja reittejä alueelle tai sieltä pois.

Etsittävä alue rajataan seuraavien lähtötietojen perusteella: Missä viimeksi nähty, mihin suuntaan lähtenyt, kuinka pitkälle ehtinyt ja kuinka pitkälle jaksanut kulkea.

Etsittäessä voidaan huutaa etsittävän nimeä tai viheltää pilliin. Merkin jälkeen kuunnellaan hetki ennen kuin jatketaan matkaa. Toinen etsijä ei saa huutaa heti toisen perään, ettei sekoiteta etsijöiden ja etsittävän huutoja.

Lähietsintä
Tutkitaan lähiympäristö alueesta, missä kadonnut on viimeksi nähty. Tutkitaan rakennukset periaatteella ylhäältä alas ja joka soppeen kurkistetaan. Erityisesti silloin, kun oletetaan, ettei etsittävä halua tulla löydetyksi. Ulkoalueet haravoidaan systemaattisesti näkötuntumaharavoinnilla. Pyritään sulkemaan alue tähystämällä niin, ettei etsittävä pääse alueelle tai sieltä pois huomaamatta. Soveltuu käytettäväksi esimerkiksi, jos sudari tai vartsulainen katoaa kesken kokouksen tai retkiohjelman.

Kohdepartio
Lähetetään kohdepartio tarkastamaan kohteita, jotka ovat syystä tai toisesta todennäköisiä oleilupaikkoja. Tämmöisiä voivat olla esimerkiksi keittokatokset, ulkoilumajat, lammet ja bussipysäkit, sekä pimeällä valoisat paikat, kylmällä lämpöiset, syvässä lumessa auratut ja sateella katokset. Kohteella tarkastellaan myös jälkiä ja haastatellaan vastaantulijoita. Onko etsittävä käynyt paikalla?

Polkupartio
Lähetetään 1–3 henkeä kulkemaan jonossa polkua tai muuta uraa. Voidaan tutkia kaikki alueen polut useilla partioilla tai vain todennäköisimmät. Partiolle ohjeistetaan reitti paluumatkoineen jo lähtiessä. Jututetaan vastaantulijoita. Etummainen partiosta tähystää eteen ja oikealle, takimmainen taakse ja vasemmalle. Polkupartio on tyypillisin etsintämuoto etsittäessä eksyneitä vartiolaisia maastotapahtumissa. Polkupartioksi voidaan kutsua myös ajoneuvopartioita. Autolla suoritettu ajoteiden partiointi on tehokasta ja nopeaa. Eksynyt pyrkii viimekädessä aina tielle.

Luonnollinen reitinvalinta
Lähetetään etsintäpartioita kulkemaan oletettuja reittejä pitkin. Muutamalla partiolla pystytään etsimään kaikki oikeat reitin valinnat, jos katoaminen on tapahtunut tietyllä rastivälillä. Vartiolaisten ajatuksen juoksua pidemmällä rastivälillä voi olla vaikea arvata, mutta jos kokenut suunnistaja viipyy rastivälillä, voidaan arvata muutamasta vaihtoehdosta valittu reitti.

Harvaharavointi
Edetään rinnakkain samaan suuntaan 50–150 metrin välein. Lähdetään joltain linjalta, esimerkiksi tieltä liikkeelle ja kuljetaan jokainen saman kompassisuunnan mukaisesti. Huudetaan etsittävän nimeä.

Kuulotuntumaharavointi
Edetään harvassa rivissä 15–50 metrin välein. Lähdetään joltain linjalta, esimerkiksi tieltä liikkeelle ja kuljetaan jokainen saman kompassisuunnan mukaisesti. Pidetään yhteyttä huutamalla etsittävän nimeä. Tarvittavat viestit kulkevat ketjun läpi huutamalla. Kun viesti on mennyt rivin viimeiselle, hän lähettää takaisin viestin: Viesti läpi.
Kun ollaan päästy kerran alueen läpi, käännetään ketju ns. telaketjumenetelmällä. Reunimmainen jää reunaan, koska tietää etsityn alueen rajan. Seuraava siirtyy tämän toiselle puolelle. Kolmas menee kahden ohi jne.

Näkötuntumaharavointi
Edetään rivissä noin 10 metrin välein. Etsijät jaetaan noin 10 hengen ryhmiin, jotka hoitavat tietyn rajatun alueen. Vaatii paljon aikaa. Voidaan käyttää pienen alueen tutkimiseen. Käytetään piiloutuvan, loukkaantuneen tai jonkun esineen tai eläimen etsimiseen.

Rastiharavointi
Etsittävälle alueelle (esimerkiksi 10 neliökilometriä) merkitään symmetrisesti 100 pisterastia, jotka kokeneet suunnistajat kiertävät juosten. Reitit valitaan siten, että koko alue saadaan peitettyä niillä. Tällä tavoin saadaan etsittyä nopeasti laajahko alue.

Etsijän varusteet

- Retkeilyasu, sadeasu
- Kartta (mahdollisesti suunnistuskartta liikkumista varten ja maastokartta sijaintien ilmoittamista varten)
- Kompassi ja karttasuoja
- Reppu
- Otsalamppu ja varaparistot
- Tulitikut, puukko, kirves
- Narua ja köyttä
- EA-välineet
- Vuorokauden muona

- Juomaa tilanteen mukaan
- Vihellyspilli
- Radio- tai GSM-puhelin

Maastoetsinnän vaiheet suuremmissa tapahtumissa

- Valmistautuminen etukäteen:
    - Varataan riittävät henkilöresurssit ja varusteet
    - Päätetään, koska etsintä aloitetaan ja millä keinoin.
- Arvioidaan tilanne ja tehdään päätös käynnistää etsintä.
- Kootaan etsintäjoukko ja suunnitellaan etsintä.
- Koulutetaan etsintäjoukko toimimaan tehtävissään.
- Järjestytään etsintää varten.
- Aloitetaan etsintä.

Yleisimmät hätämerkit

- Apua-huuto, ulkomailla Help-huuto
- Punainen varoituskolmio maantiellä
- Kolme nuotiota kolmiossa
- Käsien nostaminen suorana hitaasti sivuilla ylös ja alas
- Punainen raketti
- Punainen soihtu tai merkkisavu
- Keskeytymätön ääni sumutorvella tai muulla merkinantolaitteella
- MAYDAY, radiopuhelimella, toistetaan vähintään kolme kertaa
- SOS-morsetus valolla tai äänellä. • • • – – – • • •

Suoritusvinkit

- Tarkastellaan kartalta erilaisia tapauksia, joista on annettu lähtötiedot. Arvioidaan ensin etsittävä alue. Sitten suunnitellaan etsinnän kulku. Voidaan pelata lautapelinappuloilla 10 minuutin vuoroissa. Siinä etsijä etenee kilometrin tietä ja puoli kilometriä maastossa. Pelinjohtaja on ennen pelin alkua kirjoittanut lapulle eksyneen sijaintipaikan ja voittaja on se, jonka etsintä ryhmä löytää ensimmäisenä eksyneen. Käytetään edellä opetettuja etsintämuotoja. Tapaus voi olla esimerkiksi seuraava: II luokan riihitysvartio on lähtenyt Hynkän lammelta kello 15.00 suuntanaan seuraava rasti Siko lammilla. Kello 19.00, kun muut vartiot ovat käyneet rastilla, käynnistetään etsintä.
- Harjoitellaan piiloutuneen etsimistä näkötuntumaharavoinnilla. Kerätään samalla roskia maasta.
- Näkötuntumaharavoinnin jälkeen harjoitellaan etenemistä harvaharavoinnissa ja kuulotuntumalla. Näitä on mielekkäämpää harjoitella helppokulkuisessa maastossa ja mieluusti vartiota suuremmalla joukolla.
- Jaetaan joukko (vähintään 10) kahteen joukkueeseen. Viedään noin neljän neliökilometrin kartalta rajatulle alueelle lippu tms. Kilpaillaan kumpi joukkue löytää lipun nopeammin. Voidaan etsiä myös ihmistä, joka yrittää piiloutua. Tällöin riittää pienempi alue.

Lähteet

- Maastoetsintä, Aurinkovuoren Vartijat ry,
- www.lpk.partio.fi/sapa/avv/jutut/opas/maastoetsinta.php
- Suorituskirja, 14 Maastoetsintä, Toimen Pojat ry
- Partiolaisen kirja, Olli Aulio 1987
- Turvallisuusohjeet, Suomen partiolaiset 2007

I-31. Tiedän miten rakkoja ja hiertymiä voidaan ehkäistä. Harjoittelen jalkojeni teippausta omasta urheiluteippirullastani retkeä, kisaa tai vaellusta varten.

Keinoja rakkojen ehkäisyyn

- Kuivat sukat
- Sopivat kengät
- Puhtaat sukat ja jalat
- Teippaus ja laastarit
- Kemialliset aineet

Kuivat sukat

Sukat kastuvat maaston kosteudesta ja hikoilusta. Vettä pitävissä jalkineissa jalat hikoilevat sukat märiksi ja hengittävissä jalkineissa kastuvat maaston kosteudesta. Jos muita sukkien kuivanapitämiskeinoja ei käytetä, täytyy sukat vaihtaa 1-2 kertaa päivässä. Kumisaappaissa monta sukkakerrosta imee paremmin kosteutta kuin yksi. Tekokuitu- ja villasukat siirtävät kosteutta jalasta ulospäin paremmin kuin puuvillasukat, joita ei kannata käyttää pidemmillä marsseilla. Sukkien lisäksi voidaan vaihtaa myös pohjallisia tai huopavuoria. Pohjallisina voidaan käyttää tehdasvalmisteisia pohjallisia, sanomalehtipaperia tai terveyssiteitä. Sanomalehtipaperia 2-4 kertaa päivässä vaihtamalla voidaan viikon talvivaellus selvitä kokonaan vaihtamatta tai kuivaamatta sukkia. Tällöin kuitenkin herää kysymys ovatko sukat vielä puhtaat tuolloin.

Märkiin kenkiin kuivat sukat voi laittaa sujauttamalla sukan ja jalan ensin muovipussiin.

Jalkojen lisäksi kuivuus on tärkeää myös muilla herkillä tai rasitetuilla alueilla. Siksi hiertymisen estämiseksi on syytä valita keinokuituisia hikeä hyvin siirtäviä alusvaatteita. Alushousut ja rintaliivit on oltava mahdollisimman saumattomat ja kiristämättömät. Rintaliivien pitää kuitenkin olla tukevat.

Sopivat kengät

Kengät pitää olla malliltaan ja kooltaan sopivat kävelijän jalkaan. Liian suuret kengät saa sopiviksi lisäämällä niihin pohjallisia ja sukkia. Liian pieniä kenkiä ei saa kelvolliseksi millään. Jos varpaat ottavat kiinni kengän kärkeen tai laitoihin kenkä on liian pieni. Koon lisäksi kengät pohjan muotoilun pitää sopia kävelijän jalan kaareen. Tämä on oleellista hiertymien lisäksi myös jalkapöydän lihasten jaksamisen kannalta.

Uusilla kengillä ei koskaan saa lähteä kävelemään kymmentä kilometriä pidempää matkaa. Kengillä pitäisi olla kävelty, saman partiolaisen kävelemänä, aina vähintään viisinkertainen matka tulevaan taipaleeseen verrattuna. Silloin mahdolliset harmit eivät johdu ainakaan kengän uutuudesta.

Puhtaat sukat ja jalat

Sukat olisi hyvä vaihtaa pidemmällä vaelluksella vähintään joka toinen päivä, vaikka ne eivät olisi märätkään. Sukkia voi myös pestä maastossa ja ripustaa ne kuivumaan rinkan ulkopuolelle kulkemisen ajaksi. Jalat on myös hyvä pestä vähintään kerran päivässä, jos sulaa vettä on tarjolla. Erityisesti varpaiden väleissä sukista tarttunut nöyhtä, maastosta tullut lika ja hikoilu aiheuttavat hiertymiä.

Teippaus ja laastarit, talkki

Muutaman pidemmän reissun jälkeen jokaiselle muodostuu selkeä kuva siitä, mihin minulle tulee näissä kengissä rakkoja. Niihin voi varautua laittamalla näihin kohtiin valmiiksi ihoa suojaava kerros. Tällaisena voi käyttää laastaria, urheiluteippiä tai varta vasten tähän suunniteltuja rakkolaastareita tai keinoihoa (esimerkiksi Compeed). Laastari soveltuu hyvin kantapään tapapuolelle tai varpaisiin, jossa hiertymä muodostuu pienelle alueelle. Urheiluteippiä voidaan käyttää vaikka koko jalan peittämiseen. Urheiluteipin päät ja reunat pitäisi pyrkiä sijoittamaan sellaisille alueille jalkaa, joihin hiertyminen ei varmasti vaikuta. Päät voi helposti vetää jalan päälle asti ja rinnakkaisia kerroksia vetää koko päkiän tai kantapään yli niin, että raja jää jalan holvikaaren kohdalle. Teippi ei saa tulla niin kireälle, että se haittaa jalan toimintaa tai verenkiertoa. Teippi ei myöskään saa jäädä ryppyyn. Teipin paikallaan pysymistä voidaan parantaa tekemällä siihen ns. lukko. Lukko on poikittain teipin päiden päälle vedetty teipin pätkä jalan päällä.

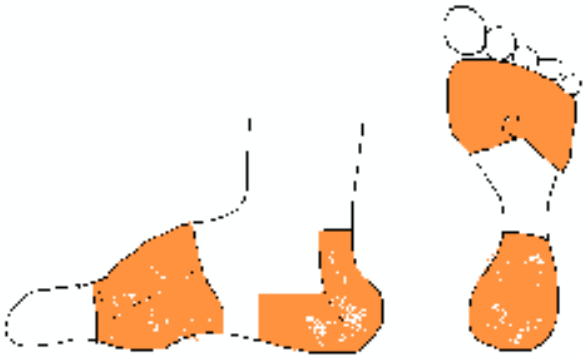

I- 51. Jalkojen teippaus.

Kannattaa hankkia noin 5 cm leveää ruskeaa urheiluteippiä esimerkiksi apteekista. Urheiluteippi ja laastarit tulee aina laittaa kuivalle iholle. Keinoiho tai rakkolaastari on paras vaihtoehto rakkojen ehkäisyyn. Niitä tulee kuitenkin käyttää harkiten, koska ne ovat kalliita ja tulee todella kalliiksi peittää koko jalka niillä. Keinoiho kannattaa kiinnittää jo edellisenä iltana huolella painelemalla iholle. Lisävarmuudeksi sen päälle voi aamulla vielä laittaa urheiluteippiä.

Myös olkapäät ja alaselän voi teipata, jos niille alueille alkaa muodostua hiertymiä. Saappailla tai kovilla vaelluskengillä käveltäessä voidaan teipata myös pohkeesta kohta, johon kengän varsi osuu.

Kemialliset aineet

Vauvatalkki levitettynä jaloille kuivattaa jalkoja ja vähentää alkuvaiheessa ihon rikkoutumista. Hiertäviin kainaloihin, nivustaipeisiin tai takapuolen vakoon on suositeltavaa käyttää valkovaseliinia. Hiertymiin ei saa laittaa taipaleen aikana mitään lääkevoidetta, eikä mitään elintarvikerasvaa.

Suoritusvinkkejä

- Kokouksessa ennen retkeä katsotaan täyttävätkö jokaisen retkeilyjalkineet ja –sukat edellä asetetut vaatimukset.
- Havainnoidaan päivämatkan jälkeen mihin on tullut rakkoja ja missä on rakon alkuja. Suojataan nämä paikat ja tarkastellaan retken lopuksi vaikutuksia.
- Harjoitellaan kokouksessa urheiluteipillä jalkojen teippausta.

Lähteet

- Kantapään kautta opittua – marssitaito, Teekkarireserviläiset ry, Antti Virkkunen 2000

I-32. Tunnen SP:n turvallisuusohjeet.

Jokaisessa partiotapahtumassa tulee noudattaa näitä ohjeita. Jokaisen partiotapahtuman järjestäjällä on vastuu tapahtuman turvallisuudesta. Turvallisuusohjeet on luettava kokonaan läpi, mutta erityisesti luku 2, retki- ja leiritoiminnan vaatimukset, koskettaa vartionjohtajia ja sellaisiksi aikovia. Pyydä osastonjohtajalta tai lataa internetistä SP:n uusimmat turvallisuusohjeet. Seuraavat apukysymykset koskevatkin lähinnä tätä päähän iskostettavaa osaa ohjeista.

Suorittajan tulee tietää ja muistaa ainakin seuraavat seikat:

- Milloin täytyy tehdä pelastussuunnitelma?
- Miten päiväretki, retki ja vaellus määritellään turvallisuusohjeissa?
- Milloin partiovakuutus on voimassa?
- Montako johtajaa retkellä täytyy olla?
- Milloin retkellä täytyy olla mukana vähintään 16-vuotias johtaja? Entä 18-vuotias?
- Kenelle retkestä ilmoitetaan? Mitkä asiat on mainittava?
- Tarvitseeko vj huoltajaltaan kirjallisen luvan retkelle lähtöön?
- Saako 16-vuotias lähteä retkelle ilman huoltajan lupaa? Entä vaellukselle?
- Jos retkellä tapahtuu jokin vakava onnettomuus, esimerkiksi lääkärinhoitoa vaativa sairaskohtaus tai kuolemantapaus, kenelle kerrot asiasta? Mitä et saa kertoa toimittajille?
- Miltä sivulta löydät muistilista turvallisuusasioista, joka pitää lukea jokaista retkeä ennen?
- Mitä ensiapuvälineitä vartiolla tulee olla mukana retkellä (ks. kohta Vaellus)?

Suoritusvinkit:

Jokainen saa tehtäväkseen tutustua ennen kokousta rauhassa turvallisuusohjeisiin. Kokouksessa suorituttaja kysyy kinkkisiä kysymyksiä turvallisuusohjeista. Jos vastaa väärin, suorituttaja kertoo oikean vastauksen, mutta vastaaja joutuu juoksemaan talon ympäri (tai tekemään jonkin muun ennalta sovitun rangaistuksen). Sama kysymys esitetään niin monesti, että vastaaja vastaa oikein.

Maassa on väitteitä turvallisuusohjeista (esim. ”Vartion retkellä tulee olla kaksi johtajaa”). Suorittajat asettuvat jonoon ja käyvät vuoronperään asettamassa yhden väitteen kohtaan ”kyllä” tai ”ei”. Kun kaikki väitteet on lajiteltu, suorituttaja tarkistaa, onko kaikki oikein. Mikäli ei ole, hän ilmoittaa, kuinka monta vastausta on väärin (muttei kerro mitkä) ja suorittajat jatkavat samaan tapaan, kunnes kaikki on oikein.

Vartio jaetaan kahtia. Molemmat ryhmät valmistavat näytelmän retkestä tai leiristä ja esittävät sen muille. Katsojien tehtävänä on bongata näytelmästä kaikki turvallisuusohjeita rikkovat seikat.

I-33. Harjoittelen toimintaa auto-onnettomuustilanteessa.

Suorituksen tarkoituksena on opetella toimintaa ja ensiavun antamista auto-onnettomuustilanteessa.

Mitä paremmin olet varautunut onnettomuuden mahdollisuuteen, sitä helpompi sinun on toimia

rauhallisesti ja säilyttää toimintakykysi. Auttamistilanteessa parhaiten ensiapua taitava ottaa johtovastuun ammattiavun tuloon saakka.

Toimi näin:

1. Selvitä mitä on tapahtunut
    a. Arvioi onnettomuuden vakavuus
    b. Selvitä onnettomuuspaikka
    c. Selvitä loukkaantuneiden määrä
2. Soita numeroon 112
3. Estä lisäonnettomuudet
    a. Varoita muuta liikennettä (hätävilkut, varoituskolmio)
    b. Vie varoituskolmio riittävän kauas
    c. Pelasta hengenvaarassa olevat
    d. Sammuta virta autosta palovaaran ehkäisemiseksi
    e. Muista myös oma turvallisuutesi
4. Anna ensiapua taitojesi mukaan
    a. Turvaa loukkaantuneen hengitys ja verenkierto
    b. Estä tukehtuminen avaamalla hengitystiet
    c. Tyrehdytä verenvuodot
    d. Tue murtumat
    e. Aseta loukkaantunut oireiden mukaiseen odotusasentoon ja pidä lämpimänä
5. Tarkkaile ja rauhoita loukkaantunutta odottaessanne ammattiapua
    a. Seuraa muutoksia loukkaantuneen voinnissa ja kirjaa ne.
    b. Rauhoita loukkaantunutta kuuntelemalla, puhumalla ja koskettamalla häntä. Älä jätä häntä yksin.
6. Välitä tapahtumatiedot ammattiauttajille
    a. Kerro ammattihenkilöille tapahtumatiedot ja havaintosi, sillä ne nopeuttavat oikean hoidon aloittamista.
    b. Loukkaantuneen jatkohoidon kannalta on tärkeää tietää, näkikö joku tapahtuman vai löydettiinkö henkilö. Tapahtumatietojen perusteella voidaan päätellä todennäköiset vammat.

Suoritusvinkkejä:

- Vj keksii etukäteen erilaisia liikenneonnettomuustilanteita, joissa osa vartiolaisista on uhreja ja osa auttajia. Vj selvittää kokouksen alussa toimintatavat onnettomuustilanteissa. Loppukokous harjoitellaan käytännön toimintaa.
- Pyydetään vanhempia lippukuntalaisia pitämään suoritusta niin, että mukana on muutama auto. Harjoitteluun suhtaudutaan helposti vakavammin, kun autettavat eivät ole parhaimpia kavereita.
- Hankitaan tunnelmaa tehostamaan oikeaa (sian)verta. Sitä kannattaa sutata mieluummin siihen uhriin, joka on lentänyt autosta (sen takia ettei käyttänyt turvavyötä) tai jäänyt auton alle (kun ei käyttänyt heijastinta). Suoritukseen voi siis liittää myös liikennekasvatusnäkökulman. Runsaalla verellä varustettuna se toimii varmasti paremmin kuin perus tietoiskut.

I-34. Ihastun EPT:läiseen partiolaiseen.

Tämän suorituksen suorittamiseen kuluu useimmiten vuosia. Suorituksen tarkoituksena on motivoida vartionjohtajia osallistumaan Järeän, EPT:n ja PäPan tapahtumiin. Erityisen suositeltavaa onkin ensin laaja-alaisesti osallistua kisoihin, leireille ja muihin partiorientoihin. Tässä vaiheessa ei haeta vielä ihastuksen kohdetta, vaan luodaan kokonaiskuva partiopiirien ihmissuhdeverkostoista, joita voi havainnollistaa esimerkiksi kaavakuvin. Kun osallistut aktiivisesti partiomenoihin, vakiinnutat myös oman paikkasi tuossa verkostossa. Jotta suoritus onnistuisi mahdollisimman hyvin, kannattaa tähän ensimmäiseen valmistelevaan vaiheeseen panostaa paljonkin.
Suorituksen toinen vaihe, varsinainen ihastuminen, seuraa automaattisesti ensimmäistä vaihetta, eikä sitä varten tarvitse erikseen nähdä vaivaa. Ihastumisen tunnistat välttämättömästä tarpeesta lähteä kolkkaretken muonittajaksi, partioparaatin liikenteen ohjaajaksi tai leirihuussin tyhjennysvuoroon tuon mielitiettysi kanssa. Parasta onkin ottaa pesti iloiten vastaan ja sen aikana tarkkaan arvioida, miellyttääkö kohde varmasti. Mikäli vielä on epävarma, on syytä palata suorituksen ensimmäiseen vaiheeseen. Jos taas ihastus vaikuttaa entistäkin ihmeellisemmältä, voi halutessaan siirtyä kolmanteen vaiheeseen, kunhan on ensin ilmoittautunut lippukuntalehden juorupalstan toimittajalle.
Kolmannessa ja viimeisessä vaiheessa varovaisuutta ei kai voi liikaa painottaa. Partiossa piirit ovat pienet ja samoissa kaveriporukoissa, toimikunnissa ja tapahtumissa pyörivät samat ihmiset vielä vuosienkin päästä. Tiiviissä yhteisössä ei ole varaa nolata itseään saati toista. Jos kuitenkin haluat lähestyä ihastuksesi kohdetta, toimi seuraavasti: Ota selvää, missä partiopesteissä ihastuksesi toimii. Pyri hankkiutumaan sellaiseen tehtävään, jossa voisit luonnollisesti kohdata mielitiettysi ja tutustua häneen paremmin. Hyviä vaihtoehtoja ovat esimerkiksi leiri- ja kisatoimikunnat, joissa yleensä toimitaan kuukausia. Ilmoittaudu heti vapaaehtoiseksi esimerkiksi lippukunnanjohtajallesi. Noudatettuasi näitä ohjeita saatat joskus huomata seurustelevasi partiolaisen kanssa. Se on hyvin käytännöllistä, sillä kukapa muu kestää paremmin haisevien vaellussukkiesi hajua ja retkien jälkeistä väsyneen kärttyistä olemustasi kuin toinen partiolainen. Pitää kuitenkin pitää mielessä, että johtaja on esimerkki nuoremmilleen myös seurustelusuhteissa. Vaikka vj:na olisitkin valmis seurustelemaan, se ei tarkoita sitä, että vartiolaisesi olisivat. Todennäköisesti vartiolaisiasi kiinnostaakin enemmän laadukas partiotoiminta, johon vj:ien tyttö- tai poikaystäväkuviot eivät saa vaikuttaa. Vaikka sukupuolivalistus ei varsinaisesti kuulukaan partio-ohjelmaan, vartiolaiset saattavat kysyä sinulta seksistä tai seurustelusta. On hyvä vastata kysymyksiin asiallisesti ja oikein, mutta tässäkin asiassa voit pyytää osastonjohtajaa apuun.

Ihastumisohjeita lyhyesti

- Ihastu partiolaiseen ja hyväksytä ehdokas ylijohtajalla, jos uskallat.
- Ilmoittaudu lippukuntalehtesi juorupalstan toimittajalle. Tai voi olla, että tarkkaavaiset ystäväsi ehtivät ennen sinua.
- Älä anna elokuisen leiriyötunnelman hämätä, vaan ihastu vasta aamulla.
- Partiossa harrastetaan partiota – ei muuta.
- Tässäkin yhteydessä: kunnioita toista ihmistä ja huolehdi, että sinuakin kunnioitetaan.
- Suoritusmerkinnän saamiseksi sinun ei kuitenkaan välttämättä tarvitse paljastaa ihastumisesi kohdetta. Varsinkin jos et ole vielä avoimesti sitä hänelle kertonut. Tärkeintä on kuitenkin ajatella näitäkin asioita jossakin vaiheessa partiouraa.

Järvi-Espoon Eräpartiolaisten Loppututkintovaatimukset 2012

Näitä vaatimuksia noudatetaan Järvi-Espoon Eräpartiolaiset -lippukuntaryhmässä.

Laatijat:
Koulutustoimikunta 1998:
Atte Kononen, Mikko Laukkanen, Kimmo Lindqvist, Juha Nuotio, Antti Saarinen, Vesa Uotila, Mikko Vaahteranoksa
Koulutustoimikunta 2008:
Atte Kononen, Teemu Penttilä, Sonja Vilpas, Saana Laukkanen
Päivitys Koulutustoimikunta 2011:
Teemu Penttilä, Linda Finell

Järvi-Espoon Eräpartiolaisten loppututkintovaatimukset

Järvi-Espoon Eräpartiolaisten ensimmäiset yhteiset loppututkintovaatimukset julkaistiin keväällä 1990. 1994 julkaistiin Suomen Partiolaisten partio-ohjelman mukaiset loppututkintovaatimukset, joita päivitettiin 1998. 2006-07 Järvi-Espoon Eräpartiolaiset laati oman erähenkisen suoritusohjelman. 2007-08 loppututkintovaatimukset päivitettiin sen mukaisiksi. Samoja vaatimuksia voidaan noudattaa yhtälailla myös ns. vanhaa eräohjelmaa suoritettaessa.

Hauskoja suorituselämyksiä!

Järvi-Espoon Eräpartiolaisten loppututkintovaatimukset astuvat voimaan välittömästi ja korvaavat 9.10.1998 julkaistut vaatimukset.
Loppututkintojen järjestämisestä annetaan erillinen ohje.

Espoossa 6. joulukuuta 2011
Järvi-Espoon Eräpartiolaiset ry - Koulutustoimikunta

1. Loppututkintojärjestelmä

Järvi-Espoon Eräpartiolaisten yhtenäisen loppututkintojärjestelmän tavoitteena on edistää lippukunnissa toimivien vartioiden mielekästä ja monipuolista toimintaa. Riittävän haastava ja hyvin toteutettu loppututkinto tarjoaa jokaiselle partiolaiselle mahdollisuuden testata oppimiaan taitoja ja antaa johtajille palautetta koulutuksen onnistumisesta. Samalla loppututkinnon on oltava siihen osallistuville iloinen tapahtuma – ei painostava ja pelättävä koetilaisuus.
Loppututkinnossa arvostellaan ja mitataan aina suorittajien henkilökohtaisia tietoja ja taitoja, ei keskinäistä paremmuusjärjestystä. Se ei siis ole mikään kilpailutilanne. Onnistunut loppututkinto edellyttää huolellista valmistautumista niin suorittajilta kuin järjestäjiltäkin. Tällä tavoin siitä tulee vaativanakin kaikille myönteinen, antoisa ja opettavainen partiokokemus.

1.1 Järjestämisvastuu ja valvonta

Ryhmän lippukunnat vastaavat kukin vuorollaan loppututkintojen järjestämisestä. Järjestämistehtävä kiertää tämän vihkosen lopussa olevan vuorolistan mukaisesti. Loppututkinnon järjestäjänä ja johtajana toimii lippukuntansa nimeämä ja Järeän koulutustoimikunnan hyväksymä partiolainen. III ja II luokan loppututkinnon johtajalta edellytetään I luokan taitojen hallitsemista, I luokan tutkinnon johtaja on partiojohtaja tai vastaavat tiedot ja taidot hallitseva partiolainen.
Loppututkinnon valvojana toimii järjestävän lippukunnan valitsema ja Järeän koulutustoimikunnan tai koulutuspäällikön hyväksymä täysi-ikäinen partiojohtaja. Loppututkinnon johtaja suunnittelee ja järjestää loppututkinnon näiden loppututkintovaatimusten sekä valvojan ohjeiden mukaisesti. Valvojan tehtävänä on varmistaa, että loppututkinto on turvallinen ja sopivan tasoinen kyseiseen luokkaan nähden. Loppututkinnon johtaja käy tehtävä- ja reittisuunnitelmat läpi valvojan kanssa viimeistään viikkoa ennen riihityksen alkua. Valvoja voi antaa järjestäjille ohjeita myös loppututkinnon aikana.

1.2 Koulutustoimikunta

Järeän loppututkintoja ja niiden vaatimusten noudattamista ohjaa lippukuntaryhmän koulutuspäällikön johtama koulutustoimikunta, jonka jäsenet nimittää korkein neuvosto. Vaatimusten noudattamista tai loppututkintojen arvostelua koskevissa ongelmatilanteissa on suorittajan tai tutkinnon johtajan käännyttävä koulutustoimikunnan puoleen. Koulutustoimikunnan päätös on lopullinen. Jos koulutustoimikuntaa ei ole nimetty, päätöksen tekee korkein neuvosto koulutuspäällikön esittelystä.

1.3 Muu ohjemateriaali

Näiden Järeän loppututkintovaatimusten lisäksi tietoa loppututkinnosta, siihen osallistumisesta ja tutkinnon järjestämiseen liittyvistä seikoista saa esimerkiksi seuraavista lähteistä:

- Järeän loppututkintojen järjestelyohje
- Järeän koulutustoimikunnan jäsenet
- Loppututkintoja aiemmin järjestäneet johtajat
- Vanhat loppututkintoraportit
- Järvi-Espoon Eräpartiolaisten julkaisut:
- Suorituskirja

- Vartionjohtajan käsikirja
- Suomen Partiolaisten julkaisut:
- Vartiolaisen kirja
- Taitomerkkien suoritusvaatimukset
- Ikäkausijohtajien käsikirjat soveltuvilta osin
- Partiojohtajan käsikirja soveltuvilta osin
- SP:n Turvallisuusohjeet

2. Yleiset tutkintovaatimukset

Partio-ohjelman luokan suorittaminen muodostuu kahdesta osasta:
Luokkaan kuuluvat (suorituskirjan) suoritukset
Loppututkinto (riihitys ja raportti)
Loppututkintoon voi osallistua, kun luokan suoritukset on suoritettu. Lippukunta päättää jäsentensä oikeudesta osallistua loppututkintoon ja vastaa siitä, että suorittajat ovat asianmukaisesti valmistautuneet.
Hyväksytysti loppututkinnon suorittaneet saavat osallistua loppututkintoon uudestaan, arvosanan korottamis- tai retkeilytarkoituksessa, vain siten, että myös muut riihitysvartion jäsenet ovat läpäisseet jo aiemmin loppututkinnon.
Varsinainen loppututkinto koostuu maastossa suoritettavasta riihityksestä sekä II ja I luokassa lisäksi raportista, jonka tekemiseen on aikaa yksi (1) kuukausi riihityksen päättymisestä lukien.

2.1 Riihitys

Riihitys on loppututkinnon maasto-osuus, jossa testataan suorittajien taitoja käytännössä. Riihitykseen sisältyy vaellusreitin ohella erilaisia tehtävärasteja sekä II ja I luokassa tutkimuskohteita. Tarkemmat tiedot riihityksestä ja siihen liittyvistä tehtävistä ovat luokkakohtaisissa vaatimuksissa.

2.2 Raportti

Raportti kuuluu osana II ja I luokan loppututkintoon. Se on laadittava yhden (1) kuukauden kuluessa riihityksen päättymisestä lukien. Raportissa tulee olla riihitysvartion (2-3 henkilöä luokasta riippuen) yhteisiä ja suorittajien henkilökohtaisia osia, jotka kootaan yhtenäiseksi raportiksi. Raportti kertoo suorittajien näkemyksen loppututkinnosta ja sisältää aina vähintään seuraavat asiat:

- Vaelluskronikka, joka antaa yleiskuvan riihityksen sujumisesta
- Varusteluettelo, arvioita varusteiden tarpeellisuudesta
- Tutkimusten esittely, tulokset sekä selvitys tutkimusten teosta
- Reittiä esittävä karttapiirros, josta ilmenevät myös tutkimuskohteet
- Matkalaskelma, jossa ainakin päivämatkojen pituus ja kesto
- Valo-, piirros- ym. kuvia tutkimuskohteista ja reitin varrelta
- Ruokalista sekä reseptit
- Kustannuslaskelma
- Omaa arviointia koko loppututkinnosta ja sen merkityksestä

2.3 Arvostelu

Loppututkinto mittaa suorittajien tietoja ja taitoja, ei keskinäistä paremmuusjärjestystä. Maksimipistemäärä on aina 100. Tutkinnon läpäiseminen hyväksytysti edellyttää suorittajalta vähintään 50 pistettä. Yksittäinen hylätty tehtävä ei aiheuta koko loppututkinnon hylkäämistä. Hylätty loppututkinto on suoritettava uudelleen täydellisenä,

riihityksestä voidaan järjestää osauusinta, jos yksi merkittävän huonosti mennyt tehtävä estää suorittajan läpipääsyn.
Tehtävien ja muiden loppututkinnon osien vaativuustaso on huomioitava pisteytystä ja sen painotuksia suunniteltaessa. Valvojan tehtävänä on seurata arvostelun oikeudenmukaisuutta ja sitä, että se on suoritettavana olevaan luokkaan nähden mielekästä. Loppututkinnon tehtävistä laaditaan yksityiskohtaiset arvosteluperusteet. Valvoja hyväksyy riihityksen pisteytyksen ennen sen alkua ja raportin pisteytyksen ennen niiden palautusta.

Riihityksen ja raportin osuus maksimipistemäärästä:

- III luokka: Riihitys 100 pistettä, ei raporttia.
- II luokka: Riihitys 70 pistettä, raportti 30 pistettä.
- I luokka: Riihitys 60 pistettä, raportti 40 pistettä.

Riihityksen pisteisiin sisältyvät rasteilla suoritettavat tehtävät, yöpyminen, ruoka yms. maastossa arvosteltavat kohteet.

Raportin pisteisiin sisältyvät tutkimuskohteet ja muut raporttiin vaaditut asiat. Kirjallisten ansioiden ja edustavan ulkoasun osuus voi olla enimmillään 10 pistettä.
Riihityksestä ja mahdollisesta raportista pitää saada kummastakin vähintään 1/3 pisteistä. Mikäli pistemäärä on tämän alle, loppututkinto on hylätty. Osauusinta on kuitenkin tällöinkin mahdollinen, mikäli kokonaispisteet ovat vähintään 40.
Loppututkinnosta annetaan arvosana. Kaikista riihityksen tehtävistä esitetään suorittajille palaute ja arvostelu riihityksen aikana. Tehtävien arvosteluperusteet ovat riihityksen jälkeen julkisia.
Epäpartiomaisesta käytöksestä riihityksen aikana voi loppututkinnon valvoja vähentää enintään 10 pistettä. Törkeä käyttäytyminen aiheuttaa koko loppututkinnon hylkäämisen.
Pistemäärät ja arvosanat:

Pistemäärä	Arvosana
100 – 75	KIITETTÄVÄ
74 – 50	HYVÄKSYTTY
49 – 40	OSAUUSINTA
49 – 0	HYLÄTTY

2.4 Tiedottaminen

Korkeinneuvosto päättää loppukokeen ajankohdasta viimeistään 3 kuukautta ennen riihityksen alkua. Tiedote loppututkinnosta on toimitettava lippukunnanjohtajille, koulutuspäällikölle ja ylijohtajalle, sekä tavalla tai toisella lippukuntien kolojen ilmoitustaululle siten, että se on perillä viimeistään 6 viikkoa ennen riihityksen alkua. Tiedotteesta tulee ilmetä seuraavat asiat: Loppututkinnon järjestäjä yhteystietoineen, valvoja, yleinen kuvaus loppututkinnosta, ilmoittautumistapa ja -aika. Viimeinen ilmoittautumispäivä loppututkintoon voi olla aikaisintaan 2 viikkoa ennen riihityksen alkua. Loppututkinnon tuloksista tulee tiedottaa lippukunnanjohtajia ja ylijohtajaa viimeistään 6 viikkoa riihityksen loppumisesta huomioiden lippukuntien merkkienjakokäytännöt (esimerkiksi itsenäisyyspäivä).

3. III luokka

III luokan loppututkinnon riihitys on valoisan aikaan tehtävä partiotaitokilpailun kaltainen päiväretki. Reitti on 5 - 8 km pitkä. Tutkinnon järjestäjän on huomiotava suorittajien rutinoitumaton suunnistustaito. Reitin varrella on lähdön ja maalin lisäksi 4 - 8 miehitettyä tehtävärastia. Suorittajat liikkuvat 2 - 3 hengen ryhmissä. III luokasta ei tehdä raporttia.

Pakolliset tehtävät:

- Pintahaavat ja hälytys
- Suunnistus
- Perussolmut: Merimies-, paalu- ja jalussolmu, sekä siansorkka
- Kätevyys
- Jokamiehenoikeudet
- Oman lippukunnan tuntemus
- Partioaate (lupaus, tunnus, ihanteet/laki) (aatetehtävä tulee olla suoritettavissa yhtälailla ihanteita tai lakia noudattaen)

Muita mahdollisia tehtäviä:

- Heikot jäät
- Maamme, lippulaulu ja partiomarssi
- Ruoka
- Partiomerkit
- Liikunnallinen tehtävä

4. II luokka

II luokan loppututkinnon riihitys on yhden yön yli kestävä partiotaitokilpailun kaltainen vaellus kävellen, hiihtäen, pyöräillen, meloen tai muulla partiomaisella tavalla. Suorittajat liikkuvat 2 - 3 hengen ryhminä. Kävellen suoritettavan reitin pituus on noin 20 km, liikkumistavasta riippuen matkaa voidaan pidentää. Reitin on oltava rankahko, mutta maaston on oltava suorittajille tuttua (Nuuksio). Reitin varrella on noin 6 tehtävärastia. Mikäli reitti on suunnistuksellisesti helppo, on suoritukseen sisällytettävä erillinen vaativampi suunnistustehtävä. Yöpyminen tapahtuu erähenkisesti avotulimajoitteella. Riihitykseen sisältyy useampia tehtävärasteja, tarkastuspisteitä ja kaksi (2) tutkimuskohdetta. Järjestäjien on annettava suorittajille selkeät ohjeet tutkimusten teosta. II luokasta tehdään raportti, joka esitetään tutkinnon järjestäjien tarkastettavaksi viimeistään kuukauden kuluttua riihityksen päättymisestä.

Pakolliset tehtävät:

- Erähenkinen majoittuminen (avotulimajoite)
- Käytännön ensiapu: 3 K, lastoitus, verenvuoto, palovamma, paleltuma tai kylkiasento
- Suunnistus
- Tulenteko
- Ruuanlaitto
- Pukki- ja/tai ristiköytös sekä köyden vyyhtiminen
- Suomen lippu
- Arviointi
- Tutkimukset, 2 kpl

Muita mahdollisia tehtäviä:

- Palvelutehtävä
- Nuuksion tavallisimmat kasvit ja eläimet
- Järeä, EPT, PäPa, SP -tuntemus
- Köyden päättely

- Partioaate (aatetehtävä tulee olla suoritettavissa yhtälailla ihanteita tai lakia noudattaen)
- Käyttökelpoisen esineen valmistus
- Paikkaaminen ja parsiminen

5. I luokka

I luokan loppututkinnon riihitys on kahden yön yli kestävä vaellus talvella hiihtäen tai kelin pakottaessa kävellen. Suorittajat liikkuvat ensisijaisesti kahden (2) hengen ryhminä. Jos lippukunnasta lähtee pariton määrä suorittajia, voidaan valvojan päätöksellä hyväksyä myös kolmen hengen ryhmät. Hiihtäen tai kävellen suoritettavan reitin pituus on noin 40 km, keliolosuhteista riippuen matkaa voidaan pidentää tai lyhentää. Maaston on oltava suorittajille vieras (ei Nuuksio). Matkat riihitysmaastoon ja sieltä pois tehdään julkisilla kulkuneuvoilla. Yöpyminen tapahtuu erähenkisesti avotulimajoitteella. Mahdollisuuksien mukaan riihityksen ensimmäisenä yönä vaellusryhmät majoittuvat eri paikoissa ja toisena yönä yhteisillä tulilla, jolloin on mahdollisuus keskusteluun partioaatteesta.
Riihitykseen sisältyy noin viisi (5) tehtävärastia. Tutkimusosuus koostuu yhdestä (1) laajasta tutkimuskohteesta, joka vaatii selvitystyötä ennen tai jälkeen riihityksen, sekä yhdestä (1) maastotutkimuksesta (lampi, järvi, joki tms.). Järjestäjien on annettava suorittajille selkeät ohjeet tutkimusten teosta.
I luokan loppututkintoraportin on oltava ulkoasultaan siisti ja sisällöltään asiallinen. Se esitetään tutkinnon järjestäjien tarkastettavaksi viimeistään kuukauden kuluttua riihityksen päättymisestä.

Pakolliset tehtävät:

- Erähenkinen majoittuminen (avotulimajoite)
- Ensiapu: EA1:n sisällöstä
- Vaativa suunnistustehtävä
- Vaativa ruokatehtävä
- Kätevyys: Lohenpyrstö- tai tappiliitos
- Koordinaatit
- Tulenteko
- Karttaluonnos
- Partioaate (aatetehtävä tulee olla suoritettavissa yhtälailla ihanteita tai lakia noudattaen)
- SP:n Turvallisuusohjeet
- Tutkimukset, 2 kpl

Muita mahdollisia tehtäviä:

- Palvelutehtävä
- Silmäpujos
- Hätäpaarit
- Jäistä pelastaminen
- Polttopuiden hakeminen maastosta
- Köytökset
- Partiohistoria
- Ravinnoksi kelpaavat luonnon antimet

6. Järjestelyvuorot

Lippukuntien järjestelyvastuuvuorot v. 2013-2027

SYKSY	- KEVÄT	PEIKKARI	1.LK	2.LK	3.LK
2013	- 2014	PitVa	Vipe	KKp	Kar-Ka
2014	- 2015	Kar-Ka	KKp	ViPe	PitVa
2015	- 2016	KKp	Kar-Ka	PitVa	ViPe
2016	- 2017	ViPe	PitVa	Kar-Ka	KKp
2017	- 2018	PitVa	Vipe	KKp	Kar-Ka
2018	- 2019	Kar-Ka	KKp	ViPe	PitVa
2019	- 2020	KKp	Kar-Ka	PitVa	ViPe
2020	- 2021	ViPe	PitVa	Kar-Ka	KKp
2021	- 2022	PitVa	Vipe	KKp	Kar-Ka
2022	- 2023	Kar-Ka	KKp	ViPe	PitVa
2023	- 2024	KKp	Kar-Ka	PitVa	ViPe
2024	- 2025	ViPe	PitVa	Kar-Ka	KKp
2025	- 2026	PitVa	Vipe	KKp	Kar-Ka
2026	- 2027	Kar-Ka	KKp	ViPe	PitVa
2027	- 2028	KKp	Kar-Ka	PitVa	ViPe

Järjestelyvastuu tarkoittaa kyseisen tapahtuman järjestämistä kaudella syksy –xx - kevät –xy. Eli Peikkari ja 1.lk:n loppututkinto järjestetään vain keväällä ja 2.lk:n ja 3.lk:n loppututkinnot sekä syksyllä että keväällä.

Hakemisto

3K:n periaate 130
ampiainen 235
arviointi 139, 214, 310
B-P 263
Braille 157
eksyminen 139, 314
eläimet 96
ensiapu 121, 130, 226, 228, 233, 235, 236, 313, 319
EPT 76, 269, 271, 321
eranto 149
Eräpartio 9
Haavatyypit 121
hiihtoretki 48
hiihtäminen 141, 313
historia 263
huudot 70
hypotermia 228
hätämerkit 316
hätänumero 127
hätäpaarit 284
Ikäkaudet 8
ilmansuunta 51
itsenäisyyspäiväjuhla 46
jalussolmu 89
johtaminen 14
jokamiehen oikeudet 129
jänkäsusi 29, 34, 117
Järeä 76, 166
Järeä-Grani 269
Järeän historia 78
jää 125, 216
kahvi 203
kaksilippujärjestelmä 159
kalastus 304
kalusto 113
kansainvälisyys 266
Kara-Karhujen historia 72
kartta 244
karttaluonnos 256
karttamerkit 54
kasvatustavoitteet 274
kasvi 304
kasvien kuivaus 93
kasvio 93
kehitysyhteistyö 272
Kelo 78
kerrospukeutuminen 222
kestävä kehitys 298
kiedottu rihmos 187
kierrätys 194
Kipinöiden historiaa 73
kirves 85, 207
kolkat 9
kolmiomittausmenetelmä 257
kompassi 53
kompassisuunta 148
koordinaatit 247
korkein neuvosto 168
Korkein Neuvosto 76
Kouluttaminen 20
Koulutuskortti 22
koulutustoimikunta 2
kruunupujos 188
kuntorastit 147
kurssi 16
kylkiasento 236
kymppiteltta 210
Käkkärä 78
kämppäretki 119
käärme 235
köysi 182
laavu 107, 110, 118
lajittelu 195
leiri 204, 220
leirirakennelma 286
lintu 300
Lippukunnanjohtaja 167
lippukunnanjohtajat 73
Lippulaulu 62
lippusolmu 133
liputus 132
lohenpyrstö 292
lomiliitos 292
luonnonsuojelu 299
lupaus 46
luunmurtuma 233
Maamme-laulu 62
maastoetsintä 314
maastokartta 51
melominen 144
merimiessolmu 89
metsänhoito 299
mittakaava 51
moottorisaha 294
Morse eli sähkötys 157
naru 184
nenäverenvuoto 121
nuotio 100, 199, 200, 302
Nuuskinta 78
nyrjähdys 130
Näre 78
ohjelmaideoita 116
osastonjohtaja 166
paalusolmu 90
paikkaaminen 177
paineside 123
pakki 200
paleltuma 228
palovamman 226
parsiminen 178
partioihanteet 79, 171, 273, 276
partiolaki 79, 171, 273
partiolupaus 46
Partiolupaus 81
Partiomarssi 62
Partiomenetelmä 10
Partio-ohjelma 8
partiopaita 65
partiotaitokilpailu 119, 204
partiotavat 65
Partiotunnus 81
Peikonpuikaus 78
peitepiirros 155
Petäjä 78
Pitkäjärven Vaeltajien historia 74
polkupyörä 260
poltin 103
polttopuut 100

pukkiköytös 179
puolijoukkueteltta 210
puukko 85, 206
puun kaataminen 297
puut 196
Pyhän Yrjön tarina 83
PäPa 76, 271
rakko 317
rastimääreet 243
retkikeittimen käyttö 102
rinkka 105
ristiköytös 179
ristirihmos 185
roskaaminen 92
ruoka 103, 113
saastuminen 189
saha 85, 208
seurakunta 82
siansorkka 90
silmäpujos 282
sissiteltta 210
SP 76, 271
sudenpennut 9
sukset 141
suunnistus 51, 253, 255
suunnistuskartta 51
suunnistusrata 241
syli 87
sytyke 100, 302
sää 224
tajuton 236
talvi 309
tappiliitos 292
Tekemällä oppiminen 22
tervaskanto 100
tervehdys 65
Tie selvä on 63
toiminnan suunnittelu 17
toimintakyky 152
tukkikytky 179
tulipaikka 100
tulipalo 230
turvallisuusohjeet 319
uiminen 47, 245
ulkosorkka 90
uskonto 276
vaaksa 87
vaatteet 49
WAGGGS 267
vartio 12
varusteet 114, 204
veistäminen 174
veturi 291
Viherlaakson Peurojen historia 75
viittomakieli 159
vj-kurssi 78
WOSM 267
vuosikokous 267
väsymys 153
YK:n lasten oikeuksien julistus 280
Ylijohtaja 76
ympäristömerkit 193

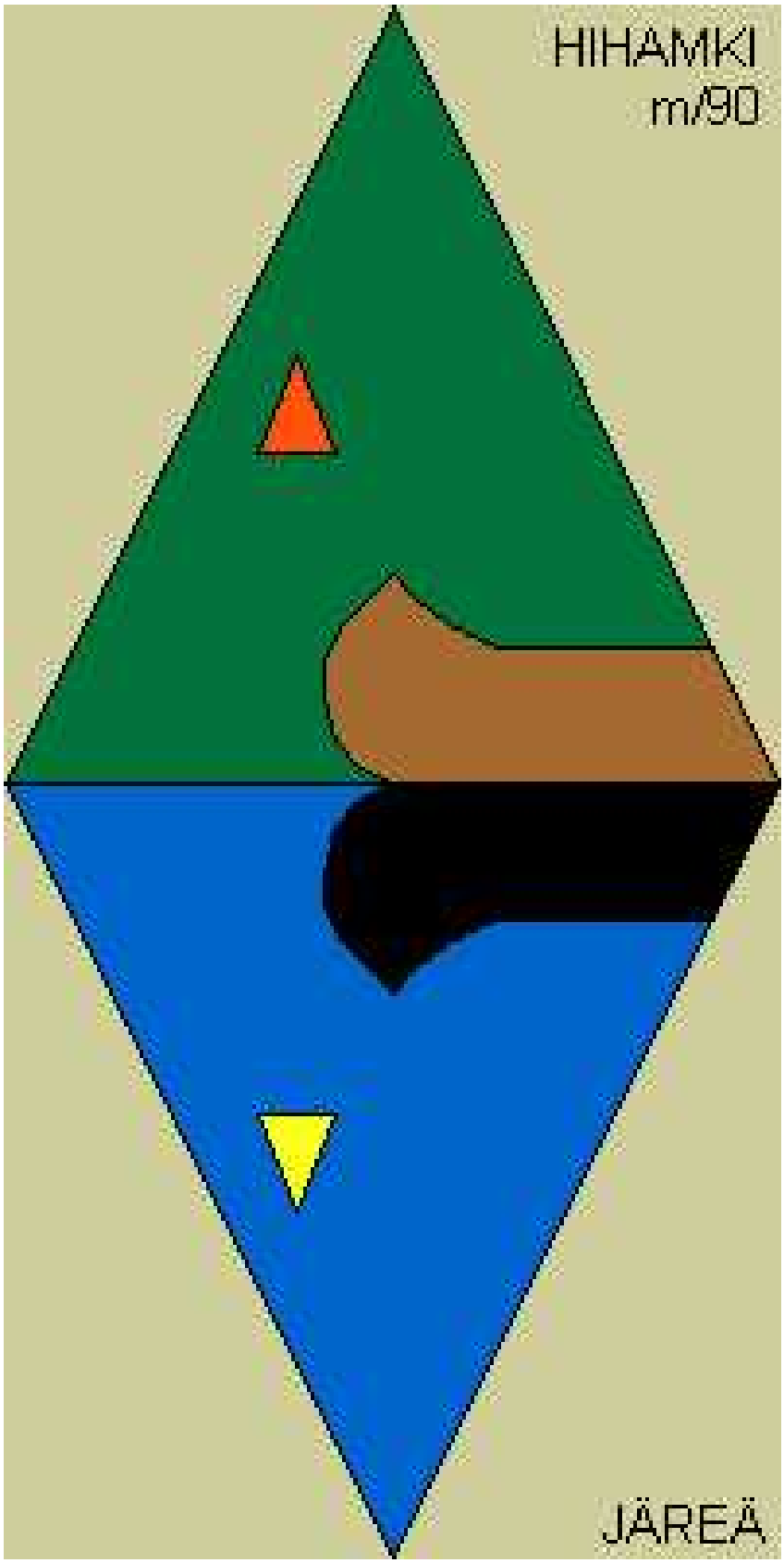
HIHAMKI
m/90
JÄREÄ